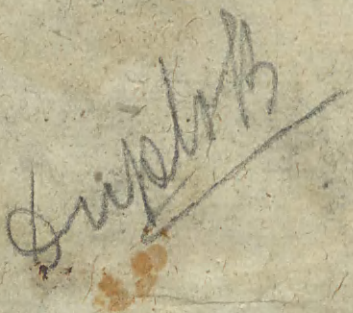
ACCES-
SORIA

STATUT y KONSTYTUCYE

ACCESS RI

STATUT y KONS[illegible]YCYE
z CZARADZKIEGO ŁADO[illegible]SKIEGO
y Suplementu I.O. Xcia IMCi
ZAŁUSKIEGO
Biskupa Krakowskiego
w Pospolitości
A naybardziey co do Processu potrze-
bnieyszego.
Tudzież
Formularze Tranzakcyi niektorych
Przez IMCi Pana Michała
SŁONSKIEGO
Vicegerenta Łukowskiego S. G.

ZEBRANE

Roku od Wcielenia Przedwieczney Pra-
wdy 1760.

W Lwowie w Drukarni I. Filipowicza I.K.MCI.
y Rzeczypospolitey uprzywileiowanego Typografa.

Baryli
Markiewicz

8° - 822

AUGUSTUS

DEI Gratia Rex Poloniæ, Magnus D[illegible] chvaniæ, Russiæ, Prussiæ Masoviæ, Samogitiæ, Kiiovia, Volhyniæ, Podoliæ, Podlachiæ, Livoniæ, Smolenſciæ, Severiæ, Czernichoviæq; nec non Hæreditarius Dux Saxoniæ & Princeps Elector.

SIgnificamus Præſentibus Literis noſtris Quorum intereſt Univerſis & ſingulis. Quod cũ per certos Conſiliarios Lateri Noſtro aſſidẽtes nomine & pro parte Generoſi Michaelis *SŁONSKI* Vicegerentis Caſtrenſis Łucovienſis ſupplicatum eſſet Quatenus Librum cui Titulus *ACCESSORIA, Statuty Konſtitucye z Czaradzkiego y Ładowſkiego tudzież Formularze rożnych Tranzakcyy*, uti neceſſitati & exigentiæ Unius cujusvis per utilem, & proficuum per Ipſum editum imprimi concederemus, Ac ſpeciali Privilegio Noſtro eandem impreſſionem authoriſare dignaremur. Nos ſupplicationi ejusmodi uti juſtæ benigniter annuentes, id negotium imprimendi prætacti Libri Typographiæ Nobilis Joannis Filipowicz Bibliopolæ Leopolienſis committendum eſſe duximus, committimusq; præſentibus Literis Noſtris & demandamus. Aliis quoq; omnibus Regni, & Dominiorum Noſtrorum Typographis ſerio inhibemus ac interdicimus, ne prærecenſitum Librum in mentionata Typographia excuſſum abſq; ſpeciali Conſenſu prælibati Authoris, ſive ejus Legitimorum Succeſſorum in ſpatio Decem Annorum, à Data præſentium computandorum imprimere, ac re imprimere audeant ſub pœna mille Aureorum Hungaricalium, & confiſcationis Librorum

Fiſco

plicant Huic etiam pœnæ sive mul-
pographi & Bibliopolæ, si qui me-
Generosi SŁONSKI Librum alibi quo
casu impressum inRegnum, & Dominia Nostra
invehere, & divendere attentaret, subjacere de-
bebunt, Quod omnibus & singulis ad notitiam
deducentes mandamus. Quatenus circa hocce Pri-
vilegium Nostrum prætactum Generosum Micha-
elem SŁONSKI Vicegerentem Castrensem Łu-
covien: absq; omni impedimento conservari per-
mittant pro Gratia Nostra. *In Quorum fidem*
præsentes Manu Nostra subscriptas Sigillo Regni
communiri jussimus. Datum Varsaviæ Die XIX
Mensis Aprilis Annô Domini MDCCLVIII. Re-
gni vero Nostri XXV. Annô

AUGUSTUS REX.

(LS) *Antonius* Sikorski *S.R.Ma-*
jestatis & Sigilli Reg: Secretarius mpria

PRivilegiū super Libro, cui Tit: *Accessoria, Sta*
tut y Konstytucye z Czaradzkiego, Ładow-
skiego, tudzież Formularze rożnych Tranza-
kcyy, in Typographia Nobilis Joannis Filipowicz
Bibliopolæ Leopolienſis imprimēdo, Generoso Mi-
chaeli *Słoński*, Vicegdrenſi Castren: Łucov. datur.

PRo Cancellariatu Illustrissimi Rxcellentissimi
& Reverendissimi Domini Michaelis Comi-
tis de Granow Wodzicki *Decani* Cathedralis
Cracovienſis Abbatis Cōmmendarii Cerven: &
Clatæ Tumbæ Procancellarii *Regni*, Sigillatum.

Feria 3tia post Dominicā Cōductus Paschæ
proxima A.Dni 1760. Privilegiū Præsens ad Actū
Castr: Capi: Leopolien: per oblatū porrectū susce
ptū & Ingrossatum est.

8°. 822 P-18-0-607

Do CZYTELNIK[illegible]

Czytelniku Łaskawy, To[illegible]
czne y nikczemne Dzieło moie, nie dla Ludziey w Prawie biegłych y doskonałych, bo Ci y sobie y komu poradzą, ale dla tych ktorzy Prawa dopiero uczyc się zaczynaią, czyli też Gospodarstwem, lub Woyskową Funcyą zabawiaią, na ostatek iakieykolwiek Rangi y Stopnia będący, niemaią sposobności informowania się iakiegokolwiek przynaymniey w pryncypalnieyszych y pospolitszych rzeczach y okolicznościah, iak mogłem, tak zebrałem, ile że dla skompości czasu y zabaw niekażdego stanie na to, aby zwartował Foliały, albo ich miał u siebie, nie każdego a żeby mogł mieć tyle Przyiacioł, Dobrodzieiow, Ludziey w Prawie doskonałych, ktorzyby go przezornym zdaniem y doskonałością w prętkim razie y potrzebie wesprzeć mogli. Przeto w takowych okolicznościach ile możności y sposobu chcąc się przysłużyć, y stać użytecznym, tey choć niedoskonałey Pracy moiey, kommunikuię, tego iedynie żądaiąc, a

żeby

[redacted]dostatku Voluminum Le-
[redacted]Ludziey w Prawie biegłych
[redacted]konałych, każde prędsze, choć nie
w wszystkim dostatecznie mogł mieć
Domi Consilium & Judicium Discę
Domi, qualis debeas esse Fori. Co-
kolwiekbym zaś nie do gustu y ukon-
tentowania w tym moim zbiorze na-
pisał, albo w czym zdrożył, wybaczyć
będziesz raczył, wszakże sapientis est
dissimulare, y to błahę czynie-
nie moie przezorną y wspa-
niałą Doskonałością o-
kazałe uczynisz.

SCIENTIA
JURIS
Fori controversi breviter
SELECTA

Hic Liber complectetur Tres Partes. Prima Expendet Rudimenta Juridica breviter collecta. Altera Statuta Herburtana cum Applicatione Constitutionis novellæ, nec non Constitutiones ex Ładivio depromptas- Tertia demum, Formulas Variarum Transactionum, ac alia scitu curiosa huc spectantia. exponet.

PARS I.
RUDIMENTA
Juridica expendens
SECTIO I,
DE ACCESSORIIS

Accessoria *Experiantur* * Comparatio
Profequantur * Terminus alias
idem quod * Citatio
Instantiæ * Procede * Forum
*Responde * Actor
Directe respondе * Actio

Imum Accessorium

Exceptiones contra Comparitionem

* Regestri exceptio
* Productio Plenipotentiæ
Experiantur * Utrum sufficiens comparitio
Constituit Com * Ad objectam condemnationem de
paritionem Par * loco standi
tium * Post amputatam dilationem vel sus-
* spensionem
* Sufficiens convictio
* In causa facti Delator

DE REGESTRO

Formulæ Decretandi in Accessorio Experimenti.

Primo Regestro sufficienti ad invento, Partibus experiri mandat. *Vel e contra.*

Pro Evocatione. 500 marcæ. Quoniam ad incompetens Regestrum causa inscripta esse deducitur, proinde Partem promoventem punibilem censet, & causam eandem non subesse Regetro præsenti, declarat.

Post Pænas 500 Marcarum ad Regestrum competens remittit.

Vel de Plenipotentia

Teneri producere Plenipotentiam à Parte citata. Et quoniam producitur. sufficiente comparitione adinventa Partibus experiri mandat.

Vel è contra si non habet. Et quoniam Parte citata

8° - 822

Citata non producit, permittitur Condemnatio, ut in simplici.

ITEM. Teneri Partem Actoream producere Pleniporentiam. Et quoniam non producit, idcirco libertas à termino.

Idem observandum, quando Sententia. Teneri Partes utrasq; producere Plenipotentias, *Si Actorea succumbit:* Libertas á Termino. *Si Citata.* Condemnatio, *Si Utraq;* Libertas.

ITEM. *Quando Pars Actorea caret Plenipotentia, & Citatus habet Actoratum mutuum, & Citationem suam tunc non currit:* Libertas à Termino, *sed* Citatio condemnat Actorem, super Inscriptionem Partis Actoreæ in Lucro; *ut infra &c.*

De loco standi

Ad objectam à latere condemnationem Mæria N N. in lucro &c. ex Instantia N N obtentam teneri Partem Citatam *vel* Actoream ducere de loco standi sententiat, nec Posse his rationibus constituere sibi locum standi, declarat.

Tandem eadem parte moderamini judicii sui sese subiiciente, in Constitutionem loci standi, decernitur pæna dupplex: Parti obiicienti, subAprobatione ejusdem Condemnationis, judicio vero per medium sub pæna Banitionis, ex Regestro pænalium in instanti publicanda. Partibus vero in negotio principali inter se experiri, mandat.

OBSERVA. *Jezeli kto ma mnisć contra Accessortum Experimenti ex aliis exceptionibus vg o Plenipotencyą. Komparacyą. &c. Nienależy tak konkludowac;* Partibus experiri mandat *bo iuż*

Spądną Instancye Experimenti. Ale tak konkludawać: Quoniam moderamini iudicii sui sese subiicit, decerni pœnam, locum standi habere declarasi: *Dopiero wnosić Excepcye Experimenti.*

NOTANDUM. *Quando Actori obticitur è latere condemnacio, & non subiicit se moderamini.* Liberas à Termino. *Albo ieżeli swoy Termin ma pozwany wzdawać go.* Super Inscriptionem in lucro. *Quando vero Citato, quam vis non subiićit se moderamini. permittitur.* Condemnatio, ut insimplici.

De comparitione sufficienti

Sufficienti Comparatione adinVenta. Partibus experiri mandat.

Vel ē contra Quoniam Reliqui Citati non comparent. proinde causam cum comparentibus suspendit judicandam: super vero disparentibus videlicet: N N. permittitur condemnatio ut in simplici.

Vel Quoniam Pars principalis, quam onus actionis præsentis afficit, se sistit, amputata suspensione affectata, Partibns experiri mandat.

De Dilátione amputata

Quoniam causa privilegiata ad judicium suum devenit. amputata Dilatione per Partem Citatam affectata, Partibus inter se experiri mandat.

NOTANDUM. *Quando causa Privilegiatæ sunt.* Exemptionis Bonorum, Extradicionis Subditorum: Solutionis Censuum Reemptionalium, Rei judicatæ; ex Remissione Per Decrecretum Tribunalitium; ratione abactionis Pecorum &c. Causæ Fisci. Causa Criminales, Apostasiæ, Blasphemiæ Sacri-

Sacrilegii, Expulsionis, Pocioritatis ; Granicjales.

OBSERVA. *Ze w tych Sprawach tylko Dilacye ad munimenta non conceduntur. ale insze tako to:* Infirmitatis, *ubi causa requirit Personalitatem.* Exemptûs. *ubi Personalitas requiritur; Dilatio pro maiori we wszystkich etiam in Granitialibus conceditur. Także Suspensa ex quo* Senator vel Nuntius.

De Sufficienti Convictione

Quoniam reliqui Citati, Summario Processu, sufficienter convicti esse probantur, proinde Partibus experiri mandat.

NOTANDUM. *Summarrius Processus Tres condemnationes habet:* Lucrum ulterioris, & ultimarie, sine interruptione, *alias obicitur non sufficiens Processus, si in diverso vel in terrupto negatio,*

ITEM. *Sufficiens Processus in re iudicata post publicationem Quod si vero non est sufficiens Convictio, debet fieri. Suspensio cum comparentibus.*

De Delatore

Quoniam causa facti ad judicium suum devenit, ideo teneri adesse Delatorem adinvenit. & quoniam non adest, idcirco Libertas à Termino.

Vel è contra. Et quoniam adest Partibus experiri mandat.

2dum accessorium

Exceptiones contra Terminum

* Quoniam intempestiva Citatio

Quo-

* Quoniam non in proprio Territorio, u-
* bi Bona consistunt, recognita Relatio.
* Quoniam non in Bonis possessis posita
* Quoniam sine assistentia competenti
* Quoniam revificatorialiter non adcitavit
* Quoniam post mutatum Statum u-
* nius ex Citatis vel Actoribus non
prosequan* adcitavit.
tur * Quoniam translapsatus Terminus.
Constituit Quoniam in Bonis Regalibus posita.
Citationi Quoniam Citatio non quadrat cum
seu Termi Inscriptione in Regestris facta.
num ordi. Quoniam Citatio non quadrat cum
natum vel jure petendi.
inordina Quoniam multis mista propositioni-
tum bus
* Quoniam contumacia contra Con-
* succesores non Processit.
* Remissio causæ ad Tribunal.
* Adcitacio Consuccesorum. Cohæredum, Compossessorum. Creditorum: Juris datorum, Fide jussoris, Evictoris. Et quæ occurrunt ex visceribus negotii.

Formulæ Decretandi in accessoriis prosecutionis

PRIMO *Na wszystkie Instancye.* Quoniam NN Partem Citata m facit liberam & pronuntiat.

SECUNDO *Quando petitur Remissio causæ ad*

ad Tribunal, aliquando causa remittitur, aliquando sententiatur, sic: Amputata Remissione per Partem Citatam in debite affectata, Partibus causam prosequi mandat.

TERTIO *Quando petitur Adcitatio, aliquando fertur Sententia.* Quoniam causa præsens absq; adcitatione NN. decidi nequit, Proinde necessariam esse per Partem Actoream, *vel* per Partem utramq; horum: NN. pro primis & proximis Quærellarum Officii sui Terminis adcitationem censet, *Post quam subsecutam, Vel non conservatur Partibus suo coram Judicio Terminus comparendi peremptorius*

CONTRA. Quoniam causa Presens solos Citatos, vel Possesores Bonorum afficere probatur: Proinde amputata per Partem Citatam affectata adcitatione, Partibus causam prosequi mandat.

Resolutio Terminorum Judicialium

Judicium &c. Decidendo Citationem Partis Actoreæ ad judicium suum editam, decernit &c.

Judicium &c. Resolvendo Remissionem ab Actu Executionis ex Fundo Bonorum NN. Feria NN. per Generosum Officii &c. Subdelegatum expeditæ, ad Actaq; NN. per oblatam porrectæ, Decernit &c.

Judicium &c. *Resolvendo* Remissionem per Decretum Condescensoriale, *vel* Compromissoriale *vel* Tribunalitium ad Judicium suum factam: decernit &c.

Ju-

Judicium &c. Resolvendo Suspensionem per-anterius Decretum judicii sui factam: Decernit &c.

3tium Accessorium

Exceeptiones contra Forum.

* Quoniam in Causa presenti cognitio
* jurium *vel* Fundi Officio suo non
* competens intervenit, idcirco
* câusam eandem non subesse Foro
* præsenti, Declarat, sed eandem
* ad iudicia Tribunalis remittit.
* Gravamen

Procede * Evocatio extra Provinciam.
Constituit * Evocatio extra Territorium.
Forum * Causæ Spirituales.
competens * Causæ Regales.
vel incom * Causæ juris Civitatensis.
petens. * Causæ Judeorum.
* Quando duo Actures litigant de
* una re.
* Quando præventa & cæpta in alio
* Foro.
* Quando officium proprii Fori vacat.
* Quando causa connexa cum &c.
* Causæ merè Terrestres.
* Causæ Comitiales.
* Crimen læsæ *Majestatis.*
* Perduellionis

De

De Gravamine

Formulæ decretandi in accessorio Fori

Quoniam Pars rePosita Manifestatione & Citatione contra Offi ium suum de Gravamine facta, coram Actis NN. recognita, atq, Inscriptione causæ ejusdem in Judiciis Tribunalitiis Regni Lublinen: dependenti, Remissionem cansæ ad Judicia Tribunalitia Regni Lublinen remitti urget, Proinde Judicium cansam eadem ad eandem Juditia Tribunalita Regni Lublinen: Remittit.

Vel é contra. Amputata Remissione affectata, Partibns in Causa procedere mandat.

NOTANDUM *Quia Gravamen contra Officium potest apponi in Accessorio* ExPerimenti, Prosecutionis & Fori *Jezeli są insze iakie okrom tego Accessoria, commode uważać. gdzie czego pierwey żazyć. y tak może mowić*

Judicium amputato gravamine & remissione experiri mandat. *Jeżeli in Accessorio Fori opponetur.* Incausa procedere mandat.

OBSERVA. Quo ad Forum. *Etiam si Persona sit in alio Territorio possessionata; & in præsenti, ubi convenitur, Delictum aliquod committit, Secundam Axioma;* Locus delicti est vinculum Jurisdictionis. *Dicitur.* Foro Causæ huic competenti aguito, parti citatæ in causa procedere mandat.

ITEM *Quando Aliquis per inscriptionem, vel membranam, vel contractum renuntiat Foro proprio*

debet

debet ibi Respondere, ubi Forum ad Respondendū inscripsit, Nihilominus Relatio Citationis debet ibi recognosci, ubi Bona consistunt Citati. quia licetsi forum esset competens, Terminus tamen esset malus; quod si diversum.

ITEM. *Processum ex vi inscripti Fori in Officio Leopolienſi, perducens; debet Executiones facere per illos Officiales, ad quos iurisdictio Bonorum Partis Vitæ pertinet, alias Processus malè esset obtentus & cassandus,*

De Evocatione

Quoniam Bona Partis Citatæ extra provinciam *vel* in alio Territorio consistentia esse probantur, idcirco ne confundantur iurisdictiones, Causam præsentem non subesse Foro præsenti declarat, sed eandem ad Forum competens remittit judicandam.

De Causis Regalibus

Quoniam respectu Bonorum Regalium causa præsens ad judicium suum instituta esse probatur, proinde Causam eandem Foro præsenti non subesse declarat, sed eandem ad Forum competens remittit:

De Aliis Causis

Quoniam Personæ Spirituales *vel* Civitatenses *vel* Judaicæ à judicio suo exempte esse deducuntur, proinde causam præsentem non subesse Foro huic, declarat.

De duobus Actoratibus

Quoniam Pars Citata pro una re à duobus

bus Actoribus convenitur, & Citationes contra se editas. suo coram Judicio reponit: proinde donec ijdem Actores inter se experiantur, causam cum Citato suspendit judicandam, & eandem ad judicia Tribunalitia Regni Lublinen: *vel* ad Judicium Terrestre remittit

NB To Accessorium może być wnoszone In Experimento, Prosecutione & Foro *nawet* In Respondendo.

De Officio Vacante.

Quoniam ob Cessum *vel* Decessum Illustris Capitanei *vel* mortem Judicis Acta Officii NN. silent. Proinde Forò legitimo agnitô, in causa Procedere mandat.

De Causâ Connexa

Quoniam NN. ad causam Præsentem, utî in negotio connexo, dividi nequeunti sunt adcitati; proinde Foro competenti agnitô, in causa procedere mandat

De Causâ Terrestri

Quoniam causa præsens ad Judicium Terrestre spectaise Probatur; proinde eandem ad idem judicium remittit, cum conservatione Termini.

OBSERVA. Quo ad Terminum, & Forum. *Quia Capitanei impossessionati, conveniuntur etiam ex Bonis Regalibus, videlicet.* Tenutis *& agnoscitur* Terminus & Forum. *dummodo hæc sint Bona in eodem Territorio. Executio vero fieri debet super Proventibus Bonorum. Traditio vero non item, sed debet impetrari Commissio a Rege, si negotium importantius:*

4tum

4tum Acceſſorium

Exceptiones contra Actorem

Reſponde * Genealogia ſeu proce-
Conſtituit Actorem Com- * dentia
petentem vel incompeten- * Jus petendi
tem.

Formulæ Decretandi in Acceſſorio Reſpondendi.

Ad Genealogiam,

Teneri docere Partem Actoream de Procedentia. Et quoniam Actor Documentis NN, Succeſſionem ad ſe directe deveniſſe probat: proinde competenti Actore ad invento, Parti Citatæ in negotio reſpondere mandat,

Vel è contra. Quoniam Actor Procedentiam Succeſſionis ſufficienter Præſenti in Termino non deducit, ſed Dilationem ad ſufficientius probandam eandem ad proximos dari ſibi expoſcit; proinde Judicium Dilationem eandem Parti Actoreæ dat & concedit, conſervando Partibus in ijsdem Terminis proximis, ulterius agendum, Terminum comparendi peremptorium.

TANDEM In proximis teneri Satisfacere Dilationi, ad probandam competentiam Actoris, conceſsæ, ad quam ſe Pars Actorea in anteactis Terminis receperat. Et quoniam ſufficientioribus Documentis competentiam Actoris non probat: proinde Partem Citatam à Causa & impetitione Partis Actoreæ liberam facit & pronuntiat,

Ad

Ad Jus Petendi

Teneri docere partem Actoream de jure petendi, & quoniam Donationem *aut* Cessionem de actu ejus. NN. in Personam sui factam reproducit; proinde competenti Actore adinvento, Parti Citate tespdere mandat.

Vel è contra Et Quoniam Actor de competentia juris presentis in Termino non docet; proinde Partem Citatam à causa & impetitione partis Actoreæ, liberam facit & pronuntiate

5tum Accessorium

Ex Viscеribus negotii eruitur

Directe Respondе * Actio competens
Constituit Actionem competentem vel incompetentem * Vel incompetens
* Vel vexatoria
* Vel calumniosa
* Vel Civilis, Criminalis

Ex Actione competenti *Sequitur. Judicatum*, Ex incompetenti, *Sententia*. Incompetenter agere, *aut* non posse prætendere, *aut* non posse lucrari, Sententiat. In Actione Vexatoria *Sequuntur pœnæ Arbitrariæ*. In Calumniosa. *Pœnæ Personales*, In Criminali & Civili *Pœnæ Talionis*.

NOTANDUM, *Accessoria competentis Actoris & Actionis, sæpius conjunguntur etiam in judiciis Tribunalitiis vg* Competenti Actore adiuvendo Respodere, & mox directe respondere mandat. *Et hoc ideo, quia Actio non electitur Excepcionibus, sed electitur ex Contraversijs, Documentis & Conclusionibus Partium.*

OBSER-

OBSERVA. *Quia post omnia Accessoria potest inferri* Remissio *causæ ad Tribunal, vel* Adcitatio. *In aliis vero Instantiis caute procedendum ne transcendantur. Quia ab Infertori Accessorio ad Superius non datur retrogradus, vg si transcendis Accessorium* Experimenti, *& dicis contra* Terminum, *jam non potes post Instantiam* Prosecutionis, *inferri Exceptiones* Experimenti, *& sic conf requenter præter ut supra* Remissionem & Adcitationem, *quæ in omni Accessorio possunt inferri, &* Dilationes, *sed tamen nonnullæ, prout.*

SECTIO 2.

De Dilationibus, ac alliis quibusvis Juris mediis.

Axioma *Actoris* Arma *sunt actiones, Citati Exceptiones.*

Dilatio Infirmitatis. *Sumitur statim post* Comparitionem *Ille qui accipit hanc Dilationem, terminaliter vocatur* Reponens.

Dilatio Suspensionis. *Ex quo Senator ante Comitia & post comitia generalia, sex septimanis durat, & sumitur post* Comparitionem

Item Dilatio. *Ex quo Nuntius, vel permittente lege moratur extra Regnum. Sumitur etiam post Comparitionem*

Dilatio Exemptûs *Itidem in* Experimento, sed in Causis Personalitatem requirentibus, aliquando & post instantiam Prosecutionis, *Si Comparitio mala vel Terminus potest retrudi.*

Dilatio ad munimenta, *Servit utriq; Parti. Et hec* Dilatio ad minimenta *quovis Accessorium loco sumitur.*

Dila-

Dilatio ad Evictorem, *Idem est quod* Ad-citatio Evictoris,

Dilatio Minorennitatis, *Idem est quod* Contumatia *Vide titulo* Prosequantur.

Dilatio pro Maiori, *vel* Negotiô *vel* Subselliô *quovis loco Aliæ Dilationes abrogatæ uti & præscriptiones, sed non omnes.*

* Ad convictionem Disparentis

* Ad Constituendos Tutores

Suspensio Cau- * Ad adcitacionem injunctam *sæ fit.* *Exquo Senator *vel* ex quo Nuntius

In judiciis Tribunalitiis Remissio Causæ ad futurum Tribunal, Ex quo Judex Deputatus *Remissio ad futurum Tribunal,* interveniente paritate votorum *alias* Paritate in numero sententiarum, *Reiectio ad satis factionem in puncto obiectæ Condemnationis, sed hæc posteriori lege abrogata,*

Remissio Causæ ad Regestrum competens practicatur.

Formulæ Lucrorum

In Causa Juris, Banitio

In Causa Facti, Banitio perpetua

In Causa Criminali Infamia.

In Causa Solutionis

Lucrum Solutionis summæ, una cum provisione, pro quibus res est, sub pæna Banitionis, que Decernitur, Additur & Remittitur

In Causa Reemptionali

Lucrum Soluttonis Censuum Reemptionalium pro quibus ras est, pænaBanitionis quæ Decernitur, Additur, & Remittitur In

In Cauſa Exemptionis

Lucrum *Re*productionis Jurium, vigore quorum Pars Poſſeſſionni, *B*onorum NN. inſiſtit *Le*vationisq; Summæ, in Exemptionem eorundem ſolvi provenientis: de levata Quietationis, ac de Bonis Condeſcenſionis, idq: ſub pæna Banicionis, quæ Decernitur. Additur & Remittitur.

In Cauſa Expulſionis

*L*ucrum Reinductionis in Bona violenter adempta, faciendiq;de proventibus interceptis Calculi, ac eorundem proventuum Reſtitutionis, & damnorum refuſionis idq; ſub Pæna Banitionis perpetuæ, quæ Decernitur, Additur & Remittitur

In Cauſa Diviſionis

Lucrum Comportationis Documentorum, Maſſam Fortunæ, Fatis NN, derelictæ, enucleantium; nec non rerum Mobilium & Immobilium ac ſeſe moventium faciendæq; Exdiviſionis Bonorum eorundem, idq; ſub pæna Banitionis, quæ Decernitur. Additur & Remittitur

In Cauſa Extraditionis ſub ditorum

Lucrum Extraditionis Subditorum, de Bonis Partis Actoreæ ad Bona Partis Citatæ profugorum, una cum Liberis, pecoribus, pecudibuſ totaq; *S*upelectili domeſtica, idq: ſub taxa mille Marcarum Polonicalium, reſpectu cujuslibet *S*ubditi *S*olvendarum ac pæna Banitionis; quæ Decernitur, Additur & Remittitur,

In Cau-

In Causa facti simplici

Ratione Violentiarum attentarum Banitio perpetua. Decernitur. Additur & Remittitur.

In Causa Criminali

Ratione violentæ Invasionis & patratæ necis, Pæna infamiæ, aut Banitionis perpetuæ. Nihilominus lucrum statutionis inculpatorum, pro quibus res est, sub secrsiva Banitionis perpetuæ pæna; Super vero statuendis, Lucrum pænarum Legum, videlicet infamiæ, liberæ Captivationis & Colli. *si casus gravis, si vero minus delictū.* Super vero statuendis lucrum pænarum Legibus Regni descriptarum, aut etiam &c. super vero statuendis Banitio perpetua, Decernitur, Additur, & Remittitur.

Lucrum ex ima Remissione.

In Termino conservato & ex *Remissione*, Lucrum ulterioris fortis ac indilatæ faciendæ Executionis, super vero Impugnatoribus & quorum nomine impugnatum est, Banitio, Dicernitur Additur & remittitur.

Ex 2da Remissione

In termino conservato & ex Remissione, lucrum ultimariæ fortis &c. una cum Traditione Bonorum, super vero Impugnatoribus & quorum &c. Banitio Decernitur, Additur, & Remittitur.

Ex 3tia Remissione

In Termino conservato, & ex *Remissione* Lucrum iterato ultimariæ fortis &c. una cum Traditione &c. Super vero Impugnat &c. Bani-

tio, Decernitur. Additur, & Remittitur.

Ex 4ta Remissione

In Termino conservato &c. Lucrum 3tio ultimariæ &c. 4to ultimariæ &c, *ut supra.*

NOTANDUM *Quando plus quam sufficiens Processus, datur* Citatio *contra* Jure victum & *contra* Capitaneos, *& sic* Lucrum ratione rebellis impugnationis, & vilipendii juris, Lucrum pœnarum *Legum*, videlicet infamiæ & liberæ Captivationis, ac in Turrim Intrusionis, Nihilominus approbatô processu, Lucrum Traditionis Bonorum violenter impugnatorum, cum forti Brachio Regali, admotis etiam Copiis Militaribus, non attentaq; quavis impugnatione, super vero impugnatoribus &c. pœna infamiæ & invindicabilis Capitis. Decernitur, Additur & Remittitur

Ex Decreti Conservatione

In Termino per Decretum Officii sui conservato, Lucrum reponendarum Inquisitionum pro Parte Actorea *Servientium*. Pro Parte vero Citata Lucrum abusus decernendi, abjudicationisq: ulterioris Beneficii educendarum earundem In negotio vero principali. ratione violentiarum Banitio perpetua. *Decernitur*, Additur & Remittitur.

ITEM In Termino per Decretum Officii sui conservato, ratione contraventionis eidem, Banitio. Decernitur, Additur, & Rimittitur.

ITEM In *Termino* per Decretum Officii sui conservato, Lucrum Satisfactionis Dilationi, ad quam se Pars Citata receperat, & Produ-

ctionis

ctionis Monimentorum, aut Dilationis pro Majori, in Casu vero non Productionis, Unius pœnis Succubitoriis, Lucrum Solutionis Summæ &c. *vel iuxta exigentiam Negotii* Sub Pœna Banitionis, quæ Decernitur, Additur & Remittitur

ITEM In Termino per Decretum Officii sui conservato, Lucrum Statuitionis inculpatorum Decreto Officii sui Statui injunctorum, Super vero statuendis lucrum pœnarum Legum &c. Nihilominus ratione contraventionis Decreto, Banitio perpetua. Decernitur Additur & Remittitur.

In negotio post recessum.

Iterum post arestum: In Termino &c. *wyrazic z takiego Terminu Wpis przychodzi.* Inscriptamq, Comparitionem, ac recessum Partis ab ea Lucrum &c.

A iako rożne Spraw rodzaie pod Wpisy przychodzą, tak też y rożne wzdawania, pro diversitate Materiæ & negotii, *przychodzą, iednakże ieżeli* ex cruda Citatione seu simplici; *to wzdawanie zaraz* à Lucro *zaczynać się powinno, ieżeli z Przypozwu, to,* ex Adcitatione, *ieżeli z Rekekt, to,* ex Rejectionibus *Item z Rekekt y Adcytacyi to,* ex Rejectionibus & adcitatione; *ieżeli z Remiss konserwat to,* In Termino per Decretum Officii conservato & ex Remissione Lucrum &c.

NOTANDUM. *Kiedy in re judicata przychodzi sprawa, & reliqui Citati disparent, to* cum Comparentibus sequitur judicatum & Disparentes in fine condemnantur.

ITEM In Causis recentum Criminum Violatæ Se-

curitatis, & aliis moram non patientibus, *nie idą Dilacye* præter Dilationem Inquisitionis suo coram judicio educendæ; *ani Suspensy, ale* sequitur judicatum cum statutis sive comparentibus, Disparentes vero seu profugi, condemnantur in Lucro Pœnarum Legibus Regni descriptarum, seu si gravis excessus, infamiæ, liberæ Captivationis & Coll.

Lubo się wyżey namieniło, że we wszelkich sprawach, etiam Granitialibus datur Dilatio Majoris; *iednakże in Causis* Extraditionis Subditorum *in fundamento Legis niebywa concessibilis.*

SUMMULA
Regulas infundatas Constitutionibus
COMPLECTENS

Ab initio Contractus sunt voluntatis & postea necessitatis.

Absens *Reipublicæ* causa, si damnum patitur. debet restitui

Actore non probante absolvitur Reus,

Affirmanti incumbit probatio, non neganti

Afflictis non est addenda afflictio

Agentes & consentientes pari pœna puniuntur.

Aliquis non debet locupletari cum alterius jactura

Beneficium juris nemini auferendum.

Bona Fides in Contractibus est servanda,

Bona Fides non patitur, ut bis idem axigatur.

Boni judicis, interest lites dirimere.

Casus

Casus fortuitus liberat debitorem
Cui licet quod est majus, licet etiam quod est minus.
Cui illata est injuria, eidem incumbit quærella.
Culpa caret qui scit, sed prohibere nequit.
Damnum dat, qui iubet illud dari
Deceptis non autem decipientibus jura subveniunt
Delictum Patris Filio nocere non debet.
Dictum unius, dictum nullius.
Dignum est fraudem in suum Authorem intorqueri.
Dominus in re sua, quilibet est moderator & arbiter
De Domo sua nemo extrahi debet.
Ea, quæ fiunt contra legem, pro infectis habentur.
Expedit Reipublicæ ut delicta puniantur
Facultas probationum non est augustanda.
Factum unius, alteri obesse non debet
Factum legitime, retractari non debet
Frangenti fidem, fides frangi potest.
Generale dictum, generaliter est intelligendum.
Generi per speciem derogatur.
Gravatus in uno, in alio sublevandus
Hæres & Bonorum Possessor æquiparantur.
Illius est interpretari, cujus est condere.
Illud quod favore aliquorum introductum est, non debet ad eorum læsionem intorqueri
Infamibus portæ non pateant Dignitatum.
Incertitudo vitiat Actum
Inclusio unius, est exclusio alterius. *& e contra*
In pari delicto, potior est Pars possidentis.
Lata culpa æquiparatur dolo
Levis solennitas omissa non vitiat actum.
Lites debent celeriter terminari.

Mani

Manifesta probatione non indigent.
Mutare opinionem aliquis potest.
Necessitas non frangit legem
Nemo præsumitur fraudari eos, qui sciunt & consentiunt.
Nemo tenetur cùm suo damno alteri subvenire.
Nemo potest esse judex in causa propria
Nulla regula sine exceptione.
Non debet licere Actori, quod Reo non permittitur
Non debet alteri per alterum iniqua conditio inferri.
Nullus videtur dolo facere, qui suo jure utitur,
Non est sine culpa, qui se immiscet rei ad se non pertinenti
Oculis magis quam auribus credendum est.
Omissio formæ Actum vitiat
Par in parem non habent potestatem.
Paria delicta mutua compensatione tolluntur.
Paria sunt, aliquid non fieri, vel illegitimè fieri
Plus Diviti quam pauperi creditur
Pœna debet commensurari ad Delictum.
Posteriora derogant prioribus
Quæ de novo emergunt, novo indigent auxilio
Qui non potest per se, non potest per alium.
Qui per alium facit, per se ipsum facere videtur
Qui suo jure utitur, nemini facit injuriam.
Qui totum dicit nihil excludit.
Qui sentit onus, sentire debet commodum.
Qui tacet, consentiri videtur.

Quod ab initio non valet, tractu temporis non convaleſcit

Quod alicui gratioſe conceditur, trahi non debet ab illis in exemplum.

Quod in nullius Bonis eſt, prius occupanti conceditur

Quod juſte ſit pœnam non mœretur.

Qui ad agendum admittitur, ad excipiendum multo magis admittendus

Qui prior eſt tempore, potior eſt jure.

Quod major pars facit, omnes facere videntur

Quod noſtrum eſt, ſine facto noſtro alterius fieri non poteſt.

Quod tibi non nocet & alteri prodeſt, facile eſt concedendum

Rei ſunt favorabiliores Actoribus.

Remota cauſa, removetur effectus.

Remittenti jus ſuum, amplius non datur regreſſus,

Res inter duos acta, tertio non præjudicat

Reſiduum rei extinctæ non pertinet ad Creditorem

Scienti & conſentienti valide, non fit injuria.

Sententia judicum non habet vim legis

Sine culpa non eſt aliquis puniendus

Socius criminis teſtificari non poteſt.

Semper in obſcuris quod minimum eſt, ſequimur.

Scriptoris error partibus non nocet.

Succeſſor juris ejusdem eſt, cujus erat Anteceſſor.

Solutum indebite, conditione indebiti reperi poteſt

Suum recipiens, dolo non facit.

Spoliatus ante omnia eſt reſtituendus.

Teſta-

Teſtamentorum interpretatio, plenior debet eſſe.
Teſtis in cauſa propria nemo poteſt eſſe.
Tutoris dolus pupillo non nocet.
Ubi eſt eadem ratio, ibi & idem jus debet eſſe
Ubi lex non diſtingvit, neq; nos diſtingvere debemus.
Verbum *debet* importat neceſſitatem.
Verbum *Videtur*, eſt verbum fictionis.
Vim vi repelliere, omnes leges & omnia jura permittunt.
Vanus timor non excuſat.

Pars

PARS 2

Statuta Herburtana cum Applicatione Constitutionis novellæ nec non Constitutiones ex Ładovio depromptas EXPENDENS

SECTIO I.

Statuta Herburtana cum applicatione constitutionis novellæ Complectens

ACCESSORIUM

Ab Accessoriis non importantibus amissionem Causæ principalis, motio non datur. secus in ijs, quæ *Lucrum*, aut amissionem important causæ, moveri potest judex, ad id *Constit.* 1557. *Folio* 6. *Reassumpta Constitutione* 1588. *fol* 57.

A Decretis in accessorio latis Citati solvant, etiamsi contra illos decernatur. *Constitutio* 1588 *fol* 57.

§. Judex, ratione] non admissæ motionis in Accessoriis, pro damnis ex Officio non citetur, sub Pæna duplici quatuordecem marcarum, nisi ad prosequendam appellationem. *Eadem, ibidem Constituit:*

ACTIONES

Actiones omnes, Terrestre Judicium concernentes, coram *Rege* ventilatæ, Actis Terrestribus in-

inscribantur. *Consi*; 1550 *folio* 2. Aliæ vero Causæ & negotia, ad Cancellariam Regni, *Juxta Statutum* 1538.

Actiones pro finibus regendis & pro exemptione Bonorum hæreditariorum, Condemnatione & Evasione non tolluntur. *Praxis.*

Actiones si uno die absolvi non possunt in aliam diem differantur. *Herburt. Fol*: 129 *Titul*: Judic:

In Judiciis Actiones juxta Regestrum vocentur, Ordinem earum Notaris ne confundat sub privatione Officii. Absentes removeantur, non condemnentur, tamen reliqua interea audiantur; quod si judice surgente absens iterum ter vocatus, non comparuerit; Condemnetur. *Herburt fol*: 128. *Tit*: Judic.

ACTOR

Actor Forum Rei undiq; sequi debet; proinde si jure Theuthonico quis agit, non ibi sed in jure suo reconveniatur. *Casimir*: *Viflic*: 1368. Sine Actore *vel* sub ignoto Citationem aliquis extradens, eandemq; promovens; Trium Marcarum pœna punitur. Citetur cum scitu judicis, jam tamen irrequisitô judiciô Citationes extradantur. *Casimi Magnus Fol* 14.

In causis Criminalibus in absentia accusantis Actoris seu Delatoris non judicetur. *Praxis* induxit ad Banitiones prosequendas eundem rigorem. Actor debet esse paratus, cum semper habeat terminum peremptorium, cui tamen munimentorum dilatio conceditur; cui non satisfaciens causa ruit. *Herburt*: *Fol*: 297. & 607.

Actor si amiserit Citationem, extradet similem

milem absq; pœna legis. *Petricoviæ* 1523. Quod si habuerit Actor Citationem, sive propositionem acticatam, valet sibi pro citatione, Citato vero Citationem amittenti Actor suam copiam communicare tenetur. Testimonia Actoris per Ministerialem & Nobiles duos fiant. *Consvetudine Terræ Cracovien:*

Actor, non continuans causam per Annum & Sex septimanas, cadit ab ea; nisi judiciorum suspensio fieret, tamen ante fatalia, Citatio extradi debet. *Consvetudo.*

Actor, Reo negante propior est ad probandum, nisi reus trahat se ad evadendum; exceptis Articulis, pro quibus Actori incumbit probatio *Consvetud:*

Actor disparens etiam in primo Termino condemnari potest á Citato in Evasione. *Casimir. Vislic:* 1368.

Sine certo Actore & causa expressa nec Citatio nec Decretum sit, Citationes debent esse literales, exceptis Curialibus. *Idem ibidem.*

Actor Citans pro hæreditate aut pecunia obligata, Terminum peremptorium Citato assignat. *Vide infra Titul:* Exemptio 166. *Fol:*

Actor interceptor Actionis, nempe posterius causam instituens, reicitur, donec primus Actor finaliter experiatur, *Consvet:* Ubi partium jura sunt dubia, pro Possessore judicetur. *Vide Titul* Possessor.

Actor, vel Citato seu, quovis Comparticipe litis mortuo vel mutanti statum.

intra Annum et sex septimanas Causa est revificanda per citationem Consv. (Actores

Actores in fine debent condemnari. *Vide Titul* Condemnat.

Actor citatum pro vi, aut violentia convincat. *Vide: Titul:* Violentia *Casimirus Visliciensis* 1368.

ACTORATUS

Actoratum quomodo & qui lucratur, *Vide Tit:* Succamerarius.

ACTORUM LIBRI.

Actorum libri sub tribus Clavibus asserventur. *Jagello Cracoviæ* 1423. Positio Actorum per Ministerialem publicetur, quæ sub Comitiis potest celebrari. *Sigismund: Cracov:* 1543.

Actorum sit unus liber propter Sententias judicii inscribendas, & similes ferendas. *Casimir: Nieswiez:* 1454.

Actorum Castrensium libri in prætorio, sub clavibus Palatini, Judicis terræ & Capitanei, serventur, à minutis antiquis non plus Salarii quam præsens. & *Constit:* 1550. *Fol.* 4. 1607. *Fol.* 32. 1613. *Fol.* 16.

ADVITALITAS.

Omnes Advitalitates sunt servandæ: *Sig. Petricz* 1538.

ADVITALITATES in BONIS REGALIBUS.

Collatæ *Constit.* 1562. *Fol:* 2. & 12. Ubi de Arendis commutationibus &c. Eædem Advitalitates & Consensus ratæ esse debent, quæ juri communi non sunt contraria. *Vide ad id Constit.* 1566. *Fol* 70.

Advocatis in Exemptione. *Constit* 1563. *Fol* 22.

Advitalitatibus quomodo summæ defalcantur. *Constitt* 1588. *Fol:* 42.

ÆGER

ÆGER.

Notarii non nisi ad Acta, à sanis mente, idq; personaliter constitutis, Recognitiones suscipient. Rex tamen mittit ad ægrotos. *Sig.*: *Cracov*: 1550

ALIENATIO

Rex nullas Terras Regni vel partes earum alienabit, neq; minuet. *Vide ad id Titul.* Bona Regalia. Alienas res tollens in fundo indislimitato . quis Citandus *Vide Titul*: Kmeto. *Fol*: 260.

ANNI DISCRETIONIS

Tutores licet tenentur resignare Bona puerorum, dum habent Annos quindecem; pueri vero Bonis suis utentur, ea non alienent ante Annum Vigesimum quartum. Absq; consensu amicorum.

APES

Vir bonæ famæ propior ad evadendum, ubi oculati Testes desint. De Tributario Dominus justitiam facere Potest, licet non sit suus *Subditus*, *V. Vladislaus Cracov*: *& Varsav* 1433.

Si quis Arborem cum apibus succiderit, Passo damnum, marcam; judicio alteram, qui vero sine apibus, tamen ad apes aptam Arborem succiderit, mediam marcam damnificato & judicio pariter mediam convictus exsolvat *Casimir*: *Visiic*: 1368. Nunc Luita Trinum Marcarum Judicio & Parti.

APPELLATIO

Appellare seu judicem movere licet, id autem honori judicis non nocet, qui vero non appellat, jam Sententia transit in rem judicatam *Casimir*: *Visitc*. 1368. Appel-

Appellationem & motionem prosequi unicuiq; licet *Sigismund. Cracov:* 1532. Cum quis temere appellat, & reperitur lata juste illa Sententia. *Vide Titul:* Sententia *Duplici Quatuordecem Marcarum.*

Appellatio non datur in levi Accessorio. *Constit:* 1588. In causa Contributionis. *Constit:* 1565. Obstaculi non sublati *Constit.* 1562. Captivati Nobiles *Constit:* 1588. In causis & Articulis Criminalibus ad Tribunal appelletur. *Constit* 1578.

ARESTATIO

Cmethones in Civitatibus ne arestentur, sub pæna Sex Marcarum, coram Capitaneo exigenda; ubi damnorum & rerum receptarum solutio, decernetur. *Alber: Petric:* 1496. Homini Possessionato pecuniæ ne arestentur, nisi minorem habeat Possessionem quam illud, pro quo citatur, tunc pecuniam fide jubebit, & malus processus in Termino probandus, sed respectu ejus alia ordinatio facta. *Constit.* 1588. *Fol.* 39. Et Alia *Constit:* 1616 *Fol* 7.

BELLUM

Quia Leges silent in Armis, ideo de Bello uti à Foro controverso extorsi: supersedendum hic auguror.

BONA REGALIA

Præfacti Castrorum sint Poloni, Indigenæ, Nobiles & Possessionati, *Sigismund: Cracov:* 1540

Arestatio Pecuniæ, in exemptione Bonorum esse non potest. *Sigismund Petri* 1538. Sed pro injuria vel damno, jure Terrestri, contra ipsum agatur. *Vide ad hunc passum. Constit Sigismundi Augusti* 1562

Nemo

Nemo quempiam evocare debet post Curiam, nisi pro re Fisci Regii, sub pœna Centum Marcarum *Sigismud: Augustus.* 1577. *Vide & attribue Constitutioni* 1588. *Ubi* Actio damnorum *Item aliam Constit:* 1598. *Ubi* Pœna 500 Marcarum contra Evocantē statuitur. habent Advitalitatē postea Perpetuitatem acquirens perdit eam. *Constit:* 1562 *Fol* 10. Quæcunque in Privilegio specificata, vel Inscriptione nominatim fuerint, illa eadem tenenda sunt, eandem specificationem. si quæ genaralitas sequitur, ad præfatam specificationem duntaxat; referenda est, & non alia sed ubi specialis mentio in Privilegio vel. Inscriptione de Thelonio, de cursu Bellico, de Exactione duorum grossorum, de statuitione jure patronatus. facta non est, juri Regio servatum esse cognoscitur. Inscriptiones autem, quæ generaliter fiunt nihil specificando, sed omne Dominium in Personam transferendo, omnia in se complectuntur, & Possessori Attribuntur. *Sigismand: Cracov:* 1510.

Bonorum Regalium lustratio in quinquennio fiat. *Constitit:* 1562. *Fol:* 13 & 1567. *Fol.* 77.

Privilegia publica & privata simplici Interpretatione intelligenda. Bona nullo jure recepta, quomodo vindicanda? *Constit;* 1581 *Fol:* 714. & 1588: *Fol:* 18.

Tenutarii Bonorum Regalium *Injuriantes.* Foro Terrestri subsint. alias Executio in Summis eorum super Bona Regalia habitis. immanet. *Casimir: Fol:* 94.

Capitanei pro in juriis nomine Limitum, ex Officio Capitaneali, coram *Rege* respondebunt.

Revi-

Reviſores & Commiſſarii, poſt factos limites non dabuntur. Capitanei ex Officio reſpondebunt coram Rege, quatenus in tuendis Bonis Regiis modum exceſſerint. Quodſi ſub prætextu defenſionis eorum gravem alicui injuriam intulerint, eidem damna rependent Sig, Petris. 1532.

Capitanei bona Regalia defendant, ad declarationem uſq; finium Sig, Cra. 1539.

Bona magnæ Procurationis ne obligentur. *V. Vlad. Iag.* 1440. declarat. *Conſt.* 1562. fol. 9.

Terra etiam Sandomirienſis amplius ne obligetur. Imo amittet pecuniam, qui eam dederit ſuper terras principales, in quibus ſunt Capitaneatus. *Caſim. fol.* 85.

Quæ & quales ſummæ firmæ Conſt. 1562. *fol.* 9.

Itaq; bona Regalia, ſi neceſſitas Reip. urgeat, non alibi quam in Conventione Generali, cum conſenſu Ordinum Regni ſunt inſcribenda, idque cum extenuatione, alioquin honoris & ſummæ amiſſionis pœnam ſecus faciens feret. Alex. Petric. 1504. declarata Conſtit. 1562. *fol.* 10.

BOVES

Boves alieni ne a quovis vi recipiantur *Caſim. viſl.* 1365. In pignoratione bovm quid. vide tit. pignoratio.

BVRGRABII

Burgrabii & Judices Caſtrenſes ſint poſſeſſionati ubi Officia habent. *Sig. Crac.* 1507.

Burgra-

Burgrabii & judices a violentiis itinerantes defendant. Burgrabii, seu Tenutarii Castrorum, & homines ipsorum in judicio Castr vel Terrestri respondeant.

CALUMNIA.

Cum omnis regule juris viam præcludat calumniis, Statut. ut cum alicui obiicitur calumniositas, calumniator luet calumniato se expurganti pœnam 3. marc. & judicio totidem. Purgatio pro calumnia duntaxat ter sit, quarto calumniatus convincatur, & eius nares præcidentur, honoreque privabitur, Jure Nobilium aut eodem amplius privabitur. Casim. Nieffou. 1454.

Calumniatrices & falsæ citationes, locum in Judiciis non habent, in eoque Judicio ubi producuntur, cognoscantur, idque parte injuriata instante, salva appellatione. Sig. Aug. 1550 fol. 4

Calumniose citans aliquem pro invasione domus, innocentia inculpati declarata, pœnam talionis subeat. ad id Vide Tit. invasio.

Calumnians quempiam mulier, de visibillata. Vide Tit. virgo.

CANCELLARIA.

Cancellarii & procancellarii par authoritas. Qui literas juri contrarias ne dent· causas Theutonicas audigent, Regi referant. Libri Cancellariæ Regiæ, ad probationem super bona Nobilium nibili Sig. Petric. 1538.

CAPITANEI

Capitanei, eorum que Officiales sint possessionati. Sig. Petric. 1519 nemoduplex capitaneus judicialis, Const. 1562.

Negligentium Capitaneorum obligatorum pœna 100 marc. qui liberos habent Capitaneatus privatio Officii. Sig. Crac. 1507.

Capitaneus pro particula fundi non judicet. Sigism. Crac. 1539

Quatuor articulos Capitaneus seu ejus Judex judicet. Pro violentia fœminarum. Deprædatione strataæ publice. Pro incendio. Pro violenta invasione. jagello. Crac. 1423. alioquin nullitas.

Capitanei judicent terminos in sex septimanis, una septimana ante prœconisatos. Casim. Niessow. 1454.

Capitanei possessionatos substituant, sub privatione Officii. Alb. Petric. 1496.
& Const. 1562. fol. 15.

In consvetis & publicis locis judicent sub pœna nullitatis, Alber. Petric. 1497.
& Constit. 1562.

Tempus recentis criminis annus & sex septimanæ, Alex Radom. 1505.

Capitaneus seu ejus Officium iurevictos ad solutionem adigat. Sig. Crac. 1507.
Negligentis pœnam videtit. Processus.

CAUSA QUIS cadit.

Causa cadit, qui non probat, quod se probaturum recepit Consu.

CELERITAS

Inimica judicio, est quæ amplianda, quod judicantem oportet cuncta rimari.

CITATIO

CItatio-

Citationem quis inordinate scribens, verba Criminalia in ea ponens, de ea proponens, sessione turrica unius septimanæ puniatur. Sig. Decret. inter Strzalkowski & Kolaczkowski.

Ad judicium Terrestre citare licet pro quantacunque Summa. Casimir.

In citatione ad Conventum scripta, Terminus sexta die ab inceptione eius præfigatur, sub pœna trium marc. Alber. 1496.

Citationes de minori ad majorem, & de majori in minorem Poloniam, ante quatuor septimanas exportentur. Sig Crac. 1540.

Ne quis citetur, contra suum Privilegium. alias pœnam sexagenæ evocans luet, nisi jurarit se nesciviſſe citatum taliter esse Privilegiatum Casim. 1368.

Curiali citatione citatus pro tertio usque causam perdit, alias citationes 8. scotis redimet.

Actoris in evasione condemnati pœna 7. marc. Casim. Vislic. 1368.

Ob discordiam citationis cum interciſa, ad quam dirigitur, causa amittitur. Consu.

Si quis in citatione omiſſerit, titulum. vel nomen Actoris, aut rei, vel citatio obsignaretur adulterino sigillo, sex scotis parti, & judicio totidem emendetur. Sig. 1523.

Citatio facionata in qua causa. Const. 1578. fol. 190.

In citatione immutata litera, vel dictio non viciat proceſſum. Sigis. Petric. 1523.

Quia duobus citatur pro eadem re, non tenetur utraque reſpondere, donec illi prius de jure suo experiantur, nisi utraque pars actorea ad unam

citationem se inscribat, & unum actorem in tali causa se faciat. Consvet.

Qui errat in persona possessoris, aliumque pro hæredе citat, si per hæredem verum, aut per citatum, talis citatio impugnaretur, Actor luita pœna trium marc. potest alium citare. Consvet Citationem super citationem pro una re importans, soluta pæna trium marc. Judicio, & totidem parti unam destruat, ex altera proponet. Consvet.

Si vero aliquis citetur pro quaqua in uria, & nondum ea judicialiter terminata, facit parti aliam injuria n, in eisdem bonis ratione quorum citatus fuit. potest iterum citare, hoc præcauto in secunda citatione, stando mecum in citatione priori. & hoc facere poterit totiens quotiens nova emerserit injuria. Consvet.

Citatus non tenetur respondere, nisi viso Ministeriali.

De Dominabus & virginibus quæ citant aut citantur, vide Tit. Procurator.

De iis qui pro hæreditate aut debitis citantur. Vide Tit. debitor.

CIVIS.

Civis Nobilitatus munera Civilia exercens, talibus literis in Judicio se defendere nequit. Aug. Petric. 1550.

Cives bona Terrestria divendant, nec ea amplius acquirant. Alb. Petr. 1496. & Const. 1611

Cives bona terrestria possidentes militent. Alex. Rad. 1505

Civium in Officio existentium vulnera qnomodo vindicanda.

Conſt. 1581. fol. 214. & 1588. fol. 69. & 1607. fol. 22. & 1611. fol. 10.

Plebeii deinceps bona Terreſtria non emant. Sig. Petr. 1538.

Cives non exequentes Statuta Palatini. Vide tit. Palatinus.

Civis in Civitate reſidens fumalia non ſolvet. Vladiſl. Jagello in Iedlna. fol. 51

Civis Nobilem debiti nomine quomodo convincet. tit Mutuum. Cives Nobilem quomodo detinere poſſunt. Conſt. 1550 fol. 3. & 1588. fol. 70.

Nobiles in Civitatibus domos habere poſſunt, modo onera Civilia ne vitent. tit. Nobilis.

Civium juriſdictio. Conſt, 1611. fol. 27.

Nullus Civis atque Plebejus ſumptuoſis veſtibus ac ſaſionis calceis utatur, ſub pœna 14. marc. & earum rerum adjudicatione, ad cujusvis inſtantiam. Forum in judicio Civili Conſt. 1613. fol. 14.

COMITIA.

Conventus Generales & particulares, juxta tempus & loca Statuto deſcripta, indicantur. Sig. Petric. 1550. de loco & tempore eorum vide Conſt. 1576. fol. 160. & literæ confirmat fol. 148. & Conſt. 1589. fol. 31. & 1590. fol. 28. & 1613. fol. 10.

De Conſtitutionibus Conventus Conſt. 1588. fol. 24. & 1613, fol. 7.

COMMISSARII.

Commiſſarii circa exemptionem vel diviſionem bonorum inter perſonas etiam remotas, pari tamen jure gaudentes, faciendam, non debent

bent recedere a Statuto communi, nullasque informationes juri contrarias curent, sub pœna nullitatis judicii illius, extra literas obligatorias nulla bona adimant. Sigis. Crac. 1543.

Qui citat commissarios vel Judicium temere, bis 14. marc. in instanti singulis seorsim, similiter & parti solvet, si citabitur. Sigism. Aug. 1557

Commissiones dentur petentibus. Jagelo. 1433.

Commissiones non dantur, nisi in limitibus bonorum Regalium, & divisione bonorum hæreditariorum inter fratres & proximiores, aut quæ eisent de consensu partium. alias datæ nulliter. Alex. in Radom. 1505.

Commissiones Regiæ etiam inter remotos par jus succidendi habentes, dentur. Ubi fuerit negatio paritatis juris, ad judicium Terrestre remittantur partes. Sigism. Crac. 1532.

Olim solum duo Dignitarii & Succamerarius ad limites dabantur. Sed deinceps sint 5. Commissarii: duo Dignitarii, duo Officiales, & Camerarius ilius Terræ. Alb. Petr. 1494,

Commissarii accepto ex utraque parte a senibus juramento, ad limitationem procedent. inter Commissarios pluralitas vocum sententiam definiat. ibidem.

Si Commissarii desint in proprio districtu, ex viciniore vel remotiore designabuntur. Sig. Petr. 1523.

Vide de eisdem Const. 1588.

Capitaneus seu Tenutarius Bonorum Regalium ad limitationem eorum exeat, Commissarios

rios provideat. si Bona libere obtinet, Alb. Petr. 1496.

Commissionis terminus ad limitanda Bona duæ septimanæ. Sig. Petr. 1523.

Commissarios inhonerans, Turrica sessione medii Anni puniatur quam exequatur super eo Capitaneus illius locis, sub pœna in Statuto descripta. Plebeus coram armis vibrans, collo mulctetur, Nobilis juxta Statutum sig. Crac. 1543.

Commissariorum in causa limitum Decretum semel prolatum, amplius non innovetur. Const. 1550.

Decreta Commissariorum confirmatione Regia non egent. Her. fol. 271. tit. literæ.

Quidquid Commissarii decreverint ratum esto Sig. Petr. 1523.

De comissariis inique citatis & aliis judiciis vide Const. 1557.
fol. 6. & 1550. fol. 4. & 1588. fol. 27. & 1598. fol. 12. ubi & depleno eorum numero & validitate Decreti

COMPLICES.

Compleces victo patrocinantes, itidem proscribuntur. Sigism. 1523.

Complices impossessionati per Officium Castren capti, in turrim coniiciantur, quorum punitio in gratia Regis consistet, ibid.

Complices patrati homicidii. tit. homicidium

Complices invasionis domus. tit. invasio domus

De complicibus item Constitut. 1538. fol. 35.

CONDEMNATIO.

Qui

Qui in termino peremptorio condemnatur causam perdit. Casim. visl. 1454.

In condemnationem lucri citatio debet inferi seu acticari. Sig. Petric 1523.

Condemnatio legittima ut sit, pars absens legittime acclametur. Casim. vislic. 1368. vide ad id tit. per lucra.

Actores in fine judiciorum condemnentur. Consvet.

CONSTITUTIO.

Nullæ novæ Constitutiones fient, absque Conventione communi, in singulis terris instituenda. Casim. Niessov. 1454.

Iura communia & Constitutiones non unum, sed communem populum afficiant; Alex. 1505.

Rex constitutiones contra jus non faciet, absque publico consensu. Alex. 1505. Sig. Petr. 1538.

Diversæ leges pro diversitate personarum & temporum statuuntur Sig Crac. 1507.

Constitutiones futura respiciant, non præterita. Cas. 1368.

Constitutiones nove neminem onerabunt, donec publicentur. Alex. 1505. Sig Crac. 1507.

Quemlibet decet non solum armis, sed & legibus esse armatum. Casim. 1268.

Constitutiones Regni coram Rege legantur. & sigillentur. Const 1588. fol. 24. subscribantur & acticentur. Const. 1613. fol 7.

CONSVETUDO.

Consvetudines Terræ Cracov. sint pro jure. Alex. 1505.

Consve-

Consvetudines Terrarum omnium inter se conferendæ. vide. Tit. Statuta.

CRIMEN LÆSÆ Majestatis.

Crimen læsæ Majestatis, nonnisi in persona Regia committitur. Sig. Crac. 1539.

Criminalæs causæ sine Actore non judicentur. Tit. Actor

Crinile nuptarum. vide Tit. Dos.

Curialis citatio. vide tit. Citatio.

DEBITOR.

Debitori magnæ summæ vel siquis extra Regnum sit, decem octo hebdomadæ ad solvendum indulgentur. Casim. Visl. 1368.

Si quis pro debito, hæreditate, aut aliquibus rebus non inscriptis, in termino peremptorio se non sistat, condemnatur. Cas. ibid.

Pro re qualibet, & debito inscripto, bona possunt dari. Acitatoque offerente intromissio acceptetur. Quod si inscriptione abrenunciarat dandæ intromissioni, eam conferet cum pæna ter trium marc. Consvet. Ter. Cracovien. 1505.

Debita parentum major natu solvet, tit. Frater.

De debitore ad præscriptam diem non solvente, Tit. Fideiussor.

De debitis Mercatorum. Tit. Mercator.

DECRETUM.

Similia simili Decreto decernantur. Casim. Niess. 1454.

DECIMA.

De sus-

De suspensione decimarum vide Const. 1581. fol. 218. & 1577. fol. 185. & 1588. fol. 74. & 1607. fol. 10.

DELIBERATIO.

Semel incausa judex deliberet. Sig. Crac. 1543.

DIGNITATES.

Dignitates injuribus suis conservantur, indigenis Nobilibus conferantur. in proventibus non diminuantur. Expectativæ damnantur. Iagel. 2433. & Sig. Aug. Pet. 1550. fol. vide ad id Const. 1562 fol: 13 & fol. 20 Constit. 1613 fol. 33.

Dignitarii & Officiales sint possessionati. Sig. Crac. 1510.

DIVISIO BONORUM.

In herciscunda familia Fratres vel amici, sexus utriusque, ab invicem separati, vel divisi: si in ea divisione per triennium & trimestre perstiterint intaciturnitate, ad judicium non provocando, nisi subsit legittima causa, præscriptione objecta legittime excludentur. Casim. mag. Vislic. 1368.

Divisio Per Patrem facta, inter liberos ex duabus uxoribus susceptos, rata este. Iagel. Crac. & vartæ fol 43.

Divisio Bonorum, etiam per Commissarios, inter par jus habentes fieri potest. tit. Commissarii.

DIVORTIUM.

Adnego-

Ad negotium ſpirituale pertinere debet negotium divortii. non item cognitio de dote vel inſcriptionibus dotalibus. Iagelo.

DONATIO.

Donatio Regalis, militibus in bello facta, morte donatoris vel donatarii, etiam abſque literis confirmatur. Caſim. mag. Vilslic. 1368.

DOS.

Dotes non inſcriptæ nullæ ſint. Ioan. Alb. Petr. 1496.

Indotatæ mulieri triginta marcæ, vel annua proviſio trium marcarum, conſtituantur pro crinili. Consv. Crac. 1505.

Dotalicia fuga vel crimine marici non vitiantur. Caſim. mag. Vslic. 1368.

Neque bona dotaliciæ Reformationi obnoxia, perlucris ſuper viro obtentis. affici poſſunt. Sigism. Petric. 1523.

Mulieris præmortuæ dos a marito per ſucceſſores uxoris repetatur. Succeſſores Dominæ Reformatoriæ poſſeſſionem Bonorum Reformatorum ad exemptionem poſſideant Alex. Radom. 1505.

De Bonis dotalicii redimendis, cum mulier ad ſecundas convolat nuptias, in judicio Terreſtri reſpondebit, in ſecundo termino uti peremptorio. Sig. Petr. 1523.

Contingat patrem cum ſecunda uxore Filios non habere, ſed filias, & cum prima habuerit filios, ex tunc Patre mortuo puerorum Prædictorum, pars aliqua ſecunda uxoris filios

non

non contingeat: Sed filii primæ uxoris, superstites sorores suas maritabunt, assignata illis dote competenti, Bonis maternis duntaxat exceptis: Si ipse prædictæ sorores habuerint, quæ pro ipsis debent remanere. Cum vero primæ uxoris portionem suam æqualem, a patre sponte eis ex divisione perpetua oblata non, obtinuerint: tunc portio secundæ uxoris filiis, aut filiabus ejusdem, cedere debet integraliter. Iag. Crac. & varsæ. 1423.

Virgo si fratres germanos, vel patrueles habeat, dotetur tertia sors Bonorum sororem concernit, fratri duæ reservantur communiter. Cas. mag. Visl. 1358. Const. 1588. possessores non fratres pro exdotatione & provisione convendescribit. fol. 37

Virgo a patre dotata, nil plus petat a fratribus, alioquin ipsi docent uel consangvinei. Cas. mag. vislic. 1368.

Raptor sit infamis, rapta uero si consentiat, dotem perdat. Ioan. Alb. Petric 1496. Sigis. Crac. 1532.

EMPORIUM.

Emporia Civitatum iure privilegiorum sint rata. Sigism. Crac. 1543. & Sig. Aug. Petr. 1550.

De emporiis vini vide Constit. 1593. fol. 19. & 1607. fol 23. & 1608. fol. 19. & 1611. fol. 8. & 34.

EVASIO.

Actiones profanibus regundis, & exemptionis Bonorum, evasione non sistuntur. Praxis.

Evi-

EVICTIO.

Peccata cum teneant tantummodò suos authores, nominatio mandantum dominorum, non excusat a delicti pœna, in Criminalibus, ipsique patratores respondere in iudicio tenentur, convicti debitam luent pœnam. Cas mag. Vislic. 1368.

Evictio seu intercessio in tantum in iudicio conceditur, quatenus is qui evincit, præsentem se sistet, & itidem respondet. Casim. ibidem

Si ex munimentis ab reo productis apparet eum posse habere evictorem, datur ipsi dilatio, idque ad terminos per unos terminos ad conveniendum eundem, in quo si defecerit, ad ipsum recurretur. Consvet.

Iudæus si non sistit evictorem, suspendatur, tit. Iudæus.

EVOCATIO.

Evocans aliquem de proprio districtu punitur & forum rei sequatur. Ioan. Alb: Petr. fol. 97. Aug. 1550.

Ne quis audeat quempiam extra districtum suum evocare, præter Regiam & Officii causam, quæ non habet districtum, contrarium faciens 14. marc. pœna puniatur. Sig. Petric 1511.

Proprio districtuat renuncians ibidem iudicandus. Tit: Renuntiatio.

Iudices spirituales judicia sæcularia non exerceant. Alex. in Radom. 1505.

Sæcularis sæcularem, pro re mere sæculari, in ius spirituale non conveniat. Sigis. Crac. 1510.

idque

idque sub pæna 28. marc. per medium parti & iudicio, Castren. In judicio, repetenda. Sig. Petr. 1519.

EXEMPTIO BONORUM.

Pro exemptione Bonorum Notarius Terrestris judicat. Tit. Notarius.

Citans aliquem pro hereditatê, aut pecunia obligata, reo pro termino non comparente, actor lucrabitur nominatim pecuniam, aut hæreditate, pecunia nihilominus restituta. Cas. vislic. 1368.

Pro exemptione Bonorum, in Majore polonia, ad Officium seu judicium Castri citari potest. Vide tit. Officium Castr.

De exemptione Bonorum Regalium. tit. Bona Reg.

EXCEPTIO.

Citatus exaudita propositione actoris, poterit ab judicio cum amicis ad consilium secedere Sig. Crac. 1343.

EXPECTATIVÆ.

Expectativæ Iura patronatus, & solida cassantur. Aug. Petr. 1550.

Expulsi quomodo restituantur in bona tit. Restitutio in bona & Const. 1598. fol. 29. & 1611. fol. 13.

FACTOR.

Factorum cum rebus venditicijs euntium juramento stetur Alex. Petr. 1504. hoc tamen prævisо, ne dolus & fraus, cuiquam in hac parte patrocinetur. Sigis. Petric. 1511.

Famulum

Famulum plebeum nemo suscipiat sine literis. Const. 1578. fol 189. & 1596. fol 11.

Fatalia quomodo interpretanda vide Const. 1576. 162. & 1588. fol. 57.] & 1589. fol. 302.

FALSATOR.

Qui alieno nomine falsas recognitiones facit, pæne statuti de invasione domus expressa puniatur. Sig. Crac. 1538.

De falsa citatione. Tit. Citatio.

Falsarii monetæ quomodo puniatur. Tit. moneta.

Facionatus terminus ubi serviat. Const. 1578. fol. 190.

FOENUM.

Fœni demessor probet se emisse. Casim vislic. 1369.

Fæni currus vi raptus tribus scotis solvatur. luita pæna, 3. marc parti & judicio totidem. ibid.

Depascentes vel incidentes falce gramina, intunica impignorentur. ibid.

Fera acta, vel canes ne vi capiantur sub pæna 3. marc. parti & judicio totidem Iagel. Cracov. 1423.

Feuda Russiæ Constit. 1581. fol. 217.

FIDEIUSSOR.

Fidejussor convicto debitore judicialiter, det ejus pignus creditori Cas. vislic. 13 .

Vellanus non pignoretur Profidejussione domini idem.

(Fide-

Fidejussor probare debet debitum a principali debito re esse solutum. idem.

Convincet pro debito 20. marc. solus. 40. marc. met secundus. in maiori quantitate met tertius, propriis iuramentis id firmam. sic in evaden

Fidejusor bovem vel equum sui principalis non obliget. idem.

Fidejussiones verbales nonnisi Anno & die durant. nisi ad acta stantibus his fatalibus inferantur tunc enim ingrossatæ, robur debitæ firmitatis obtinebunt. Sigis. Crac. 1540.

Qui pro rebus, ludo taxillorum amissis fide jubet, ad solutionem adigi non potest. vide Tit. Ludus tax

Pater pro filio non emancipato, aliquid ludo perdente, ad satisfaciendum non cogendus. eodem tit. Ludus.

FILIUS.

Pater pro scelere filii non tenetur. Tit. Pater.

Filii, moriente, Mater maternalia Bona a patre non prius repetant, quam aliam uxorem duxerit. Vide tit. Pupilli.

Filio illegittimo matris vagabundæ caput est solvendum. Cas. vislic. 1368.

FILIÆ QUÆ HÆREditant.

Filiæ carentes fratribus germanis, dum in hereditate remanent: per patruos vel amicos pro-

proximores nomine tutorio elocata in matrimonium licet aliquibus pactis, vel conditionibus, per assignationem pecuniæ dotalis excluderentur, maritique earum tales pecunias a tutoribus recip rent, ex pacto de non recuperatione Bonorum ipsas concernentium, astricti qualiter cunque; sive per fidejussoriam, sive alio quocunque modo tale pactum inter venerit, illud irritum fore & inane Præfatæque filiæ redibunt ad suas portiones hereditarias, non obstan. Pactis quibus cunque, sed sponte præfatæ Filiæ, Bona sua hœreditaria (si ipsis placet) omnimode disponent. Iagello. Crac. & V rtæ. 1423.

Filiæ impossessionatorum Kmetonum, cum possessionatis maritis maneant Tit. Kmeto.

Reliqua de Filiabus vide Tit. Virgo.

FISCUS.

Nullius Nobilis Bona confiscentur, nisi jurevicti. tit. Nobilis.

Nemo evocet aliquem post Curiam nisi pro refisci. tit. bona Reg.

In exemptione Bonorum, fisci quid. Tit. Bona. Reg.

Fisci successio Const. 1876. fol: 162. & Const. 1588. fol. 25. quomodo disponen. Const, 1562. fol. 14.

FORA TARGI.

In foro prohibitiones ne sint. Casim Niess 1454.

Foralia a Nobilibus & eorum Subditis non exigantur. Sigism. Petric. 1523.

FLUMEN.

Ad usum Fluviorum, Nobilium Bona & Regalia disterminantium, admittantur Nobiles. Sig. Crac. 1507.

Navigatio in publicis Fluvjis non impediatur. Casim. 1447. ex eis obstacula tollantur. Albert. Petr. 1496. & Const. 1568. fol. 13.

Fluvii Wista Warta & alii debent esse liberi & navigabiles, purgentur que sub pæna 60. marc Sig. Petric. 1511. De Fluvio Warta vide Const. 1557. fol. 7. & 1563. fol. 22. & 1589. fol. 28. & 1598. fol. 13. & 1611. fol. 32. & 1613. fol. 8.

Flimina ab obstaculis sint libera sub pæna centum marc. in Officio Castren. per quemlibet peremptorie exigenda. Sig. Aug. Petric. 1557.

FRATRES.

Frater major natu Fratrum minorennium Bona ne alienet, debita vero per parentes contracta ex communi solvat. Iagel. Petric 1447. fol. 89.

Fratres, divisi nominatim, indivisi vero generaliter citari debent. Cas. Visl. 1368. fol 16.

Si Frater senior causa cadit, juniori non datur eam potestas renovandi. Cas. 1368. fol. 20.

Paricidæ, Fratricidæ, sororicidæ, non succedunt in Bona occisorum & in fames judicantur. Qui vero vulnera intulerint parentibus, plectantur capite. & Constit. 79. fol. 193.

FRATERNITATES.

Fraternitates sublatæ sunt, Præter ordinem & obtequia Ecclesiarum. Sig. Aug. 1550. fol. 4.

Sig.

Crac. 1532. Pet. 1538.

FURES.

In Regia Curia minutas quascunque res subtrahens, auris privationi sit subjectus. Cas. fol: 39.

Nocturni damni datores, viarum obsessores, fures publice proclamati, vel ter registrati. incendiarii in Templis & cænobiis etiam capi possunt. Sig. 1543.

Fur, latro, incendiarius, homicida, raptor Virginum, villarum depopulator, & prædo ubique detineatur, lag. 1433.

Fur licet fugiat reus manet. Cas. Vis. 1368.

Furci vir Bonæ famæ notatus. proprii juramenti præstatione se expurget, Casim. Visl. 1368.

Fures servans, & cum eis acquisita partiens famis idem

Furti vel spolii quis ter convictus, etiamsi rem furtivam restituerit. sit infamis. Sed non infamis in uno teste deficiens. Casim. Vislic. 1368.

Nullus terigena possessionatus pro aliquo excessu; nisi jurevictus est captivandus, excepto eo qui in furto vel maleficio deprehenderetur. Iagel. 1433.

Furti accusatus, si non comparet ejus Bona per Capitaneum confiscentur. Casim. Iagel.

De furto vel spolio quis inculpatus, suam innocentiam deducet, acsi Nobilitatem suam probaturus, esset Casimir. Iagello.

FURTUM.

Pro furto in una Parochia intra Annum agatur. Casim. 1368. Vislic. si in remotiore parochia, intra triennium. ibidem.

GOLOTA.

Dominus pro servo golota satisfaciat. Casim. 1368. de Golotis vide tit. impossessionatus.

GLADIUS.

In Conventu gladium distringens pœna 100. marc. puniatur. at aliqnem vulnerans vel occidens pœna capitis. Sig. Bidg 1520

GVERRA.

Guerras movens, solvere damna, & in defectu solutionis in corpore mulctetur. Iag. 1447. ad id Const. 1609. fol. 6. & ibi declaratio exequutionis

HOMICIDIUM.

Unus pro homicidio accusetur, complices evadent. Casim. Visl. 1368.

Pro milite olim occiso 30. marcæ, pro mutilatione 15. marcæ, sed iam Const. 1588. ampliavit has pœnas ita ut pro capite Nobilis manualiter occisi 240. marcæ solvi cum sessione turris uno anno & sex septimanis sanxerit, expixide occisi capitis duplex pœna pec. & turris

Casuale humicidium qnaliter censeatur eadem Const.

(Occi-

Occidens in defensa necessaria 60. marcis & juramento metseptimus evadet. Alb. Petr. 1496.

Cætera de homicidiis vide abunde Const. 1588.

Kmeto occidens Kmetonem pæna Capitis plectatur. Const 1581. fol. 213. ibidem de homicidio plebei a Nobile & 1588. fol. 72.

Si pro capite Nobilis ementiti (dum proclamatio ejus capitis sit Nobilis) quis jure experiretur, luet 120. marc atque session. turris Anno & sex septiman. idem devulneribus intelligendum.

Præscriptio agendi pro capite triennalis Casim. Vislic. 1368. Actio pro sessione turris non cadit sub præscriptionem. Const. 1588.

Hospitia qualiter tradenda Const. 1565. fol. 45. & 1588. fol. 301

De illegittima prole Constitut. 1578. fol. 189.

IMPOSSESSIONATUS.

Impossessionati coram Capitaneo respondeant; apud possessionatos præventi arestentur, & statuantur. alioquin possessionatus respondebit pro re pro qua impossessionatus est inculpatus. Consvet. & Const. 1588. fol. 37.

Contra impossessionatum ponatur citatio in Parohia. Consv.

Impossessionati jurevicti nisi illico satisfecerint & receserint capiantur. Casim. Vislic. 1368.

1368. & Sig: Pet. 1523. & Const. 1588.

De incompatibilibus vide Constit 1562 fol. 13.

INFAMES QUI SUNT.

De Regno profugi latrocinantes. tit. profugus.

Hæreticis patrocinantes, tit. Hæretic. Latronum & furum receptatores, tit. fur. Qui præter compurgatores ad judicium veniunt. tit. fur. Parricidæ, fures fugitivi, quarta vice de calumnia accusati, Invasores, raptores, servi maleficos jussu Domini non insequentes. Servus in bello profugiens. Imposessionatus homicida citatus non comparens.

INHIBITIO.

Inhibitiones ad judicia non dentur. Petr. 1496. alias sint nullæ. Casim. Niss. 1454. & Sig. Aug. Petr. 1550. fol. 3.

INSCRIPTIO.

Ætas, discretio, & valetudo consideranda in faciente inscriptionem. Sig. Petr. 1523.

Inscriptiones Castren. (ubi acta non sunt perpetua) nisi ad acta Terrestria, transferantur. Alb. 1496.

Aliter tamen in majori Polonia servatur: juxta Stat 1510. fol 208. ubi Castra Perpetua, & eorum inscriptiones.

Inscriptio quod non in fraudem sit facta, si sit perpe-

perpetua, juramento proprio cum sex testibus, si ad tempus cum duobus corroboretur. Sig. Crac. 1507.

Si quis alterius nomine inscriptionem falso faciat. pœna capitis punietur. Sig. 1538.

procurator inscriptiones ne faciat Sig. Petr. 1511.

Inscripriones, citationes, controversiæ, Decreta lingva Polonica scribi possunt. Sig. Crac. 1543.

Contra inscriptiones factas. locus excipiendi non relinquitur. Sigism. Crac. 1543. datur tamen dilatio ad quietationem semel ad futuros terminos quam nisi probarit, succumbet in causa.

Officium nullum ac edat ad inscriptiones suscipiendas, excepto Rege. Sig. Aug. 1550.

INTERREGNUM.

Sub interegno nihil rapiatur de thesauro, Sigism Crac. 15507. Quomodo disponen. 1569. fol. 106.

Interregni acta approbantur. Const. 1567. fol. 165.

INTROMISSIO.

Ab intromissione Capitanei & eorum Burgrabii nihil accipiant. Alb. 1496.

Intromissio per ministerialem danda, ab eandemque omnis præscriptio Terrestris accipit initium & robur. Consvet.

Qui debuit solvere. non dando intromissionem, si Actori dare veldet intromissionem id faciet cum triplici pœna 3. marc. Consv:

INVA-

INVASIO DOMUS

Invadens domum alterius, ibidemque occidens aut enormiter vulnerans, convictus vita privabitur, scrutinio præmisso. similiter punientur complices. Si vero quis calumnioſe aliquem eo nomine inculparet, reſerata calumnia, calumnians infamis eſto, in facieque cautherisabitur. Alb. Petric. 1496.

Invasor domus è Regno profugus ſit infamis.

Si Dominus prò ſervo invasore domus citaretur evadet quod non ſuo ſcitu conſenſu & mandato crimen ſit commiſsum & ocaſionem ei aufugiendi non dedit. Alber. Petric. 1496.

JUDEX

Nullus Judex poteſt effici Capitaneus illius Terræ, cujus eſt Judex. Iagel 1422.

Iudex & Notarius Caſtren & vice Capitaneus ex judice vel Notario Terreſtri ne ſint, & ſint poſſeſſionati. Auguſt. Petric. 1550.

Officiales Judicii in Conventu partie eligantur Alex 1505. & Conſt. 1550. & 1588. fol. 28.

Iudice inique moto & pro gravamine citato luet pœnam Conſt. 1557. fol. 6.

Iudex in ſua cauſa alium ſubſtituat Aug. 1557.

Iudex in cauſa ſemel deliberet, Tit deliber.

JUDICIA.

Iudicia Tribunalicia deſcripta ſunt Conſt. 1578. fol. 184.

(Qui

Qui securitatem judiciorum violaret. pœna Caiptis Constitut 1607. fol. 24. & 1611. fol. 7.

Iudicium pro quantacunque summa judicet. Sig. 1523.

Iudicatæ rei exequutio vide tit Processus

I U D Æ I.

Iudei non habeant mercandi facultatem solum ad victum quærendum, pacta cum civitatibus, inita teneant. Sig. 1538. Const. 1562. fol. 16 & 1565. fol. 53. 1567. fol. 73. & 1538. fol. 72.

Judæi pecuniam super literas ne dent, sub vicio nullitatis. Iagel. 1423.

Judæus si non sistit evictorem suspendatur: Sig. Petric. 1538.

Judæi neque teloniis neque ullis Officiis præsint: Sig. Crac. 1538. & Const. 1562. fol. 16. & 1565. fol. 53. & 1567. fol. 73.

I U S.

Jure Theutonico qui abusus sit, iam amplius eo uti non potest. Casim. Vslic. 1368.

In Regno Poloniæ, unum sit omnibus jus. ibidem.

I U S P A T R O N A T U S.

Jus Patronatus nisi expresse inscribitur, juri Regio reservatur. Sig. Crac. 1610.

Jura Patronatus aspiritualibus obtenta cassantur. Aug. Petric. 1055. fol. 3.

K M E T O.

Kmetones fugitivi restituantur præter inquilinos. Sigism: Crac. 1505.

(Kmeto

Kmeto libertatem in sylva accipiens, non potest de agro suo, donec illum extirpaverit, se movere. Lgel. 1423.

Kmeto a Domino suo profugus, infra Annum repetatur. Casim. vislic. 1368.

Kmeto profugus restituatur. & non redimatur decem marcis. sig. Crac. 1543. Ejus taxa qualis Const. 1588. fol 72.

Kmeto ad possessionatam vel viduam descendens ibidem maneat. Sig. 1511.

Pro Kmetone fugitivo in judicio Terrestri agatur peremptorie. Alb. Petric. 1496.

Spirituales, pro Kmetonibus fugitivis, limitibus, cæde, & vulneribus ex Bonis suis in judicio Terrestri respondeant. Alex. 1506. vide idem tit. Spiritual.

Kmetones pro retibus sibi per Nobilem in fundo seu aqua receptis non agent sed Domini eorum, idem nota de sylvis, Gaiis, Borris, melificiis, limitibus. Consv.

Kmetonum sterliter decedentium Bona cedant consangvineis non Dominis. Cas. visl. fol. 21.

Kmeto pro debito Domini sui non pignoretur. idem

Kmeto Nobili ignobili tamen obiicere non potest nisi in certo casu. Tit. Nobilis.

L E X.

Lex donum Dei est, ac Reip. anima. Sig. Crac. 1507.

Lex propter impares inventa. Casim. Crac. 1368

(Ut

Ut honestè homines vivant, pœna legibus adduntur. idem.

Leges conduntur in suffragium Bonorum morum, & eventuum definitionem. Alb. Petric. 1496.

Legibus Resp. ad Dei Honorem, & diuturnitatem regatur. Alex. 1505.

Propter vitia comprimenda, mores corrigendos, & justitiam servandam, leges sunt necessariæ Sig. Crac. 1507.

Leges viam calumniis præcludunt. Casim. 1454.

Eorum casus quæ frequenter, non quæ raro acidunt, legibus definiuntur Casim. 1368.

Leges pro ratione temporum variantur. Casim. 1568.

Idem Rex leges alias moderat alias innovat. Sig. 1507.

Diversitas legum periculosa est Sig. 1520.

Quemlibet non solum armis sed etiam legibus decet armari, 1368.

Reliqua de legibus vide tit. Stat.

LIBERTATES.

Fundi Nobilium sint penitus liberi, nisi duo grossi quotannis solvantur in recognitionem Domini. Ludovic. 1374. ubi & confirmatio libertatum omnium. Iagello item eadem confirmata 1433. vide tit. Fumalia.

LIMITES.

Rex neque negabit, neque differet distimitationem Bonorum. Iagel. fol. 48.

Limites

Limites Bonorum conspectis signis metalibus, veritateque per vestigata tam ex senum testimoniis, quam aliis possibilibus indiciis constituantur. Sig. Petric. 1538.

DuM. limites facti erunt, Capitanei injuriam ne faciant. Aug. 1550. quod si faciant quomodo conveniendi. tit Bona Regal.

Ad limites faciendos, Rex Commissarios det. Casim fol. 93. Limites Capitaneus dirigiens qua pæna punitur. Const. 1562. fol. 15. & 1567. fol. 75. & 1578. fol. 192.

Reliqua de limitibus intet Bona Reg. vide tit. Commis. & Bona Reg. & tit. Succamer.

LIS PENDENS.

Lite pendente transigentes, a pænis quibusvis absoluuntur. Iagel. fol. 52.

LITERÆ.

Si falsitas literis obiicitur. vide sub. tit. inscriptio.

Literæ nisi ex actis aliis, in acta Terrestria non inscribantur. Sig. Petric. 1539.

Literas Castren: Capitanei vel eorum judices subscribant. Sig: 1532 non sigillata nihil probat: Tit: minuta.

Qui literas super Bona Regalia amiserit, neque infra annum eo nomine protestatus fuerit, non obtinebit renovationem: id vero probabit coram Rege: Alex. Petric. 1504: ad hoc refer Const: 1562: fol: 10.

Nobilitas ad reponendas literas super Bona hereditaria, non cogitur, nisi illa Bona omnia esse

Re-

Regalia appareant. Sig. Crac. 1532. alioquin res perplexa & antiqua ad Conventum remittatur. Sig. Petric. 1538.

Literæ juri contrariæ sunt Inhibitiones, Commissiones inter personas, & libertationes ab expeditione bellica. Alex. Petric. 1519. Saluiconductus. Const. 1550. fol. 3. & 1588. fol. 25

Non secundum literas, & signa in eis descripta, sed juxta testimonia senum, limites faciendi. Sig. Petric. 1519. Literarum autem earum in limitibus non procedit probatio, cum sint antiqua, vel datæ re oculis non subjecta, vel ad abusum redactæ, aut incertæ. Secus de literis Commissar. Succamer. vel judic. Ternam his fides indubia habenda. Sigism. Crac. 1532.

Privilegia publica & privata, non debent in alium, quam sonant sensum verti. Sig. Crac. 1538.

Literæ Commissar. super limitatione datæ, confirmatione non egent. Sig. Petric. 1538.

Literæ victigalium revideantur, & iniquæ abrogantur. Sigs. Crac. 1539

Literæ ex actis non probant, nisi originales producantur. Sig. Petric. 1538.

Literæ quomodo interpretanda. Tit. Bona. Regalia.

Literis Cancell. super propriet. nihil probari potest. Tit. Cancellaria

Literæ moratoriæ cui danda. Const. 1588. fol. 25.

LUDUS TAXILLORUM.

Debitum ex ludo contractum solutioni non est

eſt obnoxium. Cas. V. ſol. 1368.

MATERNALIA BONA.

Liberi orbati matre, Bona materna a patre non repetent, donec ad ſecundas convolet nuptias, vel tunc ſi Pater velut famæ ſuæ prodigus, Bona illa communia inuebite diſſiparet. Cas. fol. 26.

Pater habens Filios orbatos matre, hæreditate utatur ad vitam, aſſignata tantum eis portione, quam poſt matrem ipſorum dotaliter recepit. Iagel. fol. 43.

Ex duabus uxoribus eodem patre procreentur liberi, contingeritque cum ſecunda uxore Filios non habere, ſed Filias, ex tunc patre eorum mortuo, pars aliqua ſecundæ uxoris non continget Filios. Iagel. fol. 43. & ſupra tit. Dos.

MENSURA.

Menſuræ & precia conſtituta. ut mercatoribus ſerventur, Palatini cum Capitan. providebunt. Sig. Petr. 1511. & Conſt. 1565. fol. 50. & 1578. fol. 192. & 1588. fol. 71. & 1611. fol. 37. & 1613. fol. 18.

MERCATORES.

Mercatores debita in Regeſtris annotata, a Nobilibus ante triennium petant. Sig. Crac. 1540.

Mercatorum ſecuritas in viis Conſt. 1589 fol. 125.

De mercatoribus externis: Conſt. 1562. fol. 6. & 1565. fol. 52.

(Mini-

MINISTERIALIS.

Testimonia ministerialium actis Castren. inscribantur. Consv. & Const. 1576. fol. 162.

Ministerialis adsit judicio. Casim. vislic.. 1368.

Per Ministerialem judex citet idem.

Ministerialis citationem ponet indifferenter, vel apud Nobilem citandum in Curia, vel apud ve adarium, vel Knietonem, aut hortulanum; publicando nihilominus id in Curia, quæ si desit, ita notificet villanis, ut ad noticiam citati deveniat. Consv.

Relatio Ministerialis ex quibusvis actis valet. Sigism. Crac. 1542. & Const, 1576. fol. 167.

Ministerialis formam juramenti Decreti mutans convictis, perpetuo deponatur. Cas. fol. 37.

Ejus securitas Const. 1576. fol. 170 & fol. 190. & 1578. & 1589. fol. 15. Pæna excedentium Officium Const. 1576. fol. 162.

MINORENNES.

Si cohæredes in causa limitum citati essent. ex tunc non obstante aliquorum minorennitate proceditur per judicium, reservata ipsis actione pro interesse illorum cum actore ad Annos. Sig. Petr. 1523.

Minorennes cum annos discretionis attingent, pro injuriis acceptis agant præscriptione non obstan. Cas. Visl. 1368. Horum anni discret. describuntur. Tit. anni.

Mino-

Minorennes respondere tenentur 1. In causa exemptionis Bonorum. 2. Pro fidejussoria patris illorum si vivente illo sit lis contestata. 3. Si Pater vivens citatus fuisset pro aliqua hereditate: 4. In causa evictionis, 5. In causa compliritatis & potioritatis juris Bona possiden. Const. 1588. fol. 136. & pro homicidio. Supra tit. Homicid.

Minorennes in jndicio ne respodeant, sed cum matre, Tutori dato a patre subsint. & Tutoria inscripta præfertur. naturali. Iagel. fol. 43.

Ætas minorennium restringitur masculorum ad 15. annos: fœmellarum ad 12. vide tit Anni. qui nec respodent, nec præscribunt ante legittimam ætatem.

Minorennes ante 24. Annum non alienabunt sua Bona sine consensu amicorum. Consv. 1505. Modii vide tit. mensura.

MOLENDINUM.

Molendinatores advocati &c. sua molend sine consensu Domini ne alienent, Sig. Crac. 1511.

Molendinator multotum Fratrum seu Dominorum, communiter omnibus se justificet. Cas. fol. 21.

In molendinum & tabernam intromissio ne detur, nisi caliæ desint possessiones, Consu:

MONIALES.

Moniales in Bona paterna & materna succedunt, ea tamen alienare non possunt: sed

ex illis censuum medietate, a consangvineis, quo advivant, potiantur. Sigis. Crac. 1527.

Intra viginti annos. præscribunt. Sig Petr. 1519.

MONETA.

Moneta Regni Poloniæ una sit Casim. Vislic 1368. de ea Const. 1550. & 1567. & 1588. fol. 43. & 1598. fol. 7. & 1601. fol. 27. & 1907. fol. 14. & 1611. fol. 12.

MOTIO JUDICIS.

Motio intermissa in usum pristinum restituitur. Sig. 1538. terminus que prefigatur ejus prosequendæ idem.

In his casibus motio non admittitur.

1. Pro teloneis & foralibus inique extortis.
2. Pro ministratione *justitiæ*.
3. Pro redimendis Bonis obligatis, nisi hæreditas esse prætendatur. Et si quis sponte motioni in inscriptione renunciavit. Generaliter. vero a Sententiis inter locutoriis Decretis, & aliis Accessoriis, per quæ partes se gravari prætenderint a judicibus Regni, ante Sententiam definitivam appellari non potest. nisi a Decreto fundationis jurisdictionis, ubi judex aliquem ratione districtus, personæ, privilegii, vel causæ suæ jurisdictioni non subjectum judicare vellet. de his vide tit. Appellatio.

MUNIMENTA.

Actoribus dentur dilationes ad munimenta. Sig. Petr. 1523. de dilation. Const. 1588.

Qui se recepit ad munimenta & ea non probat, causa cadit. Cosv.

MUTUUM.

Reus negans debitum non inscriptum, per juramentum ab impeticione agentis absolvetur. Cas. Visl. 1368.

NOBILIS.

Nobilitatem probare volens sex testes producat, duos de sua genealogia, & quatuor ab Avis, & Matre. Cas. Visl. 1368.

Nobilis est, qui ex Parente Nobili natus, juxta morem patriæ inter Nobiles vivit, etiam si ex Matre plebeja nascatur. Alex. fol. 117. & Decret. Stephan. inter Wronowski & Piekarski. Si Nobilis Nobili improperaverit & statim non revocat, aut negat quod dixit, neque probat eum esse talem ut asserebat, pro vituperio ilius solvet pænam 60. marc. veluti ipsum occidisset & revocando debet dicere: id quod sum locutus mentitus sum sicut canis Casim. Vislic. 1368.

Qui vituperat Nobilem & postea negat, jurabit se non dixisse. Iagel. Crac. 1423.

Kmeto Nobilem vituperio suo nequit nocere, nisi forte audierit, per alium Nobilem ipsum increpatum esse idem.

Nobilis nisi jurevictus non captivetur. VVladisl. fol 48

Nobilis ob excessum in Civitate captus quo-

modo

modo judicandus Constit. 1550. fol. 5. & 1558. fol. 70.

Nobilis non nisi in causa fisci post curiam citari, Const. 1557. fol. 6. & 1562. fol. 14.

Nobilis prius jurevicti Bona confiscanda, vel intromissione alterius in oneranda Vladisl. fol. 48.

Nobiles possunt habere domos in Civitatibus, modo ne jurisdicionem civilem devitent, & onera civilia subeant. August. Petr. 1550. fol. 4.

Nullus Nobilis captivetur qui bonæ esset famæ, nisi prius jure esset victus ille vero censetur esse non Bonæ famæ, qui est ter regestris malefícorum notatus talis absque juris processu capi potest. Alex. 1505.

De violentia a Nobilibus tit. Violentia.

Nobilitate qui abutitur quomodo punietur Const. 1609. fol. 20.

Nobilium fundi liberi cum thesauris inventis. Con. 1576. fol. 78.

De Nobili creato & sibi titulum usurpante. Const. 1578. fol. 189. & 1589. fol. 18. & 1613. fol. 8. & 1601. fol. 16.

De vulneribus Nobil. tis vulgus. & Const. 1588.

NOTARII.

Notarii Terrarum circa positionem actorum Terrestrium præsen. sint. Sig. Petric. 1519.

Notarius cum Camerariis pro Knetone profugo iudicet. Alber. etiam exemptiones bonorum. idem fol. 98.

Ut judices ita Notarii eligantur. Cass 1454.

Ex Spiritualibus neque Notarii neque vicenotarii sint. Sigis. Petr. 1538. & Const. 1550.

Notarii in majori Polonia sint jurati Const. 1565. fol: 55.

Notarii per se in Judiciis residean. Iagel.

Notarii vicenotarios habere possunt circa se, seu ipsi literas subscribant. Sig. Crac. 1532.

Præna absentis Notarii, alterius electio, nisi absit ex causa. Augusti. Petric. 1550.

Neque Notarii neque vicenotarii causas procurent. Aug. Petr. 1550. fol. 4.

Notarius nolens inscriptionem suscipere privator Officio. Sigis. Petric. 1523.

De salariis notariorum vide tit. Salaria. & Const. 1607. fol. 32. & 1550. fol. 4. & 1613. fol. 16.

Nundinæ de eis vide Constit. 1565. fol. 49.

OBLIGATIO BONORUM.

Bona hæreditaria obligans, faciat ipse, vel ejus successores protestationem per continuos 15. annos, se velle eam hæreditatem redimere, alias ab hæreditate obligata cadit ad id tit. præscrip. de præscripta. hæredit. oblig.

Obligatorum præscriptio triginta annorum curit cui tamen derogatum per Constit 1588. qua penitus præscriptio est sublata,

Si quis in Spirituali foro obligat se responsurum parat.

Obstacula, vide tit. Flumen.

Offi-

OFFICIUM.

Castren.

Officium Castrense debet semper esse paratum. Sigis. Petric. 1523.

In majori Polonia Tenutarius Bonorum, etiam coram judicio vel Officio Castren. in causa exemptionis convevit & convenitur. Sigis. Crac. 1540.

Officium Castren. pro expulsione de Bonis judicabit. tit. Restitutjo in Bona & Const. 1598.

Officii causæ districtum non habent. Sig. 1511.

Pabula Nullus violenter recipiat, aut ad vendendum cogat quin quisque. sua re pro libitu suo utatur. Cas. fol. 39.

PALATINI.

Palatini habent jus creandorum Ministerial. Cas. Visl. 1368.

Palatinus in eadem Terra Capitaneus esse nequit excepto Cracovien. Cas. 1454.

Pretia rerum ex æquo moderentur Palatini. Cas. korcz. 1447. & Const. 1562. fol. 16. 1565. fol. 51. & 1588. fol. 192. & 1581 fol. 217. & 1607. fol. 22. & 1613. fol. 23. ubi & de negligen.

PATER.

Pater

Pater pro sceleresiii non tenetur, nec contra, sic nec Frater pro Fratre punitur. Casimir. Visl. 1393

De parricidio tit. Frater.

PAX.

Ad pacem & unionem Deus nos invitat. Vladisl. 1440.

Pacis & belli, charitatis & odii antithesis.

Expedit Reipub. ut ejus municipes quiete vivent. Sigis. Petric. 1523.

Pecunia vide tit. moneta.

PECUS.

A pecore ex seminibus abacto, pro quolibet Dominus pecoris, unam quartam denationum damnum passo solvet. Cas. Visl. 1368.

Pecora ex damnis abacta, ad foresiam Regiam pellantur, alias abigens seu detinens, si ad fidejussoriam dare noluerit monitus per Ministerial. & Nobil. citetur ad judicium Castren. & soluta pœna 3. marc. det ad fidejussionem, pro qua pœna Capitan. judicet. damna vero in judicio Terrestri cognoscantur. Consv. reassumpta Constit. 1588. fol. 39. ubi coram Officio Castrenforum restrictum.

Pecora a Ferriis S. Adalberti ad Festum S. Martini sub custodia pascantur, alias convictus pœnam luet unius marca, sed pecora abacta ad Domum propriam non pellantur. Cas. Visl. 1469.

Pœnæ

PÆNÆ.

Pænas judicialiter Decretas subditorum suorum Rex nemini conferet. Iagello. Constit. 1550. fol. 12.

PERLUCRA.

Omnes Capitanei suorum districtuum perlucra exequantur, sub pæna centum marcarum. Alex. in Rad. 150_.

Concitatus ad satisfaciendum non potest sibi aliquid in auxilium accipere contra actorem, nisi quod condemnatio minus justa esset in perlucro, & si nomen aliud esset scriptum in citatione, aliud in concitatione. Etsi talis concitatio est mala, tunc actor amittit lucratum. Consvet

Reliqua de perlucris vide. Tit. Processus juris.

PIGNORATIO.

Pignoratio in perlucris seu intromissio duabus vicibus attentari debet, tertio Capitaneus suo nomine aliquem destinat ad impon. vadia triplicata. Consv. 1505.

De piscium furto vide tit. fur.

PIXIDES.

Nemo tempore pacis pixides deferat. Sig. Petr. 1519. & Const. 1557. fol. 6. & 1581. fol. 313.

Vulnerans vel occidens aliquem ex pixide duplici-

Pœna punitur, pro occisione tamen scrutinium præmittatur. Const. 1557. ratione vulneris Const. 1588. fol. 31. Homicidii Const. 1601. fol. 53. & 1611. fol. 3. & 9. & 1598. fol. 34.

PONDUS.

Pondus & mensura Cracovien. & Posnanien. sint æqualia, Leopolien. vero cum Lublinen. Sig. Crac. 1507. Ejus ratio descripta Constit. 1565. fol. 50 & 1569. fol. 110. & 1578: fol. 192.

Mensura Plocen. cum Posnan. exæquatur. Sig. Crac. 1532. & Const. 1588. fol. 71. & 1611. fol. 32.

POSSESSOR.

Ubi utraque pars literatoria & legittima testimonia super possessione non habuerit, possessoris admittitur probatio. Iagel. fol. 44.

Possessoris præscriptio. vide tit. præscript.

POSSESSIONATUS.

Nullus terrigena possessionatus pro aliquo excessu, vel culpa capiatur, nisi jurevictus: excepto fere, publico malefico, ut pote incendiario, raptore, villarum de populatore & spoliatore, & qui de se debitam nollet dare cautionem. Iagel. 1453. vide ad id tit. impossess.

De pecunia possessionati arrestanda, tit. Arrestatio

plebei ad majores Ecclesias non suscipiantur Alb. Petr. 1496. idem Russia, Const: 1576. fol. 163.

(Possessio

POSSESSIO.

Possessio in molendinum & tabernam non detur, nisi alia bona desint.

PRÆDO.

Prædo ubique detineatur, & ei hospitium præbens in famis.

Infamatus pro præda quomodo se expurget. tit. fur.

PRESCRIPTIO.

Kmetoni fugitivo nihil juris accedit, quum Domino de mansione ipsius non Constat: post acceptam vere notitiam Dominus agat intra Annum, alias præscribet.

Præscriptio agendi pro Capite triennalis. Casim Visl. 1368. & Aug. 1550.

Possessor hæreditatis triennio præscribit. Iagel. fol. 44.

Mulier maritata decennio præscribit. Cas. Visl. 1368.

Vidua sexennio præscribit, præscriptiones tempore belli amittunt robur. Cas. Visl. 1368.

Qui emit villam, nec majorem partem ejus solvit, non potest ea amoveri, præscriptione triennalili fretus. Cas. 1368.

Emptor villæ, contra propinquos, reditoresque vendentis triennio & tribus mensibus præscribit, Cas 1468. applica Constit. 1588. fol. 38, ubi præferentia creditorum.

Præ

Præscriptio pro pecoribus vi vel furto ablatis, biennalis: ultra vero id tempus, nonnisi cum testibus admittitur quis ad agendum. Cas. 1368.

De præscriptione furti. Tit. furtum

De præscriptione obligatæ hæreditatis. Const. 1588. & Tit. obligat.

Sæpis biennio. tit. Seps. Virginis seu orphanæ triennio & trimestri. tit Virgo. Frumenti mutuati quadriennio. tit. Frumem. Fidejussionis Anno & sex septiman. tit. Fidejussio.

Furti duplex, in una parochia unius Anni, in remotiori trium Annorum, tit: Furtum

Præscriptio & fatalia sub Interregno non currunt. Const. 1588. & 1576. fol. 162.

PRIVILEGIUM.

Hunc sub eo titulo tractatum utilem lege in Statuto herburti, ubi de aurea libertate Poloniæ, ubi privilegium Ludovici Regis confirmans omnes libertates Poloniæ. Vlad. Iagellonis de libertatibus Regnicolarum. & jurium confirmat. per eundem. & confirmatio Statuti. Cas. de inferentibus damnum ad bellum cu tibus. Const. Cas. pro eodem.

PROCESSUS.

In citatione Terrestri sufficit ponere tantum de titulo Regio: Sigismundus Tertius Dei Gratia Rex poloniæ &c. & non plus. Sigis: 1523. ad Tribunal integer titulus Const, 1518.

Citatio Terrestris sigillo Terrestri sui districtus obsi-

obsig[illegible]etur, & in ea exprimatur nomen Actoris & R[illegible] pro quo reus erit citatus, ita ut citatus intelligat, propter quit sit per Actorem evocatus. Ubi autem debite non intellexerit, tenebitur Actor ibidem coram Judicio, in sua præpositione, suam intentionem citato declarare. Et siquis in citatione omisserit titulum, vel nomen Actoris aut Rei, vel in ipsa citatio sigillo ad ulterino fuerit obsignata: talis Actor emendata citatione sex scotos parti & judicio totidem luen. poterit ibidem proponere ex eadem citatione, in sufficientia illa non obstante. Error dictionis aut literæ non viciat citationem Licet autem utrique parti omnia allegare & probare, ante sententiæ prolationem.

Ministerialis debet citationem indefferentur ponere vel apud Nobilem citandum in Curia ejusdem, vel apud Vladarium, aut Kmetonem, sive apud Hortulanum, Publicando nihilominus ejus positionem, in Curia terrigenali. vel si Curia defuerit, tamen non desistabit, ut ad noticiam citati deveniat. In villis vero desertis, possessionatis deficientibus, citatio in lignum recisum posita, terræque infixa publicetur, velin villa viciniori, vel in parochia ejusdem villæ deserta: Positio citationis præcedat terminum, una septimana. Secundum terminum peremptorium poterit citatus differre vera infirmitate a Deo permissa, Per certum nuncium suum, Nobilem possessionatum ejusdem terræ, ad judicium missum, juraturus mettertius dictus citatus in terminis sequentibus, quod tunc temporis fuit infirmus vere. Vel juxta suam negationem mettertius evadet quod illi nuncio suo,

repo-

repositionem hanc termini minimè commisserit. præstito tali juramento. mox ibidem respondeat. Quod si in tali termino citatus non juraverit, vel disparuerit, ipso facto succumbet in causa Et hæc dilatio non nisi semel datur. Actores semper habent terminos peremptorios, quare debent esse semper parati dilatio ad munimenta datur Actori. Ad judicium Terrestre pro quantacunque summa citare licet. per lucrum obtinetur taxa, in quo lucro citatio in serenda.

Per astitum terminum obtinentur damna, ubi additur Actori utivictori Ministerialis cum duobus Nobilibus ad intromittendum eum in bona citati, tam in summa sive reprincipali, quam in damnis extunc actori licet super summam damnorum jurare, sive super integram, sive super minorem, non tamen augendo summam. Si vero concitatus comparens negat se decitatione sciviſſe, id medio juramento probet, & nihilominus mox respondeant, & Actor tenebitur illi communicare citationem, Relatio denegatæ intromissionis ex decreto astitionis fieri debet personalis Nobilium & Ministerialis. quodsi in termino Inotescito citatus non comparet Capitaneus pœnam 14. marc. decernet vadiaque triplicata interponet, Ministerialemque ad intromittendum addet. quam denegare non debet citatus sub vadiis. Quodsi citatus possessionem non admiserit extunc Capitaneus vadia triplicata super citato decernet, Officiumque suum mittet ad rumandum, quam rumationem admittere debet jurevictus sub pœna bannitionis. Quæ si impugnabitur a cittato iam super eo decer-

nitur

nitur bannitio, & super complices ejus. Impossessionati banniti capiantur & in turrim coniiciantur. Post factam bannicionem, si jurevictus exequutioni brahii Regalis se opponeret, universa Nobilitas contra talem movebitur. Qui si capiatur, mancipatur turri, & vita ejus in gratia Reis. Capitanei negligentes in facienda exequutione ad Tribunal. citandi.

In Officio Castren. ex decreto astito vadia triplicata interponi debent. Dilatio majoris ultima est. quæ tamen potest inferri ante veram infirmitatem. aut post, ita dum in alio Judicio, eodem die pro negotio majori, terminum haberet citatus, debet istud notari, ubi est actio. Cum quo ex nomine, pro quanta summa, coram quo Judice, & in termino ex hac dilatione probet litera citatus. Qua non probata causam amittet.

Res judicata duobus modis obtinetur, aut per Sententiam definitivam; aut dum citatus in termino peremptorio in lucro condemnatur. per Sententiam definitivam dupliciter: aut dum citatus est præsens in judicio, aut absens sed per procuratorem Satisfaciet judicato aut per cautionem, aut inscriptionem, aut bonorum obligationem. Vadia triplicata debent correspondere perlucris. Vadium parti non judici cedit ad judicatum. Executio non admittit dilationes neque motiones. Contra possessionatum Nobilem Processus super Possessionem dirigitur. Contra impossessionatum vero super personam Processus extenditur. Capitaneus & ejus vicesgerens rumationem victi in præsentia Ministerialis & Nobilium facere debet.

Con-

Contra bannitos Rex mandatum dat ad Nobiles, ut Capitaneo eos capturo auxilientur, & ad Capitanenum, ut bannitum capiat. Per infirmitatem recipiuntur termini, quam citatus in futuris judiciis probabit suo *ju* amento: Terminis etiam seu dilatio pro majori nulli denegari debet, quam citatus, si in termino non sufficienter probaverit, causam perdit.

PROCURATOR.

Qui vult procuratore utatur Cas. 1368.

Ignaris & egentibus procurator detur. Cas. 1454.

Qui velit suam per se agat causam, se positis captiunculis pœnarum. Sig. Crac. 1543.

Spirituales non procurent, nisi causas proprias, Sig. petr. 1438.

Insufficiens mandatarius punitur pœna 3. marc. Consv.

Æstimationes pecuniales in citationibus positæ per judicium moderentur. Sig. Crac. 1543.

Procuratores sint diligentes & fideles, qui vero sponte permitteret suum principalem condemnari contra eum agatur tamquam contra servitorem, etiam si fuerit possessionatus. Aug. Petri. 1548.

Procurator quicunque habens sufficiens procuratorium potest in judiciis comparere, omniaque agere & exercere. quæ ipsius principalis causam attingunt. Præter inscriptiones, quas nec novas fecere, nec de antiqis quietare,

nec,

nec pecunias inscriptas tollere poterit, sine præsentia sui principalis, seu Actoris. Sig. Petr. 1511.

PROFUGI.

Fugiens prædo, & ejus receptator est infamis. Cas. Visl. 1368.

De Kmetonibus profugis. Tit. Kmeto-Profugis salviconductus dandi. Tit. Salvusconduc.

PUERI.

Vide. Tit. minorennes.

PUPILLI.

Vide Tit. Maternalia bona.

QUERCUS.

Si quis inciderit quercum in bonis alterius Domino invito ad axem valentem; vel de aliis lignis minoribus currum impleverit, pœnam 3. marc. solvat Domino sylvæ. Pro arbore fructifera 12. grossi cum pœna 3. marc. Casimir. fol. 26.

Si quis ligna in alterius sylva inciderit, is primo in securi, secundo in tunica. tertio in bobus vel equis pignorari poterit sine pœna. Si in duobus equis impignoravit, unum prose relinquat, alterum ad fidejussionem tradat. pro arbore quercina sex scotos, si in ciderit, tres sertones cum pœna 3. marc. solvet. Si quis arborem cum apibus inciderit, passo damnum marcam, & judicio alteram

ram. quodsi sine apibus medium marc. Cas fol. 31

QUERELARUM TERMINI.

Capitaneus pro expulsione ex dotalicio & pro recenti crimine tempus autem recentis criminis sit annus & sex septimanæ. Alex. 1505.

Item pro ex divisione inter fratres, & expulsione ex bonis. Consvet. Crac. Id autem intelligi debet, de pacificis possessionibus expulsione violenta, & Dominabus reformatoriis. Sig. Crac. 1507.

Termini ad quarelam non transponantur, sed in duabus septimanis judicentur. Sig. 1519.

RAPTOR VIRGINUM.

Raptor sit infamis, rapta vero si in id consentiat, dotem perdat. Alb. fol. 107. & Sigism. Crac. 1532.

De plebeiæ raptu vide decretum in Conventu Vars. 1605. inter Konopnica Civem Lublin. & N. ubi foro, actore, & actione competente adinventis, sententiata fuit statuitio raptæ, citatus tamen puerperio ipsius raptæ excepit, & se a rigore illius Conventus liberavit. &c. quia nec dum expirato termino dilationis comitiis finita.

RECOGNITIO.

Judex consideret recognoscentis debitam ætatem, aut discretionem bonam, & prout est in re ita scri-

scribatur, videlicet æger si corpore, mēte sanꝯ. Sig. Petr. 1523.

REFORMATIO.

Bona Dotalitia uxoris, per lucris nō, sūt obnoxia. Sig. Petr. 1523.

RELATIO.

Relatio Ministerialis corā actis facta, in alio districtu, pro Personali recognitione valet. Conivet. & Sig. Crac. 1543.

RENUNCIATIO.

Si quis renuntiavit terræ & proprio districtui debet ibi respondere, ubi renūciādo se inscripsit Con, ter C

RESTITUTIO IN BONA.

Bonis expulsi ad maximum infra Mēsem, Officio Castren. cōquerantur sive protestētur. Officiū in ea causa ex cōtroversia partiū descendet ad illa Bona inquisitionis faciendæ gratia, ubi inquiret a vicinis sub conscientia, à Cmetonibus autem eorū Bonorum sub corporali Juramento, deposituris cū expulsio illa sit facta, & quis ante hanc expulsionem vel mensem illorū Bonorū Possessor fuit. Exceptis pupillis, qui postquam adoleverint, quamvis nō in recenti facto, possūt ad Officiū cōfugere, ne eō modō, scilicet Bona puerorū perdant, neq; quis ab eisdem incerta Bona emat. Quod si citatus reciperet se ad munimēta, debet narrare ad qualia se recipiat, unde ex quibus actis producenda, neq; ulterior ei debet dari dilatio, nisi ad terminos proximos. Quodsi aliud quidquam ostenderit, causam amittet. ratione damnorum in ex pulsione passorū remissio sit ad Jus Terrestre. Sig. Crac. 1543. Horū decisio ex appellatione quomodo judicanda Cōst: 1598. *f.* 29. & Cōst: 1611. *f.* 13. De Bonis Ræformatoriis expulsio quando fiat *Tit.* Dos

SALARIA.

Actor rerum incōtumatiæ pœna cōdemnās duos grossos solvet. Sig. Petr. 1523. Pro una nota inscriptionis

unus grossus Notario Iagiel. Wart. 1423. & Cas. 1454. & Cōst. 1550. f. 4 & 1607. f. 32. & 1613. f. 16. ubi vide restrictiones & ampliat. Salariorum. Ab una querela multarum Personarum unum memoriale solvatur Iag. l. 1423. Tantum pro re principali decreta detur memoriale. Sig. Petr. 1523. A Decreto pro se lato victor 5. gross solvat Sig. *Ibidem*. Notarius ultra Statuta de pactans pœna 3. marc: Parti & judicio totidem mulctabitur sub 14. marc: Sig. Petr: *Ibidem*.

SALVUS CONDUCTUS.

Salvus conductus nō detur famulis cōtra Dominos Nobiles & subditis cōtra eosdem. Sed subditis Regalibus & Civibus cōtra Cives dentur Sig. Cric. 1543 approbata Cōst: 1588 f. 25. & 1550. f. 3. Nullius Salvi cōductus pœna incurritur, nisi fuerit publicatus & qui illo velit sese palam tutari Sig. Crac. 1539.

S A L.

Sale omnes Incolas Regni providebit Rex, Cōst: 1550. f. 2. De Sale mittendo & Salinis vide Cōst. 1565. f. 57. & 1567. f. 77. 1576. f. 143. & 1588. f. 41. & 1589. f. 26. & 1598. f. 10. & 1601. f. 43. & 1607. f 22. & 1609. f. 25. & 1611 f. 28.

SENTENTIÆ Judicii.

Sententia Judicis retractata, honori ipsius nō nocet. Sig. Petr. 1519.

Causæ Terrestres coram Rege agitatæ actis Terrestribus inferantur. Const: 1550.

Sententia transit in rem judicatam, à qua nō appellatur. Casim. Visl. 1368. Res subsidiaria ante prolationem Sententiæ introducantur Sig. Petr. 1523.

Sententiam Judicis inique redargvens, lugit pœnam kocz. Cas. vide Cōst. 1557. de redarguto, Commissar. & Judice f. 6. evocans inique pœna duplici 14 marc: punitur. Unus sit liber Actorū, propter Sententiam Judicii

Judicii inscribendas, ut postea super eodem articulo, vel ei simili similiter judicetur. Casim. Nest. 1454.

SERPES.

Actio pro disjectione Sepis ãte biẽniũ instituatur Ca-

SERVUS.

Famulus aliquem pro Domino in cõtentione vulnerans, non est culpandus. Cas. *f.* 38.

Nullus Nobilis sponsione fidei obstringatur, præter quam in exerticio rei Militaris, vel si sit servitor, factor Administrator, Vel subditus. Sig. Crac. 1540.

Recipiens aliquis Plebeijum sine literis testimonialibus, eum extradet cum pæna 100. mar: in Foro Castren: Cõst. 1598. Sylva *Vide Tit.* Quercus.

SCOPULUS.

Si quis Scopulos erectos, vel alia signamentalia in parte vel in toto difficerit, talis a quovis Scopulo aciali luget parti per 3. marc: ab aliis vero Scopulis per 6. scotos. & nihilominus idem violator tenebitur Officium Succamerarii ad locum granicierũ sumptibus suis cõducere, & eosdem limites à se disjectos, de novo restaurare, sub pæna 14. mar. parti & Judicio succumben, idq; in octo Septimanis. Quod nisi fecerit, ea pæna soluta in aliis octo tenebitur idem itidem, Sigis. Petric. 1523.

Inofficiose erigens quis Scopulos luget àquolibet scopulo aciali 3. mar: ab aliis parietalibus per 6 scot. & nihilominus officiose tales limites destruet sub pæna 14. mar. parti & Judicio totidem similiter in octo hecdomad: *idem ibid.* Scopulos tres vel signa notabilia si quis ostenderit, ad probationem limitũ admittitur. Iagiel. Crac. 1423.

SCRUTINIUM.

De Scrutinio Homicidii *V. Tit.* Homicium. Scrutinium expulsionis. *Tit* Expulsio. *Tit.* Restitutio. & Cõst. 1550. *f.* 4. *amplissime V.* Con. 1538. SPI-

SPIRITUALES.

De eorum Beneficiis incompatibilibus, *V.* Cōst: 1550 *f.* 3. & 1588. *f.* 40. & 1607. *f.* 13.

Spirituales pro Bonis, sive injuriis Bonorum, juri communi subjectorum jure Terrestri experiantur ut pote pro limitibus, Cmethonibus fugitivis, cæde, & vulneribus Alex 1505. id *Vide Tit. K.*

Judex Spiritualis judicat: Hæreses, blasphemias, decimas, Spiritualium homicidia & vulnera, Magias census, donata Ecclesiæ, legitimam prolem, inscriptiones circa Acta Spiritualia, jura Patronatus, divortia, Testamenta ad pias causas. Acoliti tabernal. ad id judicium nō pertinent tum nocturni damni datores, dispercussores, fures publice proclamati vel ter regestrati, incendiarii & libertatum Ecclesiæ violatores, isti etiam de Templis recepi neque defendi debent. Ultra prætactos articulos evocans ad Jus Spirituale luget pœnam 14. marcm illo eodem Judicio sub censuris, Juribus Spiritualiū in toto salvis. Sig. Crac. 1543.

SPOLIUM.

In causa spolii nō nisi cū 12. testibo expurgatio admittitur. Cas. Visl. *f.* 30.

STATUTA.

Statuta Regni sancita sint perpetuo duraturæ Alber. Petr. 1405 Et uniformiter Juribo judicetur. Cas V. 1368 Rex Cōstitutiones in Jure & cōtra Jus nō faciat absque publico consensu. Alex. Rad. 1508. Hinc una sit Judiciorū forma, sublata cōtrarietate. Sig. Crac. 1538.

SUCCAMERARII OFFICIUM.

Hi jurati esse debent. Const. 1588. *f.* 28.

In citatatione progranicicibus edita, taxa non ponatur, sed simpliciter pro actoratu citetur. Sig. Cra. 1538

Nobiles habentes vicinas hæreditates, quarum parietes adjacerent, ubi granities fieri deberent, tales pro uno termino cum pricipali ad Judicium Terre-

stræ

strę adcitentur, ne in Termino Campestri granicies possent impedire: Sigis. Crac, 1523.

Si citatus nec in primo nec in secundo terminō comparuerit, tūc Actor cum adjudicatione actorato, ad cāpum remittitur: Sig. Petr. 1523. Post hoc Succamerarius per suām innotescentiam ad locum, differentię peremptorie Terminum assignādo mādādo. ut compareat citatus, ad viden. & atentan: ipsum actorem ducere Officium, ad faciendum granicies & ipsā jurare cum testibus super justa dictione. Cōdemnato in Judicio Terrestri ad controvertēdum in cāpo non admittitur, quinimo non obstātibus quibusvis etiā documentis literatoriis, vel signis evidentioribus, si quis reus pro tunc ostenderit, Actoris tamen Arbitrio, ductioni, juramento cum testibus standum est Quod si in tali termino Cāpestri citatus non comparuerit, nihilominus Officium tenetur Actorem sequi, & facere granicies juxta ductionem ipsius, Actor tamen circa actialem scopulum jurabit cum testibo, proinde Subcamerarius decernet perpetuo duraturas poterit autem citatus términum talem Campestrem vera infirmitate differe, sic & pro majori & non aliter. Sig. Petr. 1523.

TELONEA.

Nobiles à solutione Telonei, sint liberi Sig. Petr. 1538.

Teloneator Possessionato & Xstiano sit Cōst. 1560. f. 105.

Telonium nemo sibi temere instituat sub pœna confiscationis, neq; Rex inscio Senatu. C. 1576. f. 161.

Agens de injusto Teloneo contra plebeijum aut ipse probet, aut citato deferat expurgationem. Plebeij? pro sūma 10, mar: mersecundus pro majori autē summa metseptimus jurare debet Sig. Petr.

TERMINI.

Tempora terminorum Terrestrium connotata *Vide* in Processu meo cap: 6. sub literanG.

Terminorum repositiones non aliter fieri debent in

si vera infirmitate allegata & pro majori Cas. 1451.
Qui se recepit ad munimenta, nec probat causa cadit *Tit.* Munimenta. Terminus facionatus in qua causa fiat *V.* Const. 1578. *f.* 190. Terminus ad dislimitanda Bona Reg. & Nobilium duarum septimanarum esse debet *Tit.* Bona Regalia.
Terminos ad Conventum Gen: dies sexta post ingressum *Regium*. *Tit.* Comitia.

TESTAMENTUM

Testamenta non de immobilibus & Hæreditariis Bonis sed solum de mobilibus & Regalibus condantur. Sig. Crac: 1510. Testamentorum causa, tam Spiritualis quam *Sæcularis* Fori sit exceptiis, quæ essent in jure sæculari facta: ea enim ibidem cognosci debent, nisi forte ad pias causas legetur. Sig. Crac. 1543.

TESTIS.

Si testi obiiciatur excommunicatio, petatur ab ordinario ad Actum illum absolutio, quam si denegat, deponantur Testimonia circa præjudiciu causæ. Ca. 1368.
In contractibus & venditionibus consangvineorum Testimonium valet, tales enim plerumq; mediatores esse solent. Cas. *f.* 17.
Si testi obiiciatur ignobilitas, pro tali dabunt testimonium alii Testes simplici verbo quod sit Nobilis, Sig. *Pertr.* 1523.

TUTOR.

Tutor non potest hæreditatem pupillorum disponere, vel limitare secus pueri dum adoleverint hæreditatem quã à *Possessore* vindicabunt præscriptione non obstante. Cas. Visl. *f.* 33. Licet Tutores debent resignare Bona pueris, postquam nacti fuerint Annos 15. tamen pueri ante annum 24. non possunt illa Bona alienare, sine consensu amicorum Consvetis Terræ Crac: 1505. Tutor de censibus, ac jumentis indomitis tantum rationem reddet. Cas. 1368. sed

Inven-

Inventarium faciet. Const: 1565. *f.* 54. Tutor de Bonis minorennium militatum expediet. *Tit.* Bellum: Tutor pro capite agere potest. *Tit.* Homicida. Si Tutores virgines maritare negligant. *Tit.* Virgo.

VENDITOR.

In venditione Bonorum amicabiles compositores esse possunt. Cas. 1368. Venditior ostendat hæreditatis limites & intra tres annos & tres Menses, emptorem tueatur. Iagiel. Crac. 1433. Qui vendit aliquid uxorem habens eandem statuat cum amicis de linea Paterna proximioribus. *Tit.* uxor.

VIDUA.

Vidua mortuo marito, circa donationem & dotem, & quælibet paraphalnalia in mobilibus extantibus remanet. ea mortua ad liberos (si ipsos habuerit) prædicta omnia bona devolvantur. Si vero mulier habens pueros secundario nupserit, ad eosdem pueros omnia bona Paterna integraliter cum alia parte ipsos in divisione concernente, quorumlibet Bonorum maternorum in quibuscunq; rebus consistant, sine aliaqua contradictione devolvantur: & cum alia residua suorum Bonorum parte maritum accipiat si vult. Casm. Visl. 1368. Vidua dote & dotalicio tantum potiatur. Iagiel. 1423. Vidua non habens reformationem à marito 30. mar. pro Crinili. aut possessionem ubi 3. marc. esset proventus. Cõsv. Cra. Vidua sexennio præscribit. *Tit.* Præscriptio. Plura de ea materia. *Tit. Dos.*

VIOLENTIA.

Nobilis circa violentiam in civitate captus, absq; Capitaneo judicari non debet: pæna 60. mar: à civibus injuste capto debetur. sig. Crac. 1527. Nobilis secundum statutum Torunì editam, pro admissis criminalibus in Civitatibus captivatur detineantur in Custodia Officii Castren. usq; ad informationem Re-

giam

giam. Sig. *Petr.* 1538. approbata Conſt. 1550. *f.* 3. & Conſt: 1588. *f.* 70. Statum vero Thorunen: A. 1520. eſt editum in Statuto Torunen: Anno 1537. condito eſt ſufficienter deſcriptum, quid agant Cives in captivendis Nobilib9. VIRGO ORPHANA,

Virgo Orphana poſt deſponſationem ſui, tribûs annîs & totidem menſibûs præſcribit contra Tutorem ſuum Caſ. 1368. Si Tutor Virginem nubilem non maritat, talis Virgo adulta poterit ſibi ipſi de marito prövidere, ſine ejusdem Tutoris aſſenſu, tamen cum conſilio aliorum amicorum taliter in Bonis ſuis non poterit privari vel fraudari. Iagiel. 1423.

V I S.

Si quis mantellum ſuum vel aliam rem propriam alicui authoritate propriæ receperit, Jure repetenti cum pœna 6. mar. eandem reſtituere tenetur Caſi. Visl. 1368. Violentus niſi convincatur, expurget ſe *idē*

V U L N U S.

Vulnera Officio Caſtre. vel judicio Terreſtri oſtendantur, quæ actor probabit mettertius, Sig. Petr. 1538. Vulnera Nobilium in duplo ſolvuntur id eſt Sãgvineum mar: 20. lividum marcis 6. cum pœna Judicii. Vulnus Sangvineum in facie, & emputatio digiti marcis 20. Mutilatio in manu, pede, oculo, naſo, ſolvantur dimidio pretii capitis, juxta Conſt. 1588. vulnus vero ex ictu bombardæ inflictũ, in duplo ſolvi debet. Præſcriptio vulnerum triennalis eſto Cõſt. 1588. *f.* 263.

U X O R.

Uxor Marito nihil inſcribat abſq; conſenſu amicorum Conſulter. Crac. 1505. Conſensu Uxoris requiritur ad Bona vendenda, in quibus ipsa habet reformationem Sig. Petric. 1523. Uxor circa quæ debet remanere morte mariti *Tit.* Vidua. De Dote per consangvineos mortuæ mulieris a marito repeten, *Tit.* Dos.

SECTIO

SECTIO. 2

Conſtitutiones Ex ŁADOVIO depromptas.

EXPEDENS

A.

Actor.

Actor Relacyą Mandatow na Seym, w tym Grodzie approbare powinien. ubi Bona conſiſtunt, na krotych położył Mandaty *Titul*: Pozwy.

Aktorowie krzywd ſwoich maią dochodzić, ubi Bona Citatorum conſiſtunt, do Ktorych by mogł jure vincens Exekucyą ſprowadzić, a gdyby kto kogo miał evocare extra TerminumWoiewudztw pæna nullitas Decreti, ſto kop winy. 6. Niedziel wieży *Konſtit*: 1726, *Fol.* 68.

Appellacya.

Ab Acceſſorio Appellacya niema bydź dopuſzczona, chyba ab Experimenti, ktore nieſie Zyſk albo ſtratę Sprawy. Reaſſummowaną *Anno*. 1557. *Fol.* 10. to, Sędzia o niedopuſzczenie, pro damnis nie ma bydź pozywany ſub pæna duplici 14. Marcarum *Anno*. 1588. *Fol.* 481.

Appellacya a malè obtento ma bydź wolna. *Eodem*.

Appellacye po Dekretach Satisfactionis iść niemaią, *Vide Titulo*. Sprawy.

Appellacya in 4. Artyculis Caſtrens: extra Palatinatum ma bydź odprawowana, y raz tylko dopuſzczona bydź, ma: *Anno*. 1598. *Fol.* 706

Appellacye w Sprawach pro vulneribus & li-

quidarum inscriptionum tam ante quampost obtentum; processum iść niemaią, chyba w tych Sprawach, kiedy intercedit Disquisitio de juribus. *Anno.* 1669.

Appellacya od Sądow Ziemskich y Grodzkich tak Aktorowi iako y Pozwanemu niema bydź dopuszczona, w sprawach tych, in Executione rei judicatæ. Ad Inscriptionem Liquidarum. Deductionis Scrutiniorum. Inquisitionum. Exemptionum. Także do Rekognicyi Summy Złotych 3000. nieprzechodzącey, ktorych finis: albo Probatio, albo Evasio, wyiąwszy żeby falsitas Rekognicyi była zadana. Item pro vulneribus & Taxa Capitis plebei pro Extraditione Subditorum, Tudzież o Dziesięciny liquidi juris. Wyderkaffy także in Causa injuriarum Terrestrium. Pro Taxa 500. Złotych, o Grabieże similis Taxa. ale w tych także in accessorio nie ma bydź appellacya dopuszczona, chyba żeby excepcya accessoria; przyniosła Zysk albo stratę a nie w Sprawach granicznych od Sądu Ziemskiego, ale tak cum principaliter Citato, iako cum Collateralibus ma bydź Remissa ad Campum, gdzie dopiero od Sądu Podkomorzego à definitiva sententia. Salvis prosecutionibus & causis prograviamine. y gdyby kto przeciwko Prawu y słuszności był Dekretem ciężony. *Anno.* 1670. *Fol.* 22.

Appellacya w Sprawach Religii Greko Grekoruskiey od Władykow recta do sądu Krola Jmci na Relacye, nie do Patryarchy Konstantynopolskiego iść powinna. *Vide Titul.* Religia Grecka.

Areszta.

Areszt Kondemnaty u każdego Sądu ma iść do godzin 23. chyba żeby się Sądy dokończywały. *Anno.* 1588. *Fol.* 482.

Areszt

Areſzt niema bydź dopuſzczony na Pieniądze oſiadłego, chyba żeby Poſſeſſio Liti non correſponderet; ktore iednak przez oſiadłego wyręczyć może iż Prawu doſtoi y rzeczy Sądowey zadoſyć uczyni. *Exceptione Maſov. Anno 1576. Fol.* 301.

Areſzt ma proſekwować do Niedziel ſześciu in eodem judicio, ten ktory areſztował, ſub nullitate areſti. *Ibidem. 1576. Fol.* 301.

Artykuły Woienne.

Artykuły Woienne, ktore przez Hetmany bywaią ſtanowione, według czaſu y potrzeby wagę, y moc maią, iakoby na Seymie to poſtanowioną było. *Anno. 1590. Fol.* 569.

Artykuły Woienne, approbowane Authoritate Seymu & in volumen Legum wpiſane *Anno. 1609. Fol.* 923. *Vide Titul.* Zołnierz.

Arcybiſkupi.

Approbacya; Arcybiſkup Gnieznienſki według Przywileju K. JMci Kazimierza: III. *Anno.* 1451. Krola ma Koronować a nie kto inſzy *Anno.* 1550. *F.* 3.

B.

Bannicye.

Gdyby kto był wywołany, a od czci albo Maiętności odſądzony niebył, a przez oſm mieſięcy niemaiąc ſublewacyi, nieczynił manifeſtu de malè obtento, powinien Staroſta pod ktorym wywołaniu on maiętność ma, za okazaniem Dekretu authenticè przez ſtronę, ad Bona jure victi ziechać w ſwoią Dyſpozycyą wziąć y trzymać tak długo, aż on wywołany albo kto od niego ſtronic zadoſyć uczyni, a pożytki obracać ma na pobudowanie

Zamku swey dzierżawy, prævio calculo przed Krolem, a potym ma Krol posłać Revisory do rewidowania, ieżeli wybudowanie respondet expensæ; Nihilominus Starosta sub pæna 300. Marcarum starać się ma, iakoby takowego wywołańca poimał y do wieży wsadził, ktorego Gardło in gracya Regis, a to in Bannicionibus Criminalibus; in Civilibus według Statutu dawnego y Processu opisanego postąpić trzeba. *Anno.* 1564. *Fol.* 60.

Bannita u szlachcica niegodzi się brać, chyba żeby Szlachcic dobrowolnie pozwolił, przybraniu iednak choć pozwolonym żadna się niema dziać szkoda onemu Szlachcicowi. Agdyby niepozwolił uczyniwszy Protestacyą ma Urząd odiechać, a Prawem o to czynić. *Anno.* 1588. *Fol.* 466.

Na inszym mieyscu wszelakim wolno Bannita imać y w Wieży chować ad satisfactionem. *Ibid.*

Y samey stronie imać Bannita wolno, y onego oddać Staroście do Wieży. *Ibidem.* Bannita niegodzi się przechowywać w Domach swoich, ani im rady y pomocy dodawać, ani zniemi in Vilipendium juris communis obcować sub pæna complicitatis, o co Forum Grod, salva evasione citati: *Ibidem.*

Na każdey instancyi etiam in puncto ipsæ Bannitionis powinien jurevictus inferre male obtentum nieczyniąc o to osobney Akcyi. A w takowey mierze ma bydź Appellacya na Trybunał. Gdy tedy uzna Trybunał dobry bydź on Processs y Banniowałby jurevictum. Juz takiemu sublevacya niema bydź dawana, wszakże po Bannicyi takiey czasu woiennego dwanaście niedziel będzie miał jurevictus do kompozycyi cum parte jure vincente, y zapisy ku uspokoieniu oney spra-

wy

wy będzie mogł zeznawać, dysponować, przedawać dobra swoie, a Kredytorom się iścić, alias iezeli się nie zgodzi, iuż na onym wywołaniu Starosta Exekucyą czynić powinien. *Anno*, 1588. *Fol*, 468.

Jeżeliby in Contumaciam na kim Bannicya stanęła, kiedy za Pozwaniem Starosty onego y strony przeciwney przez Bannita na Trybunał, może taką Bannicyą znieść swym juramentem choć by Subtlewacyi jurevictus niemiał. *Ibidem*: A gdyby komu w ktorymkolwiek Prawie Bannicya in contumaciam otrzymana, żadana była: tedy super ignorantiam illius Bannitionis przysiągszy, ma mieć locum standi, in illo judicio, apotym onę Bannicyą sposobem wyżey opisanym z siebie złożyć. *Ibidem*. Bannit po otrzymaniu kwitu od strony, ma Relaxacyą otrzymać do Niedziel 12. interim ma locumstandi. *Ibidem*. A gdyprzez Dekret Bannicyą zniesie, niettzeba Relaxacyi. *Ibidem*.

Bannit ktory chce pozwać ad cassandam Bannitionem na Trybunał, ma to uczynić przed wyściem 12. Niedziel po Bannicyi publikowaney a wydawszy Pozew takowy, powinien intra spatium unius septimanæ Relacyą exportatæ Citationis uczynić, w Grodzie tym, w ktorym Bannicya otrzymana, albo z niego sprawa na Trybunał wytoczona. Przyczynieniu zaś tey Relacyi powinien tam jurevictus przy woznym stanąć, y principaliter pisany bydź A ktoby tego sposobu nie zachował, takiego Pozew y processu Ad Cassandam Bannitionem otrzymany, ważny nie będzie, ale Bannicya w mocy zostanie, ktorą loci

Capi

Capitaneus exekwować powinien ſub pœnis in jure deſcriptis *Anno* 1616. *Fol.* 7. Bannicya o Cła w tym ſądzie ma bydź znoſzona, gdzie ieſt o trzymana ſub nullitate caſſationis. *Ibid. Fol.* 14.

Banniti Infames, Proſcripti legitimè tak Polſcy w Litwie iako y Litewſcy w Polſzcze mieyſca mieć niemogą, y owſzem każdy Urząd legitimâ juris viâ exekucyą czynić z nich ma, exceptis his cauſis, ktore w Padły indeliberationem. *Anno.* 1589. *Fol.* 529. Na Bannita exekucya taka, ieżeli od Sądu Ziemſkiego to Sędzia z pod Sędkiem albo Piſarzem, y dwoma woznemi, y Szlachtą o ktore ſtrona powinna ſię ſtarać, ieżeli od Grodzkiego to Staroſtowie, albo Sędzia z Podſtaroſciem, lub Piſarzem, także Szlachta, y woźnemi, iechać powinni y ſtronę ukrzywdzoną według Dekretu w Dobra jurevicti uwiązać. a ieżeliby jurevictus uwiązania niedopuſzczał, na Trybunał, go odesłać maią, zachowuiąc każdey ſtronie po ſkazaniu Urzędowym wolną Appellacyą na Trybunał, opatrzywſzy to, od czego Appellacya iść niema według Prawa, a Trybunał onego nieposłuſznego bez odwłoki ma z Państw Rzeczypoſpolitey wywołać y do Sądu znowu onego odesłać, z ktorego gdyby Sąd niechiał Exekucyi czynić primam, alteramve negligentiam Pœnâ 100. mar: luet ztiam Privatione Officii o co Forum Trybunał. *Anno.* 1589. *Fol.* 543.

Bannit gdy ſię z ſtroną poiedna y zkwituie, Trybunał ma z niego znieść Bannicyą. *Ibid.* Bannitowi według Prawa o znieſienie Bannicyi, czaſu 6. menſium, czego gdyby nie uczynił, tedy ma wieczna na nim Bannicya zoſtawać. *Ibidem.* na Bannicye y Infamie, ktorych ſię Approbacya w

Try-

Trybunale znaydzie. Gleyty y Sublewacye nie maią wychodzić sub: nullitate. *Anno.* 1641. *Fol.* 12.

Reassumitur ta Konstytucya y inne Koronne o tymże, y Litwie applicantur. *Anno.* 1647. *Fol:* 20.

Banniti & infames publicati na Seymie, Trybunale, y w Sądach inszych: minoris Subselii mieysca y Protekcyi żadney w Litwie y Koronie mieć niemogą. *Anno* 1659. *Fol.* 47.

Kondemnaty à latere zarzucone acceptantur causasq; in jurnatorum trudnić nie powinny w swoim procederze. *Anno.* 1726. *Fol.* 74.

We wszystkich Sprawach, po dwoch kondemnatach, condemnatus gdy ad causandum pozwie ma mieć securitatem Fortuny, zdrowia, do rozprawy po trzecim zaś wypadłym Dekrecie cum facti executione subest executioni *Anno.* 1726. *Tit.* Securitas.

Na Bannicye czyli Infamie ex cruda instantia nie post Dilationes & accessoria wypadłe za Gleytami Krolewskiemi lub Pieczętarzow activitatem mieć wolno. *Anno.* 1726.

Bękarci.

Ci succedere ani szlachectwem się szczycić nie mogą. *Anno.* 1578. *Fol:* 334.

Komuby zadano illegimitatem, a nie wywiodłby się, tedy inhærendo præmissæ Constitutioni, nie ma gaudere immunitatibus & prærogativis stanu Szlacheckiego, a dekreta condictitia nic go wesprzeć nie mogą, declaratur. *Anno.* 1633. *Fol.* 45. Niema tych afficere Konstitucya. *Anni.* 1578. ktorzy post legitimum matrimonium ab *Anno.* 1655. durante bello są spłodzeni, salva

va eadem Constitutione ante & post manente. 1658.

Biskupi.

Biskupstwa y Arcy Biskupstwa &c. Clericis Romanæ fidei juxta statutum maią bydź dawane. *Anno.* 1573. *Fol.* 208. Biskupstwa z ubliżeniem Prawa Krolewskiego otrzymywać niema (puta w Rzymie) sub nullitate. *Anno.* 1568. *Fol.* 469.

Biskupom Ritus Greci po Biskupach Latini Ritus Powiatow swych cum æquali prærogativa & liberæ vocis usu, iak zasiadaią Ritus Latini w Senacie naznaczoną w komissyi Hadziać 1659. *f* 50.

Burgrabia.

Krakowskim Burgrabią Kasztelan ani Urzędnik. Ziemski, bydź niemoże. *Anno.* 1562.

od Pospolitego ruszenia wolny tenże *Anno.* 1621.

ma rezydować *w Zamku.* 1565.

Bydło.

Bydła zaiętego albo błędne, ktoby do trzech dni nie prezentował, forum ma mieć przed Urzędem, a nie Sądem Grodzkim: *Anno.* 1588. *f:* 468.

Od wyręczenia wszystkiego bydła, niema bydź więcey brano w Grodzie, ieno groszy 12 Ibidem.

Bydło gdyby szkodę uczyniło; maią rękoimie szacować lubtemu przystawić kto szkodę ma, dwoch zaś szlachty zwoznym dla swiadectwa na rekoimie iezli by się go przeć chcieli: a gdyby się szlachta w szacunku szkody nie zgodzili, a szacunek przechodziłby kop 10 Aktor ma *juramento suo Combrobare,* aieżeliby mnieyszy, niżli kop 10. tedy Aktor albo Urzędnik iego Szlachcic Excpt. *Mazow.* *Anno.* 1576. *Fol.* 300. tit. ktoby nie okazał.

Bydło

Bydło ktoby zaioł a na rękoimstwo niedał, ani szkody Rękoymiom nieukazał, ale ono usiebie trzymał uporne, abył by nato świadek wina trzech grzywien Parti est Judicio totidem y bydło wypuścić powinien, oco forum Grod: Ibidem.

Toż się ma rozumieć okoniach, Wołach, z wozem bierze w gaiu wziętych Ibidem.

Ależeliby Rękoymia nieznał się do wyręczenia bydła y negował że szkody niewidział: tedy ten co szkode ma powinien ludzmi dowodzić, abo Woznym, co szkodę oglądali, a ieżeliby ten czyie Bydło zaięte nieznał się do szkody ma na szkodę przysiąć iako to bydło na szkodzie tey zaięte: y przez nie uczyniona, abo temu ktory się nieżna wypuścić *Ibidem*.

C.

Cancellaria.

Cancellarya, Pisarze Ziemscy y Grodcy około brania wszelakich listow y pisania maią się zachować według statutu Sigismundi imi, także od membran pozwow y wzdawania. *Anno*. 1550. *fol*. 7.

Cancellarye z Mandatow in causis perduellionis & læsæ Majestatis iak sprawować się powinny? *Anno*. 1669. *fol*. 8.

Cancellarye Koronne iakich Consensus wydawać niemaią. *Titul*. Konsensy, Dożywocia, Starostwa.

Kancellarya Krolewska około Inhibicyi według statutu zachować się ma *Anno*: 1550. *fol*. 6.

Cło.

Ceł żadnych Krol niema stanowić bez Seymu

mu ani menopolia ktore z Państw Koronnych y Litewskich pochodzą. *Anno.* 1573. *fol:* 256.

Ceł Szlachta y poddani ich od tego co się w domu rodzi dawać niepowinni *Anno.* 1550: *f:* 3.

Cła wszystkie w Polszcze y w Litwie od rzeczy własney roboty y wychowania z Szlachty y ich Poddanych y z Duchownych in perpetuum tolluntur Salvis Theloneis à mercatoribus perpendendis. *Anno.* 1569. *fol.* 175.

Cła Szlachta od wołow zimowanych y powołowszczyzny niemaią dawać prævio juramento w Grodzie przez się albo sprawcow. swoich prestando. *Anno.* 1550. *fol.* 3. y mogą ie za granice wyganiać nietylko Szlachta ale y Kupcy tak cudzoziemscy iako y polscy kupiwszy u szlachty *Anno.* 1565. *fol.* 93.

Ktoby Cło wziol od wołow zimowanych Szlacheckich Pæna 100. mar: Na własność zas wołow wolno Panu lub słudze przysiądz. *Anno.* 1581. *fol.* 383.

Cła Szlachta Pruska od wołow y koni na swoią potrzebę kupionych niema płacić. Prævio juramento że na swoią potrzebę kupili. *Anno.* 1581. *fol.* 325.

Cło od zboż Szlacheckich nie ma bydź brane prævio juramento w ktorymkolwiek Grodzie sub Pæna 100 mar: Do iteracyi przysięgi niemaią bydź przywodzeni sub simili Pæna, Pisarz sub Pæna 100. mar. Niema Atteſtari ktoby nie przysiągł, o co Forum post Curiam Pisarzowi *Anno.* 1581. *fol:* 373. o tymże ale winy podwyższoną do 500. mar. *Anno.* 1588 Cła od zboż Szlachetnych y towarow utriusq; gentis prævio juramento, Celnicy

na

na komorach W. X. Lit: pod winą 100 kop brać niemaią, o co Forum ubiquinarium. *Anno.* 1589. *Fol.* 530.

O tymże, ale winę zniżono do 200 grzywien Fisco & Delatori per medium. Forum Trybunał inter causas Officii, *Anno.* 1598. *Fol.* 693.

Znowu o tymze, a takie Sprawy na Trybunał inter causas Officii a w Litwie na Litewski, *Anno.* 1601. *folio.* 737.

O tymze znowu znosząc cło na rzecę Dzwinie w Dynemborku y Kokenhauzie, ale wina znowu do 500. grzywien podwyższona, o co Forum ubiquinarium vel maxime Tribunał y Grod, jurament zaś iterari niepowinien y niema nicht powtornie do tego bydź przywodzony sub eadem pæna co się ma rozumieć y o innych cłach wodnych y ląd owych W. X. Litewskiego, salvis Theloneis od Kupcow od Towarow lesnych, ktore Szlachta robi bez pozwolenia Krolewskiego w Dobrach Krolewskich *Anno* 1607. *fol.* 861.

Celnicy na Komorach Pogranicznych żadnych towarow sub pœnis Lege descriptis fine persolutione cła przeciwko Prawu y zwyczaiom dawnym przepuszczać niemaią in casu contraventionis in quovis casu respondere powinien fine Appellatione *Anno* 1677. *frl.* 9.

Cło ktoby wziął niesłusznie od Kupca pœnam in justi Thelonei luat in quovis Officio y rzeczy gwałtem wzięte sub pœna 200 mar: wrocić powienien. *Anno.* 1569. *fol.* 521.

Reasummowaną to dla bespieczeństwa kupcow cudzoziemskich do przyszłego Seymu, a Starostewie sprawiedliwość administrent. 1629.

Krzywd-

Krzywd. wyciągania ceł prywatnych, na których prawa niema, wolno dochodzić ukrzywdzonemu lub Instigatorowi ex Delatione skarbu lub Administratora skarbow publicznych czyli podatkow. 1589. *Constitutione. Anno.* 1653.

Szyprowie z Gdańska Towary prowadząc na Fordanie y Nieszowie opowiedzieć się powinni sub confiscatione tychże *Ibidem.* O cło niesłusznie. *Statut.* 1538. Każdemu służy. *Anno.* 1578. *folio* 333. cło niesłusznie wzięte gdyby kto na Trybunał pozwał po ustaniu Roku przypowieszczonego, tamże na Trybunał zaraz ad Banniendum pozwać może: otrzymawszy Banicyą dopiero na Exekucyą ostatnią do Starosty Remissyą otrzymać ma. *Anno.* 1601. *fol.* 737.

Exaktorowie ieżeliby się contra mentem Constitutionis sprawowali, albo cło injuste wybierali Forum. Grod cujusvis palatinatut sine Appellatione naznaczoną y to Prawo in toto zachowaną. *Anno.* 1677. *fol.* 9.

Varia genera podatkowania w Dobrach wszelakich iako to cło, Kwartę. &c. &c. zapłatę Woyfku Koronemu, Jarmarczną y Rewizye na Przemytniki y wybieranie &c. pozwolone. *Anno*, 1647. *fol.* 1.

Od tychże ceł żadne Miasta, Miasteczka nie maią bydź wolni, niezastawiaiąc się żadnemi Prawami. *Anno. eodem.*

Reassumawaną to wszystko, nawet od Pieniędzy, złota srebra zagranice wywożonych cujuscunq; Status & conditionis powinni płacić. *Anno*, 1647. *fol.* 9.

Pisarzom Celnym omnis securitas: sub pœnis. *Anno.* 1659. *fol.* 19.

Za-

Zaden Kupiec iakieykolwiek nacyi abardziey Zyd aby się nieważył Protekcyi Szlacheckiey zażywać *Anno*, 1611.

Cła, Revenditores y Rzeznicy od Wołow od Szlachty kupionych, w Miastach płacić powinni *Titul.* Składy.

Cła in arendam puscić pozwoloną Nobilibus possessionatis. Szlachta aby statkow swych na komorach rewidować; pozwoliła, y super Proprietatem ze zwłasney kreścencyi y nawłasną potrzebę a nie na handel prowadzą przez Szyprow przysięgała Utaione Towary maią bydź konfiskowane. Ci zaś co pod swemi Attestacyami cudze Towary w prowadzili, maią bydź Karani w Trybunale Koronnym Pœnis contra Damnificatores sancitis *Anno*. 1685. *fol.* 19.

Celne Komory w Dobrach wszelkich y Ziemskich skarbowi Koronnemu stanowić pozwoloną; te maią bydź wolne od stanowisk Zołnierskich. *Anno*. 1717. *fol.* 66. Poparcie Konfederacyi Sendomirskiey.

Cła nad Instruktarż od Rzeczypospolitey postanowiony aby niewyciąganą y poodprawienia Towarow na iedney Komorze na drugich żadnego Kwitowego ani Honorarium aby nie brano; Zydzi nieosiedli niemaią bydź na komorach. Sąd W Podskarbiego prævia appellatione do Trybunału Skarbowego lub Ziemskiego. *Anno* 1710.

Pisarze na iedney Komorze wziowszy Kwitowe; na drugich pretendować nie powinni *Anno*, 1717.

Myta abrogowane, Jednakże mostowego, Grodnego, y spasnego od ludzi Kupieckich, od każdego

dego Wołu naprzedaż pędzonego y Konia w wozie gdzie zła przeprawa, pozwolono po groszy 3. Forum Radomskie contra Transgressores A. 1726.

Commissiones.

Kommissye na Granice bez trudności potrzebuiącym z Kancellaryi maią bydź wydawane. *Anno*, 1588. *fol.* 459.

Kommissya gdy się iednego dnia nie zakończy, sequentibus diebus continuari ma. *Ibidem.*

Kommissarz podpisawszy Innotescencyą, powinien sub pœna 100. mar. o ktorą Forum Trybunał, Excepta infirmitate. *Ibidem*,

Kommissarze mogą bydź choć w tym Woiewodztwie nie osiedli przy Podkomorzym oney Ziemi, albo Komorniki, *Ibidem*, Na Kommissyą Graniczną tak Starosta iako y Szlachcić niema mieć więcey Pocztu iak 30 Osob z przyiaciołami y sługami, a poddanych naywięcey po 20 dla ukazania znakow y sypania kopcow. *Anno*. 1588. *Folio*. 459.

Kommissarze ieżeli ktora strona znaki słuszne y podobieństwa ukaże, maią iey dowod przez Prawo nakazać. A ieżeliby z obu stron niepewne Znaki pokazali, bez Przysięgi Granice według Sumnienia swego y słuszności, stosuiąc się do statutu uczynią. *Ibidem.* Kommissye po rozgraniczeniu Starostowie trzymać wiecznie maią y Szlachcie Krzywdy nie czynić *Anno*. 1550. *fol.* 7.

Aktoryby Starosta kopce od sypał, ma ie znowu wysypać intra certum temporis spatium sub Privatione Officii Capitaneatûs *Anno*. 1562 *Folio*. 25.

Znaw-

Znowu o tymże aby granic juredice przez Kommissarze między Dobrami Krolewskiemi a Szlacheckiemi skończonych, Starostowie. Dzierżawcy y podani Dobr Krolewskich nie rozsypywali a ieżeliby ktore od Konstytucyi *Anno.* 1562. rozsypali, znowu suis sumptibus przez Kom. missarze maią usypać, zapłaciwszy stronie winy 100. grzywien, a ieżeliby rozsypali chłopi bez wiadomości Starosty albo Dzierżawcy Dobr Krolewskich, 50 Grzywien winą karani bydź maią, toties, quoties citabuntur, a iednak Starosta albo Dierzawca Sumptibus illorum Kommissarzow do naprawienia Granic rozsypanych sprowadzić ma, naydaley we 12. Niedzielach po rozsypaniu *Anno.* 1588, *fol.* 343. De Authoritate Kommissiy Granicznych, Konstytucya. *Anno.* 1550. 1567. 1588. 1598 y insze wszelkie Statuta y Konstytucye reassumuiąc; warowaną: iż ktoby takowe Kommissye legitime odprawione chciał Mandatami albo inszemi Sposobami zarzucać, winą 5000. Grzywien w Trybunale Koronnym ma bydź karany. *Anno.* 1661. *fol:* 21. *Plura sub Titul,* Kommissye. Kommissya ad disquirendum negotium Cerkwi Ritus Grzeci w Ziemi Drohickiey w Syzmę obroconych *Anno.* 1676. *fol.* 23.

Complices.

Complices in Criminalibus prævio scrutinio ab utraq; parte karani bydź maią, post convictionem, iako y ich principales *Anno.* 1588. *fol.* 465.

Pro Complicitate Banniti Forum, Judicium Castrense, Pœnam zaś complicitatis ten podpada. ktoryby Bannita przekonywał rady y pomocy

doda-

dodawał, y z nim konwersował. *Ibidem. fol.* 466

Pro Complicitate pozwany bydź nie może: kto Bona per jurevictum absceſſa broni. *Ibidem Tit:* De Minorennitate,

Minorennibus in cauſâ Complicitatis, & potioritatis juris, Bona jurevicti quocunq; jure poſſidentibus. niema iść Dylacya, *Ibidem. Vide Titul.* Minorennes.

Pro Complicitate nie może pozwać tylko ten, co bannitował, ani o Cygany y Hultaie, ale ich Staroſtowie wyganiać maią, co tylko Woiewudztwu Podlaskiemu służy.

Complices zabicia Oſoby Szlacheckiey powołani y pozwani, ieżeliby ſię 6. Teſtibus z oſobna każdy nie odwiodł y nie usprawiedliwił Aktorowi, albo by upadł według Prawa iakimkolwiek ſposobem, każdy z nich 30. Grzywien Aktorowi: a Sądowi 3. Ziemskiemu zapłacić ma y 6. Niedziel wiezy in fundo; co w zapłatę głowy iść nie ma *Anno*, 1576. a pobicie y Rany także Szlacheckie Mar. 10. Aktorowi. *Ibidem.*

Conſenſus.

Te ktore nie są Prawu przeciwne w mocy zoſtawioną. 1550. *fol.* 4.

Konſenſow ad cedendum Kancellarye Koronne nie powinny wydawać, poki nie będzie deductum Kwitami Skarbowemi, że z tych Dobr dawnieyſzych y swieżſzych czaſow Kwarta zupełnie wydana ieſt 1667. *fo.* 4.

Conſtitutiones.

Te Senatorowie y Posłowie na to deputowani

ni podpisawszy, do Kancellaryi podawać maią. 1588. *fol.* 457,

Te z podpisem Marszałka Posłow y Osob z Senatu y Koła Poselskiego na to deputowanych do Grodu Warszawskiego in Craſtinum Seymu podawane bydź maią 1613. *fol.* 7.

Znowu o tymże, że za zgodą wszech Stanow Konſtytucye ktore ſtaną, Marszałkowie Posłom każą przepisać ad mundum przy podpisaniu Dwoch Senatorow, Dwoch Deputatow, z Izby poſelskiey do Grodu na zaiutrz po Seymie, lub do metryky Warszawskiey podadzą 1661. *fol.* 15.

Na Druk Pieczętarze maią łożyć y do trzeciego Dnia podać do Druku, także do Grodow umowiwszy ſię o ſumpcie z Podskarbim Koronnym. *Ibidem.*

Konſtytucye Seymowe, odmieniane y przyczyniane przez Senatus Conſulta bydź nie maią, ani przez Uniwersały ſub nullitate tychże Uniwerſałow. *Anno*, 1662. *fol.* 2.

Do Konſtytucyi Seymowych po dwoch Deputatow ex gentibus juxta antiquas conſvetudines bydź powinno. *Anno.* 1673. *fol.* 11. Przyſięgać powinni ciż D putaci *Vide. Titul.* Seym.

Konſtitucye & Senatus conſulto przedrukowywać nie będzie wolno 1662. *fol.* 2. Konſtytucye Marſzałek z podpiſem ſwym y Deputatow do Konſtytucyi naznaczonych oddawſzy do Grodu ſumptem Skarbnym w Koronie w Koronnym w Litewſkim znoſząc ſię z Pieczętarzami drukować każe, a Podſkarbiowie oboyga Narodow wydrukowane Pieczętarzom dać zapieczętować, y z Podpiſem ich na Termin Seymikow Relacyalnych ro-

zesłać do Woiewodztw, Powiatow, y Ziem powinni. *Anno.* 1690. *f.* 2.

Contractus.

O Kontrakt słowny Ziemskim albo Grodzkim zapisem nieumocniony, mianowicie o Dobra Dziedziczne niema nikt bydź pozwany do Sądu y intali casu zakłady. Zadatki mieysca niemaią in Exceptione Maiori 1576. *fol.* 311.

Controversiæ.

Te naydaley do trzeciego Dnia Prokuratorowie podawać powinni, a potym niema ich Sąd przyimować. *Anno.* 1569. *fol.* 192.

Correctura Praw y Trybunału.

W Tey finalnego nic y Generalnego niestaneło, y Proces Urodzonego Swoszowskiego skassowaną. 1613. *fol.* 34.

Criminaliá.

Criminales mere Causæ Seymowi należą. *Anno.* 1578. *fol.* 328.

Criminały na Seymie po Propozycyi y Wotach Senatorskich cały Tydzień Sądzić się maią, a potym przez Seym każdą w Srzodę, piątek, y Sobotę. *Ibidem. Titul.* Scrutinium a Litewskie kazdego Wtorku, 1589. *fol.* 529.

Criminalem Causam, ktoby ex Civili czynił, albo niewinne instituował komu, Pæna Sessionis Turris in Fundo Ziemie albo Powiatu swego

swego, & 100. Mar. cum Damnis na Seymie karany bydź ma *Anno*. 1565. *fol*. 100: Podniesioną winę na. 200. grzywien, cum Sessione Turris 12. Septimanas ale gdy Citatus juramento evadet, Actor huic pænæ non succumbit. 1588. *fol*. 465.

In Criminalibus causis, Scrutinium ma się wywodzić na pierwszych Rokach, post Crimen obductum in foro Delicti. 1578 fol: 328.

In Criminalibus Articulis Castrensibus, Appellatio ma iść na Trybunał *Ibidem*. Terminum Peremptorium pæna contumaciæ uprzedzać ma. *Anno*. 1589. *fol*. 581.

W Kryminałach wszystkich Seymowych, y Trybunalskich, Swiadkowie etiam ex Rquestri Ordine, Depositiones Testimoniorum suorum po przysięgać powinni. 1667. *fol*. 6.

Crimen læsæ Majestatis tilko Machinatione, conspiratione, violento conatu & facto ipso in Personam & vitam Regiam committitur. 1588. *fol*. 455.

Pozew na Seym ad instantiam Instigatoris Regni za wiadomością Marszałka Koronnego 6. Niedziel przed Terminem ma bydź przez Woznego na Seymiku położony y positionis Relatio coram Actis Castrensibus ejudem Districtûs ma recognosci, za ktorym Citatus ma parere. *Ibidem*. Wotować maią Senat y ośm Posłow. *Ibidem*. Tandem iuż dwanaście Deputatow ex Gentibus bydź powinno. *Anno* 1670 *fol*. 15.

Delator przy Instigatorze dla Konwikcyi ma bydź choćby y Plebeijus ktory się in probationibus de fecerit na gardle, a Szlachcic juxta Constitutionem 1565. pæna 100. mar cum da-

mnis & Seſſione Turris, 12. Niedziel w Ziemi albo Powiecie ſwoim ma bydź karany ieżeliby ſię reus od przyſiągł, Delator a pœna liber ma bydź. 1588. *frl*, 455.

Agdyby ſię ſpolnie wszyscy na iedną Sentencyą zgodzili, taki Dekret przez nich w niebytności Krola konkludowany, przy Krolu ex Scripto ma bydź ferowany przez Marſzałka. *Ibidem.*

In paritate Votorum gdyby probationes & Dokumenta contra reum niebyły certa, manifeſta, notaria, & ſufficientia pozwany według Statu de viro bonæ famæ bliższy ad evadendum, choćby inſufficientia Documenta & probationes Depozycyami poprzyſiężonemi utwierdzone były *Ibidem.*

Prokuratora pozwanemu ieżeliby potrzebował, Sąd ma przydać, y dać mu do propozycyi y pokazania Dokumentow, ieżeliby także potrzebował tego. Spacium do dni trzech *Ibidem.* A ieżeliby Inſtigator Sprawę zwłoczył (ktora natymże Seymie ma bydź ſkoń zona) Reus ad evadendum na końcu Seymu ma bydź przypuszczony Excepto gdyby ſam citatus Potrzebował Dylacyi ob infirmitatem veram, ktora ſama iedna in eo caſu permitti ma do dwoch Niedziel, albo gdyby Sąd ex allegatis & reſponſis uznał bydź potrzebne w tym ſcrutinium. *Ibidem.*

Complex Criminis aut Machinationis in perſonam Regiam do tegoż Sądu ma bydź pozwany, y gdyby iako y Pryncypał był convictus, reus eſſe criminis condemnabitur. *Ibidem.*

Pozwany ratione Criminis Læſæ Majeſtatis niema w większym Poczcie na Seym przyiezdzać tylko

tylko ad summum ze 12. Osob, inkluduiąc w to Przyiacioł y sług, y wtakieyze liczbie na mieysce Sądow nie w większey przychodzić ma *Ibidem*.

Znowu o tym na Elekcyi Krola Michała deklarowaną iż podług Konstytucyi. 1588. zachować się powinno, a Krol na takowych Sądach aby nie zasiadał. 1669. Scrutinia aż na drugim Seymie expedyowane bydź powinny. Lecz contrarium stanęło, 1570. aby na iednym Seymie takowe Sprawy dekretowane były. *fol.* 15.

Mandaty in Causis criminis Læsæ Majestatis & Perduellionis, tylko ex Senatus Consulto maią bydź wydawane, y z nich się Kancellarye na seymie sprawić powinne. *Ibidem*.

O tymże z tym dokładem aby Kancellarye post peractum Senatus Consultum, stronom potrzebuiącym onych nietrudnili. *Anno*: 1670. *fol.* 15.

Lustratorum securitas reassumpta. *Anno*. 1601. *fol.* 731.

Crimen. Perduellionis rozumieć się ma, gdyby się kto z nieprzyiacielem Rzeczy pospolitey, ku szkodzie oney porozumiewał, Taiemnice Rzeczypospolitey zwierzone nieprzyiacielowi oney wynosił, Zamek na zmowie poddał, wzruszał pacta fœdera z postronnemi Pany. Rebellią uczynkiem pokazuiąc albo ktorykolwiek inny występek popełnił ktoryby własnie był contra Rem. Publicam. Co ma bydź sądzoną eo Processu, iako causa Criminis Læsæ Majestatis, y bez Delatora, gdyby go nie było. Krol iednak na Sądzie ma sieuzieć. *Anno* 1588. *fol.* 456.

Ratione Poddania Smoleńska Crimen Perduellionis

ellionis videatur in libro Ładovii & Constitutionum volumine.

Crimina recentia in quovis Foro sądzone bydź mogą juxta const: 1678. *fol.* 10. &c. &c. Plura. in Ładovio.

Cudzoziemcy.

Cudzoziemcy w Mieściech nieosiedli handlować nie maią. 1562. *fol.* 28. o Kupcach Reassumitur ze Starosta z Urzędem Mieyskim ma statutu tego Exekucyą czynić *Anno.* 1565.

Cudzoziemcy Kupcy Prawo Mieyskie maiący. Krolowi poprzysięgaiący y miastom, onera civilia ferre, y Urzędowi Mieyskiemu obedientiam, praestare powinni, niebroniąc się Listami wolnemi. *Ibidem.*

Ciż Dobr nabytych z Korony wywozić niepowinni sub confiscatione Bonorum, Starostowie y Celnicy doglądać maią tego. *Ibidem.*

Z Krakowa &c. Lwowa &c. ieżeliby ktory Dobra wywoził 10. ich część Miastu ma bydź oddana. *Anno.* 1590. *fol.* 589.

Cudzoziemcy po Towary na składy do Korony iezdzić maią, y swoich Mieszczanom y Szlachcie zbywać, drog zwyczaynych niemiiaiąc. *Anno.* 1565. *fol.* 91.

Cudzoziemcy niemaią wołow y Bydła kupować w Koronie, tylko na pogranicznych jarmarkach. albo woły zimowane karmne y powołoszczyznę w Dobrach Szlacheckich. *Ibidem.*

Cudzoziemcow Urzędy, Dobra, &c. niemaią bydź dawane, ani w prowadzane do Korony

&c.

&c. *videatur Ładovius fuſe.* Cudzoziemcy ktorych Krolowi pozwoloną trzymać w ſprawy Rzeczypoſpolitey wdawać ſię niemaią. 1607 *fol.* 831

Krol Cudzoziemcow do Boku niema zazywać ani ad Conſilia. *Anno.* 1646. Tandem ośm pozwoloną trzymać, ain materias Statûs abyſię niewdawali ſub Pœnis Criminalibus w Trybunale *Anno.* 1669.

Cudzoziemcy Poſłami ani Rezydentami ad Exteros niemogą bydź ieno Szlachta Polſka y Litewſka rodowita oſiadła probatæ fidei & functionibus pares. *Anno.* 1662. *fol.* 10.

Cudzoziemcy Dobra w Pruſiech ſkupione do trzech Lat powinni wyprzedzać 1589. *fol.* 515. y potym aby nie kupowali Dobr Ziemſkich ſub amiſſione tych y Summy w Trybunale. o tymże 1601. *fol.* 743. Forum Trybunał o tymże *Anno.* 1633. Forum Ziemſtwo lub. Grod, o tymże Cudzoziemcy Dobr Ziemſkich nabyciem albo wnieſieniem na nich Summ za Reſkryptami y Dekretami trzymać nie mogą. 1669. Cudzoziemcy indigenatu carentes incapaces Beneficiorum Eccleſiaſticorum Cathedr. Collegiat. ſunt 1587. Przedtym Woytowſtw y Krolowſzczyzn trzymać nie wolną było im y a żeby ie puſcili po śmierci Krola Zygmunta Auguſta. *Ibid. fol.* 413. Pod Interregnum nad 10. mieć nie wolno y to ſług Pœna iak o ruſznice. Cudzoziemcow na Klekeyą prowadzić niegodzi ſię ani ich trzymać, z nimi ſię Przeiezdzać, albo chować, czemu gdy kto contra veniet Pro Hoſte Patriæ cenſendus. 1587. *fol.* 414.

Cudzoziemcow z poſtronnemi Monarchami albo

albo Nieprzyiaciołami Oyczyzny korespondencyi trzymać, Ablegacyi y Posełstw do nich od prawować, wyiąwszy handle y potrzeby Ludzi prywatnych, zakazaną. 1717. *fol.* 46, &c.

Curatoria.

Na mentecaptos z Kancellaryi niemaią być wydawane, aż ex inquisitione przez Deputatow (lub z Senatu lub Urzednikow Ziemskich lub też ex equestri Ordine illius Terræ w ktorey ten na ktorego Curatoria wyiednana będzie cum Bonis suis consistit naznaczone) facta & expedita patebit, że mierè Kuratoryi potrzebuie 1638 *fol.* 32. & salvo jure proximiorum dawane bydź maią. *Ibidem.*

Cygani.

Cygani z Ziemi maią bydź wywołani. *Anno* 1557. *fol.* 11.

Potym postanowioną iż maią bydź koniecznie wypędzeni 1563. *fol.* 99.

Wywołani defacto. Aktoby ich przechowywał ma bydź karany iako complex Banniti, O co Forum Grod. 1578. *fol.* 335.

Wołochow także y Serbow nie osiadłych nicht niema przechowywać, lub Pæna o Cyganach 1624. *fol.* 10.

D.

Danina Darowizna.

Darowizny, iurgelty. ktoby na Cłach, żupach,

pach, wyprzał, y Administrator one wydawał, obydwa Pœnæ 100. Mar. subjacebunt, *Anno*, 1638. *fol.* 3.

Dekreta.

Pisarz Regestru Spraw Seymowych ręką Referendarza podpisanego odmieniać niema. *Titul.* Regestra.

Dekretow Seymowych Kancellarye in negotio principali w Sądzie Seymowym ferowanych, do Akt wpisować niemaią, aż pierwey terminaty Dekretow przez Referenda ze podpisane y do Kancellaryi odesłane będą: 1641 *fol.* 7. Dekretow z godnych de consensu partium in causis homicidii Referendarze podpisywać y odsyłać do Kancellaryi niemaią *Ibidem* ani in causis ratione Bonorum Reipublicæ *Ibidem* ani Dekretow w sprawach, ktoreby o podatki Rzeczypospolitey zachodziły. *Ibidem* Dekreta Seymowe in causis Fidei Pisarz Dekretowy a insze Ziemie post promulgationem onych przez Referendarze od boku Krola in facie Reipublicæ w Protokuł w pisywać powinien nihil addendo vel minuendo, ktore ciż Referendarze ex nunc podpisywać maią 1667 *fol.* 13.

Dekreta Seymowe in contumatiam na wzrzuszenie Głosu złością Ludzką wymyślone, skasowaną waruiąc aby się to na potym niedziało. Takze mandaty &c. a na potym niema nicht tego robić sub 2000. mar. w Trybunale y wszystkich Sądach toż się ma rozumieć *Anno*. 1669.

Decreta illegitimè w iakichkolwiek Sądach otrzymane per evocationem lub bez zeznaney relacyi in proprio Distriuctu, iako Konstytucya każe tudzież ktore sine Adcitatione lub z cudzey in-

kwyzycyi-

kwizycyi emanarunt, iako prawu pospolitemu przeciwne cassanda, y każdy na takowe kondemnaty bez Gleytu w każdym Sądzie mieć powinien y wszędy: *Anno. 1676. fol:* 22.

Decreta Trybunalskie ex seriis patrium controversijs ferowane niemaią bydź znoszone *Titul.* Trybunał. Decreta z Mandatow przeciwko Prawu na Seym y za dworem wyniesionych ferowane Nullitatis. Titul Trybunał.

Dekreta o expulsyą zdobr ziemskich na Duchownych w Trybunale bydź maią ferowane. *Anno:* 1678.

Dekreta Kapturowe in fundamento legis presse ad 4tuor Articulos Facti & Personalis in juriz ferowane, in robore zachowaną y approbowaną ktorym ieżeliby in contrarium in aliis Subselijs Dekreta stanęły nullitatis bydź maią *Ibidem. f.* 22.

Dekreta oczywiste Trybunalskie aby w żadną niewchodziły wątpliwość, warowaną, ktore w zawartym kole more solito ferowane y przez Kancellarye promulgowane bydź maią, a Marszałek, koła Trybunalskiego obchodzić nie będzie sub nullitate Decretorum, *Anno* 1726. *fol.* 91.

Depozyt.

Depozyt w Ruskim y Podolskim Woiewodztwie, ktoby z gwałcił, podpada podwiny o Rozboy, albo nayscie na Dom o co Forum Grod. 1615. *fol.* 14. *Plura sub eodem Titul.* podczas Szwedow o Depozyta.

Deputaci.

Ci obierani bydź maią do Sądow Trybunal-

bunalskich Koronnych w pierwszy Poniedziałek po Narodzeniu Panny MARYI. 1578. *fol.* 325.

Do Lat dwoch postanowioną in *Anno* 1676 *fol.* 24. Aby się Trybunał continuo po Roku całym sądził w obydwoch Prowincyach w wielkiey y małey Polszcze. Dla czego Elekcyą Deputatow secundario w Poniedziałek Srzodopośny po Woiewodztwach y Ziemiach naznaczoną, tak żeby obrani w Poniedziałek po Narodzeniu Panny MARYI Deputaci, solito Cursu w Piotrkowie poł Roku do Białey Niedzieli, w Lublinie zaś drugie poł Roku do S. Franciszka siedzieli y Sądzili, ordine aby zda tali Electione obrani na poniedziałek po Przewodney Niedzieli, na mieyśce ustępuiących do Lublina, w Piotrkowie zastadali, a zaś do Lublina po Swiętym Franciszku nie rozerwanym po sobie biegiem następowali. 1676. *fol.* 24.

Obierani bydź maią Deputaci z Woiewodztw. Poznańscy y Kaliscy w Szrzedzie, Sędomirscy w Opatowie, Sieradzcy w Seradziu, Brzescy y Inowrodławscy w Radzieiowie, Płoccy w Raciążu, Mazowieccy w Warszawie; Rawscy w Bolemowie. Podlascy w Drohiczynie, Ziemie Dobryńskiey, w Lipnie Ziem Lwowskiey Przemyskiey y Sanockiey w Wiszni. Chełmskiey w Chełmie y Haliczu, aby iednak Ziemia Chełmska w Chełmie a potym w Haliczu Haliczka Elekcyę odprawowała. *A.* 1578. *fol.* 325.

W inszych zaś Woiewodztwach y Ziemiach tam maią bydź obierani, kędy Sędziow Ziemskich obieraią. *Ibidem.*

Deputatska Jurisdykcya do drugiego Trybunału

nału trwać ma, a powtore nie może bydź obierany do Lat czterech. 1578. *fol.* 326: ani z inszego powiatu do Lat czterech, ktory iuż z iednego tę funkcyą miał. 1611. *fol.* 40. alias po wyściu nie przed wyściem Lat czterech; o tymże choćby nemine contradicente był obrany mieysca niema *Anno.* 1616.

Deputat choćby nie był obrany albo nie ziechał, drudzy Woiewodztwo iego Sądzić będą 1578 *fol.* 326.

Deputatami maią bydź obierani godni, Bogoboyni, cnotliwi, Prawa y zwyczaiow Woiewodztwa swego umieiętni, osiedli. *Ibidem.*

Deputat od ktorego appellacya wyszła, w tey *S*prawie niema wotować y wyniść ma gdy wotować będą. 1578. *fol.* 326.

Deputaci przy Sądzie Ziemskim y Urzędzie Starościnskim, Rotą Sędziego Ziemskiego przysięgać maią, z przydaniem że praktyk w Sprawach żadnych z nikim czynić niebędą, ani przestrogi, ani rady dawać, ani Podarunkow brać y że się nie starał aby był na ten Sąd obrany. *Ibidem. fol.* 326.

W teyże przysiędzę kazaną potym dokładać. De secretis non revelandis. 1613. *fol.* 7.

Deputaci Duchowni sześć wybierani bydź maią ktorzy w też Rotę na Evangelią przysięgać y z 6. Swieckiemi obranemi, Duchowne *S*prawy Sądzić maią. 1578. *fol.* 327. Kolegią po Woiewodztwach swieccy, co są præsentes przy nich zasiadać maią 1616. *fol.* 3. Deputaci Duchowni od zaczęcia swey funkcyi, niemaią bydź obierani, aż po wyściu Lat dwoch 1633. *fol.* 26.

Zaden

Zaden Deputatem będąc (lubo by actu w Trybunale zasiadał, Posłem aż po expiracyi Funkcyi swoiey Deputackiey iako też y Poseł Deputatem aż po Seymiku Relationis, tak w Koronie iako y w W. X. Litewskim obierany bydź niema. Aktobykolwiek przeciwko temu Prawu obrać się pozwolił, takowy w Izbie Poselskiey y Trybunalę zasiadać niema, ale ad primam objectionem byle mu to legitime dowiedziona ex utraq; statione rugowany bydź ma. Toż się rozumieć powinno o Posle Ziemskim ktoregokolwiek Narodu, Funkcyą Poselską od Woysk nasobie maiącym, czemu żadna Deputata albo Posła przeciwko takowemu wyraznemu Prawu obrzego, præjudicare niema protestacya, ktora pro irrita deklaratur Lege præsenti 1678. *fol.* 9.

Deklaratur iż kogożkolwiek, in Funkcyone Tribunalitia, tak w Koronie iako y w W. X. Litewkim pierwsza instymacya przez Uniwersały Krolewskie, na Seymiku przed Seymowe wydane, zastanie: lubo by powtorna expedycya za rozerwaniem pierwszego Seymiku, na drugi Seymik była wydana Posłem bydź niemoże; y gdy by był obrany, activitate w Izbie Poselskiey carere ma Viceversa; zaden Funkcyą Poselsko maiąc y Deputatem obrany bydź niemoże aż po Seymiku Relationis 1683, *fol:* 5.

Deputatowi ktoby chciał kontradykować, te goż dnia kiedy się elekcya odprawuie; ma o tym Protestacyą uczynić, & in præsentia omnium, in illo consessu one zanieść. 1601. *fol.* 750.

Ale Kontradykcya niema iść ieno przeciw

tey

tey Osobie, ktoraby z tegoż a nie inszego Woiewodztwa Deputacyą ante decursum 4tuor annorum odprawowała *Ibidem.*

Deputat gdyby miał Sprawę swoią, ma bydź odłożona na drugi Trybunał, chyba żeby sama strona przeciwna niekontradykowała, a takie Sprawy po odsądzeniu Remiss ex pluralitate votorum maią bydź sądzone. 1616. *fol.* 3.

Znowu o tym iż Deputat Sprawy swey, także Małżonki y Dzieci swoich, w tym Trybunale na ktorym iest Deputatem, by też ieszcze y nie przysiągł, tak ex actoratu iako też Reatu popierać niemoże, ani Kondemnaty otrzymywać, ale takie Sprawy za Przywołaniem ich, choćby też strona nieprzepowiedziała się, etiam non comparente parte adversa, maią bydź do drugiego Trybunału ad Regestrum, ex quo judex, odesłane. Chyba żeby się strona przeciwna, dobrowolnie rosprawić chciała a gdyby Deputat in contrarium presentis legis miał kogo wzdać, takowa Kondemnata niema bydź ważna ktorą etiam sine Literis salvi conductus, Trybunał przyszły ma znieść, y super obtinente pænas arbitrarias decernere. Toż się ma rozumieć otych Sprawach, ktoreby Deputat post Electionem sui na kogo wlać miał, to iest że y taki Cessionarius (pro Persona Deputati rozumiany) w Trybunale sądzony bydź niema. 1670. *fol.* 22.

Deputat niema per Terminum Tactum w tym Trybunale, do ktorego Deputatem obrany, nikogo ewokować, etiam consensu judicii accedente sub nullitate condemnationis, ktorą przy-

szły

szły Trybunał, sine literis salvi conductûs kassować ma, cum pœnis Arbitrariis super obtinente; Exceptis, causis Violentiarum in persona euntis. redeuntis, y w Lublinie Residentis Deputati, Małżonki Dzieci, sług, y Dobr iego commissarzom. *Ibidem*.

Deputatem absens nie może bydź obierany 1616. *fol* 3.

Deputat po zaczęciu Sprawy niema wychodzić aż po Dekrecie ostatnim przy stronach przeczytanym. *Ibidem*.

Deputat o wszelakie excessa iako privatus, ex Termino tacto ma bydź Sądzony y karany. *Ibidem*.

Z Deputatem o wziętą korupcyą, na drugim Trybunale corumpenti agere wolno z Regestru MM. DD. judicum, ktory capacitatem Honoris tracić, y wziętą oddać Korrupcyą powinien, cum Pœna 2000. mar. in instanti solvenda 1699. *fol*: 49. Nietylko z Deputatem ale z każdym Sędzią Majoris vel Minoris subsellii, o wziętą korrupcya agere wolno, y takowy każdy za słuszným Dowodem przywroceniem wziętey korrupcyi, cum Pœna triplicis pensionis Delatori ad judicanda, Activitate & Privatione Officii karany bydź ma. 1726. *fol*. 82.

Deputatem y Posłem razem żaden bydź niemoże & è contra. 1616: *fol*. 3.

Deputaci Lasow Lubelskich y Piotrkowskich pustoszyć niemaią.

Deputaci Trybunalscy Legalitatem absentiæ suæ juramento comprobare tenentur na Elekcyi Krola Michała. 1669.

Ciż

Ciż Bańkietow Diebus Feriatis nigdy sprawować, ani na nich bywać nie powinni, ale juxta juris puplici præscriptum omnium causarum genera, ex Regestris competentibus, ad judicandum incidentia sądzić mają, ad horam mane undecimam po obiedzie zaś ap hora secunda ad sextam. Apotym causas Terminorum Tactorum ktore Prawo opisało y Regestr im Taktowy naznaczyło, sub pœna Bannitionis perpetuæ w tymże Trybunale lub przyszłym ad instantiam cujusvis vindicanda *Ibidem.*

Deputat Trybunału Koronnego, gdyby claris Documenti dowiedziono mu, ze brał upominki, powinien bydź od Sądu relegowany, y wszelkich napotym Funkcyi incapax deklarowany, a compos onego Sprawę tracić ma 1676. *fol.* 24.

Deputaci Trybunału Koronnego ex Officio judicis Deputati Tribunalis Regni in vim termini Tacti pozywani bydź niemają, non derogando constitutioni 1611 *Ibidem. fol.* 18.

Deputatow dwoch z W. X. Litewskiego do Remiss sądzenia na Seymach, należeć ma, ktorzy rowno z Koronnemi przychodzić będą. 1661. *fol.* 19.

Sentencye ich tak w Koronnych, Remissach, Litewskich iako y Koronne w Remisach Litewskich, excypowane bydź maią. *Ibidem.*

Deputatow do Remis, na Seymach Marszałkowie Poselscy, po Wotach Senatorskich, mianować maią nulla obstante contradictione. 1678. *fol.* 8.

Clausułę tę *non obstante contradictione* iż juri verandi szkodliwe, y erore Typographi poło-

położona iest rożni abrogowali. in reliquo pomienioną Konstytucyą zachowuiąc. 1683. *fol.* 6. o rożnych Deputatach do rożnych Aktow *videatur Ładovius.*

Deputata trzeciego z Wiszni na Trybunał Koronny obierać pozwolono, ponieważ że przedtym tylko dwoch obierano. 1690. *fol.* 17.

Deputatow do Konstytucyi po dwoch tylko ex Gentibus juxta antiquas consvetudines bywać powinno. 1673. *fol.* 11.

Deputatami na Sądy Skarbowe Woiewodztwa obierać niemaią tych, ktorzy poborcami byli y ktorzy do Skarbu interessowani. *Titul.* Sądy.

DYLACYE.

Dilatio ad munimenta in causis simplicium injuriarum & cædis atq; sangvinis niema bydź dopuszczona tylko ad munimenta specificata causam perimentia, ieżeliby takiey strona potrzebowała. 1588. *fol.* 481.

Dylacya żadna na Trybunale in Termino Motionis iść niema, oprocz veræ infirmitatis in Personali Actu do dwoch Niedziel ieżeli strona w tey Sprawie ieszcze iey nie zażywała. *Ibidem.* Dylacya Minorennibus in Causa complicitatis & potioritatis juris, gdyby za iakim Prawem trzymali Bona jurevicti, niema bydź dawana do lat. należytych 1588. *fol.* 466.

Dylacye żadne w Sprawach, ktore Dekretami Satisfactionis terminantur iść nie maią. 1647. *fol.* 8. Ani w sprawach o Excessa y Crimina. Senatorum albo Posłom Ziemskim na Seym wysłanym, albo Kommissarzom, Deputatom z Seymu naznaczonym.

Dilacya, w Sprawach do zapisow przyznanych w Sprawach purè Skarbowych, o Depaktacye na cła, o nie zapłacenie podatku Rzeczypospolitey, o stipendia Żołnierskie, o extorsyą Żołnierzow, Myt mostowych concedi nie powinna. 1726. *fol* 74. Dilatio Exemptus niema iść, o Assygnacye na Dobra Szlacheckie.

DŁUGI.

Nikt in vim Długu od Rzeczypospolitey sobie winnego, niepowinien wytrącać z Podatkow Rzeczypospolitey. *Titul.* Podatki o Długi w Grodzie dobrowolnie zeznane, bądź przed śmiercią, bądź po śmierci Krolewskiey, każdy wedle zapisu swego, y poddania się Jurysdykcyi Grodzkiey w Grodzie odpowiadać powinien. A Starostowie sine omni Dilatione juxta usitatam formam takowe Sprawy sądzić, odprawować y exequować maią, oprocz tych Woiewodztw, ktore sobie formam sprawiedliwości y Exekucyi specialem sub Interregno postanowili, albo postanowią. 1573. 209.

O tymże w Konfederacyach poźnieyszych po Krolu Henryku y Stefanie, w Konfederacyach zaś 1632. 1648. 1668. 1674. gdzie po publikowaniu Universałow IMX. Arcybiskupa Gnieźnieńskiego, ex Communi Nobilitatis illius Palatinatus, Terræ Districtus, Consensu, Grodzkie Xięgi otwarte są, wszystkie zapisy na wieczność y na długi, także Testamenta Protestacye, y Relacye w nich zapisane takiey wagi bydź maią, iako za żywota Krola IMCI bywały.

Długi na Rzeczypospolitey zaciągnąć, Krolowi Władysławowi IV. pozwolono było, ktory Kredytorom

torom Woiewodztwa z Ziemie w Koronie, a w W. X. Litewskim Skarb wypłacać powinien był *Anno* 1643. *fol.* 7. Ale przytym oraz Warowano, że do żadnych od Krolow Polskich zaciągnionych długow, iako dotąd tak y na potym non tenebitur Rzeczpospolita. A ktobykolwiek takowe Długi promowował in publico albo mimo to postanowienie in spem zapłaty od Rzeczypospolitey dał Pieniądze, takim karom podlegać będzie, iako de Terra Sendomirienſi non obliganda są uchwalone, o co Forum Trybunał inter cauſas Fiſci ad Inſtantiam cujuſvis. *Ibidem.*

DOBRA DANINY.

Feuda alias Lenna w Ruſi y Podolu Statutem Alexandrowym dane za wieczne maio bydź rozumiane. 1588. *fol.* 477. Na Dobra Krolewskie Lenna niemaią bydź dawane. Feudorum interpretatio nie ma bydź pociągana na Dobra Ziemskie. 1576. O tymże *Ibidem fol.* 277.

Ekonomie Krolewskie ktore są? *videatur Ładovius* 1590. *fol.* 567. Ekonomie niemaią bydź przyczyniane nad Prawa opiſane. 1607. *fol.* 834. *Item* 1632. *fol.* 14. A takich przyczynionych arendować ſię nie godzi, ſub pæna Peculatus. *Anno* 1633. *fol.* 31.

Dobra Stołu Krolewskiego niemaią bydź dawane Oſobom Duchownym, ani per adminiſtrationem. *Anno* 1633. *fol.* 26. Dobra takieſz ſummami, jurgieltami y inſzemi ciężarami niemaią bydź onerowane. *Anno* 1635. *fol.* 6. Ani Przywileiow uprasſzać ſię godzi *Anno* 1590. Pieczętarze niemaią Przywileiow wydawać takich. *Anno* 1633. *Vide plura de his in Ładovio*, tak o tych co takie Dobra

uprosili, jako też Dyspozytorowie jak się sprawić maią.

Dobra Krolewskie ktoby za dziedziczne przedał, maią się wrocić znowu, a summa oddana ma b ć przez przedawcę. 1562. *fol.* 18. Toż się o dziele rozumieć ma, a Possessor ma przysiądz na Krolewskie summy: gdzieby nie była mianowana. Toż o podniesieniu summy. Toż o Frymarkach. *Anno* 1562.

W Dobrach Krolewskich Stołowych, stanowiska nociegi żołnierskie, y stacye bydź niemaią. *Anno* 1655. *fol.* 30. Krolowie Gwardyom z Ekonomii płacić maią *Anno* 1669. *Titul.* De Immunitate.

Dobra Krolewskie maią bydź, od wszelkich ciężarow Żołnierskich wolne. *Conflit.* 1073. Także Duchowne y Ziemskie uwolnione. *Anno* 1710. Także Ekonomiczne *Anno* 1703 *fol.* 31. y obligatum Sub pœnis de Invasoribus sancitis & invindicabilibus capitibus. *Item* Dobra Exconomiczne od wszelkich ciężarow, Podatkow: Summ, Konsistencyi prywatnych, uchwał Woiewodztw y powiatow uwolniono. Exceptis oneribus z Seymu ordynowanych y naznaczonych 1717. *fol.* 64 Także od czopowego y szelężnego uwolnione. 1673. *fol.* 18. Nawet od podwod y inszych extorsyi Ekonomiczne, Ziemskie Dobra uwolniono. *Anno* 1676.

Dobra ad certum tempus dane nie dłużey tylko od vitam Personæ possidentis maią bydź trzymane. 1562. *fol.* 20. Na Dobra Krolewskie niemaią bydź dawane Dziedzictwa ani Lenna. 1565. *fol.* 89. Ani Summy zapisywane, a ieżeliby przyszło propter gravem necessitatem, na Seymie, to stać się ma per extenuationem. *Ibidem.*

Dobra

Dobra Rzeczypospolitey post decessum Possessorum przez Urząd Skarbowy zinwentowane nowym Donataryuszom dawane bydź maią, a intrata z nich intra hoc tempus poki dane nie będą, do Quarty ma cedere. 1641. *fol.* 12.

Dobra Krolewskie liquidi juris Regii te rozumiane bydź maią, ktore in Revisione Literarum Dobrami Krolewskiemi wolnemi są uznane y na nie Rewizye, Illustracye, zaszły, albo ktore są w Summach starych y nowych zawiedzione. 1598. *fol.* 689.

Dobr Duchownych Ziemskich także Krolewskich, Swiątyń Pańskich, Dworow Szlacheckich immunitas. *Anno* 1710. *fol.* 65.

Dobra Duchowne fundacyi Krolewskiey Laudis Seymikow Powiatowych podlegać niemaią. tylko te ktore salvis oneribus Reipublicæ & servitio Bellico są fundowane. 1667. *fol.* 77 toż służy wszystkim Klasztorom. 1673. y Duchownym Religii Greckiey.

Dobra Duchowne fundacyi Ziemskiey pospolitemu ruszeniu podległe; także Domy, Dwory, w ktorych rezyduią Kapłani Swieccy Ritus Græci w iedności będący w Dobrach Krolewskich, Duchownych, Szlacheckich, od chlebow, przypisnego, stanowisk, noclegow, podwod &c. uwolniono.

Dobra Mieyskie Duchowni trzymaiący podatki płacić maią.

Dobra Dziedziczne gdyby komu nullo jure wzięte były, Præscriptione non obstante każdy dochodzić może. *Anno* 1658. *Item* 1581.

Dobra Ziemskie nec modo Donationis nec Emptionis albo Hypothecæ, nec obligationis aut alio quocunq; jure dostawane bydź niemaią; tylko przez

Osoby

Osoby, ktorzy żadney w Osobach swoich preeminencyi nie zaciągaiąc Juri Terrestri mere podlegaią & per omnia gaudent æqualitate & paritate juris & pœnæ, z drugiemi Obywatelami Państwa Rzeczypospolitey *Anno* 1631. *fol.* 3.

Dobra dziedziczne Ziemskie Sukcessyami ani żadnym sposobem niemaią bydź alienowane ale w ręku stanu Rycerskiego zostawać maią 1635. *fol.* 7. Urzędy wszelkie przestrzegać tego maią sub Amissione bonorum & Officiorum, Toż o Metrykach rozumieć się ma. *Ibidem.*

Z Stanu Rycerskiego ad Religionem transiens maiący Dobra, służbą Rzeczypospolitey obowiązane, powinien one przed Professyą do Stanu Rycerskiego zbyć; a po Professyi takowe Dobra Consangvineis lub komu inszemu prævià taxâ Terrestri z Osob stanu Rycerskiego odłożywszy Summę moią cedere y occupari. *Ibidem.* Ktorym zaś post Professionem Sukcessya przypada Statut de Monialibus służy. *Ibidem.* Wolno iednak tak Duchownemu iako y Swieckiemu każdemu de nova radice z Dobr swoich czynić fundacye, byle za to pieniędzy niewziął ale ex pietate to uczynił. *Ibidem.*

Duchowny ch circa Patrimonialia bona czyli quæsita, ktorzy woienną służbę per subsstitutas Personas odprawuią, zachowano. *Ibidem.*

Fundacya nowa z Dobr Dziedzicznych sine consensu *Reipublicæ*, Nullitatis est. *Anno* 1669. Dobr Ziemskich Cudzoziemcy bez Indygenatu trzymać niemogą. Dobra in vim Reemptionis zapisane Duchownym i Possessione Dziedzicow zostawać maią zapłaciwszy czynsz roczny po złotych siedm od

stu.

ftu. *Anno* 1635. *fol.* 9. Wolno Dziedzicowi przvia Citatione do Urzędu Grodzkiego (ktora na Niedziel dwanaście przed wykupnem ma bydź położona) takowe Dobra odłożywszy Summę albo apud loci Ordinarium, albo Capitulum, albo ieżeliby ci recuſarent. w Grodzie Kwit doſtateczny z kaucyą otrzymawſzy, emundare. *Ibidem.*

Żaden niemoże na Wyderkaff na maiętność większzey Summy zaciągać nad taką ktoraby dimidium tey Maiętności nieprzechodziła, a ktoby inaczey uczynił ma conveniri do Ziemſtwa, a Ziemſtwo do Trybunału ma odeſłać pro reſcindendo Contractu. *Ibidem.* O takowych czynſzow płaceniu. Forum na Kwerellach ſine quavis Appellatione y executio ſine quavis protellatione in Bonis jure victi uſquè ad traditionem y poty trzymane bydź maią poki Summa niebędzie odłożona. *Ibidem.*

Do Dobr Szlacheckich Aſſygnacye na żadne ſtanowiſka wydawane bydź niemaią.

Dobr Ziemſkich także Mieyſkich żeby ſtan Duchowny modô Donationis, Venditionis, Hypothecæ ani przez teſtamenta, nie nabywał zakazaną. Konſtytucye dawne, o tym reaſſummowaną y confiſcationi ſubeſſe deklarowano, excepta fundatione de nova radice prævia conſtitutione, 1726. *fol.* 96. Na Daniny Prawem Dziedzicznym nadane wykłady, ani żadne wywody prawa obcego iść niemaią, aby miały bydź za Lenne poczytane, tylko na ktoychby expreſſe ſtało, że ſą jure feudali nadane, 1576. *fol.* 255.

DOŻYWOCIA.

Dożywocia y Konſenſy na Dobrach Królewſkich ktore nie ſą Prawu przeciwne w mocy zoſtawiono, 1550. *fol.* 4.

A So-

A Solida albo ſpolno dzierżenia znieſioną, y nie maią bydź dawane. *Ibidem.* O tymże declaratur iż dożywocie na każdey ſtarey ſummie ieſt dobre 1562. *fol.* 19.

Gdy Dożywocie ieſt Oycu dane, choćby Dzieci expreſſe nie były mianowane, po śmierci Oyca ieden z nich w dożywociu zoſtawać ma. *Ibidem.*

Dożywocie Braci bądź dwom bądź pluribus dane, gdzie każdy pro intereſſe ſuo rozdzielnie, lub nierozdzielnie używa go, gdy z nich ktory umrze ſuperſtites iuż nie w dożywocie, lecz w ſummę tylko ſuccedunt choć ieſt, choć nie ieſt nanim, tak iż owa część umarłego ieſt na ſkupie. *Ibidem.*

Dożywocie Oycu z Synem dane ieżeli Ociec Synowi w poſſeſſyą przed konkluzyą Seymu teraźnieyſzego puści nie ieſt expektativa, byle nie ſądowe dożywocie, gdyż wedle Statutu, Urzędy Sądowe maią bydź dawane ætate, intelligentia bene vigentibus, co ſię ma rozumieć de præſenti Statu Perſonæ non de futuro. *Ibidem.*

Dożywocie dwom Braciom conjunctim & ſeparatim dane, gdy ieden drugiemu przed konkluzyą Seymu tego uſtąpi, nie ieſt także expectiva *Ibidem.*

Dożywocie Mężowi y Zoną dane tak ſię ma rozumieć że uno mortuo ſuperſtes ſuccedit w dożywocie. *Ibidem.*

Dożywocie na ſtarych Summach tylko za odpuſzczeniem nieco z Summy maią bydź dawane. 1565. *fol.* 90.

To ieſt za extenuacyą czwartey części. 1566. *fol.* 116. Na Staroſtwach Ukraińſkich. in ſolidum Mężowi y Żonie na potym dożywocia niemaią bydź

dawa-

dawane *Anno* 1647. *fol.* 26. Co non afficit Woiewodztwa Podolskiego.

Dożywocia żadna Białogłowa na Starostwach pogranicznych nietylko w Ukrainie. ale y w Rusi ani w Podolu leżących; mieć niemoże sub nullitate Privilegiorum 1662. *fol.* 9, Ani więcey nad dwie Krolewszczyzn cujuscunque generis, lub Starostw, lub Dzierżaw po śmierci Małżonka swego trzy mać może; exceptis his, ktore do czasu podania tey Konstytucyi do Grodu Warszawskiego jure communicatio otrzymały. *Ibidem Titul:* O dożywociach. Na Zamki także y wszelakie Fortece communicationes jurium dożywocia Białogłowom dawane bydź niemaią.

DROGI.

Reassummowano Prawa wszystkie o Drogach ktoremi Kupcy y furmani iezdzić maią, 1649. *fol:* 2.

Ludzie Kupieccy y Furmani dawnych traktow prawem postanowionych & more antiquo ugruntowanych miiać nie powinni, sub confiscatione towarow vigore Constitutionis, *A.* 1653. y Possessores bonorum tychże Kupieckich ludzi Protekcyami swemi okrywać niemaią sub rigore pœnarum Processus fisci extendendarum. *Anno* 1710.

DUCHOWNI.

Duchowni powinni z Dobr Oyczystych y iakokolwiek sobie y Potomkom swoim y krewnym służących a nie na Kościoł danych, y fundowanych woienną expedycyą odprawować y insze wszystkie ciężary iako y świecki stan ponosić. 1607. *fol.* 835.

Duchowni względem wszelakich krzywd z grontow

tow dobr pomienionych pochodzących w Ziemstwie albo Grodzie & per Appellationem albo remissionem na Trybunale odpowiadać maią. *Ibidem.*

Takie zaś Sprawy w Trybunale sześć Osob Duchownych y wszyscy Deputaci świeccy sądzić maią, a ieżeliby inter litis comparticipes Duchowny był, samo sæculare Judicium sądzić powinno. *Ibid.*

A gdyby Sprawy względem Dobr takowych cum Personis sæcularibus sądzić się zaczęły, a potym lite pendente in Personas spirituales vel successionis vel affecuto jure przypadały, sæculare także Judicium sądzić ma ex regestro causarum sine rejectione. Wyiąwszy te Dobra, ktore per commutationem albo zaprzedaniem Dobr Kościelnych do Kościoła przyłączone są, ktore dawnym Prerogatywom Kościelnym podlegać maią. *Ibidem:* Insze Sprawy juxta Constitutionem 1578. maią bydź sądzone. *Ibidem.*

In Causis Granitierum Plebani ktorzy niemaią poddanych y Folwarkow udzielnych ale tylko z dziesięcin, y pensyi fundowani są do Dziedzicow przymieszywać się niemaią. *Ibidem.*

Duchowni napomnieni aby nalazdow na Dobra nieczynili, y Szlachcic krzywd, &c *Ibid. An.* 1576.

Na Duchownych Dekreta y Perlucra judiciorum ultimæ instantiæ nie maią bydź exequowane ad cognitionem na Seymie, ieżeli im niepodlegali. 1578. *fol:* 327.

Duchownych appelacye tam in criminalibus quam in civilibus causis z Swieckiemi, ktore a loci Ordinariis wychodzą, intra Regnum maią bydź decydowane &: 1607.

Duchowni

Duchowni Dzierżaw świeckich trzymać niemaią. *Ibidem. fol:* 839.

Duchowni cum Nobilibus, in causis criminalibus. Personalibus, Forum maią intra Regnum servato ordine in brevi Apostolico descripto, quod est in Metricis Regni & in Actis Castren: Varsavien: 1635. *fol.* 9. Oprocz Religii Greckich ludzi ktorzy przy dawnych zwyczaiach zostaią. *Ibidem.*

In causis autem realibus injuriarum Civilium Terrestrium ac Granicialium. Forum Duchownym Osobom Ziemstwo y Sąd Podkomorski aż apellacyi na Trybunale, in Judicio compositio, tak iako y w drugich sprawach Duchownych, agdyby ktora Duchowna Osoba dała Bannicyą na sobie otrzymać, Locy Ordinariusą executionem super bonis ejus proprijs & persona faciet, excepta religione Graeca. *Ibidem.*

Duchowni przy Urzędach Podkomorskich Ziemskich y Grodzkich na inkwizycye in causis fundi przez Trybunał nie maią bydź przydawani 1633. *fol.* 34.

Duchowne Dostoieństwa iakoto Arcybiskupstwa Biskupstwa y insze wszelakie Beneficia non obstante confederatione Katolikom Indigenis Polonis juxta Statutum maią bydź dawane *Confederatione Varsavienſi.* 1573. *fol,* 209. Potym Forum contra secus obtinentes, iako z Starostą nie osiadłym na Trybunale ad instantiam cujusvis &c. 1607. *fol:* 831.

Duchowni aby ratione Dziesięcin przykładali się do poborow. 1635. *fol:* 10.

Duchowni ostrzegaią sobie że lubo in vim subsidii charitativi summę z Biskupstw swoich y innych

Dobr

Dobr Duchownych do Hyberny na podział Woyſku wnoſzą, to iednak ma bydź ſalvis immunitatibus Eccleſiaſticis y Dobra Duchowne od ſtacyi zimowych wolne bydź ma. 1676. *fol.* 17.

Duchowni Dobra Mieyſkiemu Prawu podległe quocunquè juris titulo trzymaiący wſzyſtkie podatki publiczne Seymami & laudis na Seymikach uchwalone płacić powinni. *Titul* Miaſta. Duchownym Oſobom Dobra Stołu Krolewſkiego ani iurgielty na nich, ani aręndy, ani adminiſtracye dawane y pozwalane bydź nie maią. 1633. *fol.* 26.

DZIECI.

Dzieci gdyby ſię z Rodzicami nieprzyſtoynie obchodzili y przykrości im iakie wielkie czynili ad ſimplicem Quærellam pro arbitrio Rodzicow przez Staroſtę mieyſca onego Wieżą karane bydź maią *Anno* 1576. *fol.* 300

Ale gdyby Oiciec po śmierci Zony ſwoiey pierwſzey, poiął wtorą albo trzecią Zonę, albo też Matka po śmierci Męża ſwego, ſzła za inſzego, a ſzłoby między niemi o Dobra, iuż nie proſtą ſkargę maią bydź karani, ale za ſtuſznym dowodem, iako na innego Sąſiada. *Ibidem*.

DZIESIĘCINY.

Dzieſięcina wytyczna z Maietności Krolewſkich wolna, z Dobr zaś Szlacheckich, za pozwoleniem Stolicy S. Apoſtolſkiey, Biſkup każdy Compoſitiones Rectorum factas & faciendas, także Kontrakty dawne, Kwity, perpetue approbabit. 1635. *fol.* 10.

A gdy ſię Duchowny niechce zgodzić, loci Ordinarius cum Duobus ex Capitulo Nobilibus to ma

decy-

decydować, non obstante refragatione Duchownego, maiąc osobliwy wzgląd na spustoszenie, y na onera ubogich ludzi. *Ibidem.*

Dziesięciny z tych gruntow iść niemaią, z ktorych idą Maldraty, & viceversa z ktorych Dziesięcina idzie, z tych Maldraty niepoydą, chyba gdzieby o tym iasne Funduszow y zapisow Dyspozycye były przedrukowane. Z ktorych zaś Dobr, tak Krolewskich iako y Szlacheckich miasto Dziesięciny, Męszne bez wszelakiey dyfferencyi cum Spiritualibus daią, przy tym zwyczaiu tamte Dobra zostawać maią. *Ibidem*

O Dziesięciny Pieniężne, Processus do Grodu na Kwerelle sine appellatione, a o wytyczne do Ziemstwa, a potym na Trybunał bydź ma. *Ibidem.*

Dziesięciny gdyby Duchowny, na czas przypadaiący podług kompozycyi, od Szlachcica wziąć niechciał, ma Szlachcic on, pieniądze w Grodzie deponere, y o one nie ma bydź inquietowany, za pokazaniem kwitu Grodzkiego. *Ibidem.* Ktory Szlachcic ultro chce aby z iego Gruntow wytyczna szła Dziesięcina, wolno mu to nietylko samemu trzymać, ale y Sukcessorow obligować swoich. *Ibidem.* Gdzie wytyczne są Dziesięciny tam Duchowni ratione onych, do Poborow przykładać się powinni. *Ibidem.* To Prawo o Dziesięcinach wedle pomienioney Konstytucyi 1635. aby in executione zostawało, postanowiono, y ieżeliby Dekret iaki przeciwko temu stanął. nullitati ma subjacere, 1678. *fol:* 13.

E

ELEKCYA.

Zachowanie się circa Electionem Krolow iakie bydź

bydź powinno? *videatur Titul.* Electio *in Ladovio*

EVOCATIO.

Pozywać żaden żadnego niema do Sądu niena-leżytego sub pœna Statuti, 1550. *fol:* 7.

Starostowie Processow extra Forum competens otrzymanych exeqwować niemaią sub solutione damnorum, medio corporali juramento taxandorum, 1565.

Na Trybunał Lubelski Urzędnikow Wielkopolskich, & contra Małopolskich do Piotrkowa, niema nikt per tactum Terminum wyciągać sub nullitate & pœna 500. Mar: polonical 1627. *fol:* 9.

Ani Szlachcica Małopolskiego do Piotrkowa, ani Wielkopolskiego do Lublina, niegodzi się evocare sub pœnis de evocatione. 1677. *fol:* 27.

Obywatelow W. X. Litewskiego iezli Dobr niemaią w Koronie do Trybunału Koronnego niegodzi się evocare. 1662. *fol* 12.

Nikt niepowinien pretensyi swoich Ziemskiemu albo Grodzkiemu Urzędowi do sądzenia należących, ex cruda citatione na Trybunale Piotrkowskim albo Lubelskim etiam proprii Fori dochodzić sub Nullitate & Pœnis de evocatione Sancitis Salvis Decretis exseriis Partium controversiis latis, 1653.

Procuratores causarum osobliwie w Trybunale Koronnym Szlachtę dobrze osiadłą per speciem violatæ Securitatis, convulsionis Decretorum Tribunalitiorum vel Arionismi, do Trybunału wyciągaiący, iako karani bydź maią? *Titul.* Prokuratorowie Wszystkie Konstytucye (a mianowicie 1662) de Evocatione postanowione reassummowaną, y warowanąc

waną, aby żaden z Wielkiey Polſki Obywatel do Lublina, ani z Małey Polſki do Piotrkowa, pogotowiu z W. X. Litewſkiego do Trybunału Koronnego, & è contra z Korony do W. X. Litewſkiego pozywać, y pociągać nieważył ſię ſub amiſſione cauſæ & Pœnis 1000. Marcarum Polonical. in eodem Foro vindicandis, exceptis tylko cauſis recentium criminum, chyba żeby kto miał Ziemſkie Dobrá w Koronie, albo ſam benevole Forum przyiął. A kondemnaty in contrarium otrzymane nullitatis ſą 1678. *fol:* 10.

Aby tak z Korony Polſkiey na Dobra Litewſkie iako y z W. X. Litewſkiego na Dobra Koronne pozwow nie kładziono y każdy ex Poſſeſſione tam gdzie bona conſiſtunt odpowiedział. *Konſt.* 1627. y 1638. reaſsummowano. 1699. *fol.* 69.

EXCOMMUNICATI.

Excommunicati do Prawa maią bydź przypuſzczani, 1562. *fol.* 29.

EXEKUCYA.

Exekucya Statutow de non alienandis & onerandis Bonis Regalibus uchwalona. 1562 *fol:* 13.

Exekucyi Statutu Kazimierzowego podległy wſzyſtkie Dyſpozycye ſuper Bonis & Caſtris principalibus po nim uczynione, 1562. *fol.* 13.

Ale od Statutu Alexandrowego wſzelakie Donacye, Obligacye, podległy. *Ibidem.*

Bona minutiora nie podległy, aż do Statutu Kazimierzowego. *Ibidem.*

Exekucyi Statutu Alexandrowego podległe wieczności, Lenna, przedaże, Fundacye Duchowne,

wne, po nim uczynione, *Ibidem.* Także summy wszelakie po tym Statucie zapisane. *Ibidem. fol:* 18. A oprocz tych iezli ktore są na Woyny Pruskie wzięte pro neceſſitate Reipublicæ. *Ibidem.*

Dobra konfiskowane, a po Statucie Alexandrowym Potomkom przywrocone także nie podległy. 1562. *fol.* 29.

Ruskie Podolskie Lenna nie podległe, tylko od Statutu 1504. Alexandrowego, *Anno* 1576. *fol:* 281.

Exekucya Statutow, ieżeli co Bratu z Działu odeszło. na Oyczyznie moze patrzać præscriptione non obstante. 1562. *fol:* 15. Znowu o tym *Ibidem fol:* 17.

Dobra kupione gdyby odpadły, iako Rwiktora patrzać *Vide Titulo:* Zapisy. Exekucyą Takowąż ieżeli komu Dobra odeszły, na ktorych maiąc pierwiey dożywocie, potym na nie wieczność sobie otrzymał, w Dożywociu zostawać. ma. *Anno* 1562. *fol:* 17. Exekucyi takowych Dekreta w Powiatach aktykować, kazano 1563. *f:* 45. Znowu kazano aktykować. 1563. *fol.* 45. Znowu o tymże 1567. *fol:* 132.

Exekucya w Rusi y w Podolu zawarta, wyiete iednak te Dobra. o ktore iuż Sprawa in lite pendet. 1588. *fol:* 457. o tymże *Anno* 1601. *fol.* 746. a ktoby odtąd Dobra Dziedziczne pro Regalibus upraszał, pozwany do Trybunału peremptorię Refusione Damnorum & Pœna 2000. Marcar. parti, & Judicio totidem tamże in instanti solvendaż inter causas Officii karany bydź ma. A Instygator sine certo Delatore pozwow wynosić niema, exceptis litis pendentiis ante *A* 1588. *A.* 1647 *f:* 19. Zawarta zgoła wszędzie, y Processy wszystkie po Dacie

Konsty-

Konstytucyi *Anno* 1588. intentowane zkassowaną. 1607. *fol.* 891.

Reassumowaną wszystkie Konstytucye o zawarciu exekucyi & exceptis litis pendentiis 1647. *f.* 19

Executionem fortem militarem tak w Koronie iako y W. X. Litewskim super exigenda. Retenta Podatkow, in perpetuum ż Dobr wszelakich niegodzi się nikomu czynić sub pæna Infamiæ. O co Forum Sąd Hetmański albo Seym, za Mandatem od ukrzywdzonego, iako de novo emergenti. *Anno* 1658. *fol.* 29.

Dobra wzkazami y przezyskami onerowane, ażeby indilatæ executioni præsentorum podlegały, & stante Lite zapisami onerowane niebyły per jurevictum, postanowioną. Także Dylacye Successoribus po Zmarłych Osobach, a Possessorom post jurevictos iterari nie powinne, a każdy nowy Possessor Dobr Przezyskami, y Dekretami obciążonych do swoiego Ewiktora Regress mieć będzie. 1726.

Exekucye za pierwszym Dekretem in contumaciam na nikim extendi niemaią, ale w sprawach formalnych Expulsionis, y żołnierskich, Skarbowych Rabunkowych, Executio fortis za drugim Dekretem, po przyiętey raz cedule in antecessum, a w inszych wszystkich Sprawach, za Trzecim Dekretem, po odprawionych Dwoch Poiazdach, a gdzieby in Tertio ultimario Executionis gradu, jurevictus zmocniwszy się, Exekucyi per Potentiam bronił, albo po w wiązaniu Urzędowym, Expulsyą z Dobr per intromissionem Officiolani podanych uczynił, y oto pozwanym będąc, znowu kondemnować się temere dopuścił,

tedy za Czwartym Dekretem ukrzywdzonemi do iak naymocnieyszey przy Urzędach. mota nobilitate, Exekucyi sposobić się y Dobra jurevictos occupare wolno będzie. Y ieżeli zaboystwa Kryminały, zabranie Summ, y iakażkolwiek causa facti dla Rezystencyi Kondemnowanych nastąpią, jurevicti & affectæ eorum windykować ich niebędą mogli, & jurevincenti, Piątego iuż niepotrzebuiąc Dekretu, wolno będzie kilka razy tentare Executionem, poki ad Possessionem. Bonorum jurevicti nieprzyidzie, y może one Urzędownie forti manu inequitare, a gdyby jurevincens â jurevicto był przypozwany do rozprawy in principali negotio, y one wygrał, iednak has expensas jure vincenti ma zapłacić, & Pænam Sessionis Turris przez dwanaście Niedziel subire. *Ibidem. Anno* 1726. *fol.* 77.

Exekucya Dekretow niepowinna być na tych, ktorzy in Functione zostaią. Exekucyi żaden Urząd Dekretow Trybunalskich o Dziesięcine czynić niema.

EXEMPTY.

Kommissarzow Rzeczypospolitey exempty dane od Krola. iść maią u wszelakich Sądow, exceptis causis in Constitutione. 1609. descriptis. *Anno* 1623. Approbowaną tę in toto Konstytucyą. y onę do przyszłego Seymu reassumowaną. *Anno* 1633. *fol.* 13.

Exempty Zołnierzow, y na posłudze Rzeczy pospolitey będącym, za Attestacyą Hetmanow, lub Pułkownikow na mieyscu Hetmanow będących, in omnibus subsellüs in Personalibus tylko przy mowa-

mowane bydź maią. *Anno* 1638. *fol.* 11. Taż Konstitucya y Posłom ad Exteros w Sprawach Rzeczypospolitey wyprawionych służyła. *Ibidem.*

Dekreta przecim Exemptom Hetmańskim na Żołnierzach inquocunq, subsellio skazane in quantum id juri non repugnat znieśioną. *Anno* 1655. *fol.* 33.

Exempty Hetmanow Koronnych Prawem dawnym pozwolone w każdym sądzie, in personalibus tylko Terminis, iść powinne. *Anno* 1676. *f.* 26

Senatotowie y żołnierze na Woynie będący excipiuntur od wszelkich Sądow y Konstytucya 1609. reassumowana z tą deklaracyą, że in Termino Sprawy, Attestacyą od Hetmana swego każdy pokazać powinien sub nullitate exemptu, otrzymane, salvo negotio principali. *Anno* 1685. *f.* 8.

EXPEKTATYWY.

Expektatywy znieśioną, y dawane napotym bydź nie maią. *Anno* 1550 *fol.* 4. Reassumuiąc tę Konstytucyą. 1550 y drugą 1613. żeby Przywileiow dwa, na ieden Wakans niewychodziło obostrzoną y WW. Pieczętarzom aby mieli seriam animadversionem takowych Przywileiow zleconą, ktore ieżeli quo casu wyszły? nullitati subesse maią, y ten ktoby ie uprosił, ipso facto tego Wakansu etiam post obitum iego, był incapax. Dopieroż Przywileie na Dobra Ziemskie ieżeliby kiedykolwiek wyniść miały, eidem rigori subiacere maią, na Kancellarye zas pœnas in legibus Regni descriptas reassumowaną. 1699. *fol* 50.

Expektatywy wszystkie, & gratiæ præsentationum, Beneficiorum, Godności, albo Urzędow

Ka iakich

iakichkolwiek, przez Duchownych albo Swieckich, zmieſione pod nieważnością adeptorum Beneficiorum albo Urzędow. *Anno* 1717. *fol.* 12.

EXPULSYE.

In cauſa Expulſionis, gdyby kto komu w Maietność wiechał, wybił y poſſeſſią iakimkolwiek ſpoſobem y pretextem odiął, albo Dom zplondrował y złupił, Sąd ma zkazać Reſtitutionem Bonorum, & Damnorum Refuſionem, nie wdawaiąc ſię in Diſputationem juris. *Konfederacya Proſzowſka Anno* 1587 *fol.* 419.

Cauſæ Expulſionis, ktore non patiuntur moram, aby były Sądzone inter cauſas Officij na Trybunale, wedle, Konſtytucyi de Exemptionibus uczynioney. *Anno* 1598. *fol.* 703

Izby te Akcye Expulſionum moram non patiantur, tedy iako y Exemptiones na każdy Czwartek, ex ſcorſivo Regeſtro ſądzić ie kazaną. *Anno* 1611. *fol.* 13.

Wſzyſtkie Prawa de Expulſione opiſane reaſſumowane, aby ſię żaden nie ważył, quocunq; prætextu & Titulo, uſurpowanych ſobie Dobr, violenter zaiezdzać, ale ordinaria juris via, ſwey dochodził należytości, ſub Pæna Bannitionis perpetuæ, czego Woiewodom y Staroſtom Sądowym zleconą animadvertyą non derogando Statutowi W. X. Litewskiego 1685. *fol.* 7

Ktobykolwiek iakieykolwiek Kondycyi y ſtanu gwałtownie dobra bez Urzędowey Exekucyi zaiezdzać ważył ſię, takowy zkroconym Proceſſem tak iak o zbiegłych poddanych & cum complacibus prævia Inquiſitione Sądzony. & Pæna Ben,

na Bannitionis ad primam instantam pozwany, okryty bydź ma, *Konstytucya Litew.* 1690. *f.* 15.

Sprawy expulsionis wszelakie Sądy tak Majoris iako Minoris subsellii, nie od czego inszego, tylko a sola Reinductione in Bona quævis, tam Terrestria quam Regalia, quis fuit, ante mensem Possessor, z naznaczeniem wieży, y szkod nadgrody, zaczynać maią, nie wdaiąc się in Cognitionem jurium, & Decisionem Causæ, a gdyby wyszłą per appellationem, albo per gravamen do Trybunału, Regestr incarceratorum more hic degentium, albo takowy iak nayprędzey może bydź naznaczony, żeby takowe autus w poskromieniu moram non patiantur, *Ktora Konstytucya y Litwie służy Anno* 1699 *fol.* 48.

Reasumowana ta Konstytucya. 1699 y aby ad literam one bez wszelkiey Explikacyi obserwowaną sub nullitate Decretorum in Contrarium temu Prawu ferendorum, nakazaną, w każdą Srzodę y Czwartek, ante omnes alias causas Regestr naznaczoną, aktoby prætextuosis Documentis, iakoby na Fundamencie Prawa wygrał Reindukcyą, a przez Inquizycyą respectu Violentiaram in Termino Reinductionis, prætext pomieniony był mu dowiedzony, tedy pod to Prawo Expulsyi opacznie podszywaiący się, nie tylko Refusionem Damnorum, per judicium liquidandorum, Prævia comprobatione partis læsæ, ale też personalibus pœnis duplicatis, Constitucione eadem præscriptis, aby był karany, warowaną. 1726. *Tytt.* Trybunał gł wny Koronny § *Invaluerant.* Kto kolwiek gwałtownie Dobra, bez Prawney, Urzędowey, Exekucyi zaiezdać ważył się,

tako-

takowy każdy sine ullo respectu personarum zkro-
conym processem w Grodzie, tak iako o zbiegłych
poddanych prawa Inqnisitione sądzony, & Pæna
Bannitionis perpetuæ okryty bydź ma *Konstyt. Litewska* 1690. *fol.* 15.

Sądy Grodzkie Causas Expulsionum Prævia Appellatione, quo ad punctum Reinductionis, y win w prawie opisanych, sądzić powinny. 1710. *fol.* 63.

F.

FRYMARKI.

Gdyby kto za otrzymaniem wieczney Daniny, Wieś iaką Krolowi puścił, albo Summę starą, ktoraby się przed Statutem ostać mogła a pokazałby to iasnemi Dokumentami, że Krol takową Wieś ktorey Dobra a stara Summa była, od niego przyiął, choćby to in Privilegio Donationis nie było expressum, powinien Krol nazad one Wieś ztąż Summą wrocić, czego Cognitio na Seymie bydź powinna. 1562.

Potym postanowioną żeby Rewizorowie do Dobr Krolewskich Deputowani, Frymarki rewidowali. 1563. *fol.* 41 Frymarki ktoreby przez Rewizory z Seymu nie rewidowane były, y potym na Seymach Koronnych niebyłyby approbowane żadney wagi mieć nie mogą 1567. *fol.* 130. O Tymże agdy na Seymie; de Consensu omnium Ordinum approbowane będą, w Akta Seymowe wpisane bydź maią, ktorych Akt Kśięgi iedne przy Kancellaryi bydź maią Koronney, a drugie przy skarbie y Deputatach kwarty chowane, y na Seym przez nie przywożone bydź maią. Akto

Fry-

Frymark otrzymał. ma Liſt ten na pierwſzych Sądach Ziemſkich publikować, y woźnego ad intromittendum wziąć 1569. *fol.* 186.

Frymarki na Seymach ad annum. 1596. Approbowane, in robore zoſtawać maią. 1538. *fol.* 692. Frymarki ſtare w Woiewodztwie Ruſkim wedle Konſtytucyi 1569. w żadną wątpliwość przywodzone bydź niemaią 1647 *fol* 31 A rewizye na pierwſze Rewizye z Kancellaryi Koronney, wydawane bydź nie maią. *Ibidem.*

FUNDACYE.

Funduſze wſzyſtkie iakimkolwiek ſpoſobem po Statucie Alexandrowym zapiſane, iako te ktore Prawu Poſpolitemu przeciwne nalezione ſą y oſądzone, we Wſzyſtkich Państwach Koronnych także, y Xięſtwie Zatorſkim Oſwiecimſkim, Ziemiach Pruſkich zkaſowaną. 1562. *fol.* 16. Wolno każdemu tak Duchownemu, iako y Swieckiemu z Dobr ſwoich Ziemſkich Szlacheckich, quocunq; jure acquiſitis de nova radice czynić Fundacyie. Fundacyą na okup ludzi z niewoli pogańskiey, y inne pia Legata, na Fortyfikacyą Lwowa, Przemyſzla. Teſtamentem w Matczyńſkiego Woiewody Ruſkiego approbowaną. 1699 *fol.* 55.

G

GLEYTY.

Gleyty żadne ktore przeciwne Prawu y Statutowi były, dawne bydź niemaią ſub nullitate onych. 1550. *fol.* 5. Znowu że Gleyty, ſublewacy, na Infamie, y Bannicye ex perſonali w Trybunałach approbowane, niemaią bydź wydawane,

ſub

sub nullitate onych. 1641. *fol.* 12. Znowu że na infamie y Bannicye ex feriis partium controversiis, otrzymane, iść niemaią, ale Executioni indilatæ subelse powinne, ktorą Starostowie y ich Urzędy Grodzkie in personis & bonis jurevitiorum, według Prawa odprawiać maią sub Pœnis legum. 1667. *fol.* 6. Gleyty Prawu przeciwne, na infamie, Bannicye, otrzymane, albo po pozwaniu ad Casandum, approbowane, więc ani Perduellibus wydawane ex Senatus-consulto bydź niemaią 1662. *fol* 2. Gleyty sługom y Poddanym przeciw Panum niemaią bydź dawane, *Statut*: 1543. Ani Mieszczanom przeciwko Szlachcie. *Ibidem.* Gleyty między Starostami y Dzierzawcami a między Mieszczany y Kmieciami Krolewskiemi magą bydź dawane. *Ibidem.*

Gleyty y Listy zaręczne y upominalne WW. Pieczętarze, pod Tytułem J. K. MCI. y W X. Litewskiego z podpisem swoim wydawać powinni. &c. &c.

GOSPODY.

Gospody na Seymikach Starostowie Mieysca habita ratione dignitatis personarum maią rozdawać *Anno* 1565. *fol.* 85. *Titt.* Rozdawanie Gospod.

Kamienice o iednym piętrze do dyspozycyi ex Officio nie należą. 1685. *fol.* 13. *Titul.* Indemnitas Miasta Lublina. Otymże cum declaratione, Iż żaden Urząd niema się wto wdawać. oprocz Starostow ani na Trybunale Marszałkowie Deputaccy niemaią w tym żadney przeszkody

dy Im czynić, 1598. *fol.* 704. *Tit.* O Gospodach.

Gospody w Warszawie PP. Marszałkowie Oboyga Narodow na Seymach za Wiadomością Woiewody Mazowieckiego rozdali ex Officio Dwory y Domy Szlacheckie ab isto onere wyiowszy, postanowiono. 1632. 1638. *fol.* 2. 1669. & 1674. Poszłą to in Sequellam y iuż od tąd od pozwolenia Woiewudstwa Mazowieckiego Gospody Marszałkowie Oboyga Narodow rozdaią, Citra respectum Servitorastw Kamienic &c. w Warszawie tych iednak ktorzy są in Officijs publicis privilegiati wcale libertacyę zostawuią y Osobom niektorym meritorum seu alio quopiam iusto respectu. Gospody ex Officio, w Wilnie Residente Rege, agitante Tribunali, Godnie, Tykocinie.

GRANICE.

Granice gdzieby Starosta rozsypał między Krolewskiemi, a Ziemskiemi Dobrami, powinien ie za się mysypać. *Anno* 1362. *fol.* 23.

Gdzie niemasz pewnych Znakow Granic, albo Kopcow, między cięściami y Działami Szlachty w iedney Wsi, nigdy między sobą pomiary y porownania części swoich bronić nie maią, a gdzieby więcey kto z nich dzierżał Grontu, aniżeliby mu należało, tak z Prawa przyrodzonego, albo też nabytego, powinnien drugiemu przez pomiarę sprawiedliwą, we wszystkich pożytkach, iako przyidzie, tak wielkością, iako też dobrocią narowniać wyimuiąc Siedliska stare, ktoreby przez trzy lata trzymali. Awszakoż

koż w Wielkości y dobroci maią bydź narownane, z bliższego Grontu przy mnieyszym Siedlisku także dobrym, a gdzieby Granice w takim Dziedzictwie były położone między częściami y działy Szlacheckiemi przed tym uczynionemi, albo ieźliby się strona iedna drugiey od pomiary odpisała, tam iuż pomiara y porownanie między niemi mieysca niema, y bydź nie może; a ieźliby ieden z działu wziol rolą, albo siedlisko, albo część mnieyszą ale lepszą, a drugi by wziol większą ale podleyszą a toby zapisem, między sobą, albo dzielcami albo iednaczami, y zakładem umocnili, tegy według tego maią być sądzeni y zachowani wedle Prawa y zwyczaiu. *In Exceptione Masov 1576. fol.* 304.

Granic używaniem ten ma wygrawać, kto lepsze znaki y wywody używania pokaże, na co Sąd ma zkazać y posłać Urzędniki Ziemskie do tego należące *Ibidem fol.* 312. A ieźli Znakow ani wywodow ab utraq; parte niemasz pozwanego Powodztwo ma bydź nakazane. *Ibidem.*

Gdy ieden drugiego pozywa o Ponowienie Granic y kopcow uiypanie przez stare znaki graniczne między Dobrami ich, ktore znaki y ścianę starą, albo kopce mianowałby na pozwie, y one przysięgą potwierdzić podeymowałby się; taki z Prawa ma mieć Początek wywodu, y Probacyi przez starce z takich Znakom ktore ieźli Urząd Ziemski przyimie, a strona druga będzie negowała? Powod z Swiadkami probować ma juramento, iż te znaki stare są y prawdziwe Graniczne, między Dobrami temi, albo starą ścianą,

albo

albo miedzą Graniczną, albo Kopcami ſtaremi, wedle ktorych Znakow poſſeſsyą ſwoie, y używanie wywieść ma, a tak his præmiſſis Granice maią bydź czynione, y kopce uſypane; ktore Swiadki powod w Sądzie ziemskim na blizkich Rokach po zkazaniu ma mianować, y popiſać oraz zrotą Przyſięgi, a na mieyſce rożnic z temi Swiadkami przeyścia od węgła do węgła, przez mieyſca y znaki graniczne iako ſię wyżey pomieniło, Przyſięgę na Polu Stronom od Urzędu naznaczonym, przy onymże Urzędzie będzie powinien czynić, Ktorą Sprawę wſzyſtką Urząd przerzeczony kopcow y Znakow Granicznych uczynionych, albo okrążonych, przed Sądem Ziemskim zeznać powinien będzie, y wpiſać w Kſięgi Ziemskie, a gdzieby ktora ſtrona przywiley miała albo iakie liſty albo Zapiſy na Granice, albo na pewnej mieyſca graniczne, to ieſt uroczyska pewne, ta ſtrona będzie miała początek do powodu probować y podeprzeć te Granice y mieyſca, wedle Munimentow ſwoich, y dawnego zachowania; od uczynienia Granic, y uſypania albo okrążenia Kopcow, Podkomorzemu poł kopy, to ieſt 30. groſzy a Staroście drugie 30. groſzy z Granic zapłacić maią; a gdzieby między ſtronami dobrowolnie były uſypane Kopce, albo Granice poczynione tedy przerzeczonemu Urzędowi obedwie ſtrony tylko 30 gruszy dać będą powinny a Woźnemu groſzy trzy. *In Exceptione Maſov. Ibidem. fol.* 313.

In Gauſis Granicierum Plebani, ktorzy niemaią poddanych Folwarkow udzielonych ale tylko z Dzieſięcin y penſyi fundowani ſą, cum

Hæ-

Hæredibus przymieszywani bydź niemaią. 1607. *fol.* 835.

Granic w Woiewodztwie Ruskim, Bełskim, Podolskim, y Wołyńskim, postanowiony spolob. Gdy Obywatel ktoregokolwiek z tych Woiewodztw z obywatelem inszego Woiewodztwa, z tychże pomienionych przyległym sobie, granic potrzebuie, powinien obedwa Urzędy Podkomorskie także Chorąże y Woyskie, tak powiatu swego iako też y onego, od ktorego ma rużnice wywieść ci Powinni się na innotescencyi ukrzywdzonego podpisać, y na czas w przypozwie naznaczony stawić pod winą sto grzywien. Ocd forum na Trybunale inter caussas officii, to iest ieźliby się niepodpisał albo podpisawszy się nieziechał, wyiąwszy przyczynę prawdziwey choroby. Za takim Przypozwem y obwieszczeniem, pozwany powinien przeciwko stronie powodowey stanąć y prawnie się o własność y rożnice Grontu sprawić (absentia unius duorumve z pomienionych Urzędnikow non obstante) a ktorey strony dowody ważnieysze będą, tey przysięga nakazana bydź ma salva appellatione na Trybunał stronie, ktora by się ukrzywdzoną bydź rozumiała, Gdyby zas obedwa te Urzędy między sobą niezgodni byli y rozne Dekreta między sobą uczynili, tedy obiey stronie wolna będzie appellacya na Trybunał od ktoregokolwiek Dekretu. w Trybunale zas Dekretow tych Uznanie ma bydź w tym Woiewodztwie ktore naprzod przypadać będzie, to iest albo w Wołyńskim, albo Kijowskim, albo Bracławskim a Urzędy pomienione

nione powinny na Trybunał dostateczne. Sentencye swoie z dostatecznemi kontrowersyami, y wywody obiaśnionemi Polakom pismem Polskim, a Wołyńcom Pismem Ruskim wydać 1601 *f.* 738.

Na takowy Rok powinny strony wyiechać w rownym Poczcie, to iest w 30 tylko koni, rachuiąc w to sługi y przyiacioły, y bez Strzelby, tylko z Broniami zmyczaynemi, Szablą, Mieczem, Kordem, y Szpadą, pod winą Pięciu set Grzywien, o co Forum Trybunał inter causas Officii peremptorie ibidem, a Gdyby się trafiła przyległość Dobr Krolewskiey Dzierżawy czyieykolwiek zwyczaynie wedle Prawa, takowe roźnice przez Kommissarze wygraniczone bydź maią. *Ibidem.*

Reasumowaną tę konstytucyą, 1601, Deklarowaną iż między temi trzema Woiewodztwy Ruskim, Bełskim y Wołyńskim, y Powiatem y Ziemiami ich, rozgraniczenia actum, nietylko Chorążowie y Urząd Ziemski, ale też y insi Urzędnicy Ziemscy przy Podkomorzych, albo Urzędach ich to iest Stolnicy, Podczaszowie, Podstolowie, Woyscy. Miecznicy, Skarbnikowie, byle byli z ktoregokolwiek Powiatu, albo Ziemi tych Woiewodztw, sufficienter & plenarie odprawić mogą, byle ich mniey nad trzech niebyło z iedney, y zdrugiey także strony. a Gdy Pozwanego doydzie Innotescencya, od Kommissarzow Aktora, y w Grodzie ubi Bona citati consistunt zeznana będzie, powinien Citatus pro tempore & loco Innotescentia od Commissarzow Actoris assignato, a parte sua pari numero Kommissa-

missarzow wywieść. Aiezeliby pro tempore assignato, od Kommissarzow Aktorowych citatus Swych Kommissarzow niewywiodł, y lub sam wyiechał, lub niewyiechał (w czym go tylko vera infirmitas, juxta statutum in termino sequenti comprobanda, wymowić może) Kommissarze ad Aktora wywiedzeni będą mogli sami rozgraniczyć y Kopce usypać (co ratum & firmum będzie) Stosuiąc się w tym Rozgraniczeniu wprzod ad literatoria Dokumenta, a in defectu, na Testimonia Senum, wedle Statutu. Signa naturalia, & possibilitates, Aktoratu ieśliby ktora strona miała nieupośledzaiąc. A ieśliby y tego niebyło, obedwie strony wątpliweby miały Dokumenta fundum controversum wpoł rozdzielic będą mogli, a ta Kommissya gdy stanie, nigdy wzruszona bydź nie może. 1647. fol. 26. Reassumowaną wedle tey konstytucyi 1647. generalne rozgraniczenie Woiewodztwa Wołyńskiego z Ruskim, y abi in toto ad effectum przyszło warowaną. Dekret iednak Kommissarzow ratione Dworow Szlacheckich w Krzemieńcu ratione fundorum hæreditariorum suspensa &c. 1661. fol. 23. Decreta ratione fundorum Regalium pro tunc lata in Dubium vocari niemaią. &c. &c.

Rozgraniczenia Dobr Krolewskim z Dobrami Ziemskiemi, przez samych Kommissarzow, nie przez Rewizorow odprawowane bydź maią. 1647. fol, 28.

Graniczni Komornikowie, przysięgać na Ziemskich Rokach, y Osiedli bydź maią. 1569. f. 16

Granic całey Rzeczypospolitey Securitati tak pro-

proviſum, iż gdyby iakiekolwiek od ktorego nieprzyiaciela pogranicznego Korony naſtąpić miały inkurſye, *vel* præpeditiones legitimæ poſſeſſionis Tenutarum Krolewſkich, Duchownych y Swieckich, przeciwko każdemu takiemu, wſzyſtkie ſiły Rzeczypoſpolitey obrocone bydź maią. 1673. *fol.* 29.

GRECKA RELIGIA.

Greckich Kościołow Beneficya teyże Religii ludziom maią bydź dawane. 1573. *fol.* 209. Otymże że Szlachcie Narodu Ruſkiego y mere Religii Greckiey dawane bydź maią. 1607. *f.* 840.

Jedney Oſobie dwoie beneficia niemaią bydź dawane a ktoby ie trzymał, naydaley do Roku, iedno puścić ma. Sub Pæna 1000. mar: Delatori na Seymie ad inſtantiam Poſłow Ziemſkich perſolvenda. *Ibidem* Reaſſumowana ta konſtitucya ratione rozdawania Beneficiorum Cerkiewnych, według ktorey in futurum zachować ſię Krol powinien 1620. *fol.* 20. Greckiego Nabożeńſtwa exercitium, według dawnych obrządkow, ma bydź wolne. 1607. *fol.* 840. Greckich Władyctw, y Manaſterow Dobra, iako y Rzymſkich Kościołow alienowane bydź nie mogą. *Vide titulo* Kościoły. Według tey Konſtytucyi wolno Dobr Cerkiewnych od Cerkwie alienowanych dochodzić Dzierzawy iednak Kwaſowa, Trankow, Janiewicz, Liplon, Buremiża, Woderady, Teremne, przy prawie ſwym zoſtawać maiąc: 1607: *fol.* 840. Ktoby po śmierci Władyczey, Dobra Władycze y Cerkiewne naiechał, w nich gwałty czynił, Gumna Wymłacał, zabierał, niemaiąc do tego

go

go żadnego Prawa, takowy pro vilatore & invasore ma bydź rozumiany, o co Forum post eductum scrutinium Trybunał w dzień piątkowy przed Sądem compositi judicii naktorymkolwiek Woiewodztwie lub Konserwatach ex Remissione in duobus, agdy crimen objectum deducetur takowy powinien zapłacić 3000. grzywien per medium parti & juditio, Taxę w pozwie reponere położoną, y szkody wszystkie refundere pod tęż winę y Forum każdy podpada, ktoryby się ważył bez prawnie Dobra Duchowne trzymać, w nie wiezdzać, albo one u Krola ad male narrata upraszać, sprawy iednak Graniczne y simplicis injuriæ tey konstytucyi podlegać nie maią. 1631. *fol.* 5.

Declaratur iż ta konstytucya, rozumieć się ma y ściągać na same tylko Dobra Władycze, y Cerkiewne. 1633. *fol.* 25. konstytucyą *Anni* 1635 de non alienandis Bonis Terrestribus &c. (: *Vide Ładovium. Titul.* Dobra) przyieli ci ktorzy Religii Greckiey. *Ibidem fol* § Ataż konstytucyą. Taż Religia pokoiem obwarowana y aby Decreta w Trybunałach ktore vim legis sapiunt ferowane niebyły, zakazaną. Reassumuiąc w tym konstytucucyą *Anno* 1627. Greckiey Religii Osobom wszystkim, Swieckim y Duchownym we wszystkich Criminalnych sprawach ex occasione *Religionis* na Seymie ex Regestro speciali causarum Criminalium, w Koronie a w Wielkim X. Litewskim w Wielkim kole, Unitom, y nieunitom w Sprawach zas Cerkiewnych o zabranię Cerkwi y Dobr Cerkiewnych, intuitu cognitionis Privilegiorum

orum na Sądach Krolewskich Relacyalnych Forum naznaczoną prævia Inquisitione w własnym Grodzie albo Ziemstwie, qua peracta tenże Sąd niewdaiąc się w żadne Decreta, cum toto causæ effectu ma odesłać sprawę przed Sąd Krola Relacyalny Termino præfixo in sex Septimanis, a na Relacyach takowe sprawy nieodwłocznie podług Konstytucyi 1653 decidowane y do należytego Grodu pro finali executine odsyłane będą *Ibidem* Restitucya do czci Urodzonego Sylwestra Hulewicża, Władyki Przemyskiego Nieunita y iego Complicum przez znieśienie z nich Pænæ infamæ, z tą iednak kondycyą, aby Władyctwo Przemyskie z Monasterem Si *S*pasa y z Dobrami do niego należącemi perpetuis temporibus przy Unitach zostawało. Monaster zaś S. Onufrego ze Wsią Naczurką, Monaster Ławrowa ze Wsią Ławrowem także Monaster Smolnica ma defacto także perpetuis temporibus zostawać in Possessione Disunitow, a pośmierci terazeieyszego Władyki Unia ma im ieszcze Wieś Sechmie do tego bydź przydana, non derogando in Reliquis Punktom na Elekcyi Krola JMCI Władysława VI. Spisanym. Po śmierci zaś Hulewicza pomienionego Władyki Nieunita, iuż na tych Monasterach Archimandryt ma bydź podawany, a Władyka Unit. *Ibidem fol. 7. Titul.* Restytucya.

Grecka Religia według dawnych Praw zachowana, a cokolwiek w Katedrach Metropoliach, Władyctwach, Archimandryach, Mona-

ſterach Cerkwiach, Bractwach, Szpitalach, Drukarniach, także Seminaryach, Collegiach, przeciwko Punktom na Elekcyi Krola IMCI. Zygmunta III. poſtanowionym, y konſtytucyami Seymowemi ztwierdzonym, nie w Unii będącym exorbitancyi, to w przyſzłym Seymie Electionis uſpokoić obiecaną *Ibidem* 1648. *fol.* 4.

Greckiey Religii Duchowni w Dobrach Krolewſkich, Duchownych, y Szlacheckich, w Koronie y w W. Xęſtwie Litewſkim y Ruſkim od wſzelkiego Poddaństwa, Pańſczyzn, y Podwod, Robocizn, wolni bydź y pod jurisdykcyą Paſterzow Swoich należących zoſtawać maią. *Anno* 1659. *fol.* 55. Co na Kommiſſyi Hadziackiey dla ſamych Dyſunitow ſtaneło. 1559.

Greckiey Religii tak w Unii iako y Dyſunii w Koronie y w W. Xięſtwie Litew. będącym wſzyſtkie przeſzłych interregnorum Konfederacye reaſſumowaną non præjudicando juribus Władyctwa Przemyſkiego y Archimandryi Leſzczyńſkiey Pinſkim & ubicunq, ſint Eccleſiarum Unitow w Konfederacyach Warſzawſkich ſub Intregno 1663. & 1674.

Cerkwie Religii Greckiey w Koronie y W. X. Litewſkim, tak te ktore ſą in obedientia S. R. Eccleſiæ. iako też ktore w Diſunii, od poborow uwolnione iako przedtym ieſzcze, tak y teraz 1667. *fol.* 15.

Dobra Duchowne etiam fundacyi Szlacheckiey Ziemſtwu y Poſpolitemu Ruſzeniu nie podległe, także Domy gdzie Kapłani Rezydują Swieccy Religii Greckiey w Unii S. będą-

cy

ey w Dobrach Krolewskich Szlącheckich, Duchownych, w W. Xięstwe Litewskim od wszelkich ciężarow Zołnierskich stacyi, Chlebow, zimowych stanowisk, Noclegow, przypisnego. podwody innych Exakcyi y ciężarow, in perpetuum uwolnione; a żeby Hetmani Stacyi y Chlebow w takowych Dobrach nie naznaczali, warowaną. 1678. *fol.* 11.

Dla zachęcenia Dysunitow ad unionem S. Fidei reassumowane są konstytucye. 1667. 1678. oraz Ludziey Mieyskiey Kondycyi verè unitos, od obeunda munia. & Magistratus Civitatenses, Capaces esse deklarowaną. 1699. *fol.* 54.

Ludzie Religii Greckiey tak Swieckiey iako Duchowni niemaią wyiezdzać do Patryarchy Konstantynopolitańskiego sub prætextu Religionis & appellationum ale od sądow Władycznych appellacya do sądow Krolewskich na Relacye. 1676. *fol.* 28.

Swiaszczennika do Cerkwi w Dobrach Dziedzicznych. Dziedzicowie. a w Dobrach Krolewskich *Dzierzawcy* podawać maią, Salvis juribus Beneficiis, ktore podawaniu Krolewskiemu należeć maią. 1647. *fol.* 10.

Tychże Swiaszczennikow do Robociżny y podwod władykowie zażywać niepowinni, ani z nich Podatkow wyciągać. *Ibidem.* Do Cyrkwi Kathedralney Kryłoskiey, Halickiey, Wieś Perehińsk cum attinentiis przywroconą. od kwarty stanowiska uwolnioną. *Ibidem* 1650. Grecka Religia w Miastach nikomu przeszkodą bydź niema do Magistratu, *Titul.* Miasta

GRODY

Grodu Przemyskiego Wieczność postanowiona. 1633. *fol.* 52. Zydaczewskiego. 1677: *f.* 27.

Grody w Woiewodztwie Ruskim, powinny mieć Księgi osobne, dla wPisowania Kwitow z Podatkow per oblatam podanych. 1667 *f.* 9.

Grodzki Urząd od uwięzowania brać nie ma. 1550 *fol.* 7.

Grodzcy Sędziowie y Podstarościowie osiedli bydź maią *Ibidem.* Grodzkich Urzędow Sędziowie y Pisarzowie, wespoł trzymać niemaią. *Ibidem* Grodzkie kwity, tak iako Ziemskie ważne bydź maią. 1589. *fol.* 519.

Grodzkiemu Sądowi sprawy należące. *Vide Titulo* Sprawy *Titul.* Evocatio Grodzkie. Urzędy wdawać się niemaią w Sprawy sądowi Ziemskiemu należące. *Vide Titul,* Roki, y o Sądach Grodzkich *plura Vide Titul.* Pisarze. Grodom wolno brać Sądzić y karać tych ktorzy na Zydy czynią tumulty. *Vide. Titul,* Zydzi.

GWARDYA.

Gwardya J. K. MCI. Ludziey 1200 iurisdykcyi Marszałkowskiey podlegać ma. 1646. *fol.* 2, item 1669. Gwardya J.K.MCI. w Exorbitancyach 1717. *fol.* 8.

H

HETMAN.

Hetman wawolą y sedycye Zołnierskie hamować y karać y disciplinam militarem w ryzę wprawiać ma. 1590. *fol.* 569.

Arty-

Artykuły Jego maią bydź ważne iako *Séymowe* postanowienie. *Ibidem*. Kogokolwiek skarze więzieniem na gardle albo pośćiwości, tak ma bydź ważną, iakoby to na Seymie było postanowioną. *Ibidem* Hetman wysłuchawszy zdania Rotmistrow, y Porucznikow, może Żołnierza skarać według zdania y sumnienia swego, a w nagłym razie y bez namow Rotmistrzowskich, y Poruczniczych, 1593 *fol.* 640.

Hetmani Wielcy, a w niebytności ich Polni, oboyga Narodow præsentem na gardle absentem na Potrzebności karać mogą. 1601 *fol.* 732. o tymże a cokolwiek podług Artykułow swoich publikowanych uczynią, to w wątpliwość nie ma bydź przywodzoną. 1607. *fol.* 859.

O tymże, a Starostowie exekucyą Dekretow Hetmańskich iako *Dekretow Seymowych* in Bonis & Personis czynić maią. 1609. *fol.* 891.

Postępek y staranie Hetmańskie in Dubium & Disquisitionem vocari niema. *Ibidem* Ukrzywdzonym iednak Ludziom, z Żołnierzami sprawy maiącym, wolna appellacya od Dekretu Hetmańskiego na Trybunał, które appellacye intra spatium 4. Septimanarum na Trybunale tak w Koronie iako y w W. Xięstwie Litewskim inter causas conservatas sądzone bydź maią z osobnego Regestru, wedle którego *Dekretu* Trybunalskiego Hetmani exekucyą czynić będą powinni, interim niż Decyzya Trybunalska wynidzie. Rotmistrzowie obwinionych Towarzyszow ślubem obowiązać, a pacholikow dotrzymać maią, sub eadem pœna, quam reus

susti-

ſuſtinere debuit irremiſſibiliter decernenda. *Ibidem* O tymże że ma facultatem vitæ & necis ſine ulla appellatione. Gdyby iednak ukrzywdzona Strona Dekretem Hetmańskim kontentować ſię niechciała, tedy wedle konſtytucyi 1609. dochodzić wolno, ſprawiedliwości na Trybunale, hoc adjecto, że ukrzywdzony nietylko z Rotmiſtrzem ale y z Towarzyszem Forum tamże mieć ma. 1613. *fol.* 2. o Tymże 1590. O tymże 1620. *fol.* 13. O tymże 1624. *fol.* 2. że diſciplinam militarem zachować ma niedopuſzczaiąc Zołnierzowi krzywd żadnych, zbytkow ktore Maieſtat Boski y prawo poſpolite urażaią, ani żadnych Stacyi w dobrach Krolewskich Duchownych y Szlacheckich wyciągać. 1924, *fol.* 2.

Hetman na żadne prywatne potrzeby, Seymiki, y Ziazdy, Rot zażywać niema, ſub pæna Bannitionis 1591. *fol.* 614. Hatman leże Zołnierzom ma rozdawać w Dobrach Krolewskich zaliſtem ſwoim. *Ibidem fol.* 613. a Staroſtowie im y dzierzawcy bez liſtu Hetmańskiego, leży niepowinni dopuszczać 1601. *fol.* 735. a Gdyby ktora *Rota* w Dobrach tak Krolewskich, iako y *Duchownych* ſwawolnie bez liku Hetmańſkiego leżą ſobie uczyniła, Rotmiſtrz albo Porucznik, ma bydź przed Hetmana pozwany, ktory ieźli oſiadły pænæ 2000. mar. & *Refuſionis Damnorum*, a ieźli nieoſiadły Capitis Pænæ podlegać będzie. 1624. *fol.* 2.

Hetman posyłaiąc Roty, ma liſty dawać do *Dzierzawcow* Krolewskich Dobr, albo ich Na-

mieſni-

miesnikow. *Ibidem* Hetmańskie Artykuły że approbowaną y do Druku podać kazaną; patet in Constitutione. 1609. *fol.* 890.

Hetmani żadney assekuracyi Woysku dawać niemaią. 1613. *fol.* 2. Ani ćwierci darowney pozwalać, krom Wiktoryi znaczney. 1624. *fol.* 1. Hetmani, gdyby komu sub interregno krzywda się działa od żołnierzy, sprawiedliwość czynić maią, 1632.

Hetmani Koronni y W.X. Litew. kazdy pro loco, Officio & competentia sub Interregno, powinien pieniężne Reipublicæ, tam obracać præsidia, gdzieby Rzeczypospolitey potrzeba pokazała. *Ibidem.* Hetmani, y Regimentarze, tylko raz na Rok o S. Marcinie, dawać maią assygnacye, do Dobr Stacyom podległych, dokładaiąc w tychże assygnacyach: że Zołnierz na daną assygnacyą, nie więcey z łanu brać powinien na Rok, tylko pozłotych *Dwadzieścia*, a to wedle kwitow poborowych; a ieżeliby tego niedołożyli, lub więcey assygnacyi nad iedne, na Rok dali. Pœna triplicis Refusionis Damnorum na Trybunale, inter causas militares ad instantiam ukrzywdzonych maią bydź karani. 1652. *fol.* 11.

Hetmani żadnych assygnacyi na Hibernę do Dobr Ziemskich dawać niepowinni, aktoby lub nastacyą, lub na Stanowiska do Dobr takich Stacyom niepodległych, wprasząc się w one ważył; Pœnæ infamiæ w bliższym Grodzie prævia Citatione podpadać ma, co o mieyscach zawoiowanych rozumieć się miało. 1654. *fol.* 7.

Hetma-

Hetmani powinni każdey Chorągwi, Stanowiska służone dacta proportione Ludzicy pod nią będących, w Dobrach Krolewskich, byle nie w Dobrach Ekonomicznych Stołu Krolewskiego ukazywać, wszystkie Połki rowno podzielaiąc. 1655. *fol.* 30.

Hetmani obedwoch Narodow y Wodzowie, niepowinni Ludzicy w służbie Rzeczypospolitey będęcych, ani de toto ani per partes, acz nigdy, ale, osobliwie sub tempus Electionis Regiæ, na mieysce Electionis sprowadzać, inaczey pro hostibus Patriæ censendi. O co *Ibidem.* w Generalnym Kapturze 1648. *fol.* 11. Ani Pułkownicy y Rotmistrze Towarzystwa swego w zaciągu Rzeczypospolitey będącego. *Ibidem.* Reassumowaną to potym w konfederacyach Generalnych. 1668 & 1674.

Hetmani Assygnacyą na Chleby Gwardyom Krolewskim dawać niemaią, bo Krolowie z Ekonomyi swoich prowidować te powinni. 1669.

Hetmani Koronni Chlebow w W. Xięstwie Litewskim pokazywać żołnierzom niemaią 1755. *fol.* 31. Hetmani y insi władzcy czyli Komendę Woyska Rzeczypospolitey maiący, aby o szkody ex occasione belli poczynione Dzierżawcom Dobr Rzeczypospolitey Duchownych y swieckich przez Obozy, turbacyi, niemieli. Constitutionem. *An.* 1528. Item Jmci Panu Janowi Zamoyskiemu Hetmanowi Koronnemu napisaną: reassumowaną, y że im także in toto służyć ma deklarowaną, exceptis causis Criminalibus, a napotym wszystkie wcale konstytucye o Władzy

dzy Hetmana & de Disciplina militari zachowaną. Tych iednak konstytucya ta okrywać niema, ktorzy privata authoritate non impellente vi hostili na Dobra Ziemskie, po Expedycyi Węgierskiey, assygnacye dawali. 1659 *fol.* 22. Rowność władzy Hetmana Polnego Koronnego, czyli konstytucyą otym, tak nad Woyskiem utriusq; Authoramenti. 1653. *fol.* 7. postanowioną. *Anno.* 1654. *fol.* 5. znieśioną, a Hetman Wielki Koronny nad wszystkiemi Woyskami według dawnych Praw y Zwyczaiow wcale zachowany. 1654. *fol.* 5.

Hetmani Trzy razy do Roku na Sądach Injuriatorum zasiadać powinni. Hetman niemoże bydź Marszałkiem oraz y Hetmanem, ani Pieczętarzem oraz y Hetmanem, ani Podskarbim oraz y Hetmanem, czego Pieczętarze przestrzegać maią, sub pœnis legum. a Posłowie Ziemscy upominać się powinni, aby takowe Przywileie, nullitatis zostawały. *Anno* 1669.

Hetmanom Wielkim y Polnym Koronnym, y W. Xięstwu Litewskiemu teraz będącym y po nich następuiącym, assygnacyi, cale żadnych, tak na zasługi alias Zołdy, iako na stanowiska, lokacye, tudzież na Hiberny, albo Chleb zimowy, na Szelążne czopowe, Pogłowne, Żydowskie y Tatarskie. Monopolium Tabaczne wydawać, Linie, Kantory, Dywizye osobliwe formować, Regimentarzow Ziemi posyłać, y iakiekolwiek exakcye za Paletami wyciskać; komputu przez Krola IMCI, y Stany Rzeczypospolitey, uczynionego odmieniać nad liczbę

bę w nim wyrażoną Chorągwi, Zołnierży koni, porcyi przyczyniać, Officierow Cudzoziemskich przyimować, podatki zatrzymować nad zapłatę Woyſku uchwalone, zakazaną, pod winami Perduellionis ac primationis Officiorum, Tudzież Refuſionis damnorum. nadto Obozy zakładać Woyſko prowadząc Traktem proſtym, tylko dla prawdziwey y ſłuſzney potrzeby Rzeczypoſpolitey ani ſię dobrowolnie od niego oddalaiąc, ze wſzyſtkim zachowaniem ſkromności Zołnierskiey. Rota juramentu oſobliwa tymże Hetmanom do wykonania, ieſt w Traktacie Warſzawskim opiſana. Ktore to Miniſteria gdy będą wakowały, Krol IMC. tylko na Seymie ad vota Senatus y za inſtancyą Poſłow Ziemskich, dobrze zaſłużonym, y dobrze oſiadłym atq; Capacibus konferować będzie. In caſum zaś gdyby Oba Hetmani iednego Narodu pomarli przed Seymem naſtępuiącym, Hetmana doczeſnego Krolowi IMCI. będzie należało poſtanowić. *A* 1717.

Hetman podczas Elekcy Krolow Woysko y ſamego ſiebie przy Granicach zatrzymać ma, Elekcyi przeſzkadzać y do żadnych, ſakcyi mieſzać ſię niepowinien, iako y w Elekcyi Marſzałkow, Deputatow Trybunalskich y innych Ziemskich Urzędow, y Woyskową aſſyſtencyą Seymikom przeſzkadać; y na odbieranie Dobr za Dekretami iakichkolwiek ſądow, albo kondementami, Aſſyſtencyi Woyskowych y Protekcyi tym, ktorzy ſą Prawem przekonani, in criminalibus & Civilibus dawać niema. 1717. *fol.* 33.

Na

Na Buławę wielką 120000. na Polną 80000 na Langicye y inne expensa zwyczayne 100000. Złotych ad dispositionem WW. Hetmanow naznaczoną, z ktorych na W. Pisarza Polnego Pensyi. Złotych 30000. Reliquum na postrzelonych, straconych, Officialistow, y Towarzyszow zasłużonych distribui powinno się 1717.

Hetman Woysk Ruskich, alias Zaporowskich Dożywotnym Hetmanem y pierwszym w Woiewodztwach, Kiiowskim, Braclawskim, Czernichowskim, Senatorem declarowany. A post Fata tego, ma bydź wolne na ten Urząd Czterech Kandydatow, przez Stany pomienionych, Woiewodztw obieranie, z ktorych iednemu Krol Buławę konferować będzie; nie oddalaiąc od tego Urzędu Rodzonych Braci Hetmana teraznieyszego. 1659. *fol.* 52. &c. &c.

HULTAIE

Z Hultaiami y innemi luznemi ludzmi Starostowie obeyść się wedle Statutu maią, y wine na Mieyski Urząd postanowić 1562. *fol.* 28. Znowu że Grodzkie y Mieyskie Urzędy, Hultaiow y żebrakow imać maią. sub Pœna. 100. mar. 1588. *fol.* 489.

Hultaystwo y zbiegi wszelakie Męszczyźni y białogłowy, ktoreby z Rol,. Zagrod, od Panow swych, albo Dzieci od Rodzicow swych swawolnie, także y słudzy od Panow swych odeszli, a dorocznie się nierządzili; Starostowie y ich Urzędy. także Urzędy Mieyskie, a we Wsiach: Panowie, albo Dzierżawcy onych Wsi libere mogą. okować, do Roboty przymuszać

y tak

y tak długo, aż się Pan iego o nim dowie, y o onegoż się upomni. zatrzymać. Apotym gdy tenże Pan pokaże, że iego własny zbieg iest wydany bydź ma, prævia za prace y pilność detentionis solutione groszy 12. wedle Statutu *Anno.* 1593. *fol.* 643. Też Urzędy od Miast exkludować ich, y ieżeli by się wrocili, inać maią. Dlaczego każdy gospodarz zaraz powinien dać znać Urzędom, podwiną, gdy kto takowy w Dom iego przyidzie. A Miasta dla potrzeb swych kontentować się maią Komornikami, ktorzyby w Mieście dobrze znaiomi od Roku mieszkali, wszakże y takowych gdyby kto swego poznał, wydawać powinni. *Ibidem*, a ktoby z takowych mianowanych Urzędow, albo Panow, takie Hultaystwo w jurisdykcyach, albo w Maiętności swoiey cierpiał, a według tey konstytucyi przeciwko nim nie zachował się, pozwany pro pæna duplici 14. man. ad instantiam cujusvis sine Dilatione & appellationibus respondere w Grodzie Powinien. *Ibidem*. ato Poznańskiemu y Kaliskiemu, Woiewodztwu służyło, potym Łęczyckie, Sieradzkie Płockie Mazowieckie y Bełzkie, Woiewodztwa te z konstytucyą o Hultaiach in toto przyięły. 1601. *fol.* 736.

Hultaiami ci się rozumieć maią, co Domow niemaią, dorocznie nieslużą (exceptis. Rzemieśnikow artis Mechanicæ) a we Wsiach, co ani na roli, karczmach, ani na Rataystwach ani na zagrodach niesiedzo, ani z ogrodami domow do Roku nie naymuią, tylko się pokomorach

morach, y Domach Chłopskich kryią. *Ibidem.* Takze y ci ktorzy Listow odprawnych od Panow niemaią. y attestacyi albo abszytow od Officierow, Hultaiami rozumieć się maią. 1678. *fol.* 25.

O Hultaiach, luźnych, gołotach y zbiegłych sługach, statuta y konstytucye reassumuiąc. postanowioną, aby nikomu z Woyska Koronnego, tak Polskiego iako y Cudzoziemskiego zaciągu, to iest: czeladzi Towarzyskiey Zołdatom, & cujuscunq; generis luźnym, włoczęgąm, Hultaiom, y drabom, niewolno było, bez listu odprawnego od Pana y bez Attestacyi albo abszytom od Officierow odchodzić, agdzieby się tacy znaleźli, od possessorow Dobr wszelakich imani y zatrzymani, y albo do Grodow, bliższych odsyłani, albo też panom y Officierom od ktorych zbiegli ad primam Requisitionem oddawani bydź maią. Aktoby w Dobrach swych, takich luźnych przechowywał Pœnâ 100. mar: in quocunq; judicio & Offitio Regni karany bydź ma. *Ibidem plura Titulo* Hultaie, *in Volumine eodem.*

HIBERNY

Hiberna Woysku Kwarcianemu po kopie z łanu Dobr wszystkich stacyom y zimowaniu podległych, postanowiona iest, aby iuż zawsze przy Ukrainie sub disciplina militari zostawała, 1649. *fol.* 3. Od ktorey Hiberny Dobra Szlacheckie, Ziemskie y wybranieckie są wolne. *Ibidem* Podwyższona Hiberna na Złot: 20. z łanu, 1652. *fol:* 10. Salvis abjuratis, odmienione

ne złoto albo pieniądze w żywność. 1589. *fol.* 11, po złotych 20. z łanu osiadłego wyiowszy Ekonomie y dobra Ziemskie od Hiberny wolne, płacić kazaną. 1667. *fol.* 8.

Hiberna redukowana na milion sto ośmdziesiąt y ośm Tysięcy Złotych Polskich, to iest z Dobr Krolewskich Siedmkoć sto Tysięcy: z Duchownych Trzykroć sto Tysięcy z Ruskich Cztery Tysiący; Kwarty starey sto czternaście Tysięcy. In supplementum całey summy 10000. Z Krolewskich dodaną y Kommissarzow naznaczoną 1677. *fol.* 4.

Reassumowana ta konstytucya o Hibernie y więcey do niey kommissarzow naznaczoną 1678. *fol.* 4. Gotowemi pieniądzami Hibernę płacić z Dobr Krolewskich y Duchownych, oprocz prawdziwie Ziemskich Ritus Græci, salvo jure conflagratorum, według Taryfy skarbowey, sub pœna duplicis pensionis & Executione militari, do wybierania y dystrybucyi, kommissarzow naznaczoną. 1699. *fol.* 47. kommissya Hibernowa in perpetuum zniesiona, zaległe wszystkie Assygnacye Hibernowe, do przyszłego Seymu doyszłego suspendowana. 1717. *fol.* 57. *plura* De Hibernis *Ibidem.*

I.

JEZUICI

Jezuitom y ich Studentom securitas obwarowane w Miastach Pruskich, y pœnas errogowaną na tych, ktorzyby im wiolencyą albo krzywdę uczynili. 1605. *fol* 844. *plura* in *Ladevio vide.*

IN-

INDYGENATY

Indigenat nikomu inaczey pozwolony bydź niema, tylko aż na seymach po Woiewodztwach, u Szlachty kto o to staranie uczyni y od Posłow zalecony będzie, 1601. *fol.* 748.

Znowu że bez pozwolenia stanow oboyga Narodow na Seymie, wydawane z Kancellaryi bydź niemaią, sub nullitate onych. 1607. *f.* 864

Indygenaty dawane bydź niemaią, iedno za zgodą wszelkich stanow na Seymie, ktorym samym cognitio należy, ieżeli słusznie może bydź kto do tego kleynotu przypuszczony. 1641. *fol.* 11.

Indigenatu ktoby chciał dostąpić, ma ex periment meritorum, wprzod ku Rzeczypospolitey na Seymie uczynić, a potym Dedukcyą nobilitatis suæ authoritatis Documentis Principis sui hæreditarii vel Reipublicæ w ktorey się urodził komprobować *Ibidem* Indygenaty quocunq; prætextu otrzymane, nullitatis są, ieżeli ich post *Annum* 1607. in volumine legum niemasz. Y possessye takowego pro vacantibus maią bydź rozumiane, y ludziom stanu Szlacheckiego, ieżeli Dobra Ziemskie? jure caduco; a ieżeli Dobra Rzeczypospolitey, jure advitalitatis rozdawane bydź maią. *Ibidem* Znowu: iż niemaią bydź rozdawane tylko tym, ktorzy by wprzod od Krola, albo od Hetmanow, na Seymiku po Woiewodztwach zaleceni, y znacznemi zasługami Rzeczypospolitey clari zostawali, y naktorychby się Woiewodztwa zgodziły, 1676. *fol.* 65.

Y Kto-

Y Ktorzyby przez Posłow Ziemskich niemieli za sobą instancyi. *Ibidem. fol.* 28. Indigenom nowym od *Seymu.* 1658. aż dotąd kreowanym Termin stawienia się naprzyszłym nayblizszym *Seymie* naznaczoną. Na ktorym każdy z nich kto się zechce zostać przy indygenacie, y swobod tey Rzeczypospolitey zażywać, in persona sam przed Krolem, & coram ordinibus Regni stawić się & corporali juramento poprzysiądz należytą fidelitatem powinien. Dotegoż przyszłego Seymu a Possessyą rzetelną y niezmyslaną starać się y onę skutecznie obiąć maią, inaczey ktoby tego wykonać albo niechciał, albo zaniedbał? ipso Facto od indigenatu perpetuis temporibus odpadnie. 1961. *fol.* 38.

O Indygenatach na teraznieyszym Seymie pozwolonych deklarowaną, że tylko Osobom wiary *S.* Katolickiey Rzymskiey Służyć maią. A Indygenæ według zwyż pomienioney konstytucyi. 1662. sprawić się powinni. 1673. *fol.* 40. *plura vide in Ładovio* ktorzy Indygenat przyieli.

INFAMES

Infames Proscripti, & Banniti, legitimè condemnati, tak Polscy w Litwie iako y Litewscy w Polszcze, miesca mieć nie maią, y owszem każdy Urząd legitima juris via przeciwko onym Exekucyą czynić ma, exceptis his causis, ktore wpadły in deliberationem 1589. *fol.* 529.

Infames & Banniti publicati, naktorychkalwiek

wiek majoris ſive minoris Subſellii, Sądach, tak w Koronie iako y w W. Xięſtwie Litewſkim mieyſca, ani żadnych protekcyi iako w Koronie y w W. Xięſtwie Litewſkim tak y w Wielkim Xięſtwie Ruſkim mieć niemogą. 1659 *f.* 47.

Na Infamie ex controverſiis otrzymane Gleyty nieidą.

INFLANTY.

Inflanty przy Koronie Polſkiey y w W. Xięſtwie Litewſkim, iako przy iedney Rzeczypoſpolitey wcale zoſtawać maią, y obrona im iako y innym Państwom prowidowana bydź ma. 1569. *fol.* 182.

Do Inflant pod Dwoma Pieczęciami Przywileie wychodzić maią, Koronną y Litewſką. Także Univerſały 1589. &c. &c. *Ibidem* y Alternaty Urzędow Inflantſkich.

INTERREGNUM.

Sub hoc Interregno Kapturem Krakowſkim waruią, ktoby gwałty, naiazdy, Łupieztwa, y inne ſwawoleńſtwa czynił, Prawem ſię niekontentował, przeciwko takiemu na zniſzczenie iego tak na ciele iako y na Maietności, wſzyſcy poſpołem pod podściwością bez zdrady falszu powſtać powinni. Zadnemu takiemu bybył etiam krwią złączony radą ani przychylnością żyć z krewnemi ſię niepokazuiąc. 1572. *fol.* 207

Approbatio Actorum interregni & *plura vide ibidem ſub eodem Titulo in Ladovio.*

INTROMISSYA.

Intromiſſye Dziedzictwa albo zaſtawy, ma-

 ią bydź

ią bydź iawnie czynione, solenniter publikowane, y do Aktow Ziemskich albo Grodzkich podawane y wpisane: z Grodzkich iednak maią bydź przeniesione do Ziemskich pod Aktem Sądowym na Rokach Ziemskich. Powiatu własnego, gdzie Dobra przerzeczone leżą, od ktorego zapisania Intromissyi w aktach Ziemskich, wszelaka preskrypcya y dawność, we wszelakim Imieniu na wieczność nabytym y zastawnym bierze początek y moc. A ieżeliby kto bronił Intromissyi takiey przed Woźnym? albo na Dobrach przerzeczonych, albo w Sądzie Ziemskim, przy wpisaniu tey Intromissyi; niechcąc iey dopuścić z ktorychkolwiek przyczyn, takowy ma niedopuszczenie swe w Kśięgi Ziemskie zapisać przy zeznawaniu Woźnego tego wwiązania Agdzieby omieszkał impugnować przy zeznaniu Woźnego y wpisowaniu zeznania, może to uczynić na drugich y na trzecich Rokach; y przyczynę niedopuszczenia tamże wpisać, a będą tak ważne iakoby ie też przy wpisowaniu Intromissyi uczynił y zapisał apotym stronę przerzeczoną na pierwsze Roki albo na wtore; a nakoniec na trzecie, ma pozwać oprzerzeczone wywiązanie y o wwiedzenie na iego Dobra woźnego. A ieżeliby pozwać do tego czasu zamerzonego omieszkał; tedy one przerzeczone w wiązanie będzie mocne y gruntowne, non obstante, przesata impugnatione, ktora z tego omieszkania strony bronącey wwiązania nikczemnie, y w niwecz się obraca. Ieżeliby Possessor pierwszy albo ko-

kol-

kolwiek inny, Prawem swoim niezbiiał przerzeczonego wwiązania, aniby o nie onego, kto się wwięzował, do Prawa niepociągnoł; już musi ustąpić przerzeczonemu wwiązaniu. A wszakże on pierwszy Possessor Praw niebędzie mogł szukać, y repetować swey sprawiedliwości na onym ktory się wwiązał w przerzeczone Dziedzictwo, podług postępku Prawa. Aktoryby-kolwiek, na Dobra nowym Prawem albo Tytułem nabyte, nie miał w wiązania, w Księgach Ziemskich wpisanego od czasu wyżey opisanego, to iest Roku 1531. chociażby te dobra istotnie dzierżał y używał ich tedy mu niedzie preskrypcya, ani Dawność Ziemska w onych Dobrach, y zawżdy mogą bydź wykupione przez blizkie iakoby też były zastawne. A siostry y Białogłowy Szlacheckie, kiedy się wyrzekaią Braci swey, albo powinnym swym, z Dobr Oyczystych y Macierzystych, y z zpadkow, tym nietrzeba takiego wwiązania bo ie Bracia prawem Dziedzicznym trzymaią, *in Excepti Masov.* 1576. *fol.* 305.

INVASIO.

Invasio Domus censetur gdyby kto kogo w Kościele, na Cmentarzu, w Gospodzie, y w Domu Kmiecim na Wsi ubił, ranił, zabił; *Excepti Masov.* 1576. *fol.* 307.

Invasionis Actio służy Szlachcicowi ktoregо Dom naszły, a ranionemu o Rany, albo Przyiaciołom iego o Głowe ieźliby był zabity, w czym ma bydź Scrutinium, *Ibidem* Invasionis spraw Proces, taki ma mieć początek.

Ukrzywdzony y gwałtownie naiechany; ma skargę uczynić przed Starostą onego mieysca n. Inwazora albo Raptora, a Starosta powinien posłać z Urzędu Woźnego ze dwiema Szlachcicami, dla obaczenia Szkody y gwałtu, y dla pytania: ieźli są winni uczynku przez naiazd popełnionego? po ktorey Inquizycyi, Ukrzywdzony pozwawszy Inwazora do sądu Starościego, ma testimoniis luzziey podściwych, y dobrey sławy pokazać, iż obwiniony ten gwałt y Szkodę Domowi iego uczynił. Agdy Pozwany pokonan będzie, tracić ma Maiętność swoią, y podściwość, ipso jure & facto; tak iednak, aby szkody wszystkie ukrzywdzonemu z Dobr przysądzonego pierwiey nadgrodziwszy, ostatek na Krola przypadło. *Ibidem*. Wsprawie Invasionis Domûs post Convictionem, niemaią bydź dawani Skrutatorowie, owszem convictus pœnis in Statuto descriptis subiacebit. Przed konwikcyą iednak powinną bydź scrutinium 1578. *fol.* 336. Za tumult to samo ma bydź rozumiana, gdyby kto mocą naiechał, zabił, albo zranił, gwałt białychgłow, nayście na dom, albo Dwor Szlachecki na gruncie mieyskim leżący, albo nayście na gospodę w Mieście uczynił. 1598. *fol.* 687.

IURA PATRONATUS.

Iura patronatus dane Duchownym Osobom cassantur, ani napotym takie maią bydź dawane, 1550. *fol.* 4. iura Patronatus tak w Koronie, iako y w Litwie Krolowi iako directo Domino & Patrono, z Prawa dawnego służą, y w tey

y w tey Preeminencyi niepowinien mieć nikogo inszego, 1641. *f* 13 Wszystkie Prawa y statuta, któremi jura Patronatus Regij są warowane, tak Koronie, iako y w W. X. Litewskiemu, osobliwie Statut Albracht *Roku* 1496. Alexandra 1505. Zygmunta Augusta 1559 Konstitucya 1641. & Pacts Conventis y ostatnim Traktatem 1717. ubespieczone, Statut także, de Cortesanis 1538. & 1540 postanowiony, Konstytucya 1641. reassumowany, odnowioną, y według opisania iego, aby pana irremissibiliter extendanter postanowioną Opactw y innych Beneficia Duchownych z Prezentacyi I. K. Mci, nikomu bez Prezenty y nominacyi I. K. M Ci dzierzeć niepozwoloną, y do Exekucyi to Prawo WW. Ministrow Status y Hetmanom przywoużić, ad amovendos Usurpatores & cohibendus abusus Nuntiaturæ: gdy tego będzie trzeba, ludzi dodać, niepostuszne dawnieyszym Prawom, y tey konstytucyi oney, iako też Dobra cum præjudicio Patronatus Regii usurpowane sekwestrować, facta factis opponendo, zlecono, y Poselstwo do Oyca S. o te Præjudicia & gravamina, które tak od Zakonnikow wdzierają ych się w Opactwa, iako y innych Duchownych uzurpuiących Beneficia bez Prezent Krolewskich, tudzież y aggrawacyach Prowizyami od sum wykupnych, w Pociąganiu spraw Swieckich do Duchownego sądu, w Apellacyach inhibicjach Sądom Swieckim z Konystorzow y Nuncyatury często założonych y o inne abusus Iurisdykcyi Nuncyaturskie in-

ternam

ternam quietem tego Kroleſtwa wzruſzaiącej aby Oyciec S one świątobliwie odwrocić, y oddalić raczył; circumſcribendo Trybunał Nuntiatura ad inſtar w innych Państwach Katolickich znayduiących ſię; oraz abrogando wſzyſtkie abuſus & exorbitantias teyże Nunciatury, cum ſummo gravamine & prejudicio ſtatus ſæcularis & Eccleſiaſtici, a oraz prærogativæ Legatinati świadcząc Rewerencyą Zwierſzchności Stolicy Apoſtolskiey; naznaczoną. 1726. *fol.* 7.

K.

KADUKI.

Kaduki Szlacheckie konfiskowane, Krol inſzey Szlachcie Polskiey rozdawać ma. 1562. *fol.* 25. o tymże, że wolno onemi Krolowi ſzafować, one rozdawać, ale tylko Szlachcie Polakom. *Ibidem fol.* 26. Ale Mieyskie Kaduki może Krol rozdawać komu y iako chce, a gdzieby iaka wątpliwość o Prawie Krolewskim była, na Seymie walnym ma bydź o to cognitio 1567. *fol.* 280. Reąſſumuntur ſuperiora; a Kaduk po Szlachcicu, pokiby ſtawało powinnych utriusq; ſexûs, krewnych ex utraq; linea y ad Octavum usq; gradum conſanguinitatis incluſive przypaść nie może, oczym cognitio powinna bydź na Seymie 1588. *fol.* 48. Kadukom Mieyskim Forum kaptury hoc loco y cognitio za Dworem *Ibidem.* Zkadokow juſte & legitime przypadłych, ſługi naprzod maią bydź indilate płacone. *Ibidem* Kaduki poddanych Szlacheckich y Duchownych. Pa-

nom

nom ich przydadać maią. Salvo tamen jure propinquorum. *Ibidem* Kaduk kłoby miał niesłusznie uprosić, szkody ma nadgrodzić, o co Forum Plebeijo competens, a Szlachcowi na Tribunał peremptorie inter causas Officij, a ieżeli do tego zaszło obelżenie Urodzenia a niebyłoby dowiedzioną, na Szlachcica ma bydź nakazana Revocatio, y inne Peny przez tenże sąd Trybunalski Koronny. *Ibidem*. Kaduki Cudzoziemcom niemaią bydź dawane, o co każdemu czynić wolno, iako z nieosiadłym Starostą 1670. *f.* 831 onymże, że według Konstytucyi o tym maią bydź rozdawane. *Ibidem*. *fol.* 888.

KASZTELAN.

Kasztelan Starostą, ani Urzędnikiem Ziemskim niemoże bydź w swoim Woiewodztwie, oprocz Kasztelana Krakowskiego, ktory y Starostą Krakowskim bydź może. 1562. *fol.* 23. Kasztelan Burgrabią Krakowskim, ani Wrotniczym bydź nie może. 1563. *fol.* 42.

KLASZTORY.

Klasztory wszystkie tak Zakonnikow iako y Zakonniczek, na Dobrach Ziemskich fundowane w Koronie y W. X. Litewskim. od wszystkich in genere Exakcyi Żołnierskich wolne zostawać maią. oneribus Ecclesiæ & Reipublicæ salvis. 1667. *fol.* 45. Klasztory wszystkie utriusq; sexûs, na dobrach Ziemskich fundowane, & circa naturam Bonorum Terrestrium Konserwowane &c. Vigore Constitut. 1667. circa sua jura & Privilegia antiqua & recentiora,

ora, ac Reſcripta zachowaną &c. 1710. *fol.* 74. Klaſztorow Panieńskich Bespieczeńſtwo takie, ktoby oſobę iaką Panieńską do Klaſztoru na wychowanie y ćwiczenie daną, ſub quocunq; juris & Sanguinis prætextu gwałtem wzioł, nawet limina clauſtri bez pozwolenia Panny Starszey przeſtąpił, pœna Infamiæ ex recenti officioſo Scrutinio, ad inſtantiam Juſtigatoris citatus na *Seymie* ma bydź kazany. 1616. *fol* 12. Panny Zakonne aby ad inſtat Konſtytucyi 1685. o Zakonnicach. Viſitationis B. M: V. in cauſis Perſonalibus, przez oſiadłego Szlachcica, tak iako w teyże Konſtytucyi opiſaną ſprawowały ſię, per totum Regnum, poſtanowioną 1690, *fol.* 21.

Klaſztorowi Panien Benedyktynek Lwowskich Dobra za Złotych. 3000. raz y drugi raz. Ziemskie kupić pozwoloną y Dukt przez gronta Starościńskie 1685. & 1690. &c, &c. *plura in Ludovio.* tamże y w Rakowcu &c. &c Fundacye de nova radice. Approbari bydź powinne przez Konſtytucyą.

KLĘCI.

Klęci do Prawa maią bydź przypuſzczani, 1562. *fol.* 29.

KLEYNOTY.

Kleynotow żadnych ani privatim ani publicè tak w Koronie iako y w W. Xięſtwie Litew przedawać nikt niema, ſub Pœna confiſcationis, o co Staroſta mieyſca, ad Delationem cujusvis exekucią czynić powinien, ſub

Pœna

Pæna centum marcarum ad Instantiam Actoris na Trybunale persolvenda. 1620. *fol.* 10.

Że Plebeii nie maią Kleynotow zażywać *Vide Titulo*, Mieszczanie.

KONIE.

Konie przez Kupce ani przez żydy niemaią bydź wywodzone czego Starostowie przestregać maią. 1550. *fol* 5.

O Tymże Starostowie y Celnicy zabierać ie maią y nieprzepuszczać sub Pæna ducentarum Marcarum a iezliby się Pisarz celny przepuszczać ie ważył, siedzeniem wieży przez 12. Niedziel karany bydź ma. 1557. *fol* 10.

Reassumuntur Superiora sub confiscatione koni 1620. *fol.* 14. Y znowu reassumuntur eadem z tą Deklaracyą, że te konie Staroście należeć maią. 1647. *fol.* 7.

Końmi Zydzi kupczyć niemaią pod obieszeniem y utraceniem koni, a Starostowie imać ich powinni 1557. *fol.* 10.

Konie z Węgier albo z kąd inąd niemaią bydź przedawane, tylko na Jarmarkach, a Starostowie niemaią szlachcie bronić wolnego kupowania żadnym sposobem sub pæna 10. mar: o co przed Krolem albo w Grodzie peremptorie primo Citationis Termino Starostowie pozwani stawić się powinni y pænam luere ktorey medietas Fisco Regio, a druga medietas stronie cedere ma *Ibidem fol.* 11. do Węgier ktoby po nie iezdził, albo posyłał, quocunq; prætextu Starostowie y Celnicy, non habitores Literarum Regiarum zabierać się mąią sub pæna,

na. 14. mar. peremptorie tenże in quocunq; Officio Castrensi sui Palatinatus, ad instantiam cujusvis in primo Citationis termino lu enda. 1578. *fol.* 336.

KORCE.

Korce w Mieściech w Ratuszach sprawiedliwey Miary y darmo wydawane Ludziom do mierzania bydź maią. 1550. *fol.* 7.

Nie inszemi Korcami mierzać się powinnos tylko temi co na Ratuszu. *Ibidem* Ten co przedaie mierząc powinien, nie ten co kupuie. *Ibidem.* Znowu otymże iż ten co przedaie sam mierzaiąć y strychować ma, nie ten co kupuie 1616. *fol.* 10.

Znowu otym iż korce na Ratuszach pomierne, y darmo każdemu potrzebuiącemu dawane bydź maią. *Ibidem.*

W Każdym Woiewodztwie, a w Ruskim y Mazowieckim Woiewodztwach w każdey Ziemi iednaki bydź ma, iaki iest w Mieście onego Woiewodztwa, albo Ziemie, Ruskiego y Mazowieckiego Woiewodztwa. 1565. *fol.* 95.

O Tymże Woiewodztwie każdy w swoiey jurisdykcyi Korce y Miary wyrownać ma. 1588. *fol.* 489.

O Tymże specialiter Woiewodztwu Krakowskiemu, aby iako w Krakowie tak y w Miasteczkach tegoż Woiewodztwa iednaki Korzec y miara były. 1598. *fol.* 707.

Potym postanowioną iż korce miary y wagi we wszystkich Miastach, Miasteczkach Koronnych, Krolewskich, Duchownych, y Szlache-

checkich, w kazdym Woiewodztwie, iednakie bydź maią, według korca głownego Miasta każdego Woiewodztwa y Ziem, czego, Urzędy Woiewodze y Starościne doglądać & in executionem przywieść w poł Roku powinni, sub pœna contra negligentes officiales legibus descripta in judicio Tribunalitio adcujusvis instantiam repetenda, a gdzieby officium Woiewodze w tym było remissum; Starostowie mieyść Powinność Dozoru tego, albo Urzędy ich, wypełniać maią sub iisdem pœnis excipiuntur miary Starostow y Duchownych. 1616. *fol.* 10

Znowu otymże cum hac Declaratione, iż Urzędy mieyskie, maią przestrzegać tego, y konstytucyą tę naydaley do sześci niedziel do exekucyi przywieść, y miary od miar głownego. Miasta y Ziemie rożne poznosić. a nowe pomierne, cechą głownego Miasta pocechowane, na Ratuszu mieć y darmo ie każdemu potrzebuiącemu dawać, Mieszczan ktorzyby insze miary. w Domach swych mieć, y onemi mierzać ważyli się winą czternastu grzywien karać. Czego gdyby do skutku intra tempus. præfixum nie przywiedli, winą sto grzywien karani bydź maią w Grodzie sine quavis appellatione & illius prosecutione, ktorey winy medietas temuż Urzędowi Grodzkiemu, a druga stronie cedere ma. 1633. *fol.* 38. a w Miastach głownych, aby miar niepodnoszoną, ani umnieyszaną, ci ktorzy podług Konstytucyi Seymu teraźnieyszego ad pretia rerum należą doglądać maią. *Ibidem.*

KO-

KOSCIOŁY

Kościoły głowne Ludziom Narodu y krwi Szlacheckiey dawane bydź maią. 1550. *fol.* 4

Place na ktorych Kościoły, Collegia y Klasztory, albo Rezydencye Kapłańskie y Szpitale zasiadły, od podadkow wszelakich wolne są Salva Solutione contributionum z inszych Domow. 1655 *fol.* 32.

Kościelne y Duchowne Fundacye po statucie Alexandrowym uczynione, podległy exekucyi *Vide Titul.* Fundacye, Kościelne Skarby w Dobrach Krolewskich, Biskupi z Starostami inwentować maią, a w Szlacheckich Dobrach z Podawcami. 1557. *fol* 10.

Kościelne y Klasztorne Dobra nie maią bydź alienowane, gdzieby w Prawach y przywileiach przyczyn y Kondycyi słusznych, y onemu Kościołowi pożytecznych, probabiliter specifice, authentice wyrażonych y opisanych niebyło, y Konsensy quorum interest wedle Prawa nie przystąpiły Inaczey alienata Bona Prawem rekuperować successoribus zawżdy wolno, o co Forum w Ziemstwie ratione Bonorum Ale ad vitæ tempora Possessores używanie dawać mogą, Circa tamen præjudicium & derogationem onerum, onym według Prawa incumbentium, co się ma rozumieć y o Dobrach Greckich Władctw y Monasterow, 1588. *fol.* 469.

Kościołom bezpieczeństwo warowaną takie Iż ktoby kogo w Kościele zabił, ranił, słowy nie uczciwemi zdespektował, & quovis modo wiolował, takowy ex retenti officioso scru-

scrutinio, Pæna infamiæ karany bydź ma, ocz Forum na Seymie. 1616. *fol.* 12:

Declaratur że o słowny despekt niemoże pozywać, ale według starego Prawa pro imperio czynić. 1618. *fol.* 5.

Dokosc pła zRuśznicami chodzić niegodzi się *Vide Titul.* Ruśznice.

W Kościele na Cmetarzu ktoby kogo ranił zabił, pro Invasione Domus censetur *In Exceptione Masv:* 1576. *fol.* 307. *plura in Ladovio videantur.*

KROL.

Krol co od Krolestwa odpadło niesłusznie, zdobywać y Granić nieuminieyszać, ale wedle możności przyczyniać powinien. 1550. *fol.* 2. Towyraźniey w Przysiędze Krola Henryka Omnia illicite a Regno, magno Ducatu Lithwaniæ & Dominiis eorundem quocunq; modo alienata vel Bello vel quovis alio modo distracta, ad proprietatem ejusmodi Regni Poloniæ & M. Dûcatus Lithv. aggrebabo, Terminosq; Regni & M. D. Lithv: non minuam sed defendam & dilatabo 1573. *fol.* 227. y tak aż dotych czas wtę rotę przysięgaią &c. &c.

Krol niema bydź Koronowan ażby pierwey od wszelkich stanow, dobrowolnie wedle przywileiow, Koronie Polskiey od Krolow danych, obran był, ktorego Arcybiskop Gnieznienski wedle Przywileiu onemu od Krola Kazimierza nadanego in *Anno* 1451. z temi Biskupami ktorzy do tego wedle dawnego zwyczaiu należą,

Koro-

Koronować ma niekto inszy. 1550. *fol.* 3.

Krol pierwey, a niżeli Koronowan będzie powinien Stanow Rzeczypospolitey wszelkie Prawa Przywileie y wolności ktore są y ktore mu podane będą, post Electionem poprzysiądz a mianowicie pokoy pospolity między rozerwami y rożnemi Ludzmi w Wierze y Nabożeństwie zachować, Szlachty za Granicę Koronną nigdy nieciągnąć żadnym obyczaiem, ani Prozbą Krolewską, ani solutione quinq: Marcarum super hastam, także pospolitego ruszenia bez uchwały Seymowey nieczynić. 1573. *fol* 203. Toż reassumowaną y w pożnieyszych konfederacyach Generalnych Warszawskich sub interregnis, dokładaiąc iednak iż poprzysiędze uczynioney, powinien to Krol y konstytucyami Seymowemi utwierdzić. Krol według formy, Krolowi Henrykowi podaney przysięgać ma. 1576. *fol.* 278. *Forma videatur in Ładovo in juramenti Titul: Krol pluraq: Ibidem.* iakie Krola obowiązki, iakie też napomnienia Krola, gdyby w czym miał wykraczać, może Senator Prymasowi donieść ktory z Senatorami zniosłszy się ma napomnieć Krola, gdyby wczym miał derogare Prawom &c. &c.

Krol za żywota swego Sukcessora na Państwo niema wsadzać żadnym wymyślnym sposobem ani Titulum Hæredis używać, ale po śmierci iego wolne obieranie Krola wszelkim stanom Koronnym zostawać ma. *Titulo* Electcya ktoby chciał na Krolestwo bydź Kandydatem w Polszcze, à loco & consensu Electionis abesse powinien. 1633: *fol.* 13.

Krol

Krol na Tronie swym zostawać ma ad vitæ suæ tempóra. 1669 Tenże Abdicationem Statibus Regni niema promowować, ani wzmianki czynić eligendi Regnantis in vita sua, ani de eligendo cum aliquo intra vel extra Regnum conferre aut componere, sub legibus antiquis de non præstanda obedientia sancitis. *Ibidem* Krol Katolicki powinien zawsze bydź wybieran, także y Krolowa teyże Katolickiey Rzymskiey Religii powinna bydź sive natione sive vocatione. *Ibidem* Krol żenić się niemoże bez wiadomości y pozwolenia PP. Rad oboyga Narodow, ani Rozwodow, okrom takowych przyczyn, ktore Pismem y słowem Bożym są wyrażone, temere czyni 1576. *fol.* 256. Znowu otymże iisdem verbis. *Ibidem.* *fol.* 278. Krol w Polszcze, niegdzieindziey, od Polakow y od Litwy, absentia ktorey strony non obstante ma bydź wybieran, gdy od tych, ktorym to należy, będą na Elekcyą wezwani. 1564. *fol.* 56.

O Tymze a Rady: y wszystkie Stany Korony Polskiey y W. Xięstwa Lietwskiego, na Elekcyą Krola, ex debito wzywani bydź mają. 1569. *fol.* 174.

Krol w Krakowie ma bydź koronowany. 1564 *fol.* 56. & 1596. *fol* 174. & 1638. *fol.* 25. Od Arcybiskupa Gnieznienskie ma bydź koronowany. *Tituli.* Arcybiskup. Krol Pacta & Fœdera z PP. Postronnemi, zwłaszcza pogranicznemi, niema zawierać bez wiadomości Senatorow, zwłaszcza przy Boku iego rezyduiących, ani legacyą wyprawować, słuchać, od-

Pra-

prawować. 1588. *fol.* 457. powinien ie z temiż postronnemi po koronacyi swoiey ponowić. *Ibidem*. Toż y na drugich Seymach Coronationis iakoto. 1649. 1676. 1697. *Krol* o Woynie, ani o pospolitym Ruszeniu zaczynać niema bez Seymu, Tenże czasu woyny co powinien? *Titulo*. Woyna, *Krol* niema wydawać Listow przypowiednych na Woluntaryiskie W. Xięstwa Litewskiego Chorągwie, ani zaciągow y supplementow Ludziom alienæ Nationis pozwalać sub nullitate. 1661. *fol.* 16.

Krol Granic koronnych nakładem swoim bronić powinien. 1576 *fol.* 254. o Tymże na inszym mieyscu. *Ibidem fol.* 262. Znowu o Tymże iż Granic koronnych oboyga Narodow y wszystkich Państw do korony należących od wtargnienia nie przyiaciela wszelakiego nakładem swoim powinien bronić. 1576. *fol.* 276.

Krol Donata sibi & inscripta, na Seymie tylko ma dochodzić. 1562. *fol.* 25. Zostawioną in robore *Krolowi* donata & inscripta 1565. *fol.* 89. O Tymże na inszym mieyscu iż na Seymie maią bydź dochodzone, ale Bona Litigiosa *Krol* przyimować nie ma *Ibidem fol.* 90. o Dobra swoie wolno *Krolowi* juxta Praescriptum Statuti czynić y onych zawsze dochodzić. 1569. *fol.* 186. o Tymże *Iisdem Verbis*. 1578. *fol.* 308.

Wakanse. *Vide Titul.* Wakanse. Urzędy. *Vide Titul.* Urzędy. *Krol* win przysądzonych na Szlachcie, nikomu nie ma dawać. 1550. *fol.* 4.

Krol wszystkie Państwa ma solą opatrować

Ibidem

Ibidem Krol Sygnetu żadnego używać niema, ani Pieczęci osobney w sprawach Rzeczypospolitey, tam intra quàm extra Regnum, ieno Koronnych Pieczęci, ktore przy Kanclerzach y Podkanclerzach, tak Polskich iako y Litewskich są 1576. *fol.* 255 § O Tymże *Iisdem verbis Ibidem fol.* 277 § Znowu o tym a co by in contrarium wyszło, to ma bydź irritum. 1607. *fol.* 873. Y znowu o tymże A. 1646. *fol.* 2. Y znowu iż Pieczęci Pokuiowey ani Sygnetu do spraw Rzeczypospolitey według Praw dawnych zażywać, ani Przywileiow żadnych, ani Universałow na Podatki, ani na luſtracye pod Pieczęcią taką, ani pod Koronną ex Senatûs Consulto, wydawać niema. 1669. Pozwolono było Krolowi pro hac sola vice Universałow na Seymiku inquantum by iakie niebespieczeństwo, y na pospolite Ruszenie, pokoiowey. Warowaną y to że Regalia inne wszystkie do Seymiku Coronationis przy Rzeczypospolitey zostawać maią. 1674.

Krol Władzą swoią nic konkludować niema, ale się iak naypilniey starać powinien, aby wszystkich Senatorow zdania do iedney sentencyi przywieść mogł. *Titul.* Senator. Krol wykładow niema przypuszczać, ani wywodow żadnych z Prawa obcego na daniny, Prawem Dziedzicznym nadane, aby miały bydź za Lenna poczytane *Titul.* Dobra. Krol podatkow niema stanowić bez Seymu *Titul.* Podatki. Krol gwardyi swoiey nad. 1200. mieć niepowinien, ktorą ex solis tylko Indigenis Koronnych y

W Xięstwa Litewskiego & incorporatarum Provinciarum constituet 1646 *fol.* 2. Taż Gwardya przy boku JKM. I. będąca propriis stipendiis bez szkody Obywatelow Rzeczypospolitey, z własnych Prowentow Krolewskich żyć ma. *Ibidem*, Nad toż Gwardyą Starszy, Szlachcić Polski, albo Litewski lub z Woiewodztw do Korony, y W. Xięstwa Litewskiego, należących, possessionatus; Krolowi y Rzeczypospolitey przysięgły bydź ma, y pod władzą y jurisdykcyą Marszałkow Oboyga Narod. w zostawać *Ibidem*. Znowu iż Krol na koszcie Rzeczypospolitey Gwardyi iezdnych mieć niepowinien, ani więcey nad własną potrzebę swoię nad 1200. ktorym z skarbu swego płacić ma, Starszy nad niemi, ma bydź Szlachcić Polski albo Litewski czego Marszałkowie przestrzegać powinni sub privatione officii. 1669.

Krol przy Boku swoim nie powinien trzymać Cudzoziemcow, ani ich opatrować, ani im Urzędy dawać. *Titulo* Cudzoziemcy.

Krol IMCI Michał y teraznieyszy pacta conventis obiecali tylko dobrze zasłużonych w Woysku na Indygenaty y nobilitacye promowować, ani im Dobr Ekonomicznych Starostw Zupełnych Pisarstw Skarbowych, Regencyi Metryk Koronney y W. Xięstwa Litew. Sekretarstw, y Pisarstw, Pokonowych, wszystkich ani in genere administracyi Skarbowych. Lustratorskich, dawać będą Cudzoziemcom, ani Myt, Cel, Komor, arendować pozwolą tylko Szlachcie bene possessionatis. Czego Podskarbowie Narodow

prze-

przestrzegać maią. ktorzy to extranei mercs ani Administrować ani trzymać żadnych Dobr Krolewskich y Rzeczypospolitey nie maią, sub nullitate constractus & pœna 2000. mar. ad instantiam cuiusvis Nobilis in judicio Tribunalitio ex Regestro Causarum fisci vindicanda. Komendę także w Dobrach Krolewskich extraneis & Plebeis dawać nie będą, tylko Szlachcie benè meritis, od PP. Hetmanow oboyga narodow zaleconym.

Krol Listy y wszystkie sprawy y legacyęs ięzykiem tylko polskim albo Łacińskim expedyować ma. 1669.

Krol do przyrodzonego ięzyka dla korrespondencyi prywatnych, może mieć iednego Sekretarza od PP. Pieczętarzow oboyga Narodow, Reipublicæ przysięgłego in Rotam Secretariorum Regiorum Ktory Secretarz ma bydź Narodu Polskiego. *Ibidem* Krol Rady pokoiowey y prywatney miewać niepowinien, ale zawsze proponować ma materye przez Pieczętarze Oboyga Narodow, y one z PP. Rezydentami z Seymu Naznaczonemi decydować. *Ibidem Titulo* de Secretis consiliis *Vide Titul*, Senator. Krolow długi, *Titul.* Długi Krol Dwoch Urzędow, tak w Koronie iako y w X. Litew. iednemu konferować niema. *vid. Titul*: Incompatibilia, Krolewskie Dobra, *Titul*, Dobra, Krolewskie Ekonomie. *Titul.* Dobra Krolewskich Dobr z Ziemskiemi Rozgranicznie *Titul.* Granice. Krol bez konsensu wyraźnego wszech stanow Rzeczypospolitey, za

Na Grą-

Granice z Państw wyiezdzać niema, A 1641 *f.* 4 Krol August za żywota Oyca swego Zygmunta pierwszego, Krolem Polskim obrany, y Koronowany przysięgał w lat 7. po koronacyi swoiey w Kościele, a w 12. lat clavum Regni obiął, pośmierci Oyca swego wszelkie Prawa, wolności poprzysiągł; władza przy Oycu non obstantibus præmissis do śmierci trwała. 1550. *fol* 1. Tenże improlis będąc Prawa dziedzicznego na Xięstwo Litewskie Koronie Polskiey ustąpił, iżliby iednak miał Potomstwo, a na Krolestwo nie było wzięte, Rzeczpospolita ma one sufficienter opatrzyć. 1564. *fol* 49. Pogrzebowi iego mieysce w *K*rakowie, a czas Dzień 28. *7bris* w Roku 1573. naznaczone, na ktorym wszystkim Chorążym każdego Woiewodztwa y Powiatu, tak iak ich powinność niesie, dla zwykłey Ceremonii stawić się kazaną. 1573. *fol.* 220. Dla uczciwości prowadzenia ciała do *K*rakowa, y z osobna do Prowadzenia *K*rolewney Ieymci na pogrzeb, nie ktorzy Senatorowie Duchowni y świeccy naznaczeni są. *Ibidem fol.* 223 y potym dociała każdego zmarłego *K*rola Rezydencyi Senatorowie Oboyga narodu, na konwokacyach generalnych Warszawskich sub interregnis naznaczeni bywaią, ktorzy do przyszłey elekcyi nowego Pana. powinni Rządu wszelakiego, y powinności przestrzegać. Marszałkowie przy ciałach *K*rolewskich, y winni zwyczayną swoią Iurisdykcyią Marszałkowską do Elekcyi *K*rola exequować. *Titul.* Marszałek. Potym inni obierani byli iako to

Hen-

Henryk, Krola Francuskiego Brat rodzony obrany pod Warszawą na polu w Kamień rzeczoney die 16. mai 1573. potym Stefan Batory, Potym Zygmunt trzeci, Potym Władysław IV. potym Michał Korybuth Xiąże Wiśniowiecki, potym Jan Sobieski ktory Janem III. nazwany, potym Krol Imc August II. iak kiedy, ktory obrany, Koronowany. Poprzysiągł, długo panował y umarł *videatur Ładovius & Volumina legum*. Teraz zaś szczęśliwie nam panuie aż ido Dziś dnia Nayiaśnieyszy August III. Krol Polski y W. Xięstwa Litewskiego, Wszyscy po Krolu Henryku na mieyscu zwykłym między Warszawą a wolą obrani są.

KROLOWA

Krolewnie Annie kondycyą podaną aby spadkow, ktore ma w Koronie. Rezygnacyą po Slubie z Krolem Stefanem przed koronacyą, cum consensu tegoż Krola Małzonka swego, libere Rzeczypospolitey uczyniła. 1576. *fol.* 241. Pozwala Krol Stefan na Rezygnacyą hac conditione, ieżeli od Rzeczypospolitey Oprawa y opatrzenie Krolowey uczynione będzie? a tamo negotium Resignationis prorogatum. *Ibidem fol.* 280. *plura iu Ładovio otey materyi.*

KROLEWICZ

Krolewiczowi Władysławowi przy Prawie iego (ktore ma do Carstwa Moskiewskiego) pozwalaią Rzeczpospolita Woyną od Moskwy uspokoić. 1616. *fol.* 2.

Za prace na tey expedycyi podięte daną mu

mu w Administracyą Ziemie od Moskwy reku-perowane, do dalszey woli Rzeczypospolitey cum usu & jurisdictione; salva Appellatione do Krola &c. 1620. *fol.* 8. &c. *plura in Ladovio.*

KUPCY.

Kupcy Koronni za Granice Towarow wywozić nie maią. 1565 *fol.* 92. Alias Starostowie (non obstantibus Regiis literis) zabierać ie maią, czego Trzy części do skarbu, a czwarta Staroście temu. ktory ie zabierze bydź ma, ieżliby *Starosta*, albo ktokolwiek inny ktorego kolwiek Stanu, takiego kupca z Towarami za Granice *Koronne* przepuścić, foldrować albo bronić chciał, tedy kupiec ma te wszystkie Towary tracić ad filium *Regium*, a owi słuszným *Swiadectwem* y iasnemi *Dowodami* ex citatione convicti; tak wielką summę do skarbu, iako on Towar kosztuie zapłacić powinni, albo in defectu *Pieniędzy* w Dobrach ich ktoreby Summie tey korrespondowały, wwiązanie dane bydź ma; *Ibidem fol* 93.

Wolno tez każdemu. ktoryby się chciał tego podiąć na takowych Starostow, Celnikow, kupcow y innych wszystkich, ktorzyby się tego ważyli inquizycyą czynić. gdzie y iaką będzie rozumiał naylepszą, y one deferować Skarbowi, a tak każdy zaprace y nakład swoy, Towarow wyszpiegowanych czwartą część mieć będzie, gdy tego słusznie, a prawnie dowiedzie, *Ibidem* Tym tylko Kupcom y innym Obywatelom Koronnym pozwoloną. Towary za granice wywozić, y wyganiać, y z cudzych kraiow

insze

inſze do Polſki przywozić, do blizko przyſzłych Swiąt Narodzenia Pańſkiego. ktorzy maią długi w cudzych kraiach albo ſami dłużni ſą Cudzoziemcom, aby tak zbywaiąc Towarow, długi wypłacać, y ſami inſze na to mieysce biorąc, ſatisfakcyą odbierać mogli. A ieżliby ſię inaczey to znalazło, tedy te Towary, ktoreby kto wywiozł, de Bonis ſuis nadgrodzić ma, a ktoryby przywiozł do Korony, tracić ie ma do Skarbu, ktorych czwarta część Celnikowi za prace cedere powinna, *Ibidem fol.* 94.

Innym zaś z tą kondycyą iezdzić do cudzych Państw po wſzelakie Towary, pozwoloną do przyszłego Seymu, aby żadnych z Korony, okrom ołowiu, niewywozili Towarow, y aby za ten ołow nie inſzy Towar ieno Srebro albo miedz pretio æquivalenti wywiezli onemu Ołowiu, do Korony przywozili, czego Starostowie, Mytnicy doyzrzeć maią. *Ibidem* Specialie Woiewodztwom Wielkopolſkim, iż kupcy zboż y Towarow wſzelakich wywozić, ani Wołow y koni wyprowadzać za granice nie maią, ſub amiſſione rerum & mercium, ktore wolno na Granicy w Dobrach Krolewſkich Starostom albo Dzierżawcom, a w Dobrach Duchownych y Szlacheckich, Poſſeſſorom zabrać, czego medietas fiſco, a medietas temu ktory zabierze cedet, aktoby potaiemnie przeiechał. y niemogł bydź zachwycony; pœnam 1000. marcarum luet w Grodzie ad cujusvis Inſtantiam peremptorie ſine appellatione 1621. *fol* 19.

Szlacheckich iednak koni, y innego wſzelakiego

kiego Dobytku ani Porłow zpuſtnych non affi-cit ta konſtytucya, *Ibidem* ani ſię zawiera droga tak Krolowi, iako y Obywatelom Koronnym po wſzelakie Towary y potrzeby do Państw pogranicznych posyłać. *Ibidem.* Towarami wſzystkiemi ktorkolwiek ſą w Koronie y do Korony przychodzą, wiecznemi czaſy wolno każdemu Obywatelowi Koronnemu ktoryby ieno chciał, handlować. A Monopolia niema żaden u Krola otrzymywać. ſub pœna peculatûs & nullitate Liſtow nato danych, u każdego Urzędu. 1567. *fol.* 131

Znowu iż Krol niema dopuſzczać wſtawić Monopolia rzeczy tych, ktore z Państw w Koronnych tak Polſkich iako y Litewſkich pochodzą. 1567. *fol.* 256. Ani Wina Małmazyi, Muſzkateli (*plura o Winie Vide Titul.* Wino) 1593. *fol.* 646.

Z Kupcow Gościnnych w Miaſtach ſkładowych, y na iarmarkach uprzywileiowanych, Staroſta albo Dzierzawca mieyſca onego, a w Miaſtach Duchownych y Szlacheckich ſami Panowie albo Urzędnicy ich, o rzeczy kupieckie, albo targowe Prawem gościnnym ſprawiedliwość czynić powinni. Appellatione do Krola każdemu ktoryby ſię obciążonym bydź rozumiał, ſalva manente. 1565. *fol.* 49. Kupcowi ktoby o gwałtem wziol, albo Rzemieſnikowi forum Grod peremptorie, & Reſtitutio cum pœna Trium marcarum, ale to tylko do przyſzłego Seymu. 1578. *fol* 335. Kupcom ludzie ſwawolni, aby po drogach depakta nieczynili,

Staro-

Starostowie przestrzegaią, y z ich exekucyą, za doniesieniem ludzi ukrzywdzonych czynić powinni. 1609. *fol.* 906.

Kupiec żaden irritamenta Luxûs wwozić niepowinien do Państw Rzeczypospolitey. mianowicie Teletow, Złotogłowow, y innych złotem tkanych materyi, żadney roboty zciągnionego y nitkowego złota, ani samego złota y Srebra ciągnionego, Towarow że złotem Tureckich y Perskich, ani kleynotow z dyamentami, y Rubinami y inszemi drogiemi kamieniami, ani Pereł, ani Sreber złocistych, y takich robot, ktoreby droższe były, a niżeli walor samego Srebra, albo kruszca; ani pałztow Genueńskich, ato sub pœna confiscationis, ad instantiam cujusvis, Delatori per medium cum fisco dividenda o co Forum z Mieszczany Dobr Krołewskich in Foro Civili cum appellatione za Dworem a z Dobr Ziemskich w Grodzie sine appellatione. Materye tylko iedwabne omnis generis wywozić y przedawać wolno; także sukna Hollenderskie, naydroższe na złotych dziesięć y zdawna zwyczayne szkarłary, połszkarłacia Połgranacia. Te iednak materye złociste, ktorych iuż nawiezli do dwoch lat przedawać im wolno, ale na apperaty Kościelne ktora konstytucya służy W Xięstwu Litewskiemu. 1655 *fol.* 37.

Reassumowaną tę konstytucyą sub Confiscatione Towarow y Rok ieden, czasu do wyprzedania ich prolongowaną. 1659. *fol.* 15. co służy y W. Xięstwu Litewskiemu *Ibidem* znowu

wu Konstytucyą pomienioną. 1655. Reassumowaną, y aby in toto obserwowana była in perpetuum warowaną, a na wyprzedanie Towarow zakazanych, rok tylko ieden czasu kupcom pozwoloną. 1613. *fol.* 6.

Ze Plebeiis niewolno Szat drogich y futer &c. zażywać. *Vide Titul.* Lex Sumptuaria. Ze tymże zakazane używanie Kleynotow wszelakich *Titul.* Kleynoty. Okupca h. Cudzoziemskich dawne prawa y konstytucye Miastom W. Xięstwu Litewskiemu Reassumowaną, y postanowioną aby niewprzod handel prowadzili, ażby Krolowi, Rzeczypospolitey, y Miastu sub fidelitate przysięgli, y wszelkie podatki do skarbu płacili y do jurisdykcyi podlegali, czego Grod y Magistrat sub pœna contra negligentes descripta doyzrzeć y exekucyą czynić powinni. 1678 *fol.* 16.

Kupiec według Instruktarza Cło ma dawać *Titul.* Cło. Na kupcow co za podatki postanowiono. *Titul.* podatki. O kupcach *plura Vide Titul.* Cudzoziemcy. Drogi, przemyta, ustawa, woły, składy, Cła, Myta, Zawarcie ziemie.

L.

LASY.

W Lasach Piotrkowskich, y Lubelskich, Deputaci Trybunalscy szkod czynić niemaią, y nierąbać, czego Starostowie tameczni przestrzegaiący y broniący, ani sami ani sługy ich żadney trudności y pozwu albo Roku mieć a to od Trybunału niebędą. 1601. *fol.* 749.

W Lasach

W Lasach y Borach Lubelskich, nie tylko siekierę ale konie woły y woz, wolno zabrać cosię tylko rozumieć ma de Bonis hæreditatis Nobilitatum: *Ibidem. fol.* 756.

LAUDA.

Lauda wszystkich Woiewodztw Koronnych y Ziem, ktore sobie na Seymikach Rela yalnych de genere Podatkow, obespieczeństwie pospolitym, iako też przeciwko chłopom buntownikom albo zboycom, bez ubliżenia Praw każdego Stanu postanowią, approbowaną. 1649. *fol.* 18.

Lauda koronnych Woiewodztw y Ziem, względem Podatkow na Seymach, Seym poprzedzaiących namowione, y ktore na Seymach Relacyalnych względem samych także podatkow namowią, approbowaną. 1654. *fol.* 8.

Lauda Woiewodztw Ziem y Powiatu w partykularne, ktore sobie uchwaliły, y wolą uchwalić maią, o obronie przeciwko swawolnym łupieżstwom (w konfederacyi *Anno* 1674. dołożoną y przeciwko zboycom, y Fortificacyi Miast pogranicznych y o czynieniu Grodowey exekucyi) w zupełney mocy zostawać, y do exekucyi przywodzone bydź maią. *w konfederacyi Generalney Warszawskiey sub interegnis.* 1631. *fol.* 5.

Lauda wszystkie Woiewodztw y ziem in toto approbowaną. 1699. *fol.* 56.

Lauda Podatkowania y mutationes Taryff Reviſiones, Defalcationes, conflagrationes, aliosque quosvis abusus, in eluſionem regularney

płacy

płacy woyſku, & in alleviationem vel prægravationem czychkolwiek Dobr, zakazane Kommiſſarzow, Poborcow, Sędziow fiſkalnych y Sądy Fiſkalne znieſioną. 1717. *fol.* 54.

Laudis Seymikow Powiatowych niepodlegają Dobra Duchowne. Fundacyami Krolow Polſkich y Wielkich Xiążąt Litewſkich nadane. *Vide Titul.* Dobra Duchowne &c. *in plura Ladovio.*

LEX SUMPTUARIA.

Mieſzczanie, ani Plebei excepto Magiſtratu, niemaią zażywać Szat jedwabnych y podſzewek, ani Futer koſztownych, okrom Liſich, y innych podleyſzych. y żaden z nich niema chodzić w ſzafianie ſub pæna 14. mar: ad cujusvis inſtantiam, y tych rzeczy *Delatorowi* przyſądzeniem; o co Forum ex termino facto w każdym Sądzie Mieyſkim. 1613. *fol.* 23

O Tymże ale exceptis Proconſulibus. Advocatis, Vice advocatis majorum Civitatum; o co Forum Kupcom przed Woytem, absq; quavis Appellatione, a Mieſzczanom w Sądzie Grodzkim mieysca onego, pæna major centum marcarum, ktorey Krol nikomu odpuſzczać niepowinien. 1610. *fol.* 11. Ktoby w Miaſtach Krolewſkich, Duchownych, y Swieckich, konſtytucyi. 1613. (quæ ſupra) doſyć nieczynił, ioco pænæ, ma dawać, quotannis od ſiebie, żony, Dzieciy y Czeladziy od każdey oſoby po złotemu, za kwitem Urzędu ſwego bydź od peny wolnym do roku, Excipitur Urząd, ktory nie niepowinien dać. ale tylku te winy, każdy w ſwey

swey jurysdykcyi sub pœnis contra negligentes Officiales sanctis, na osobach zwyz pomienionych exekwować ma. Apieniądze te, ktore wybiorą, do Skarbu W. Xięstwa Litewskiego prœmisso juramento, na sprawiedliwe wybranie y oddanie, wnieść, y kwit otrzymać powinni. 1629. *fol.* 20.

Reassumowaną. *Anno* 1613. & 1620. *Konstytucyą*, dokładaiąc; iż ktobykolwiek ex plebeiis ważył się do stroiu, *Kleynotow*, sukien iedwabnych, albo drożzych, y te rozumieiąc, co iuż gotowe maią, także Soboli. Rysiow, Marmurkow, Pupkow, iedwabnych pasow, używać; taki każdy *Kupiec* y Mieszczanin bogatszy, Pœnam 1000. mar: ad cujusvis Nobilis instantiam, a plebejiæ conditionis uboższy, pœnam Ducentarum mar; in Officio Civili, z Dobr *Krolewskich* cum appelatione, za Dworem, a z Dobr Ziemskich w Grodzie sine appellatione repetendam; per medium Delatori & Fisco Reipublicæ dividendam, zapłacić ma. A Magistratus & Officiales wszyscy w Miastach wielkich, według tychże *Anno* 1613. & 1620. *Konstytucyi* sprawić się ma. 1655. *fol.* 37. Taż *Konstytucya* służy y W. Xięstwu Litewskiemu. *Ibidem*,

Przywodząc Legem Sumptuariam in realem Executionem, Reassumowaną pomienioną *Konstytucyę*. 1655. y aby in toto obserwowana była perpetuis temporibus postanowiono. A na wyprzedanie Towarow zakazanych, Rok tylko ieden czasu kupcom pozwoloną. 1683. *fol.* 6.

LIBER.

LIBERTACYE.

Libertacya Kamienić y Dworow Szlacheckich, w Miastach y na Przedmieściach, Lubelskim y Piotrkowskim leżących: od stanowisk Deputatskich, ktorych Starostowie tameczni naznaczać niemaią sub pæna Quingentarum Marcarum in judicio Tribunalitio, ex Regestro Officii vindicanda. 1654. *fol.* 13 Libertacye od podatkow Dzierżarwcom Krulewczyzn należących. *Titulo* Miasta.

Konstytucya o Desertach y *Konflagratach*, 1635. y na tym fundamencie reassumniąc ong *Konstytucyą*. Libertacya wszystkim Miastom, y Wsiom *Krolewskim* Duchownym y Szlacheckim, przez inkursyą nieprzyiacielską y przechody Woysk spustoszonym do lat czterech pozwolona, z tą iednak kondycyą, ze te Desolacye nić derogare niemogą podatkom teraźnieyszym, także czopowemu y Akcyzie 1658. *fol.* 9.

Libertacya Dworu w Lublinie Urodzonego Marcina Czaplica, *Podstolego Kijowskiego* ab oneribus Civilibus, & incorporatur jurisdykcyi Grodzkiey y Ziemskiey. 1673. *fol* 35

Libertacye pewnego Grontu przy Łukowie na Sukieniki Łukowskie kupione *Cieszkowski* nazwanego. Przywiley od *Krola* nadany, in toto approbatur. 1631 *fol.* 32.

LICOWNY ROK.

Statut o Licownym Roku deklarowaną, że się ściągać niema, tylko na rzeczy kradzione 1578. *fol.* 336.

W Ma-

W Mazowieckim y Podlaskim Woiewodztwie takie sprawy sądzą się na rokach Grockich Per Capitaneum loci hoc ordine. In imo termino contumacia In 2do Lucrum, in 3tio eidem Lucro satisfactio, albo restitutio rei ablatæ cum Refusione Damnorum, sub pæna infamiæ; quæ in defectu jam exnunc decernetur; posi- tio drugą Niedzielą ante Terminos inquisitionum facionati Termini uprzedzać ma, Inquisitiones expediti maią przed podstarościm albo Urzędnikiem Ziemskim, ktorego sobie Strona obierze, a gdyby się pokazała calumnia ex Inquisitionibus na actora pæna Talionis cum Refusione Damnorum liquidandorum in instanti, expectô manifestô furtô, o ktorym stare Prawo conservatur. 1613 *fol.* 18.

LISTY.

Po Statucie *Krola Kazimierza*, choćby kto Listow starych niemiał, a pokazał to. iż przy złączeniu Summ, albo oddawaniu starych Listow, albo też przenoszeniu Summ z iednych Dobr *Krolewskich* na drugie, zostały iakokolwiek przy *Kancellaryi*, by też daty starych Listow w nowych. Listach niebyło, summy, exekucyą nietraci 1652. *fol.* 15. O Tymże y po statucie *Krola* Alexandra wyiąwszy gdyby iaśnie na Seymie od *Krola* dowiedzioną było, iż takowa zastawa była po statucie *Krola* Alexandra, nie metryką iednak dowodzoną bydź ma. *ibidem. fol.* 17

Declaratur iż ieźliby Sukcessor obligatoryi takowe Listy odnawiał, abyłby wątpliwością iaką

iaką podeyzranym około przypisania summy, tedy przysiądz ma, iż takowe Summy, nie na oszukanie ani na szkodę Rzeczypospolitey są przypisane. *Ibidem Titul:* o Przysiędze y Dziale.

Listami staremi gdyby kto pokazał że po Statucie *Krola* Alexandra, *Krolowie* cudzemi albo w przeżyskach odiętemi Dobrami, dysponowali iako swemi, maią bydź te Dubra przywracane, a cognitio powinna bydź na Seymie. *Ibidem fol.* 24.

Listow Exekucyi podległych Cognitio, do drugiego Seymu odłożona, *Ibidem fol* 26. Rewidowaną ie y sądzoną. 1563. *fol.* 38. *& sequenti.* Listi Lwa Swidrygała, y innych Xiążąt potwierdzane, z tą Deklaracyą, iż ktokolwiek za temi Listami iest in Possessione Dobr iakichkolwiek, conservari ma wiecznemi czasy, juxta tenorem tychże Listow. 1566. *fol.* 125. a Miasta *Pruskie* że ich nieukazały, w exekucyi upadły. 1567. *fol.* 130. Decreta wszystkie seymu Lubelskiego, y Piotrkowskiego, o Liściech uczynione, do Powiatow maią bydź odesłane: y do Akt wpisane y obwołane, y potrzebuiącym z *Kancellaryi* wydawane. *Ibidem fol.* 132.

Listy żelazne alias moratoria, Mieszczanom y żydom przeciwko Szlachcie, z strony nie płacenia Długow niemaią bydź dawane sub nullitate. A miedzy Mieszczany, y inszemi Osobami. niemaią bydź dawane bez słuszney y w prawach opisaney przyczyny, z *Kancellaryi* 1588. *fol.* 458.

Listy *Krol* językiem *Polskim*, albo Łacińskim

skim expedyować ma. *Titul.* Krol, bez Listu od prawnego od Pana, czeladzi Towarzyskiey niewolno odchodzić *Titul* Hultaie. Listy y przypowiedne *Titul.* Zołnierz.

LISZKI MŁODE.

Liszek młodych niema nikt zbierać, sub pæna 14. marc a liszki rozpuście. 1557. *fol.* 11.

LOZNI.

Loźni ludzie Szlacheckiey kondycyi, ex Termino tacto, in Criminalibus & Civilibus w Grodzie sprawować się mają. Salva appellatione na Trybunał, albo Piotrkowski albo Lubelski, w W. Xięstwie Litewskim na Wileński y gdzie się Trybunał odprawuie, inter causas conservatas in duabus septimanis 1611. *fol* 4.

Gdyby kto in Criminali Szlachcica obmowił, y onego do więzienia Zamku sądowego oddać, y przytym instygować nań chciał, takowego Więzienia Urząd Grodzki niema nikomu, ad Decisionem Causæ, sub pæna 100. marc bronic, Instigans iednak onego strzedz, y żywnością opatrować będzie powinien. Toż się ma rozumieć & in criminalibus, że ieźliby obwiniony Loźny albo Possessionatum Nobilem albo Civem, de parendo judicato niestawił, albo zastawy iakiey ktoraby korrespondowała Damno, u Urzędu nie zostawił, w Więzieniu ad decisionem causa & satisfactionem judicato, zatrzymany przez Urząd bydź ma, Statuto Thorunensi, de violentia in Civitatibus per nobilem illata, in robore manente a gdyby incul-

patus niesłusznie do więzienia, per definitivam sententiam znalazł się bydź podany nie z Urzędem ale z tym ktoryby go obwinił, y do Urzędu podał, ratione præmissorum in foro competenti patebit mu via. *Ibidem.* Ložnych przekupniow, y Rzemieśnikow. ktorzy Prawa Mieyskiego niemaiąc, jurisdictioni Civili niechcą parare, oni oney subesłe y rożnemi handlami y Rzemiesłami się w Miastach bawiąc. do żadnych ciężarow y podatkow niechcą się przykładać. Urzędy Staroście y Mieyskie, od Miast odpędzać maią. A Szlachta tak Duchowni, iako y świeccy protegować ich niemaią, w Domach iednak tak Duchownych iako y Szlacheckich niemaią bydź imani, ale Prawem, ich trzeba repetować, a Urząd Grodzki powinien z nich, pod win Sto Grzywien, ad primam Requisitionem exekucyą nullo habito respectu czynić. *Ibidem* 27.

Ložnych ludźi y hultaiow wszystkich, pod pospolite Ruszenie. aby Miasta na służbę wyganiali sub pœna Ducentarum Marcarum w Grodzie ad cujusvis Delationem, bez appellacyi repetenda, rozkazaną. 1621. *fol* 8.

LUSTRACYA.

Lustracya Dobr Krolewskich w pięc lat zawżdy bywać ma, dla przyczynienia albo umnieyszenia Kwarty, za iakiemi przypadkami. 1568. *fol* 22. Znowu o tymze 1601. *fol.* 731.

Lustratorum Bespieczeństwo warowane sub pœna Criminis *Læsæ* Majestatis według Konstytucyi 1562. *Titul.* Rewizorowie.

Według

Według Prawa tego to iest. 1561. & 1601. postanowionego, wyslani Lustratorowie z Seymu do Wielkiey Polski, do Rusi, do Wołynia, do Kijowa, do Prus, do Mazowsza y do Podlasza. 1569. *fol.* 186. Na Lustracye Uniwersały Krolewskie, pod Piekzęcią Pokoiową y Koronną ex Senatus consulto wychodzić niemaią, *plura o lustracyach in Ładovio.* Statutom Koronnym a zwłaszcza Statutowi. Krola Alexandra y Konstytucyom o Exekucyi przed Unią y po Unii uczynionym niemaią Starostwa Łuckie Włodzimierskie, Krzemienieckie, Bracławskie, Winnickie y Obywatele tameczni podlegać

M.

MALE CONTENTI.

De Malekontentis *Videatur Ładovius & Constitutio.* 1588. Ktorzy mogą Sądzić, male contentum y rekognoskować ieżeli winni albo nie, y ieżeli nie są ciż sami Delatorami ani obwinionemi. *Constitutio,* 1607. *fol.* 828.

MARSZAŁKOWIE.

Marszałek Koronny przy Urzędzie swym dignitarstwa mieć niemoże bo z Urzędu tego y mieysce y wotum w Senacie ma. 1695. *fol.* 84. y Hetmanem bydź niemoże, Marszałkowie przez czeladź swoią porządku y pokoiu przestrzegać maią, na ktorą ktoby się targnoł albo udezrzył a nieranił, na ręce, akto by ranił, na gardle ma bydź karany.

Jeżliby ci zaś sludzy w czym wystąpili albo komu ubliżyli przez Marszałkow niedwłocznie

za delacyą sprawiedliwość z nich powinna bydź czyniona. A gdyby Marszałkowie sprawiedliwości uczynić niechcieli, albo się zbraniali (na kapturze generalnym ma bydź uczyniona) 1573 *fol.* 211. Gdyby się Król znaydował w Inflanciech, Marszałek W. Xięstwa Litewskiego powinien swą Funkcyą odprawować, agdyby y Koronny był, tym sposobem iako na seymie, Urzędy swe odprawować powinni. 1589. *fol* 510.

Marszałkom oboygom Narodow podczas elekcyi Krola, za uzyciem Woiewodztwa Mazowieckiego, wyiąwszy *Dwory* y Domy *Szlacheckie*, Stanowiska rozdawać pozwoloną. 1632. co y w pośledniey szych elekcyach pozwoloną, w Stanowisku Marszałka W.K. w Warszawie sądy Kapturowe generalne sub interregnis odprawować się powinne. *w Konfederacyi Warszaw.* Starszy nad Gwardyą Krolewską pod władzą y jurisdykcyą Marszałkow oboyga Narodow bydź ma *Titul.* Krol. Między Marszałkami oboyga narodow skrypt o początku spisany, ręką Krolewską podpisany, Pieczęciami Koronną y Litewską zapieczętowany, do Akt Metryki obojey podany in toto Approbowaną 1647 *fol.* 43. Marszałkowie przy ciałach Krolow zmarłych funkcyą swoią odprawować maią sub Interregnis aż do elekcyi nowego Pana *w Konfederacyi Warszawi* 1632. & 1648. & 1674. Marszałkow quo ad judiciaria, expedycyi pospolitego ruszenia jurisdykcyą *vide Titul.* Woyska. Marszałkom Koronnym wolno brać sądzić, & prævia Inquisitione

sitione sine appellatione karać, tumultuantes na żydow w Miastach y Miasteczkach podczas Rezydencyi Krolewskiey. 1676. *fol.* 48.

Marszałkow osobnych Narodowi Ruskiemu mieć pozwoloną cum Dignitate Senatoria, ktorzy według Roty Urzędnikow Koronnych Przysięgę wykonać maią. 1659. *fol.* 52. Marszałkowskich Sądow Artykuły, według ktorych, na każdym przy bytności Krolewskiey mieyscu, Urząd Marszałkowski ludzie występne karać ma, approbowaną, y in volumen legum inferować zleconą. *Konst: Litewska* 1678. *fol.* 22.

Ktorych Artykułow series.

Nayprzod aby żaden cujusvis status tam advena quam Jndigena nieważył się w Domach na ulicach y wszędy, zwadek y zamowek, uszczypliwych słow, tumultow sedycyi odpowiedzi, czynić na poiedynek wyzywać, na Gospody, Domy cudze gwałtownie nachodzić y nasyłać, ani krzywdy swey privata authoritate dochodzić, ale urzędownie, ktoby inaczey sobie postąpił, ma bydź in recenti facto & crimine, sine ullis exceptionibus przez Urząd Marszałkowski Sądzony. y za występek według prawa y zwyczaiu karany. aktoby chciał takiego turbatora Urzędnikowi bronić, ieżeli taki complex w takiey obronie będzie zabity, to impune zostać ma. a ieżliby nie, tedy ta co y za Pryncipała, na takich Pana extendowana bydź ma, a ktoby post patratum facinus nie będąc in recenti crimine poymany, ziechał, na takowego w Gospodzie iego. Pozew pisany położony

bydź

bydź ma za ktorym inquantum by przez się albo Plenipotenta nieſtanął naczas naznaczony y Termin do sądu, tenty in contumaciam ipsius, præmisso tamen ſcrutinio de facinore per ipsum perpetrato, na takim pæna infamiæ extendowana bydź ma.

Aby żaden nieważył się w Miaſtach na ziazdach publicznych, po przed Mieściach y w okoliczności iego, y na każdym mieyscu pod Rezydencyą naszą a Ruſznicami, czakanami, Kilofami z Broniami niezwyczaynemi, a generaliter cum armis & in armis ſeditionem præferentibus chodzić, a tym wiecey ani do Zamku przyść, ani wechać. Aktoby się tego ważył, przez urząd Marszałkowſki ma bydź 14. grzywien karany ex Delatione cujusvis, aktoby Ruſznice noſił, albo z niey ſtrzelał, przez urząd Marſzałkowſki ma bydź poimany, y w więzieniu trzymany, aż winę temuż urzędowi 200. Grzywien polſkich w Konſtytucyi 1621 Roku opisaną, odłoży, o krorym ſtrzelaniu gdyby ten, u kogo to w Domu w Piwnicy, albo przed Domem się działo. Urzędowi Marſzałkowſkiemu nieoznaymił, ma bydź karany winą 14. grzywien przez Tenże urząd.

A iż wiele natym należy przy bytności naſzey, a oſobliwie na Seymie gdzie się publiczne conſilia Rzeczypoſpolitey odprawuią, aby żaden cudzoziemiec, iakiegokolwiek ſtanu, y kondycyi byłby, bądź to pod pretextem Towarow iakich, albo handlow, bądź to z inſzey potrzeby swey prywatney, nie śmiał ani się ważył,

Priva-

privata authoritate bez wiadomości Panow Marszałkow, albo urzędow ich, do Gospod wieżdżać, y one sobie naymować, sub pœna arbitraria Urzędu Marszałcowskiego. A gdyby Gospodarz. niedawszy znać, iednego albo drugiego dnia do urzędu Marszałkowskiego takim człowieku, onego do swego mieszkania przyiął y przechowywał, taki każdy iako inobedi-ens woli y Rozkazaniu naszemu, ma bydź karacy Przez Urząd Marszałkowski pœna 30. Mar Polonical: in instanti persolvendarum & sessione Turris per sex septimanas.

Gdziebyteż kto pod takim ziazdem Seymowym, iakoteż y naktorymkolwiek innym mieyscu przy bytności naszey, zwadę zaczął, policzek albo razy sine zadał, broni dobył: choćby nieranił, ma bydź karany winą 60. grzywien y siedzeniem w Wieży poł roka, a gdyby kto kogo ranił w Zamku, albo invicinia Zamku, także w nayściu, na Gospodę albo ex insidiis, bądź w Domu bądź w rynku albo ulicy, ma bydź na Gardle karany, ktoby zaś ex contentione; albo z pijaństwa; rany komu zadał, opodal od Zamku na ulicy albo innym mieyscu takowy dokupuiąc gardło, winę 200. grzywien, parti & officio per medium, zapłacić będzie powinien, y w wieży ćwierć Roku siedzieć; ten zaś ktoryby in justa defensione vitæ, gravi lacessitus injuria kogo ranił, arbitrio sądu Marszałkowskiego subjacebit, aktoby post patratam facinus ziachał, na takim pœna infamiæ extendowaną bydź ma,

W Gro-

W Grodach aby każdy potściwie się y skromnie zachować, wyftępkow, żadnych nieczyniąc, y niebespieczeńftwa ogniowego pilno się wyftrzegaiąć, dlaczego każdy Gospodarz powinien wodę w ftatkach, osęki, drabiny, y insze rzeczy, takie też przy kuchniach w Rynku y gdzie indziey postanowionych, aby te ftatki pomienione dla niebespieczeńftwa ogniowego, zgotowane były; czego Urząd Marszałkowski przestrzegać ma, y w tym niepofłuszných y niedbałych winą 14. grzywien karać. Aktoby ftatki z wodą y insze potrzeby do tego należące rąbał y psował, taki ma bydź ftem grzywien karany, Trąbienia żadne oprocz stołow y wiazdow przednich PP. Senatorow, także y na furmach grania aby niebyły, aż we dnie, a osobliwie w nocy, gdyż ztąd zwady między Trębaczami Furmaczami zwykły bywać.

Panom Posłom Cudzoziemskim, także y sługom ich aby każdy uczciwość przyftoyną oddawał, a ktoby ktoremu nietylko krzywdę uczynił, ale też przykrość iaką y pośmiewisko stroił, każdy według excessu swego przez Urząd Marszałkowski karany bydź ma: gdzieby się komu albo na ulicy gwałty, działy, tak we dnie iako y wnocy, ktobykolwiek krzeszał, cegłował, tedy słudzy Urzędu Marszałkowskiego, albo warta, maią takiego swawolnego pójmać y niemaiąc na żadną osobę respektu do Urzędu Marszałkowskiego oddać, y o excessu tego pewną sprawę dać a tak ex allegatis & Probatis, Urząd Marszałkowski Dekret według

Pra-

Prawa wydać ma, a gdzieby kto na takowym uczynku poimany y wyſtępku był; ma podlec wſiom o gwałcie y o złamieniu wzwyż mianowanym, a kroby perpetrato facinore ziechał, pœnis ſuprafcriptis ſubjacebit. Chłopięta, wyrostkowie, Kozacy, Maſztalerze, y inſze podleyſze oſoby, aby hukow, wołania na Zamku nieśmieli czynić, aktoby ſię tak ſwawolny znalazł, zaraz ma bydź poimany przez ſługi Urzędowe, y wedle wyſtępku karany, o co ani ſami Panowie, ani ſłudzy uymować ſię niemaią, bo kożdy ſłuſznie nauczyć czeladź ſwoią może w Domu, iako ſię na dworze naſzym zachować ma D. tego do Pokoiow y Gmachow naſzych ciſnąć ſię niemaią, ale na dole, a Hayducy przed Zamkami, pod karaniem wzwyż mianowanym zoſtawać maią. Maſztalerze y inni ſłudzy z Końmi Panow ſwoich, aby także z wozami na ſtronie ſtawali, bo z tąd za nieobyczayny trzymaniem Koni częſtokroć ludzie bywaią obrazeni.

Lud wſzelaki poſpolity, tak Mieyski iako y cudzoziemſki, Turcy, Tatarzy dzicy, żydzi, inſze wſzelakie ſtany, aby od każdey oſoby za pokoiem były, atktoby ſię tak ſwawolnym znalazł, według exceſſu ſwego karany bydź ma: acz ta ſwawola y beſpieczność w ludziach znayduie ſię, że ieden drugiemu ſwawolnie, bez wiadomości y zapiſania ſtanowniczego w Gospody wieżdżać zwykli, tedy zabiegaiąc wſzelakim zwadom y roſterkom, ktore z takowey przyczyny pochodzą, ktoby ſię tego ważył, żeby ſię przeciw ſtanowniczemu ſłowy niepoczciwemi

mi

mi targnoł, ma bydź przez Urząd Marszałkowski Wieżą karany. Aktoby swawolnie napis Stanowniczemu zmazał. albo Herb, za naznaczeniem iego na Gospodzie przybity oddarł, na takowym wina 30. grzywien extendowna bydź ma.

Ci co służby albo spraw za Dworem niemaią ani się handlem przystoynym y obmyślaniem uczciwey Żywności swey bawią, Hultanie, tułacze, biegunowie y Kostyrowie, ktorzy się grą, kradzieżstwem, szalbierstwem, pianństwem y inszemi nieprzystoynemi postępkami bawią, aby przy Mieście y okolicznościach iego niebyli, y podiakim pretextem niemieszkali aktoby po publikowaniu tych artykułow, był znaleziony, ma bydź poimany y uprędzierza sieczony, przykowany, y z Miasta wyświecony, a ieżeliby się znowu wrocił, ten iuż na gardle karany bydź ma. A za żadnego takiego żaden się nymować sub Pæna complicitatis niema, a ktoby takich łotrow w domu przechowywał, na takim domie peny maią bydź wskazane, a gdy by za daniem Roku uciekł, ieżeli possessionatus, in contumatiam, Pæna infamiæ ma bydź karany.

Przekupniowie, przekupki zabiegaiące, Furmani ktorzy za Miasta y na drogi zabiegaią y zaiezdzaią, a u tych co żywności do Miasta nowszą y wożą przekupiwszy, na Rynku one zaś iako naydrożey mogą przedaią, aktoby się tego ważył na przedmieściach y wszędy na mile od Miasta, a był przeświadczony ma bydź 14. grzywien Polskich karany, albo in defectu siedzeniem

dzeniem w Wieży. y zabraniem tego co kupuią, oprocz Rynku, gdzie będzie wolno każdemu po zdzęciu proporczyka Mieyskiego z Ratusza, ktory proporczyk ma trwać do godziny 10. na poł zegarzu, a z tych żaden zakładać się y sczycić się niema, żeby był sługą ktorego Pana, gdyż takowego ku szkodzie ieden drugiego żaden ochraniać niema. Takieyże winie podlegać maią ci, co drwa przekupuią.

U szynkarzow w Domach y piwnicach, ani też w budach, żaden picia żadnego, nayualey do godziny osmey, na połzegarzu, ana całym zedarze do czwartey w noc, szynkować, ani ognia do teyże godziny zażywać niema, ktoby się tego ważył, utraceniem naczynia z napoiem, y wieżą karany bydź ma.

Aby żaden tak w Mieście, iako y na przedmieściach; u kupcow, Kramarzow, iako y Rzemieśnikow, szynkarzow, rzeczy gwałtem brać nieważył się, ieno wepług targu zapłaciwszy, ktorzy przedawaią, aby pobożnie rzeczy swe, według ustawy Urzędu Marszałkowskiego przedawali aktoby gwałtem co komu wziol, ieżeli Szlachcic in duplo to, co wziol zapłacić powinien, a ieżeli nie Szlachcić, tedy wroceniem tego co wziol gwałtem, y siedzeniem wieży karany bydź ma.

Piekarze y Piwowarze, Szynkarze, Rybacy, wszelacy Rzemieśnicy, aby towary y Roboty swe, według ustawy Urzędu Marszałkowskiego, sprawiedliwą miarą przedawali, aktoby się tego ważył, żeby drożey nad ustawę, więc y mniey-

szą

ską miarą y wagą, także y Towary swe przedawał, ma bydź przez Urząd Marszałkowski toties, quoties winą, 14. grzywien karany, ex delatione cujusvis ieżli by się u kogo, tak w towarach iako y napoiach fałsz iaki pokazał, taki ma bydź zabraniem Towarow albo napoiow, przez Urząd Marszałkowski karany: salva evasione gdy by dostatecznych probacyi niebyło. Towarow żadnych aby się nie godni święte wykładać, ani przedawać nie ważył, podwiną 14. grzywien, y gorzałek przed Kazaniem w Święta aby nie szynkowaną, nigdzie. a osobliwie pod Zamkiem pod winą 14. grzywien. A iż ludzie swawolni częstokroć pænas, O zranienie pod Bokiem naszym fortelnie uchodzą, tedy aby każdy cerulik, każdego rannego pierwey opatrzywszy. Urzędowi Marszałkowskiemu, dowiedziawszy się iako go zowią, y kto go ranił? oświadczył y opowiedział, sub pæna 14. Marcarum Polonicalium ex Delatione cujusvis in officio Mareschalci repetenda.

Przy Sądach Urzędu Marszałkowskiego aby się każdy utściwie skromnie zachował podwinami w prawie pospolitym o bespieczeństwie sądow opisanemi.

Bespieczeństwo y Pokoy sługom Urzędu Marszałkowskiego, ktorzy pokoiu pospolitego przestrzegać maią waruiąc, tak deklaruiemy; iż ktoryby się na ktorego słowy nieutściwemi z nich targnoł, wieżą ma bydź karany, a ktoby ręką choć by nieranił, gardło tracić ma.

Białogłowy nierządne, ktore by się utściwym a potrzebnym handlem y robotami niebawiły,

mężow

mężow swoich niemiały, aby w Mieście y po Przedmieściach zaraz niebyły, y niemieszkały. a ktora by się bawiła, y znaleść dała, ma bydź poimana, u pręgierza sieczona, y na uszach naznaczona.

O takowe tedy y wszelakie insze pod czas Seymow, y na każdym przy bytności naszey mieyscu popełnione excessy. każdy y wszelakiey kondycyi człowiek, nie excypuiąc się ad Forum competens, ani żadnemi in causis exceſſuum Privilegiis zastawiaiąc, uti in recenti facto & crimine, sprawować się powinien przed Urzędem Marszałkowskim

Artykuły Marszałkowskie reassumowane, y aby one W. W. Marszałkowie oboyga narodow do exekucyi contra delinquentes przywodzili, sub amissione Officiorum warowaną. 1699. f 49.

Rota Przysięgi Marszałka Sędziego y Pisarza. *videatur in Ładovio Titul* Marszałek.

Marszałkowie Poselscy y Deputaci do Konstytucyi przysięgli bydź powinni *Titul*; Seym.

METRYKA.

Metryka nieszła na dowod; w dochodzeniu alienatorum Bonorum contra Statuta. 1562. *fol.* 17.

Metryki iakich zapisow przyimować niepowinne. *Titul.* Dobra Ziemskie.

Z Aktami metrycznemi może Krol posyłać do chorych dla zeznania zapisow; gdy by kto tego potrzebował. *Titul*, Zapisy.

MĘŻOBOYCA.

Mężoboyca za przekonaniem. Rok y Niedziel sześć nadnie w wieży siedzieć ma; A Krol żadnemu siedzenia odpuszać; niema, ani wtym Staroſtowie folgę czynić maią ſub pæna in Staruto Sigismundi primi descripta 1550 *fol.* 4.

Ale ktoby z rusznice kogo ranił, albo zabił; przyzwoitą winą ma bydź karany; o zabicie iednak ma bydź ſcrutinium. 1557. *fol* 10.

Gdy by Szlachcica na robocie; u roli; źniewa łąk y innych ktorychkolwiek robot przy poddanych ſwoich lub Pańskich ſtoiącego albo robiącego; naſzedſzy wybił. ranił albo też rękę albo nogę mu uciol albo go na członkach przednieyſzych albo głownieyszych obronił; abyłby przekonany; ſowicie Rany członki chromotę zapłacić powinien. A ieźliby zabił, Dzieci albo Przyiaciele tego zabitego, maią in recenti on gwałt albo zabicie zamordowanie y świeżą krew, na mieyſcu gdzie ono Mężoboyſtwo popełnione; Woźnemu y Szlachcie od Urzędu wziętym ukazać y oświadczyć. Mężoboyca zaś do Sądu Ziemskiego proprij ſui di ſtrictus pozwany y tam przekonany ma bydź na dno do wieży wsadzony y przez dwie lecie y dwanaście Niedziel trzymany a poty nie wyp puſzczany, poki ſowicie głowy zabitego niezapłaci. A ieźliby w wieży umarł; z Maiętności iego ma bydź głowa zapłacona Dzieciom albo Przyiacielom zabitego. A ieźliby takie zabicie, albo ranienie było ze ſtrzelby; Seſſio Turcis y zapłata czworaka bydź ma. Scrutinium iednak

iednak, tak o Rany przy robocie zadane, iako y ogłowę, powinno bydź dostateczne, sub juramentis Przez Szlachtę, y inne wszelakiego Stanu ludzie onego mieysca, gdzie by się to stało. Sąsiady, coram eodem judicio Terrestri, per quemlibet eorum, seorsim examinatum Præstandis. *Exceptione Masovia 1576. fol. 308. & hæc sunt ex Statuto Herburthe.*

A gdyby się ex scrucinio nalazło, iż on raniony, nie przyrobocie iest raniony, tracić ma one rany. Jeźli zaś o głowę rzecz idzie, a pokazałoby się ex scrutinio, że citatus zabił; simplex solutio capitis, & sessio Turris ma bydź na nim skazana *Ibidem.*

W Takich sprawach excepcye y appellacye daley iść niemogą iedno na wieżą *ibidem* secundus Terminus ma bydź peremptorius wedle Prawa na ktorym ieźliby citatus niestanoł, albo ziechał precz, in Tertio Termino, iako Prawu Pospolitemu niepostuszny, ma bydź wywołany, y proskrybowany, a potym przez arząd Starości na gardle karany: a strona in Bona perlucris corressponcentia, servatis solitis Processus juris gradibus, ma bydź intromittowana. Prawa żony Mężoboycy, ieźliby ie miała Pierwsze, niźli ten uczynek stał się, w niczym nie naruszaiąc *Ibidem*

A ieźliby Plebeijus przyrobocie był ranony przez Szlachcica, abyłby ow Szlachcić in eodem judicio, cum quinq; Testibus sibi, in genere paribus convictus: Dziesięć grzywien ranionemu, a drugie dziesięć grzywien Panu iego zapła.

zapłacić ma; a ieźliby zabity był? tedy za głowę Potomkom zabitego, y Panu iego winę sowitą płacić powinien. Toż się ma rozumieć. y o zabiciu w naściu, to iest. Gdyby Szlachcic naszedł chłopa, w Domu iego, zabił go. *Ibidem fol.* 309.

Gdyby Szlachcić naszedł młyn Szlachcica y iaki gwałt tamże komukolwiek uczynił, ma bydź Sądzony, iakoby to uczynił przy robocie iego. *Ibidem.*

Pomocnicy zabicia Szlacheckiey osoby obwinieni, powołani y pozwani ieźliby z sześcią świadkow każdy z nich z osobna nieodwiodł się y nie usprawiedlił Aktorowi, albo by upadł wedle Prawa aliquô modô, Winę 30. grzywien Polskich, a Trzy Sądowi Ziemskiemu ma przepadać, y siedzieć na dnie w wieży przez dwanaście Niedziel; y co niema iść w zapłatę głowy, ktorą Pryncypał mężoboyca czynić winien. *Ibidem fol.* 310.

Potym postanowioną, aby contra complices in causis criminalibus, także scrutinium wywodzone było, ab utraq; parte, iako y contra Principales. Agdy się ukaże ex scrutinio complicitas umyślna; post convictionem ma bydź karany, iako y Pryncypał. 1588. *fol.* 465.

O mężoboystwo to iest o zabitą głowę Szlachecką, naydaley w Niedziel dwanaście, albo ieźliby się to mężoboystwo daleko od przyiacioł stało, a prima notitia powinni. ktorym należeć będzie, protestacyą w Grodzie, pod ktorego Jurisdykcyą, się to stało, uczynić. y tę spra-

sprawę sine intermissione popierać maią. *Ibidem fol.* 463.

Z Mężoboycą tak się iednać nikt niemoże, aby wieży miał uchodzić alioquin y ten, kto zabił y ten kto zaiednał, winą na Mężoboycę uczynioną, za instancyą dalszych powinnych, albo, (gdyby tych nie było, lub na nich zchodziło) Urzędu Grodzkiego, w Trybunale karani bydź maią *Ibidem.*

Aieżliby, bliższy do Roku o wieżę pozywać albo konwinkować niechciał, dalsi pozywać mogą. *Ibidem.*

Opiekuni gdyby ogłowę, Imieniem sierot, popierać niechcieli, odpadać maią od opieki: a Minorennibus interim ma bydź suspensio Konwikcyi do lat. *Ibidem.*

Ciż ieżliby głowę zabitą z strony wieże zaiednali, pod winę o zaiednaniu, quæ supra, podpadaią. *Ibidem.*

Mężoboyca wprzod niż z Wieży wynidzie taxam Capitis, ieżliby bronią ręczną zabił Dwieście Czterdzieści grzywien; a ieżliby z Rusznice? Czterysta ośmdziesiąt grzywien zapłacić powinien, albo ieżliby on w wieży umarł; successores iego powinni zapłacić z Dobr iego potomkom zabitego. *Ibidem*

Aktoby będąc convictus, Wieży in tempore niezasiadł, albo oney niewysiedział. ipso facto infamis est, y za przypozwaniem na Grodzkich Rokach, sine quibusvis Dilationibus, & exceptionibus ma bydź publikowany, y przez stronę albo Starostę imany, y na gardle karany, y

Dobra iego æquivalentia Pœnæ maią bydź Stronie podane, aż do zapłaty głowy, per successores justevicti. Ato się ma rozumieć: ieżliby kto in causa criminali, ratione insidiosi homicidii, vel alterius cujusvis criminis kondemnowany został Dekretem Seymowym albo w Grodzie w artykułach Grodzkich. *Ibidem.*

Na Woynę Turecką zaciągnionym dopuszczoną było z wieży wyniść, tak iednak, aby we 12. Niedziel po potrzebie sessionem oney explerent. 1590. *fol.* 570.

Także y tym, ktorzy na pospolitę ruszenie iechać mieli pod woynę Turecką. 1621. *fol.* 8.

O Mężoboystwo powołanie officiose uczynione; ma wszystko uprzedzić 1588. *fol.* 464.

In causis homicidii; tak o głowę zabitą, iako y o zaiednanie oney, co za świadkowie bydź maią? y iako scrutinium odprawowane bydź powinno? *Titul.* Scrutinium.

Statut o Mężoboystwach, w obronie zdrowia uczynionych, gdyby się to iaśnie ex Scrutinio pokazało, w mocy zostawioną. Homicidia zaś casualia tak deklarowaną: że tylko rozumiec się ma w tym casus, gdyby kto, niemaiąc z kim przedtym contentiones; rixas, & odia z przygody zabił człowieka ale w Mieście, we Wsi, przy Domu, w Polu przeyzrzystym, gdzie ludzie chodzą, gdy kto z Ruszniey zabiie, allegatio Casus iść niema. 1588. *fol.* 464.

O Mężoboystwo z Ruszniey, pod wszelakiemi sądami, y ziazdami w Woiewodztwie Płockim: Mazowieckim, y Rawskim popełnione, wolno każ-

każdemu takiego pozwać tacto Termino peremptorio przed on Sąd, albo Urząd, y tam cognitio facti bydź ma. Co ieżeli się ex Inquisitione pokaże, tamże zaraz exekucya ma bydź czyniona y satysfakcya nakazana. sub pœna Bannitionis y wszystek postępek in eo passu, taki bydź powinien, iaki się w Trybunale zachowywa, salva appellatione na bliższy Tribunał albo Piotrkowski, albo Lubelski, in duabus Septimanis. Trybunał powinien takie sprawy sądzić etiam extra Palatinatum tanquam ex Termino conservati; Agdyby się taki excess stał na mieyscu, gdzieby Sądu, albo Urzędu nie było; tedy wolno takimże postępkiem ad officium Capitaneale postąpić, ex Citatione Literali; Jeżliby zaś excessivus, z mieysca Seymikow, y Sądow ziechali, nizli mu Tactum Terminum daną, takowego wolno bedzie ad officium Castrense pozwać pro iisdem pœnis wedle zwyczaiu Trybunalskiego, y takiż postępek ma bydź obserwowany, tymże też sposobem in Quatuor Articulis Castrensibus sprawy na Trybunale ktorymkolwiek. Appellatione tylko semel interposita, maią bydź odprawowane: pœna in eisdem quatuor articulis antiquâ salvâ in toto manente. Wczym wszystkim Inquisitio, Scrutinia per Officium Castrense &. Terrestres Officiales maią bydź pilnie czynione. 1598. *fol.* 706.

Znowu na drugim mieyscu; gdyby Szlachcic Szlachcica z Rusznicy zabił, albo ranił umyślnie, wry bże Woiewodztwach, a ex Scrutinis pokazałoby się to manifeste, pœna Bannitionis

tionis perpetuæ ma bydź na nim skazana, o co Forum na Rokach Grodzkich oneyże Ziemi albo Woiewodztwa, z wyżey mianowanych, prætmissa Citatione, wedle Prawa, a o głowę. ad Forum Fori Potomkowie zabitego (excepto gdyby się to stało circa *Invasionem* meram Domûs, hospitii & obsessionem vix) pozywać maią. O co scrutinium & diligens inquisitio per Capitaneos & Officiales illius Districtûs ma bydź salvâ tamen appellatione na Trybunał Piotrkowski, albo Lubelski, ktory będzie na ten czas Sądzony, a Termino in duabus Septimanis ma bydź peremptorie konserwowany. *Ibidem fol.* 707.

To Prawo trwać tylko miało, do Powrotu Krola z Szwecyi. *Ibidem.*

Ale ie potym reassumowaną na wszystką Koronę y W. X. Litewskiego in perpetuum. Y aby onemu cujuscunq; Statûs, conditionis, & Præeminentiæ ludzie podlegali, postanowioną y Urzędom Grodzkim, Ziemskim, Mieyskim, a w Prusiech Woiewodztwom sub pœnis ibidem expræssis, aby według pomienionych dwoch konstytucyi exekucyą czynili rozkazaną. In robore zostawuiąc Konstytucyą contra inpossessionatos nobiles. 1557. o noszeniu rusznic uchwaloną. 1611. *fol.* 3.

Gdyby kto kogo z rusznice, lub z łuku zabił, albo postrzelił na ziezdziech y Sądach iakichkolwiek y bieśiadach, nie tylko głowczyzny zabitemu, a rannemu na wiązkow płaceniem, ale gardłem & pœna infamie karany bydź ma,

excepto

excepto ieżeliby in Jnvasione Domus, albo Gospody, broniący się kogo zabił, albo ranił, za słusznym wywodem scrutiniorum, huic pænæ podlegać niepowinien, Co. W. X. Litewskiemu służy 1601 *fol.* 759.

Gdyby Szlachcić zabił *Plebejium* hominem rusticarum, przepada 30 grzywien, ktorych Medietas Panu zabitego, a Potomkom druga medietas cedere powinna. 1581. *fol.* 372.

Podwyższaną Taxam Capitis plebeji na Stogrzywien. a Rany in duplo. 1631. *fol.* 19.

O Mężoboystwo, in defectu powinnych zabitego, *Pan* o sługę może czynić, a ieżliby Pana niestało, to Potomkowie Pana. 1588. *fol.* 486.

Plebejus occidens *Plebejum*, capitis pæna puniatur, w czym scrutinia zachowane bydź maią. 1581. *fol.* 372.

O Mężoboystwie dawnieysze Prawo tak obostrzoną Płockiemu, Mazowieckiemu, y Łęczyckiemu Woiewodztwom y Ziemi Oobrzyńskiey że każdy pro abusu Bombardarum w Grodźie na kwerellach peremptorie sprawić się powinien, y tam prævia Inquisitione, na drugim Terminie. grzywnami, podług Prawa dawnego karany bydź ma. A ieżeliby in Termino niestał pæna perpetuæ Bannitionis ma bydź na nim skarana; salva appellatione na Trybunał ab ultimo Decreto, inter causas recentium criminum. 1638. *fol.* 39.

Przychylaiąc się do konstytucyi. 1601. y do insżych, o zabronieniu niezwykłych broni, y oręża, postanowioną, aby żaden cujuscunq;

con-

conditionis, nieważył się odtąd zażywać albo nosić czekanow in loco publico, pod winą 200. grzywien, ktorą zaraz ex Tacto Termino, ad I stantiam cujusvis Instigatoris, Officii, & judicij cujusvis in Regno, citatus tanquam peremptorio Termino, powinien odłożyć Parti & Instigatori. Non obstante iednak hâc lege, zażywaniu Czekanow, y innych Broni na woynie przeciwko nieprzyiacielowi Koronnemu. 1620. *fol.* 22

Pozabitych Osobach. Successorowie żadnych kwietacyi, Mężoboycom dawać niemogą, lub nullitate onych, & sub pœnis sessionis Turris in fundo irremissibiliter. na każdym krew Braterską przedaiącym extendendis, & successores zabitych iako też Urzędnicy, Ziemscy, Grodzcy, nakoniec wszystcy Obywatele (z ktorych każdemu Delatorem bydź wolno) po *Decretach*: kryminalistow captivare, y ad judicium oddawać y konwinkować mocni będą Urzędy y Sądy wszelkie, bądź przy Delatorze, bądź bez Delatora, ante & post condemnationem, łapać y sądzic kryminalistow mogą & tenentur; a dawność żadna excessivis suffragari niepowinna, owszem każdy, mieniąc bydź Homicidium casuale, vel defensivum, sam etiam non citatus, per Inquisitiones & juramenta Sądowie wywodzić się y u wolnić powinien, y żadna Amnestya zaboycom dawana bydź niema. *Konst: Litew.* 1716. *fol.* 93.

Mężoboystwo sub interregno kaptury sądzic maią. *Titul.* sprawy.

SCRU-

S.

SCRUTINIUM SEU INQUISITIONES

Scrutinia osobie tylko Krolewskiey powierzone są Statutem Olbrachtowym, a Scrutatorowie przysięgli bydź maią. 1550 *fol.* 6. Scrutinium o zabicie ma czynić Woiewoda z Sądem Ziemskim na wiecach, albo Starosta z tymże Sądem Ziemskim. Może iednak Woiewoda osiadłego Szlachcica przysięgłego, y Starosta Podstarościego. na swym mieyscu posadzic; Agdy się ex scrutinio na kogo pokaże. że zabił: przed Krola ma bydź pozwan o wieże. 1557. *fol.* 10.

Scrutinium in causis honoris na wiecach, za przypozwem ma bydź wywodzone ktore ieżliby niedoszły po przypozwie Krol do Powiatu na Seymie ma na to dać skrutatory. 1565. *f.* 100.

To wszystko per subsequentia zniesioną.

Scrutinium o zabicie Szlacheica przy robocie na wiecach ma bydź czynione *w excepc. Mazow:* 1576. *fol.* 308.

Scrutinia in causis criminalibus: na Ziemskich albo Grodzkich Rokach pierwszych illius Distructus ubi crimen patratum est: post obductionem za Przypozwem maią bydź wywodzone. 1578. *fol.* 328.

Skrutatorowie nie maią bydź dawani in causam Invasionis Domûs post convictionem. Przed konwikcyą iednak ma bydź scrutinium 1578. *fol.* 336.

Scru-

Scrutinia o Głowę y zniesienie iey na pierwszy h Ziemskich albo Grodzkich Rokach maią bydź wywodzone post obductum crimen. 1588 *fol.* 464.

Przed scrutinium: ma uprzedzać kładzenie Pozwu dwiema Tygodniami. *Ibidem.*

Scrutinium obedwie strony wywodzić powinny; uczyniwszy naprzod Przysięgę: że świadkow ktorych stawią nieprzenaieli ani są przez nich corrupti a świadkowie maią bydź wiary godni. *Ibidem.*

Scrutinium sam sąd ma odprawować nie przez substytutow inquirendo circumstantias rei, dostatecznie y iak naypilniey y examinowanych z drugiemi nie zpuszczaiąc a ieżliby ktory wczyn był varianus informatus albo favorisans notować to ma. Oczywistych świadkow ma bydź pierwsze uważenie a pluralitas tych zwłaszcza ktorzyby ex auditu świadczyli nie ma bydź pisana oprocz żeby ktory co specialiter ad investigandam rei veritatem powiedział. Dwanaście świadkow maią bydź przyimowani ktorzy pretenus nie z kartek testimonia powinni deponować. *Ibidem.*

Scrutinium ma pozwany wywodzić na Pozew aktora na swoy się Pozew nieodwoływaiąc. *Ibidem.*

Ktokolwiekby pozwany był aby in scrutinio świadectwo deponował powinien peremptorie stanąc y przysięgę uczynić albo też ieżliby niechciał przysiąc pod wiarą y sumnieniem prawdę powiedzieć. *Ibidem.*

Do

Do scrutinium Szlachtic poddanych powinien stawić, sub pœna 100. Marcarum ktora in instanti ma bydź nakazana, cum Remissione ad loci Capitaneum pro executione facienda, ieźliby był contumax y albo świadczyć sam albo poddanych stawić niechciał A ieźliby komu zadaną było, że ktorego z poddanych iego nie dostawał drudzy poddani pod przysięgą zeznawać maią. iż go pod ich Panem niemasz ani go przez zastał. Toż Mieszczanie wszelacy powinni uczynic gdy o to od strony ktorykolwiek pozwani będą. y swiadectwa dać przed Sądem albo Urzędem, przysiągłszy pod winą wyżey opisaną. *Ibidem*

Scrutinium pozwany w inszym Woiewodztwie będą y może zeznać coram proximo Officio Capitaneali a w Prusiech coram Civili takim iakı wyżey sposobem *Ibidem*

Scrutinia in occluso Rotulo stronom maią bydź wydawane. *Ibidem.*

Scrutinia in causis criminis læsæ Majestatis & perduellionis *Titul.* Crimen.

Od Scrutinium w Woiewodztwie Mazowieckim. Sędziowie y Pisarze Ziemscy niemaią brać więcey w Sądzie ieno kopę æqualiter a Woźniowię groszy 3. od całego Scrutinium, 1601. *fol.* 747.

MIARY.

Miary y wagi wszelakie, wszędzie iednakie bydź maią. ktore w Woiewodztwie potym Seymie, każdy w swoim Woiewodztwie, uczyniwszy konwokacyą Dygnitarzow. y Urzędow Starościch y Rady Miasta głowniieyszego w onymże Woiewodz-

wodztwie, po winni opowiedzieć, y sprawiedliwie wymierzywszy, one na Zan ki głowne Starostom, y do każdego Miasta y Miasteczka, pod swą cechą oddać. 1565. *fol* 94. W każdym Mieście y Miasteczku na Ratuszu maią bydź chowane. *Ibidem fol:* 95.

Darmo na Ratuszu każdemu maią bydź wymierzone. *Ibidem.*

Wszędy, pod Winami w Statuciech opisanemi, maią bydź używane. *Ibidem.*

Cetnar ma ważyć pięc Kamieni Kamień Trzydzieści funtow y dwa. Funt 30. Łotow y dwa *Ibidem fol.* 941

Łokiec ma bydź po wszystkiey Koronie, iako na on czas Krakowski *Ibidem fol* 95.

Także kwarta, a cztery kwarty wgarniec iść maią: w Beczkę zaś Garcy 72 a w Baryłę garcy. 24. *Ibidem*

Spy albo Ospy starą miarą dawane bydź maią. *Ibidem.* Woiewodztwu Podlaskiemu, cautum że miary łokcie y wagi maią mieć iak w Warszawie czego Woiewoda albo Podwoiewodzy doyzrzeć ma. 1569. *fol.* 152.

Potym postanowioną aby iednaka miara była w iednym Woiewodztwie, co porownać powinni wedle konstytucyi 1565. Woiewodztwie każdy w swey jurisdykcyi do połroka 1588. *f.* 489

Co y Woiewodztwu Krakowskiemu tum specialiter a Beczka piwa aby miała, w sobie garcy 62. declaratur. 1598. *fol.* 707.

Potym aby we wszystkich Miasteczkach, tak Krolewskich, iako Duchownych y Szlacheckih, korce

korce, funt, Łokiec, Beczka, kwarta, według głownego Miasta w każdym Woiewodztwie były, deklarowaną, sub pœna na Urzędy Staroście y Woiewodzie, contra negligentes Officiales sancita. w Trybunale ad Instantiam cujusvis repetenda. A gdzieby Woiewoda był remissus, powinność iego Starosta mieysca, albo Urząd iego adimplere ma, sub ijsdem pœnis. 1616. *fol.* 10.

Znowu ad Reassumptionem Konstytucyi 1616. postanowioną, aby Urzędy Mieyskie tego przestrzegały, y Prawo to naydaley w sześciu Niedzielach do exekucyi przywiedli, y Miary wszystkie teraźnieysze, od miar głownego Miasta y Ziemi, rożne poznosili, a nowe pomierne Cechą głownego Miasta poczchowane, na Ratuszu mieli, y darmo ie każdemu potrzebuiącemu dawali, a Mieszczany, ktorzyby insze miary w Domach swoich mieć, y onemi mierzać ważyli się, Winą 14. grzywien karali. Czego gdyby też Urzędy do sku tku intra tempus præfixum nieprzywiedły, Winą sta grzywien karane bydź maią w Grodzkim Urzędzie, sine quavis Appellatione & illius Prosecutione. Ktorey Winy, połowica Urzędowi, a druga stronie instyguiącey należyć ma. 1633. *f.* 38.

W Głownych Miastach, aby miar niepodnoszoną, ani umnieyszano, ci, ktorzy podług Konstytucyi Seymu teraźnieyszego ad Pretia rerum należą, doglądać maią. *Ibidem.*

MIASTA, MIESZCZANIE.

Miasta, ani ich Obywatele. Dobr Ziemskich niemaią kupować, sub ammissione, a kupionych y

Rezy

Rezygnowanych wolno propinquioribus, jure retractus dochodzić, y one rekuperować. 1611. *f.* 14

Excipiuntur Privati w Krakowie, y w Mieściech Pruskich, ktorym wedle Prawa wolno Dobra kupować, ale te kupna niemaią Miastom należeć. *Ibidem*

Z Mieszczany Dobra Ziemskie trzymaiącemi, gdy onie od kogo pozwane będą Krol według Prawa ma się zachować. 1550. *fol.* 6.

Ktorzy Mieyskie Dobra trzymaią, æquali modo cum Civibus onera & jurisdictionem ponosić, respectu Fundi powinni. 1611. *fol.* 27.

Potym postanowioną, iż w Miastach Krolewskich, Dobra juri civili podległe, Stan Duchowny, Szlachecki, quocunq, juris tutulo trzymaiący, z tych Dobr, kamienic, folwarkow, Dworow y wszelakich Gruntow, podatki wszelakie publiczne, Seymami y Laudis na Seymikach uchwalone, płacić powinni, sub pœnis legum de Retentoribus sanctis, jure & Processu Fisci vindicandis. Aktoreyby Bannicye na sobie eo nomine lubo od Miast. lubo od Poborcow, względem przeszłych Podatkow otrzymane mieli, Urzędy Staroście Exekucyą z nich nieodwłocznie uczynić, sub pœnis in legibus Regni descriptis; y dobra takowych Retentorow. odbierać per executionem maią. Ate Podatki od pomienionych Possessorow. Poborcy Woiewodztw y Ziem sami wybierać teraz y na potym będą, y o one z Retentorami Prawem czynic. Takowych zaś Retentorow Podatkow wszystkich. dawnych, teraz y na potym uchwalonych, Miasta z podpisem ręki Burmistrzowskiey Delate

Po-

Poborcom, lubo do Grodu, oddać powinni będą. Toż się ma rozumieć o Dobrach, Kamienicach, y Domach Duchownych, y Szlacheckich w Mieście Krakowie, podatkom zdawna podległych. Z ktorych Podatki Soszami maią bydź wydawane, rachuiąc z każdey osady tak wiele simpli, soszu, ile Poborow, tak na Seymach, iako y Seymikach uchwalonych, będzie Ktorych to Podatkow Retentorow, Urząd Mieyski, na Delacie podawać ma. Gront iednak Przewielebnego Macieia Łubieńskiego. do Szpitala Piątkowskiego Fundowany, od wszelkich Podatkow wolny ma zostawać. 1654. *fol.* 13.

Przy Miastach, Miasteczkach, wszelakie jurisdykcye y zniesiono y aby nikomu bez Cechu Piwa w Miastach y na Przedmieściach robić sub pæna Peculatûs niegodziło się, postanowioną. Także aby wszyscy cujuscunq; Status & conditionis, Gronty y Domy przy Miastach maiący, wszelkie onera Civilia zarowno z inszemi; ponosić były powinni, non desogando Przedmieściom, ktore osobne jurisdykcye, Prawa y Cechy zdawna maią, a nie do Starostow należą. 1659. *fol.* 33

Mieyskie Sprawy alias juris Magdeburgensis Theuthonici & Culmensis, za Dworem mają bydź sądzone. 1578. *fol* 32.

Mieszczanie niegdzie indziey, ieno coram suo Magistratu, a Magistratus ex Officiis suis przed Krolem Excepris iis Causis, ktore są Prawem pospolitym wyrażone. o krore jure Terrestri sprawować się powinni. Jako y o te krzywdy

kto-

ktoreby ex re & occasione Bonorum Terrestrium ktore jure hæreditario trzymaią zachodziły, także in foro Terrestri respondere maią. 1611. *f.* 27

Miasta, ktore. Bona Terrestria in communi obtinent, in causis & injuriis mere Terrestribus, iakoto o wydanie poddanego, o sprawiedliwosć z poddanych, in causis Cædis & Sanguinis. in causis occupationis Fundorum mere Terrestrium, in causa executionis nemorum, sylvarum, in causis proprii laboris. y o insze wszelakie liquidi juris Terrestriis: Forum Terrestre powinne pati, iako każdy Szlachcić, sine quavis appellatione & prosecutione post curiam, ale tylko na Tribunał. Co się zaś tycze causas & actiones Civiles, mere jurisdyctioni Civili subjectas. zwłaszcza ratione Bonorum & fundorum Civilium w Miastach; o Sukcessyi po Mieszczaninie, albo Mieszcze, o sprawiedliwość z Mieszczan, o kontrakty, Długi Handle, excessy przez Mieszczany uczynione, y insze wszelakie; ktore juri Civili Magdeburgensi subiunt, u takowe Miasta y Mieszczanie niegdzie indziey pociągane bydź maią, tylko ad Officium Civile competens, cum appellatione post Curiam, sub nullitate Decretorum, in Foro incompetenti latorum 1633. *fol* 25.

Prawa iednak, de securitate iudiciorum, krorym wszelakiey kondycyi Ludzie in Criminalibus podlegać maią, y pœna Evocationis, także o nieoddawanie Podarkow uchwalonych, iako y niedosyć uczynienie ustawom Ur. ę ow Woiewodzych Starościnnych. *Ibidem*. Non obstante hac lege

lege; Mieszczanom wszystkim, po Miastach Fortecę maiącym, o wszelkie krzywdy, szkody zgwałcenie, utracenie, wydanie Depositow, y o inne Excessy. ante & post ingressum Sveticum popełnione, sprawować się kazaną, ad Instantiam cujusvis injuriati w Trybunale Koronnym ex cruda Citatione inter causas Fisci. 1659. *fol.* 11.

Miast y Miasteczek Rzeczypospolitey bespieczeństwo z Ludzmi wszelakiey kondycyi, prawa ich dawne wcale zachowuiąc, pod Interregna warowaną tak, iż gdzieby kto in recenti Crimine, iako iest o tym Statut Thoruński był poimany, takowego sąd kapturowy z Mieyskim Urzędem na Ratuszu sądzic ma, manente Decretorum conclusione pænes pluralitatem Sędziow *Kapturowych*; Co się tak rozumieć ma, że iedna część z Raycow, a Dwie Części z Sędziow *Kapturowych*, ad Suffragia należeć powinny, y to w samych recentium criminum sprawach; Co iednak pod czas tylko Interregnum zachować się ma, nie w tym nie deroguiąc, post finitum interregnum, Mieyskim Prawom y Statutowi Toruńskiemu w konfederacyiach Warszawskich Generalnych sub interregnis. 1632. & 1648. *tum* 1666. *atq;* 1674.

Miasta Statuto Thorunensi abuti niemaią *Vide Titul* Statut. Miastom Koronnym, y W Xięstwu Litewskiemu Prawo de tumultibus, ktore Krakowowi nadane służy. *Titul.* Krakow.

W Miastach Koronnych y W. Xięstwa Litewskiego gdzie Cerkwie Ritus Græci zasiągły, zarowno Mieszczanie tak Rzymiańscy iako y Greckiey Religii, spolnych Wolności, Swobod, zażywać maią, y żadnemu Religia Grecka do Ma-

gistra-

giſtratu przeſzkodą bydź niema, w *Kommiſſyi* Hadziackiey. 1659. *fol.* 505 Więc też.

Mieſzczanie Miaſta poprawować maią y liczbę przez Staroſtą czynić, a ſtaroſtowie poprawy doglądać maią. 1565 *f.* 101. Deputowane pewne oſoby ku Staroſtom na oglądanie Miaſt poprawy, y ſłuchanie liczby z dochodow, ktore Miaſta maią 1566. *fol.* 126. Ale to niedoſzło, bo czas niebył mianowany, od ktorego liczbę z pożytkow wſzyſtkich czynić mieli *Ab Anno.* 1562 czynić ią tedy powinni, y poprawę pokazać ſufficienter ſub confiſcatione Bonorum przed temi, ktorzy z Seymu tego ku Staroſtom, albo ich Namieſnikom deputowani będą 1565. *fol.* 161.

Expeditio Rzeczypoſpolitey aby Miaſta według praw ſtarych, liczbę z prowentow czyniły, 1613. *fol.* 9.

Mieſzczanie na każdy Rok przed Staroſtą, albo Podſtaroſcim ze wſzyſtkich Prowentow do Miaſta zdawna y teraz należących, doſtateczną liczbę czynić ſub pœna. 50 mar Oco Forum za Dworem ad inſtantiam Inſtigatoris, ex Delatione ſupra ſcriptarum Perſonarum, peremptorie, a Inſtigator popierać ma, ſub pœna de Officialibus ſancita. 1620. Maią ſię rachować iako w prawie opiſaną w każdym Roku przed Staroſtą y Urzędnikami, y intratę Miaſtu należącą na poprawę municycyi obracać. 1631. *fol* 43. *Plura otym in Ładovio, przy Miaſtach ſpecifice położonych.*

Staroſtowie. albo ich Podſtaroſciowie z Kommiſſarzami, ktorzy od Krola zeſłani będą, doyzrzec

zrzec maią aby Mieszczanie opatrzyli mury, Mieyskie, Baszty, wały, y Armatę sporządzili, y prochow według potrzeby, przyczynili 1620. Mieyskie Bramy ktoby gwałcił, według Statutu Toruńskiego ma bydź z nim postąpiono 1588 *f* 488.

Miast Koronnych Krolewskich Prawa confirmantur. 1589. *fol.* 536.

Mieszczanie ani plebeji excepto Magistratu niemaią zażywać Szat iedwabnych. *Titul.* Lex Sumptuaria. Miasta że currus bellicos na woynę powinni dawać, patet ex Constitutione. 1591. *fol.* 615. Miasta Duchowne y świeckie powinnościom swym w Prawie o pospolitym Ruszeniu napisanym, sub pœnis legum tamże dołożonych, dosyć czynić maią. 1620 *fol* 4. To iest wozy in necessaria Woienne wyprawić. 1621 *fol.* 12. Nadto wyprawe powinną na Woynę Turecką, ex proventibus publicis & privatis facultatibus. Co za wyprawę? *Vide Ibidem.*

Privati Mieszczanie wszyscy, ktorzy Dobra Ziemskie dziedziczne maią, powinni się sami na tę Woynę stawić, excepto Magistratu & Officialibus. *Ibidem.* Niektore Miasta były wolne od niektorych powinności, według Regestru podanego do Grodu. *Ibidem.*

Miastecza o krzywdy swe, sine assistentia Capitaneorum vel Tenutariorum pozywać mogą. *Titul.* Starosta.

Miasta Krakow, Lwow, Kamieniec Podolski, Sniatyn, Halicz, Kijow, Belz. Krzemieniec, Chocim, Łuck, Przemyśl. Sanok, Strzelbą, Prochem, Ludzmi y inszemi rzeczami

do obrony należącemi podług zdania Hetmanow Koronnych, y Deputatow woiennych wedle tego, iako patiuntur rationes ærarii publici, pod woynę Turecką. Krol poWinien był opatrzyc, a osobliwie. *Zamek Lwowski Wysoki* ktorego Presidium w osobnym piśmie iest opisane. 1620. *fol.* 14.

Ludzie Szlacheckiego Narodu, ktorzy by z żonami przed trwogą do Miast uchodzić chcieli; y wżywność napoł roka y w Strzelbe, Proch, kule, mają bydź opatrzeni, y one z sobą przywieś a koby tego wszytkiego z sobą nieprzyniosł, do Miasta nie ma bydź puszczony. *Ibidem.*

Miastom Koronnym y W.X. Litewskiego pod Odiazd Krola do Szwecyi bespieczeństwo y pænalitates na tumultuantes ac violatores, iakim sposobem y iak maią bydź karani opisane, tam super Nobiles quam plebeijos *in Ludovio.* 1693 item Reassumowaną tę konstytucyą salva appellatione na Seym. 1505. *fol* 685. znowu reassumowaną pod odiazd Krola do Szwecyi. 1598. *f.* 687.

Miasta y Miasteczka wszelakiey, w związek konfederacyi kapturowey w Krakowie sub interregno, po śmierci Krola Stefana przyięte. 1586. *f.* 404

W Miastach Pruskich przed Sądem Mieyskim, Protestacye. Plenipotencye, Relacye, y inne Zapisy, ktore perpetuitatem non prætendunt, według dawnych zwyczaiow zeznawane bydź maią. 1635 *fol.* 34

W Miastach Pruskich Ludziom Religii Katholickiey nie powinno bydź tamowane Przyięcie do Urzędu, Cechow. y Rzemiosł pod winą. 500 Czerwonych Złotych. 1635. *fol.* 44.

Miasta

Miasta Pruskie osobliwie Gdansk, Elbląg napomnioną. aby od wszelkiey korrespondencyi z Koroną Szwedzką abstinuerant, y wiary aby Krolowi JMCI. y Rzeczypospolitey pro celeb. sua constantia dotrzymali, ammunicyi & quavis utensilia Belli, Nieprzyiacielowi submin strare niewazyli się, & spolia Reipublicæ transportować, do Szwecyi niedopuszczali, sub pæna Perduellionis ipso facto incurrenda, & irremissibiliter extendenda. 1703. *fol.* 20.

Miasta Pruskie Solario tak iak Urzędy Ziemskie y Grodzkie kontentować się maią sub pæna. 100. Aureorum Hungarical coram judicio Tribunalitio Petricovienſi inter cauſas Officii ad cujusvis inſtantiam repetenda, Delatori & judicio per medium decerrenda. 1647 *fol* 38.

Miasta w ktorych Seymiki y Sądy bywaią od Stanowisk Zołnierskich pod czas Seymikow y Sądow wolne bydź powinne. *Titul.* Woysko.

Miast składnych Kupcom z Towarami, miiać się niegodzi, sub confiscatione Mercium *Tit.* Cło. W Miastach. Mieyski Urząd z Starostą czynic ma Sprawiedliwość z hołoty występnego *Titul.* sprawy.

Miastom Ukraynnym y Miasteczkom zakazaną poddawać się pod jurisdykcyą Kozakom. *Titul.* Kozacy.

Miasta niedawno z dopuszczenia Boskiego pogorzałe tak Duchowne; iako Krolewskie y Ziemskie od wszelakich podatkow Rzeczypospolitey do Lat ośm uwolnioną liczbę iednak Domow pogorzałych Burmistrz ze dwiema Pospolstwa

Mieszczaninami Juramentem w Grodzie uczynionym liquidować ma. 1678.

W Miastach, Miasteczkach cum Præjudicio Zamkowych, Dworskich, y Mieyskich Karczm, Szynki Duchownych, Sæcularium & Regularium zniesioną. Przywileie w tym punkcie służące onym na ten raz relaxowaną. Forum w Trybunale Radomskim, ex Regestro etiam simplici, præciso beneficio Aresti, ad respondendum naznaczoną. O co aby Starostowie y Dzierzawcy Dobr Krolewskich, sub Privatione Starostw y Dzierzawagant; nakazaną, ktory rigor Legis y do Dobr Ziemskich ściągać się powinien 1703. *fol. 7.* Co ktoremu Miastu nad to ieszcze specialiter służy? *Vide sub Nomine Miasta każdego in Ladovio*

Kamieniec Podolski To Miasto porownano Lwowowi w porządku Praw y wolności y inkorporowano. 1670. Jurisdykcyą Religii Greckiey jurisdikcyi Polskiey, a Ormianow pod jurisdykcyą Grecką zostaiących. Religii Ormianskiey y jurysdykcyi inkorporowaną. *Eodem.* 1670. *fol 25.*

Toż Miasto od wszelkich podatkow uwolniono, circa Immunitates & prærogativas zachowaną, Dekreta, Prawa, approbowaną. Zydzi Possessyi, aby tam niemieli y nad trzy dni gościem niebawili, Præsidium tam sumptu Reipublicæ mali, y bydź pod kommendą Szlachcica Katolika w tym Woiewodztwie osiadłego, ten na trzy lata ma bydź, podawany &c. &c. 1699. *fol. 52.*

Miastu Lwowowi Przywileie na składy soli y inne wszelkie Towary od Krola Władysława *Anno.* 1424. y od Krolowey Jadwigi. 1397 w po-

pomienionym Władysławowym inserowany dane approbowaną, z tym dokładem: aby kupcy drog inszych sobie niewynaydowali ani gdzie indziey skład sobie czynili. 1565. *f.* 113. Znowu te składy od Krola Kazimierza *in Anno*. 1460. potwierdzone, cum hac declaratione, iż miasta ktore są za Lwowem, iako Halicz, Kołomyia, Stry, y insze Wsi niemaią daley z Towarami ieździć, ieno do Lwowa y tam miec skład powinne, y mieyść obiezdzać Lwowa; abygo mineli nie maią. *Ibidem* Także Wołoscy, Pogańscy, Chrześciańscy, Zamorscy Kupcy niegdzie indziey zkład miec maią, y towary swoie przedawać, ieno w Lwowie, wedle Przywileiu Krola Władysława de Data. 1404 Ciż Kupcy Towarow w Polszcze nakupionych, przedawać w Wołoszech niemogą, ale, z niemi zamorze iachać maią. *Ibidem*. Approbowaną potym to prawo. 1649. *f.* 19. y warowaną iż zkładow tego Miasta żaden kupiec etiam Incola Regni, sub amissione mercium miiac niema. 1658. *fol.* 34. Znowu to approbowaną 1659. *f.* 34. potym pomienione wszystkie Konstytucye, ratione depositorii, reassumowaną, y wszystkich towarow Kupieckich, w samym tylko Mieście Lwowie sine usurpatione iednak Monopolii pozwoloną. 1676. *fol.* 29. przytym gościnieć dawnym prawem opisany reassumowaną, y nowy z Węgier na ryst ordynowaną idą; sub amissione mercium, kroby skład Lwowski inszemi gościncami pomiiał. *Ibidem*. Toż Miasto przy Prawach y konstytucyi przeszłego Seymu zachowaną. 1677. *fol.* 23, y znowu jura depositorii iego, in toto approbowa-

na

ną 1678. *fol.* 19. Toż Miasto od podwod wolne uczynioną wieczne mi czasy y deklarowaną. 1588 *f.* 467 Temuż trzecią Miarę, wedle przywileiu, jure perpetuo hæreditario inkorporowaną. 1901 *fol.* 746.

Tamże Depaktacyi po drogach Kupcom cudzoziemskim aby nieczyniona, postanowioną. 1609. *fol* 906. Tamże w Mieście lubina Przedmieściach. ktoby z mieyskich Ludzicy kogo ranił, albo zabił, białogłowę zgwałcił, spolium iakie albo gwałt uczynił, takiego każdego wolno Urzędowi Mieyskiemu, albo Grodzkiemu poimać y z Urzędem Grodzkim porozumiawszy się wedle Statutu Toruńskiego Sądzic, y podług excessu karać przmisso tamen scrutinio *Ibidem.* Tamże Ludzie Łoźni, bez Panow w Mieście y na Przedmieściach bawiący się, gdyby za upomnieniem Urzędu Grodzkiego, albo mieyskiego, precz nie odiechali, takich wolno temuż Grodzkiemu lub mieyskiemu Urzędowi poimać, y trzymać tak długo, aż da winę 14. grzywien, a iednak zapłaciwszy tę winę, od miasta zaraz wyiechać ma, ktora wina na poprawę tegoż Miasta obrocona bydź ma, o co Urząd eo nomine exekocyą czyniący, nie ma bydź pozywan, ani mu żadna trudność zadawana bydź ma. Ta konstytucya służyć ma y Miastu Wilnowi. *Ibidem.*

Ktorzy pod pretextem Załmierza przy mieście tym, y w Maiętnościach Mieyskich, gwałty rozmaite, naiazdy, wydzierstwa czyniąc statcye wybieraiąc, y drugich do siebie przywabiaiąc przemieszkiwał z takowych Starosta tameczny za do-

niesie-

niesięniem Ludzi ukrzywdzonych, Exekucyą czynić, y przy Mieście bawić się zabraniać ma. *Ibidem*. Oboſtrzoną ſuperiorá, aby tam bez liſtu Krolewskiego albo Hetmańskiego nikt nieśmiał wbębny bić, ani Chorągwie rozciągać ſub pæna capitis 1611. *fol.* 20.

Bramy tameczne o Zachodzie Słońca maią bydź zamykane, a w nocy niemaią bydź otwierane nikomu. 1601. *fol.* 746. Urzędowi mieyskiemu rozkazano ſub pænis, aby tę Konſtytucyą, o Zamknięciu Bram, y forty Miaſta do Exekucyi przywiodł, y napotym po zayściu Słońca. Bram nikomu otwierać nieważył się. 1670. *fol.* 21. Temuż Miaſtu dla ſporządzenia municyiy obrony iego pozwoloną grosz ieden od każdey Beczki Piwa przewożnego, tak w Mieście iako y na przedmieściach wybierać. *Iqidem*. Toż rzeczami, do obrony należącemi, opatrzyć obiecaną, a oſobliwie Zamek Lwowski wyſoki 1620 *f.* 4

Potym czopowe Lwowskie Mieyskie, na Fortyfikacyą tegoż Miaſta do lat 5. naznaczoną wedle Kommiſſyi na to złożoney, do ktorey fortyfikacyi czapowym z inszych Miaſteczek nobilitas przykładać się powinna do lat 4. według artykułu Seymiku bliſzko przeſzłego Wiśniowieckiego. 1650 *f.* 8. Potym do obrony iego Præſidium z Ludzi ſłużebnych in omnes ingruentes neceſſitates cum cautione, że ma bydź ſine onere ac gravamine Miaſta obmyśloną. Także municyą y fortyfikacyą ſłuſzną Miaſto to obwarować, y opatrzyć, aby było beſpieczne obywatelom pod czas trwog receptaculum, obiecaną, w ktorą, Municyą przyległy

legły Klasztor OO. Karmelitow na Ganczarskiey ulicy ma comprehendi. 1652. *fol* 17. Nieprzyszło to ad effectum, reassumuiąc tedy przeszłego Seymu Konstytucyą Rotmistrzow pewnych, obywatelow tamecznych do tego Miasta pro Præsidio naznaczono, & 1653. *fol.* 12.

Potym czopowe Lwowskie Konstytucyami przeszłemi na Fortyfikacyą Miasta tego naznaczono, a dotąd juxta Dispositionē earundem Constitutionum nieobrocone, aby Kommissarze naznaczeni naprzod na poprawę starey Municyi iako nayprędzey obrocili, zlecono. 1654. *fol.* 17.

Potym deklarowano, iż tak Magistrat Mieyski Lwowski, iako y Arędarz czopowego, intra Decursum Trium Septimanarum, tamże w Lwowie, na mieysce spokoyne na Ratuszu pieniądze Czopowego oddać. y Rachunek z nich Kommissarzom uczynic ma; A cokolwiek na nową fortyfikacyą wysokiego Zamku, y Klasztoru Karmelitow kalceatow wydali, to im przyięto bydź ma Kommissarze zaś na nic inszego, tylko na Fortyfikacyę Zamku wysokiego te pieniądze obracac maią. A Miasto Lwow Municyą starą, z Prowentow swych naprawować ma; z czego wszystkiego Kommissarze, na każdym Seymowym Seymiku, obywatelom tamecznym rachunek czynic powinni lub pæna perpetuæ Bannitionis. O co Forum w Grodzie a Instantiam cujusvis peremptorie inter causas Fisci 1655. *fol.* 19.

Tegoż Miasta Piechota aby pod czas Pospolitego ruszenia przy Lwowie zostawała, y przed Kommissarzami realiter popisywała się rozkazano. *Ibidem.*

O Pro-

O Prowiantach na Præsidium tameczne, *Vide* Miasto Kamieniec Podolski; Fortyfikacya Miasta tego effektu niewzięła, bo Prowent czopowego, Constitutionibus *Anno* 1650 1652. 1654. na to naznaczony. na insze gwałtowne Rzeczypospolitey potrzeby ex Senatûs consulto obrocono. Reassumowano tedy in toto pomienione Konstytucye, ipsorob tey Fortyfikacyi obywatele tameczni na Seymikn w Wiszni namowią a Kommissarze ciż, co przedtym są naznaczeni, juxta mentem Constitutionum do effektu przywieść powinni będą, do ktorych ieszcze dwa przydani. To iednak czopowe Mieszczanie tameczni, według dawnego zwyczaiu płacic będą 1659. *fol.* 34.

Potym aby Præsidium Zamku wysokiego, za wiadomością Hetmanow Koronnych, Starosta Lwowski, albo Szlachcić osiadły Komendował, deklarowano &c. A OO. Karmelitow Bosych Klasztor w Fortifikacyą Miasta ma bydź inkludowany. 1662. *fol.* 21.

Potym aby te Miasto firmo præsidiô z Ludziey w służbie Rzeczypospolitey będących, y lenungami, prowiantem, y Municyą dostatecznie opatrzone było, Hetmanom Koronnym zlecono, a ratione obrony onego przez skrypt osobny ad archivum podany, y approbowany. „że vim effectumq; legis miec ma, deklarowano y assekurowano. 1673. *f.* 40. Też a gravamine od Posłow, tak Koronnych, ad extras nationes przeieżdżaiących, iako y cudzoziemskich wszystkich uwolniono, y żeby skarb Koronny tychże wszystkich Posłow prowidował, sine dispendio Miasta: postanowiono.

Ibidem

Ibidem. Toż do lat. 6 abomnibus generaliter contributionibus Reipublicæ, także od Hiberny, Stacyi przechodow. y innych wszelakich exakcy Zołnierskich libertowaną, Wyiąwszy pogłowne y szelężne. ktore na same usus publicos, iakoto na Fortyfikacyą, municyą, zkupowanie Prowiantow, y insze podobne potrzeby Miasta tego za assygnacyą Hetmana W. Koronnego obracac się powinno, z czego Rachunek perceptorum & expensorum na Seymiku Wiśnins im, powinni uczynić. *Ibidem.* Te libertacyą ponieważ in usu oney dotąd niebyli (oprocz czopowego. ktore do Seymiku Relationis odłożone y oprocz ceł Reipublicæ) ab Actu præsentium do lat 10. prolongowaną. z tą deklaracyą; aby eadem libertatione Przedmieścia, Folwarki. jurisdykcye y wszystkie osady, circum circa Miasta będące gaudeant. 1676. fol. 29. A o szelężnym, że pro hac vice do roku tylko sami Mieszczanie wybierać ie y na Fortyfikacyą Miasta obracac, a przed Kommissarzem od Krola wysadzonym rachować się maią deklarowaną. *Ibidem.* Toż przedtym od stanowisk y Stacy Zołnierskich wiecznie uwolnioną cum interpositione pœnæ Infamiæ in contravenientes. O co w Grodzie własnym Lwowskim Forum. 1635. f. 40. znowu toż Miasto od wszelkich pogodymnych, Szosow, czopowego, poborow, pogłownego, y donatywy także Przedmieścia y wsie od tychże podatkow; y od zołnierskiego przechodzenia, do lat 10. libertowaną, niederoguiąc nie czwartym groszom y złom Krolewskim 1649. f. 19.

Toż Miasto similiter libertowaną do lat czte-

czterech 1658. *f.* 34. Nad to juxta constitutionem 1649. Wioski Radzieckie, Zubrzą y Sichowe od wszelkich ciężarow Zołnierskich, uwolnioną. *Ibidem* Także y *A.* 1676. *f.* 29. Toż Miasto iako antemurale Regni obiecano ieszcze firmo præsidio, lenungami, prowiantem y wszelaką amunicyą przy Komendancie rei militaris wiadomym cum circumscriptione rządu onego, opatrzyć; przytym Deoccupationem Baszt y przybudynkom do Muruw Mieyskich przez osoby Duchowne Szlacheckie y Żydowskie nullo jure wystawionych, ad instar Konstytucyi 1661. Krakowu służącey, oraz y demolitionem, Kommissarzom od Krola naznaczonym zleconą. *Ibidem.*

Prowent Gorzałczany Lwowski na municyą Miasta tegoż zdawna uprzywileiowany, aby ementes & vendentes wszyscy æqualiter płacili postanowioną. *Ibidem.* Tamże aby Targi Victualium y na wozy, tylko przed Bramami y Fortami Mieyskiemi były. *Ibidem.*

W Tymże Mieście Myta privatorum quorumvis, y po gościncach noviter wymyślone (procz dawnych Zamkowych y Mieyskich) abrogowaną sub pœnis contra iniquos Theloneatores, in quovis foro vindicandis. *Ibidem.* Temuż Miastu pewną, Summę; ktorą na zaciąg nowy po Pilawieckiey pp. Kommissarzom dało, także pewną summę, ktorą teraz na zołd Tatarski anticipative, te towarami pieniądzmi dla wygody Rzeczypospolitey, toż Miasto wydało, na Kommissyi PP. Kommissarze oddać będą powinni, wytrąciwszy to zgeneralney należący Tatarom

sum-

summy. 1649. *f.* 19. Tegoż Miasta desideria za straty y wygody Rzeczypospolitey uczynione, do przyszłego Seymu odłożono. 1654. *fol* 17 Tegoż liquidacyą Summ, ktore propter conservationem Miasta in obsidionibus erogavit y ukontentowanie do przyszłego Seymu odłożono 1658. *f.* 34

Na tymże Seymie præsidium temuż Miastu takież iako y Krakowu ordynowano. *Vide* Miasto Krakow. Tegoż Miasta wszystkie Prawa y Przywileie approbowano. 1654. *f.* 17 Ale że ta approbacya Privilegiorum per appendicem stanęła, tedy niederoguiąc nic dawnym przywileiom Miasta Lwowa, y Approbacyom ich y Prawom, Appendicem, tę nową, iako Prawu przeciwną zniesiono. Kommissarze z czopowego Lwowskiego rachunek uczynic będą powinni na Seymiku 1655 *f.* 19. Mieszczanie Lwowscy w Radzie będący mogą dochodzic Gwałtow, iako Szlachcicowi ex juris qualitate, przychodzi, gdyby gwałtownik uszedł. 1588. *fol:* 488.

Potym to Miasto in privilegiis, & prærogativis, z Miastami przedniemi, Krakowem y Wilnem (excypuiąc iednak zasiadanie w izbie poselskiey & jusferendi suffragii na Elekcyi Krolow Polskich) porownano, y Przywiley na to z Kancellaryi wydany. in toto approbowano; ly przy Prawach dawnych zachowano 1658. *f.* 34. Ale potym gdy pomieniony Przywiley do Kancellaryi nazad to Miasto powrociło, deklarowano iż na to mieysce insży Przywiley, wolnościom Miasta Krakowa y Wilna rowny, na przyszłym Seymie wydany będzie, Tak iednak aby w Lwowie y

po

po Przedmieściach iego Stanowi Szlacheckiemu wolno było Dobr nabywać y onych zażywać. *Salvis oneribus Reipublicæ & Civitatis.* 1659 *f.* 35 Dany iest, ktory, iako y wszystkie insze jura Privilegia immunitates, prærogativas, od Krolow nadane Miastu temu, in quorum usu dotąd sine præjuditio cujusvis, zostawało, approbowaną 1676. *f.* 29. Toż Miasto przydawnych Prawach y libertacyi, węgług Konstytucyi. 1676. zachowaną 1678. *f.* 19. W tymże Mieście jurisdykcye wszelkie Duchowne y Szlacheckie (oprocz samych Dworow Szlacheckich, y tych ktore zdawna, pro terrestribus censentur) po przedmieściach, na grontach Mieyskich osadzone, y Zydzi po tychże Przedmieściach, także na grontach Mieyskich mieszkaiący także Kamienice in possessione Personarum Equestris & Spiritualis Status, wszystkie, onera Civilia, ratione fundi possessi, juxta Constitutionem, 1659. ponosić, y do obrony Miasta concurrere maią *Ibidem.* Litrum od tegoż Miasta, sub obsidione Turkom pozwolone, z Skarbu Koronnego zapłacić naznaczoną. y obsides w tym danych eliberować obiecaną. 1673 *f.* 40 juxta hanc Constitutionem znowu eliberationem obsidium przyrzeczoną, a na prowizyą im summę. Złotych. 12000. ex primis contributionibus Terræ Leopoliensis ante quosvis assignatarios, wydać ordynowaną, y małżonki ich od wszelkich podatkow publicznych y prywatnych uwolnioną: ktore w obeyściach swoich, według Praw Mieyskich, sprawować się maią. 1676. *f.* 29. znowu aby obsidibus prowizyą, na przyszłym Seymie naznaczoną,

skarb

skarb Koronny, z teraznieyszych podatkow ante quosvis assignatarios wypłacił, rozkazaną 1617. f. 85

Tegoż Miasta expensa na przeszłe oblężenia iego y na wygody Rzeczypospolitey, uczynione, stosuiąc się do konstytucyi. 1649. & 1658. do przyszłego Seymu odłożoną, a ktore pod obsidyą Turecką na okup nieprzyiacielowi, na sustentament obsidibus, na lenungi præsidiariis, na zapłatę zasług Morawskiego, y na inne cesserunt; te prævia liquidatione przed Kommissarzami: ieżli się na generalney zapłacie Woyskowey zmieszczą; Miastu skarb Koronny powroci, y retenta podymnego, ante hostilitatem od Miasta Lwowa winne, ad rationem długow Lwowskich potrąci. non excedendo summam dwunastu Tysięcy &c. *Ibidem*. Tegoż Miasta summy dawne, na okupy swe erogowane, w Recess odłożoną. Te zaś ktore na ięcie Woyska w Roku 1659. wydało. y iuż skarb Koronny ex calculo przyiął, to iest 89131. y groszy 16. y pieniędzy 9. z naypierwszych Rzeczypospolitey podatkow, na przyszłym Seymie realiter sine controversia, z tego skarbu przed wszystkiemi długami wypłacić naznaczoną. *Ibidem*. Znowu długi dawne y expensa pod obsydyą Turęcką wydane, w Recess odłożoną. 1678. *f.* 19. Temuż Miastu Przywileie tak na ćwiczenie strzelania z Dział. z Hakownic, y z Muszkietow do tarczy, od Krolow a osobliwie in *A* 1573 nadane, y teraz speciali Diplomate ztwierdzone, iako y na nowe jarmarki, in toto approwaną. *Ibidem*. W Tymże Mieście Kamienic y Grontow Mieyskich żaden Equestris & Spiri-

Spiritualis Status, wdługach per potentiam, albo per privatam ab exotico Foro Intromissionem, odbierać sub amissione sui juris niema, ale długu swego in Foro civili dochodzic, y z Dekretu ostatniego possessyą od Urzędu Mieyskiego otrzymać powinien *Ibidem* Tamże Magistratus zapisywaniem gospod ex officio aggrawowany bydź niema, insi zaś Mieszczanie, bez uciśnienia wielkiego, pod czas tylko Kontraktow Trium Regum, Aktow publicznych, y bytności Krolewskiey huic oneri subjacebunt. 1676 *f.* 29. Tamże Gospodami ex officio, extra cadentiam Kontraktow Trium Regum Urząd Grodzki Mieszczan obciążać, y krydki (przy ktorey Urząd Mieyski sam conservatur) odbierać niema. 1677. *f.* 23. Tamże libertacye y serwitoraty osob, Miasta zażywaiących, gwałtem ad onera Reipublicæ & Civitatis, iść niemaią. *Ibidem.* Tamże na uznanie Praw iniquorum Theloneorum Kommissarze naznaczeni. *Titul.* Kommissarze Tamże na uznanie y taxę gruntow Mieyskich ktorych Generał Artylleryi Koronney potrzebuie, Kommissarzow naznaczoną salva, Relatione naprzysłym Seymie. 1678. *f.* 19.

Tamże Kupcy, y inni advenæ, Także impossessionati, ktorzy continuo w Mieście handluią ius Civitatis & possessionem justam mieć, & onera Reipublicæ & Civitatis zarowno z inszemi Mieszczany płacić powinni Rescripta, exempty y servitorati, quantum ad jurisdictionem & onera Civitatis, nullitatis są. Wygnańcy iednak niere Kamieniecccy przy libertacyi *Anno* 1677. Salvis juribus

ribus Miast zachowani. *Ibidem*. Toż Miasto w związek swoy sub interregno po abdykacyi Krola JMCI Jana Kazimierza: Rzeczpospolita przyiela. 1668. *f.* 21. Toż aby niebyło aggrawowane postanowioną *Ibidem*. Toż przy Prawach dawnych zachowaną sub interregno po śmierci Krola JMCI Michała, podatki na konwokacyi generalney Warszawskiey uchwalone, na Fortyfikowanie Miasta tego obroconą, za wiadomością y Dyspozycyą Jmci P. Marszałka, y Hetmana Wielkiego Koronnego 1674 *f.* 29 Item obsidibus Miasta tego aby Skarb Koronny provideat, non excedendo summam Złot: 4000 postanowioną. Eliberationem onych tak P. Podskarbiego Wielkiego Koronnego, iako y P. Marszałka y Hetmana W. Koronnego staraniu porzuconą. *Ibidem* Toż Miasto przy Prawach y prerogatywach zachowuiąc, deklarowaną, że w niczym derogare mu niepozwolą y względem gościncow y składow Kupieckich. także o niepodeymowaniu Posłow cudzoziemskich nadane mu wolności utwierdzoną y postanowioną, że do podatkow Exaktor, Ziemi Lwowskiey, Wiśninskim Seymiku obrany, ex Magistratu Civitatis ma mieć ad junctum Exactorem, ktorzy Fiscalis exactionis rationem na Seymiku oddać będą powinni *Ibidem*. Miastu Lwowu Czerwonych 20000. Testamentem W. Marka Małczynskiego, Woiewody Ruskiego, na emundacyą, Fos legowane, aby Skarb Koronny wyliczył, nakazano. Prawa Przywileie od Krolow nadane y Konstytucyami stwierdzone, approbowaną 1703 *f.* 19

Miasto

Miasto Lwow, przy Bramach, Przywileiach, & circa jura depositariorum zachowano, y żeby żaden z Kupcow innych składow usurpował, sub pœna aureorum 1000. pro munitione Civitatensi warowaną. 1710. *fol:* 74. (N

NIEOSIADŁY

Proces na nieosiadłym in executione ma być taki: albo gotowemi pieniędzmi powinien satisfacere rei judicatæ do Niedziel dwu albo się per Possessionatum zaręczyć do Niedziel sześciu, alias ma bydź pozwan ad Banniendum, publikowan, iman, y trzyman, y w więzieniu ad satisfactionem 1588. *fol:* 465.

Pozew nań ma bydź kładzion w Parochii, gdzie miał osiadłość, albo się rodził, albo gdzie przemieszkiwa, albo też w ręce iemu samemu może bydź oddan. *Ibidem.*

Nieosiadłego ten stawić powinien do Grodu, ktoryby w domu swym aresztowanego zaraz wydać, albo odstąpić, albo z Domu swego zbyć niechciał *Ibidem.*

Nieosiadły o usurpacyą Szlacheckiwa Forum ma tak w Grodzie, iako y na Trybunale, y pół roka w wieży, powinien siedzieć. *Tit:* Szlacheckwo 1589. Na nieosiadłym Staroście Proceff? *Tit:* Starosta.

O

ODPOWIEDZ

Gdyby kto Szlachcicowi sobie równemu odpowiedź posłał, a byłby o to legitime convictus, przypada pœnam 100. mar: & restitutionem damnorum, wedle poprzysiężenia Aktora, 1588. *f.* 461.

A ktoby pozwany będąc criminaliter, bronić

się chciał opowiedzią, ktoraby ante crimen posłał, tedy inakszą bronić się niemoże; tylko taką ktoraby przez Woźnego, y dwoch Szlachty uczynił, y one dał Personaliter wpisać do Xiąg onego Grodu, pod ktorymby mieszkał ten, komu odpowiedział. Po ktorym wpisaniu odpowiednik niema nic violentum poczynać do sześciu Niedziel. alioquin gdyby się inaczey zachował, niema mu iść takowa odpowiedź ad defensionem criminis; w czym respectu temporis odprawiać się też ma scrutinium z pilnością. *Ibidem*. Deklarowano tę konstytucyą tak, iż ktoby takowego odpowiednika za odpowiedzią w Grodzie personaliter post elapsum tempus sex septimanarum znioss, żadnym niema podlegać pœnom, tak ratione homicidii iako y inszych, u ktoregokolwiek Sądu y Jurisdikcyi a quopiam windykowanych, a ratione damnorum, Forum peremptorium w ziemstwie bydź ma. 1633. *foli* 41.

OPACTWA.

Opatem bydź niemoże tylko Szlachcic z Oyca y Matki, a gdzieby w tym Klasztorze, w ktorym Opactwo wakuie, niebył taki professowany nalezion, tamże obecnie zdawna mieszkaiący ma bydź z oneyże Dyecezyi, w ktorey iest Klasztor, wybran Szlachcic godny stanu Duchownego nie professowan, a będąc tak obran bez professyi ma bydz przez Krola loci ordinario prezentowany, a zatym prze zeń instytuowan albo potwierdzon na Opactwo, a ma bydź professowan; Ktorego gdy obrany będzie, ma Krol loci ordinario ad instituendum, albo confirmandum prezentować, a on ma Professyą uczynić. 1550. *fol.* 18. Opat

Opaci (ponieważ nie iest takowy poczet Zakonnikow w Klasztorach, iako bywał przedtym) powinni pewny poczet Szlacheckich Dzieci w Klasztorach chować, y one tamże Ludziom godnym nauk wyzwolonych uczyć dać. wedle ordynacyi loci ordinarii, iak wiele ktoremu Opatowi chować ich naznaczy. Ibidem.

Reassummuntur Superiora, cum hać declaratione: iż loci ordinarii powinni Electcyą prędko, po oznaymieniu Krolowi o śmierci Opata, z Krolem się porozumiewaiąc, zkładać y wedle prawa y zwyczaiu starego, Krolowi competenter, według Praw opisanych obranego oznaymić, y prezentowanego od Krola instytuować. A ktoby inaczey ważył się trzymać Opactwo, panis contra Cortesanos, in Constitutionibus Anrorum 1538. & 1540, expressis, na Seymie ad instantiam cujusvis, ma bydź karany. 1588. f. 469.

Po zeyściu Opata rząd przy Biskupie ma być, prowenta przy Zakonnikach. *Ibidem.* Reassumowano eadem y postanowiono; aby Opactwa wedle dawnego Prawa, competenter Electis rozdawane były; Juribus Regalibus per omnia salvis. Item aby do Biskupstw przyłączone niebyły. Item aby dwa Opactw, iedney sobie in usum niebyły konferowane; Item aby Opaci kondycyom swym w prawie opisanym, dosyć czynili. A ktoby się inaczey ważył wziąć, y trzymać Opactwo, niż ta Konstytucya uczy, albo gdyby Opaci kondycyi swoich w Prawie opisanych nie wykonali, na tych wszystkich maią się ściągać peny, contra Cortesanos, w dawnym Prawie wyrażone. 1607 f. 837.

Ale potym non obstante hac lege, Opactwa do Biskupstw niektorych przyłączono było. Warowano iednakże to pro una vice pozwolono, y że in sequelam trahi nie ma. *Titul.* Biskupi.

Na Opactwa Koadjutorye niemaią bydź konferowane *Minorennibus*, majorum Ordinum incapacibus, w exorbitancyach na Elekcyi Krola IMCI Michała, 1669. *Titul.* o Opactwach. Opata, y OO Witowskich Kamienicę, w Piotrkowie leżącą, od podatku Rzeczypospolitey, y mieyskich in genere wszystkich, od stancyy Deputackich uwolniono, 1690, *fol.* 23.

OPIEKUNI

O Opiekunach *Statutum* restringitur tak, aby od tego czasu, na potym zawżdy każdy Opiekun, tak zapisany iako y przyrodzony, circa apprehensionem Dobr pupillorum wziąwszy do siebie dwu bliższych przyiacioł ex linea Paterna dostatecznie Inwentarze tychże Dobrs y z nich Prowentow poczynił. A potym aby wedle tychże Inwentarzow że wszystkich pożytkow dochodow, tak z gruntow; iako y rzeczy innych, po Rodzicach pozostałych, albo po innym kimkolwiek Jure naturali per successionem przypadłych, vel alio quocunq; Jure pupillis służących, rachunek przed temi, quorum interest, czynił. Wolno też przed chciał, do Sądu Ziemskiego o takową pozwać kalkulacyą, 1565. f. 100.

Gdy na tych co lat niemaią, samych directe, a nie do zaczętego, postępku z Antecessorem, Prawo przewiedzione było, a mianowano de nomine Tutora, z ktorymby ich pozwano; tedy nie minoren-

minorennes, ale Tutor, powinien się będzie one-
go postępku odprzysiąc, a ieżliby niechciał. tedy
on Proces ma zostać w swey mocy super Mi-
norennibus, & eorum bonis, y ma bydź przy-
wiedzion ad finalem executionem, salvô beneficiô
Minorennibus per ignorantiam evadendi, & pro
male obtento agendi, gdy do lat przyidą. 1588. f.
466.

O Opiekunach, ktorzy recessum uczyniwszy
nomine pupillorum a successione, sami przez się,
albo per submissas personas quovis juris prætex-
tu Intromissyi w te Dobra bronią, deklarowa-
no: że takiego każdego, ktory broni Dobr od-
stąpionych, może Aktor albo Kredytor pozwać
pro complicitate do Grodu. *Ibidem*. Ieżeli dług
Oycowski został super Bonis Minorennium, a tego
długo pieniądzmi gotowemi, albo z Prowentow
zapłacićby nie mogli, Opiekun ma w czasw sum-
mach głownych puścić Dobra. nie przywodząc
Minorennes do dalszych trudnościy. A to się ma
rozumieć o Dobrach tych, ktoreby były in Pos-
sessione Minorennium, & eorum Tutorum. *ibidem*.

Opiekunom yRodzicom nie doroslych Panie-
nek gwałtem wziętych, służyć ma Konstytucya
o poymaniu y więzieniu Szlachcica. 1588. f. 462.
napisana *Titul*. Szlachcic.

OPRAWY

Oprawy nie podlegaią przezyskom na Mężu
otrzymanym. 1588. f. 467.

Panie wianne, ktoreby na Dobrach per jure
victum utraconych, pierwszą oprawę y possessyą ich
miały, niż Kredytorowie Prawa, maią zostać w

possessyi

possessyi, y oprawy swoiey. *Ibidem.*

W zakże gdyby taka wianna umarła Sukcessorowie onego wiana są na skupie od Kredytorow. Toż się ma rozumieć gdyby po śmierci Mężowey szła za drugiego Męża, to iest: że ma bydź na skupie od tychże Kredytorow, zaręczywszy im przywianek. *Ibidem.*

Oprawa od Pani wianney komukolwiek przedana, albo iakimkolwiek Tytułem wiecznym zapisana, zawsze iest bliższym y Dziedzicom na skupie bez oddania przywianku, non obstante praescriptione temporis Exeptt. Mas. 1577. *fol:* 314.

Oprawna Pani, gdy pozwoli Mężowi swemu na przedanie Dobr, na ktorych ma wiano, traci ie quo ad sortem venditorum tantum, na innych, ieżeli ie Mąż iey ma, wcale zostawa. Toż się ma rozumieć y o zastawach Dobr, przez Męża z pozwoleniem Zony uczynionych, iż przez takowe zapisy, nie może bydź utracenie albo umnieyszenie wiana iey, według zwyczaiu. *Ibidem.*

OSIADŁOSC

Osiadłego pieniądze nie maią bydź aresztowane, *Titul:* Aresztac.

P

PARRICIDIUM.

Ktoby Oyca, Matkę, Brata, Siostrę, Stryia rodzonego, Męża, Zonę, y po kimby się sukcessyi spodziewał, zabił, pozwany do Krola, albo Starosty onego mieysca, testimonioq; sufficienti bonæ famæ, & Possessionatorum Nobilium convictus, na gardle sroższą śmiercią ma bydź karan, a ieżeli nieftanie eo ipsô ma bydź bezecnym, a jednak Starosty

Starosty będzie powinność? szukać go, y poymawszy każdego czasu na gardle karać. A Dzieci takowego od wszelakich spadkow po zabitym maią być oddalone, a krewnym bliższym, ktorych iesliby nie było, dalszym cedere; exceptt. *Masov:* 1576. *folio* 309,

A między Mężem y Zoną wszystkie darowizny wiana, posagi, spadki, y iakieżkolwiek zapisy temu, ktoryby przyiaciela zabił, upadać, a Dzieciom zabitego, albo iesliby Dzieci niemiał, przyiaciołom onegoż cedere maią. *Ibidem.*

Takowy Mężoboyca będąc pozwany (ktory pozew ma bydź przez Woźrego, y dwoch Szlachte w Domu iego albo na Dobrach, czterema Niedzielami przed terminem położony (powinien na pierwszym Roku, iako zawitym stanąć, y odpowiedzieć bez wszelkiey exceptyi y dylacyi Na tymże Roku, albo Rokach Ziemskich, albo Grodzkich, powinna strona obrażona świadkow mianować y onych potym w sześć Niedziel wnieść w swoim Powiecie, albo przed Krolem. *Ibidem.*

Ktoby na zdrowie Rodzicow iawnie, albo potaiemnie następował, albo ranił, ma bydź sądzony iako violator salvi conductus 1578. *f.* 340 Dico 340.

PÆNA TALIONIS.

Pæna Talionis za potwarny pozew, tam ma bydź uznana, gdzie pozew produkuią. Salva appellatione do Krola 1550. *f.* 6.

Pænam Talionis sto grzywien na tego, ktory by kogo potwarnie pozwał, y ex Civili criminalem causam uczynił, założoną, ktorą in instanti,

ſtanti, od Sądu nie odchodząc: powinien położyć, y ſzkody, ktore Aktor poprzyſięże, y expenſas litis zapłacić, y ktemu, 12. Niedziel w wieży, Ziemie albo Powiatu ſwego na dnie ſiedzieć ma. 1565. *fol.* 1001

Ale z kryminałow Ziemſkich y Grodzkich pæna non irrogatur. *Ibidem.* Ieszcze pæna talionis irrogatur, gdyby kto ex Civili, causam criminalem czyniąc, na Seym albo za Dworem powzał kogo y takowa ſprawa ma bydź ad Forum competens odeſłana, luitis ut ſupra pænis 1578. f. 329. O tymże w Ordynacyi Wołyńſkiego, y Bracławſkiego Woiewodztw Trybunału. 1589. *f.* 1539. do

Reaſſumowano o tym Konſtytucyą, 1565. Sądow Kapturowych w Konfederacyi Generalney Warszawſkiey ſub Interregno. 1587. *f.* 408.

Potym pænam talionis pecuniarum, na grzywien, 200. podnieſione cum declaratione, że pæna talionis iść niema, gdzie ſię pozwany odprzyſięga. 1588. *f.* 455.

Pæna talionis także karany bydź ma, kto komu nie dowiedzie złodzieyſtwa *Titul.* Licowny Rok.

PÆNA REVOCATIONIS

Pæna Revocationis karany bydź ma, ktoby za uproszeniem Kaduku, Urodzenie czyie obelżył, &c. *Titul.* Kaduki

PIECZETARZE PIECZĘCI

Kanclerz y Podkanclerzy Koronny przeciwko Statutowi Krola Alexandra, de Bonis mensæ Regiæ, niemaią Liſtow wydawać na Donacye, Obligacye, wendycye, feuda ſub amiſſione Officii ad inſtigationē Nuntiorum Terreſtrium. 1562. *f.* 121.

Alternata

Alternata ſtanu Swieckiego z Duchownym pieczęci Koron: ſalva. 1703. f. 17.

Pieczętarze oboyga Narodow żadnych przywileiow, na zmnieyſzenie dochodow Stołu Krolewſkiego pieczętować nie maią, 1638. f. 3.

O tym czego Pieczętarze albo ich Kancellaryé przeſtrzegać maią, żeby z Kancellaryi niewychodziło, na ſwych mieyſcach znaydziesz, gdy Prawa iakiego potrzebuiąc ſzukać będziesz, a oſobliwie pod Tytułem *Kancellarya. Sądy.*

Pieczęci. Koronna przy Koronnych, Litewſka przy Litewſkich Kanclerzach y Podkanclerzach bydź maią. 1586. f. 255. *Idem eiſdem verbis. Ibidem f.* 277.

Liſty y przywileie wſzelakie do Inflant, pod dwiema Pieczęciami, Koronną, y Litewſką, maią bydź dawane, ſub nullitate. 1589. f. 508.

Tenże Dekreta Aſſeſorſkie. Bannicye, Glevty, ſublewacye. *Titul.* Inflanty. Ale pozwy Zadworne y Seymowe, pod Ziemską Pieczęcią mogą być dawane. 1598. f. 709.

Pieczęć Koronna do Koronnych, Litewſka do Litewſkich, a do Inflant obedwie maią bydź przykładane. 1607. f. 840.

Pieczętarze Litewſcy y Pisarze przeſtrzegać maią, aby Szlachty za Dworem nie pozywać o Dobra Krolewſkie, ażby Delator pokazał, że są Krolewſkie; także bez Delatora aby nie były wydawane pozwy oprocz Dobr liquidi Juris, y o Prowenta Krolewſkie wolno y bez Delatora Inſtygatorowi Pozwać. Tak Koronni iako y Litewſcy-Pieczętarze przeſtrzegać maią, aby Staroſtwa

ſtwa Inflantſkie, nad Alternatę niebyły konſerowane, ſub amiſſione Officii. 1589. *f:* 508.

Pieczętarzom Koronnym y W: X: Litewſkie: mieyſcę zaraz po Marszałku Wielkim W: X: Lit: a Marſzałkom Nadwornym po Podſkarbich Wielkich, naznaczono. 1635. *f* 18.

Pieczętarz nie może bydź oraz y Hetmanem y Pieczętarzem tak w Koronie iako y w W: X: Litewſkim. *Titul:* Hetman.

Pieczętarzow oſobnych, Narodowi Ruſkiemu na Ukrainie mieć pozwolono, cum Dignitate Senatoria, ktorzy według *Roty* Przyſięgę wykonać maią, przydawſzy ten punkt, Iż przeciwko Kommiſſyi Hadziackiey nic pieczętować niebędą, y owſzem tego przeſtrzegać będą aby temu poſtanowieniu przez Konſtytucye, albo Dekreta Seymowe, y Zadworne Reſcripta, Uniwersały y Przywileie nic ſię przeciwko nie działo, do ktorych Pieczętarzow Urzędu y Kancellaryi należeć będą wſzyſtkie tylko Duchowne gracye, Metropolie, Biſkopie, Humenie, y Beneficia (ktore Krol podawać ma) także wſzyſtkie gracye, nietylko Duchowne y Swieckie w Woiewodztwach tylko Kiiowſkim, Bracławſkim, Czerniechowſkim, także sądy z Miaſt Krolewſkich, tylko pomienionych trzech Woiewodztw y *Dekreta* wſzelakie, tak Zadworne iako y Seymowe. A cokolwiekby in contrarium tego poſtanowienia wyſzło z Kancellaryi Koronney, albo W: X: Lit: to pro irrito bydź ma y Impetrator takowego Przywileiu, nietylko Przywiley tracić, ale y winą dziesięciu tyſięcy kop Litewſkich karany bydź ma, o co Forum przed Krolem ex

ex speciali Regestro. Z Kommissyi Hadziackiey. 1659. f: 52.

Ich MCiom. XX Załuskiemu, Szembekowi, pozwolono pro una vice Pieczęci z Biskupstwy 1703. także IMCi X. Radzieiowskiemu. 1685.

Aby, nikogo Prawem nieprzekonanego nieimać, y Pacta conventa aby Krol IMC wypełniał & jura Patronatus, także Xięstwa Kurlandskiego y Semigalskiego. Powiatu Lawenburskiego y Bytowskiego, tudzież Kościołow Katolickich, aby wcale zachowane były, Kanclerzom y Podkanclerzom Koronnym y W. X: Litew: starać się oto zlecono. 1717. f. 11.

Pieczętarze Konstytucye seymowe na Seymiki Relacyalne posyłać maią. *Tit.* Konstytucye.

Pieczętarzow oboyga Narodow na Seymie trzecim w W. Xięst Lit. alternata *Tit.* Seym: 1673.

Pieczęci prywatney w sprawach publicznych Krol niema zażywać. *Titul.* Krol.

O Pieczęci Pokoiowey y Sygnecie *Tit.* Krol.

PISARZE ZIEMSCY

Pisarzem Ziemskim Osoba Duchowna bydź niemoże 1550. f. 7.

Pisarze sami u Sądow siadać maią sub amissione Officii, salvo legali. *Ibidem. fol.* 5.

W braniu salariorum od pozwow wzdawania &c. według Statutu Zygmunta Pierwszego Krola zachować się maią. *Ibidem fol.* 7.

Pisarz, ani Podpisek u Sądu swego spraw odprawować niemaią. *Ibidem.*

Pisarze Ziemscy, maią dopisować spraw, z mieysca nie odieżdżaiąc, sub pœnis in statutis expressis.

1565. f: 86. Ale Krakowskiemu wolno inszych Powiatow w Krakowie dopisować. 1589. f: 580.

Pisarze Ziemscy, Akta y Dekreta Kasztelanow swoich, w pospolitym ruszeniu pisać maią. 1621. f. 4.

Pisarza Ziemskiego liberam Electionem Zembrowskiemu y Ostrołęckiemu Powiatom y Nurskiey Ziemi pozwolono. 1565. f. 104. Pisarze Mazowieccy Ziemscy, przez Elekcyą od Szlachty obrani, a od Krola podani, Akta Grodzkie sami sprawować y w swoiey mocy mieć maią. *Excerpt: Mazov.* 1577. f. 298. Z tychże każdy Podpiska przysięgłego chować ma dla potocznych spraw: delinquente verò illo in Officio, stronie ukrzywdzoney wolno z Pisarzem albo Podpiskiem o to czynić na Wiecach albo przed Krolem, albo in ultima instantia peremptorie, tak o szkodę iako y o winę. *Ibidem* Ciż Akta Ziemskie w każdym Powiecie, w ktorych wieczne zapisy, y Intromissye, y Granicę zapisuią: powinni osobno introligować, a obligationum także osobno, y te wszystkie Akta maią mieć w pilnym chowaniu. *Ibidem.*

Ciż niemaią nic pisać w Xięgi Ziemskie bez podpisu Sędziego y Podsędka, ani w Grodzie bez Urzędu Grodzkiego. *Ibidem.*

Zapisy wedle Formularza, w Statucie opisanego, pisać maią. *Ibidem.*

Pisarz Ziemski Ciechanowski przy Grodzkich Aktach, dla przymowania powinien bydź sam præsès albo Podpiska przysięgłego w tymże Powiecie mieć osiadłego dobrze. 1588. *fol.* 478.

W Zakroczymiu, w Liwie, Zembrowie, Podpiskowie starsi osiedli bydź także maią sub pœna centum

centum marcarum. 1589. *f.* 581.

Pisarzowi Ziemskiemu Mielnickiemu, Fundos & Proventus Mieszczanie przywrocić maią sub Pœna 400. Mar: o co Forum za Dworem. Aże na ten czas Pisarz tameczny Poselską na Seym Funkcyą ma od Obywatelow tegoż Powiatu, że o nieodprawowanie pozycyi trudnoći od nikogo mieć nie ma. sub nullitate causæ intentatæ, deklarowano 1607. *f.* 849.

Pisarze Ziemscy, Czerniechowski, y z Nowogrodzka Siewierzki: Alternatę swoią, iako y Kiiowscy, mieć maią w Trybunale, 1638. *f.* 44.

Na mieysce Pisarza Ziemskiego, Sendomirskie-i go, Urodzonego Bieykowskiego, iako paralitic decumbentis surogowano Urodzonego Iozefa Iawornickiego, Podstarościego Chęcinskiego 1673 *f* 30

Woiewodztwo Sendomirskie, Pisarza Ziemskiego Sendomirskiego na Sądy swoie Kapturowe do pisania spraw obrało było na ziezdzie okazowania sub Interregno. 1587. *fol.* 426.

Pisarz Ziemski Grodziński, iż ieszcze nie przysiągł, na blisko przyszłym Seymiku relacyinym uczynić to ma, *Confederat: General: Varsauien: sub Interregno.* 1648. *f.* 4. a Sanocki wykonać przysięgę może na pierwszych Sądach Kapturowych *Ibid. f.* 5. w Grodzie Smoleńskim, lubo Pisarza Ziemskiego niemaią, zapisy iednak wszystkie tamże zeznane, tak zupełną moc mieć będą, iakoby były przed samym Pisarzem zeznane, *Ibid.* De salariis Pisarzow Ziemskich. *Titul.* Salaria.

O Pisarzach Ziemskich Litewskich *Titul.* Pisarze Trybunalscy.

GRODZ-

GRODZCY

Pisarze Grodzcy w Poznańskim, Kaliskim, Sieradzkim y Łęczyckim Woiewodztwach, także w Wieluńskiey, y Gostyńskiey Ziemiach przysięgli y osiedli bydź maią sub privatione Officii; w Poznańskim y Kaliskim iednak Powiecie, także w Brzeskim y Inowrocławskim Woiewodztwach tylko przysięgli. 1565. f. 102.

Krakowski przysięgły y osiadły bydź ma 1569. f. 517

W Miedziale Pisarza przysięgłego, dla zeznawania tylko Woźnych. Staroſta Ośmiański mieć powinien, ktory wpisy z Kſiąg pod pieczęcią Staroſty Ośmiańskiego; y z podpiſem ſwoim wydawać będzie. 1590. f. 586. Reaſſumowano tę Konſytucyą in toto, cum hac declaratione że y dobrze osiadły bydź powinien, tylko dla opowiadania y zeznawania Woźnych, y deklarowano; że wypiſy iego tak ważne każdemu do ſpraw bydź maią, iako y Pisarza Ośmiańskiego Grodzkiego 1609. f. 911.

Pisarze Grodzcy w Sendomirskim Woiewodztwie, przysięgli y osiedli bydź maią. 1589. f. 680. Kamieniecki, Latyczowski przysięgli y osiedli hæreditaria poſſeſſione bydź maią. 1616. f. 25.

Chełmiński Malborski, y Pomorski w Ziemiach ſwoich Poſſeſſionati bydź, y przy Aktach rezydować maią 1611. f. 31.

W Ziemiach Ruskich. Pisarze Grodzcy osiedli być maią, a Podpiskowie ſtarſi przysięgli. 1631. f. 25.

Także w Woiewodztwie Bełzkim; a podpiſek ſtarſzy ma bydź juratus. Perſona idonea & Nobilis. 1635. f. 34.

Pisarza Grodzkiego Poznańskiego, Surogator. Titul

Titul. Surogator de ſalariis *P*isarzow Grodzkich. *Titul.* *S*alaria Pisarz albo *R*eferendarz W. X. Litewskiego, aſſidere powinien ſub tempus judiciorum Aſſeſſorialium Spraw Ziemi Inflantskiey. *Titul.* Inflanty. O *P*iſarzach Grodzkich Litewskich *Vide Titul.* Trybunalscy.

TRYBUNALSCY

Pisarze Ziemscy Wołyńſcy iako Akta Trybunalskie pisać maią? *Titul.* Trybunał. *P*isarze Trybunalscy Ziemscy y Grodzcy Litewscy, y Podpiskowie ich, depaktować y wydawania ſpraw omieszkiwać niemaią, ſub pœna 100. kôp Litewskich o co Forum Trybunał. ad inſtantiam ukrzywdzonego. A Strony powinne będą kontrowersye, y inſze ſprawy do *P*isarza naydaley do trzeciego dnia oddawać. 1661. *f.* 42.

Pisarz Trybunalski Litewski gdyby pod Trybunał umarł, ieden z Deputatow na mieyſce iego ma bydź ſurogowany, y przyſiądz Rotą *P*isarską. A Kſięgi wſzyſtkie ſpraw Trybunaskich, za ſwego ſprawowania, naydaley w ſześć Niedziel po odsądzeniu Trybunału do *S*ędziego y *P*odſędka Ziemskiego onego *P*owiatu zapieczętowawszy, oddać powinien. Wypisy iednak z Kſiąg dawnieyszych Trybunalskich y Ziemskich, w ſprawach przez zmarłego *P*isarza odprawowanych, Sędzia y *P*odſędek, pod *P*ieczęciami y podpiſem rąk ſwoich, ludziom potzebuiącym wydawać maią, do obrania y konfirmowania inszego Pisarza. *Ibidem fol.* 43. *P*isarz Trybunalski W. X. L. bez *K*orrygatorow powinność ſwą podług przyſięgi odprawować ma, a nad dochod prawem opisany według Konſtytucyi 1616.

ani

ani przez się, ani przez substytuty brać y wyciągać nie ma, a gdzieby nad prawo co na kimkolwiek wziął, albo w Dekrecie mimo nakaz sądowy ubliżenie jakiey stronie uczynił, według pomienionej Konstytucyi, ktora reassumitur sprawować się będzie powinien. 1635. *f.* 30. Pisarze Trybunalscy Litewscy według dawnego Prawa zachować się maią, stron przez się ani substytuty w dochodach nie aggrawuiąc *Plura in Ladovio videantur* o Pisarzu Trybunalskim *Tit.* Pisarz.

POLNI

Pisarze Polni przysięgli bydź maią. 1591. *f.* 613. Pisarzom Polnym tak Koronnym iako y W. X. Lit. przysiądz kazano było przy rachunku, że spawiedliwie Poczty pisali. *Ibidem. fol:* 612.

Potym żeby Pisarz Polny przysięgły był, iako fidelliter & absq; favore Woysko popisować y absencye odieżdżaiących Żołnierzy notować będzie, postanowiono; inaczey ieżeliby przysięgły nie był, liczba iego nie ważna, ani przyimowana bydź ma. 1616. *f.* 10. Na każdy miesiąc pisać ma piechotę tak Niemiecką iako y Polską y Węgierską. A ieźliby w tym iaka iego negligentia była, liczbę z tego na Seymie uczynić powinien. 1621. *f.* 20

Pisarze Polni salario w Prawie opisanym, kontentować się y z niego Vicesgerencye swoie odprawować maią. 1616. *f.* 6.

Pisarz Polny o Działach Woyska Kwarcianego ma zawiadować sub pœnis o kwarcie. 1625.

Pisarz Polny obecnie ma bydź w Woysku, albo mieć przysięgłe substytuty. W czym ieżeliby się iaka negligentia stała, Posłowie Ziemscy po-

po wysłuchaniu liczby skarbowey, upomnieć się tego in facie Reipublicæ powinni. A iż na ten czas Woyska są rozdwoione y w Prusiech y na Ukrainie, tedy przy iednym Pisarz sam, a przy drugim substitut iego bydź ma, a w Prusiech przy popisie maią bydź dwa Kommissarze. Substitutowi Pisarza Polnego iść salarium ex ærario publico niema. 1628. O powinności Pisarzow Polnych konstytucye wszystkich Seymow reassummuiąc y approbuiąc in toto, postanowiono; aby Pisarz Polny Woysko wszystko, w ćwierć roku popisawszy, Regestra z podpisem ręki swoiey do skarbu a potym do Marszałka poselskiego, na początku każdego Seymu sub privatione Officii oddawał; Inaczey bez takowego Regestru skarb żadney Chorągwi Zołdu wydawać nie ma. 1654. *f.* 5.

O władzy Pisarzow Polnych reassummuiąc Prawa, postanowiono; aby Kommissarze od Woiewodztw do wypłacenia Woysku na Woiewodztwa rozebranemu bez podpisu Pisarza Polskiego Koronnego na Regestrach, zasług nie wydawali sub restitutione de suo, o co Forum w Trybunale in Regestro mere Fisci. 1673. *f.* 17.

POCZET.

Poczet na Seym, tego ktory iest pozwany ratione Læsæ Majestatis; Poczet na Kommissyą Wicyą, Trybunał, y insze Sądy. Poczet na Granicach między Ruskim, Bełzkim, Podolskim, a Wołynskim, Woiewodztwach. Poczet Zolnierski *Vide Titul* Crimina, Kommissye, Trybunał, Sądy Granice, Zołnierz, Woysko.

PODATKI.

Podatki ktore uchwalone były na potrzebę Rzeczypospolitey, in volumine Constitutionum znayduią się, iako to pobor łanowy. 1557. *f.* 12. Potym pobor łanowy, czopowe od wszelakich likworow. Szos z Domow mieyskich. 1564. *f.* 69. Liczbę Domow pogorzałych, miasteczka w juramentach likwidować maią, w czym ieżeliby się perjurium pokazało, perjuri pœna triplicis Pensionis karani będą. 1629. Supponitur pobory bez Seymowey uchwały, niemaią bydź obracane in privatos usus. 1616. *fol.* 15

PODDANI

Poddanych Szlacheckich Kaduki, Panom ich należą, niekomu inszemu, salvo jure proximorum. 1588. *f.* 458. Poddani Szlacheccy od ceł wolni. *Titul.* o Cłach.

O Poddane zbiegłe niema nikt kłaść większey taxy w pozwie, kładąc w tą Zonę Dzieci, & omnem supellectilem, nad pięćset grzywien Polskich sub nullitate totius Actus. A wydanie ma bydź post Definitivam sententiam w Grodzie proprii districtus. Woiewodztwo Bełzkie na starym zwyczaiu przestawa. 1588. *f.* 489.

Taxa in defectu extraditionis poddanego według pomienioney Konstytucyi, niema in dubium vocari. 1613. *f.* 22.

O Poddane y sługi zbiegi y dworną czeladź, w Kiiowskim, Wołyńskim, Bracławskim, Woiewodztwie, między sobą Forum Grod Peremptorie. Iezli oczywiście za cztery Niedziel, a jezli za oczme za sześć Niedziel Rok złożon bydź ma, na kto-

ktorym pierwszym iako zawitym strona pozwana powinna lub osobą swą, lub przez Plenipotenta swego w Ziemi Wołyńskiey osiadłego, niebiorąc sobie na pomoc żadnych przyczyn prawnych w Statucie W. Xięstwa Litewsk: opisanych, pod straceniem rzeczy w Pozwie wyrażoney, stanąc y usprawiedliwić się, według Prawa y Statutu W. Xięstwa Litewskiego. A gdzieby Strona pozwana takowych zbiegow, od tego czasu, iako będzie pozwana, iako przedtym, tak y potym u siebie bydź niepowiadała, przysiądz nato powinna. Albo ieżliby Strona pozwana niechciała przysiądz Strona powodowa iako sobie szkody oszacuie, przysięgę na to uczynić ma, a gdy Strona powodowa przysięże, Starosta z ruszeniem Powiatu, za dwie Niedzieli uczynić ma Exekucyą pod winą na teraźnieyszym Seymie na Starostę uchwalono. W Miastach zaś o takowe zbiegi, Woytowie z Urzędow swoich powinni nieodwłoczną sprawiedliwość Stanom Szlacheckim czynić, pod winą 100. mar: a ieżliby Woyt nie uczynił sprawiedliwości; y Strona o zbiegi, y Woyt o wine, od Strony ukrzywdzoney maią bydź do Sądu Grodzkiego peremptorie pozwani, gdzie Starosta sprawiedliwość y Exekucyą uczynić powinien iako wyżey. Starostowie zaś, gdyby z Dobr, tak Krolewskich iako y swoich własnych, o takowe zbiegi z stanem Szlacheckim, był ktory winny; wolno go ukrzywdzonemu o to, do inszego bliższego w onymże Woiewodztwie Grodu pozwać, także peremptorie, według tey Konstytucyi; Ktory Sąd Grodzki powinien na Dobrach tegoż Sta-

rosty, exekucyą tymże sposobem, iako wyżey uczynić, pod straceniem Urzędu swego Starostwa. 1578. *fol.* 337.

Sami Dzierżawcy a nie Woytowie ich w Woiewodztwie Bracławskim, o zbiegi odpowiadać maią 1613, *fol.* 35.

Starosta Bracławski o zbiegłe Chłopy, ad vicinorem Capitaneum pozwany być może 1581 *f.* 376. Czego

O Poddane zbiegłe y sługi doroczne, y ladź wszelaką, y grabierze, między Woiewodztwy Ruskim, Bełzkim, Podolskim, z iedney. a Wołyńskim y Bracławskim, Woiewodztwy z drugiey strony Forum Grod proprii Districtus peremptorie. Gdzie pozwany albo się ma odwieść, iako go Pozew nie zaszedł, ani profugum ma w swym Imieniu albo ukrzywdzony ma przysiądz, iako iemu go własny iest profugus, y pozew go zastał, A po uczynieniu przysięgi, powinien obwiniony Chłopa tego wrocić, albo wedle taxy w Pozwie położoney zapłacić; W czym Præscriptio obudwom stronom trzech lat iść ma, A ktoby nie dość czynił *Dekretowi*, Starosta albo Urząd jego Exekucyą czynić ma. W czym ieżliby był niedbały, wolno stronie, wedle Konstytucyi teraźnieyszego Seymu wzwyż pomienioney postąpić. 1578. *fol.* 338.

W Rusi o zbiegi preskrypcya Rok y sześć Niedziel, a według Statutu Litewskiego lat dziesięć *Ibidem.*

Proces o zbiegłych Chłopow między obywatelami Ziemi Halickiey, y Powiatami iey, także Ziemi Lwowskiey, w Chełmskiey, takim

takim sposobem, aby ab hinc na Rokach Ziemskich in primo Termino peremptorio se motis Dilationibus, Deliberationibus & majoris, chłopa każdego, sub Taxa mille florenorum coram officio Castrensi Halicienſi aut Trembovliensi juxta Districtum proprium, præcise in quatuor Septimanis, ad Instantiam Incolæ Terræ Halicienſis, Judicium Terrestræ wydawać nakazywało, a ieżeliby się strona brała na przysięgę, Judicium juxta præscriptum legum one deferet, y Termin iey wykonania nie na Rokach Ziemskich, ale w Kwerellach bliższych Powiatu swego naznaczy; na ktorym ieżeliby strona judicato non pareret, ma podpadać na pierwszych Kwerellach instantaneam extraditionem subditi, albo solutionem Taxæ mille florenorum pro quolibet subdito, sub pæna Bannitionis decernenda, & in proximioribus Terminis Quærellarum publicanda. Gdyby też kto o zbiegłego poddanego dał się wzdać w Ziemstwie in contumaciam: tedy takowa ma bydź kondemnata: Lucrum extraditionis subditi profugi, vel Subditorum profugorum, sub Taxa pro quolibet subdito mille florenorum ab actu presenti in quatuor Septimanis coram Officio Castrensi pro subdito vel subditis solvenda decernitur, additur & remittitur. A na Kwerellach po takowey kondemnacie, præmissa denegata Intromissione, ma stawać Kondemnata; decernitur extraditio subditi, idq; in Instanti, cum Taxa Mille florenorum, Decreto Terrestri evicta, sub pæna Bannitionis quæ in defectu extraditionis subditi, & taxæ evictæ non solutæ, jam exnunc decernitur & publicandæ Termi-

nus

nus in proximis Querellis peremptoriis conservatur, w ktorym Possessye, podług Statutu y Praw ſtarych, in nullo Termino appellacyi, ſub pœna. 1000. mar: in Judicio Tribunalitio vindicanda, Sąd Ziemſki y Grodzki nie będzie dopuszczał. Exekucyą de convictis & Bannitis ratione profugorum, Starostowie Urzędy Grodkie, Ziemſkie w ſwoich Powiatach bez Dekretow Trybunalſkich, poſt obtentam Bannitionem in decursu 6. Septimanarum, etiam admota Nobilitate, & copiis quibusvis, ſi opus fuerit, ſub pœna 1000. mar. in Officio proximiori vindicanda, ad Officioſam Requiſitionem Partis Jure vincentis, czynić będą powinni. A żeby kto z pozwanych per ignorantiam w Sprawie ſwey nie upadł, pozwolono każdemu jure pro caſſanda Bannitione, gdzie ieſt otrzymana Relacya, in decursu quatuor ſeptimanarum, za pisawszy y approbowawszy ią personaliter ad hoc idem Offi ium Caſtrense agere. cujus Officii judicato, in inſtanti nie odchodząc od Sądu, Actor Caſſandæ parebit, ſub ſuccubitione complicis taxæ ſuprascriptæ, pro quolibet ſubdito ſolvendæ, ſub pœna Bannitionis. *Ibidem* decernenda & publicanda. Starostowie zaś y Urzędy Grodzkie poſt Proceſſum Terreſtrem in vicinioribus Officiis o zbiegłe chłopy, ſprawić ſię będą powinni, to ieſt Haliczcy w Trębowli, a Trębowelscy w Haliczu; A ieżeliby in Termino Executionis, prawne y z Prawa iawne à Convicto ſiſtendæ Executionis zachodziły obrony, tedy Urząd na Trybunał Koronny Lubelſki, uważywszy prawną obronę Partis convictæ, inter causas conservatas Officii

cii, amputatô Beneficiô aresti uczyni Remissę, tak aby bez zwłoki, ex simplici Regestro, inter se experiri mogły. a gdy się convictus in illo Termino nie odezwie, już mu więcey Beneficia Juris suffragari niemaią, y Executio fortis z Osoby y Dobr iego ma bydź przyznana nie odwłocznie, modô præmisso. 1667. f. 16.

O poddanego zbiegłego każdy citatus ab Actore, w tymże Powiecie, z ktorego Poddany wyprowadzony będzie albo zbiegły, sine ullis Dilationibus na Roczkach stanąć, directe sprawić się, zbiega takiego przed tymże Urzędem Grodzkim stawić in instanti nie schodząc z Urzędu y Sądu; że wszystkim iako zbiegł, parti Actoræ oddać, y za szkody wszystkie, ex hac occasione poniesione, zapłacić powinien, alias super contumacem za pierwszym Dekretem Bannicye wydane, & pœna in volumine legum, tak Koronny, iako y W. Xięstwa Litewskiego stazane bydź maią. Urząd też Grodzki nie ma żadnych citato pozwalać dilacyi sub privatione Officii A ta Konstytucya ściąga się, tak na dawne, teraźnieysze, iako y przyszłe czasy y okazye. A ktoryby poddany miał zasiedzieć dawność Ziemską, a po zasiedzeniu dawności Ziemskiey, chciał do kogo inszego wyniść, tedy ten Pan, pod ktorym był pierwey posiadł, będzie mogł onego odzyskać, excepto wieczystego Pana, ktoremu salvum Jus do odzyskania, in toto zachowano, *Konstyt: Litt:* 1685 *fol.* 7.

U nas wzdaią lucrum extraditionis subditi una cum Uxore liberis pecoribus &c: idq; sub Taxa mille mar: Polonical: &c. Zbie-

Zbiegli Poddani Woiewodztwa Podolskiego pod czas Woyny non obstante præscriptione ad primam Instantiam aby oddawani byli sub Taxa mille marcarum in foro proprii Districtûs super contravenientes, sine appellatione decernenda & repetenda. a żeby Poddani, z pobliższych Woiewodztw y Ziem uchodzący, na słobodach Woiewodztwa Podolskiego, przyięci nie bywali, warowano, y każdy Possessor Dobr Krolewskich, Ziemskich, y Duchownym w Trybunale Koronnym ex Regestro Militari præcisô Beneficio aresti sine quibusvis exceptionibus, ad instantiam cujusvis inguriati, sprawić się będzie powinien, za wydawaniem pozwu. prævia relatione tego pozwu in proprio districtu w Ziemstwie lub Grodzie inscribenda, Chłopa zbiegłego cum uxore & liberis, & supellectili domestica wydać ma, sub Taxa mille marc in instanti solvenda, & pæna Bannitionis perpetuæ. 1699. *fol:* 53.

O Poddane zbiegłe z Litwy do Korony Obywatelom W. Xięstwa Litewskiego. Forum na Trybunale *Koronnym*, in quolibet termino & Regestro, naznaczono, gdzie każdy inculpatus peremptorie żadnemi exemptami nie zasłaniaiąc się, powinien cõparere, y usprawiedliwić się. 1659. *f.* 13.

Potym gdy ten Proces długi się bydź zdał, postanowiono aby Dekreta sine Beneficio aresti, rejecti, conservati, sub publicatione exnunc Bannitionis, ferowane były. 1661. *f.* 12.

PODKANCLERZY *Vide* KANCLERZ

PODKOMORZY. KOMORNICY GRANICZNI

Podkomorzy kiedy ma z kim graniczyć, ma brać

brać u Krola Surrogatora, alias stronie prosić u Krola o niego wolno, a Kancellarya Koronna powinna dać taką surrogacyą. 1557. *f.* 9.

Potym postanowiono aby Podkomorzy, na potym Surrogatora viciniorem Succamerarium vel ejus Camerarium, albo Urzędnika Sądowego, swey Ziemi do takowych Aktow zażywał, ktory iako Urzędnik przysięgły graniczny podpisawszy, Innotescencyą lub pænis de Commissariis sancitis, na czas złożony ziechać, y Akt graniczny ma odprawić. 1601. *f.* 737.

Podkomorzowie niepowinni na Urząd przysięgać tylko ich Komornicy, a ci osiedli bydź maią. 1569. *f.* 191.

Ale iuż od tych czas maią bydź przysięgli in Rotham. *Quæ videatur in Ładovio.* 1588. *f.* 460.

Podkomorzow Elekcya ma bydź, iako y innych Urzędnikow. *Ibidem.*

Podkomorzow w Mazowieckim Woiewodztwie partes te są, wizye odprawować, Graniczne kontrowersye, y dowody stron do Sądu Ziemskiego osądziwszy odnieść. Ciż Aktow mieć niepowinni. *Excepti. Masov.* 1577. *f.* 312.

Podkomorzemu także od Granic groszy. 30. Staroście drugie, Woźnemu groszy 6. a od zgodnych Urzędowi groszy 30. a Woźnemu groszy 3. *f.* 313. Toż się ma rozumieć y o Podkomorzym Lwowskim quo ad salarium. 1616. Podkomorzy Lwowski mieysce mieć powinen przed Starostą. 1658. *f.* 45.

Podkomorzowie Sandomirscy, Krakowscy, Sieradzcy maią vigore legis Pisarzow y Akta

Gra

Graniczne, Działowe. 1631. *Videatur in Ładovii* i odkomorzego Czernichowskiego postanowiono. 1633. *fol.* 33.

KOMORNICY ZIEMSCY

Osiedli bydź maią.

Powinność ich *Księgi* chować, Extrakty wypisować. A Sędzia y Podsędek każdy swego prowidować maią. 1616. *fol.* 28.

O Komornikach inszych Woiewodztw *videatur Ładovius.*

PODWODY.

Podwody na potrzebę *Posłańcow* Krolewskich, Miasta, Miasteczka, y Wsie *Krolewskie*, Oppacie, Klasztorne &c: non obstantibus ullis libertationibus, dawać maią za pieniądze. 1564. *f.* 78. *plura in Ładovio.*

PODSKARBI.

Podskarbi po śmierci Dzierżawcy, ma Dobra Krolewskie odbierać y pilnować, aby kwarta ktora na obronę pospolitą iść ma, nie ginęła. 1562. *fol.* 92.

O tymże, y ma te Dobra trzymać, aż je Krolowi komu konferuie, y kwarty pilnować, sub Restitutione de suo & privatione Officii. 1569. *f.* 184.

Tenże *Dobra* ma odbierać od *Potomkow*, według Inwentarzow Antecessorow i dawnych, y tego doyźrzeć, ieźli Antecessorowie ich w *Possessyi* będąc, kondycyom na się włożonym dosyć czynili 1607 *f.* 836. Nowym Donatariuszom ma ie oddawać y Inwentarze spisywać 1607. *f.* 841. Na każdym Seymie liczbę Rzeczypospolitey czynić ma przed *PP* Radami y *Posłami* Ziemskiemi. 1562. *f.* 22.

Pod-

Podskarbi przy Urzędzie swym niema mieć Dignitarstwa. 1565. f 84. Hetmanem bydź niemoże y Podskarbim, czego Pieczętarze przestrzegać maią sub pœnis legum. A Posłowie Ziemscy upominać się powinni przy wakancyach, aby takowe Przywileie nullitatis zostawały. 1669. Odbieranie Starostw y Dzierżaw wszelakich po zmarłey ręce, albo z inszey iakiey miary, do Dyspozycyi Krola przypadłych; nowym Donatariuszom oddawanie, Inwentarzow spisowanie; y Prowentow lustrowanie; Arędy, Kontrakty y insze sprawy Skarbowi należące, nie przez insze Urzędy y Osoby, ieno przez Podskarbiego Koronnego y W. Xięstwa Litew. y te osoby ktorych oni do tego będą wzywali, maią bydź sprawowane. *Ibidem. videlicet.* 1607. Wszelkie listy ku przeszkodzie ich Urzędowi wydane, nullitatis bydź maią. *Ibidem.* Podskarbiowie u Sądow Assessorskich, dla lepszego spraw Skarbowych wyrozumienia, maią siadać, albo w niebytności ich Pisarze Skarbowi przysięgli. *Ibidem. f.* 84a.

Podskarbi Nadworny, w niebytności Koronnego, według Statutu, fungi debet Officio suo. *Ibidem.* 84a.

Podskarbi za Skarbowe sprawy odpowiadać powinien *Ibidem.*

Podskarbich Narodowi Ruskiemu na Ukrainie mieć pozwolono cum Dignitate Senatoria, w Komissyi Hadziackiey. 1659. *f.* 52.

Podskarbiemu Koronnemu, a nie komu inszemu, wedle Przywileiu Koronnego, Administratio Ekonomii, & Proventuum Bonorum Regalium,

po

po zmarłych Staroſtach albo Tenutariuszach należyć ma. 1587. *f.* 413.

Podskarbiemu *K*oronnemú in casum periculi tempore Interregni, żeby na potrzebę Rzeczypospolitey ſtawało pieniędzy, pozwolono arędować także Myta, albo Cła. *Ibidem. f.* 412. A cokolwiek wyda Krol nowy, Rzeczpospolita przyimie. *Ibidem. f.* 412.

Podskarbiego Wielkiego *K*oronnego apprehenſyą Skarbu, Jurisdictio, Adminiſtratio, ſecundum veteres leges aſſecuratur. 1717. *f.* 63.

PODSTAROSCI.

Podſtarośćiowie *S*ądowi, w Zamkach ſwoich, pod czas pospolitego ruszenia, rezydować maią. pospołu z Woyskiemi, Gwoli czemu mieszkanie w Zamkach, tak Podſtaroſci, iako y Woyski mieć powinien. 1621. *f.* 9. Tenże Podſtarości albo Sędzia, pod tenże czas zawsze ma bydź paratus każdemu wszelakie krzywdy, y wiolencye, ktoby ſię w tey mierze do niego uciekał y uskarżał, etiam ex Citatione in vim termini tacti, ſądzić y uznawać. *Ibidem.* Podſtarośćiowie oſiedli bydź maią. 1550 *fol.* 7.

POIEDYNEK.

Na poiedynek żaden Szlachcic Szlachcica nie powinien wyzywać, ani wyzywany ſtawić ſię pœna Sexaginta Marcarum & ſeſſione Turris przez poł roka. O co Forum w Ziemſtwie; Krol iednak poiedynku pozwolić może. 1588. *f.* 462.

POCZTY

Poczty dla prętkich wiadomości, za znieſieniem podwod z Miaſt, podwodom podległych, Kro-

Krolowi postanowić tak w Koronie, iako y w W. Xięstwie Litewskim pozwolono. 1620. *f.* 17. *Plura in Ladovjo.*

POSŁOWIE

Posłow do cudzych Kraiow niema Krol wysyłać ani cudzych odprawować bez Rady Koronney. *Titul.* Krol Posłom do postronnych Panow, taż Konstytucya służy, co y Posłom Ziemskim na Seym, 1659. & 1669.

Ciż funkcyi swoiey Attestacyą pokazywać w Trybunale powinni. 1667. Sprawy Polskie przez Poselstwa y Ministrow Saskich aby niebyły traktowane y wzaiem Saskie przez Polakow. 1717. *folio* 11.

Posłowie Ziemscy na Seymie do Sądow Criminis læsæ Majestatis, maią bydź deputowani. z każdego seymu przyiachawszy maią dawać rationem Spraw Seymowych na Elekcyi Deputackiey. 1589. *fol.* 518.

Posłom na Seymie według dawnego zwyczaiu, Prawem opisanego, a Szlachcie na Seymikach Powiatowych, ordynarye przez Krola złożonych, całości Praw domawiać się wolno. 1609. *f.* 888.

Poseł Deputatem, a Deputat Posłem bydź nie może, od obrania do Relacyinego Seymiku, a Deputat do drugiego Seymiku Deputackiego, chociażby nie był Aktu in Functionibus, maią carere activitate, y za pierwszą objekcyą tak z Trybunału iako y z Izby Poselskiey maią bydź rugowani. Toż y o Posłach Woyskowych declaratur. *Konflit. Litew:* 1685. *fol.* 7.

POSPOLITE RUSZENIE

Pospolitego Ruszenia, żeby Krol bez uchwały Seymowey nie składał; ani za Granice prożbami, albo solutione 5 mar: super hastam Szlachty wyciągał. Stany, Koronny y W. X. ętwa Litewskiego w Konfederacyi Generalney Warszawskiey po śmierci Krola Zygmunta Augusta ostrzegaią sobie. 1573. *f.* 208. O tymże a ieżeli uchwalone będzie, Krol na mieyscu naznaczonym, daley nad dwie Niedziel Woyska trzymać niema. *Ibid.* *f.* 254. A ieźli za Granice dobrowolnie iść pozwolą, na każdego iednego pieszego ma dać Krol 5. mar: *Ibidem.* O tymże *iisdem verbis.* 1576. *f.* 275 O tymże, & de Bello offensivo na Seymikach ma bydź proponowano. 1613. *f.* 1.

Pospolite ruszenie od Seymu do Seymu tylko trwać zwykło, a w ręku Krola zostawuią ie, patet w Konstytucyi. X. Arcybiskup nim zwykł dyrygować. *plura in Ludovio.*

POSAG

Bracia Siostrom, ktorych Oycowie za żywota niewyposażyli, ani im zapisem posagu nienaznaczyli. przed wyściem roku po śmierci Oycowskiey, według zdania powinnych dwu po Oycu, a dwu po Matce bliższych, według sumnienia swego. Posagi naznaczyć powinni, y one po śmierci za Mąż w rok maią oddawać, albo część w Maiętnościach wydzielać, ato ieźli Siostra z wolą Braci y powinnych za Mąż poydzie. A nim poydą za Mąż, po śmierci Oycowskiey. ciż Bracia powinni im w domu uczciwe dawać wychowanie. O co wszystko Forum w Grodzie corã Officio. 1588 *f.* 461.

W po-

W posagu zawiedzione y zapisane Dobra, także też Decreto w przezyskach, per Intromissionem wzięte w dzierżawę; niemogą się w *Prawo* Dziedziczne wieczne obracać. *Titul.* Dobra *Titul:* Præscriptio.

Siostry Ciotki niewyposażone, ktoreby za Mężem były, z tych Dobr, ktore Bracia ich, albo Bratankowie, zadłużeni od Kredytorow, utracili maią bydź przez te Kredytory albo Possessory Dobr, competenter wedle zwyczaiu y Prawa teraz opisanego, wyposażone. W czym Kredytorowi Dylacya iść niema na Ewiktora, ale mu całe Prawo z Ewiktorem na obrone zostawać będzie. A ktoreby ieszcze za Mąż nieszły; tedy w rok po śmierci Oyca dać im posag maią. Wszakże posagi zapisane swą drogą iść maią. *Prowizyą* też *Panny* do ścia za Mąż z części iey należącey, całe zostawać ma, ktorą wszyscy Possessorowie Dobr onych dawać maią, opatrzywszy ią mieszkaniem w onych Dobrach, y wedle iey kondycyi. Wolno iey iednak gdzie indziey, według zdania przyiacioł mieszkać, salva sua provisione. 1588. *f.* 467.

POTWARZ albo KALUMNIA

Titul: Pæna Talionis. *Titul:* Sprawy & *Titulo* Criminalia

PLENIPOTENCYA

Plenipotencye Akt Ziemskich albo Grodzkich, personaliter przez Pryncypała zeznane ad causas Divisionis, Expulsionis, Exemptionis, Rei judicatæ, & in Quæstionibus hæreditariis requiruntur 1616. *f.* 7.

W każ-

W każdym Sądzie niczym Pozwy zbiiać nie może, tylko ieżeliby rzeczy mianowicie, albo Imienia własnego, y Tytułu pierwszego, albo Daty nie napisano. 1589. f. 543.

PLEBEII.

Plebeii, nad opisaną liczbę, nie maią bydź do Kościołow głownych przyimowani, tylko Szlachta. 1550. f. 4.

Toż się y na Ruskie Kraie ściągać ma. 1576. f. 292. O tymże cum melioratione, że ani ad Collegiatas Ecclesias, maią bydź przypuszczani, sub pœnis & Foro, de Cortesanis, w dawnym Prawie expressis, ktoby mimo tę Konstytucyą ważył się co otrzymać. Co y W. Xięstwu Litewskiemu służy 1607. f. 837. Titul. De Dignitate & Beneficio patet z Konstytucyi że Plebeii nie mogą bydź capaces Dobr Lennych. 1647. f. 6.

Plebeii głowa, gdyby o nie iako Szlachecką czyniono. nie ma bydź płacona. 1557. f. 10.

A ktoby tak o nie czynił. Centum viginti Marcarum pœna ma bydź karany, y ma siedzieć na dnie w Wieży rok y sześć Niedziel. Toż o ranach rozumieć się ma. *Ibidem* Plebejus z Rusnicą nie ma chodzić. sub pœna duplici. 14. Mart. y tak długo przez Starostę, albo Urząd iego, ma bydź trzyman w Wiezy, aż tę winę położy *Ibidem*. oboństrzono to potym Prawo *Titul*. Rusznice. Seymie

Plebejorum Nobilitacya, tylko na bydź ma, albo w Woysku. 1578. f. 334

Plebeium hominum *Rusticanum* gdyby Szlachcic zabił, przypada winy 30. grzywien, krolewey Panu połowica, a Potomkom zabitego druga połowica

łowica należeć ma. 1581. f. 372. A gdyby zabity powinnych niemiał, Pan iego może o głowę czynić; A ieżeliby Pana niestało, tedy Potomko e onego Pana, aby mężoboystwa niezostawały bez karania. 1588. f. 489.

Podwyższono potym Taxę na sto grzywien, 1631. f. 19. Potym porownano Taxę głow Plebeiiorum w W X Litewskim z taxą Koronną, iako w Konstytucyi pomienioney. 1631. według ktorey taxy pogłowszczyznę wszystką sądy skazywać na potym maią. 1638. f. 43. Plebeius occidens Plebeium, capitis pœna puniatur w czym scrutinia zachowane bydź maią. 1581. f. 372. Plebeiiorum rany in duplo płacone bydź maią. *Ibid.* znowu że in duplo 1631. f. 19. Plebeii Bławatow, futer arogich, szafianow zażywać niemaią *Titul.* Mieszczanie. Plebeii Mytnikami y Poborcami bydź niemogą w Koronie tylko Szlachta osiadła. 1616. f. 14.

PODWOIEWODZY

In quam Rotam maią przysięgać? *Videatur Ladovius* Ciż Podwoiewodzowie Urzędow Grodzkich oraz z Woiewodzemi trzymać niemaią, ani priwatnie extra tempus in Constitutione expressum w żadne taxy wdawać się, ani pod czas iarmarkow ludzi kupieckich depaktować, ani więcey od kupcow nad trzy grosze od Taszu, albo kramu wyciągać niemaią. 1633.

Ciż z Zydow sprawiedliwość według Prawa y Przywileiow każdemu czynić maią. *Ibidem Vide Titul.* Zydzi, Ciż osiedli y Szlachta bydź powinni, 1633. f. 37. *Plura Titul.* Miary *Titul.* Waga. *Titul.* Ustawa.

Pozwem zadwornym, ani Seymowym Instygator niema nikogo pozywać, tylko o rzeczy Oſobie, Zwierzchności, pożytkom y dobrom Krolewskim właśnie należące, pod winą ſta grzywien Stronie. 1557. *f.* 9. Item że nomine Fisci nioco pozywać niema za Dworem. tylko o zatrzymanie Prowentow z Dobr Krolewskich, 1562. *f.* 25. Reaſſumowano pomieniono. 1562. Konſtytucye. *Anno* 1567. *f.* 134.

Potym że niema bydź nikt pozwan za Dworem, tylko ratione Bonorum liquidi juris Regii ſub pœna 50. marc. w Trybunale ad Inſtantiam cujuſvis inter causas Officii peremptorie, per Delatorem ktory w każdym pozwie expreſſe ma bydź ułożony; ſuccumbendą. 1598. *f.* 689. Liquidi vero juris Regii Bona te ſą, ktore in reviſione literarum takiemi ſą nalezione, na ktorych ſą Summy ſtare albo ad rationem pięci krocźta Tyſięcy złotych. Także Woytowſtwa, Szołtyſtwa, Rudy, Młyny, Karczmy, y inne ktore ſą Prawa na ſkupie. *Ibidem.* O Dobrach w Koronie ktoreby na Rewizyi Liſtow oſądzone niebyły, a za iakiemi doſtatecznemi dokumenty dochodzić ich przyszło, pozywać niemoże ieno na Seym. *Ibidem.*

Dekreta przeszłe Zadworne, w ſprawach tak Juris Regii, quam ratione Bonorum, Caduco Jure, ex quacunq; causa, na Krola przypadaiących in robore zoſtawać maią. *Ibidem.* Woiewodztwu Mazowieckiemu ſpecialis Conſtitutio o tymże, a Spraw *o Nieporęt* y o Woytowſtwie tamże nie okrzywała Konſtytucya, Podlaszanie Praw niemaią pokazywać, iakim Dobra trzymaią, &c. 1588. *f.* 479.

pozwy

Pozwy Zadworne przeciwko Konstytucyi, 1588 o zamknieniu Exekucyi w Ruskim y Podolskim Woiewodzwach, wydane, skassowano, wyiąwszy te tylko litis penden ye ktore zaszły przed Koronacyą Krola Zygmunta III. 1601. *f.* 746.

Pozwow Zadwornych na Szlachtę ratione Injuriarum, Sądowi Ziemskiemu albo Grodzkiemu sądzić należących, wynosić się niegodzi, wyiąwszy gdzieby między mieyskiemi, a Szlacheckiemi gronty iakie były rożnice. 1631. *f.* 21.

Przypozwy po śmierci Sędziow wszelakich albo Krolewskiey, do żadnych Spraw, tak w Ziemskim iako y w Mieyskim Prawie nie są potrzebne, tylko gdzieby osoba ktora ex litigantibus umarła 1588. *fol:* 481.

Rok za Pozwem Krolewskim w sześć Niedziel: za Ziemskim, Grodzkim, Podkomorskim, Kommissarskim we dwie oczywiście, we cztery zacznie bydź ma. *Ibidem.*

Pozwy albo Mandaty w Sprawach, do sądzenia Seymow należących, Tygodniem przed Seymikami przed Seymowemi podawane bydź maią w tym Grodzie, ubi Bona consistunt citati, y Relacya oddania, zeznana bydź powinna: a tę Relacyą Aktor sam coram Actis w tymże Grodzie approbare powinien. Ktory Mandat na Seymiku pomienionym produkowany, y od Marszałka konnotowany bydź ma, a to Prawo in futurum rozumieć się ma, 1667. *f:* 64.

Pozwy do ktoregokolwiek Sądu na aggrawacyą y zrażenie wolnego głosu. *Titul.* Seym. Pozwy alias Mandaty in causis Criminis Læsæ

Majestatis & perduellionis *v. Tit:* Crimina Pozwu Relacya ad Cassandum wydanego, tam ma być zapisana, kędy otrzymana Kondemnata. *1669. f. 10.*

Pozwu na Sądy Ziemskie y Roki Grodzkie Starościnne położonego, Relacya przez Woźnego z wyrażeniem w niey essencyi tegoż Pozwu, dwiema Niedzielami przed incydencyą Sądow, coram Actis proprii Districtus powinna bydź zapisowana, a na Kwerelle Tygodniem; a to sub nullitate condemnationis. 1670. *f.* 22.

Pozwow y przypozwow Trybunalskich Relacye coram Actis proprii Districtus, maią być zapisowane, cum præfixione Termini in quatuor Septimanis sub nullitate Condemnationis. *Ibid.* Pozwy cruce & evocatorie, omissa competenti Jurisdictione, przeciwko Szlachcie dobrze osiadłey, iako Prokuratorowie, osobliwie w Trybunale Koronnym karani bydź maią. *Titul.* Procurator. Pozew na Posła na konwocacyą generalną Warszawską sub Interregno wyprawionego, y na Senatora po Elekcyi Poselskiey wydany, y Dekret kapturowy nihil operantur. *V. Tit.* Senator Pozwy Zadworne y Seymowe, na zniesienie Dekretow Trybunalskich, tak ex controversiis ferowanych, iako y in Contumaciam otrzymanych, wyniesione, nullitatis bydź maią. y rigorem Executionis sistere niemogą. 1667. *f* 12.

Ktoby iakie Dobra trzymał, na ktoreby Prawo kto inszy przewodził, ma czynić z nim prodeportatione citationum niż Rok y sześć Niedziel wyidzie. A ieżliby o przewodzie prawnym niewiedział, ma przysiądz, salvo tamen Jure semi-

nei sexûs & pupillorum de Præscriptionibus sancito. 1588. f. 467.

W każdym Sądzie niczym Pozwy zbiiać niemoże, tylko ieżeliby rzeczy, mianowicie albo Imienia własnego. y Tytułu pierwszego, albo Daty nie napisano. 1579. f. 543.

Pozwy na Seymach Coronationis, sub Titulo Electi Regis, pod Pieczecią Ziemską wychodzić maią, w oznaymieniu Krola, na Seymach Electionis id cavetur.

PRAWA

Prawa obce ad Interpretationem feudi niemaią bydź przypuszczane, ani Dobra Dziedziczne za lenne poczytane, tylko gdzie wyraźnie iest, że są nadane Jure feudali. 1576. f. 255.

PRESCRYPCYA.

Preścrypcya y fatalia Interregni tempore, począwszy od dnia śmierci Krolewskiey, nikomu in progressibus Juris do sprawiedliwości szkodzić niemaią. 1573. f. 20. 9. Approbowano to y pro Lege postanowiono z tą Deklaracyą, iż kazdy sive Aktor, sive reus, ktory potrzebuie kontynuować causam, ma mieć fryszu y czasu, od dnia Koronacyi Krolewskiey Rok, co y o zapisach Grodzkich nieprzeniesionych rozumieć się ma. 1576. f. 280. o tymże w kapturze Krakowskim sub Interregno. 1586. f. 403. Declaratur Constitutio Annó 1576. że na wieczne czasy pod każdym Interregnum, to Prawo de præscriptione & fatalibus ściągać się ma. 1588. f. 480.

Pomkniono præscriptionis cursum do dwu lat od przeszłey Konstytucyi. A. 1588. pro una vice dla powietrza. 1589. f. 526.

Præ-

Præscriptio o głowe ma iść wedle Statutu. 1550. *fol.* 4.

Od Intromissyi zapisaney w Aktach Ziemskich, *Præscriptio* bierze początek y moc. 1576. *f.* 305.

Præscriptione non obstante, Bona nullo jure adempta, mogą bydź u Krola dochodzone. 1581. *fol.* 373.

Præscriptio w Mazowieckim Woiewodztwie nieidzie nigdy Terrestris na Dobrach, o głowę, ani o rany, albo w przezyskach iakichkolwiek, albo w zakładzie, albo winach Sądowych, albo w długu zaręczonym, z Dekretu, lub dobrowolnie puszczonych, ale kiedykolwiek Dziedzic Dobr onych chce pomienione ciężary znieść, y pieniądze odłoży Possessorowi, powinien tenże Possessor one wziąć y z Possessyi, y Dobr onych Dziedzicowi własnemu, albo Prawo od niego maiącemu ustąpić y owe pretensye kassować, byle tylko takiey Possessyi w Artykułach Ziemskich, albo ktorychkolwiek innych, y Listach, nota iaka Authentica pewna była. *Exceptione Masov.* 1576. *f.* 306. Ani na Dobrach w Posagu puszczonych idzie. Ale zawsze bliższy, albo Prawo od nich maiący, Posag zapłaciwszy Sinstrom, albo ich Potomkom mogą te Dobra wykupić, y od wszelkiego zapisu, ktoryby iego Posagowe imie albo wzmiankę miał y zawierał w sobie, uwolnić. A ieżliby Summa Posagowa, niebyła specifikowaną, ma bydź Posag oddany, iako Sąd Ziemski oszacuie. *Ibidem.*

I w Koronie na Dobrach, w Posagu iako przezysku puszczonych, y wyderkaffem zapisanych, Præscriptio etiam longissimi temporis nie idzie

idzie, ale zawżdy takie Dobra są na skupie. 1588. f. 461

Præscrypcya o krzywdy wszelakie, y szkody, y Gwałty pospolite, trzy lata. A Criminalibus Actionibus, y recenti Crimini, Rok y sześć Niedziel, a ieżliby kto in causis Cribiminalibus infra Annum nieczynił, tedy non Criminaliter, lecz Civiliter, czynić in Jure Terrestri wolno mu będzie. *Exceptzone Masov:* 1576. f. 306. Potym tak o Rany iako y głowe Preskrypcya w *Koronie* trzy lata. 1588. f. 462. *Preskrypcya* Dziedzictwa, albo zastawy w Woiewodztwie Mazowieckim niema iść kiedy kto na Dobra, nowym Prawem albo Tytułem nabyte, niema Intromissyi w Xięgach Ziemskich wpisaney *ab Anno* 1531. choćby te Dobra dzierżał, y używał ich. Ale zawżdy mogą bydź przez bliskie tak iakoby były zastawne wykupione *Exc: Masov.* 1576. f. 305. *Preskrypcya* Duchownym ratione *Proventuum* & utilitatum ex Beneficiis illorum provenientium lat dziesięć. 1607. f. 835.

Ratione zaś Dobr Duchownych, y sum Kościołom y Ołtarzom fundowanych albo zapisanych ktore się do Grontu wiążą, ad compositionem inter Status suspensa. *Ibidem.* Præscriptione non obstante, może się nadgrody upominać komu z działu przez Exekucyą co odeszłą. *Tit.* Exekucya.

Preskrypcya Dobr Szlacheckich nieruchomych, contra Ecclesiam Annorum Sexaginta, ante litem inchoatam służyć ma, excepta iednak Renuntiatione præscriptioni per Inscriptionem facta, exceptis item fundis Ecclesiæ adjacentibus vulgo Poświętne nuncupatis, cū ipsis Ecclesiis. 1633. f. 26

Decla-

Declaratur Constitutio. 1633. że non ad futurũ tantum, ale y ad præterita; ściągać się ma præscriptio. ratione bonorum Immobilium, exceptis kiedy wakowały *Kościoły* ad suppressionem Fundationum onych. o co Akcya bydź niemą sine documento speciali intentowana: A kiedy w ktorey sprawie ratione decimarum Dekret compositi Judicii, lub composito & approbatio loci ordinarii zaydzie, tedy iuż nulla ratione wzruszona być nie ma. 1629. *f.* 12. *Præscriptio* non obstante, ma każdy po Szwedzkiey woynie, appellacye w Sprawach, tak ratione fundi, iako y ratione inszych wszelakich pretensyi, do *Trybunału* wyszłey przypozwać, y inszą appellacyą wytoczyć, 1658. *f.* 24. *Pluralitas de præscriptione in Ladovio* osobliwie Woiewodztwu Czerniechowskiemu, Bracławskiemu, Wołyńskiemu, *Kiiowskiemu*, służącey Podlaskiemu. &c.

PRETIA RERUM: *Tit.* USTAWA PROBOSTWA

Co ktoremu Proborstwu incorporowano, albo też z Biskupstwem albo Opactwem ktore trzymać pozwoloną, tudzież iakie Fundacye i h y od kogo fundowane, na ostatek ktore infulata? *Videatur in Ladovio.* Proborstwa Zakonne niemaią chodzić z Biskupstwy *Titul.* Biskupi.

PROCES.

Processowi in quovis puncto, male obtentum może bydź zadawane, nieczyniąc o to osobney Akcyi, a w takiey mierze ma bydź wolna appellacya na Trybunał. 1588. *f.* 468.

Co się stało z Processem Woiewodztwa Mazowieckiego, Nowogodzkiego Mińskiego. *Videatur Ladovius*

Ladovius Proceſſy o niewydanie Poborow' *A.* 1598 niezgodnie uchwalonych ſkaſſowano 1601. *f.* 737.

Proceſs Swoſzowſkiego znieſiony 1613. *f.* 34.

Proceſſy wſzyſtkie o oſtawienie poddanych, także ratione naiazdow, zaboiow, ſzkod podczas Woyny Kozackiey poczynionych, w Woiewodztwach Kiiowskim, Wołyńſkim, Bracławskim, Czernichowskim ſkaſſowano, w Kommiſſyi Hadziackiey 1659. *fol.* 53.

Proceſs opisany, iak ſię ma Senatorom, Poſłom Ziemſkim, także Kommiſſarzom y Deputatom o exceſſa y Crimina ſprawić potrzeba. *V. Tit.* Senator.

Proceſſu znoszenie, gdyby go kto przewiodł na Dobrach, iuscio Poſſeſſore Dobr tychże *Vide Titul.* Pozwy. Proceſs o zbiegłe chłopy *Vide Titul.* Poddani.

Produkta Zapisow aktykowanych *Tit.* Zapisy.

PROCURATOR.

Na Prokuratory albo Patronos causarum oſobliwie w Trybunale Koronnym bawiących ſię, ktorzy per crudas citationes, omiſſa competenti Jurisdictione Szlachtę dobrze oſiadłą do Regeſtrow nienależytych per ſpeciem violatæ ſecuritatis Convulſionis Decretorum Tribunalitiorum vel Arianismi evocant, y Pryncypałom ſwoim do tego rady dodawaią, panam 500. mar: Polonicarum cum ſeſione Turris per 12. hebdomadas założono, 1678. *f.* 27.

PRZYSIĘGA

Przyſięgę na clech, Stan Rycerſki y Duchowny, przy Wołach zimowanych, y Powołoſzczyznie, przez ſię albo faktory ſwoie czynić powinni, tak

ak iakō na cle wodnym zachowywa się, 1550. *f.* 3.

Celnicy y *Mytnicy*, albo ich Pisarze niezwyczayney niepowinni wyciągać przysięgi, ieno tylko iako Statut uczy, To iest iż to zboże iest iego własney krescencyi, a nie przekupne, albo iż te woły swoim zbożem wychował, Toż się ma rozumieć y o leśnych Towarach, 1567. *f.* 281.

Przysięga niema bydź inaksza czyniona ieno iaka iest opisana in Statuto Alexandri, Petricovię. 1504. *Anno*. Okrom Cła Pogranicznego, ktorego przysięga na Granicy, wedle *Prawa* y zwyczaiu, zachowana bydź ma. A ktoby od kogo Cło niesłusznie brał, albo przysięgę inaksza, a niżeli iest w pomienionym Alexandrowym Statucie opisana, wyciągał, albo kogo do iterowania iey, gdy raz przed Urzędem uczyniona będzie, przywodził, ma być karan winą 100. grzywien, Ciratus coram quovis Officio vel Judicio, juxta Constitutionem Sigismundi *Regis*. *Anni* 1538. *Anno* 1578. *f.* 333. Iakie przysięgi *Krolowi* IMCI od *Stanow* y innych. *Videatur in Ładovio*. Od przysiąg. Extraktow, czyli raczey od Extraktow przysiąg. *Pisarze* niemaią nic wyciągać Grodzcy, y owszem darmo wydawać; a ktoby się ważył co wziąć podle gać ma pœnis, processui & Executioni *sub Titul.* Crimina opisanym, 1588. *f.* 483.

Przysięga Urzędnikow Ziemskich, Podkomorzego, Sędziego, Podsędka, y Pisarza, może bydź odprawiona, in absentia Palatini & Castellani, przed Urzędnikami Ziemskiemi, na Rokach Ziemskich, albo leżeniu Xiąg sądowych onego Woiewodztwa y Ziemi. 1598. *f.* 662.

Ktoby

Ktoby przysiągł y z świadkami, że na tym gruncie szkody, o ktorą iest pozwany nie uczynił, a własności gruntu nie allegował, traci on grunt *Excepit: Nasov.* 1576. *f.* 303. Przysięgi z Dekretow nakazane, lub na Seymie, lub w Powiatach, dokąd odesłane będą, in facie Sądu Ziemskiego wykonane bydź maią skutecznie. A Sąd Ziemski sub pœna Fisci inter causas Officii per quemvis vindicanda w Trybunale odpuszczenia pro præstito juramento przyimować y pisać niebędzie. Aktorowie też żadnym sposobem przysięgi raz nakazaney pozwanemu zwłoczyć niemogą 1641. *f.* 8. Rożne rożnych przysięgi. *Videatur in Ładovio.*

Przysięg z Seymow do Powiatow odsyłane być maią, chybaby kto sam chciał przysiądz. 1557. *f.* 10.

PRZYWILEIE

Przywileie poslednieysze, in Præjudicium pierwszych, z Kancellaryi wydane, żadney wagi mieć niemaią, ktora Konstytucya W. Xięstwu Litew. służy. 1613. *f.* 10.

Przywileie Koronne, a mianowicie Przywileie Krola Alexandra, ktorych niema w Statucie, a potrzebne znalazłyby się bydź Rzeczypospolitey, aby były ułożone w Woiewodztwo Sendomirskie na przyszłey Elekcyi starać się będzie. 1587, *fo. lio* 425

Przywiley Krola Alexandra o Unii W. Xięstwa Litewskiego z Koroną. 1564. potym drugi 1569. Przywrocenie Ziemi Podlaskiey do Korony. 1589 Item Xięstwa Kiiowskiego do Korony y Ziemi Wołyńskiey. 1569.

Przywileie o wolney Elekcyi Krola, y inszych

ſnſzych wolnoſcie chod ſtarych Krolow dane, przez Krola Zygmunta approbantur y nowy dany. 1607 *f.* 829. y Aktykować go w Koronie y w Litwie po Grodach pozwolono. 1609. *f.* 889.

Roſkazano Urzędnikom Kancellaryi Krolewſkiey, aby go do Grodow podali. 1613 *f.* 10.

Przywileie na ieden Urząd dwom oſobom wychodzić nie powinny, dla tego Kancellarya wielka z mnieyſzą kommunikować ſobie wzaiemnie będą, tych Przywileiow expedycyi. 1717. *f.* 13.

Przywileie na Dobra Dziedziczne, za Krolewſkie rozumiane: w Woiewodztwach Ruſkim, Podolſkim, Podlaſkim, *Vide Titul.* Woiewodztwa. Przywileie in ſolidum tamże. *Vide Titul* Dobra, Przywileie dwa, ieden na Indigenat, drugi na Nobilitacyą obadwa ręką Krolewſką, y IMCI X. Prymasa, y Marſzalſka Poselſkiego podpisano, approbowano hac conditione, żeby ſię w nich nic Juri & æquitati contrarium nie znaydowało. 1650. *f.* 8. Approbacya Przywileiu Horwatowi ſłużącego Przywileie pod Pieczęcią V. Pokoiową y Koronną ex Senatus Consulto. *Vide Titul.* Krol. Przywileie na Szlacheſtwo. *Vide Titul.* Szlachcic Przywiley IMCI P. Morztynowi na wolny urąb w lasach Guzowſkich. 1678. *folio* 33. a to na reſtauracyą. &c. &c.

PUSTYNIE

Do Podola y Ruſi naznaczeni Rewizorowie, aby puſtynie poki, mamią bydź rozdawane wiecznością albo lennym, dla oſiadania onych zrewidowali 1567. *f.* 133. *plura eodem Titulo.*

Quare

Kwarta na obronę potoczną ze wszystkich Dobr Stołu Krolewskiego Starostw y Dzierżaw pozwolona hoc modo, naprzod ze wszystkich dochodow Dobr pomienionych. ma bydź odłożono na wychowanie Starosty albo Dzierżawcy, wedle rewizyi czymby się mógł dobrze wychować: potym residuum ma bydź na cztery części rozdzielone z których czwarta na obronę te iść, a na trzech Krol przestawać ma na ordynaryine y extra ordinaryine koszty, y z tychze trzech powinien naprawiać Zamki Koronne y opatrować ku obronie 1567. f. 20

Kwarta ta miała iść y z arend dożywotnych y dożywociow gołych, nie Dzierżawcy iednak Dobr tych, lecz Krol z swoich trzech części, jako y ze wszystkich innych Dobr Krolewskich miał ią annuatim do Skarbu Koronnego oddawać, dożywotniey zaś powinni byli, co więcey postąpić, na wychowanie Stołu Krolewskiego. *Ibidem*, f. 21. Kwarta aby spełna dochodziła, Podskarbi Koronny ma tego doglądać, y z tego na każdym Seymie walnym, przed PP. Radami y Postami Ziemskiemi liczbę czynić. *Ibidem*. f. 22. A niema iey na co inszego obracać, tylko na obronę potoczną sub privatione Officii, ani się Kwitami Krolewskiemi, albo czyiemi inszemi bronić, chyba coby było na Zołnierza Kwarcianego obrocono, o co Postom instygować wolno *Ibid*. Pociągniono o to na Podskarbiego winę ad pœnã peculatꝰ y na wszystkich ktoby w tym to Prawo gwałcili. 1613. f. 3. Potym aby Kwarta na obronę tylko Ukrainy od Pogan, obracana była, pod winami w starych Prawach

wach. 1647. f. 3. Dla kwarty aby iey przyrastało lustracya co pięć lat bydź powinna, a ieżliby za takim przypadkiem pożytkow Koronnych umnieyszyło się, y w kwarcie umnieyszenie bydź powinno. 1562. f. 22.

Kwarty szafunek y warunek iaki ma bydź? Posłowie Ziemscy, PP. Radami wypaleść maią za zniesieniem przez Rewizory Inwentarzow. 1565. f. 90.

Kwarta pierwszy raz z Dobr lustrowanych na blisko przyszłym Seymie sub amissione Dzierżawy ma bydź oddana. 1566. f. 125.

Kwartę wszyscy Possessorowie Dobr Stołu Krolewskiego, przez Rewizory rewidowanych, Exekucyi podległych, tak z Wielkiey Polskiey, iako y Małey, y z Rusi, z Mazowszu y z Prus do rąk IMCi P. Podskarbiego Koronnego przy Deputatach na to, od PP. Rad y Posłow Ziemskich mianowanych Ziemskich, na tym iuż Seymie. y na potym płacić maią pod straceniem Dzierżaw. Na ktorych Dzierżaw odebranie powinien Krol Urzędownie posyłać, y odebrawszy, o retenta kwarty na Seym Koronny pozwać, a ktoby Dobr takowych puścić niechciał, ma Krol przeciwko niemu, iako przeciwko niepoślusznemu Prawu Pospolitemu postąpić. A ieżliby Krol postępku tego zaniechał. Wolno się Posłom Ziemskim zawżdy u Krola tego upominać. 1567. f. 129.

Znowu na inszym mieyscu o tymże *Ibidem.* f. 130. Tandem Kwarta ordynowana hoc modo do rąk P. Podskarbiego Koronnego iako wyżey ma bydź oddawana od każdego Possessora Dobr Krolewskich pod utraceniem Dzierżawy wedle dawnieyszey

wnieyszey *Konstytucy*, do ktorego cztery osoby z Seymu deputantur ad hunc solum actum nie dlatego żeby byli socii muneris cum æquali potestate, lecz tylko dla obierania, chowania y szafowania y kwarty, a to propter casum śmierci P. Podskarbiego Koronnego y owszem nic się w Urząd iego nie wdaiąc czcić go iako Urzędnika Koronnego, powinni: ktorego inne wszystkie sprawy Urzędowi iego należące wedle Przywileiu y Statutu we wszystkim wcale zachowane bydź maią. 1569. *f.* 183. Płacić powinni także kwarte Celnicy, Mytnicy, Zupnicy, z dochodow im zleconych, pod winą utracenia Urzędu & solutione kwarty de suo, gdy o to pozwani będą. *Ibidem.* Mieysce do oddawania y chowania kwarty, Zamek *Rawski* naznaczoną, 1590. *f.* 576.

A czas Swiątki. *Ibidem.* Także Annaty maią bydź oddawane, sub pæna duplicis Annatæ. *Ibidem. f.* 184.

Podskarbi y Deputaci maią się ziechać do *Rawy* na czas naznaczony, y tam mieszkać niedziel trzy, sub pæna similis solarii. *Ibid.* Regestra tego wszystkiego maią mieć przy sobie każdy, z nich, osobna popisane, spolnie za pieczęciami spolnemi. *Ib.* Ad Possessionem wszelakich Dobr *Rzeczypospolitey* post decessum przychodzący, inaczey ich obeymować niema, tylko ażby wprzod przez Urząd *Skarbowy*, inwentowane y oddane mu były, według ktorych Inwentarzow, takowe Dobra *Successores* zmarłego Possessora, Skarbowi oddawać powinni będą. A *Skarb* nowym Donataryuszom. A cokolwiekby się Intraty znalazło, intra hoc

tempus

tempus, nim się Tenutorio dostanie, to wszystko do kwarty ma bydź oddano. 1641. *f.* 12.

P. Podskarbi w Listach podawczych, ktore na Intromissye w Dzierżawy y Daniny Donatariis Regiis z należności Urzędu swego wydawać będzie; Donatywe Symple abhinc wyrazić y specifikować ma według *K*witow Skarbowych. aby się nikt niewiadomością niezasłaniał. 1653 *f.* 12. Po odebraniu Kwarty P. Podskarbi z Deputatami odliczyć ma summe na całe poł roka Zołnierzom y odesłać do Lwowa, a te pieniądze połowice Pisarzowi *P*olnemu ma dać, a połowice drugą dać schować na Ratusz pod Pieczęcią Pisarza Polnego y Starosty albo *P*odstarościego, y Burmistrza Lwowskiego y Mieyską, których pieniędzy niema ruszać Pisarz, tylko na zapłacenie Zołnierzom, gdy przyidzie druga ćwierć. 1590.

Gdyby sługa posłany z Kwartą umarł; albo mu się casus iaki trafił, Pan ma manifest w Gronodzie uczynić y drugi raz zapłacić, a *D*zierżawy nieutracić prævio juramento de casu przed Podskarbim y Deputatami. *Ibidem.* Maią mieć Xięgę wybranych Kwart, y iedne przy Prowentach, a drugie na Seym przynoszone bydź maią. *Ibidem.* w Niebytności Podskarbiego może bydz Szlachcic y odbierać prævio mandato sufficienti y przysłaniu klucza y Pieczęci. *Ibidem.* Liczbę czynić maią P. Podskarbi y Deputaci na Seymie coram ordinibus die 6. od zaczęcia seymu, alias niema nic bydź sprawowano aż się ta liczba pierwiey odprawi: Ciż dostatecznie powinni się usprawiedliwić Rzeczypospolitey, nie inszem

Kwi-

kwitami, tylko ktoreby były na Zołnierze potoczney obrony, wedle Konstytucyi. A potym kwit sobie od Krola, za wiadomością P P. Rad Koronych y Posłow Ziemskich otrzymaią; *Ibidem.* Ieżeliby śmierć podskarbiego albo Deputata zaszła, niżby liczbę uczynił na Seymie, tedy superstes one czynić maią. *Ibidem.* Urząd Deputatow od Seymu trwać ma, a na każdym Seymie insi wybierani bydź maią, ktorym oni pierwsi wszystko dostatecznie przy P. Podskarbim oddać maią. *Ibid.* Wybrani są na Seymie. 1576. *f.* 205. y tak na Seymie każdym ordynaryinym wybierani bywaią, patet ex Constitutionibus, Podskarbi Delaty Retentow z Deputatami podawać maią dla odebrania przypadłych Dzierżaw, Zup, Ceł, Myt, z ktorychby Kwarty nie oddano, iednak o niewydanie oney, po odebraniu Dobr, Possessor pozwany do Bonis hæreditariis zapłacić ią maią. 1569. *fol.* 185. Respekt ma bydź na Potomki Dzierżawce, przed rokiem zmarłego aby nie więcey, tylko coby słusznie przychodziło, dali, a ostatek Dzierżawca Successor dokładać ma wedle liczby. A cokolwiekby rzeczy nalazło się nad Inwentarz, to wszystko Potomkom z Starostw wywieść wolno, y długi swe wyciągać, czego Pan Podskarbi bronić niema. *Ibidem.* 1569.

Pod Interregnum P. Podskarbi y Deputaci Kwartą szafować niemaią sine scitu ordinum sub pæna peculatus *Ibidem. fol.* 186.

Gdyby się kto na Skarb rzucił, albo hamował Pana Podskarbiego z Deputatami w szafunku albo gdyby Starosta P. Podskarbiemu y Deputatom

do Zamku y do pieniędzy bronił y PP. Radom Koronnym nie chciał bydź posłusznym, takowy winą peculatûs ma bydź karany. *Ibidem.* Deputaci przysięgać maią, a pod Interregnum niemaią szafować pieniędzmi, ieno za wolą PP. Rad Koronnych. *Ibidem.*

Także Starosta ma przysięgać, że Podskarbiego etiam pod Interregnum ma puszczać do Zamku z Deputatami, y skarbu pospolitego dla złożenia w niebytności P. Podskarbiego przestrzegać *Ibi:*

Tenże aby wiedział co do skarbu włożoną y bywał przy Podskarbim y Deputatach. 1588. *f.* 470.

Solarium iakie tym *in Ładovi: Videatur* Kwarty Eorum Trybunał Radomsky; mieysce złożenie oney Rawa w Zamku, bywało y w Lwowie na Ratuszu, iakie zaś Denominacye onych, że są y duple, y quadruple, y symple, y stara Kwarta *Ibidem* legatur *in Ładovio* y iakie lustracye bywały cosię stało, y iak co deklarowaną *Ibidem.* in *Ładovio* na *S.* Marcin te oddaią, y insze czasy. Kwartę aby każdy Dzierżawca czasu naznaczonego w Rawie płacił lege perpetua warowaną, aktoby ię na czas naznaczony exceptis casibûs in lege expræssis nie zapłacił, tedy Pisarz Skarbowy delatè spisać z podpisem Deputatow ma, y do Grodu Rawskiego oddać, ktore Dzierzawy y Starostwa iako ipso jure vacantia beneméritis y na Artyleryą Krolewską rozdać ię wolno. agdyby cessio nastąpiła, tedy Cessionarius ma zapłacić salva repetitione a juris. datore vigore consensus Regii. 1667. *f.* 4. Ktoby z Senatorow lub

lub Posłow Kwarty nie zapłacił ma carere voce activa na Seymie poki nie zapłaci. *Ibidem plura in Ładovio.*

QWITY

Qwity przed Kśięgami Grodzkiemi z wszelakich zapisow, y rzeczy czynione y żapisane, tak ważne bydź maią. iako Ziemskie. 1589. *f.* 519. Komu iaki kwit y na co służył *Videatur Ładovius.*

RACHUNKI. *Titul:* MIASTA PODATKI

RANY

Rany z Ruśznice sowito maią bydź płącone. 1557. *f.* 10.

Znowu iż Rany Szlacheckie sowito maią bydź płacone, to iest krwawa grzywien 20. a śiczna grzywien 6. z winą sądową. Obliczna znaczna krwawa grzywien 30. Ucięcie palca każdego grzywien 30. Wybicie zęba każdego grzywien 20. Chromota wieczna ręki, nogi, oślepienie, ucięcie nosa, tak maią bydź płacone, iako poł głowy. O co præscriptio iść ma dolat trzech 1588. *f.* 462

Aktoby się Szlachcicem czynił niebędąc nim, a byłby raniony, gdy się to ex scrutinio pokaże, Rany nie maią bydź płacone. Aktoby otakich Rany sołdrował; takowy ma zapłacić winę 120. grzywien, także Rok y sześć Niedziel na dnie w wieży siedzieć. 1557. *f.* 10.

Potym o ranach postanowioną tak. Gdyby Szlachcic Szlachcica z roszniey ranił umyślnie; a ex scrutinio pokazałoby się to manifeste, ma bydź na nim skazana pæna perpetuæ Bannitionis na Rokach Grodzkich oney Ziemie, albo Powiatu, gdzie się to stało, chociażby nie był Pos-

ſeſſionatus oney Ziemie, albo Woiewodztwie. A to w Płockim, Mazowieckim, Podlaſkim y Rawskim Woiewodztwach. 1598. *f.* 707

Było to do czasu w pomienionych Woiewodztwach, ale potym reaſſumowano to wiecznie na wſzyſtką Koronę, y W. Xięſtwą Litewskie, y Urzędom Grodzkim Ziemskim Mieyskim, a w Pruſiech Woiewodzym ſub pæna 100 mar: inſtiganti ſolvenda, exequi to kazano. O co Forum cum quolibet Judicio & Officio na Trybunale inter cauſas Officii będzie 1611. *f.* 3.

Gdyby Szlachcica w karczmie, z chłopy w rzędzie ſiedzącego y piącego, kmieć ranił, takowe rany niemaią bydź ſądzone. A ieżliby Szlachcic ow do tego ſię nieznał, żeby kmieć w karczmie bił; tedy on kmieć z Goſpodarzem, y Woytem, y Ławnikami, ieżliby w oney wſi byli; y z innemi kmieciami, albo z pięciu świadkami ſamoszoſt, ma na to dowod uczynić, iż onego Szlachcica w karczmie bił, a tak gdy uczyni ow kmieć, od win y od płacy onego bicia będzie wolen, *Excéptt: Maſov.* 1576. *f.* 310.

Tę Konſtytucyą Woiewodztwa Podlaskie, y Ruskie przyięły. *Ibidem f* 22.

Rany wſzelakie krwawe y ſine znaczne, w Powiecie Drohyckim, maią bydź ważne, na ktore Konwikcya ma bydź Aktorowi; a na drugie nie znaczne odwod pozwanemu iść ma. Alias gdyby ſię kalumnia na Aktora pokazała, ma w niey zoſtawać. 1611. *f.* 23.

Potym pomienioną *Excéptt: Maſov.* na Rany y zabicie Szlacheckie w karczmie, także

Konſty-

Konstytucyą. 1611 *Titul.* Causæ vulnerum. Woiewodztwo Lubelskie przyięło 1613. *f.* 12. Tudzież Ziemie Łomżyńska, Bielska, Mielnicka, Rożańska, Makowska, y Wiska, przyięły.

Rany Plebeiiorum in duplo maią bydź płacone, to iest nad Statut. 1581. *f.* 373. O Tymże 1631 *f.* 15. Gdyby Szlachcic Szlachcica na robocie, u roli, żniwa, łąk stoiącego, przy swoich, albo Pana swego, kmieciach, albo też samego robiącego gwałtem naszedł y bił &c. *Vide Titul.* Mężoboystwo. Za rany poddanego przy robocie zadane, Szlachcic ktory ranił, powinien dać grzywien 10. y Panu iego totidem w Rzeptt. *Masov.* 1579. *f.* 308.

Rany y chromotę okrutnie zadaną, wedle Prawa pospolitego, pokonany w Sądzie Ziemskim swego Powiatu Szlachcic Szlachcicowi sowito ma płacić, y w Wieży na dnie siedzić we cztery Niedziel po Dekrecie. A ieźliby kmieciowi się to, od Szlachcica dostało, contra Plebeijum propior citatus Szlachcic odprzysiądz się z pięcią świadkami in genere sobie rownemi, iako nie okrutnie to uczynił; zapłacić iednak według Prawa, Panu y stronie powinien będzie. *Ibidem. folio* 309.

Gdyby kto za wszczęciem między kim zwady, zagasił ogień, y w tym zagaszeniu byłby kto ranion, a niewiedzianoby, przez kogo, tedy ten, co ogień zagasił. za ranę ma bydź sądzon, dlatego iż dał przyczynę do onego zranienia, co się ma rozumieć o tych, ktorzy daią przyczynę do szkody y zwady. *Ibidem. f.* 311.

Rany Rękoymiom, in duplo maią bydź płacone

cone, cum pæna 14. mar: ad Fiscum Regium, & trium Marcarum judicio, & amissione tey sprawy, w ktorey rękoymowie przychodzili. *Ibidem.* Także stronom, ktoreby Pozwany Aktorowi, & è contra na uczynieniu sprawiedliwości zadał, cum pæna trium mar; Judicio & parti totidem. *Ibidem.* Pomocnicy bicia y ranienia Szlacheckiego, ieźliby się świadkami nie usprawiedliwili Aktorowi, to grzywien winy każdy z nich temuż Aktorowi zapłacić powinien. A ieźliby sami tez ciż pomocnicy rany komu zadali, tedy tak o rany, iako y o winy maią bydź sądzeni, y rany za przekonaniem płacic powinni. w Exceptt: *Masov.* 1576. *f.* 310.

Gdyby ranił Aktor pozwanego w Pozwie z nim stoiąc, & è contra: sprawę traci. y rany według Statutu płacic ma. *Except: Masov. Ibidem. f.* 299.

R A P T

O Rapt Białychgłow niedorosłych z mocy opiekunow wziętych, może czynić według Konstytucyi de Captivis 1607. *f.* 850. *Vide* hanc Constitutionem de Captivis, apud *Ładovium Titul.* Szlachcic, a in volumine Constitutionum 1588. *f.* 462. In causis Raptus scrutinia, iako w inszych sprawach kryminalnych odprawowane bydź, maią per proximiores de Linea Paterna vel. Materna, protestatione præcedente, z ktorych gdzieby się gwałt, y wiolencya pokazała, Raptor na Konwikcyą ma bydź skazany, ani przyznaniem Białeygłowy, iakoby to illâ consentiente uczynić miał, niebędzie mogł bydź eliberowany. O co Forum

Try-

Trybunale inter causas incarceratorum, dla prędzey sprawiedliwości. 1631. *f.* 18.

REFERENDARZ

Referendarze według Statutu, 1538. zachować się maią 1550 *f.* 3.

Referendarze maią moc w Senacie zdanie swoie powiedzieć. 1569. *f.* 180.

Referendarzom Regestr spraw Sądowi Seymowemu należących to iest kryminałow y *Remis* od Sądow wszelakich przez Pisarza Ziemskiego Powiatu onego, gdzie się Seym odprawować będzie wpisanych, oddawany bydź ma; według ktorego *Referendarze* porządkiem tym, iako sprawy wpisane będą, do Sądu przywoływać każą; sub onere conscientiæ, Krolowi iednak extra *Regestrum* podług upodobania, Spraw przywoływać kazać wolno. 1641. *f.* 7.

Referendarze spraw Szlacheckich z Mieszczany przesłuchywać, y przy stronach referować ię maią. 1550. *f.* 7.

Dekretow Seymowych in negotio principali w Sądzie Seymowym ferowanych, Kancellarye do Akt wpisować nie maią, aż pierwey terminaty Dekretow przez *Referendarze* podpisane, y do Kancellaryi odesłane będą 1641. *f.* 8.

Referendarze zgodnych Dekretow de consensu partium in causis, homicidii podpisować y do Kancellaryi odsyłać nie maią. Także ani zgodnych Dekretow in causis ratione Bonorum *Reg*ipublicæ, ani w sprawach ktoreby o podatki Rzeczypospolitey zachodziły. *Ibidem.*

Referendarze excepta legalitate infirmitatis pod

Ostro-

ostrością Praw, mieszkać u Boku I. K. M C I maią, 1717.

REGESTRA.

Spraw Sądowych.

Regestr Trybunalski Urząd Ziemski powinien mieć w mocy swey, y porządnie pisać, y według onego spraw porządnie przywoływać. 1609. *folio.* 903.

Regestra causarum Officii iako y Palatinatuum & districtuum, na dokończeniu Trybunału ktoreby jeszcze dosądzone nie były, przez Marszałka Trybunalskiego podpisane, y ad acticandum podawane bydź maią, aby drugi Trybunał wprzod tych Regestrow dosądzał, a potym do innych porządnie przystępował. 1621. *f.* 6.

Regestr Trybunalski porządnie secundùm numerum, ma bydź pisany y nieodmieniony, a karta cum numero, iako Sprawa w Regestrze będzie, Partibus postulantibus przy wpisowaniu, absq; ullo solario, dawana bydź ma, sub pœna in Statuto expressa. 1618. *f.* 6.

Regestra Spraw w Trybunale, aby według Konstytucyi. 1670. były zachowane, a wymyślać abrogowane, y zniesione, in futurum warowano. 1699. *f* 49.

Regestra Spraw Seymowych, Ręką Referendarza secundùm numerum podpisanego. Pisarz odmieniać niema. ale wen Sprawy, wedle Statutu Kazimierza Krola, powinien wpisować. 1608. *f.* 836.

Do Regestrow nie należytych, per crudas citationes, omissa competenti Jurisdictione, Szlachtę

chtę osiadłą per speciem violatæ securitatis, evocatione pociągaiący Prokuratorowie, iako karani bydź maią? *Titul.* Prokurator, Do Regestru causarum militarium w Trybunale, insze Sprawy niemaią bydź przypuszczane. *Titul.* Trybunał. O Regestrze Taktowym *Titulo* Trybunał, *Titulo.* evocatio.

REGIMENTARZ

Iaka Rota Regimentarzow. *Videatur in Ładovio.* I. K. MC Ministeria Belli na Seymie tylko konferować będzie, in casum zaś gdyby oba Hetmani iednego Narodu pomarli przed Seymem następuiącym, Regimentarza doczesnego K. IMCI będzie należało postanowić. 1717.

RELAXACYA.

Relaxacyą po otrzymaniu kwitu z Bannicyi ma Kancellarya Koronna wydawać. 1588. *f.* 468.

A naydaley we dwanaście Niedziel po kwicie trzeba ią otrzymywać. *Ibidem.* A ieźli Bannicya przez Dekret zniesiona będzie, relaxacyi niepotrzeba, *Ibidem.* Iakie komu nastąpiły relaxacye. *Videatur in Ładovio.*

RELIGIA.

Sprawy violatæ securitatis Dissidentium sub *Interregno* nie inter causas Terminorum tactorum. ale we czwartki ex speciali Regestro, inter causas recentium criminum sądzone bydź maią. Oprocz gdyby Persona merè Spiritualis in crimine deprehensa była, tedy takowy ma tradi Officio Spirituali, y tam prævia inquisitione judicari. Ministrowie też in Religione Dissidentium ex quacunq; occasione pozwani; Forum mieć tylko in

Officio

Officio ſæculari competenti, ratione quamvis rerum & injuriarium, powinni. A W. Xięſtwo Litewſkie &c na kole wielkim &c. *Ibidem* 1632. 1648 1668. 1674. Ale w *Konfederacyi* A: 1632 pomienioney, nie naznaczoną ieſzcze było Forum w W. Xięſtwie Litewskim, oprocz tego na Konwokacyi Generalney Warſzawſkiey ſub Interregno *Anno* 1668 Obowiązała ſię była *Rzecz* Poſpolita, przy obronię Kościoła Katolickiego *Rzymſkiego* ſtawać, juribusq, & privilegiis onego, także y *Ritus Græci Unitorum Eccleſiæ* derogari niepozwolić. Temu ktoby prætextu *Religionis*, tumultami y zuchwalſtwem publicam ſecuritatem violare ważył ſię, Forum na Trybunale, inter cauſas recentis criminis naznaczonę. y aby pœnis contra violatores pacis publicæ ſancitis, karany był poſtanowioną. 1631 *f.* 18 Dyſſydentom w wierze, z krzywdą y ubliżeniem Katolikow. ani Cudzoziemcowi, y *Szlachcowi* niepewnemu, łaſki Krolewſkiey pieczętować Pieczętarze nie maią 1707 *f.* 13. Dyſſydentom w wierze Zborow w *Koronie* y W. *Xięſtwie Litewſkim*, w Miaſtach y w wſzelkich mieyſcach ſtawiać zakazaną, oprocz po goſpodach, domach prywatnie nabożeńſtwa bez śpiewania y Kazania pozwoloną, ſin ſecus ktoby inaczey czynił, winą pieniężną potym więzieniem. na koniec wygnaniem z ſwemi Predykantami karani bydź maią przez *Marſzałkow*, Koronnych y W. Xięſtwa Litew: lub Sądy Trybunalſkie Grodzkie, wyiowſzy Miniſtrow poſtronnych, ktorzy z domowemi ſwemi prywatnie odprawiać będą mogli Nabożeńſtwo; inſzym iednak na to Nabożeń-

bożeństwo pod winami schodzic się nie pozwolo-
ną. 1717 *f.* 25. *Pacem & Tranquillitatem Dissi-*
dentibus in Religione Christiana zachowaną Pra-
wami, Forum na Seym in-casu convulsionis ju-
rium, atak Dekreta Trybunału Koronnego y
W. Xięstwa Litewskiego, ktore vim legis sapiunt,
jako y protestationes przeciw *Konstytucyi* 1627
O bespieczeństwie y pokoiu dyssydentom napisa-
ney in quovis judicio zaszłe, in nullo Officio in
executionem przywodzone bydź nie maią. W
Miastach *Krolewskich*, gdzie Zbory maią Dissi-
dentes. mogą ię miec usu non jure: więcey ich
nie maią budować, Ludzie przeieżdzaiący, mo-
gą prywatnie, w domach prywatnego Nabożeń-
stwa zażywać 1632. 1648. 1668. 1674. Ale w
Konstytucyach 1668i & 1674 O prywatnym Na-
bożeństwie napisaną iż Dissidentes na Akty pu-
blicznie ziezdzaiący, y przy Dworze Pańskim
bawiący się bez schadzek, kazań, spiewania, na-
bożeństwa swego zażywać mogą. *Plura* otym *in*
Ładovio

REMISSY SEYMOWE.

Titul. Seym & *Titul.* Sprawy.

RETENTA

Retenta Podadkow *Vide Titul.* Podadki. Re-
tenta Kwarty *Vide Titul.* Quarta.

REWIZYE, REWIZOROWIE

Rewizorowie do wszystkich Dobr Krolewskich
ad effectum postanowienia Kwarty, okrom w sta-
rych sumach przed Krolem Alexandrem zastawio-
nych, z strony Krolewskiey y z Senatu, y z *Koła*
Poselskiego, do Wielkiey Polski, do Małey Pol-
ski; do *Rusi*, do Prus do Mazowsza po trzech to-

iest

ſeſt, z ſtrony *Krolewskiey* pierwszy, z Senatu, drugi, z *Koła* Poſelskiego trzeci naznaczeni. 1562. *f.* 21.

Dzierżawy ad hunc Actum maią im dać Pisarzow, Woytow, albo Włodarzow, albo innych takich ſług y poddanych, w poſłuszeńſtwo, aby Rewizorowie za ich inſtrukcyą, y pokazaniem pożytkow, Inwentarze poczynić mogli. *Ibidem.* Ale dopiero na drugim Seymie mianowani ſą Rewizorowie, y takoweż poſłuszeńſtwo im powtorzono. 1563 *f.* 39.

Przeszkadzać iednak poſłuszeńſtwa Dzierżawcom niemaią, ale y owszem ſeriò przykazywać one będą. *Ibidem, f.* 41.

Zupnicy, Celnicy, y Mytnicy, wszyscy, Rewizorom tym ſprawę dać maią, y pokazać pożytki do hodow, *Ibid.* Iak kiedy, y ktore dokończone Rewizye, ktore ſzły do dalszych Seymow, y iak gdzie, iakie myta na drogach uznano y approbowano, tudzież grobelne moſtowe, cło iakie gdzie, moſt także Brzezański rewidowany I. W. *Sieniawskiego* na Rzece złota lipa zwaney, zgoła ceł, myt, moſtowego, grobelnego, y iakichkolwiek drog poſtanowienia reparacyi, a ztąd obmyślenia y naznaczenia ſatyſfakcyi, tudzież Wſiow, Miaſt, Zamkow, Grontow &c wszyſtko to *in Ładovio videatur Titul:* Rewizya.

REZYDENCI *Titul.* SENATOR

ROKI.

Roki Ziemskie w każdym Woiewodztwie trzy kroć maią bydź, *temporibûs & locîs in Statuto descriptis*, okrom tych Woiewodztw w ktoych inaczey poſtanowiono. 1565. *f.* 85.

W Woiewodztwach Wielkopolskich tylko dwa kroć

kroć. *Ibidem. f.* 86. Iakie gdzie y na ktory czas Roki złożone. *Vide Ładovium.* Roki zaś Lwowskie, w Lwowie, Pierwsze we Czwartek pierwszy po trzech Krolach, Drugie we Czwartek po środopoſney Niedzieli. *T*rzecie we Czwartek po S. Ianie Chrzcicielu. Czwarte we Czwartek po *S.* Michale. A Zydaczewskie w Zydaczewie Pierwsze po pierwszych Lwowskich, w poł czwartey Niedzieli. Drugie w pierwszy poniedziałek po *P*rzewodney Niedzieli. Trzecie po trzecich Lwowskich w poł czwartey Niedzieli. Czwarte w poniedziałek po S. Iadwidze, A ieźliby pod ten czas Trybunał Ziemie Ruskiey przypadł. kiedy Roki bydź maią, tedy na mieysce Rokow leżenie Ksiąg, ad ſuscipiendas duntaxat Inscriptiones odprawować ſię ma. Roki zaś pomienione, tak w Lwowie, iako y w Zydaczewie w Zamku sądzone bydź maią. 1589. *f* 580. Declaratur o mieyscu, że Lwowskie w Zamku Lwowskim, w tey Izbie murowaney, w Dziedzińcu, sądzone bydź maią, kędy Starosta Sądy Grodzkie sądzi, czego Starosta y *P*odstarości Lwowski dopuścić powinien ſub pœna 500. mar. na Trybunale inter causas Officii ex inſtantia cujuslibet Officii repetenda. 1607. *f.* 858. Potym Lwowskie ktore poſt lætare a Zydaczewskie ktore poſt conductus *P*aschæ zniesiono. 1611. *f.* 9. Znowu Lwowskie ktore poſt lætare Konſtitucyą *Anni* 1611. zniesione reassumowano; A Zydaczewskie aby nie poſt conductus *P*aschæ, ale poſt Dominicam miseričordiæ feria 2dâ sądzone bywały, poſtanowiono. A że przeszłe *R*oki Zydaczewskie poſt Forum *P*urific: B. M. V, przypadaiące, dla powodzi gwałtowney sądzić

ſię

się nie mogły, a Trybunał Powiatowy następuie, we dwie Niedziel sądzić się maią 1647. f. 17.

Roki Przemyskie ktore bywały we wtorek po S. Jakubie, przełożone na wtorek po S. Bartłomieiu. A po nich more solito we trzy Niedziel Przeworskie 1581 f. 378. Toż przedtym o Przeworskich, że we trzy Niedziel po Przemyskich bywać powinne. 1567. f. 132. Przemyskie ktore bywały po S. Staniſławie, przełożoną na wtorek po Wſzyſtkich SS. bliski. A ktore bywały około S. Pawła, y po S. Bartłomieiu, w mocy zoſtawioną O Przeworſkich toż wyżey. 1588. f. 484.

Znowu inaczey Przemyskie y Przeworskie ordynowaną. W Przemyślu. Pierwſze we wtorek po S. Agneſzce Drugie we wtorek poſt Dominicam Conductus Paſchæ. Trzecie we wtorek po S. Małgorzacie Czwarte we wtorek po S. Łukaſzu Ewangeliſcie. A w Przeworsku Pierwſze we wtorek po S. Doracie. Drugie we wtorek poſt Dominicam Cantate, Trzecie po S. Pietrze w okowach Czwarte we wtorek po S. Marcinie, ſądzone bydź maią. 1598. f. 711.

Potym declaratur o iednych Przeworskich, ktore bywały poſt S. Derothæ, maią bywać we trzy Niedziel po Przemyskich tych, ktore bywaią poſt S. Agnetis. 1601 f. 755.

Przemyskim Rokom, także y Leżeniu Kſiąg Przemyskich mieyſce, gorne mieſzkanie w Ratuſzu naznaczoną, ktorego Mieſzczanie bronić nie maią, ſub pæna 300 mar: pecuniæ Polonæ na Trybunale inter cauſas Officii ex inſtantia cuiuslibet repetenda 1607. f. 858. Roki Sanockie Halickie y inſze *videantur in Ladovio*:

Roki

Roki Łukowskie. Pierwsze w Poniedziałek po Trzech Krolach, na ktorych tez y sprawy nowoletne, o wykupna Dobr maią bydź sądzone, Drugie w Poniedziałek po S. Troycy, Trzecie w poniedziałek po S. Łukaszu. A leżenie Ksiąg przed każdemi takiemi Rokami dwiema Niedzielami uprzedzac ma, y zupełny Tydzień trwać. 1601. f. 755.

ROTMISTRZE

Na obrone Państw Rzeczypospolitey za Krola Augusta Rotmistrze obrani byli od Woiewodztw y Ziem wedle Regestru w Kancellaryi zostaiącego, o ktorych tak postanowioną iż każdy z nich w sta koni ma miec Pocztu swego 8. koni; a żołdu po 10. na każdą ćwierć Roku, y Towarzysze po koni 8. a szkody niemaią im bydź płacone. 1567. f. 147. Ciż Rotmistrze powinni obierać sobie Towarzyszow z woiewodztwa albo Ziemie swey, z ktorey Rotmistrzami naznaczeni, ani zkąd inąd, oprocz gdyby w tamtym Woiewodztwie, albo Ziemie tak wiele, iako Poczet iest uznaczon, do służby tey Towarzyszow bydź nie mogło, tedy z innych Woiewodztw, y Ziem Koronnych przyczynić y wypełnić sobie Poczet mogą. *Ibidem.* Item Ciż sami a nie Porucznicy ich Roty wodzić y przy nich mieszkać maią, y przestrzegać tego; aby Zołnierz tak w ciągnieniu y na mieyscu, iako in reditu krzywd nie czynił nikomu, y Stacy zadnych nie wyciągał *Ibidem.* Item przestrzegac tego maią, aby żadnego Towarzysza nie przyimowali na więcey tylko na dziesięć koni. *Ibidem.* Ciż mieszkać o-

becnie

becnie przy *Rotach* swych powinni, a ieżliby któremu z nich dla gwałtowney Potrzeby swey, odiechać przyszło; z wiadomością to Hetmana W. Koronnego, albo w niebytności iego *Polnego* być ma, a iak nayprędzey powinien się do Roty znowu stawić, y powinności swey nie omieszkać. 1591. *fol.* 613.

O tymże w Artykułach Hetmańskich. O tym że sub pæna. 1600 mar. na Trybunale inter causas Officii ad instantiam cujusvis repetenda. 1613. *f.* 2. O tymże znowu. 1620. *f.* 13.

Rotmistrze Kwarciani powinni bydź Szlachta osiadła, w sprawach *Rycerskich* dobrze ćwiczeni. 1591. *f.* 613. Znowu o ich osiadłości. 1613. f. 2. Znowu o tymże *Ibid.* Rotmistrze iak y gdzie mają bydź obierani, gdzie powini odpowiadać, y iak gdyby co wykroczyli, albo z *Rot* ich kto. *V. Ładowiu.* A to *Anno* 1589. & 1592. Gdzie reassumowano superiora eô modô. Ze bądź na Trybunale inter causas Officii, bądź w Grodzie pod ktorego jurysdykcyą krzywda albo szkoda się stanęła, peremptorie powinni odpowiadać. Kładzenie pozwu ma bydź w naznaczoney leży pozwanego, albo mu w rękę ma bydź oddany. *Postępek* prawny bez *Remissyi* ma bydź ad punctum Bannitionis & executionis. A Transgressores tey Konstytucyi pæna 100. mar: na Trybunale, ad instantiam cujusvis repetenda, peremptorie karani bydź maią. 1601. f. 735. *Rotmistrze* na żadne prywatne potrzeby, *Rot* znacznym iakim pocztem używać niemaią sub pæna Bannitionis. 1591. f. 613

Rotmistrzem Kwarcianym Senator ani *Starosta* Sądowy

Sądowy bydź niemoże *Ibidem*. Rotmistrz piechoty Kamienieckiey ma przysięgać iako piechoty zażywać niema tey, tylko na dotrzymanie mieysca tamecznego, sub pœna infamiæ ipso facto. 1613. *fol.* 8.

Rotmistrza jeden, według *Prawa*, y Polskiego y Cudzoziemskiego zaciągu niemoże mieć kompanii, 1654. *f.* 6.

ROZBOYNICY.

Iaki sposob czynienia sprawiedliwości z rozboynikow w Ziemi *Kamienieckiey* a bardziey w Podolu? *Vide Ładovium*.

W Ruskiey zaś Ziemi sprawiedliwości sposob taki, iż każdy z Poddanych Krolewskich Duchownych y Swieckich, powinien Poddanego swego, ktoryby pro spolio & de percussione strata był obwiniony, gdy go pozew in Bonis zastanie (o co Pan, ktory tam sam mieszka ieźliby się nie zastaniem bronił, ma przysiądz, a iezli *Pan* w tym Woiewodtwie mieszka, tedy to ma uczynić Urzędnik y z Watamanem) przed Urzędem Grodzkim własnego Powiatu na Kwerellach in Termino secundo stawić, z ktorego Pan iego, albo przyiaciel Pański, za iego zaleceniem, w oney Ziemi osiadły, z Urzędem Starościnnym sprawiedliwość czynić powinien. A gdy się na iedną sentencyę przeciw onemu poddanemu zgodzą, wedle niey exekucya zaraz uczyniona bydź ma. Gdyby też pro parte ejus Dekret uczynili, appellacya wolna Aktorom wedle Prawa na Trybunał zostawać ma; A pokiby z appellacyi od Aktora interponowaney kognicya o Dekrecie nie stała się, al-

bo gdyby discordes in Sententia byli, tedy on pod dany ma bydź zatrzymian w więzieniu w Urzędzie Grodzkim, ad definitivam sententiam Judicii Tribunalis, wszakże wolno go będzie Panu wyręczyć, czym iednak Causa niema ex criminali in Civilem transformari. Starostowie też Sądowi ad viciniorem Capitaneum, o stawienie takich poddanych, będą mogli bydź pozwani, z ktoremi takiż potępek ma bydź zachowany. A to postanowienie ma trwać do woli Stanow tych Ziem. 1588. fol. 477.

Tey Konstytucyi, ludzie cujuscunq; Conditionis, ktorzy do Wołoch y Węgier wpadaią podlegać maią ad instantiam bądź cudzoziemca sukrzywdzonego, bądź Urzędu ktoregokolwiek, bądź cujusvis pro securitate publica instigantis. A Panowie w ktorychby takowi swawolnicy aresztowani y pozwem przyścignieni byli, iako rozboynicki, do Grodu bliższego, albo ieźli Kommissya roczna z Włoch stanie. przed Kommissarzem stawić ich powini sub pœna 100. mar: & Damnorum juramento per Actorem liquidatorum refusione. 1613. fol. 20.

W Woiewodztwie Bracławskim, Xięstwie Zatorskim y Oświecimskim iaki sposob? *Vide Ladovium.*

O Rozboynikach *plura Titul.* Lauda. *Titul.* Swawolni. *Titul.* Sprawiedliwość. *Titul.* Mężoboystwo. *Titul.* Pacta, & Statum Herburti *folio* 332. *Titul.* Prædones,

ROZGRANICZENIE.

Rozgraniczenie Woiewodztw, Powiatow. *V. Titul.* Granice.

Rozgra-

RUSZNICE

Z Rusznicą nabitą w Mieście nikt chodzić niema, sub pœna 14. Mar: ktora wina y z *Rusznicą* Urzędowi Starościemu cedere ma, A ktoby iey dać niechciał dwoie 14. grzywien przypada, o ktore Starosta w Urzędzie swoim czynić ma. A nieosiadły Szlachcic y Plebejus, tak długo ma bydź w Wieży przez Starostę, albo Urząd iego trzymany, aż tę winę położy. 1557. *f.* 10.

Znowu iż żaden cujuscunq, conditionis na Seymach, ziezdziech, Paktach Sądowych bieśiadach wszelakich targach, iarmarkach, niema Rusznicy używać, ani nosić sub pœna eadē. 14. mar. o co Forum w Sądzie Ziemskim albo Grodzkim Urzędzie; ad instantiam cujusvis. *Także* ad instantiam Starosty według Konstytucyi. 1557. peremptorie absq; appellatione partium zachowuiąc w mocy swey Statut. 1507. de Armis seditionem præseferentibus. 1581. *f.* 372. Wina ta 14. grzywien instiganti iść powinna *Ibidem.* Impossessiona-Possessyą pro Executione odesłany bydź ma. *Ibidem* Znowu iż Plebeii y hultaie nigdzie niemaią z Rusznicami chodzić, sub pœna capitis, ktorych Ziemskie Grodzkie y Mieyskie Sądy sub pœna 100. mar: instiganti, o to maią karać. O co Forum cum quolibet Judicio vel Officio na Trybunale będzie, inter causas Officii. A Szlachcicowi każdemu wolno takiego poymać y na Urząd bdać, a Urząd ma Exekucyą sub pœna prœfata

Wz czy-

czynić, a Szlachcic pozwany u siebie aresztowanego ma coram Officio Castrensi, in primo Termino peremptorie stawić, sub pœna 100. Marc: A gdyby go stawił, tedy solutâ pœnâ præfitâ nihilominus & taxam Capitis Plebeii in eodem Termino Instiganti powinien będzie zapłacić, salva appellatione, raz na Trybunał extra Palatinatum sposobem opisanym niżey, sub *Titul.* Sądow bespieczeństwo w Woiewodztwach Płockim, Mazowieckim, Podlaskim Rawskim, quapendente appellatione, tenże Plebeijus przez pomieniony sąd, albo Urząd Grodzki y Mieyski, ma in carceribus detineri, salva Constitutione contra impossessionatos Nobiles. *Anni* 1557. manente 1588. 706.

To *Prawo de Plebeiis* było do czasu y tylko Woiewodztwom *Płockiemu*, Mazowieckiemu, *Podlaskiemu*, y Rawskiemu służyło, ale że potym reassumowano wiecznie na wszystką *Koronę* y W. Xięstwo Litewskie, Urzędem Grodzkim, y Ziemskim, Mieyskim, a w Prusiech Woiewodzym, sub pœnis ibidem expressis, aby według *Konstytucyi* 1598. (quæ supra) exekucyą czynili, rozkazano, in robore zostawuiąc *Konstytucyą* contra im*Possessionatos Nobiles Anni* 1557. że przeciwko tym wszystkim, ktorzyby w *Possessyi* Jurisdykcyi onego *Starosty* kędyby z Ruszницą nabitą chodzili, albo z niey strzelali, niemieli; według tey Konstytucyi postąpioną bydź ma, usq; ad satisfactionem pro pœnis; co się o wszystkich publicznych ziezdziech, Ziemskich, Grodzkich, Podkomorskich, Seymikach, a osobliwie w *Kościołach*, rozumieć

zumieć ma. 1611. *f.* 3 Potym na osiadłych Swina o noszenie y używanie Rusznic na ziezdziech, Seymikach, Rokach, iednaniach, podniesiona do grzywien dwoch set, Staroście y stronie per medium. A przeciwko nieosiadłemu Sessio Turrica per annum, sub pæna infamiæ, Decretô Capitaneali sustinenda, salva appelatione na Trybunał, in duabus septimanis præfigenda, postanowiona. A Starosta o takowe sprawy cum viciniori Capitaneo odpowiadać ma &c: 1611. *f.* 9.

Potym postanowiono: iż gdyby kto in armis vel cum armis insidias, & seditionem, ac violentiam præseferentibus na Trybunał y insze Sądy: Podkomorskie, Ziemskie, y Grodzkie, przyiechać śmiał, tamże na Trybunale y w inszym Sądzie ex instantia Instigatoris, tacto Termino atractus, pæna perpetuæ Bannitionis, cum publicatione ma bydź karany. 1616. *f.* 3. Z Rusznic Mężoboystwo. *Vide Titul.* Mężoboystwo. Z Rusznic rany *Vide Titul.* Rany. O Rusznicach y innym orężu ieszcze *plura Titul.* Sądy. I w Litwie wszelkiey strzelby na ziezdziech zażywać zakazano. *Vide Tutul.* Sądy.

RZEKI.

*R*zeki navigabiles wedle *S*tatutow, ku spuszczaniu zbož robot y towarow, wolne bydź maią. 1550. *f.* 6. Iazy na nich maią bydź zrzucone (okrom iednego na *S*anie u *P*rzemysla dla soli Krolewskiey) sub pæna 100. mar. toties, quoties w Grodzie peremptorie repetenda. 1557, *f.* 11. Contravenientes sine appelatione karani bydź maią. 1562, *fol.* 28.

Po-

Podniesiona wina ad marcas 200. czego Starosta dogladać ma, y czynić Prawem cum contravenient bus, excipiuntur Iazy na Bugu. 1563. f. 45. Reassumuntur superiora. 1565. f. 99.

Znowu iuxta priorem Constitutionem Iazy zrzucić kazano 1578. f. 335. specificantur Fluvii navigabiles. Wisła. Dniestr, Stryi, Styr, Narew, Dunaiec, Bug, Wieprz, Tyśmienica, San, Brda, Nida, Prośnia, Notesz, y deliberowano że na tych Rzekach od tych mieysc, od ktorych navigabiles są, żaden ani Grobel, ani Tam, ani młynow niemaią budować sub pœna 200. marc: ad instantiam cujusvis na Trybunale inter causas Officii repetenda. 1583 f. 693

Rzeki tak w Koronie iako y w W. Xięstwie Litewskim navigabiles volno każdemu przeczyszczać y używać, czego nikt bronić niema sub pœna w przyszłych Konstytucyach descripta na Trybunale Koronnym y W. Xięstwie Litewskim repetenda, ktorey winy połowa fronie, a połowa Sądowi. 1613. f. 23. *Plura o rzeczach cum spectatione carendum in Ładovio.*

RZEMIEŚNICY.

Rzemieśnikowi y Kupcowi w Mieście, y Miasteczku, ktoby co gwałtem wziol, ma wrocić p.. remptorię cum pœna trium mar: o co Forum Grod, Ustawie iednak Woiewodzcy podlegać maią. 1670. f. 335.

Warszawa, Łomża y Lublin maią mieć Rzemieśnikow do Rynsztunkow należących *videatur Ładovius de his.* S

SĄDY.

Sądow y ziazdow wszelakich, w Płockim Mazo-

Mazowieckim, Podlaskim y Rawskim Woiewodztwach, bespieczeńſtwo iako Trybunału, z tą deklaracyą o wszyſtkie exceſſy, to ieſt mordy zranienia, Rusznicy używania, y insze gwałty, wolno pozwać exceſſivum tacto termino peremptorio przed Sąd albo urząd, gdzie cognitio ma bydź, co ieźli ex Inquiſitione pokaże ſię, tam teraz Exekucya ma bydź czyniona y ſatisfakcya nakazana ſub pœna Bannitionis, y wszyſtek poſtępek in eo paſſu taki ma bydź, iaki ſię w Trybunale zachowywa, ſalva appellatione na bliższy Trybunał, albo Piotrkowski albo Lubelſki in duabus ſeptimanis. A Trybunał powinien będzie takie ſprawy ſądzić etiam extra Palatinatum, tanquam ex termino conſervato. A gdyby ſię taki exceſs ſtał na mieyscu, gdzieby Sądu albo Urzędu niebyło, tedy wolno będzie, takimże poſtępkiem ad Officium Capitaneale poſtąpić ex Citatione literali. A ieźliby exceſſivus z mieysca Seymow y Sądow ziechał, niźliby mu tactum Terminum dano, tedy takowego wolno będzie ad Officium Caſtrense pozwać pro iisdem pœnis wedle zwyczaiu Trybunału, y iakiż poſtępek ma bydź obſerwowany: Tymże też ſposobem in quatuor Articulis Caſtrenſibus, ſprawy na Trybunale ktorymkolwiek, Appellatione tylko ſemel interpoſita mają bydź odprawowane. Winę in iisdem quatuor articulis dawną wcale zachować. W czym wszyſtkim Inquiſitio ſcrutinia, per Officium Caſtrense & Officiales Terreſtres, pilne maią bydź, czynione. 1598. f. 706.

O noszeniu y używaniu Rusznic w tychże Woie-

Woiewodztwach. *Titul.* Rusznice. Declaratur iż na potym violator securitatis Judiciorum coram Judicio Castrensi, vel Officio Capitaneali, gdzieby się excess stał, præcedente pæna contumaciæ, Forum ma mieć, tak citatus principalis, iako y Complices. Urzędnicy Ziemscy, y studzy ich temuż Prawu podlegać maią; A pozwo positio ma bydź in Bonis, Citati, dwiema Tygodniami przed Terminem, Impossessionatis zaś według Prawa opisanego; y ma bydź taż positio ad acta proprii districtûs zapisana, scrutinia też maią bydź wywodzone coram eodem Judicio vel Officio, gdzieby się excess stał, prævia expeditione Citationis ut supra. Insze punkta w przeszłey konflytucyi opisane, in robore zostawiono, 1607 f. 847

Potym reassumowano superiorem *Anni* 1598. Constitutionem, in perpetuum na wszystką Koronę y W. Xięstwo Litewskie, y Urzędom Grodzkim, Ziemskim, Mieyskim, a w Prusiech Woiewodzym sub pœnis, ibidem. expensis, aby według oney exekucyą czynili rozkazano. 1611. *f.* 3.

Securitatem iednak Judiciorum in forma Trybunału warowano per Terminum tactum in loco Delicti, salva appellatione in duabus Septimanis inter causas prosequenda, *Ibidem. f.* 7. Ale w Woiewodztwie Krakowskim na łożnych tylko to służyć ma, 1616. *folio.* 12. W Poznańskim zaś Kaliskim y Ruskim Woiewodztwach, ktoby bądź przy Sądzie albo Urzędzie Ziemskim y Grodzkim będąc w Mieściech Sądowych y na Przedmieściach, pod Sądy wszelakie ranił, albo zabił kogokolwiek, y Sądową Auctoritatem ordi-

ordinariam hamował, Arma seditionem præferentia uzywał, powinien bydź u onego Sądu albo Urzędu, prævia Citatione Sądzony juxta Qualitatem excessus, mediante ibidem in instanti scrutinio, salva appellatione seu remissione na Trybunał inter causas conservatas. 1607. f. 847.

Na Trybunał y insze Sądy żaden, ktorego-kolwiek stanu, y Kondycyi człowiek, niema przyieżdżać w większym Poczcie nad 50. Osob, inkludując w to Przyiacioły, sługi, y czeladź wszelką sub pœna. 1000. mar. Polonicalium ad instantiam Instigatoris Judicii illius ex Termino tacto in eodem Judicio repetenda, co się y na Trybunalisty ściągać ma. 1616. f. 3.

Na też Sądy niegodzi się nikomu in armis & cum armis, insidias, & seditionem ac violentiam præseferentibus, także z bębnami, Chorągwiami przyieżdżać, sub pœna perpetuæ Bannitionis tamże na Trybunale y w inszym Sądzie ad instantiam Instigatoris ex tacto Termino, decernenda & publicanda. *Ibidem.* Sądy Ziemskie Grodzkie Skarbowe Tydzien przed Seymikiem Powiatom maią ustawać sub nullitate onych, exceptа positione Actorum Terrestrium, na ktorych exemptiones Bonorum tylko maią bydź oprawowane, etiam sub Conventu generali & particulari. 1589. f. 679. A po Seymie po dwu Niedzielach maią bydź reassumowane. 1589. f. 579. znowu iż po Seymie po dwoch Niedzielach maią być reassumowane. 2589 f 525. Sądy wszelakie w Koronie w pospolite ruszenie ustawać maią, A potym Grodzkie y Kwerelle, także Zadworne post reditum

in

in sex septimanis maią bydź reassumowane, a Ziemskie, iako gdzie według terminow swoich, w Prawie opisane, przypadać. Trybunały także wedle kadencyi swoiey 1621. *f.* 7.

Sądy minorum Subselliorum, pod Trybunał mogą bydź sądzone. 1578 *f.* 330.

O Sądach Kapturowych & ultimæ instantiæ *videatur Ładov.* Sędziow Kapturowych wolno obrać każdemu z Woiewodztw wiele się podoba. 1537. *f.* 408. Maią przysięgać in *Rotam* Sędziow Trybunalskich Koronnych. *Ibidem. f.* 409. Securitas tym tak odieżdżaiącym iako y przyieżdżaiącym; taka iak w Trybunalskich, Dekreta takiey wagi iako y Trybunalskie. 1587. *f.* 409.

Sądy y Dekreta Trybunalskie, Ziemskie y Grodzkie y insze iakiekolwiek Koronne y W. Xięstwa, Litewskiego, ktore à die mortis Regiæ, aż do publikowania Uniwersału IMCI Xiędza Arcybiskupa Gnieźnieńskiego, gdziekolwiek trwały y zaszły, robur y legitimitatem mieć maią, iakoby ante diem mortis Regiæ ferowane były. Wolno iednak znosić Dekreta, in contumaciam w Trybunale, y w inszych Sądach otrzymane. w *Konfederacyi* Warszawskiey sub Interregno warowano. Do Sądow Kapturowych ktore sprawy należą a ktore nie? *Vide Titul.* Spawy.

Sądy Fiskalne przy Deputatach Woiewodztw albo Ziem, y Przy Urzędach Grodzkich y Ziemskich postanowione. 1690. *f.* 7. Że się przez Woysku działo præjudicium, tedy one y Sędziow Fiskalnych zniesiono. 1717. *f.* 54. Sądy Trybunalskie po obwieszczeniu przed trzeciemi wiciami limitowane

mitowane bydź maią, a Grodzkie y insze wszyst-
kie po publikacyi trzecich wici ustawać będą
1634. *f.* 4.

Sądy Podkomorskie, Ziemskie, y Grodzkie, we-
dług kadencyi swoich zawsze, etiam pod czas Sey-
mu, sądzone bydź maią. A ktoby miał Funkcyą
albo sprawy iakie na Seymie, powinna mu bydź,
gdy affektować będzie, pozwolona Suspensa ad
proximos na Seymikach Relacyinych. na ktorym
Terminie dowieść ma Marszałkowską Attestacyą
że był præsens na Seymie. 1677. *f.* 13.

Sędzia Ziemski albo Grodzki do sprawy swo-
iey, ktorą ma w Sądzie swoim, powinien zasadzić
Subdelegata, Szlachcica osiadłego, bez przysięgi
1557. *f.* 9.

Sądy Pogranicznę między Litwą y Moskwą
videantur in Ładovio. y te adinstar Sądow Mar-
szałkowskich præcisis omnibus Dilationibus są-
dzone bydź maią, tamże o czasie iak się maią zno-
sić. 1676. 1677. 1685. 1690. 1699. Sądy około in-
hibicyi, według Statutu zachować się maią. 1550.
f. 6. W Sprawy Sądowi Ziemskiemu należące U-
rzędy Grodzkie wdawać się nie powinny, ani do
siebie spraw tych, ktore z dawnych Praw do Są-
dow Ziemskich należą, akcyami przyciągać, sub
nullitate Dekretow wszelkich, ktoreby in contra-
rium tey Konstytucyi nastąpiły, & sub pæna evo-
cationis contra Actorem decernenda. 1667. *f.* 13.

Ordynacya Sądow Zadwornych *Videatur in*
Ładovio. Sądy żadne spraw extra Regestrum przy-
woływać y odsądzać sub nullitate Dekretow nie-
powinni, ale po odsądzoney iedney sprawie, do

osądzenia

osądzenia drugich z porządku Regestrowego przystępować tenentur, *Konst. Litt.* 1726 *f.* 73. Sąd żaden w Sprawach nikomu Clementiam præstare & moderamine uti, niebędzie mieć mocy sub nullitate judicati *Konstit. Litt.* 1726. *f.* 73.

We wszystkich subselliach, Sędziowie na patronow, y Agentow, y ni na kogo ze stron nieprzystoynym słowem targać się niepowinni, & è cõtra Patronowie y Agenci o wielką Osob swoich Lezyą upomnieć się maią, do żadnych zaś Tumultow rzucać się, & judicium deferrere w Izbie Sądowey, turnatim wychodzić, niepowinni, sub pæna sessionis Turris przez 12. Niedziel, ex Termino Tacto per Instigatorem vindicanda, & in Auctores tumultow captivatione, & forti executione decernenda, *Konst. Litt.* 1726. *f.* 29. Sąd Kompromissarski, alias polubowny, gdy się Strony nań sponte zapisem zdadzą, in suo robore zostawać ma, y żaden Sąd majoris; lub minoris subsellii, in cognitionem takowego Kompromissarskiego Sądu y Dekretow znosić niema, etiam per supremam subsellia. A gdyby Sąd Kompromissarski był rożny, y z sobąby się Kompromissarze zgodzić niemogli, tedy Trybunał W. Xięstwa Litew: sprawę rozsądzić obligatur *Konst. Litt* 1726. *f.* 99. Pod sądy Miasta wolne bydź maią od stanowisk Zołnierskich *V. Tit.* Woysko, Sądy criminum perduellionis, & Læsæ Majestatis. *Vide Titul.* Criminalia. Sądu głownego Woyskowego ordynacya w pospolitym ruszeniu *Vide Titulo.* Woysko Sądy in causis militaribus *Vide Titul.* Zołnierz. Sądy Seymowe *Titulo* Seymy Trybunalskie. *Tit.* Trybunał

bunał. Ziemskie *Titulo* Roki. *Plura, cætera in Ładovio.*

SALARIA.

Salaria iakie w ktorym Woiewodztwie, Ziemi, Powiecie czyli też in universali w Koronie in variis subselliis postanowiono *Vide Ładovium. Znaydziesz tamże Constitutionem.* 1613. *f.* 17. *in volumine legum* że Urzędnicy Ziemscy, y Grodzcy Koronni, od kwitow, protestacyi, Dekretow, Intromissyi, Manifestacyi, obdukcyi, Woźnego Relacyi po groszy 5. od kontrowersyi. Za Susceptę, Extrakty, po groszy poł ośma, od Oblaty Aktow Granicznych; działow wiecznych, Przywileiow, y za minute złoty ieden z obu stron. Od scrutinium złotych dwa, a od świadkow po groszy 5. sub pæna 100. mar: in Judicio Tribunalitio peremptorie repetenda, sub pæna Bannitionis persolvenda, a kędy zwyczaiem dawnym salaria mnieysze są nad te, nie maią bydź podwyższone, brać powinni. Od wyręczenia bydła w Grodzie, by go naywięcey było groszy 12. *A.* 1588. *f.* 468. Tamże niżey w Ładowskim opisuie po czemu od takiey tranzakcyi należy się, y od Inkwizycyi przeciwko Pryncypałowi wyraża że złotych 2. Pisarzowi zaś a sigillatione groszy 12. żeby dać; à porrectione, controversiæ ad acticandum aby nic w Kancellaryi niebrano, y *plura tamże in Ładov. legātur Cōstitutione.* 1613. *in volumine zaś legū. f.* 16. Ale potym nastąpiła korrektura Trybunału y naznaczyła po czemu od czego, co *videatur Titul.* Trybunał.

SALETRA.

Saletra, niema bydź wywożona z Korony

sub

sub amissione oney, & pœna 500. Mar: na Trybunale inter causas Fisci, ad instantiam Instigatoris Regni, Delatori & Fisco Regio per medium dividenda, ac persolvenda. Tenże pœnæ snbjacebit. y Instygator Koronny, gdyby a to czynić nie chciał, 1620. f. 22. Reassumowano tę Konstytucyą tak na Koronie y W.Xięstwie Litewskim, pro lege perpetua deklarowano. A PP. Podskarbiowie, aby Kupcy pod protextem innych Towarow extra Regnum saletry y prochow potaiemnie nie wywozili, doyźrzeć tego maią. 1626. f. 4. y z Litwy aby nie wywozili. 1652, f. 26.

SECURITAS HONORUM & BONORUM:
Vide Titul. Szlachcic, *Titul.* Dobra *Tit.* Długi.

SENATOR.

Senatorem bydź niemoże tylko Szlachcic. 1550. f. 7.

Senator Starostą, ani Urzędnikiem bydź niemoże w swoim Woiewodztwie, okrom Woiewody y Kasztelana Krakowskich, ktorzy Starostwo Krakowskie trzymać mogą. 1562. f. 24. Dygnitarstw Krol niema przyczyniać ani umnieyszać. 1550. f. 4.

Dygnitarz każdy y Urzędnik w swoim Woiewodztwie, niezmyslono, y w ktorymby mógł pomieszkać, ma mieć osiadłość, ktora się ma rozumieć w okrągu Woiewodztwa onego, nie w Powiecie. 1562. f. 23.

W Ruskim Mazowieckim y Ruskim Woiewodztwach, także y w Ziemi Wieluńskiey, ktore dla swey szerokości wiele w sobie Ziem zawierają nie w Woiewodztwie, ani w Powiecie, ale w tey Ziemi w ktorey iest Urzędnikiem bydź ma osia-

osiadłość, oprocz Woiewodow, w ktorych osiadłość w ktoreykolwiek Ziemi Woiewodztwa swego pro sufficiente reputatur. *Ibidem.* Declaratur że nie tylko niezmyslono, y w ktoreyby mogł pomieszkać, powinien mieć w onym Powiecie albo Ziemi osiadłość, ale też ktoreyby nie w ten czas dostał, gdy Dygnitarstwo albo Urząd wakuie sub amissi ne Dygnitarstwa gdyby ie wziął & pœna 200. Marc. in Judicio seu Officio Terræ illius, seu in Comitiis Regni Generalibus, ad instantiam cujusvis peremptorie, in instanti sine beneficio Appellationis, Actori solvenda. 1563. *f.* 42.

Znowu declaratur, iż *Przywileie* ktoreby z Kancellaryi przeciwne *Prawu* temu wydane były nullitatis bydź maią, y wina podwyższona iest na 2000. grzywien Polskich, o co Forum Ziemstwo Grod. na koniec Trybunału, inter causas Officii peremptorie, ex delatione cujusvis Nobilis. 1613 *f.* 33

Senatorowie na *Seymikach* bywać, Artykuły z Szlachtą spisowac y uciérać maią 1565. *f.* 48.

Senatorowie odtąd ponieważ przy *Krolu* Sądzą, w przysiędze swey *Senatorskiey* ma te słowa przykładać & in Judicio justè sententiam dicam. 1588. *f.* 469

Senatorowie vota na Sądach Krol ma kordowac władzą swoią, nic nie konkluduiąc, a ieżliby ich do iedności y zgodney sentencyi przywieść niemogł, tedy secundum ea vota ktore są Prawu y zwyczaiom Państw tych, w każdey Ziemi nayblizsze, sententiam ferowac. 1576. *f.* 254.

Senatorska powinność w przysiędze ich, o przestrzeganiu całości Rzeczypospolitey y wolności

wyra-

wyrażona, wcale zostawać ma, *Titul. Krol Senatorem* 16, z każdego *Seymu* do mieszkania przy Krolu maią bydź naznaczeni koleią, iako w Radzie siedzą, tak aby ieden Biskup, ieden Woiewoda a dwa Kasztelani, na każde poł roka mieszkali. A ieźliby ktorego legale zachodziło, dla ktoregoby niemogł mieszkać, tamże zaraz na *Seymie* ma zanosić; Na tey Rezydencyi powinność, ich: przestrzegać Regiam Dignitatem, y całości *Praw*, z czego na *Seymie* respondere maią. A Krol bez ich rady w sprawach potocznych, nic postępować niema, *Seymowych* spraw nieruszaiąc; *Salarium* każdy Biskup z Ruskich Kraiow; inny każdy Swieckiego Stanu Senator, na swe poł roka po 500: złotych mieć powinen. 1573. *f.* 254.

O tymże wszystkim znowu iisdem verbis 1576. *f.* 276. Mentio superiorum. 1590. *f.* 563. Resumowano *Superiora* cum declaratione, iż na *Seymie* po propozycyach *Seymowych* maią bydź naznaczeni; po *Seymie* we cztery Niedziele ziechawszy się do Krola, powinności swe odbywać pod winą. 1000. grzywien, do Rawyt w *Litwie* do Podskarbiego, a Posłowie Ziemscy na początku *Seymu* o nie instygować maią we dwie Niedziele po zaczęciu *Seymu* bliższego. *Senator* świecki pod takową drugą winą y utraceniem *Dygnitarstwa*; a Duchowny pod winą 6000. grzywien zapłacić pomienioną winę powinien; wyiąwszy legale impedimentum, ktore na *Seymie* przy nominacyi uznane bydź ma, przy poznaniu insży na to mieysce Senator sequens in ordine, naznaczony bydź ma, a ten co miał impedimentum potym powinien będzie też

tąż powinność odprawić. Ktorzy Senatorowie z Urzędnikami Koronnemi, y W. Xięstwa Litewskiego. gdy publica negotia zaydą zasiadać powinni, y o wszystkich sprawach publicznych y Rzeczypospolitey należących, pod mieszkanie ich przypadających konsultować, niedereguiąc w tym Urzędom Koronnym y W. Xięstwa Litew: ktore to Senatus consulta Kancellarya Koronna pisać ma, a oni pod pisywać na nie, powinni, że tego potym dawać rationem na Seymie będą. Salarium ma im zaraz Podskarbi dawać pod zapłaceniem de suo, o co Forum Trybunał inter causas conservatas. 1607. f. 830. Winy na Senatory podwyższono 2000. grzywien, o ktorą zaraz na początku Seymu Posłowie przez Marszałka swego instygować, y aż ad executionē nō obstante cujusvis contradictione popierać maią. A Instygator tak præsentes iako absentes in contumatiam skazanych y otrzymanych win takowych, za instancyą Urzędu skarbowego, sub pœna Bannitionis, na świeckich ex bonis hæreditariis, a na Duchownych ex proventibus, Bonisq; mobilibus & immobilibus, ieżeliby ktory iakie miał, in composito Judicio inter causas Fisci Processem niedaszym, ieno zaraz iako pro pœna publica ad Bannendū intentowanych, a w W. Xięstwie Litew: in quovis Termino, powinien dochodzić. Peny z Senatorow Litewskich do Podskarbiego Lit. na obronę Rzeczypospolitey obracać się maią. 1609. f. 889 Mieszkanie Senatorow ma się rozumieć intra fines Regni & M. D. Lithuaniæ. *Ibidem*. Znowu stosuiąc się do pomienionych dawnieyszych Konstytucyi postanowiono. Że ieżliby ktorykol-

wiek Senator Duchowny poł roku, świecki ćwierć roku ustawicznie y zupełnie absq; legali impedimento w czasie iemu naznaczonym przy boku Krolewskim nierezydował, winom pieniężnym Konstytucyą 1609. wyrażonym podlegać będzie, o ktore podług Konstytucyi 1607. Każdy taki, po czasie Rezydencyi, rok zawiły na początku Seymu mieć, y tamże zaraz za instancyą Koła Poselskiego sive comparuerit sive non, sądzony będzie y winy pieniężne w Prawie opisane decernentur na niego, ktore zapłaciwszy, znowu Rezydencyą zupełną to iest quoties omieszkałby przy Boku Krolewskim odprawować ma, PP. Podskarbiowie oboyga narodu te winy od nich exigent, y tam kędy Prawo mieć chce obracać będą. Ta Rezydencya zawsze poczynać się ma à prima Januarii. Legalia PP. Senatorow Rezydentow, quo ad residentiam declarantur, że się o samey tylko chorobie, ktorą ci tacto pectore in faciæ Reipublicæ cōprobare powinni, rozumieć maią. Gdyby kto pod czas niebezpieczeństwa Rzeczypospolitey z powinności swey był na woienney usłudze, taki winom de negligentibus Residentibus, podlegać niema, ale znowu rezydować ma. Podczas też Kontraktow głownych tych Woiewodztw, z ktorych Rezydenci przy Boku Krolewskim mieszkać będą, przez cztery Niedziele od Rezydencyi tey wolni bydź maią. Kancellarye wszystkich Senatores præsentes, ktorzy przy Radzie będą, y Urzędnikow Koronnych, y W. Xięstwa Litewskiego, także y Senatus consulta, to iest Conclusiones Rady, pisać maią; ktore Senatus consulta PP. Senatorowie, tak Rezydenci, iako y

y przeieżdżaiący, ktorzyby in consilio byli; y Urzędnicy tak Koronni iako y W. Xięstwa Litewskiego, ci ktorzy na nie zezwalali, podpisować będą. Ale Senatus consulta po wotach PP. Senatorow na Seymie każdym przy wszystkich stanach tey Rzeczypospolitey, czytane będą, w ktorych z tego, coby się zdało dostoieństwu Krolewskiemu y Prawu pospolitemu przeciwnego, PP. Rezydenci iako y inni Senatorowie y Urzędnicy oboyga Narodu, ktorzy in illo Consilio byli, rationem in facie totius Reipublicæ dać będą powinni. Czego wszystkiego Posłowie Ziemscy oboyga Narodu po wotach Senatorskich upominać się maią. W sprawach Sądowych PP. Senatorowie Rezydenci, od wszelakich Sądow cujuscunq; subselli, in causis personalibus, albo gdyby komu o maiętność szło, na sześć Niedziel przed Rezydencyą, y sześć Niedziel po Rezydencyi eximuntur. Tak iednak że te sprawy po wyiściu czasu tego, w Trybunałach Koronnych we czwartek ex speciali Regestro, a w Litewskich in quovis termino, bez przypozwow; in minoribus zaś subsselliis na pierwszych, post expiratum tempus exemptionis sądzone bydź maią. To Prawo in suo robore zostawać ma, tak iako samo w sobie brzmi, ani przez żadne interpretacye, niema mu nic być przydano ani ięto. 1641 f. 3.

Reassumowano superiora in toto, y we wszystkich punktach approbowano, osobliwie Konstytucye. 1576. 1607. 1641, (iakże Konstytucyą 1588. ktora wyzey de crimine læsæ Majestatis Regiæ & perduellionis, *sub Titulo* Crimina) 1662. *f.* 2.

Senatorowie *Rezydenci* na swoie Sentencye distinctim iaką ktory da in materiis propositis, tak że y Urzędnicy Krzesłowi, do *Rady* Rzeczypospolitey, y do dawania sentencyi należący, sub privatione Officii podpisować się maią; Tych zaś Rezydentow Krol licenciować niema, excepta sola legalitate infirmitatis, ktora na przyszłym *Seymie* corporali juramento comprobari ma, w czym ex munere Officii Instygatorowie Koronni y W. Xięstwa Litewskiego, deferre onych powinni, sub solutione pænarum w Prawie opisanych za każdego ktorego ochronił, Rezydenta, ktorych Panowie Posłowie Ziemscy urgebunt executionem irremissibiliter, przy upomnieniu się wakancyi, na każdym Seymie. 1669. *Reassumowano* wszystkie dawne de *Residentiis PP. Senatorow* Prawa· 1677, *f.* 41.

Znowu też Prawa Reassumowano deklaruiąc, aby z każdym nierezyduiącym Senatorem przez Konstytucyą naznaczonym, Instygator Koronny Jure agat; y pænas w *Prawie* opisane urgeat, sub privatione Officii, czego *Posłowie* Ziemscy upominać się maią. 1678. *f.* 29 od Rezydencyi przy Krolu Hetman Woysk Ruskich woiny być ma. 1659. *f.* 54. Quo ordine do Boku Krolewskiego naznaczeni bywaią *PP. Senatorowie? patrz na końcu Konstytucyi każdego Seymu.*

Senatorskie Urzędy Woiewodztwa Kiiowskiego, Obywatelom tegoż Woiewodztwa Romano Catholici *Ritus* w Koronie y W. Xięstwie Litewskim rozdawać y onych przy Statucie Sigismundi primi *Annô* 1510. zachować obiecano. 1656. *f.* 47. A w Kommissyi Hadziackiey, warowano, że Dygnitarstwa

ſtwa Senatorskie w Woiewodztwie pomienionym Kiiowskim, niemaią bydź dawane, tylko Szlachcie Ritus Græci, capacibus tych Urzędow, w Woiewodztwie zaś Bracławskim y Czerniechowskim, alternatą konserwowane bydź maią, tak iż poſt Deceſſum Senatora Ritus Græci, ma ſucedere Senator Ritus Romani. We wszyſtkich iednak tych trzech Woiewodztwach natis & Poſſeſſionatis Urzędy konferowane bydź maią, ſalvo Jure teraźnieyszych Poſſeſſorow. 1659. f. 50.

Senator, ani Staroſta Sądowy, Roty kwarcianey mieć niemoże, 1591. f. 613.

Senatorom y Poſłom Ziemſkim, na Seymie teraźnieyszym będącym, ſprawy cujuscunq; generis, ieżeliby ktore, w Koronnym albo W. Xięſtwa Litewſkiego Trybunale, & in aliis subſelliis pod ten czas niebytności ich odprawowały ſię, luboby co in contrarium ex areſto na ktorym z nich otrzymano, reſtituuntur ad eum terminum; iako poſt Seym były; y czas ſześciu Niedziel po ſkończeniu Seymu do odprawienia ſpraw tych, præmiſſa citatione contra adwersam partem, ex ſpeciali Regiſtro præfigowany ieſt; ktora Konſtytucya y Poſłom ſłużyć ma. Anno 1638. f. 14. Titul. Warunek.

Znowu ſprawy ich, także y Urzędnikow Koronnych y W. Xięſtwa Litewſkiego Senatorskiey Godności y Poſłow Ziemſkich na teraźnieyszym Seymie będących, ſive ex reatu ſive ex actoratu przypadaiące, do czterech Niedziel od zaczęcia Trybunału ſuſpendowano; y od okazowania albo popisu, ktoryby wzwyż pomienionym czaſie przypadł, uwolniono. Anno 1653. f. 10. Tit. Beneficium

cium & *f.* 14 *Titul* Warunek. *Reassumowano* tę *Konstytucyą* na usłudze *Rzeczypospolitey* na tym Seymie zostawuiącym, deklaruiąc że tak w Koronie iak y w W. Xięstwie Litewskim ieżeliby od Seymikow electionis Posłow, aż do przyszłych seymikow relationum, mimo excepcyą, wnoszoną albo in contumatiam in quocunq; subsellio padły Dekreta; takowe sprawy in integrum restitui y za pozwem stron de novo in foro & termino competenti, po odprawieniu Seymikow relacyalnych agitari maią, a że Donataryusze niektorzy dla teyże *Rzeczypospolitey* usługi pod termin. S. Iana będąc na Seymie do Skarbu W. Xięstwa Litewskiego *Symple* nomine donativi wnieść nie mogli, tedy za powrotem ich skarb Symple od nich przyiąć powinien. *Anno.* 1654. *f.* 34.

Reassumowano to y deklarowano pro perpetua lege *Anno*, 1655, *f.* 15. potym reassumpta *Constitutione* 1641. o Rezydencyi Senatorow y Posłow Ziemskich na usłudze *Rzeczypospolitey* będących pro lege perpetua to Prawo deklarowano. y Dekreta in contrarium ferowane zkassowano. 1653. *f.* 22.

Znowu *Reassumowano* in toto superiores constitutiones, Senatorom, Urzędnikom Koronnym, Posłom Ziemskim na usłudze *Rzeczypospolitey* będącym, ac eorum pupillis, deklaruiąc, iż wszelakie Dekreta, kondemnaty, lubo per controversias, lubo in contumatiam od Seymiku obierania Posłow, in quocunq; Judicio majoris & minoris subsellii ferowane są, y do Seymikow Relationum stawić będą, nullitatis bydź maią; po Seymiku iednak

iednak Relationis in duabus septimanis, każdy z nich in omni Judicio sprawić się ad instantiam cujusvis powinien będzie. A to Prawo pro perpetua lege rozumieć y bydź ma, y służyć także Posłom do postronnych Panow, także Rezydentom y Kommissarzom post expeditam Functionem. 1659. f. 5.

Reassumowano tę Konstytucyą, y actus quovis Juridicos pod czas Seymu teraźnieyszego y przeszłych aż do Seymiku Relationis, tak w Trybunale, iako in quibusvis subselliis in præjudicium & aggravatione tak Senatorow y Posłow, iako y Małżonek ich otrzymane, etiam in causis Dotis & Inscriptionum skassowano, y deklarowano: że ta securitas ma okrywać y lustratorow Dobr Krolewskich. 1661. f. 29.

Ale na drugim potym Seymie klauzułę o Lustratorach pomienioną, zniesioną; y sprawować się im in omni Judicio ad instantiam injuriatorum non obstante hac exceptione kazano. 1662. f. 30.

Reassumowano przeszłe Konstytucye. 1659. & 1661. o ubespieczeniu PP. Senatorow y Posłow Ziemskich pro perpetua lege napisane, deklaruiąc iż tak Senatorowie iako y Posłowie ad exteros, y Kommissarze attestacyą IMCi P. Marszałka ktoregokolwiek na Seymie będącego, iako y Posłowie Ziemscy attestacyą P. Marszałka Poselskiego, legalitatem bytności swoiey na Seymie y Funkcyi pokazawszy, super suspensionem causæ, ex Regestro incidentis simpliciter sprawiać się będą powinni; In contrarium zaś quasvis probationes juratorias super suspensionem, ex occasione prorogationis causæ contra præscriptum legis, in quovis subsellio

fellio *Regni* & M.D. Lithvaniæ, wzkazane, znieſioną Ta Konſtytucya y na te kondemnaty y Dekreta, ktore pod czas przeszłych y teraźnieyſzego Seymow ferowane y otrzymane ſą ściągać ſię ma, także okrywać ma tych, ktorzy z Dependencyi Seymu teraźnieyſzego na Seymikach Relationu na Trybunał ſkarbowy obrani będą. 1667. *f.* 13.

Reaſſumowano ſuperiora a osobliwie 1659. *f.* 1661. & 1667. Konſtytucye, de ſecuritate Senatorow y Poſłow Ziemſkich, y poſtanowiono; aby Grody Kondemnat na takich osobach nieważyły ſię exekwować, ſub privatione Officii, A ktoby in poſterum ſub tempus per legem exemptum, Dekret lub kondemnatę otrzymać ważył ſię, takowy ma ſuccumbere pæna 1000. mar: Polonicalium ex Regeſtro *Dominorum* Senatorum, & Nuntiorum vindicandæ. 1678. *f.* 17.

Na Senatora y Poſła po Elekcyi Poselskiey tempore Interregni, pozwem założonego, y potym Dekretem Kapturowym okrytego, tegoż pozwu y ſeptimanis Dekretu vigor niema extendi, ale mu znowu ma causa inſtitui 1632. A w poźnieyszych konfederacyach, że niema, aż po Seymiku Relationis in duobus a conveniri, deklarowano 1648. 1668. 1674

Senatorom y Poſłom Ziemskim Koronnym, y ich czeladzi, tak przed Seymem iako y po Seymie, czterma Niedzielami w Domu, w drodze y na Seymie; illata crimina vindicari maią, takim ſposobem, co pro perpetua lege bydź ma, Pozew na Trybunał in vim Termini Tacti, cum præfixione Termini in quatuor ſeptimanis, ma bydź wydany, a Relacya wnieſionego pozwu w Grodzie tym, gdzie

gdzie delictum patratum, ma bydź zapisana, na ktorym Terminie delinquentes, in Termino præfato, peremptorie sprawić się powinni: Tamże zaraz à parte utraq, scrutinium, nie revokuiąc się na osobny pozew deductionis onego, ma bydź wywiedzione. Dylacye żadne inne także iść niemaią pozwanemu excepta vera infirmitate w tym samym Terminie, gdyby mu lectis scrutiniis, przysięga naznaczona była, Swiadkowie ex Equestri ordine depositiones testimoniorum suorum poprzysięgać powinni, co y we wszystkich kryminałach Seymowych y Trybunalskich zachować się powinno, Sprawy takowe ex speciali Regestro securitatis judiciorum sądzone bydź maią: a Gleyty na Infamie y Bannicye otrzymane dawane bydź niemaią &c: (*Vide Titul.* Gleyty) 1667. *f.* 6.

Senatorowie wszyscy y Posłowie, na konwokacyi generalney Warszawskiey tempore Interregni przytomni, od popisu wolni są, inquantumby się gdzie pod ten czas odprawował. 1648. & 1668.

Senatorowie na Rezydencyą przy IKMCi naznaczeni Sekretarze wielcy, Referendarze, Pisarze y inni Urzędnicy oboyga Narodow, excepta legalitate Infirmitatis, aby pod ostrością praw mieszkali u Boku I.K.MCi injunctum 1717. *f.* 12. Senatus Consilia ad pluralitatem votorum notowane bydź maią, & stante pede odprawowować się, y w materye Status wdawać się, ani Dekretow Trybunalskich Koronnych y W. Xięstwa Litewskich znosić y ich exekucye suspendere niepowinny. 1717 *f.* 12. Dygnitarstwa Koronne Obywatelom

W.

W. Xięstwa Litewskiego w Koronie żadney Possessyi niemaiącym, wzaiemnie Obywatelom Koronnym, ktorzy Dobr żadnych w Litwie niemaią, danowane y Przywileie z okienkami na Godności uprawszane y pieczętowane być niepowinny, sub amissione eorum salvis modernis Possessoribus. 1717. f. 12

Rezydenci przy Boku I. K. MCi naznaczeni aby się nieabsentowali, excepta salva vera infirmitate, tacto manu pectore, in facie omnium ordinum Regni evincenda, rigor in Constitutione 1573. 1576. 1588. 1590. 1607. 1609. 1641. 1662. 1669. 1677. 1678. in casu illegalis absentiæ reassumowano. ktoremu podlegać maią ad instantiam W. Instygatora Koronnego y W. Xięstwa Litt. Termin na początku Seymu, przeciwko każdemu nierezydującemu naznaczono. 1717. f. 66.

Senatores residentes in Senatus Consilio, wota swoie juxta propositiones od Tronu emanatas dane y zkonkludowane podpisać, do Akt Kancellaryi Koronney, insimul z propozycyami podać maią, niewdaiąc się in materias Statûs, samemu Seymowi należących, ani Skarbem Rzeczypospolitey niedysponuiąc, y summ nienaznaczaiąc, chyba in evidenti, & indispensabili necessitate. O czym WW. Pieczętarze oboyga Narodow informować powinni Woiewodztwa y Ziemie, przy Instrukcyach na Seymiki przedseymowe expedyowanych, to iest o summach naznaczonych y assygnacyach wypłaconych, rationem na przyszłym Seymie reddituri, y inni ktorzykolwiek, lubo do Rezydencyi nienależący, ad Senatus Consilium wokowani byli, toż samo czynić tenebuntur a

Sena-

Senatus Consilia stante pede expediri niemaią, lecz forma, antiqua & usu observato, habito respectu pluralitatis votorum, æquitati & legibus nō repugnantium. Ktore ex Actis gdyby kto ex Indigenis Regni wyiąć chciał denegare niepowinni, pensata iednak requirentis dignitate & necessitate. 1717. *f.* 66.

Żadne Senatus consulta, w sprawach Seymowi należących ferowane bydź niemaią *Vide Titul:* Seym.

SRYM

Seymy Koronne z Xięstwem Litewskim spolne bydź maią. 1564. *f.* 56.

O tymże w Przywileiu Unionis 1659. *f.* 174.

Seymy y Seymiki według czasu y mieysca składane bydź maią. 1550. *f.* 4.

Seym każdy Seymiki Powiatowe tak w Polszcze iako y w Litwie uprzedzać maią, a Kancellarye w odsyłaniu Listow y Starostowie w rozsyłaniu ich tak się zachować maią iakoby publikacya ich, dwie albo trzy Niedziel przed temiż Seymikami, do wiadomości ludzkiey przyszła, 1563. *f.* 179. znowu o tymże iisdem verbis *Ibidem.* *f.* 182. Znowu o tymże cum hac Declaratione że Krol na te Seymiki przez Posły swe, potrzeby przypadłe, solito more oznaymiać ma. 1573. *f.* 350. Znowu o tymże iisdem verbis. *Ibidem.* *f.* 277.

Po Seymikach Powiatowych w sześć Niedziel, a po generalnych we trzy Niedziele ma bydź składany. 1613. *f.* 10.

Reassumuntur superiora cum hac declaratione, aby tak w Koronie iako y w Wielkim Xięstwie

ſtwie Litewskim wcześnie na *Seymiki* przedſey-
mowe y inne wszyſtkie Seymiki Uniwersały dwie-
ma albo trzema Niedzielami po Woiewodztwach
we wszyſtkich Grodach publikowane były, we-
dług dawnych *Praw*, ktore in executione bydź
maią 1683. *f.* 3.

Seymom walnym Koronnym, mieysce nazna-
czono, Warszawę, z tym iednak dokładem, że
ieźliby casus iaki przypadł znaczny dla ktorego
tam złożonyby bydź niemogł, wolno Krolowi, za
dołożeniem ſię z *Radą* PP. Rad oboyga Narodu,
tam go złożyć, y gdzieby commodius mogło być
w Polszcze. 1569. *f.* 179.

Ale iuż trzeciemu Seymowi in perpetuum
Grodno w Litwie naznaczono, takim ſposobem,
że po dwu *Seymach Koronnych* Warszawskich,
trzeci na alternacie W. Xięſtwa Litewskiego Dy-
rekcyi Koła Poselskiego przypadaiący, iuż nie w
Warszawie, ale w Grodnie ma bywać, excepto A-
ctu Convocationis ſub tempus interregni, tum &
ipſo Actu Electionis & Coronationis, ktore w Ko-
ronie maią ſię odprawić; *Reaſſumuntur* Conſtituti-
ones. 1673. 1674. 1677. Konſtit. 1685. *f.* 3.

A Alternaty Narodow, iako do tąd maią obser-
vari? Propozycye zaś na *Seymach* w Koronie y
W. Xięſtwie Litewskim odprawuiących ſię, Ich
Mość PP. Pieczętarze Koronni, w Koronnych,
a Litewscy w Litewskich, intereſſach, ieden po dru-
gim zawsze czynić maią. Także *Responsa* na wi-
tanie y żegnania Izby *Poselskiey*, y przyięcie *De-*
nuncyacyi obranego Marszałka, w Koronie przy
Koronnych, a W. Xięſtwie Litewskim przy

Litew-

Litewskich Pieczętarzach maią zostawać. Koszt iednak na Posłow Moskiewskich, Tureckich, Tatarskich, Kozackich na Seym Grodziński przeieżdzaiących, Skarb W. Xięstwa Litewskiego, tak iako w Koronie skarb Koronny pod czas Seymu Warszawskiego, obmyslać będzie. 1673. f. 18.

Seym walny Koronny we dwie lecie naydaley ma bydź składan, a gdyby tego pilna y gwałtowna potrzeba Rzeczypospolitey, powinien go Krol ex Senatu Cōsilio oboyga Narodu złożyć. 1573. f. 255

O Tymże znowu iisdem verbis *Ibid.* f. 277. Dłużey nad sześć Niedziel niema bydź trzyman *Ibid.* poczynać się ma od dnia w liściech Seymowych naznaczonego a kończyć się dnia tegoż za Niedziel sześć. 1591. f. 615.

W Niedziele ani Swięto Uroczyste, niema być składany *Ibidem.* Od Receſſow według dawnych Praw zaczynać ma. 1611. f. 19. O Tymże 1618. f. 8. Tak y przyszły ma się zacząć. 1619. *folio* 6.

Seymow dwuniedzielnych składać niewolno. Sześciuniedzielne iednak, tempori gravioris Republicæ neceſſitatis, może Krol prędzey niż sześćniedzielny we dwie lecie ordinarie przypadaiący, ſine ſolennitatibus, ex Senatus Conſilio złożyć, byle wczesna wiadomość wszystkich tak o Seymie, iako y o Seymikach doszła y byle Seym walny sześciuniedzielny. ordynaryiny był złożony, na ktorymby, tak o Prawach y swobodach swych, iako y o obronie, y o inszych Rzeczypospolitey potrzebach, & deſideriis Braci, Ordo Equeſtris zwykle traktował, y cokolwiekby

by

było umowiono za zgodą wszech stanow, vim legis miało. 1537. *f.* 1.

Reassumowano tę Konstytucyą dokładaiąc tego; aby Seymiki po Woiewodztwach zwyczayne, takowe *Seymy* czterma Niedzielami poprzedzały. 1638. *f.* 1.

Ale przecie dwuniedzielne pozwolono Krolom składać Seymy; potym, *quod vide infra*, Seym walny sześćniedzielny ani skracany, ani prolongowany bydź niema, ale na pięć dni przed konkluzyą *Posłowie* Ziemscy do Senatu (kędy Marszałek Poselski nic czytać niema, na coby wprzod zgoda w Izbie *Poselskiey* niezaszła) przychodzić powinni, y przez te dni z Krolem y z *Senatem* o sprawach Rzeczypospolitey znosić się, y te sprawy ex *Remissione*. na Seymach iako się sądzić mają? *Vide Titul*, Sprawy. Na Seymie Posłowie Ziemscy niepowinni z *Krolem*, y z *Senatem* zaraz cósilia zaczynać, niezasiadaiąc wprzod w Izbie Poselskiey uprzywileiowaney. 1673 *f.* 11.

Na *Seymach*, Marszałek Poselski y Deputaci do *Konstytucyi*, in posterum przysięgać powinni w iakie *Roty videatur in Ładovio*, nihilominus y tu ich ad noto: Marszałek in hanc Roram. Ia N. przysięgam P. BOGU Wszechmogącemu w Troycy Iedynemu; iż żadney Konstytucyi, na ktoraby iaka zaszła kontradykcya (o ktorą trzykroć spytać się powinien będę) in volumen legum niepodam, y niewpiszę, dependencyi ni od kogo mieć niebędę, tylko odcałey *Rzeczypospolitey*. Konstytucye zgodnie uzmowione, tak z Senatu, iako y z Izby *Poselskiey* requirentibus, przepisać non

non denegabo, y z podpisem swoim wydam, ktore naydaley czwartego dnia po pożegnaniu Krola IMCi do Grodu podam.

Deputaci zaś in hanc Rotam. Ia N, przysięgam P. BOGU Wszechmogącemu &c. Iż z pilnością przestrzegać będę, aby żadna Konstytucya in volumen legum niewchodziła, y podpisować się nie będę, na ktoraby omnium ordinum nie zaszła zgoda, 1678. f. 1.

O porządku seymowania wszystkie Konstytucye osobliwie *Anni* 1633. Reassumowano deklaruiąc, aby Posłowie Ziemscy pięcią dni przed konkluzyą seymową do Senatu przychodzili sine regressu do Poselskiey Izby, y tam przez całe te pięć dni o sprawach *Rzeczypospolitey* z Krolem y z Senatorami znosili się, y do Konkluzyi seymowey przystępowali. *Ibidem.* 1633. f 2

Posłowie Ziemscy na żadną prolongacyą seymu, ani sessye nocne przy świecach pozwalać niemaią. *Ibidem.*

Konstytucye o porządku seymowania in compendium zebrawszy deklarowano, że przy zaczęciu naypierwiey po obraniu dnia pierwszego Marszałka Poselskiego, maią się uspokoić wszystkie obiekcye Posłom, præsentibus non præjudicando, potym przyiezdaiących, ktorymby były iakie zadane obiekcye, sądowi potym ma subsequi przywitanie Iego Krolewskiey MCi od Izby Poselskiey, czytanie pactorum convertorum Propozycya I. K. MCi scripta ad Archivum z przeszłego seymu podane, czytanie senatus consultorum, upomnienie się Wakansow, a potym wota Senatorskie

Depu-

Deputacya z Senatu do Konstytucyi pisania, y do skarbow także, y do Altelleryi obuyga Narodow, legationum Relacye od Posłow do postronnych Monarchow, ieżliby iakie były, semotis arbitris y wykonaniem juramentu, po ktorym wykonaniu, ordo Equestris w Izbie swoiey zasiadać, y Konstytucye począwszy à securitate publica pisać; Krol zaś z Radami y Deputowanemi z Izby Poselskiey; ktorych powrociwszy się do Izby W. Marszałek Poselski deputować powinien; sprawy Seymowe sądzić będzie, a potym Izba Poselska z Konstytucyami do Krola y Senatu przyszedłszy, przez pięć dni z Senatem o sprawach y Konstytucyach przyniesionych według dawniey-szych Konstytucyi spolnie radzić y Seym kończyć in termino bez świeć powinni będą. *Annô 1690. f. 1.*

Ieżeliby na ktorym Seymie nie przyszło do obrania Marszałka, przez coby y seym niedoszedł, tedy to w Alternate iść niema, y Prowincyi tey na ktorą ow seym przypada, præjudicare niepowinno. Seym zaś zerwany, na ktorym obrany Marszałek będzie, choćby tylko ieden dzień był in Activitate, iuż za Alternatę poczytany bydź ma. Każdy, y trzeci Seym W. Xięstwa Litewskiego według Praw o Alternacie warowano. *1699. f. 48.* O Alternatach dwoch Seymow Koronnych, a Trzeciego W. Xięstwa Litewskiego Prawo y Konstytucyą. *1699.* Reassumowano, y Seym Lubelski za Grodziński przyięty. *1703 f. 3.*

Seymom fixum Terminum naznaczono na zawsze Feria secunda post Festum S. Michaëlis co dwie lecie, a przed seymowym, Seymikom, w po-

w poniedziałek, na sześć Niedziel przed Seymem non obstante etiam die festo, salvis Juribus Majestatis, ratione wydawania Uniwersałow, Instrukcyi, y innych zwykłych przed Seymowych expedycyi, czego attendencya do przypomnienia Krolowi IMCi, committitur, Xięciu IMCi Prymasowi, aby na ćwierć Roku przed Kadencyą Seymu wychodziły deliberatoriæ. 1717. f. 54.

Konstytucye o Seymach walnych sześćniedzielnych, zachowuiąc limity, które ex necessitate konjunktur przeszłych nastąpić musiały, aby na potym pod żadnym pretextem y tytułem nie stawały, zakazano, non derogando jednak legibus o Seymach extraordynaryinych, in casu extremæ & indispensabilis necessitatis, oraz Konstytucya 1690 o porządku Seymowania osobliwie respektem łączenia się pięciu dniami Stanow Rzeczypospolitey przed Konstytucyą Seymu, reassumowaną, y Alternatę zachować obiecano. 1726. f. 3.

Seymowe sprawy cum scitu & consensu Reipublicæ, odprawować się, more solito maią. 1573. f. 54

Znowu o tymże, iż Seymowe sprawy bez Seymu nie maią bydź odprawowane, sub nullitate 1588 f. 457.

Senatus consulta żadne, w sprawach Seymowi należących, formowane bydź niemaią, ani konkluzye ich do exekucyi przywodzone, sub nullitate. 1662. f. 2.

Na Seymie wolno Posłowi domawiać się Praw całości, a na Seymiku każdemu Szlachcicowi. 1609. f. 888. Seymowemu Sądowi należą kryminały, to iest komu szło o cześć. A gdyby kto ko-

go o co insego na Seym wyzwał, a będzie to na Seymie uznano, że niesłusznie wyzwał; dwanaście Nedziel ma w wieży siedzieć, y winę 100. grzywien y szkody stronie zapłacić, a sprawa powinna bydź odesłana do należącego Sądu. 1589 f. 539 Staroscie albo Dzierżawcy, o gront Krolewski pozwanemu od kogo, ma bydź Sąd na Seymie sine derogatione Prawu ich y Przywileiom Ibidem.

Seymowe sprawy y deliberacye; trzeciego dnia maią bydź expedyowane *Vide Titul.* Sprawy.

Sprawy desertorum Castrorum, in posterum na Seymach, wedle Konstytucyi. 1620. Sądzić się maią. 1676. f. 18.

Seymowych Mandatow przeciwko Dekretom Trybunalskim W. Xięstwa Litewskiego nikt niema z Kancellaryi wynosić, y stronie wydawać, pod pæna 1000 sexagenarum Lithvanicarum in Tribunali M. D. Lit: persolvenda 1648. f. 14. Do namowienia sposobu concludendarum materiarum & consiliorum y łacnego otrzymania konkluzyi Seymowych, tak w publicznych Rzeczypospolitey, jako w prywatnych Woiewodztw, Ziem, y Powiatow, y osob materyach, naznaczeni są Deputaci. Co na Seymiki w podanych Instruktarzach Krolewskich ma bydź proponowano, y Seym przyszły od tego zacznie się. 1659. solito 18.

Iak gdzie na ktorym mieyscu y wiele Seymow za ktorego Krola było? *Vide Ładovłu* specificantur tam Krolowie, za ktorych panowania Seymy były; Za Krola Zygmunta Augusta. Henryka, Stefana, Zygmunta III. Władysława IV. Iana Kazi-

Kazimierza, Michała, Iana III. Augusta II. Te Seymy naybarziey agitowały się w Warszawie, Piotrkowie, Krakowie, Lublinie, Toruniu, Grodnie &c. y dochodziły co zaś na ktorym zrobiono y dla iakiey okoliczności, zdarzyło się extraordynaryiny złożyć? *Vide in Ładevio*, tamże recensetur wiele Seymow za ktorego Krola doszło y było, gdyż niewspomina tych, y nepisze o nich ktore niedoszły. Na każdym Seymie pierwszego dnia zaraz Przysięga Krola, y pakta conventa powinne bydź czytane, miasto Artykułow Marszałkowskich. In pactis conventis Krola IMCI Michała, y Krola IMCI Iana Trzeciego, w Sprawy Foro comitiali zdawna należące, wdawać się Trybunały niepowinny. *Titul.* Trybunał w sprawach Seymowi należących, żadne Senatus consulta formowane bydź niemaią, ani konkluzye onych in executionem przywodzone, sub nullitate 1662. *f.* 2.

SEYMIKI.

Seymiki Powiatowe według czasu y mieysca składane bydź maią. 1550. *f.* 4.

Uprzedzać Seym maią sześćią Niedzielami, a generalne Seymiki trzema Niedzielami. *Tit.* Seym.

Seymik Powiatowy Ziemi Halickiey w Haliczu postanowiono, ktory ma bywać przed Generałem Wiśnieńskim, wedle zwyczaiu innych Powiatowych Seymikow. 1563. *f.* 46.

Tygodniem przed Wiśnieńskim ma bywać. 1581. *f.* 376. O tymże 1616. *f.* 27. Seymikom y Elekcyom wszelakim Woiewodztw Ukraynnych, Kiiowskiego, Bracławskiego, y Czernichowskiego,

Włodzimirz naznaczono, poki ad Possessiones Dobr swoich Obywatele tameczni nieprzyidą. 1659 f. 46. Znowu o Seymikach Woiewodztwa Kiiowskiego iż we Włodzimirzu odprawować się maią, poki insza Konstytucya niezaydzie, na ktorych cokolwiek uchwalą etiam ratione lustracyi, jako też szelążnego iuż postanowionego, exemplo Woiewodztwa Wołyńskiego approbatur. 1683. f. 17. Seymiki Woiewodztwa Podolskiego w Haliczu, w tydzień po Halickich, odprawowane bydź maią 1673. f. 32.

Potym ie z Halicza, za iego funditus zrzuconowaniem, dotąd poki się niepobuduie, przeniesiono do Lwowa, ktore według Prawa y zwyczaiu, rowno z inszemi Woiewodztwy, u Franciszkanow odprawiać się powinny, 1677. f. 18. Kiedy, y kędy Woiewodztwo ktore, Ziemia, Powiat, Seymiki deklarowały? naydziesz w deklaracyach Woiewodztw, Ziem, Powiatow.

Seymik ieden zawsze, tak Czerniechowscy, iako y Nowogrodzcy Obywatele, w Czernichowie mieć powinni. 1635. f. 17.

Seymikowania wszelkie prywatne, bez Universałow I. K. MCi. tudzież Limitationes tychże Seymikow, Continuationes Dyrekcyi Marszałkowskich, zakazano y abrogowano, wyiąwszy Seymiki zwyczayne, Prawem determinowane, ktore aby sphæram potestatis & activitatis, per legę præscriptam, non transcendant, sub nullitate & pœnis in legibus expressis. 1717. f. 76.

Seymiki poiedynkowe tempore interregni, uchwale podatkow; na konwokacyach generalnych War-

Warszawskich uchwalonych, niemaią derogare. *Tit* Podatki. *Pod* czas Seymikow Miasta, w ktorych się odprawować zwykły Sądy. wolne od stanowisk Zołnierskich bydź powinne. *Titul.* Woysko. *Plura o Seymikach rożnych Woiewodztw, in Ładovio.*

SKARB.

Skarbu Koronnego, tempore cujuslibet Interregni, *Rewizya* bywać zwykła, do ktorey Kommissarzow naznaczaią z konwokacyi generalney Warszawskiey ut patet in Confederationibus generalibus Varsavienſibus. Skarbowi Urzędnicy y ſtudzy pod czas pospolitego ruszenia, przy *P.* Podſkarbim w Koronie zoſtać maią. 1678. *f.* 44.

Na Skarb albo złożenie ærarii publici w *Ra*wie, połowica Prowentow z Dobr w pięciukroć ſto tyſięcy złotych zaſtawionych, po wykupnie ich, ma bydź obrocona, ktora ma bydź oddawana pod warunkiem o wydanie kwarty uczynionym. 1598. *f.* 687.

Skarbowi expensa wſzelakie w dochodzeniu Skarbowych dochodow, albo *Retentow*, potrzebnie uczynione, nigdy niemaią bydź w Rachunkach przymowane; ale ie ſtrony te zaſtępować, maią ktore ſię Skarbowi nie niszczą. 1621. *f.* 16.

Korona *Krolewſtwa Polſkiego*, ma bydź w Skarbie Koronnym w Krakowie chowana, przez P. Podſkarbiego Koronnego, za kluczem y *Pieczęcią* Senatorow tych; Kasztelana *Krakowſkiego*, y Woiewody Krakowskiego, Poznańſkiego, wileńſkiego, Sędomirſkiego, Kaliskiego, y Trockiego; ſine Conſenſu omnium ordinum niema bydź otwierana.

Absens

Absens propter aliquod legale, ma klucz swoy posłać do Kollegow, a umarłego superstites Collegæ Zamek otworzyć mogą, 1576. f. 256. O tymże iisdem verbis. *Ibidem*. f. 277. Reassumuntur superiora o Koronie. 1638. f. 25. Do zrewidowania Insigniorum, Kleynotow, Przywileiow, Archivi Rzeczypospolitey ieżeli nienaruszenie zostaią? y do zkonfrontowania onych z dawnemi Inwentarzami, y spisania Regestru porządnego wszystkich rzeczy, y podania Skarbu, według Prawa *Anno* 1661. Marcinowi Zamoyskiemu Podskarbiemu W. K. Prawa Kluczy zaś Senatorom, zdawna do tegoż należącym oddania, naznaczeni Kommissarze, ktorzy ieden Inventarz Krolowi IMCi, drugi Podskarbiemu oddadzą, trzeci przy sobie zostawią, na przyszłym zaś Seymie Relacyą uczynić powinni. 1686. f. 7.

Po śmierci W. Zamoyskiego aby Insignia zrewidowano y Kleynoty Rzeczypospolitey, y inne Archiva spisano, W. Matczyńskiemu Podskarbiemu oddano, Kommissarzow naznaczono przy Senatorach klucze od skarbu maiących, ktorzy z Inwentarzem przeszłym zkonfrontowawszy, nowy Regestr rzeczy zpiszą, y ten skarb W. Podskarbiemu Koronnemu oddadzą, a klucze Senatorom do tegoż Prawa należącym. Inwentarz ieden I. K. MCi. drugi W. Podskarbiemu oddadzą, a trzeci w skarbie zostawią y relacyą na przyszłym Seymie uczynią. 1690. f. 25.

Skarb Korony. W. Przebendowskiemu P. K. oddać kazano, Kommissarzow ex Senatu & equestri ordine do oddania naznaczono, ktorzy przy WW. Senatorach

rach, y W. Staroście Krakowskim y W. Kusztoszu Koronnym ad Custodiã skarbu de lege należących, wszystkie insignia, kleynoty (y te ktore W. Szembek Biskup Kiiowski particulari in publicum zelo za Granice ingruente hostilitate Svetica, in potiori parte wywiozł) y Archiva, Przywileie zrewiduią, zkonfrontuią, klucze W W. Senatorom zdawna do tego de lege naznaczonym oddadzą, Inwentarze ieden do rąk I.K. MCi, drugi W. Podskarkiemu, K. oddadzą, trzeci przy sobie zostawią; Relacyą na przyszłym Seymie uczynić maią, zastawne u Nayiaśnieyszych Krolewicow oswobodzić W. Podskarbiemu zlecono. 1703. f. 13.

Usurpatores & Raptores percept skarbowych w Trybunale skarbowym lub Koronnym, ex Regestro Fisci, prævijs citationibus & Relationibus inscribendis, w Grodach proprii Districtus, sprawić się powinni. 1710.

Do odebrania Insigniorum & Archivi; potiboris Patris od Sukcessorow Xięcia IMCi Szembeka Prymasa, reassumuiąc, Konstytucyą. Annô 1703. Kommissarzow naznaczono, ktorzy przy WW. Senatorach, W. Staroście Krakowskim, y W. Kustoszu Korony, ad custodiam skarbu de lege należących, Insignia przerzeczone & Archiva, Prævia Quietatione & assecurationis ea nomine datæ restitutione, odebrawszy nowy Inwentarz całego skarbu & Archivi Regni, z dawnym zkonfrontowawszy, zpisać maią, y ieden iego Exemplarz do Metryki Koronney, drugi W. Podskarbiemu W. Koronnemu oddadzą, treci in loco lomu należy zlecą. 1726. f. 59.

Od

Od skarbowych spraw żadne sądy, Urzędy, ani Trybunał, pamiętnego brać niemaią. *Tit.* Salaria. Skarb Koronny bez podpisu Pisarza Polnego Koronnego; na Regestrach żadnych, nie ma wydawać zasług, sub refusione de suo *Tit.* Pisarz Polny Koronny Skarbowy, Trybunalski *Tit.* Trybunał skarbowy. *Plura in Ładovio.*

SKŁADY.

Składy ktore approbowane *Vide Tit:* Miasta składy nieściągaią się na inny stan, tylko na kupieckie ludzie. 1565. *f.* 91. Na składy listy Mieszczanie ukazywali. *Annô* 1565. *f.* 108.

Składow kupcy przemiiać niemaią, ale się powinni na nich stanowić, y towarow zbywać do tameczanych Mieszczanow, y do Szlachty, krom Iarmarku, a w Iarmark do kogożkolwiek. 1565.

Do składow winnych, ani Dzierżawcy Krolewscy, ani poborcowie, ani żaden inny nie ma kupcow przyniewalać, mimo te gdzie wina prowadzą sub pœna 100. mar. na Trybunale inter causas Officii, ad instantiam cujusvis repetendas parti & Judicio per medium dividenda. lex perpetua esto, w Uniwersale. 1598. *f* 720. Toż w Uniwersale. 1601. *f.* 771. y w Uniwersale 1608. *f.* 802. Znowu iż do składow winnych furmanow na gościńcach nikt necessytować niema pod utraceniem składu eo ipso, za dowiedzeniem tego. 1647. *f.* 18.

Reassumuntur dawne Prawa o zkładach cum pœnis 1609. *f.* 902. Znowu statut. 1538. & 1540. *także* 1565. & 1609. Reassumuntur & approbantur. 1611. *f.* 34. y znowu z naznaczeniem pe-

pewnych podatkow ab evectis do przyszłego Seymu. 1629. *f.* 3. Declarantur Constitutiones. 1565. 1609. 1676. Aby żaden Kupiec, iakiekolwiek Nacyi, pogotowiu z Żydow, nieważył się żadney, protekcyi stanu Szlacheckiego brać, zkładow sobie nowych po Miasteczkach, Gospodach y Dworach stanowić, ale Towary na zwyczayny zkład Prawem opisany, do Miast tak z Korony, y W. Xięstwa Litewskiego, iako y z Państw postronnych prowadzić tenebuntur, niemaiąc Miast składnych, sub confiscatione mertium. Toż się ma rozumieć de Revenditoribus omnibus w Miastach, etiam quæritantibus victum, y o *Rzeźnikach*, woły od Szlachty kupuiących, aby od swoich towarow, iako y inni kupcy płacili, o co contra Transgressores forum in Officio quovis Castrensi ex Regestro fisci sine appellatione. 1678. *f.* 9.

Składow Starostowie przestrzegać maią, y Miastom pomoc w tym dawać. 1565. *f.* 91. Declarantur, iż Starostowie Sądowi y pograniczni, także Administratorowie przestrzegać maią, aby kupcy wszelacy, y Żydzi y Rzeźnicy, zkładow niemiiali (*iako supra*) 1678. *f.* 9.

Skład soli, *Titul.* Sol. *Miasta.* Skład wina *Titul.* Wino & *Titul.* Miasta.

S K O R Y.

Skor Garbarze y furmani z Korony wywozić niemaią, czego Starostowie przestazegać maią. 1550. *f.* 5. Reassumowano to sub confiscatione skor, czego Starostowie. y Urzędy ich przestrzegać y exekwować maią. Toż się ma rozumieć y o iuchtach. 1620. *f.* 14.

Zno-

Znowu reassumowano Konstytucyą. 1550. Z tą deklaracyą, iż te skory y iuchty Starostom należeć maią. 1647.

SZLACHCIC.

Na Szlachcie win przysądzonych Krol niema nikomu dawać. 1550. *f.* 4.

Szlachta tylko sami do głownych Kościołow, na beneficia dawane bydź maią. *Ibidem.*

Plura o tymże *Vide. Titul.* Beneficia *Titul.* Duchowni & *Titul.* Plebeii. Szlachcic osiadły nie ma bydź slubem od Krola, ani od żadnych Urzędnikow wiązany, ieno wedle Senatu. 1540. ani sadzany bydź do więzienia, aż prawem przekonany będzie. *Ibid. f.* 5.

Szlachectwem się bronić niemogą, ktorzy się sprawami, temu sanowi nieprzyzwoitemi, bawią. *Ibidem. f.* 6. Szlachcic Szlachectwo traci, jeźli będąc w Mieście osiadły, handlami, y szynkami się bawi mieyskiemi, y Magistratus Mieyskie odprawuie, y Potomstwo iego pod ten czas spłodzone, y on sam Dobr Ziemskich niemoże nabywać, a ieźliby nabył, Dobra iego Terrestria Jure caduco każdy Szlachcic uprosić sobie może. 1633/34

Reassumowano tę Konstytucyą na tych, ktorzy po Miastach abutuntur prærogativâ Nobilitatis, monopolia, szynki handle, y opificia mechanica traktuią. 1677. *f.* 13.

Wolno iednak Szlachcie w Miastach place, Domy, szpiklerze sine præpeditione cujusvis kupować sobie, byle Jurysdykcyi mieyskiey niewzbraniali się, a wszystkie powinności y obowiązki mieyskie z onych placow podeymowali. 1550. *f.* 6.

O tym

O tymże obitèr, ale łożnych przekupniow y Rzemieśnikow protegować w domach swoich nie maią. 1611. *f.* 27.

Szlachcie wolno Dobr nabywać w Mieście Lwowie, *vide Titul.* Miasto Lwow. *Szlachta Dobra Mieyskiemu prawu podległe, quocunq; Juris Titulo trzymaiący, z tychże Dobr wszystkie podatki płacić powinni. V. Tit.* Miasta.

Szlachta sami Senatorami bydź maią. 1550. *f.* 7

Szlachcicem Ktoby się czynił niebędąc nim, a byłby zabity, głowa iego płacona bydź niema, a ktoby o to czynił, 120 grzywien przepada y Rok y sześć Niedziel w wieży na dnie siedzieć, co się y o ranach ma rozumieć. *Ibid. f.* 10.

Declaratur ktoby się Szlachcicem mienił, y udawał, niebędąc niem, *Dobra* swoie traci, połowice do kwarty, a połowice Delatorowi. O cd Forum na Trybunale inter causas Officii, a na nieosiadłego takiego w Grodzie albo na Trybunale, y poł roka w wieży siedzieć. 1589. *f.* 517.

Ktoby zaś nieszlachectwo niewinnie zadał komu, y akcyą intentował; taki winą statutu ma bydź karany. *Ibid.*

Szlachectwa wywod ma bydź na *Seymiku Deputackim* swego Woiewodztwa, z ktorego na Trybunał ma strona przynieść attestacyą, a potym z krewnemi własnemi przysiądz. 1601. *f.* 736.

Szlachectwo ktoby czyie poprzysiągł niebędąc krewnym; ma szlachectwo tracić, y Dobra do Ktora przepadać maią. *Ibid.* Szlachectwa poddany niemoże otrzymać bez woli Pana swego dziedzicznego, sub nullitate *Szlachectwa Ibidem.*

dem. Ta Konstytucya 1601. służy y W. Xięstwu Litewskiemu. *Ibidem.* Szlachectwo tylko na Seymie, albo w Woysku ma bydź dawane dla znaczney dzielności 1578. *f.* 334. Declaratur iż za zaleceniem Senatu y Posłow Ziemskich, a w Woysku od Hetmana, y ma to bydź w Konstytucyą wpisanąj inaczey żaden list na Szlachectwo ważny bydź nie ma 1601. *f.* 736. Reassumitur a wszyscy po Konstytucyi 1601. na przyszłym Seymie stanąć mają z *Przywilejami pro cognitione*, ieźli dla zasług woiennych Szlachtą są kreowani 1613. *f.* 8. Szlachectwo ktoby non suo ordine otrzymał, a potym łokciem mierzył, y towary wszelkie przez Faktorow swoich w rożnych sklepach przedawał, taki na Trybunale ad instantiam cujusvis, inter causas Officii, słusznemi dowodami convictus, Maietności swych fisco Regio połowicę, a Delatori jure victori drugą połowicę przypadać y w wieży siedzieć ma, salvis Juribus *Privilegiorum* Miast Krolewskich Koronnych, ktore maią na trzymanie Dobr Ziemskich, 1609. *f.* 203.

Do Szlachectwa wywodu, przy świadkach, w dawnych Konstytucyach opisanych, *authentica* Testimonia Literatoria każdy powinien pokazać, iako Reformacye, *Działy*, & Bonorum Terrestrium Dispositiones. A ktoby dotąd wywodu takowego nieuczynił, y na potym uczynić niemogł, choćby też y na Urzędzie, lub na *Dygnitarstwie* zasiadł, ma Functione carere sua, y Urząd pro vacanti rozumiany bydź ma. o co *Posłowie* na Seymie urgere maią. 1633. *f.* 34.

Ktoby przez Dekret Seymowy, albo Trybunalski

bunalski, non per ferias controversias, ale in contumaciam, albo in condicto tylko ferowany niewywiodłszy się legitimè na Seymiku Powiatu swego, zkąd originem duxit? Szlachectwo przysądzone miał, suprascriptô modô powinien się wywodzić. *Ibidem.* A kto się sine fraude wywiódł, inkwietowany bydź niema. *Ibidem.* Ignobilitatem reconventionaliter zadać nikt niemoże, aż się wprzod obiicienti sam wywiedzie. *Ibid.* Ktoby deficiens in Deductione Nobilitatis suæ, Szlachcicowi nie naganionemu, bez żadnych wywodow y dokumentu prawnego, zadał nieszlachectwo, a on by się nietylko pokrewnemi, według Prawa, ale y Dyspozycyami wywiódł, ad instantiam ukrzywdzonego pana colli karany bydź ma. *Ibid.*

Szlachcic ignobilem do Herbu przyiąć, y za nim świadczyć, y za powinnego swego przyznawać, pod utraceniem swego własnego Szlachectwa, nie powinien, o co Forum na Trybunale inter causas Officii ad instantiam cujusvis. Co się ma rozumieć y na tych, ktorzy po Konstytucyi 1578. ważyli się do Herbu cudzego privatim accedere, y w cudze Herby się intruserunt. *Ibidem. f.* 33.

Szlachectwa niemogą bydź dawane, ieno za zgodą wszystkich stanow na Seymie, ktorym sa mym cognitio należy, ieźli słusznie może kto do tego kleynotu przypuszczony bydź, albo nie? 1641 f. 11. Według dawnych Praw maią bydź konferowane. *Ibidem.* w Woiewodztwach Kiiowskim, Bracławskim y Czerniechowskim. z okazyi Ksiąg Ziemskich y Grodzkich popalonych, Szlachectwa

wywod

wywód taki. Attestacyą wziąć trzeba od Dygnitarzow y Urzędnikow Ziemskich, o zgubie Akt tamtego Woiewodztwa, za ktorą niema bydź nikt u prawa necessytowany do pokazowania starych Dyspozycyi, ale przy attestacyi od Seymiku na ktorym się wywodzić kto będzie, y przysiędze dwoch Szlachcicow de linea Paterna, y drugich dwoch de linea Materna, sam insuper na to przysięże, iż miał Dyspozycye w Aktach zgubionych, a potym na prawdziwe iego Szlachectwo, deduckya ma bydź determinowana, A ktorzyby świadkowie dali Testymonium nieszlachcicowi a byliby legitimè o to convicti, własne Szlachectwo tracić maią. 1654. f. 9.

Potym po Szwedzkiey Woynie, in Universum sposob wywodzenia Szlachectwa postanowiono taki; wszyscy Obywatele Woiewodztw y Ziem, ktorym pod czas Szwedow Akta popalone są, ktoby tego potrzebował, Genealogią Domu y Rodzaiu swego od Dziada począwszy fideliter, tak iako iest w rzeczy samey, zpisawszy, cum manifestatione do combustis per hostem Actis, w ktorych Domu iego Dyspozycye były, & de amissis literis ktoremiby starożytność urodzenia swego deducere mogł zaraz przy manifestacyi; intra decursum trium Annorum ab Actu præsentis Conventûs computanda, per oblatam do Grodu własnego podać ma. A ktoby zmysloną w Xięgi dał wpisać, chcąc się wdzierać w prerogatywę stanu Szlacheckiego, wolno będzie każdemu do lat sześci, y miesięcy tyleż przeciwko takiey Genealogii zanieść protestacyą, a ow inquisitione dowodzić powinien

powinien, że prawdziwą Domu swego podał Genealogią dwu de linea Paterna, y drugich dwu de linea Materna pokrewnych stawić, ktorzy na Seymiku świadectwo starożytności iego dawszy, na Trybunale rowno z nim poprzysiądz będą powinni realitatem Genealogii iego. A czyia manifestacya z Genealogią przez lat sześć y sześć miesięcy sine contradictione w Księgach zostawać będzie, iuż po wyściu czasu mianowanego żaden progii niebędzie mogł, ale iuż, tak on, iako y successor iego, przy swoiey Genealogii cum duobus testibus de linea Paterna, & cum duobus aliis de linea Materna, na seymiku prezentowawszy się w Trybunale z temiż świadkami, realitatem Genealogii swoiey poprzysiądz powinien będzie; Tymże sposobem y ci, ktorzy się z swoich Woiewodztw y Ziem do inszych wyniesli, ad proprium districtum, zkądby się wywodzić powinni byli, ziechawszy postąpić maią. I minorennes, przyszedłszy do lat swoich, tymże sposobem per omnia postąpić, y Genealogią cum manifestationibus w Grodach zanieść powinni będą, ieźliby iednak stryi lub ktory inszy opiekun, Imieniem ich zaniosł Manifestacyą, y Genealogią ich podał do Xiąg, tedy oni ad annos debitæ ætatis przyszedłszy, inhærendo manifestationi, & oblationi illius Genealogiæ, manifestacyą swoię zanieść powinni będą. 1658. f. 23.

Szlacheicowi każdemu, ktoremuby post deductam na seymiku suam Nobilitatem, zadano ignobilitatem, wolno o to sprawę na początku Trybunału, ex Regestro speciali robotnich spraw

pro-

prosekwować, non obstante partis adversæ resistentia, czego Trybunał bronić niema, y owszem takie sprawy accelerare y karać, ile gdyby jakiemi zarzucaniami, sine justa causa, na starożytne Familie porywano się. 1667. f. 14.

Ta Konstytucya ściągać się ma, y naprzyszłych czasów obiekcye. *Ibid.* Sprawy in objectione Nobilitatis w Trybunałach, aby nie wprzod były sądzone aż deductia na Seymiku Deputackim będzie wywiedziona, na zaiutrz po odprawionym albo zerwanym tymże Seymiku: A ieżliby na Marszałku Seymik się zerwał, tedy przecie na zaiutrz pod Dyrekcyą pierwszego, Woiewodztwa tamtego albo Ziemi, Urzędnika, ma bydź ta deductya, wywodzona, y fideliter, konnotowana, do Trybunału odesłana. 1690. f. 16.

Podeyźrani o szlachectwo, nowych Miasteczek y wsi, pod swemi tytułami fundować niepowinni, y Przywileiow na ich erygowanie Kancellarye, pieczętować onym niemaią, sub confiscatione takowych Miasteczek y wsi. 1717. f. 13.

Do szlachectwa y Indygenatow odtąd przyimowani bydź niemaią, ktorzyby tak w Koronie, jako y w W.Xięstwie Litewskim ta seymiku przed seymowym z tym się nieodzywali, y przez Posłow Ziemskich za sobą instancyi niemieli w *Konstytut Litew.* 1676. *A.* 23 Szlachtę nową w Koronie y W.X.Lit. ktorych siła na przeszłym *A.* 1676. Seymie, iakoś nieostrożnością mimo zalecenie Krola Imci y *PP.* Hetmanow oboyga narodow, *in Volumē* Legū weszło, *in suspenso cum suis prærogativis* do przyszłego seymu zostawiono. Tych zaś ktorzy od

od Krola IMCi y PP. Hetmanow rekomendowani
ſą, Regeſtr na Seymiku Krol IMC przyſłać ma.
1677. *f.* 41.

Szlacheckie ſprawy, ktore do Niemieckich
Sądow przychodzą, Krol z Senatorami przy ſo-
bie będącemi ma ſądzić. 1650. *f.* 7.

Szlachta in caſibus Statuto expreſſis na Do-
brach może bydź karana 1562. *f.* 25. Szlachta
ſkładow przeſtrzegać niepowinna. 1565. *f* 91.

Szlachcie na Dziedzicznych grontach, pożyt-
ki wszelakie, kruszce, ſol, wolne bydź maią. 1576.
f. 265. *iiſdem verbis ibidem. f.* 277.

Szlachta ktorzy dobra ſwoie przedawſzy, w
Mieściech mieszkaią, y z lichwy żyią, w Woynie
ſłużyć maią, ſub confiſcatione omnium Bonorum
ſuorum. 1578. *f.* 335.

Szlachcic Szlachcica gdyby privata Authori-
tate gwałtem poymał, więził, przepada pænam.
120. grzywien, y ma ſiedzieć w wieży na dnie rok
pro pæna publica, y znowu ma tyle troie ſiedzieć,
iako go długo w więzieniu trzymał, ſub pæna
Infamiæ, y ſzkody powinien refundere, na ktore
Aktor przyſięże, y rany ieźliby miał iakie, we-
dług prawa zapłacić, Co Sąd Ziemſki ma ex
ſcrutinio cognoscere. 1588. *f.* 462. Toż ſię ma ro-
zumieć o Staroście gdyby ſub prætextu Officii ko-
go więził. excepto jure victo recenti crimine.
Ibidem. O Eliberacyą Szlachcica więzionego, wol-
no każdemu iego powinnemu, albo przyiacielowi,
także Panu o ſługę, y ſłudze o Pana, pozywać
na Roki Grodzkie peremptorie A Staroſta po-
winien decernere Eliberationem, ſub pæna Ban-

nitionis, citra quamvis appellationem & proseeu-
tionem tego, ktoryby Dekretowi dosyć czynić nie
chciał. *Ibidem* Excipiuntur sługy, iawni złodzie-
ie albo zdraycy, których wolno zawsze poymać.
Ibidem. Zaszła była protestacya Woiewodzw,
Kiiowskiego, Wołyńskiego, Bracławskiego, prze-
ciwko temu Prawu, ale na teraźnieyszym Seymie
przyiely ie. 1601. *f.* 736.

Szlachcica in criminalibus obwinionego, gdy-
by kto do więzienia Zamkowego oddać y insty-
gować nie chciał, takowego więzienia Urząd
Grodzki niema nikomu, sub pœna 100. Mar. bra
nić, ad Decisionem causæ, salva appellatione na
Trybunał bliższy, Instigans iednak ma go strzedz,
y zywnością opatrować, a gdyby inculpatus nie
słusznie do więzienia, per definitivam Sententiam
znalaz się bydź podany; tedy onemu, nie z Urzę-
dem, ale z tym ktoryby go obwinił, y do Urzę-
du podał, ratione præmissorum in Foro compe-
renti patebit via. 1611. *f.* 4.

Szlachic łoźny w mieście excessivus, przed U-
rzędem Grodzkim, tacto termino takimże posłę-
pkiem, iaki w Konstyt: 1698: opisany iest (*Vide*
supra Tit. Mężoboysto) etiam in civilibus causis
sprawować się powinien salva appellatione na Try
bunał Piotrkowski, albo Lubelski, a W. X. Litew.
skiego na Wileński, y gdzie się odprawuie, inter
causas conservatas, in duabus septimanis; a taki ob
winiony civiliter Szlachcic łoźny, albo Possessionatus
Nobilis, albo też civis, de pareo do judicato stawić po-
winien, albo zastawę taką, ktoraby korrespondowała
Damno, u Urzędu zostawić, albo ieźli z tego dwoy-

ga

ga nic nieuczynił, w więzieniu ad Decisionem causæ & satisfactionem judicato, przez Urząd ma być zatrzymany, salvo statuto Thorunensi, de violentia in Civitatibus per Nobilem illata. *Ibidem.*

Szlachta y poddani ich od wszelakich ceł woli. *Vide Titul.* Cła Myta.

Szlacheccy poddani od targowego wolni, a ktoby ie od nich brał, przepada 100. grzywien, O co Forum na Trybunale inter causas Officii, salvo jure & Inventariis Lustratorum, & antiquis consvetudinibus Capitaneorum Tenutariorum Bonorum Regalium. 1631. *f.* 19.

Z Szlacheckich browarow, czopowe na przeszłym Seymie uchwalone, zniesiono, bo y przedtym dawane niebyło. *Ibidem. f.* 12.

Szlachta y ich Poddani od wszelakich ciężarow y Angaryi wolni. *Statuto Herburti. f.* 182. *Titul:* Familiæ. *& f.* 284. *Titul:* Libertas. *& sequentibus.* Szlachta Xięstw Oświecimskiego y Zatorskiego, do wszelkich Dostoieństw y Urzędow w Woiewodtwie Krakowskim są habiles. 1569. *f.* 155. Ze per errorem weszło w Konstytucyą. 1690. *Tit.* Posłą Szlachtęz tedy to słowo in perpetuũ zniesiono, deymuią słowo wyimuiąc *æqualitati* mieniąc *mnieysy* przyznaiąc że in æqualitate mnieyszego, ani większego, niemasz. *Konst. Lit.* 1699. *f.* 69. *Kogo Nobilitowano, albo kto indigenat przyiął? vide Ładovium.* Co za kara na Prokuratorow, albo Patronow spraw osobliwie w Trybunale Koronnym, ktorzy Szlachtę osiadłą do Regestrow nienależących niesłusznie pociągaią, y Pryncypałom swoim do tego rady dodawaią? *vide Titul.* Prokurator. Szlacheckich

Dworow w Miastach Libertacye *vide Titul.* Miasta. *Szlacheckie* Dobra y ich Immunitas *Titulo.* Zołnierz. Szlachcica gdyby w karczmie kmieć ubił *Titul.* Mężoboystwo, Szlacheckich ran Taxa *Tit.* Rany *Szlachcic* gołotę występnego sub interregno stawić do Sądu powinien. *Tit.* Sprawy. *Plura in Ludovio o tym sub eodem Titulo, & alio Titulo.* Indigenat.

SŁUGA

Sługi *Plebeijum* niema nikt przyimować, bez Attestacyi odstania od Pana pierwszego, sub pœna 14: Mar: in Judicio Terrestri, in instanti toties quoties, persolvenda, gdyby u niego był aresztowany albo znaleziony, & nihilominus profugum illum extradere tenebitur. 1578. *f.* 334. Podwyższona o to wina 100. grzywien, a Forum in Officio Castrensi competenti, 1596. *f.* 684. Cavetur że ad instantiam cujusvis laborioſi, cum assistentia Domini, in foro competenti ma bydź dochodzony. 1616 *f.* 29. *W exceptach Mazowieckich* Forum także Grod, y wina 100. grzywien, cum Refusione Damnorum. 1577. *f.* 314.

Podwyższono na 200 grzywien, gdy kto pod czas expedycyi na Woynę przeciwko Turkom czeladnika przyiął, a czeladnik na gardle ma bydź karany. 1621. *f.* 8.

Sługa Szlachcic niemoże od Pana odstawać sub pœna capitis & infamiæ, ktory pod trzeciemi wiciami przystał. 1621, *f.* 8 O sługach Zołnierskich ktorzy swawolnie od Panow odieżdżaią, stare Prawo zachowano. 1590. *f.* 571. Ale znieśiono było tę Konstytucyą *Annô* 1591, *f.* 618. Seruvi

vi sex septimanis ante bellum veniam abeundi petant *Herburt f.* 435. Decem postea datæ sunt hebdomadæ *Ibidem. Ibid.* Reassumuiąc Konstytucye o sługach zbiegłych, y Statuta, niewolno było bez listu odprawnego czeladzi towarzyskiey odchodzić. 1678. Tych ktorzy bez listow świadecznych Hetmana albo Pułkownikow, Rotmistrzow, Porucznikow z Woyska Pruskiego y Litewskiego poucie-kali, nikt przyimować niema, y owszem łapać y do Grodow pobliższych albo do Woyska odsyłać ich maią, a ktoby imać ich y wydawać requisitus niedopuścił, pœna 500. *Mar.* w Grodzie na Kwerellach sine appellatione ma bydź karany 1628. Wolno iednak słudze odstać od Pana swego, gdy swego czasu dosłuży, sine quovis impedimento Pana. ktoremu służył, a ieśliby go Pan odprawić, albo listu dać niechciał, wolno mu wziąć list wyświadczony od Sądu Ziemskiego, albo Grodzkiego onegoż Powiatu, secus o Rodzicu, ktory nigdzie indziey listu nabywać niema, tylko u Pana swego. 1678. *f.* 334.

Sługę iawnego złodzieia albo zdraycę, wolno zawsze imać. 1588. *f.* 462. Zaco nikt niepodpada pod winy, ktore są opisane w Konstytucyach. 1588. (*Vide Titul.* Szlachcic) o Poymaniu y więzieniu Szlachcica *Ibidem. f.* 705.

W Woiewodztwach, Kiiowskim, Wołyńskim, Bracławskim o sługi zbiegłe y dworną czeladź ktoby ich trzymał, w Grodzie ad instantiam injuriati in quatuor septimanis, ieźli oczywiście, a ieźli zaocznie, to in sex peremptorie sprawować się trzeba przez się lub Plenipotenta swego

go, w ziemie Wołyńskiey osiadłego, non obstante Statuto Volhynensi. A ieżliby strona pozwana, od tego czasu iako iest pozwana negaret, że takowych zbiegow u siebie niema, przysiądz ma na to, alias strona powodowa na szkody swoie iakie ie odszacuie sobie, przysięże; a Starosta Exekucyą z uszeniem Powiatu czynić ma za dwie Niedziele, sub pœnis statutis, a w mieściech Woytowie ex. munere Officii sui o takowe zbiegi Szlachcie powinni sprawiedliwość czynić sub pœna 100. mar: o co Forum Grod, a ieżliby Starosta o takie zbiegi winny był, wolno ukrzywdzonemu w inszym Grodzie bliższym onego Woiewodztwa czynić, a ten Sąd Grodzki powinien będzie na Dobrach Starościnych exekucyą czynić sub privatione Officii. 1578. ?. 337. Znowu o tymże *Titul.* Sprawiedliwość.

Sługa Szlachecki pozwać może Szlachcica o Pana swego więzionego privata Authoritate. *V. Titul.* Szlachcic. Służebnych ludziey w Starostwach Ukrainnych *Rewizya. V. Titul.* Rewizya.

S O L.

Solą Krol wszystkie Państwa powinien opatrować 1550. *f.* 4. *In* defectu Ruskiey wolno Zamorską Szlachcie na wszelaką potrzebę kupować. 1562. *f.* 29. v Pruską sol in defectu *Ruskiey* Szlachcie Wielkopolskiey, ktorzy z Bydgoszczy soli Ruskiey, używaią, pozwolono na składzie Bydgoskim kupować beczkę po złotym iednym, a to do przyszłego Seymu. Mazowieckim Obywatelom in defectu Ruskiey soli, pozwolono z Gdańską wozić do przyszłego Seymu, 1361. *f.* 195.

soli

Soli Zamorskiey in defectu Ruskiey niema nikt bronić Obywatelom Koronnym z Gdańska wozić, sub pæna confiscationis Bonorum post Curiam vindicanda. & per medium fisco Regio & Thesauro Regni pro milite dividenda, a ieżliby Impossessionatus ważył się bronić iey wozić, pæna pæculatûs ma bydź karany. 1565. f. 131. Reassumuntur superiora o niebronieniu soli Zamorskiey gradowey. 1569. f. 189. Znowu reassumuntur in defectu Ruskiey na składzie Dybowskim, że iey nikt nie ma zabraniać sub pæna 500. mar. in Officio Castrensi etiam extra Palatinatum & Districtum peremptorie sine appellatione vindicanda. 1616. f. 32. Reassumowano pomienioną Konstytucyę. 1616. A Toruńczanie transitum impedere niemaią. 1623. f. 12. Do Xięstwa Mazowieckiego aby sol gradowa niebyła wożona, Starostowie mieysc Prussom przyległych przestrzegać maią, a gdzie naleziona utopiona bydź ma, y ten u kogo naleziona winą 14. grzywien ma bydź karany; w domach Szlacheckich niema bydź szukana, gdy iey iawnie nieżywaią. Excepit. Masow. 1576. f. 312. Potym postanowiono że niewolno żadnym sposobem soli Zamorskiey do Korony wprowadzać, pod utraceniem soli; oprocz gdy kto na szkutę dla Flisow we Gdańsku beczkę iedną weźmie, a ktoby takowey soli konfiskować niedopuścił, albo ią gwałtownie przewiązł, taki każdy na Trybunale inter causas Fiscales pæna 1000. mar. 1655. f. 28. Dla pilnowania tey soli, y na wybieranie wszelakich myt, komory postanowiono, iedną z tey strony nad Brodnicą, drugą nad Golubiem, trzecią

cią w Sopominie nad Kozielcem. A ktoby tych Komor y wybierania podatkow bronił, każdy taki w Trybunale Processu Fisci, ad instantiam Instigatoris pæna 1000. marc karany bydź ma. *Ibidem.* Solne składy w Mieściech uprzywileiowane, ktore nie są przeciwko Prawu w mocy swey zachowano, y aby tego Urzędy ktorym to wedle prawa należy, przestrzegały; postanowiono. 158. *f.* 374.

Soli tak *Ruskiey*, iako Krakowskiey, nawigacyi Starostowie przeszkadzać, y cła odmieniać niemaią, pod winami dawno opisanemi. 1589. *f.* 521.

Nikomu się niegodzi soli *Ruskiey* gdy za listami Zupnika Ruskiego y za opowiedzeniem iey na cle Płockim y inszych, na zkład Bigdoscki płynie, hamować ani kupować, ani od niey myta choć przez fruktarze spuszczona będzie, ani gwałtownie nad wolą Zupnika Bydgoskiego na zkładzie Bydgoskim one brać, ani iey gdzie indziey przedawać y zkładać, tylko w Bydgościu pokrom inszych. *Anno.* 1598.

Sol Ruska wedle Statutu *Anno.* 1520. Zupnik Ruski do Bidgości, nigdzie indziey ma spuszczać dla Woiewodztw Kaliskiego y Poznańskiego y nigdzie indziey, ieno w Bidgości każdą beczkę po grzywnie przedawać, sub pæna 1000. marc; ad instantiam Posłow tychże Woiewodztw luenda & pro restauratione Arcis Calissiēsis cōvertenda 1576 *f.* 203. Iedynaście tysięcy beczek na każde Swiątki powinien iey wystawić, z dosypką, sub privatione Officii, ex instatia Posłow na Seymie. salvo iedoak legali impedimento za pewnym dowodem.

A co

A co iednak, nad te 11000. beczek mieć będzie to mu wolno kędy chce przedawać. 1589. *folio* 522: O tymże, ale wina do 1000. grzywien. na Zupnika Ruskiego podwyższona, na Zamek Kaliski, aby ią płacić, a sol iednakowo powinna bydź wystawiona 1598. *f.* 691.

O tymże cum Reassumptione Konstytucyi 1598. a Forum Trybunał inter causas fisci ex delatione Zupnika Bydgoskiego, a ta Konstytucya ściągać się ma także za Woiewodztwo Brzesckie y Inowłocławskie. 1607. *f.* 846. O tymże znowu, a forum za Dworem, co ma służyć y Ziemi Dobrzyńskiey y Woiewodztwom pomienionym. 1609. *f.* 907 Uczyniły potym Woiewodztwa *Poznańskie* y Kaliskie z *Podskarbim* Koronnym na ten czas Zupnikiem Ruskim, przez *Posły* swe na Seymie umowe około tey soli, ktora non derogando Juribus suprascriptis approbatur. Co się ma rozumieć także o Woiewodztwie Kuiawskim y Ziemi *Dobrzyńskiey* 1623. *f.* 11.

Prawa wszystkie dawne, a osobliwie Konstytucyą. 1576. o soli Bidgoskiey reassumowano tymże Woiewodztwom, y Woiewodztwu Chełmińskiemu. 1627. *f.* 13.

In defectu soli Ruskiey, wolno Poznańskiemu y Kaliskiemu Woiewodztwom zasiągać Krakowskiey, mediante juramento factorow, że ią nie na Przeday biorą; ale na Domową własną potrzebę, y stawać z nią na Komorach, ani oney składać nie maią. 1631. *f.* 23.

SWIADKOWIE

Swiadkami w rzeczach Ziemskich, krewny

bliż

bliższy, to iest Stryi, Brat Stryieczny, Cioteczny, Wuieczny, Siestrzeniec, y Zięć, bydź niemogą, ale Szlachcic ktoregokolwiek Powiatu y Ziemi Mazowieckiego Woiewodztwa, może bydź świadkiem, choćby też miał Rodzice żywe, tylko ma bydź dobrey sławy, y w poczciwości swoiey nie podeyźrzany *w Except. Masov.* 1576. *f.* 300.

Gdzie zaś idzie o poczciwość, Herbowni Krewni y powinowaci także iednacze, y Umowcy, Mogą bydź świadkami. *Ibidem.* Swiadkow gdyby strona stronie od Krzyża odgroziła; iezli iednego, tedy strona sine detrimento causæ swæ ma z drugiemi świadkami: ktorzy zostano przysiądz, a ieźli wszystkich, ten kto odgroził, za zeznaniem woźnego y dwoch Szlachty, ktorzyby w Sądziech albo u Krzyża stysżeli, takie ogrodzenie, y za przysięgą strony, ma sprawę tracić. *Ibidem.*

Swiadkowie etiam ex Equestri Ordine we wszystkich Kryminałach, Seymowych y Trybunalskich, Depozycye Testimoniorum swozum powinni. ad 1671. *f.* 6.

Ieźliby proprietates Fundorum, albo alienationem onych, przez wizye albo Inquizycye Probować świadkami osiadłemi Szlacheckiego stanu w Urodzeniu rownemi, przyszło in iuramentum Corporale tak iako w kryminach, przestari od nich ma: sub nullitate Testimonii: Co y w zaczętych a nieskończonych ieszcze sprawach Fundorum w Trybunale obserwari ma: 1670. *f.* 31.

Swiadkowie W. Xięstwa Litewskiego Stanu Szlacheckiego tacto pectore, a prostego stanu ludzie

ludzie Corporali juramento przysięgać y strony, wprowadzaiąc świadkow; per se vel suos Plenipotentarios super incorruptionem Testium jurament wykonać powinne. *K.* L. 1726. *f.* 70.

SZKOŁA.

Szkoła Rycerska w Lwowie naznaczona, y temu, ktory iey pierwsze Fundamenta założy Przywiley ma bydź na to dany. 1633. *f.* 17. Także w Krakowie, *plura o szkołach Titul.* Akademia Iezuici Fundacye.

SZOŁTYSTWA SZOŁTYSI.

Szołtystwa, Szołtysi. *Vide Titul* Woytowstwa. Szołtysi, PP. Duchownych *Vide Tit.* Duchowni.

SZPITALE.

Szpitalowi Lwowskiemu S. Ducha cztery Dworzyszcza, we Wsi Krolewskiey Skniłowie, przez Stanisława Pińskiego, temuż szpitalowi cum consensu Regio zapisane, wiecznie inkorporowano. 1607. *f.* 858.

Tegoż Szpitala wioskę Malechow nazwano jure Terrestri, iako przedtym była, inkorporowano y od podatkow do lat 6. uwolniono, y Gro belne na naprawę drog do tegoż czasu pozwolono, na co Przywiley, ktory z Kancellaryi Koronney ma bydź wydany, approbowano. 1677. *f.* 23. Także Szpitalowi Lwowskiemu młyn na Przedmieściu Lwowskim. 1611. *f.* 9.

Szpitala Zołnierskiego w Lwowie Fundacyą, y Dwor przez Urodzonego Alexandra Zborowskiego, z pewnym Grontem zapisany, in toto approbowano. 1638. *f.* 37. Tenże Szpital od exakcyi tak Rzeczypospolitey iako y Micyskich

Lwow-

Lwowskich uwolniono. 1667. *f.* 29. Inſtygatoro-
wi koronnemu zapozwać wszyſtkich na przyszły
Seym, y ſine intermiſſione czynić, zlecono, kto-
rzy Dobra Szpitalne, na ludzie Zołnierskie poka-
leczone fundowane, in usus privatos obrocili, y
nullo jure trzymaią. 1659. *f.* 23. znowu zlecono
Inſtygatorowi Koronnemu aby ſzpitalow Zołnier-
skich, iako to Warszawskiego Tykocińskiego,
Lwowskiego, y inszych na rożnych mieyscach fun-
dowanych injuriantes na Seym blisko przyszły ad
cujusvis inſtantiam zapozwał, także y wieś znie-
ſioną, inquantum antiquitus do Szpitala Lwow-
skiego ieſt fundowana: 1662. *f.* 10.

Szpitala w *K*rasnym Fundacyą *Vide Titulo*
Proborſtwa. Place na ktorych ſzpitale zaſiadły, od
wszelkich podatkow wolne bydź maią. *Vide Tit.*
Kościoły. 1655. *Plura in Ładovio.*

TACTUS TERMINUS.

Tactô Termino peremptoriô każdy ſię ſpra-
wić powinien, o wszyſtkie exceſſy pod wſzelakie
mi Sądami y ziazdami uczynione, modô quo na
Trybunale *Vide Titul.* Sądy 1598. *f.* 206. &
1611. *f.* 3. Ale potym Płockie y Sędomirskie Wo-
iewodztwo, także y Ziemia Dobrzyńska odrzu-
ciła to Prawo, ſtarym ſię Prawem kontentuiąc,
propter abusum Taktow in minoribus Subſellijs.
1613. *f.* 22.

Tactô Terminô loźni cujuscunquè conditio-
nis, & præeminentiæ, w Miaſtach Krolewskich
bawiący ſię, o ſzkody y rożne krzywdy, przed U-
rzędem Grodzkim, takimże poſtępkiem, iako w
Konſtytucyi pomienioney, ieſt, etiam in
vilibus

vilibus causis sprawować się powinni, salva appelatione na Trybunał, albo Piotrkowski albo Lubelski w W. Xięstwie Litewskim, na Wileński albo gdzie się Trybunał odprawuie, inter causas conservatas in duabus septimanis prosequenda. 1613. f. 4.

Tacto Termino żaden niema bydź pociągniony do Trybunału, etiam consensu Judicii accedente, tylko in causis Personalis injuriæ in Personam, ktoraby miała conjunctionem z Trybunałem. *V. Titul.* Trybunał. Bespieczeństwo. Sądy.

TATAROWIE

Tatarowie Litewscy z osiadłości służyć Woynę powinni z Uniwersałami Hetmańskiemi y wskazaniem Krolewskim. Listow przepowiednych na Rotmistrzostwo brać niemaią sub amissione Bonorum. 1607. f. 864. Reassumowano tę Konstytucyą y PP. Podskarbiowie y Pisarze Polni, aby pieniędzy im niedawali. 1611. f. 47.

Tatarom ani Hetman listu przepowiednego dawać niema, ani Podskarbi pieniędzy, sub pæna 1000. mar: Delatori & Judicio per medium na Trybunale inter causas Officii repetenda, co służy y W. Xięstwu Litewskiemu. 1613. f. 2. Znowu o tymże, ani ich nikt zaciągać Rotmistrzami, Chorążemi, Porucznikami miewać neima sub pæna 1000 florenorum, ad instantiam cujusvis peremptoriè luenda. A ieżliby im Podskarbi płacił na Rzeczpospolita tego na liczbie przyiąć niema; Ani ich Pisarze popisować maią, sub eadem pæna 1613. f. 43. Znowu iż Rotmistrzami bydź niemaią. *Ibidem.* f. 44.

Rot-

Rotmistrze ich, Szlachta dobrze osiadła, bydź powinna, według Prawa o tym pisanego, 1638. f. 9.

Tatarowie wszyscy służbę powinni z maiętności swych za rozkazem Krolewskim lub Hetmańskim, gdzie im rozkazano będzie, y ci którzy od nich maiętności bez konsensu Krolewskiego pokupili, pod utraceniem maiętności o co Forum za Dworem lub w Trybunale *Ibidem*. Tatarom niegodzi się in posterum Dobr Szlacheckich Dziedzicznych skupować, sub rigore Konstytucyi o Cudzoziemcach, ktore reassumuntur, pokupione iuż, do wyścia dwu lat po teraźnieyszey konstytucyi sprzedać powinni, czego gdyby nieuczynili, połowicą Taxy w Statucie opisaney, Potomkowie Dziedzicowie tych Dobr odkupić Dziedzictwo swe mogą; Forum Trybunał. Ani Szlachta Dobr Tatarom nadanych nabywać może, a ieżli bez konsensu Krolewskiego nabyli, ciężarom, ktore na nich są, podlegać, y służbę na każdą expedycyę Woienną przy Hetmanach powinni odprawiać, sub privatione Bonorum; O co Forum w Trybunale, ad Instātiā cujusvis, w każdym Terminie peremptorie. 1616. f. 45. Znowu też o Szlachcie, A Tatarowie za obwieszczeniem Hetmańskim. Woienną służbę wedle powinności swoiey, tak z Dobr dawnych, iako y z tych, ktore u Szlachty pokupili odprawować maią. 1620. f. 16.

Znowu o Tatarach y o Szlachcie toż. 1632. Znowu o tymże, cum hac declaratione, że się do Obozu w porządku dobrym, y rynsztunkiem porządnym, niewymawiaiąc się służbą Rzeczypospolitey, w Woysku stawić powinni, sub pœna Confiscationis

scationis Bonorum. 1650. f. 21 Tandem Rewizye Dobr Tatarskich in eum sensum, żeby nikt pod Pretextem y wolnością Szlachecką Dobr tych nie okrywał, ktorą rewizyą Lustratorowie przywieść na Seym przyszły mają, gdzie y ci, ktorzy maiętności Tatarskie trzymaiąc, powinności z nich nie pełnią, stawić się powinni będą, pod utraceniem tychże maiętności, a P. Podskarbi W. Xięstwa Litewskiego, wszelakie dokumenta z Xiąg Skarbowych Lustratorow wydać rozkaże. 1628. f. 9. Teyże Rewizyi maią podlegać Dobra przez Tatary u Szlachty pokupione, z ktorych także służbę wedle Konstytucyi. 1626. powinni *Ibidem plura Ibidem in Ladovio* o Lustracyach. Ze zołdy biorą w Woysku Koronnym y Litewskim; nie excypuiąc się do pospolitego ruszenia tenentur. 1638. Tatarowie Litewscy o szkody, gwałty, zaboystwa, Rapty, y inne exceffy tak przed Hetmanem, iako in foro proprio odpowiadać maią. 1607. f. 846. W ciągnieniu na służbę Rzeczypospolitey iak się sprawować maią; Stacyi wybierać niemaią, y iaka pœnalitas na nich, in loco delicti, w Grodzie odpowiadać powinni; Żywność co wystarczy przez noc, a Stanowisk po maiętnościach Szlacheckich. y Duchownych miewać, y noclegow bliskich nad mil trzy albo cztery czynić, y z drogi w stronę zieżdżać na mieysce od Hetmanow naznaczone idąc, niemaią pod winami y karaniem gardłem. Toż się y na rociannych Tatarow ściąga. 1611. f. 47.

Tatarowie Lit: Zon Chrześcianek poymować niemaią, sub pœna Coli na oboie, ani czeladzi

Chrze-

Chrześciańskiey chować maią, o co Forum ad cu
jusvis instantiam przed Urzędem Grodzkim, y ten
że Urząd inquirere o to powinien. 1616. f. 45.

Tatarom, Zydom y innym, niewiernym, w
Dobrach Krolewskich, Duchownych y Ziemskich,
w Koronie, y w W. Xięstwie Litewskim, niego-
dzi się Czeladzi y białychgłow Chrześciańskich
chować (okrom Słodownikow, browarnikow, y
furmanow,) ani Ceł, y Myt, y żadnych Pro-
wentow quocunq; Titulo trzymać, sub pæna 200
grzywien, ktorey medietas iedna Delatori, a dru
ga Judicio cedere powinna, & sub pæna sententis
Turris, w Zamkach Krolewskich każdego Wo-
iewodztwa y Powiatu na Chrześcianina y na
Chrześciankę, o co Forum competens mieć maią,
y otym wszystkim dawnieysze Prawa, y Statuta, y
Konstytucye, Koronne reassumowano, y że y W.
Xięstwu Litewskiemu służyć maią deklarowano.
1678. f. 34.

Tatarowie Dobr leżących Krolewskich, Du-
chownych y świeckich żadnemi Kontraktami trzy-
mać niemaią pod straceniem summy ad cujusvis
instantiam, o co Forum competens. Ibidem.

Tatarom Prawa, Przywileie y zwyczaie ich
inviolabiliter conservantur. 1607 f. 864. Tata-
row Koronnych, Litewskich, Wołyńskich, służbę
Ziemską Woienną odprawuiących, Przywileie od
Krolow nadane in toto approbowano, warując aby
im taki płacono zołd ze Skarbu, iaki płacą Cho-
rągwiom Kozackim, do czego Tatarowie Cudzo-
ziemscy należeć niemaią. 1659. f. 16.

Tatarow W. Xięstwa Litewskiego Dobra iako
Ziem-

Ziemskie od ciężarow y przechodow Zołnierskich wolne bydź deklarowano. 1677. Tatarow W. Xięstwa Litewskiego wszystkich przy Prawach, y wolnościach, z stanem Szlacheckim in perpetuum zachowano, in criminalibus według statutu Litewskiego podatki aby zarowno z stanem Szlacheckim płacili, y po subselliach niebyli depaktowani; W. Koryckiemu Prawo approbowano, y porownano z Stanem Szlacheckim, y inszych Domow w tymże Przywileiu wyrażonych. 1678. *f.* 23. *plura* o Tatarach *in Ladovio.*

TAXA.

Taxa Victualium & utensilium *Titul.* Ustawa
Taxa Budynkow *Titul.* Rewizya.

TESTAMENTA.

O Testamentach wszystkie Statuta, y Konstytucye Koronne reassumowano, waruiąc żeby nigdy na potym żadnemu, tak Szlacheckiey iako y mieyskiey kondycyi Obywatelowi niegodziło się, na Dobra, Kamienice, Domy, y Gronty tak Dziedziczne, iako y Mieyskie, żadnych summ y obligacyi przez Testamenta zaciągać. sub nullitate; o co forum w Trybunale Koronnym inter causas mixti Fori. Do pobożnych iednak uczynkow, przez Testamenta z Dobr ruchomych, y summ, nikomu to Prawo (ktore za wieczne ma bydź rozumiane) nie zagradza wolności. 1676. *folio* 33. Reassumowano tę Konstytucyę deklaruiąc, że y W. Xięstwu Litewskiemu służyć ma, o co Forum Stanowi Szlacheckiemu w Trybunale W. Xięstwa Litewskiego, a Miastom Krolewskim, corã Officio,

seu Judicio Civili; Salva do Sądu Krolewskiego Assessorskiego appellatione. 1677. f. 13

Testamenta nuncupativa, żadnego waloru niemaią, y za onemi, ani w Duchownym, ani w Swieckim Subsellium, nikt nic wygrawać niemoże K.L. 1726. f. 96.

TOWARY.

Towary *Vide Tit.* Kupcy. *Tit.* Przemyta. *Tit.* Zawarcie Ziemi *Tit.* Mieszczanie *Tit.* Podatki.

TRYBUNAŁY.

Trybunał Koronny pozwolony iest 1576. 256. Ordynacya onego 1578. f. 325. Trybunał ma się sądzić po Woiewodztwach, nieodstępuiąc prawa pospolitego, iakiego ktora Ziemia używa. *Ibidem. folio.* 326.

Trybunalskie Dekreta, ex scripto ferowane, y od trzech Sędziow podpisane bydź maią. 1578 f. 326.

Trybunał pluralitate Votorum ma konkludować; in paritate votorum przy tey stronie konkluzya zostawać ma, ktora dowodow prawnych więcey za sobą mieć będzie. *Ibid.* Sprawy in paritate votorum, na Seym odsyłane bydź maią, salva hujus puncti melioratione. *Ibidem.* już nie na Seym, ale na drugi Trybunał iść maią. Remissy, ktore ex speciali Regestro po przysiędze maią bydź sądzone. 1607. f. 840

Nova emergentia iedna na Seymie decydowane bydź maią. *Ibidem.*

Trybunalskie Dekreta maią tak ważne bydź iako Seymowe. 1678. f. 327.

Znowu aby Dekreta Trybunalskie y powaga

waga Trybunału, nullatenus ni od kogo wiolowana, ani in dubium wokowana nigdy niebyła, co się ma rozumieć o Woiewodztwach Kiiowskim, Wołyńskim, Bracławskim, y Podlaskim. 1613. f. 7.

O tymże tak na Koronny, iako y na W. Xięstwa Litewskiego Trybunał. 1618. f. 15.

Trybunalskie Dekreta Mandatami Zadwornemi niemaią bydź znoszone, sub pœna Evocationis, & nullitate Processûs, ani na Trybunał w sprawy Zadworne wdawać się ma, sub nullitate Dekretow, ieżliby iakie otrzymane były. 1633 f. 35.

O tymże *Annô* 1667. f. 22. Trybunał Koronny causas Evocationis gdy się to pokaże, ma decidere pœna sessionis Turris, per spatium 12. septimanarum, & refusione Partis damnorum, & ad Forum competens causam remittere. 1578. f. 428. toż o Trybunale Wołyńskim y Bracławskim. 1589. f. 539.

Do Trybunału Koronnego ani z pozwu, ani per appellationem żaden Szlachcic osiadły, Małopolak do Piotrkowa, a Wielkopolak do Lublina pociągany bydź ma, sub nullitate Decretorum & pœna 500. Mar: exceptîs causîs Fisci & *Raptûs*; A sprawy wszelkie inter causas *Palatinatuum* sądzone bydź maią. 1638. f. 31. Znowu o tymże sub pœnis de Evocatione 1677. f. 27. Na Trybunale Piotrkowskim, albo Lubelskim, etiam prorogatione, Ziemskiemu albo Grodzkiemu Urzędowi do sądzenia należących, sub nullitate Actûs pœnis de Evocatione sancitis, salvîs Decretis ex seriis controversiis latis, 1653. f. 17.

Trybunałowi należy sądzić appelacye, Remissy, Limitacye; ktore na Seym albo za Dworem, à quibusvis subselliis do tych czas wyszły, y wychodzić będą, causas Officii occasione non factæ Executionis Decretorum Judicii Tribunalis Regni in his rebus, quæ Judicio Tribunalis hujus judicandæ incumbunt, & judicatæ fuerint, causas gravaminum; Exceptis causis mere criminalibus; causis fisci juxta Constitutiones. 1562. & 1567. causis exemptionis Bonorum Regalium. Causis Bonorum Regalium, causis o kwartę, causis Bonorum nullo jure receptorum, & causis Juris Magdeburgensis. 1578. *f.* 327.

Trybunał tych spraw, ktore w Prawie nie są opisane, przed się puszczać niema, ani pænas nad Prawo irrogare, ani Dekretow czynić ktoreby vim legis saperent, alias Acta nullitatis. 1627. *f.* 9.

Reassumowano tę Konstytucyą na Koronę y W. Xięstwo Litewskie cum declaratione że takowe Dekreta żadney exekucyi podlegać nie będą. 1638. *f.* 14. Takoż skassowano Dekreta Trybunalskie vim legis sapientia. 1650. *f.* 4.

Trybunałowi Wielkopolskiemu, to iest Woiewodztwom Poznańskiemu, Kaliskiemu Sieradzkiemu, Łęczyckiemu, Brzeskiemu, Inowłocławskiemu, Mazowieckiemu, Płockiemu. Rawskiemu y Ziemiom Wieluńskiey y Dobrzyńskiey, mieysce Piotrkow, a Małopolskiemu to iest Krakowskiemu, Sędomirskiemu, Ruskiemu, Podolskiemu, Woiewodztwom, Lublin. 1578. *f.* 329.

Trybunały obadwa iedni Sędziowie sądzić powinni, osądziwszy Woiewodztwa Wielkopolskiey

skiey w Piotrkowie, potym ziechać się na czas niżey naznaczony do Lublina maią, y tam Małey Polskiey Woiewodztwa także sądzić. *Ibidem.* w Piotrkowie ma się zaczynać w Poniedziałek blizki po S. Marcinie, a kończyć się aż do Kwietney Niedzieli. W Lublinie zaś w Poniedziałek blizki po Przewodney Niedzieli, a kończyć się ma dokąd się nie skończy. *Ibidem. f.* 330.

Przyczyniono czasu Piotrkowskiemu, y ma się sądzić od pierwszego Poniedziałku po P. Franciszku, aż do Niedzieli białey. A Limitacya ktora bywa po Bożym Narodzeniu, niema bydź ieno dni cztery, żeby causæ Officii tym prędzey osądzone bydź mogły, ktore pro una vice, po skończeniu Sądow każdego Woiewodztwa; z ktoregokolwiek by przypadały, a w Sobotę się nieodprawiły, z Regestru osobnego, ad instar aliarum Palatinatus causarum dosądzone bydź maią. A Regestra causarum Officii iako y Palatinatuum & Districtuum na dokończenie Trybunału, ktoreby ieszcze dosądzone niebyły, przez Marszałka Trybunalskiego podpisane bydź maią, aby drugi Trybunał wprzod tych Regestrow dosądzał, a potym do inszych porządnie przystępował. 1611. *f.* 6. Pomknięto Trybunału Lubelskiego do S. Tomasza. 1669. A gdyby Aktor albo citatus miał w obu Trybunałach Personalitatem, tedy w iednym ma iść suspensa, ktorey będzie potrzebował, ktorą approbabit Attestatione Mareschalci Tribunalitii albo juramento. *Ibidem.*

Trybunał Piotrkowski w Poniedziałek po *S.* Franciszku a Lubelski po Przewodney Niedzieli, perpetuis Temporibus naznaczono. 1621. *f.* 17. Try-

Trybunalskiego Sądu bespieczeństwo, ktoby niemiał sprawy cujuscunq; Dignitatis & pæniten-tiæ sit, przed Sąd wchodzić niema, a kto spra-wę ma, y przywołaią go do niey; samo czwart tylko, to iest sam z Prokuratorem, y dwiema przyiacielami ma wchodzić, a ieźliby kto upornie wszedł, albo napomniony wyniść niechciał, albo w Domu sądowym wołanie czynił, pænam dupli-cem 14. marc: in instanti sub alia simili pæna, non recedendo, judicio persolvet, & contra re-bellem executio rei judicatæ iść ma. 1578. f. 329.

Przy wotowaniu żaden niema zostawać, oprocz tych ktorzy do tego Sądu przysięgli, sub eadem pæna, *Ibidem*. Z Rruszznicami y Broniami nie-zwyczaynemi ktoby na mieysce Sądow przyiachał, y z niemi chodził, okrom miecza, Korda, Szable, Szpady, pænæ 50. m: peremptoriè succumbet, & illa non recedendo à Judicio, sub pæna 14. marc: per-solvet. A ieźliby temere recederet, ma bydź ode-słany na exekucyą wedle prawa ad loci Capita-neum. *Ibidem*. A ktoby we trzy Niedziele przed zaczęciem albo po zaczęciu Trybunału, kogo ra-nił albo zabił, ma tak bydź karany, iakoby to na Seymie uczynił. *Ibidem*.

Bespieczeństwo tych Sądow, ma się rozciągać w okrągu onego Miasta, gdzie Trybunał sądzą. Eti-am personis euntium & redentium na Trybunał, a gdyby violator ziachał, ma mu bydź pozew listo-wny dany na Trybunał ten, pod ktorego Juris-dykcyą stałby się exces, inter causas conserva-tas. 1613. f. 11.

Na Trybunał niepowinien żaden ktorego-kolwiek

kolwiek ſtanu y kondycyi człowiek w większym Poczcie nad 50. Osob, inkluduiąc w to przyiacioły, ſługi y czeladź wszelaką przyieżdżać, ſub pæna 100 mar. Polonicalium ad inſtantiam Inſtigatoris Judicii illius, ex termino tacto, in eodem Judicio repetenda; Co ſię y na ſamych *PP. Trybunaliſtow* ściągać ma. 1616 *f.* 3. A ktoby in armis vel cum armis Inſidias & ſeditionem ac violentiam præſeferentibus, także z bębnami Chorągwiami, przyiachać śmiał, tak na *Trybunale*, iako y w inszym Sądzie, ex Inſtantia Inſtigatoris, tacto termino attractus, pæna perpetuæ Bannitionis cum publicatione ma bydź karany. *Ibidem.*

Trybunalskie Dekreta y ſprawy tych Sądow, w Piotrkowie *Pieczęcią* Ziemſką Sieradzką; a w Lublinie Pieczęcią Ziemſką Lubelską maią bydź pieczętowane. 1578. *f.* 330.

Na *Trybunale* Urząd Ziemſki przyſięgać ma ſuper ſecreta Judicii non revelanda, a potym ponoſić powinność, ktorą przedtym miał na Seymie, albo za Dworem, ale votum na tych Sądach niema. *Ibidem Titul.* Powinność.

Trybunalskie Pozwy ſub *Titulo Regis* & Sigillo *Terreſtri* maią bydź wydawane cum præfixione *Termini* in duabus ſeptimanis *Ibidem. f* 331.

Trybunalskie zapisy, Proteſtacye, *Rekognicye* y Relacye w wszelakie, tak iako Seymowe, albo Ziemſkie maią bydź ważne. *Ibid. Tit.* o Zapisach.

Sądy inferiorum Subſelliorum, pod czas ſądzenia ultimæ inſtantiæ judiciorum generalium odprawować ſię mogą. 1578. *f.* 330.

Trybunału Poprawa zawzdy ma bydź wol-

na

na na Seymie *Ibidem Titul.* Poprawa po Trybunalskim Dekrecie nie wożny z Slachtą, ale Urząd sam Ziemski albo Grodzki na Exekucyą ma ieżdzić. 1601. *f.* 7594

Trybunalskich Dekretow, ante mortem Regis ferowanych, executio ma bydź, juxta Juris exigentiam ad Instantiam cujusvis, post Coronationem Regis intra sex septimanas. *Konfederat. Generał. Warßaw: sub Interregnis.* Trybunał ma się zaczynać we dwie Niedziele po Koronacyi Krola. Mieysce Trybunałowi temu, Lublin naznaczono, 1589. *f.* 540. alias Kiiowskiemu, Bracławskiemu, Wołyńskiemu, Woiewodztwom, ktory był w Łucku do Seymu. Trybunalskie tych Woiewodztw Dekreta, dwa Koronni, a dwa Wołyńscy Deputaci podpisować maią. *Ibidem. f.* 538. inaczey do exekucyi przyprowadzane bydź niemaią. 1609. *folio* 900.

Trybunalskie Dekreta y Akta, Ruskim Pismem, Pisarze Ziemscy tych Woiewodztw præstito juramentô votum swego niedaiąc, pisać. y extrakty pod Pieczęcią swego Woiewodztwa, y czterech *ut supra* Deputatow, wydawać maią. 1589. *f.* 541. Ciż Pisarze wcześnie przed zaczęciem sądow tych Woiewodztw do Lublina przyieżdżać, y sprawy porządkiem Statutowym w Regestr wpisywać maią a te Xięgi spraw ich, pospołu z Xięgami spraw Koronnych Trybunalnych maią bydź chowane, ktorych leżenie tak iako y Polskich Trybunalnych być ma, a Pisarz Trykunalski pomienionych Woiewodztw na ten czas powinien zieżdżać sub privatione Officii *Ibid. plura* o Pisarzu y Trybunałach tych Woiewodztw *in Ładov.* w Try-

W Trybunale Piotrkowskim wszystkie sprawy czwartkowe ktoreby się we czwartki odsądzić nie mogły, in determinatione cujuslibet Palatinatûs, z ktorego originaliter należały, dosądzone bydź maią perpetuò. 1641. f. 6. Potym, że temu niemiała derogare Konstytucya Limitationis Trybunału Lubelskiego, ostrzeżoną. 1647. f. 4.

Trybunału Koronnego Lubelskiego taką potym (non obstante Constitutione o Trybunale na Elekcyi Krola Michała, przeciwko ktorey Protestacye zaszły) Ordynacyą postanowiono: w Poniedziałek post Dominicam Conductus Paschæ ma bydź sądzony Regestr causarum mere militarium ratione injuriarum, tam criminalium quam Civilium, na Hibernie albo wciągnieniu illatarum, w tymże Regestrze maią simul comprehendi sprawy Remissowe: ex quo Judex, paritatis votorum, Residentiarum, Suspedsionum, Functionis, Poselstw tak extra Regnum, iako y Ziemskich, Kommissyi z Seymu ordynowanych, ktore genera causarum maią się sądzić continuò ad Diem ultimã Maij inclusivè. Tak aby do dnia 24. Maia inclusivè sæcularium, reliquum zaś czasu ad ultimam Maij inclusivè sprawom Duchownym ejusdem generis impendatur; ktorego dnia ostatniego Maia do drugiego Trybunału by też y nie dosądzone. Limitowane z podpisem Regestru bydź maią, a wpisy do prostego Regestru nie maią trwać więcey nad Niedziel dwie.

Dnia pierwszego Junii przywołany będzie Regestr, w ktorym comprehendentur iisimul cassandarum, Bannitionum, także sprawy Officii, y konser-

waty

waty Officii, deductionis Nobilitatis pro pœna publica gravaminum; ktory Regestr continue sądzić się ma ad Diem ultimam Junii inclusivè. Tak aby sprawy sæculares, do 25. Junii inclusivè, Duchowne zaś ad ultimam ejusdem inclusivè sądzone były; ktorego dnia sprawy tego Regestru, by też y niedosądzone, do drugiego Trybunału z podpisem Regestru, limitowane będą.

Dnia pierwszego Julii ordinarie zaczynać się będą Palatinales *a natrzod Woiewodztwa Krakowskiego* y Powiatow iego, ktore sądzić się maią continuo sine interruptione do dnia 20. Augusta inclusivè, tak aby sæcularium do dnia 5. Augusti inclusivè, Spiritualium ad Diem 12. Augusti inclusivè, y tegoż dnia by też y niedosądzone do drugiego Trybunału limitowane były, z podpisem Regestrow, aby gdy znowu Incidentia juxta ordinem Palatinatuum przypadnie, od tey sprawy na ktorey stanęła limitacya: Regestr był przywołany.

Dnia 13. *Augusta* Incydencya. Spraw Woiewodztwa Sędomirskiego y Powiatow iego, ktore sprawy maią się sądzić ad Diem ultimam Septembris, tym sposobem aby sæculares sądziły się do 24. Septembra; Reliquum czasu, ad ultimam ejusdem Mensis, ma cedere sprawom Duchownym tegoż Woiewodztwa y Powiatow, cum limitatione by też nie dosądziły się & cum subscriptione Regestrow.

Dnia pierwszego Octobris przywołane będzie Woiewodztwo Kiiowskie z swoiemi Powiatami, y kontynuować się maią ad diem 24. ejusdem mensis, tak

tak aby w tym czasię tak sæcularium, iako Spiritualium Palatinales, y konserwaty tegoż samego Woiewodztwa, y Powiatow iego sądziły się, y choćby też y niedosądziły się, limitantur. A poki to Woiewodztwo in possessionem realem Rzeczypospolitey nie przyidzie, pierwszy tydzień temu Woiewodztwu affygnowany, ma cedere specyałom Woiewodztw, Kiiowskiego, Bracławskiego, Czernichowskiego, eô præcuſtoditô; aby spraw nie należnych Quæstionis Jurium (gdyż tylko causæ expulsionis, recentis, & violentiarum do tego Regestru należą) nikt nie podszywał, sub nullitate condemnationum obtentarum, & optinendarum, pænaq; Evocationis, & judicia arbitraria super evocante decernenda, ostatek czasu y cokolwiek by od specyałow zostawało, ma impendi Regestrowi mixti Fori Koronnemu, samych tylko potioritatum & Taxationum Bonorum, gdyż te Regestra naybardziey Trybunał zacisnęły.

Dnia 25. Octobris. Incydencya spraw Woiewodztwa Ruskiego, y Powiatow iego, kontynuować się będzie ad vigiliam *S. Thomæ* Apostoli. Tak aby sæcularium Powiatow do dnia 20. Decembra; Reliquum zaś czasu, ad Vigiliam *S. Thomæ* Apostoli, Duchownym Sprawom należało, y tam iuż in Vigilia *S. Thomæ* Apostoli ma bydź generalis Limitatio Trybunału. W drugim następuiącym Trybunale (ex Actis wprzod, iako się wyżey opisało, causis Militari Regestro comprehensis, & non nisi ad ultimam Maij protrahendis, także causis Regestris cassandorum comprehensis, atq; ultima Junii limitandis) zaczynać się będą Palatinales

latinales, biorąc początek od Woiewodztw Wołyńskiego y Powiatu iego; ktore dnia pierwszego Julii przywołane, y continuo sądzone będą, ad Diem primam Auguſti inclusive, aby Powiaty ſæculariumad diem 22. Julii inclusive; konserwaty ſæcularium, tegoż samego Woiewodztwa ad diem ſecundam Auguſti sądziły ſię. Reliquum zaś czasu ad diem primam Auguſti sprawom Duchownym y Palatinatibus y conſervatis impendatur, aby die decima Auguſti sprawy Powiatowe Woiewodztwa tego ſæculares y ſpirituales by też nie dosądzone, limitowane były z podpisem Regeſtru.

Dnia 11. *Auguſti* Incydencya spraw Woiewodztwa Podolskiego, y *Powiatow* iego, y kontynuować ſię ma ad diem 27. ejusdem Menſis. Tak aby ſæculares ad diem 22. inclusivè, à reliquum czasu ad diem vigeſimam ſeptimam Auguſti Duchowne brały, y tegoż dnia by też niedosądzone, z podpisem Regeſtrow limitowane bydź maią.

Dnia 28. *Auguſti* przypadać maią sprawy Woiewodztwa Bełzkiego y *Powiatow* iego, y kontynuowane będą, do dnia 18. *Septembra* inclusivè tym sposobem sprawy ſæcularium do dnia 13. Septembra inclusivè sądzić będą; a reliquum temporis occupabunt sprawy Duchowne tegoż Woiewodztwa y *Powiatow* iego, to ieſt ad Diem decimam Octavam Septembris inclusivè, ktorego dnia by też niedosądzone, będą z podpisem Regeſtrow.

Dnia 19. Septembra Woiewodztwo Lubelskie przywołane będzie, y kontynuować ſię ma

ma ad Diem 10mam Octobris, tak aby sprawy sæcularium do dnia czwartego 8bris trwały reliquũ czasu sprawom Duchownym tegoż Woiewodztwa y Powiatow impendatur; to iest ad diem decimam 8bris, ktorego dnia Limitacya, by też niedosądzonych cum subscriptione Regestrow bydź ma;

Dnia 11. *Octobra*, incydencya spraw Woiewodztwa Podlaskiego, y Powiatow iego, ktore sprawy sądzić się będą ad Diem octavam Novembris inclusive tak aby sæculares ad secundam Novembris judicentur, ostatek czasu subserviet sprawom Duchownym tegoż Woiewodztwa, to iest ad diem Octawam Novembris, ktorego y limitowane by też niedosądzone cum subscriptione Regestru będą.

Dnia 9. Novembris acclamari ma Woiewodztwo Bracławskie z iego Powiatami, y kontynuować się będzie ad ultimam Novembris, w ktorym czasie sprawy świeckie y Duchowne, y ich konserwaty pomieszczać się będą, ktorych także Limitacya, by też nie dosądzone, cum subscriptione Regestru ma bydź ultima Novembris.

Dnia pierwszego Decembra Incydencya Spraw Woiewodztwa Czernichowskiego, y continuatio tychże, ad vigiliam *S.* Thomæ Apostoli, w ktorym też czasie maią się sądzić tak sæcularium iako y Spiritualium Powiatowe y konserwaty cum limitatione do drugiego Trybunału, by też niedosądzone; y tak in vigilia *S.* Tomasza Apostoła zawsze, zwyczayna determinatio y *Limitatio* generalis bydź ma. Dokąd iednak Bracławskie y Czernichowskie Woiewodztwa ad Possessionẽ *Rzeczypos-*politey nieprzyidą, ten czas Woiewodztwom po-

mienionym assygnowany, ma cedere sprawom Koronnym. Regestrowi mixti Fori, samych tylko spraw Taxationis Bonorum & potioritatum, y ponieważ te sprawy bardzo się zagęściły, y celerem potrzebuią decisionem, nie prejudykuiąc sądzeniu tychże spraw taxationum & potioritatum w własnych Woiewodztwach, gdyż tak w Woiewodztwach własnych, iako y hoc loco & tempore mogą bydź sądzone. A gdyby w czasie pomienionym Bracławskiemu y Czernichowskiemu Woiewodztwom, assygnowanym, spraw taxationum & potioritatum niestało, tedy żeby ten czas niewakował, maią succedere sprawy Koronne Regestro caffandarum comprehensæ. A ieźliby się trafiło, aby w którym Woiewodztwie deficerent sprawy Powiatowe sæcularium, maią bydź przywołane Duchowne: tegoż Woiewodztwa. Także w Woiewodztwach Wołynskim, Bracławskim, gdyby Palatinales y konserwaty sæcularium deficerent, maią succedere Duchowne, a gdyby się trafiło, aby naznaczonego czasu każdemu Woiewodztwu (expeditis sæcularibus & Spiritualibus) zbywało, tedy nihilominus etiam in tali casu, niema bydź przywołane drugie następuiące Woiewodztwo, ale swego czasu czekać ma, a to ne confundatur Ordo Palatinatuum. A cokolwiekby zbywało czasu, to sprawom taktowym, ktore ex præscripto legis, cadunt sub terminum tactum ma impendi.

Aże kryminały przeciwko Maiestatowi Boskiemu popełnione, celerem requirunt vindictam, iako Arianismi, sacrilegii Judaici & cujusvis Apostasiæ, tedy takowe sprawy każdego dnia y nie-

siąca

siąca maią bydź przywołane y sądzone ante omnia. Także sprawy merè incarceratorum & Homicidiorũ ex appellatione devolutæ, niemieszaiąc do nich ullam quæstionem juris, ale tylko in ordine ad eliberationem Personæ incarceratæ non prætextuose, także y causæ merę Fisci, z samemi tylko Proborcami.

A ktoby kogo, mimo tę ordynacyą extra Palatinatum & debitum Regestrum, albo ex speciali Regestro (ktore mieysca więcey w Trybunale etiam consensu Judicii accedente, mieć niemaią) ewokował y kondemnował, takowa kondemnata niema mieć waloru, & sine literis salvi conductûs ma bydź zniesiona, sub pœna super obtinente Judicii arbitraria. Areszty w sprawach ktore ex appellationibus do Trybunału devolventur, iść niemaią, gdyż ignorantia appellationis niemoże prætendi. w sprawach iednak ex crudis citationibus & adcitationibus przypadaiących, Areszt iść ma zwyczaynie, a ieźliby stante aresto kto należący ad litem umarł, ma iść adcitatio ad paratum arestum. Aże *lex Judicibus Regula*, tedy iako każdy Sędzia tak y Trybunał in ferendis sententiis maią się do Prawa stosować. Zostawiona też Stanom Koronnym zawsze wolna poprawa Trybunału, a poki insza na Seymie zgodna nie naszłapi konjektura, præsens Constitutio & ordinatio, vim legis perpetuæ mieć będzie, ktora to ordynacya teraźnieysza, w Trybunale Lubelskim. pierwszy skutek swoy weźmie *in Anno* 1672. zaraz post Dominicam Conductûs, gdyż dla spraw Kapturowych, przyszły Trybunał *Annô*. 1671.

przy-

przydaiący, ieszcze według dawnych Regestrow sądzić się będzie, wszakże iednak prolongacya do S. Tomasza Trybunału w przyszłym *Roku* zaraz *Annô*. 1671. trwać y zażywać się będzie, nie prejudikuiąc nic *Prawu* de Termino tacto w Trybunale, o sprawach Deputackich, de pœnis judiciariis w Trybunale, na teraźnieyszym Seymie postanowionemi, ktore iako każdy, tak y ten Trybunał blisko przystępuiący, sacrosanctè observare powinien. 1670. *f.* 19.

Trybunał Koronny pœnas pro parte Judicii, ultra Vadia Capitanealia simplicia, (y to gdyby właśnie vigor Juris tego potrzebował w sprawach majoris importantiæ & contraventionum) wskazować niema ale ie Parti injuriatæ juxta causarii merita przysądzać ma, ani też pœnas pecuniarias Parti adjudicatas judicio vel Instigatori condonatas przyimować, ani pœnas sessionis Turris, tak w sprawach per appellationem przychodzących, iako post Decretum Tribunalitium latum, non consentiente parte relaxować. *Ibidem. f.* 23.

Trybunał Koronny aby się continuè solito cursu, po roku całym w Wielkiey y Małey Polszcze, w *Piotrkowie* poł roka do Białey Niedzieli, a w Lublinie drugie poł roka do *S.* Franciszka sądził, do lat dwu postanowiono &c. *in Ladowis* 1676. *f.* 24.

Trybunał sprawy Kapturowe, suspensy, Remissy, paritates votorum na początku; niealterując Ordynacyi constitutione *An.* 1670. uczynioney, sądzić powinien. A do sądzenia spraw mierc Zołnierskich Mensis Januarii, gdy Zołnierz z Po

la

la zeydzie, służyć ma. Sprawy zaś potioritatis według Konstytucyi *Anno* 1588. O ważności zapisow napisancy, niewdawaiąc się w taxy sądzone bydź maią. *Ibidem plura vide Titul.* Sprawy.

Dekreta Trybunalskie, ex seriis partium controversiis ferowane, niemaią bydź znoszone, y sądy Duchowne spraw Inscriptionum, Donationum Reformationum, Advitalitatum sądzić niemaią. A ktoby takową sprawę popierał w Sądzie Duchownym, Pœnam evocationis luere ma, o co Forum w Trybunale Koronnym. *Anno* 1678. *f.* 9.

Na Trybunale Marszałkowie Deputaccy, niemaią się w Urząd Starościńskiego Urzędu względem rozdawania Gospod wdawać, ani Ustaw rzeczom, mimo Urząd Woiewodzy y Starościy czynić, ani sobie żadnych pożytkow na mieyscu tym, gdzie Trybunał bywa sądzon, przywłaszczaiąc, okrom salarium sądowego ani privata authoritate w gospodach Sądow zadanych odprawować, tylko in confessu Judicii Tribunalis. 1598. *f.* 704.

Do Trybunału żaden Termino tacto niema bydź pociągany, etiam consensu Judicii accedente, tylko in causis personalis injuriæ in Personam (ktoraby miała conjunctionem z Trybunałem) w Lublinie sub Judiciis lub w drodze idącego, lub Familie iego, pogotowiu causas juris z tego Regestru Trybunał przed się przyprowadzać niema, sub nullitate condemnationis, ktorą przeszły Trybunał sine Literis salvi conductus cum pœna arbitraria supra obtinente znieść ma. *Anno* 1670. *f.* 23. Trybunał Koronny w Sądach

y Dekretach swoich, podług except Woiewodztwu Mazowieckiemu służących, zawsze zachować się ma. 1631. *f.* 44.

Trybunały w sprawy, Foro comitiali & Posticuriali zdawna należące, sub nullitate Decretorum, & pœnis evocationum, według Konstytucyi przeszłych Koronnych wdawać się niepowinny. 1667. *f.* 12.

W Trybunale *S*prawy ex Regestro militari z samemi tylko Żołnierzami; o Exakcye y szkody, przez nich poczynione, sądzić się maią. nieprzypuszczaiąc do tego Regestru spraw nienależących temu Regestrowi. *Ibidem Annô* 1667.

Na Trybunałach, tak Piotrkowskim, jako y Lubelskim *S*praw, Ziemskiemu albo Grodzkiemu Urzędowi do sądzenia należących, niegodzi się choćby etiam proprii Fori były, instituere, sub nullitate Actus & pœnis de evocatione sancitis, salvis iednak Decretis & seriis controversiis latis. 1655 *f.* 17.

W Trybunale do Regestru Arianismi Osoby pociągane bydź niemaią in causis Juris Fundi Administrationis justitiæ, tylko mere Ariani Professione. Apostasiæ, judaismi, *S*acrilegii, & obsanguinolationis in Ecclesia vel cœmenterio rei, ac eorum fautores & complices, to sub pœna Evocationis 500. marc ac nullitatis judicatorum & condemnationum. 1685. *f.* 20.

Alternata aby inviolabiter zachowana była w obieraniu Marszałka Trybunalskiego y na przyszły Trybunał Piotrkowski Marszałek z Wielkiey Polski był obierany, in casum przestąpienia Pra-

wa

wa, o Alternatach, invalidam, nullamq; Electionem deklarowano. 1712. *f.* 8.

Tandem hoc loco ulterius ingroſſatur *Korrektura* Trybunału *Koronnego* de verbo ad verbum *Anni* 1726. Konſtytucya 1578. y inne pozwoliły korrektury Trybunału Deputatami obierani bydź maią Osoby zgodne, Uczciwe, Prawa *Koronne* rozumieiące, *Poſſeſſye* w ſwych Woiewodztwach lub Ziemiach przed *Rokiem* niezmyslone maiące, *Proceſſibus, condemnationibus, & convictionibus Juris & facti non obnoxiæ* po lat czterech *incluſive determinowanych*; co y na Duchownych ściągac ſię ma, toż ſamo y w Elekcyi Marszałka obſervari ma, oraz aby z iednego Domu y Imienia aż po wyściu lat czterech obrany niebywał. In casu fatorum Deputata Duchownego; inny na mieyſce iego obierany bydź niema. a ſtawiwszy ſię na pierwszą Kadencyą do Piotrkowa, powinni będą ciż Deputaci obrani w Terminie y mieyscu przyſiędze Trybunalſkiey naznaczonym; przed przyſięgą ſwoią inſtrumenta Elekcyi swoiey lub lauda z Grodow ſwoich autentyczne (iako gdzie uſus nieſie) z podpisami y *Pieczęciami* Marszałka y Aſſeſſorow z każdego Powiatu po iednemu ktorych lege præſenti adjungimus do Ziemſtwa z Grodem zaſiadaiącego oddać a gdyby ktory Deputat poźniey przyiechał (byle nie dla uniknienia objekcyi) taki dokument Elekcyi ſwoiey przed przyſięgą do Ziemſtwa podać ma, y przyſięgę apertâ Stubâ wykonać. a in casum gdyby ziechał objicient, a Deputata niezaſtał, Proteſtacye contra Actum lub kondemnatę na też

osobę w Ziemstwie zostawić powinien, ktora tąż
wagę mieć będzie, iakoby per præsentem zarzu-
cona była, Ziemstwo zaś wprzod ie ad publicum
clara voce czytać ma, a żeby ad bocce sacrarium
justitiæ, illegitim è nikt wchodzić nie ważył się,
dopiero pomienieni Sędziowie authentico & le-
gitimo impedimento carentes, Rotą Deputacką,
Prawem opisaną (przydawszy te słowa) przysię-
gać będą. że *juxta præsentem correcturam Tri-
bunalis judicabo, eamq; in omnibus Punctis observa-
bo & ab aliis pro posse observari curabo, nec in
Electione Mareschalci à quopiam dependentiam ha-
bebo.* takowe Lauda lub attestacye excipiens ju-
ramenta w Xięgi Ziemskie Sieradzkie intra spa-
tium pierwszego tygodnia zawsze ingrossować ka-
że, do czego y Duchowni Deputaci obligantur
aby podobnym sposobem od Kapituł swoich do
Ziemstwa ad promulgandum & ingrossandum od-
dawali attestacye. A ieżliby Marszałek Seymiko-
wy z Assessorami irreale Laudum albo attestacyą
dał temu Deputatowi, ktoryby niebył legitim-
electus, tedy iako tenże Deputat illegitimum, tak
Marszałek z Assessorami irreale Testimonium pre-
hibentes, ad instantiam cujusvis Nobilis Posses-
onati tegoż Woiewodztwa (gdyby im to pra-
wnie przez inkwizycyą w swoim Woiewodztwie
naznaczono było) przez tenże Trybunał każdy
z nich na ćwierć roku siedzeniem wieży w Gro-
dzie swoiego Woiewodztwa karany bydź ma. Je-
quantumby zaś obiiciens w dowiedzeniu obje-
kcyi succumberet, pœna talionis karany, a po-
mienieni Sędziowie taliter deducta legitimita-

te

te Elekcyi swoich, do przysięgi y mieysca swoiego w tym Trybunale przypuszczeni bydź maią. Ieźliby ktoremu Deputatowi kondemnatę ktożkolwiek, Protestacyą zaś contra Actum Electionis in legitimo loco & tempore juxta Constitutionem. A. 1601. f. 750. przez Szlachcica osiadłego w tymże Woiewodztwie będącego, na tymże Seymiku uczyniono przed juramentem wyrzucał, tedy objicitur in illo modo przez Trybunał, lub Ziemstwa, lub per subordinatas Personas ab objectione aby non arceatur, præsenti lege serio cavemus sub pœna sessionis Turris per 12. septimanas & 200. marc: Parti Judicio vero per medium. A ktoryby Deputat à juramento & Functione raz remotus & abjudicatus był, amplius do niey w tym Trybunale admitti niepowinien, y Deputatem niebędzie mogł bydź potym, aż po czterech leciech. Kondemnate zaś gdyby kto zakwitowano albo skassowano in retrusionem Deputata złosliwie zarzucił, 6. Niedziel wieży una cum vadio Capitaneali partis judicio vero per medium karany bydź ma. Reassumuiąc także Konstytucyą *Anno* 1616. o Deputatach Trybunałskich Koronnych postanawiamy: iż ktoby niebył præsens na Elekcyi Deputackiey, żadnym sposobem obrany bydź niema na Trybunał Deputatem, a choćby był obranym mieysca in illo subsellio mieć niepowinien, y ieźliby się ważył takim nieprzyzwoitym ad Functionem sese obtrudere sposobem, powinien subesse pœnæ infamiæ & incapacitatis Honorum & Officiorum in perpetuum. Woiewodztwo Wołyńskie lubo do lat 6. Deputatow miewało, odtąd iednak

nak tylko trzech miewać będzie, ktorzy in singulis Distrietibus w Łucku, w Włodzimierzu y w Krzemieńcu, po iednemu iednego dnia, w czasie Prawem opisanym, obierani bydź maią, a obrani legitimè, przysięgać maią rotą innym Deputatom zwyczayną; po wykonaney przysiędze plena activitate wszyscy trzech gaudere maią y do partycypacyi adjudicatorum æqualiter należeć będą. Marszałkowie y Deputaci Trybunału Lubelskiego y Radomskiego także Ministri Statûs & Belli utriusq; Gentis, na Elekcyą Marszałka do Piotrkowa y Radomia aby nie zieżdżali, quovis titulo vel prætextu seriò inhibemus, Reassumuiąc in toto constitutionem. *Anni* 1670. 22. deklaruiemy iż Deputat tak Duchowny iako y świecki, iak prędko obranym będzie, ab Electione sua aż ad determinationem czasu funkcyi swoiey w Trybunałach, ani w Grodzie y Ziemstwie, z niskim sądzić się niemoże ex Actoratu suo, tak w swoiey iako Żony swoiey y dzieci swoich sprawie, ani w takowych sprawach, w ktorychby do Ewikcyi pociągany bydź miał, albo Sukcessyi należał; Marszałkowie zaś w ktore sprawy przed Funkcyą wchodzili; tych spraw aby pod czas Funkcyi nie sądzili, sub nullitate Decretorum inhibemus. Warujemy y to, a żeby Marszałkowie y Deputaci pod czas Funkcyi żadnych Dobr, ani Dziedzictwem, ani iakimkolwiek sposobem nienabywali, ani kontraktowali in ordine do nabycia (oprocz. Arędy dla wygody swoiey) sub nullitate takowych Transakcyi, ktore pro casibilibus mieć chcemy.

Po wykonaney przez Deputat[illegible] juxta Tur-

num

num Kapituł, Woiewodztw y Ziem przyſiędze. Ziemſtwo Trybunalſkie Sieradzkie, zpisany Regeſtr iednąż Ręką z Imieniem y Przezwiſkiem wszyſtkich Deputatow tey Prowincyi, na ktorą Alternata Laſki przypada, każdemu z Deputatow utriusq; Provinciæ do rąk odda, z ktorego Regeſtru pod każdym Deputatem przeſtrzyżonego, Deputat każdy wyiąwszy na przeſtrzyżoney karcie Kandydata, ktorego tylko ex inſtinctu Ducha S. będzie aptum & Idoneum y cnotliwego baczył (reliquum unikaiąc Inweſtygacyi, każdy ſwego Regeſtru, co inſtanti (paliwszy) Cendułę Elekta ſwego włoży in Archivum occultum, ktore zamknięte bydź powinno przez Ziemſtwo Sieradzkie in hunc finē comparatum, iak ſię obeydą wszyscy Deputaci, y iuż karteczki cum nominibus upodobanych Kandydatow in Archivum wrucą, na ten czas Prezydent z dwiema świeckiemi Deputatami oboiey Prowincyi pierwszemi, in Mensam Judicii à parte wysypią, & pluralitatem kartek, na iednego Deputata, omnibus præsentibus zkonfrontuią, y ktory ſuperabit ſuffragiis ten Marszałkowſkie mieysce zaſięgdzie y Laſkę odbierze. A in casum paritatis ſuffragiorum podobnym ſpoſobem też ſuffragia powtorzone bydź maią, żaden zaś Deputat ſub nexu iuramenti na ſiebie ſamego niepowinien dawać ſuffragium. Obieranie Vice Marszałka abrogatum, ale in absentia Marszałka pierwszy Deputat tey ze Prowincyi Laſke zawsze trzymać ma. Deputaci aby ſpraw wyſłuchali, notowali, a nieſpuszczali ſię na rekapitulacye Marszałkowſkie, pomienione rekapitulacye znieſiono, y żeby Marszałkowie tylko

ko ex ſtallo tego Woiewodztwa wota ſwoie da-
wali, z ktorego Deputatami ſtaneli a gdyby kto-
ry Sędzia Marszałka rekwirował, tedy drugi y
trzeci raz libertatem kreſkowania ſię Trybuna-
łom zoſtawiono, w Sentencyach zaś do Dekretu
gdy iaka Kathegorya albo okoliczność przez Sę-
dziow opuszczona będzie, tedy ad inſinuationem
tego, ktory Dekret pisze, albo ktoregokolwiek
Deputata, takowa trudność per pluralitatem wszy-
ſtkich Sędziow resolvi powinna. Laſka o godzinie
ſiodmey z rana, po południu o drugiey aby bywa-
ła na Ratuszu, a gdy komplet ſię na Ratusz zeydzie
nieczekaiąc Marszałka pierwſzy ex turno Deputat
zaſiadłſzy ſądzić będzie powinien, A ponieważ te-
raźnieyſzą ordynacyą Regeſtra Palatinatuum uſta-
nawiaią ſię tedy nō obſtāte alternata Laſki, Depu-
tati z Prowincyi Wielkopolskiey aby trzymali Re-
geſtra w Piotrkowie Woiewodze y Taktowe y inne
ordynaryine czwartkowe y środowe, ktore ſię ſub
tractu owego Woiewodztwa ſądzić będą, dopōd po
ki ſię to Woiewodztwo (z ktorego ieſt ktory Depu-
tatem) ſądzi, mieć chcemy, & in casu żeby niemiało
ktore Woiewodztwo Deputata zdołu (iednak tey-
że Prowincyi) tenże Regeſtr do ręku ſwoich we-
źmie. Regeſtra zaś militarium, paritatis votorum
Remiſſarum, caſſandarum, y insze Ultrapalatina-
les przypadaiące tak w Piotrkowie iako y Lublinie
Deputat pierwſzy z Prowincyi tych, gdzie ſię Try-
bunały ſądzić będą, a z tego Woiewodztwa, ktore
ſię tey kadencyi ex turno ſuo ſądzić niebędzie,
trzymać powinien, in casu zaś żeby z tego Woie-
wodztwa Deputata niebyło, tedy Deputata na-
ſtępuiącego

ſtępuiącegoWoiewodztwa ſuplere mieysce iego ma y tych Regeſtrow do Gospod brać niemaią, ale ie do Ziemſtwa oddawać powinni, ſub amotione od Regeſtru. Toż y o Lubelſkim rozumieć ſię ma, w ktorym chociażby Marszałek był z Prowincyi Wielkopolſkiey, Małopolscy Deputaci Regeſtr trzymać będą, a to dla tego żeby ſwemu Woiewodztwu byli in responſione in casu alicujus incõvenientiæ. A po Inkwizycyi Marszałek ex utraq; Provincia ſecundum Turnum naznaczać będzie powinien Deputatow in ſolis caſis mere violatæ ſecuritatis, intra mænia Civitatis commiſſæ. Do komportacyi rerum mobiliũ y likwidacyi ſũmarũ Deputaci niemaią być naznaczeni lecz ſame tylko ſtrony komportować ſobie w Grodach lub Trybunałach juxta exigentiã causæ y Regeſtra ad deciſionẽ judicii wzaiemnie ſobie podpiſywać maią, ktoryby zaś Deputat etiã naznaczony ex Stuba, ważył ſię przeciwko temu Prawu do komportacyi y liquidacyi implikować, takowy pro causam damno tanquam corruptione, na przyszłym Trybunale ad inſtantiã Parjurium & ſummarum Trybunał Grody naznaczać będzie powinien, ktore Grody depaktować Stron cum juribus ſuis ſtawaiących (wyciągaiąc od tyſiąca ſolarium) niepowinny. Sentencye w ſprawach. na ktore pluralitas zaydzie, od Marſzałka y dwoch Deputatow podpisane, do Ziemſtwa podawane bydź maią według Konſtytucyi. 1578. f. 326.

Marszałek zaś Wpisu przywołanego niepowinien per non ſunt zbiiać, do Konſtytucyi Regeſtru, dzwonić, ani teyże ſprawy w kontynuacyą puszczać

puszczać pod rygorem o praktykowaniu spraw niżey opisanym: Deputaci Duchowni w każdych świeckich sprawach procz taktow Arianismi y swoich Regestrow active wotować niepowinni, ani żadnych praktyk czynić, a ktoryby się taki znalazł, od Prezydenta mediante sententia totius Stubæ, ad suum loci ordinarium pro sumendis pœnis, odesłany, y tam juxta qualitatem delicti osądzony bydź & à functione removeri ma, a jeżeliby sam Prezydent similiū abusuū redarguaretur & cōvinceretur. ma być także á collegio spirituali ad suū loci ordinarium delatus & similibûs pœnis mediante sententia totius Stubæ superjacere powinien, ktory rygor y na Marszałka extendi ma, remanente Directione przy pierwszym ex turno & alternata Deputacie. Pod też animadwersyą y drudzy świeccy Deputaci podpadać maią, & convicti in præmissis a collegio & functione removeri powinni. Żaden z Deputatow, ani nawet ci ktorzy maią Urzędy Podkomorskie, Ziemskie, lub Grodzkie w osobach swoich na Kondescensye Kommissye, exekucye y lokacye Deputowani lub naznaczeni bydź, a dopiero ieździć y expedyować onych niemaią, poki Funkcyi Deputackiey nieskończą secus in illo termino Pars non compræsens żadney kontrawencyi niepodpadnie, y takowy Actus expeditus etiam consentientibus, partibus ważny być niema. A że częste prejudicia stronom in lite będącym Trybunały zwykły czynić, przez ugodę skrzynki z Osobami Processami wielkiemi okrytemi tak iż Stronie wielki y kosztowny Proces in casum wychodził, przeto takowych ugod Trybunału

z ie-

z iedną stroną zkrzywdą drugiey, in perpetuū zaka
zuiemy, y abuso znosiemy sub nullitate takowych
sublacyi. Tenże Trybunał Sądow żadnych po gospo
dach (iako legibo, cautū est) odprawować niepowi-
nien, ani w Kompromissy żaden Deputat wchodzić
niema stāte functione, sub nullitate judicati. zapobie
gaiąc inkonweniencyom postanawiamy aby żaden
Deputat iąk się sprawa przywołana z Regestrū za-
cznie, niewychodził z Izby, aż po przeczytanym
stronom Dekrecie według Konstytucyi 1616. A kto
ry przy Kontrowersyach niebędzie, sentencyi w tey
że sprawie dawać niepowinien, ktoryby zaś Depu-
tat świecki lub Duchowny in retrusionē sprawy aby
się z kadencyi swoiey niesądziła, complet zerwał y
z Izby wyszedł, taki à Functione per illud Judiciū
removeri powinien & amplius non admitti, tenże
rygor kary na Deputata Duchownego y świeckie-
go ściągać się ma, ktoryby po trzy razy requi-
rowany, dla dopełnienia kompletu na Ratusz
przyiść niechciał, wyiąwszy prawdziwą chorobę,
ktora ad eum casum juramento comporali evin-
ci powinna, a po sprowadzonym komplecie taż
sama caczęta sprawa ante omnes continuari po-
winna. obligantur także ex nexu juramenti De-
putaci Duchowni y świeccy aby secreta Stubæ,
pod żadnym pretextem, quocunq; titulo & modo
nutu vel gestu, directe vel indirecte rewelować
nieważyli się sub pæna abjudicationis; Limity Try
bunału przed czasem Prawem opisanym, aby nie
ważył się Laskę trzymaiący czynić, ani Sąd Ziem-
ski oney zapisować, sub pæna 2000. Marcar: po-
stanawiamy, o co następuiący Trybunał ad cu-

jusvis

jusvis instantiam przyzwany, pœna specificata karany bydź ma, exceptis iednak veris casibûs hostilitatis & pœstilentiæ, Deputaci Piotrkowscy w Lublinie tudzież Lubelscy w Piotrkowie pod czas ustępow przy sądzeniu spraw w Izbie zostawać nie powinni, toż y o wszystkich Arbitrach cujus-unq; conditionis rozumieć się ma. A że trzymaiący Regestr Deputaci anteriori praxi Luity sobie przywłaszczali, tedy hunc abusum tollendo też Luiti ad communem cassam do skrzynki obracamy, a temuż Deputatowi Regestr trzymaiącemu za pracę drugą laffę ex communi Cassa naznaczamy, a że się y ten abusus trafiał in causis potioritatis że Luiti pro parte Judicii per quemlibet in comparitionem intrante płacić nakazywano, tedy to znosząc waruiemy, aby tylko originaliter Actor & citatus do płacenia ich teneantur.

Luita simplex parti, Judicio suo per medium in Terminis solutionis vel extraditionis aut cõdescensionis, a nie przy inszych Dekretach, iako bywało, przysądzana bydź ma, Adhærendo także Constitutioni 1670. Sąd Trybunalski niewięcey in vim pœnarum nad vadium simplex przysądzać sobie y brać powinien. Partibus iednak injuriatis juxta causarum merita pœnas seu vadia æquivalentia przysądzać może, a ieżeliby większe grzywny Trybunał miał przysądzić pro parte judicii do solucyi, ich żaden obligowany niebędzie w Regestrze Pœnalium kondemnata o te grzywny otrzymana waloru mieć niama, ani cõtravèrionis pœnis tali Decreto podpadać strona niepowinna. Tudzież niemoże ante cognitionem negotii zachodzić

zachodzić ſublationem proceſſus ſub nullitate e-juſmodi ceſſationis Dekreta wizytkie czytane y publikowane bydź maią inſtantanè, y oneż Ziemſtwa naydaley intra triduum, bez dalszego zatrzymania requirentibus wydawać będą powinni ſub rigore contra neglientes Officiales, interpoſito, exnunc ad inſtantiam injuriati przez Trybunał extendendo. Ordynowano ażeby Kapituły Woiewodztwa y Ziemie zkąd tylko Deputaci według Prawa bydź maią, nominatim Gospody ſwe raz na zawsze wyznaczone miały, y ta zaś Ordynacya pro lege perpetua bydź ma, y ażeby Poſłowie Piotrkowſki y Lubelſki lub ich Urzędy (wyiąwszy Kamienieckie Dwory y Domy w Mieście y na Przedmieściu przez Konſtytucyą 1654. libertowane) Kamienice w Mieście, a Domy wygodne na Przedmieściu, bez ochrony kogozkolwiek, według potrzeby wybrawszy, zwyczaynych Prezydeńſkiey y Marszałkowſkiey Goſpod nieodmieniaiąc, juxta Ordinem Kapituł Woiewodztw y Ziem na każdego Deputata Duchownego iako y świeckiego, iednę Goſpodę w Mieście bez przebiiania Kaminć na drugim tylko piętrze, drugą na Przedmieściu dla ludziey y koni iego, a niewięcey; także dla Sędziow Ziemſkich y Kancellaryi, iako y dla Ziemſtwa Generału Kiiowſkiego z Kancelaryą iednę gospodę w mieście, a dla ludzi Prezydenta y Marſzałka po dwie goſpody w mieście a po dwie na Przedmieściu, raz na zawsze wyznaczyli, Regeſtr z napiſaniem nazwiſka gospod y mieyſc, ktora dla pierwszego y drugiego ktorey Kapituły, Woiewodztwa, lub Ziemi Deputata, wyznaczona będzie, porzą-

dnie

dnie spisali, nikogo z pomienionych Kapitułi Woie
wodtw y Ziem nieopuściwszy, y on dla informacyi
Sędziow doGrodow swoich podali, czego gdyby nie
wykonali pœnis tãquã cõvulsores legũ subesse maią.
Po zakończeniu zaś Trybunału, Gospodarz kamie
nicy albo domu, od Deputata Gościa swego pod In
wentarzem stancyą odebrać ma, y ieżeliby iaka
szkoda lub ruina przez tegoż Deputata albo ludzi ey
iego pokazała się, Deputat onę nadgrodzić będzie
powinien, & è cõverso gdyby Gospodarz konserwa
cyi zaniedbał; a następcy Deputaci in eo statu stan
cyi nieoddał iako ią od Antecessora Deputata ode
brał w Sądzie Mieyskim peremptorie sprawić się
powinien. Marszałek iako y Deputaci żadnym pre
textem o wakuiących gospodach tych Woiewodztw
lub Ziem, na ktorych Seymiki porwały się interes
sować się niepowinni sub pœna 1000. mar. Parti ju
dicio vero per medium super invasorẽ cudzey go
spody irremissibiliter decernenda & ex Regestro
pœnarũ vindicandarũ, ale Gospodarze kamienic y
domow według zdania swego usũ onych liberũ per
omnia mieć maią. Aby Deputaci Mieszczanom ku
pcom y Rzemieśnikom Piotrkowskim y Lubelskim
zadłużeni po skończoney funkcyi niewyieżdżali, do
nec persolverint cuiq; suum sub pœna Bannitionis
ex Regestro pœnarum na drugim Trybunale pu
blicanda & ulteriori processu ex eodem Regestro
continuando. Trybunały aby w tych Miastach
w taxy y ustawy Mercimoniorum & utensilium
tudzież liquorum przeciw wyraźnemu Prawu nie
wdawały się, złota do zmienienia nienarzucały;
ani ich dependentes, sub restitutione in triplo &
sub

sub pœnis personalibus & criminalibus super cō-
travenientes extendendis, żeby porządek & æqui-
tas w sądzeniu zachowana była, y farrago *Rege-*
strow nieprzeszkadzała, a każdy do tego Sądu Try
bunalskiego przychodzący pewność kadencyi spra-
wy wiedział, więc Regestra spraw in antecessū pra
ktykowane tak środowych iako y czwartkowych
dawnych wszystkich generaliter do Regestru Wo
iewodztw ordynuiemy, y ktorekolwiek do tego
czasu w tychże Regestrach nierozsądzone zostaią,
aby przez Ziemstwa do Regestrow Woiewodztw
de novo wpisane y wprowadzone były tymże Ziem
stwom zlecamy, y tak te sprawy dawne iako y świe
że juxta suas cadentias & tempus præsenti lege
præscriptum sądzone bydź, maią tak iednak aby
tylko ieden *Regestr simplicium* salvo aresto, drugi
sine beneficio aresti ex Terminis conservatis a
niewięcey naznaczony był. Dlaczego wszelkie Re
gestra causarum ex *Rejectionibus*, conservationi-
bus, cōtinuationibus, Declarationibus Judicii, seu
mandato, także & Judicium Deputatorum, oraz
causas ejusmodi, zgoła quovis prætextu & titulo
abusive in antecessum vocitata & adinventa zno-
simy, y aby takowych *Regestrow* y konserwacyi
formować Trybunał y Ziemstwo nieważyło się,
serio przykazuiemy. Regestra takowe ktore to
causis juris & successionum sive Fundi sive facti
violentiarum extra Jurisdictionem Trybunałow
patratarum, przeciwko *Prawu* zagęszczone były,
y w nich się prawie omnis generis mieściły spra-
wy y sądziły, przez co expectationi Stron justitiam
præstolātiū wielka krzywda działa się, te Regestra

wy

wyżey mianowano abrogando deklaruiemy Regestr
Taktowy ieden sub *Titulo tali*, Regestr causarum
violatæ securitatis, w ktorym mieścić się maią
sprawy mere violatæ securitatis, Recentis criminis
aut gravjs excessus (ex Termino tacto verbali ex
mandato Judicii) intra Mœnia Civitatis & subur-
biorum commissi, ex citationibus adeuntium &
redeuntium, ex Judiciis Tribunalitis także incar-
ceratorum & actualiter in carceribus existentium,
orazy osob samych tylko Deputackich. *Te* wszy-
stkie zwyz mianowane genera causarum comple-
ctendo. o godzinie szostey po południu (non in vol-
vendo quovis prætextu & titulo causas juris, &
non obstante quavis Decretorum Tribunalis con-
servatione, tum partium scriptionibus, seu limi-
tationibus, sub nullitate *Decretorum* & conde-
mnationum ac scorsivis pœnis 500. grzywien su-
per parte, ktoraby sprawę swoie wpisawszy, one
prozekwowała, parti, Judicio vero per medium
decernendis mieścić y sądzić się maią.

Regestr causarum Arianismi (w ktorym sprawy
Apostasiæ, judaismi, hæresis, blasphemiæ, notoriąg
Divini Nominis læsionis mieścić się maią) jako
mieć chce Konstytucya 1662. & 1685. *qualibet die*
de mane inne sprawy procedere ma, salvis pœnis
contra evocatores sancitis in Constitutione 1678.
expræssis do ktorego Regestru iako y innych ta-
ktowych żadne konserwacye, Reiekty, skrypcye,
deklaracye, kontynuacye, stawać niepowinny,
ale z ktorego Regestru według Prawa za-
częta sprawa w tymże *Regestrze* kończyć się ma,
w tenże *Regestr* Arianismi causæ prætex-
tuosæ

tuosæ juris, Decimarum, censuum, & aliæ quævis. Civileś Fundi, wpisowane y sądzone bydź niemaią sub nullitate Decretorum & condemnationum cum pœnis arbitrariis, super parte inscribente decernendis. Regestra ordinaryine Prowincyi Małopolskiey tak Palatinalia iako też militariū; tudzież Remissarum & Officii cassandarum podług Konstytucyi 1670. Trybunału Koronnego Lubelskiego, iako są w teyże Konstytucyi suo ordine położone, tak Duchowne iako y świeckie in eodem tenore & observantia legis mieć chcemy. A Regestr Ordynacyi Zamoyskiey w iedną środę w każdy miesiąc sądzony bydź ma, w sprawach szczegulnie tylko do Dobr tey Ordynacyi należących aliis pœnitus exclusis. w Regestra ordynaryine Woiewodztw sprawy cujusvis generis ex appellationibus, Remissionibus, terminis cōservatis, cassandarum, Officii Homicidiorum, Deductionum Nobilitatis, Exdulsionum, incarceratorum, Raptus, & quovis nomine nuncupatæ mieścić się powinny, tam zaś wpisane rozsądzone bydź maią. a to ad exclusionē farraginis zagęszczonych Regestrow; dogadzaiąc iednak sprawiedliwości a żeby in causis rei judicatæ & Decretis Tribunalis evictæ, tum ex Remissionibus ab executione przychodzącym prędsza satisfakcya do skutku przywiedziona bydź mogła, takowym sprawom Regestr ex Terminis conservatis & Remissionibus. Dzień środowy y czwartkowy w każdy Dzień naznaczamy, porownywaiąc oraz Prowincyę Wielkopolską ad normam Trybunału Lubelskiego na instancyą teyże Prowincyi Posłow, y takową Regestrów Woiewodztw y Ziem

Prowincyi Wielkopolskiey stanowiemy y Ordynacyą:
A naprzod Woiewodztwa Poznańskiego sprawom
in genere wszystkim tak Duchownym iako y świec-
kim zaraz ab inchoatione Trybunału Piotrkow-
skiego post Forum S. Francisci ad diem 15. ejus
inclusive czas do sądzenia cum distinctione Rege-
strow, iednego dnia sine Beneficio aresti & confer-
vatarum ex Remissionibus, drugiego ex aresto al-
ternatim, prosty zaś do szostey po południu na-
znaczamy w ktorym czasię sprawy Duchowne cō-
positi Judici & mixti Fori przed tegoż Regestru
Woiewodzkiego expiracyą przez sześć dni zupeł-
ne observatâ alternatâ, sądzone y expedyowane
będą, a inquantumby tak Duchowne iako y świec-
kie sprawy hoc temporis interstitio zupełnie od-
sądzić się niemiały, do drugiego roku Woiewod-
stwa swego z swoiey kadencyi odwołane bydź ma-
ią, podobnym sposobem y inne Woiewodztwa, po-
rządkiem po sobie idące, sądzić się powinny. Wo-
iewodztwo Sieradzkie y Ziemia Wieluńska, à die 16
ejus ad Vigiliam S. Thomæ Apostoli (do ktore-
go czasu sądzenia, Trybunału Piotrkowskiego
lege presenti proroguiemy) sądzić się ma, includē-
do sprawom Duchownym czas modo quo supra
naznaczony, postanawiamy także iż corocznie
Trybunał in crastino Circumcisionis Christi Do-
mini, to iest Die 2. Januarii (nisi Dies Dominica
impedverit) reassumowany bydź ma, w ktorym
to czasię, Causæ militarium o szkody, wiolencye
& de non servata Disciplina militari non au-
tem alia prætextuosæ, ad Diem 18. ejusdem,
mensis inclusive; a sprawy paritatis votorum,
suspen

suspensionum Senatorum, Nuntiorum Commissariorum, Remissarum ex quo Judex; ktore w ieden Regestr w pisane bydź powinny à Die 16. Januarii ad ultimam ejusdem, inclusis także causis spiritualibus (ktorym tak w Regestrze militari, iako y paritatis votorum, trzy dni na ostatku przy dokończeniu Regestru naznaczamy) sądzone będą. Inquantumby iednak sprawy Paritatis votorum, suspensionum, Senatorum, Nuntiorum, Remissarũ ex quo Judex, w tymże czasie rozsądzić się niemogły, tedy ad Regestra Palatinalia wpisane, y tamże rozsądzone bydź powinny. Woiewodztwu Łęczyckiemu à Die 1. Febr: ad ultimam mensis ejusdem, do sądzenia tegoż Woiewodztwa cum inclusione spraw Duchownych, iako wyżey mianowanym Woiewodztwom czas naznacza się. Woiewodztwu Brzeskiemu Kuiawskiemu, y Inowrocławskiemu à Die 1. Martii do skończenia Trybunału (ktory ad Dominicam Palmarũ sądzić się ma) czas do rozsądzenia spraw determinuiemy, w ktorym czasie y Sprawy Duchowne eadem methodô mieścić się maią, w drugiey zaś kadencyi następuiącego drugiego Trybunału do onegoż Reassumpcyi sprawy Ziemi Dobrzyńskiey, y Woiewodztwa Płockiego, ad ultimam 9bris inclusive y Duchowne sprawy modô præmissô expedyowane bydź maią Woiewodztwo Mazowieckie à Die 1. 9bris ad Vigiliam S. Thomæ Apostoli, promiscuè wszystkich Ziem sprawom do rozsądzenia czas naznacza się, w ktorych Duchowne sprawy juxta præscriptum tempus w sześć dniach sądzone bydź powinny, nõ obstante constitutione 1589. w następuiącym zaś

Roku à Die 2. Januar. (niſi Dies Dominica impe-
dierit) causæ Militares ad Diem 18. ejusdem à
Die vero 19. ad ultimam ejusdē mensis, paritatis
votorū, ſuſpenſionū, Senatorū, Nuntiarū, Commiſſa-
riorum Remiſſarum. ex quo Judex, ad ultimam
ejusdem, incluſis cauſis Spiritualibus modo w pier-
wszey kadencyi descripto ſądzone bydź maią. Wo-
iewodztwo Ruſkie à die 1. Febr. ad ultimam ejus-
dem tak na świeckie iako y Duchowne ſprawy, do
rozsądzenia czas mieć będzie. Woiewodztwom
Pruskim à die 1. Martii generaliter aż do Konklu-
zyi Trybunalſkiey, to ieſt ad Dominicam Palma-
rum; Duchownym y świeckim także do rozſądze-
nia juxta correcturā Juris Pruſſiæ, ex diſpenſione
legis præſentis czas naznacza ſię, ſervato ordine a-
by dochowane ſprawy w każdym Woiewodztwie,
tak iako w Poznańſkim y Kaliſkim, przez ſześć dni
ſądziły ſię cum hac omnimoda cautione, aby in-
ſzych Woiewodztw ſprawy w cudze non involvā-
tur Woiewodztwa, ale każdy z ſwoiey kadencyi
proprii Palatinatus wpisował ſię y ſprawy rozſą-
dzone były bez wszelkiey Inwolucyi ſpraw innych,
ani do nich żadnych Remiſs, konſerwat, Relekti
Trybunał czynić niepowinien, ſub pœnis de evoca-
tione ſancitis, ſuper parte contravenient vindi-
candis, y luboby ſprawy w Woiewodztwach ſwo-
ich, intra tempus ſibi præfixum odsądzić ſię nie
mogły, tedy w drugiey kadencyi w naſtępuiącym
Trybunale czekać maią. Tenże porządek y ob-
ſerwancya Prawa w Trybunale Lubelſkim pod
tymże rygorem ſervata ordinatione cōſtitutionis
1670. quo ad Regestra Palatinatuum, & alia ibi
dem

dem expressa, zachowany bydź ma, tamże Regestra taktowe abusive zagęszczone (iako w *Prowincyi* Wielkopolskiey) similirer znosiemy, ieden tylko *Regestr* taktowy mere violatæ securitatis, iako wyżey opisano iest, zostawiwszy, ktory nie do Instygatora, ale do Ziemstwa, iako wszelkie insze należeć będzie powinien. A ieżliby w pomienione Regestra ktokolwiek prætextuosas causas wpisać ważył się nietylko strona ale y Patron iey, pænis arbitrariis karani bydź maią Wszystkie *Regestra* tak ordynaryine Woiewodztw, iako y taktowe nie do Instygatorow, ale do Ziemstwa oboiey Prowincyi należeć, y za ich dyspozycyą wpisowane sprawy y do wokandy podawane abhinc bydź maią; a też wokandy, aby na Tablicy przy drzwiach Stubæ judicialis w sieni zawieszono, każdego Regestru na każdy dzień przypadaiącego (ile na cały tydzień proportionaliter wystarczyć mogą) z Ziemstwa wydawane były, propter notitiã omnium patientium & Patronorum ordynuiemy, okrom tego Agenci do wypisania sobie wokand z Regestrow liberum accessum zawsze mieć maią. Zapobiegaiąc oraz wszelkim fałszom *Regestrowym* przykazuiemy: ażeby *Regenci* Kancelaryi; principaliter & immediate dependuiący od Pisarza Ziemskiego sprawy pod liczbą wpisowali, y karty w Regestrach prawnych wszystkie numerowane mieli, wpisuiących się wszystkim aby ciż *Regenci* wpisy ich sub numero ut sonant z wyrażeniem wierzchnego y spodniego wpisu, na kartkach z podpisem swoim pro securitate wpisow, in vim Rewersow dawali. A tego, ktory pierwey wpisu requiret

ret, sami własną rękę wpisać będą powinni za-raz bez respektu na kogożkolwiek, a przy konklu-zyi Trybunału, że się według tego Prawa spra-wili, y więcey niebrali nad instruktarz etiam ul-tro offerente parte, przysięga. Za dowiedzionym zaś pierwszym w Regestrach fałszem, ciż Regenci Termino tacto ad cujusvis instantiam citati Tri-mestri sessione Turrica, ac triplicato vadio Parti Actoreæ, Judicio vero per medium & abjudicati-one Officii karani bydź maią. Ziemstw Regenci, od extraktow Pieczęci, y Suscept Aktykacyi, Instyga-torowie zaś do skrzynki, adjudykaty y Grzywien w Sądach majoris subsellii; więcey nad instruktarz tak od większey, iako y mnieyszey Civilis & ple-bejiæ conditionis ludzicy brać niepowinni; a gdy by tak wytrzymowali kogożkolwiek, żeby onym lub substitutis Personis więcey dać musiał, a potym upominała się o naddatek y juramentem ewinko-wała, tym samym in triplo restitutio Stronie à delinquente, ab officio ejus privatio subsequi per Decretum powinna una cum pœnis Personalibus. Co się zaś tycze adjudykat grzywien, Ziemstwa, Kancellaryi, Regentow, Prowentow, Instygato-row, te wszystkie tymże Prawem y porządkiem, iako iest w Prowincyi Wielkopolskiey opisano, y w Lublinie sprawowane y utrzymywane mieć chcemy, ieden tylko Regest pœnalium przy Insty-gatorze Trybunalskim zostawuiąc. Zaden Regestr, ani nawet Takty zaczętey sprawy przerywać nie powinny, ktora dotąd sądzić ma, choćby dwa dni lub dłużey trwała, poki się niedosądzi zupeł-nie według Konstytucyi. 1616. f. 3.

Re-

Regestra, cursu teraz circumscripto, przywołane bydź powinny, w czym iednego Deputata oppositionem per omnia observãdam mieć chcemy. Żadne sprawy, oprocz samych win sądzonych, y komu wyżey iest pozwolono w *Regestra* pænalium mieścić się niemaią; sub nullitate Decretorum Condemnationum, Cassationum, & seorsivis pænis crumenalibus per Judicii irrogandis super in inscribente parte. Z Regestru pænarum aby żadne kassáty nieustawały, oprocz z *Proces*su zakwitowanego ex consensu *Partium*, serio cavemus. Zabiegaiąc szkodom y expensom wszelkiey kondycyi osob y Stanom do Trybunału uciekaiących się providemus aby in posterum Ziemstwa Trybunalskie tudzież Kancellarye y wszelacy *Skrybenci*, nie więcey od wszystkiey expedycyi nad ieden złoty od arkusza z Induktą y aktykacyą, na którym in qualibet facie wierszow dwadzieścia strictiori characte re wpisane mieścić się maią, pretendowáć y brać nieważyli się inhibemus a to sub trariis personalibus ac refusione damni parti injuriatæ super depactante vindicandis & decernendis. Ziemstwa oboiey Prowincyi, aby seriam attendentiam observandæ totius præsentis *Rzeczy*pospolitey dispositionis mieli, honore & constantia tychże obliguiemy y onez aby observent & adimpleant chcemy, więc kiedy większą czyniemy animadwersyą, aby minus necessariis expensis do sprawiedliwości recurrentes non graventur deklaruiemy y mieć chcemy, aby tylko dwoch Inflygatorow skrzynkowych dwoch securitatis a nie więcey, Judicio, Tribunalitio ad prospiciendam

securi-

securitatem naznaczonych, czterech przysięgłych było, sub pœna proscriptionis & infamiæ super numerariorum & transgredientium sua officia. Irrepserunt na Urzędy Ziemskie, iako to Podkomorskie Sędzkie, Podsędkowskie, Pisarskie, ktore per Electionem stawaią, przed Sądem Trybunalskim Koronnym iako y przed W. W. Pieczętarzami juramenta, więc że się to działo contra expressam legem, bo ci Urzędnicy w swoich Woiewodztwach coram Dignitariis Officialibus & Nobilitate własnych Woiewodztw y Ziem przysięgać powinni a Grodzcy na Jurydyce przed Starostą, Burgrabiowie zas coram actis proprij districtu Castrensibus seu Terrestribus, aby tedy in futurum do podobnych juramentow coram Judicio Tribunalitio przypuszczeni niebyli, seriò lege præsenti inhibemus, sub amissione Officii. Officiales tam Graniciales & Terrestres, quam Castrenses (etiam Burgrabiales includendo) juxta præscriptum antiquæ legis powinni bydź Nobiles, & bene Possessionati in suis Territoriis, & non notati: ktore to Officia tak w Sądach, iako y na Kondescensiach, niepowinny dopaktować stron nad Prawo y słuszność, sub seria animadversione Judicii (& pœnis arbitrariis ad cujusvis instantiam super gravaminoso Judicio seu Officio decernendis. A ponieważ Exekucya Dekretow Trybunalnych częścią retardatur, częścią do skutku przyść niemoże, kiedy in uno subjecto duo officia juridica hærent, to iest gdyby iedna osoba dwoch Grodow, albo Ziemstwa y Grodu, lubo by przy Ziemskim albo Grodzkim, Graniczny Urząd trzymała, choć to w rożnych

żnych Woiewodztwach, a Trybunał ustrzedz się niemoże, żeby iedney stronie iedno Officium, drugiey stronie drugie nienaznaczył, te zaś in uno subjecto znaydowałyby się, zaczym stosuiąc się do Konstytucyi 1562. o Starostach Grodzkich tako wych inkonweniencyi pod rygorem w teyże konstytucyi wyrażonym zakazuiemy, y pomienione Officia incõpatibilia in uno subjecto abhinc abrogamy excepto Pisarzow Ziemskich Mazowieckich, ktorzy są razem y Grodzey. Waruiemy oraz, ażeby nikt z cudzych w pisow kondemnat otrzymywać nieważył się, sub nullitate onychże; ale każdy ma swego wpisu y Regestu czekać. Actor cassandæ unius vel pluriũ cõdemnationũ powinien Jure vincenti in Bonis propriis per Ministerialẽ R. pozew położyć, y Relacyą corã Actis proprii Districtus zeznać, y one personaliter, albo per Plenipotentem specialem w Grodzie czterma Niedzielami przed przywołaniem z Regestru sprawy approbować, sub nullitate obtentæ cassationis. Toż się ma rozumieć o wszelkich innych relacyach według Konstytucyi 1670. Waruiemy także, aby z iednego wpisu, iak wiele kondemnat otrzymywać, tak otrzymanych ile in Actoralibus & Realibus distinctim kassować niegodziło się, sub rigore eodem & nullitate takowych kondemnat y kassat, & seorsivâ pænâ pæcuniaria per Judiciũ irroganda, Kwity z kondemnat officiosè przez strony zeznane, in suo robore & valore ważne bydź maią, sine quibusvis pænis in recõciliationẽ legis przez Trybunał irrogandis. Chcąc mieć Prawa Oyczyste in rigorosa observantia zachowane, waruiemy (reassumuiąc

sumuiąc Konstytucyą 1589.) ażeby Kondemnatam in subsellio otrzymanemi, quis quis ille sit, nie tylko w Sądach wszelkich à loco stando arceatur, ale y na Seymikach, Seymach voce activa careat. Na Woźnych, ktorzy częstokroć niepołożywszy pozwu Relacyą zeznaią, gdy dowiedziono im będzie, pæna cauterisationis extendi powinna, ktorym iednak przy kładzeniu pozwu securitatem omnem cavemus, aktoby one violare ważył się, pænis legibus descriptis personalibus & arbitrariis karany bydź ma. Akta Trybunalskie przez Ziemstwa swoie. Ziemia zaś po Woiewodztwach sądzące się per idem Judicium Grodzkie przez Starostow mieśc swoich, konserwowane, aktykowane, y introligowane porządnie, także Protokuły y Regestra przy Xięgach chowane bydź maią: a Komornicy y Regenci tego przestrzegać będą, aby nigdzie mieysc niezostawiali progźnych, y wszystkie Akta aby indukowane były, sub pænis contra negligentes Officiales sancitis, in Foro competenti vindicandis. Zagęściły się po rożnych mieyscach Actorum publicorum fabricationes przez co publica vacillat fides y tak fortuny y Honory Szlacheckie in summum przychodzą discrimen, więc zapobiegaiąc in futurum podobnym excessom, reassumuiąc dawnieysze Prawa scriò zlecamy Trybunałom Koronnym, aby post objectu & manifestè deductum crimen fabricationis seu falsificationis circa Acta assidens, czy to Pisarz czy Regent, czy Susceptant. Takową fabrykacyą albo Falsyfikacyą przyimuiący, pæna capitis był karany, a strona in cujus favorem intercessit fabricatio

bricatio, aby w sprawie tey upadała, & pœnis arbitrariis Trybunału karana była. A komuby in anteceſſum zadano, a on się z tego niewywiodł, tedy powinien extra capacitatem omnium functionum zostawać poty, poki się ſufficienter niewywiedzie, na zadaiącego zaś a dowieść niemogącego, pœna talionis irrogari powinna. Wielka się niesprawiedliwość y w tym pokazuie, że in cauſis Homicidiorum, lubo Trybunał pro pœna publica ſeſſionem turris naznaczy nietylko ze mieysce ſiedzenia pro libitu ſuo & affectatione ſtrony odmienia ale tez wieże po Grodach juxta præſcriptum legis ad pœnam facinoroſorum nie są in hoc ſtatu iak bydź powinny, iż są spuſtoszałe, a drugie na folgę Mężobozcow reparować pozwalaią. Więc lege præſenti ſerio injungimus, aby Starostowie Sądowi w Grodach swoich wieże reperowali, y według Prawa Fundum od okna, ktorym wpuszczaią do wieży, na 12. łokci wgłąb opatrzyli. Także ſecuritati Actorum Kancellaryą porządną prouideant y Izby do sądzenia, aby lub nowe wybudowali, lub ſtare reperowali, a to ſub pœnis de negligentibus Officialibus per partē inſtigantem ſeu ad cujusvis inſtantiam vindicandis. A osądzeni in proprio Caſtro vel Palatinatu, ubi crimen cōmiſſū, wieże wyſiadać maią, według Konſtytucyi 1588. Zagęszczone cōtra poſitivam legem od ſiedzenia wieży, tam in criminalibus quam & ſaci cauſis Relaxy wielce sprawiedliwości y Prawom præjudiciosæ, aby od Trybunałow in cluſionem legis & favorem partium dawane nie były, ſeriò præcavemus. A luboby ktożkolwiek one otrzy-

mał

mał, powinien pro contraventione Decretô bydź pozwany, & in subsequenti Judicio duplici pœnâ sessionis turris karany. A że częstokroć Personæ innocentes & honestæ temerariè incarcerantur, y do Sądu Trybunalskiego prætextuosè dla prędszey incydencyi sprawy inducuntur, Więc Trybunały instantanea serie per Deputatos binos indagabunt, ieżeli incarceratus słusznie in crimine recenti deprehensus, albo criminali processu convictus & infamis do Sądu sprowadzony, takowy zaś absq; omni dilatione sądzony & pœnis promeritus karany bydź ma, a ieźliby incarceratus niewinnym bydź pokazał się, ma indilate ex carceribus dimitti, a ten ktory innocentem incarcerravit. pro Nobili Persona według Konstytucyi 1588. karany bydź ma, a ieźliby był Plebejus, pœnis arbitrariis osądzony bydź powinien. Patronowie y Agenci w Trybunałach powinni bydź Szlachta y przysięgli juxta Rotham inferius prascriptam: ia N. przysięgam Panu BOGU w Troycy S. Iedynemu, iż stronie, ktora mie do sprawy swoiey wokować będzie, wiernie służyć będę, zbytnego solarium po niey wyciągać nie będę, wziąwszy solarium, od sprawy nieodstąpię, ani rady na zwłokę S. sprawiedliwości y przeciwko Prawu na wyniszczenie stron pozywaiących się Pryncypałom moim quovis colore & prætextu dawać będę, dokumenta ktoremi do sprawy powierzone będą, na uniknienie sprawiedliwości taić niebędę tak mi P. BOZE dopomoż A te przysięgę na początku Trybunału tak w Piotrkowie iako y Lublinie raz na zawsze coram Judicio Terrestri

restri in facie Judicii Tribunalis wykonywać będ.
Toż Prawo y następuiących do Palestry stringer
powinno, Patronowie sprawy w Trybunale pro-
movente, ażeby Officia quævis Granicialia, Ter-
restria, Castrensia, Burgrabialia, Vicesgerentia,
na osobach swoich niemieli, poki in illa Palæ-
stra zostawać będą, præsenti lege cavemus sub
privatione Officii & abjudicatione patrocinii
Patronowie z pretextu iakiego nieupodobania do
Trybunału, turmatim gdyby za zmową iaką
ważyli się deserere Judicium, takowi Termino
Tacto conventi, pœnis personalibus 12. Niedziel
wieży, criminalibus karani bydź maią. y Pryn-
cypałow swoich dla tego występku gdyby wzda-
wać dopuścili, causata damna kompensować im
powinni będą. Indukta spraw aby numeroso
concursu patronow tłumiona niebyła, y powto-
rzonym wielomowstwem czasu niezabierała, mieć
chcemy, aby do spraw mnieyszych nad dwoch,
a do większey nad trzech Patronow, każda strona
więcey niezażywała, sub animadversione Judicii
& non admissione plurium, ileby zaś Pryncypa-
łowie do swoiey sprawy przymow się potrzebo-
wali, słuchani bydź maią. Tak Patronowie iako
też y Agenci Trybunału Piotrkowskiego, Lubelskie-
go y Radomskiego, w służbie woienney Polskiego
y cudzoziemskiego Authoramentu mieścić się poty
niepowinni, poki w Palestrze actualiter zostawać
będą; sub abjudicatione Patrocinii & privatione
Stipendiorum & instantiam cujusvis decernenda,
co się o Żołnierzach w sprawach cudzych
stawaiących rozumieć ma. A iako Lege
publi-

ublica cautum eſt, aby extra ſuam Provinciam z
Małeypolſkiey do Wielkiey Polſkiey & è cõtra nikt
evocatus niebył, ani też Miaſt do Sądu Trybunal-
ſkiego niepociągał, tak inhærendo Cõſtitutioni A.
1578. & 1611. præſenti lege varuiemy, aby tak par-
tes, iako Officia Judicialia, in quavis cauſa nõ e-
vocentur quovis prætextu (okrom in caſu, żeby Of
ficium Małopolſkie Wielkiepolszcze, albo è cõtra
miało delinquere) ſub pœnis evocationis 1000. mar:
parti, Judicio per medium, & pœnis perſonalibus
arbitrariis ſuper contravenientem irrogandis, vi-
gore Konſtytucyi 1678. Także dawne prawa de
evocatione z Ziemſtw y Grodow reaſſumuiemy,
niemniey w ſprawach juris noſtri Regij Trybu-
nały wdawać ſię, y onych rozsądzać niepowinny,
ale ie ad Forum competens odsyłać maią ſub
nullitate tychże Dekretow. Inquantumby ſprawa
per motionem, ſeu appellationem aut Remiſſionem
ſeu per Gravamen, a minori ſubſellio do Trybuna-
łu devoluta à ſententia eorum Officiorum retracta-
ta ſeu caſſata była, exceptis cauſis w ktorychby ſię
oczywiſty gravamen, favor & partialitas ſtronie,
& affectus, znaczny pokazał, tedy juxta ſtatutum
Regni, famæ & honori illorum nocere niepowinno,
ani pœnis poſt admiſſam appellationem perſonaliter
karani bydź maią. W ſprawach wszelkich circa A-
reſta (ktore w Ziemſtwie in Stuba, nie po Gospodach
za przywołaniem woźnego expedyować ſię powin-
ny) Remiſs żadnych de currendo areſto ad Stubam
Judicialem, ani też aresztow cum Remiſſione z
Piotrkowa do Lublina, & è contra, czynić y za-
pisować Ziemſtwa niemaią, ani też aresztu-
iący

iący recedere ab ereſto niepowinen ſub nullitate condemnationis & pœnis arbitrariis. Exekucye Dekretow, Condescensionum, Condemnationum de jure tak Personis iako y Bonis, aby Capitanei locorum, & Vicecapitanei ſalvis juribus Palatinatûs Maſoviæ, albo ich Vicesgerentes vel Subdelegati jurati & Burgrabii, indispensabilitatem expediant ſine depactatione mieć chcemy. Co per omnia zachowuiąc poſtanawiamy, aby Bona cōvicta in re & ſumma liquida, ex 3tia cōdemnatione in cōtumatiam ſuper jure victa parte obtenta, a in re judicata za pierwszą kondemnatą, proportionata iednak principali negotio & proceſſibus perductis, in Poſſeſſionem jure vincentis partis cum inventario oddawane indispenſaliter były, non attentis quibuſvis jurium oppoſitionibus, vel violentis impugnationibꝰ ſtarych lub nowych Poſſeſorow, chyba żeby były ich jura pierwsze, niż Proceſs zaczęty. A inquantumby w ktorych Domach ſuperveniret fortis & inſuperabilis armata impugnatio, więc in Termino ex Remiſſione, Pars jure victa pœnis pœcuniariis & personalibus ſiedzeniem Wieży Niedziel cztery y daley juxta qualitatem facti karana, y do exekucyi Dekretow, etiam admotâ manu forti, przywiedziona być ma. a Remiſſy ab executionibus. & tranditiones Bonorum ad propria Acta jurisdictionis, ubi Bona conſiſtunt, Officia executorialia & Cōdescensoria podawać maią, ſalvis juribus & conſvetudinibus Woiewodztw Krakowſkiego. Kiiowſkiego, Wołyńſkiego, Bracławſkiego, y Czerniechowſkiego. Zagęściły ſię ſprawy w Trybunałach mere vexatoriæ,

y

y już akkwietowane, ktore do tegoż Trybunału częstokroć intentantur, w tym aby Trybunały seriam animadversionem miały, y takowe Personas litigiosas, personalibus pœnis & refusione lipis expensarum mere juridicarum prævio moderamine judicii; ante comprobationem juratoriam Partis karały, mieć chcemy. Dekreta ktore vim legis sapiunt w Trybunałach według dawnych Praw in futuro stawać niemają, y owszem reassumendo Constitutiones *Anni* 1627, & 1638. żadney exekucyi podlegać niepowinny, ale na przyszłym Trybunale kassowane bydź maią. Wyiąwszy te Dekreta, ktore in parte, satisfactione aliqua są już akceptowane. w Sprawach juris zaczynaiących się do Trybunału in primo Termino przychodzących, dla skrocenia Processu, y zabieżenia zagęszczonym de noviter repertis Documentis, Dekretow Trybunalskich wielą Praw obwarowanych, wzruszaniom, mieć chcemy, ażeby strony litigantes wzaiemnie sobie Summaryusze dawały przed sprawą, ktore *Marszałek* Trybunalski, albo przy Lasce będący Deputat podpisać ma, a ieżliby kto nowo wynalezionym dokumentem ewinkuiącym całą sprawę, lub ktorą kathegoryą chciał rzecz osądzoną wzruszyć, takowy naypierwey przysiądz ma, iako ani sam ani *Patron* z woli iego, dokumentu tego niezataił, ani ich mogł mieć causa agitationem causæ, potym iakie nastąpi judicatum: iz żadna strona wzruszać więcey niepowinna ani powtorne ex noviter repertis Documentis Trybunały spraw żadnych sądzić niemaią, sub nullitate Decretorum, & sub pœnis personalibus & pecunia

pecuniariis. contra convulsores Decretorum Tri-
bunalitiorum ſancitis zabiegaiąc aby kapcye nie-
ſłusznie inter litigãtes nied.ałały ſię, indykcye wszy
ſtkie ktoreby do ſprawy przywołaney, konnexyi
niemiały abroguiemy, te zaś, ktoreby z iedney wy-
nikały ſprawy & unã ãdẽq; causã & Bona afficere
miały, mieścić ſię y disjudicari mogą, iednakże
Indicentes, à cõparitione recedentem, ſive in cõu-
matiam wzdawać ważyć ſię niemaią, oprocz tego
Aktora, ktorego ieſt wpis, ſub nullitate condemna-
tionum. & pæna 200. mar: Parti, Judicio vero per
medium decernenda ſuper obtinente. Znosząc
ſzkodliwe diffugia litigantium, w czynieniu mani-
feſtacyi y zapisowaniu Relacyi, w Grodach extra
diſtrictum proprium będących, prævia manifeſtati-
one o nieprzyięcie przeciwko własnemu Grodowi,
præſẽti lege waruiemy, aby wszelkie Proteſtacye,
Relacye, y Manifeſty, przeciwko komukolwiek cu-
juſcunq; Status & præeminentiæ, choćby y prze-
ciw własnemu ſwemu Staroście, y ich Officialiście
przyimowane były, non tamen calumnioſè, contra
ſecus facientes. do Suscepty y Kanceliaryi nale-
żących, ſtatuimus pænam ſeſſionis Turris Nie-
dziel cztery, y vadia dwoie Stronie dowodzącey;
Judicio verò per medium: ktoby zaś nie rekwiro-
wawszy Grodu ſkarżył ſię o nieprzyięcie, y ma-
nifeſtacyą o to uczynił, ſimili pæna Talionis po-
dlegać ma, prævia deductione. Marſzałek ſine
conſenſu Stubæ, aby nikogo nieważył ſię kazać
brać pod wartę, oraz partes litigantes y Patro-
now za grzywny aby pod tęż wartę niebrano
ſerio inhibemus; Ale komuby Trybunał czyte

Plenipotencyą uczynił; czyli adjudicata sua przez kazał, w tymże lub następuiącym Trybunale z Regestru pœnalium de Bonis patientum windykować, y Dobra proporcionalne, za pierwszą konwać, demnatą, prout tam in re judicata, per executionem odbierać pozwalamy, co się de vadiis rozumieć ma, Adjudicata zaś y luity, Patronowie, salva repetitione od Pryncypałow swoich, wypłacać będą, y poki niewypłacą arcebuntur à loco standi præscindendo infirmitatis Dilationes y suspensy, reassumuiąc Konstytucyą 1588. warujemy, aby in omni subsellio żadna Dylacya choroby nieposzła in his causis, ktore personalitatem niepotrzebuią, a gdzie sine personalitate obeyść się nie może, tedy Patron zabieraiąc się na tę Dylacyą, powinien instãtaneè przysiądz, iako Prycypał iego, czynił o to do niego requizycyą y niema żadney wiadomości przeciwney tey Dylacyi, a strona na tę Dylacyą zabieraiąca się, według dawnego Prawa na przyszłym Terminie sprawić się ma; Ktoby zaś będąc Senatorem, Kommissarzem, Posłem albo Rezydentem ad latus Regium, tudzież in publica functione actualiter per constitutionem designatus, zabierał się na suspensę, aby tego Beneficium Prawa, na eluzyą strony w sprawie będącey, niezażywał; stanowiemy: że ktoby tego Prawa zażył, niebędąc in executione funkcyi swoiey, gdy mu tego strona przeciwna dowiedzie, na Senatora y Rezydenta ad latus, od Marszałka Koronnego, na Posła od Marszałka Seymowego, na Kommissarza od Marszałka Trybunału Skarbowego, Attestacyą wziętą iako ani te po-

początku, ani przy Determinacyi Seymu niebę-
dąc, hoc beneficio legis injuriavit stronę, taki przy
incydencyi sprawy ante omnia 1000. Grzywien
stronie Judicio vero per medium wypłacić będzie
powinien. Co się ma rozumieć o Posłach Woysko-
wych na Seym wyprawionych, y o Zołnierzach
na kompaniach będących y ich exemptach Pra-
wem pozwolonych, a Marszałkowie Koronni,
Seymowi y Trybunału Skarbowego, Radomskie-
go, iako do tych czas intaminata fide czynili, po-
winni będą stronie rekwiruiącey fidelissima dawać
testimonia y Attestacye według Konstytucyi 1659.
1661. 1662. f. 11.

Kontrakty zastawne y obligacye interpretati-
oni Trybunałow Koronnych ażeby niepodpadały,
warujemy y stanowiemy, aby ab hinc tak Sum-
my wszelakie, iako y wyderkaffy, ktore in futu-
rum zaciągnione będą, moneta in contractu ex-
pressa, valore autem in Regno currenti, wypła-
cone były, a Possessores obligatorii ażeby de Pro-
ventibus Bonorū do rachowania się pociągani nie-
byli, ale też y pretensyi, respectu non correspon-
dentiæ Bonorum in Proventibus, do Dziedzicow
nieuzurpowali sobie, chyba żeby był additament
albo Reparacya kontraktem warowane, lub Pro-
cessem; Decretis & juramentis ewinkowane, salvis
Decretis & transactionibus anterioribus To się zaś
Beneficium ściągać niema do tego Possessora, kto-
ryby per solum processum in contumaciam poda-
ne sobie Dobra trzymał, gdyż taki ad calculum
per omnia tenebitur.

Na Kondescensyach uchraniaiąc od prożnego

kształtu y zawodu strony, in casu nieziachania Officii condescensoralis ante occasum solis w Termino naznaczonym, byle toż Officium przez umyślnego odezwało się że iedzie, & à legalitate aliqua zatrzymane iest, ad eum casum strona, respectu non condescensionis Officii kontrawencyi podawać niema, ale tenże sam Actus y przez iednego ex officialibus może bydź przywołany y limitowany. in crastino zaś taż Kondescensya vigore legis præsentis kontynuowana bydź ma. Inquantuby zaś ktożkolwiek na Kondescensyi, terminom de noviter repertis documentis stronie wydanym, vexatorie tę Kondescensyą zbiiał, a potym bisce noviter repertis Documentis sprawy swoiey nie podnioss, tedy subjacere powinien rigori superioris expræsso & pœnis de vaxatoria actione interpositis. Trafiło się, że na Trybunałach per Decreta favorabilia rożne osoby bez dedukcyi na Sejmikach, pozyskały paritatem statûs Nobilitatis przeto reassumuiąc o tym dawne Konstytucye, Authoritate præsentis conventûs nietylko tego ich futurum zakazuiemy, ale też komu na potym paritatem statûs Nobilitatis wywodzić przydzie, aby się według tychże Konstytucyi na mieyscach ibidem opisanych wywodził, rozkazuiemy iaviluerunt w Trybunale y te præjudicia, że przeciwko wyraźnemu prawu o expulsyach miasto Reindukcyi, cum pœnis personalibus, & crumenalibus Kondescensye nakazuią tedy præjudicia takowe cale znosząc, Konstytucyą 1699. f. 48. reassumuiemy, y one bez wszelkiey explikacyi ad literam observowano mieć chcemy, sub nullitate Decre-

torum

torum in contrarium temu prawu in futurum se-
rendorum, a takowym sprawom Expulsionum,
non tamen prætextuosarum każdą środę y czwar-
tek ante omnes alias causas Regestr naznacza-
my. I ieźliby kto prætextuosis Documentis, iakoby
na fundamencie Prawa de expulsionibus wygrał
Reindukcyą a przez Inkwizycyą respectu violen-
tiarum in Termino Reinductionis pretext pomie-
niony był mu dowiedziony, tedy pod te prawo
expulsyi opacznie podszywaiący się, nietylko re-
fusione damnorum per Judicium liquidandorum,
prævia comprobatione partis læsæ, ale też & per-
sonalibus pœnis duplicatis, Constitutione eadem
præscriptis, aby był karany, waruiemy.

Rzeczy ad satisfactionem w grzywnach in Cō-
stitutionem loci stante przysądzonych, znosiemy,
ktorych windykacyą, z Regestru pœnalium Sądo-
wi y Stronom naznaczamy, a Sprawa zaczęta si-
ne interrumptione sądzić się powinna. Practica-
tam a niemniey præjudiciosam legi & justitiæ de-
cretandi formulam, utpote sistendo publicationem
experiantur znosiemy in perpetuum. Reassumuiąc
Prawa o bespieczeństwie Trybunału Koronnego,
stanowiemy: ażeby w Trybunałach, strzelania, tu-
multy, poiedynki, y żadne excessy niebywały, na
Ratusz pod czas Sądow abo nietrzeźwi tak Depu-
taci iako y strony nieprzychodziły, sub animadver-
sione Judicii: W czym reassumuiemy Konstytucyą
1669. o zachowaniu w Traktamentach modestyi, y
obserwowaniu dni powszechnych do sądzenia or-
dynowanych, conscientiā Sędziow w tym obligamo
Znosząc także nieprzystoyny zwyczay, że Damy y

Matro-

Matsony rożne, niemaiąc żadnych spraw w Trybunałach, tamże założywszy *Rezydencyą*, bawią się, y praktyki między stronami przez Mężow y Deputatow czynić zwykły, przeto Statut w tey mierze *Casimiri Visliciæ A.* 1368. *f.* 10. *in Hrburto f.* 370. *Titul.* Procurator, reassumuiemy, & lubo sama conscientiæ teneritudo, a dopiero juramenti rota Legibus præscripta, każdego Sędziego ad observandâ jurisjurandi *Religionē* obligowie: że iednak zagęszczone korrupcye na Trybunałach sprawiedliwość depravant, a tak na Państwo nasze niebłogosławieństwo Boskie y kary niezliczone ściągaią się, więc rigorem *Konstytucyi A.* 1699. de corrupto reassumuiemy, adjungendo severiores personales pœnas, to iest abjudicationē honoris, incapacitatem cujusvis functionis; & activæ vocis privationem, ktore super convicto, corrupto judice, in judicio Tribunalitio ex Regestro violatæ securitatis inodari & extendi maią, sine ulla relaxatione ad instantiam cujusvis, na tym albo następuiącym Trybunale. Ażeby statecznie korrupcyom zabieżeć, y teraźnieyszą Stanow Rzeczypolitey Trybunału Dyspozycyą mogliśmy utrzymać, powtorna przy skończeniu Funkcyi Deputackiey potrzebną *Przysięgę* presenti lege præscribimus, aby Prezydent. Marszałek, y wszyscy tak Duchowni iako y świeccy Deputaci nemine excepto, apertâ Stubâ, przy determinacyi funkcyi w tymże Sądzie Trybunalskim, przy prezencyi Judicii Terrestris vel vacante Terrestri, Castrensi, na Ratuszu one wykonali in eam juramenti Rotam. Ia N. przysięgam *P.* BOGU w Troycy S. Jedynemu jako

iako dosyć czyniąc przysiędze moiey przy zaczęciu funkcyi wykonaney, według juramentu na tym Trybunale sprawiłem. Sprawy juxta legem scriptam, dokumenta partium, nullo favore, nec odio, nec metu uwodzący się, sądziłem, munera & honoraria quævis niebrałem, ani obiecanych pod czas funkcyi, po skończoney funkcyi brać ni od kogo niebędę, spraw niepraktykowałem, y według świeżo opisaney korrektury dyspozycyi in toto sprawiłem się, y dosyć też funkcyi uczyniłem. Rothy obedwie juramentorum na Tablicy przy Krzyżu na Stole Sądowym bydź zawsze powinny, czego Sąd Ziemski doglądać będzie. Ale ktoryby Deputat odieżdżaiący, tey przysięgi niewykonawszy z Trybunału wyiechał, tak iako contemptor legum de corruptione & mala fide suspectus, na Trybunał drugi ad instantiam cujusvis pozwany severioribus pœnis karany, & omnis functionis incapax in perpetuum osądzony bydź ma. A takowe juramenta ktokolwiek à judicibus judicialiter apertâ Stubâ wykona in Actis Terrestribus zapisane bydź maią, y ktoryby tę powtorną Przysięgę przed Limitą wykonał, kontynuować funkcyi swoiey daley niebędzie powinien. że zaś judicibus lex pro singulari Regula zawsze bydź powinna, mieć chcemy, aby Trybunały ad normâ & legem præsentem novellam in toto konformuiące się, teraźnieysze stanow Rzeczypospolitey postanowienie y abusuum korrekturę sacrosanctè observent, & exequantur, sub rigore contra Transgressores legum suprascripto. A iako wszelkie prawa y Konstytucye na Seymie ustanowione à publi-

catione

cationę onychże vigorem ſuum & executionem mieć powinny, tak Trybunał teraźnieyszy na bliſko naſtępuiącey Reaſſumpcyi Trybunału Lubelſkiego, teraznieyszą Seymu dyſpozycyą y ordynacyą in omnibus punctis, clauſulis præcuſtoditionibus, inviolabiliter obſervare, tenere, & adimplere powinien będzie. Co y na naſtępuiące w dalszym czaſie Trybunały ściągać ſię ma; y pokiby Rzeczpospolita inaczey niedysponowała.

Regeſtra Trybunału Piotrkowskiego.

Regeſtr Woiewodztw Wielkopolſkich ex Areſto.
Regeſtr tychże Woiewodztw ſine Beneficio Areſti.
Regeſtr Woiewodztw tychże ſimplicium.
Regeſtr Taktowy, causarum Facti, violatæ ſecuritatis, & mere Incarceratorum.
Regeſtr Arianismi.
Regeſtr causarum. mere expulſionis & non prætextuosarum.
Regeſtr Piſci, Regeſtr ex remiſſionibus & conſervationibus.
Regeſtr compoſiti Judicii.
Regeſtr mixti Fori.
Regeſtr militarium.
Regeſtr pænalium.
Regeſtr Paritatis Votorum.

Oprocz ſpecyfikowanych Regeſtrow żadnego innego Piotrkowſki Trybunał pozwolić ſobie niema.

W Poniedziałek. rano Regeſtr Woiewodztwa ex Remiſſionibus, & Terminis conſervatis ſine Beneficio Areſti.

Po Południu Woiewodztwa ſimplices od ſzoſtey w wieczor Takty.

WE

We Wtorek. Rano Regestr Woiewodztwa ex Aresto. po Południu tenże sam, w wieczor Takty.

We Srodę. Rano Regestr ex conservationibus & Remissionibus sine Beneficio Aresti. także y po południu, w wieczor Takty.

We Czwartek, Rano tenże Regestr ex conservationibus. & Remissionibus. Także y po południu; w wieczor Takty. W ktorą środę y Czwartek sprawy non prærextuosarum expulsionum ante alias causas sądzić się maią

W Piątek y w Sobotę. Też Regestra Palatinalia iako y w Poniedziałek, y we Wtorek sądzone bydź maią.

Causis Fisci non prætextuosis raz w miesiąc naznacza się dzień Czwartkowy po Południu.

Kiedy ktorego Regestru simplicium niestanie po południu, to ranny Regestr kontynuowany bydź ma.

Arianismi Regestr qualibet Die z rana przywołany pro exigentia causarum bydź ma, juxta Cõstitutionem. 1670. f. 21.

Na końcu każdey kadencyi Regestru Woiewodztw, przez dni sześć zupełne, Duchowne Regestra compositi Judicii & mixti Fori alternatim sądzone bydź maią, non obstante cadentia wszelkich innych Regestrow.

Kadencye Regestrow Woiewodztw w Trybunale Piotrkowskim.

Od zaczęcia Trybunału w Poniedziałek po S. Franciszku ad diem 15. 9bris; Regestr Woiewodztwa Poznańskiego y Kaliskiego,

A Die

A Die 16. 9bris do Wigilii S. Tomasza, Regestr Woiewodztwa Sieradzkiego y Ziemi Wielańskiey

Po nowym Roku na zaiutrz ad diem 18vam Januarii Regestr Militarium.

A Die 19na Januarii ad ultimam ejusdem Regestr Paritatis Votorum.

A prima Februarii ad ultimam ejusdem Regestr Woiewodztwa Łęczyckiego.

A prima Martii ad Dominicam Palmarum, Regestr Woiewodztwa Brzeskiego y Inowrocławskiego.

Drugiego Roku od zaczęcia Trybunału po S. Franciszku ad ultimam 8bris, Regestr Ziemi Dobrzyńskiey y Woiewodztwa Płockiego.

A prima 9bris ad Vigiliam S. Thomæ Regestr Woiewodztwa Mazowieckiego.

Po nowym Roku na zaiutrz ad 18. Januarii Regestr Militarium,

A Die 19. Januar: ad ultimam ejusdem, Regestr paritatis Votorum, Suspensionum, Senatorũ, Nuntiorum, Remissarum, ex quo Judex.

A prima Febr: ad ultimam ejusdem Regestr Woiewodztwa Ruskiego.

A prima Martii ad Dominicam Palmarum: seruatâ alternata Regestrorum sine Beneficio Aresti, & Arestorum Woiewodztw Pruskich.

Pœnæ Judiciales pro parte Judicii tantum, exceptis arbitrariis, ktore parti juxta qualitatẽ demeriti irrogari

rogari maią. Ex Constitutione Anni 1726. Folio 50. descriptæ,

In Constitutionem loci stando za zarzuconą Ziemską lub Grodzką kondemnatę in contumatiam, stronie pæna duplex 14. Mar: Polonical: Judicio per medium Grzywien - - -	*Grzywny.* 14.
Za zarzuconą Ziemską lub Grodzką kondemnatę post inscriptā comparitionem vel temerarium Receſſum, stronie pænam quadruplicem 14. Mar: Polonical: judicio per medium. Grzywien -	28.
Za kondemnatę Trybunalską in contumaciam stronie pænam quadruplicem 14. Mar: Polonical: Judicio per medium Grzywien. - - - -	28.
Za kondemnatę Trybunalską post inſcriptam comparitionem, & temerarium Partis receſſum otrzymano, stronie medium Vadij Capitanealis. Judicio per medium. Grzywien. - -	48.
In ſublationē cōdemnationis Terreſtris vel Caſtrenſis in contumaciam obtentæ, pænam quadruplicem 14. Mar Polonical: stronie Judicio per medium Grzywien	28.
In ſublationem condemnationis Terreſtris vel Caſtrenſis poſt inscriptam cōpariti onem, & temerariū receſſum obtentæ, stronie medium Vadii Capitanealis, Judicio per medium Grzywien videlicet -	48.

	Grzywny.
In ſublationem condemnationis Tribunalitiæ contumatialis ſtronie Vadium Capitaneale, Judicio medium Vadii Grzywien - - - -	60.
In ſublationem condemnationis Tribunalitiæ poſt inscriptam comparitionem, & temerarium receſſum obtentæ, ſtronie połtora Vadia, Judicio per medium to ieſt: Grzywien - - -	90.
Pro controventione Decreto Terreſtri vel Caſtrenſi, ſtronie Vadiũ ſimplex, judicio medium Vadii, to ieſt Grzywien.	60.

Pro contraventione Decreto Tribunalitio, ſtronie duplex Vadium Capitaneale, Judicio ſimplex.

In casu repetitæ contraventionis, quod ſapit convulſionem Decretorum pænæ perſonales, to ieſt ſeſſionis Turricæ per ſpatium duarum ſeptimanarum irrogari maią, & ſolutio Vadii Capitanealis duplicis, Judicio vero ſimplicis, & refuſio damnorum, juramento per partem evincendorum.

Tabula Reductionis adjudicatorum & aliarum pœnarum.

Od Dekretow Inſtancyi *Pisarzo- * Do ſkrzynki
każdey *Experiantur Proſequan-*wi Zię*

tur. Procede. Reſpõde. Directe reſponde. Productionis Pleni potentiæ po groszy	*Zło.*	*Gro:*	*Zło:*	*Grzy*
				16.
		15.		
A lucro ſimplici ſub pœna			1.	15.
Bannitionis - - -		15.	1.	15.
A lucro ulteriori execution:		15.		

A lu-

	Pisarz		Do skrzyni	
	Zło:	gro	Zło	gro
A Lucro ultimariæ executionis - - -		15	3.	
A Lucro iterato ultimariæ		15	5.	
A lucrō pœnarū legū videlicet Infamiæ. Captivationis.		15	4	
Od Dekretow Evasionis. Dilationis Infirmitatis suspensionis adcitatorum, Inquisitionis	4.		2.	
Od Dekretow comprobationis juratoriæ, comportationis executionis per omnes instantias, Reinductionis, cassatæ seu approbatæ Exdivisionis, Cassatæ Inscriptionis, Cassatæ seu approbatæ sententiæ Terrestris seu Castrensis, Incompetentis actionis, extraditionis rerum vel subditi, y tym podobnych. -	6.		2.	
Od Dekretu cōdescensionis per utramq; Partem -	40		6.	
Od Dekretu ex Cōdescensione, od Dekretu lectis Inquisitionibus, violentiarum, In causa necis; deductionis Nobilitatis. - -	30		6.	
Od Dekretu solutionis summæ ad Inscriptiones seu contractus. - -	6.		2.	
Od Dekretu liquidationis & collocationis jurium in causa potioritatis, od każde-				go

	Zło	Gro	Zło	Gro
dego Tysiąca po złotych 3. Ziemstwu a do skrzynki od całego Dekretu, - -			6.	

W Kancellaryi Ziemskiey Trybunalskiey.

	Zło:	Gros:
Od Publikaty, od Extraktu iednego arkusza z Induktą, tak żeby in una facie było wierszow dwadzieścia ordynaryinym nierozwiozłym charakterem. - - -	1.	
Woźnemu od Publikaty Kondemnaty jakiekolwiek		6.
Od Pieczęci - -	1.	6.
Za Blankiet na Pozew - -		
Od wpisu w ktorykolwiek Regestr	1.	
Od Suscepty zapisow *Perpetuitatis* cujusvis - - - -	2.	
Ab Inscriptionibus temporalibus, scilicet obligationis Bonorum simplicis debiti. - - - -	1.	
A roborationibus contractûs seu scripti, & Advitalitatibus à qualibet parte. - - - -	1.	
A *Protestationibus*, Manifestationibus in copia porrectis. - - -	2.	
Ab Arestis inscriptis, *Plenipotentiis* pro uno Anno. - - -	2.	
Ab Oblatis inscriptionum quarûvis	2.	
A Præsentatione cadaverum cũ ob-		ducti

	Zło	Gro
ductione vulnerum & proclamatione Homicidarum. - - -	3.	
A Woźnemu. - - - -		15.
Ab Oblatione Privilegiorum & quorumvis reſcriptionum ex Cancellaria Regni. - - - -	4.	
Od ktorych wyięcia per extractum od arkusza po złotemu iednemu. -	1.	
Od Pieczęci tychże extraktow.	1.	

Od inszych zaś Oblat z Ziemſtwa, albo Grodu, przychodzących do Akt Trybunalſkich po złotemu.

A od Extraktow ich ut ſupra od arkusza po złotemu; także od zapieczętowania ich po złotemu.

Nad ten zaś Inſtruktarz, żaden żeby ſię więcey przez ſię, ani przez ſubordynowane Osoby brać nieważył. A gdyby quocunq; modo wziołtedy ad Inſtantiam ukrzywdzonego per Terminū tactum, ſeu per citationem odpowiadać z każdego Regeſtru, etiam pænalium powinien w Trybunale. & comprobanti parti deferenti, że od niey więcey wzięto, Sąd in triplo wrocić nakaże, una cum Privatione Offici tego, komuby to dowiedziono & pœnis personalibus ſkarze.

Inkwizycye w Trybunale in cauſis facti mere violatæ ſecuritatis gdy będą wywodzone ſtrony niewięcey ſłuchaiącym Inkwizycyi Deputatom, nie każdemu zosobna, ale wszyſtkim od każdego świadka dadzą po złotych ſześć.

Żeby zaś ta Redukcya płacenia Adjudicatorum, y Grzywien każdemu innotescat, poſtanawiamy aby Ziemſtwa obojey Prowincyi przy-

Rege-

Regestrach na Tablicy y w Kancellaryi Ziemskiey zawieszać oneż na każdy Trybunał Regentom swoim nakazywały.

TRYBUNAŁY SKARBOWE.

Trybunał w Radomniu y w Wilnie na rachunek y dochodzenie retent, podatkow Rzeczypospolitey, *Ab An:* 1609. inclusive, na ktory przy Podskarbich oboyga Narodow mianowani ią Deputaci z Senatu, y z Koła Poselskiego, Koronni do Radomia, a Litewscy do Wilna.

Ordynacya Iego Taka.

Wszystcy Szafarze, Poborcy y Ekonom Arędarz Pruski, y wszystcy iakiekolwiek kondycyi ludzie, ktorzy ieno cokolwiek z tych podatkow iakimkolwiek sposobem powierzoną sobie do wybierania onych mieli albo maią, także starostowie albo ich Urzędy, przy ktorych pieniądze iakie z Delat podatkow niewydanych lubo też y Delaty in executionem nieprzywiedzione znayduią się y tych wszystkich ktorychby iuż niestawało, Potomkowie y wszystcy zgoła in genere, przy ktorychby ieno cokolwiek zatrzymanych kontrybucyi pospolitych, quocunq; nomine, w Uniwersałach poborowych nazwanych *ab A.* 1609. inclusive naydowało się, y ktorzyby ich wedle uchwały Seymow przeszłych do rąk poborcow w Powiatach y Woiewodztwach swych niewydawali, przez Deputaty ad hunc solá Actum naznaczonemi stawić się maią, przed Koronnemi w Radomniu a w W. Xięstwie Litewskim w Wilnie y dostateczną liczbę uczynić, y to wszystko cokolwiekby się przy nich podatkow Rzeczypospolitey

pospolitey znaydowało z wiadomością tychże Deputatow do rąk pomienionych *PP. Komissarzow* tamże peremptorie bez wszelakiey odwłoki oddać A PP. Podskarbiowie przerzeczeni *Regestra* te, ktoreby do tych spraw potrzebne mieli, przywieść tam na ten czas, albo przez Pisarze swe przysłać maią ktory pod przysięgą Skarbowi Rzeczypospolitey, uczyniono, wierne wszystkie Retenta, tak inszych wszystkich podatkow, iako y kwarcianych, onym wiadome na Regestrze nikogo nie ochraniaiąc podadzą, według tego; iako na teraźnieyszym Seymie było pokazano przez nich, y to co *Podskarbiowie* wybrali, na Seymie po okazaniu Rachunkow oddać maią. Ciż Deputaci *Koronni* w Radomiu, a Litewscy w Wilnie zasieść powinni na zaiutrz po S. Iagniszcze, y absentia nõnullorum non obstante, *Pierwszego* dnia przy zasiadaniu przed Urzędem Grodzkim Radomskim w Radomiu, a w W. *Xięstwie* Litewskim przed Urzędem Grodzkim Wileńskim przysięgę uczyniwszy za wydaniem *Roty*, ktora taka bydź ma: Ia N. przysięgam *Panu* BOGU Wszechmogącemu, iż sprawiedliwie ten Urząd mnie poruczony odprawować będę, Uznanie około *Retent* z podatkow pospolitych, y z kwart zatrzymanych czynić będę wedle sumnienia swego, nikogo nieochylaiąc, y to wszystko co się z tych Retent pokaże wyciągnowszy; wiernie y sprawiedliwie do Komissarzow oddam, y przy sobie nic nie zatrzymam y upominkow od żadney strony brać nie będę tak mi Panie BOZE dopomoż y *S.* Męka Iego. *Te* powinność przez Niedziel trzy przykładem De-

putatow kwarcianych oprawować maią; tali authoritate, iako ma Trybunał Koronny. W sądzeniu spraw skarbowych zachować się maią według porządku Trybunału Koronnego, a Dekreta ich takiey wagi też maią bydź, iakiey Trybunalskie Koronne; kwity Podskarbiow Rzeczypospolitey, Komissarzow y Szafarzow w mocy zachowano, in quantum im wybieraniu pieniędzy poborowych należało, ktore kwity racyą Podskarbich likwidować się maią aby się ukazało, ieźli się wszystko na to obrociło? na co były te podatki uchwalone, tak że y kwity z Woiewodztw, za zezwoleniem Szafarzow dane, w mocy zostawiono, aby bez Dyskwizycyi przyięte były. A ktorykolwiek z tych wszystkich (ktorym Termin na czas wyżey opisany loco citationum bydź ma) Summę, iaka na liczbie zostanie tamże zaraz cale od Podskarbich y Deputatow oddać będzie wszystko powinien, sub pæna Duplicis pensionis, & pæna Bannitionis ex instantia Instigatoris & delatione Podskarbiow decernenda. A ieźliby się ktory z Poborcow, Ekonomow Szafarzow, Arędarzow, na ten czas y mieysce nie stawił y nie uyścił, taki każdy ex delatione Thesauri ad instantiam Instigatoris in pæna Bannitionis & confiscatione Bonorum condemnabitur. A tak owych Poborcow żadna sublewacya ratowac niema, Starostom zaś ktorzyby ad rationem reddendā iakichkolwiek Prowentow należeli; zwłaszcza z dawnieyszych Retent *ab A. 1609.* na Trybunał teraźnieyszy *Piotrkowski* y Lubelski Koronny, a w W. Xięstwie Litewskim za Dworem Forum naznaczoną. Pieniądze wszystkie, ktore z uznania

z uznania Deputatow do PP. Kommissarzow oddane będą, maią bydź zaraz na zapłatę Zołnierzom do Lwowa y do Bydgoscy y do Wilna odesłane, y oddane y niemaią bydź na co inszego mimo te woyska sub pæna peculatûs obrocone. Dekreta Sądu tego Pisarz Grodzki Woiewodztwa y Grodu tamecznego wpisować, a stronom potrzebuiącym pod Pieczęcią Grodzką z podpisem dwu na to od nich deputowanych, sine solario wydawać ma. Solaria Deputatom tym, po Groszu od złotego, de suo powinni płacić ci, w ktorych się podatki Rzeczypospolitey temere zatrzymane znaydowały, do tego y win przysądzonych połowica należeć im ma, a drugiey połowicy Podskarbiowie y Pisarze ich na rozchod wszelaki y odwod pieniędzy obracać maią. Ieżliby więcey tych retent, do Lwowa należących, nad same dwa kroć sta tysięcy y pięćdziesiąt Tysięcy złotych zostawało, tedy to Deputaci do rąk swoich wziowszy, do Seymu blisko przyszłego przy sobie zostawić maią. Albo iezliby Smoleńskiemu Zołnierzowi zapłaty nad podatki im naznaczone niedostawało z tych retent dołożono y do Bydgości odwieziono bydź ma. a tych pieniędzy Deputaci mimo to, na nic inszego obracać niemaią sub pæna peculatûs. 1613. f. 6.

Reassumowano znowu ten Trybunał w Radomiu dla Retentow *ab A.* 1609. y Deputatow mianowano; A ci ktorychby były liquida jura Fisci od Instygatora Koronnego pozywani bydź maią czterma Niedzielami przed Terminem warowano, przy tym aby żaden Poborca ani Arędarz iakich kolwiek Rzeczypospolitey podatkow Deputatem na

Rez ten

ten Trybunał niebył. A ieźliby ktory taki się znalazł aby mieysca między Deputatami niemiał, Także aby y Pisarz Polny ratione kwarty tamże liczbę uczynił 1620. *f.* 19. Ale ten dla Woyny *ad Annum* 1622. limitowano cum Reassumptione ad hunc solum Actum Konstytucyi o Trybunale Radomskim *A*, 1613. & 1618. & cum declaratione: że ma trwać Niedziel sześć, y że Rotmistrzow rekognicye, utwierdzone Attestacyą Hetmanow Koronnych, o zaciągu poczonego y porachowanego Żołnierza, y czasu służby, maią bydź przyimowane nie wtrącaiąc w te Rachunki żadnych tak Rotmistrzom, iako y Żołnierzom, kontentacyi, tylko każdego stipendium Millitare, Konstytucyą warowane. 1621 *f.* 13.

Ktoby in tempore & loco pieniędzy Rze zypospolitey powinnych niedał, takowy (etiam Successores ejus, ieźliby ktorego niestało) non recedendo à Judicio triplicem pensionem zatrzymaney summy inkluduiąc w tę, effencyalną summę, in instanti do Skarbu Koronnego zapłacić ma, & aliis pœnis Konstytucyą *A*, 1613. sancitis exsententia Judicii podlegać ma *Ibidem f.* 15. Retenta kwarty tak iako Retenta poborowe tamże præmissa citatione ad instantiam Instigatoris, sądzone być maią y takaż pœna ma decerni triplicis pensionis *Ibidem.* Szlachcic z gołoconey w Miastach mieszkaiącey lichwę biorącey Forum w Radomiu Towarzysz gdyby pieniądze wziął nieostawił się na Woynie, ma bydź karany pœna peculatus, Urzędy wszelakie, maią na nich pœnas exekwować, tanquam in causa Reipublicæ. 1613. *f.* 16.

Kom-

Kommissarz Woienni maią dać Attestacyą do Trybunału iakie pieniądze Skarbowi do Woyska zaniesli, Poborcy zaś iuramentem komprobować iako monety drożey niedawali do Skarbu iak brali, Item iako zysku na tych pieniądzach niemieli *ibidem* Litis expensa maią płacić *Retentores* w dochodzeniu *Retentow* *Ibidem*. *Pro non facta executione iudicatis* Radomien: *Starostowie*. 2 *Regestru* Woiewodztwa swego maią odpowiadać w *Piotrkowie* y Lublinie. 1629. *f.* 10.

Do Kommissyi dwoch Deputatow z Woyska; Kommissarze *Rotą Trybunalską* przysięgać maią przyoawszy: że podatkow, o ktore sądzić będę niewinienem, y poborcy albo Administratorowi podatku Woiewodztwa albo Ziemi nie oiey, y żadnemu Retentowi *Protek* yi czynić, a Rekognicye żadne do Skarbu niekomponowałem, y cōponere nie będę, wyznać będą powinni. &c: 1662. *f.* 4. *Ibidem* Ciż Kommissarze utriusq; authoritati według *Regestru* ręką Marszałka podpisanego, Pułkom y Chorągwiom popłacać powinni według obrachowania się in facie. *Ibidem*. 1662. *f.* 4.

Trybunał Radomski, żeby nominationem Chorągwi, Woiewodztwom y Ziemiom uczynił, y do zapłaty juxta proportionem podatkow æqualiter applikował postanowiono. 1667. *f.* 9.

Trybunał Skarbowy w każdym Roku sześć niedzielny w Radomiu naznaczony, między Seymem a Seymem, ktoremu kadencya præfixa w Poniedziałek po Swięcie *S.Stanisława*, do ktorego z Senatu ieden Biskup y *Senatorowie* Swieccy deputowani, ex Requestri zaś ordine ci, ktorych

Woie-

Woiewodztwa y Ziemie, podług zwyczaiu, na zaiutrz po Seymikach Deputackich, od siebie Salariandos obiorą, odprawować się ma, in assistentia W. Podskarbiego W. Koronnego, lub Officii ipsius. Rotą Trybunalską Kommissarze przysięgać maią, według Konstytucyi Trybunału Skarbowego A. 1665. z Przydatkiem w Konstytucyi teraźnieyszey, de Disciplina Militari wyrażonymi, przed Ziemstwem Sędomirskim, lub vacāte hoc Judicio przed Urzędem y Grodem Radomskim, po obranym è medio sui Marszałka, seclusâ præsentia W. Hetmanow in præsentia & assistentia Kommissarzow Woyskowych, dwoch z Polskiego, a iednego z Cudzoziemskiego Autoramentu y we wszystkich materyach ad sphærā jurisdykcyi swoiey należących, juxta normam dawnieyszych Trybunałow Skarbowych sprawić się nieinteressuiąc się do Dyspozycyi Woiewodztw y Ziem, respektem czopowego, z szelężnego, ktore absq; ullo gravamine Miast y Miasteczek Krolewskich, Duchownych, y Szlacheckich, & absq; impositione injuriosa arbitrariarum Summarum exigi może medi, ante beneplacita tychże Woiewodztw. 1717. f. 60

Trybunał Skarbowy sześćniedzielny pro eodē tempore & loco, według Konstytucyi A. 1717. do przyszłego doszłego Seymu, per cadentias solitas postanowiono, ktoremu Trybunałowi wszelkie fącita w Konstytucyi A. 1717. Titul. Trybunał Skarbowy, opisane, exekwować, likwidacye z Chorągwiami y Regimentami, aby się żadna defraudacya w kompletach nie działa, przy Deputatach y Pisarzu skarbowym czynić zlecono. Tenże Trybunał

nał w żadne materye, prawem sobie ad exequēdū niepodane, wdawać się niepowinien ani też takich deklaracyi; ktoreby się na Konstytucyach niefundowały, pisać żadnych impozycyi na Skarb, y na Woiewodzctwa, y nikogo niema stanowić, sub nullitate attentatorum; Traktamenta zaległe wypłacić, in futurū zas, tollendo implikancyą Skarbu, aby W. Podskarbi W. Koron: 20000. złp. na dyspozycyą Trybunału Skarbowego, quotannis wypłacał, postanowiono. z ktorey Summy na każde 10000. złotych in parte na Deputatow Chorągwianych y Regimentow, także y Dyrektora y inne osoby, obsequio Trybunału Skarbowego destynowane. Na expensa Izby Kommissarskiey Trybunału solitą 13500. złotych quotannis W. Podskarbi W. K. providebit, z ktorey to summy W. Inflygatorowi lub Viceinflygatowi Koronnemu, ktory z nich ab inchoatione Trybunału, aż do zakończenia będzie præsens. 1500. złotych naznaczono, oraz exekucyą Konstytucyi A. 1717. Tit. Trybunał Skarbowy, w interessie Krolewica IMCI. Iakoba nakazano, y Konstytucye Annorum. 1676. 1677. o Trybunałach Skarbowych Radomskich reassumowano A 1726. f. 8.

Plura o Trybunałach in Ładovio & volumine Legum.

TYTUŁY.

Tytułow żadnych, ani świeższych ani dawnieyszych, ktoreby æqualitatem Nobilitatis znowu się miały, zażywać, ani nowych upraszać nikt niepowinien, w Kancellaryach Krolewskich Grodzkich, Ziemskich

Ziemskich dawane, ani przyimowane bydź niemaią; oprocz tych, ktore są w Unii przyięte. Paritati iednak juris & æqualitati ordinis equestris iako dawno, tak y teraz podlegać maią. perpetua lege cautum. 1638. f. 9.

Declaratur iż ta Konstytucya A. 1638. o Tytułach, perpetuo ma trwać, y że na te Tytuły, ktore w W Xięstwie Litewskim Unia y Inkorporacya Woiewodztw, Kiiowskiego, Wołyńskiego, Bracławskiego, zostały, nieściąga się: salva per omnia paritate & æqualitate juris, pænæ cõditionis, & præeminentiarum z Stanem Szlacheckim. że iako Xiążęta tak y Szlachta, pro uno Statu equestri bydź maią. 1641. f. 8.

Znowu Tytuły Cudzoźiemskie, iako to Principatus, Comitatus. y wszelkie inne, także Herby, Pieczęci, ktoreby supra æqualitatem Nobilitarem były w Państwach tych, zażywać zakazano sub pæna perpetuæ Infamiæ, o co Forum ad cujus vis Instantiam w Trybunale Koronnym; salvis Titulis ktore z Unią W. Xięstwa Litewskiego y z Inkorporacyami Woiewodztw niektorych do Korony wedle Konstytucyi A. 1638. & 1641. weszły. 1673. f. 28.

Inne żeby sobie nikt zmyslić nieważył się iako Szlachetny Łuba co Carowiczem Moskiewskim uczynił się. 1646. f. 11. Plura in Ladovio.

VADIA.

Vadia między Osobami Szlacheckiemi, także między Szlachtą a Osobami Mieyskiemi. Krol dawać może, o ktore Szlachcie Forum tylko w Ziemstwie, a per appellationē w Trybunale. 1588. f. 458. Urzę-

URZĘDY.

Urzędowy dostoieństw Krol przyczyniać nie ma ani umnieyszać. 1550. *f.* 4.

Toż warowano Ziemiom Podlaskiey, Wołyńskiey y Xięstwu Kiiowskiemu; że vacantia Obywatelom tamecznym Szlachcie *Possessyą* maiącym, co się ma rozumieć y o Duchownych utriusq; *Ritus* rozdawane bydź maią. 1569. *f.* 153. & 160. *atq;* 167.

Urzędy oboyga Narodow wcale zachowano declarando, że ich *K*rol umnieyszać y zatrudniać niema, y że one ludziom stątecznym, godnym y zasłużonym oboyga Narodow, a nie cudzoziemcom dawać powinien. 1576. *f.* 277.

Wakancye wszelakie, Urzędy Dignitarstwa *K*oronne y *D*worskie, iako w Koronie tak w W. Xięstwie Litewskim y w Państwach do nich należących, według *P*rawa, przysięgi y zwyczaiow dawnych, nieczyniąc w tym żadney zwłoki Krol rozdawać maOsobom zasłużonym, y godnym, y dopuszczać niema inszym Osobom prywatnym, żeby się w Urzędy ich y powinności wdawali. 1607 *f.* 833.

Urzędy Koronne y W. Xięstwa Litewskiego także Dygnitarstwa: Krolowie. Władysław. IV. Ian Kazimierz, Michał y Ian III. August II. każdy in *P*actis suis Conventis. wcale przy dawnych *P*rawach, Władzach & juxta usum *L*egum & formæ *R*eipublicæ zachować obiecali, Prerogatyw y Prowentow, tak actu będącym, iako y tym, ktore podawać będą, żadnym wymyślnym sposobem, uymować niepozwalaiąc, y żeby się w nie prywatne Osoby niewdawały przestrzegaiąc. *T*ak wszela-

kie

kie Urzędy Dworskie, Koronne, y W. Xięstwa Litewskiego, ktore są przedtym in usu bywały; y tako iako utrumq; statum in possessione zostały, pacifice konserwować, y żadnego umnieyszego w tym nieczyniąc rozdawać; y każdemu z Urzędow Dworskich, mieysca naznaczać y wszykie Urzędy Dworskie Duchowne y świeckie, przy Prawach ich zachować obiecali. In Pactis Krola IMCi. Michała, y Krola IMCi Iana III. ieszcze to dołożono iest: Iż przysięgi Urzędnikow Wielkich Koronnych iako y Pieczętarzow, Marszałkow, Hetmanow, według Exerbitancyi maią bydź przywiedzione. W exorbitancyach zaś warowano tak: iż Krol wszystkie dostoieństwa, Godności y Urzędy, tak większe iako y mnieysze, Koronne y W. Xięst: Litewskiego uprzywileiowane, według dawnych Praw y zwyczaiow y: używania przy swoiey władzy: y bez omieszkania y ubliżenia zachować powinien, y iednemu w drugiego Urząd wdawać się y preiudykować niepozwolił. Także Urzędom Dworskim Koronnym y W. Xięstwa Litewskiego większym y mnieyszym w W. Xięstwie Litewskiem nowym powiatowym y Woiewodztwu Kiiowskiemu mieysce na pierwszym Seymie Coronationis naznaczy. 1669.

Ani Prowentow Dygnitarzom y Urzędnikom Koronnym y W. Xięstwa Litewskiego, żadnym wymyslnym sposobem uymować niepozwoli, y żeby się w nie prywatne osoby niewdawały przestrzegać będzie. *Ibidem.*

Urzędnicy Ziemscy, Grodzkich Urzędow w swey Ziemi trzymać niemaią. 1550. *f.* 7.

Urząd

Urząd dla przyimowania zapisow, do nikogo niema ieżdżić. *ibidem. f.* 7. Excepto Metryki Koronney. *Vide Titul.* Zapisy.

Urzędnikiem Ziemskim, Woiewoda ani Kasztelan w iednym Woiewodztwie bydz niemoże; 1562 *f.* 4. Ani Starosta *Vide Titul.* Starostowie.

Sędzia Grodzki y Podstarości, osiedli bydź maią. 1550. *f.* 7.

Komornicy Graniczni także; y przysięgać powinni na Rokach 1569. *f.* 191.

O osiadłości Urzędnikow y Dygnitarzow *plura Titul.* Senator.

Urzędnikow Grodzkich osiadłość *Vide Titul.* Urzędy Grodzkie. Podsędkowie Ziemscy insimul trzymać mogą. 1658. *f.* 45.

Urzędnikow Grodzkich Piotrkowskich y Lubelskich, Termino Tacto do Trybunałow w sprawach Urzędowych pociągać się niegodzi, ale ordinario processu, iak z inszemi Urzędnikami, postępować trzeba, sub nullitate judicatorum. 1635 *f.* 35.

Urzędnikow Ziemskich Szlachta. liberè obierać ma, to iest: Sędziego, Podsędka y Pisarza, a Krol nikomu takich Urzędow niema dawać, tylko ze czterech Kandydatow iednemu, ktorego wszyscy obiorą. 1550. *f.* 7.

Także y Podkomorzego ma obierać Szlachta *Vide Tit.* Podkomorzy.

Urzędnikow Ziemskich Elekcyą Woiewoda; a in defectu Kasztelan głowny onego Woiewodztwa albo Ziemi, post cessum vel decessum, naydaley w sześć Niedziel, na mieysca zwykłe, zkładać ma, a gdyby Woiewoda takiego do sześć

Nie

niedziel niezłożył Seymiku, Kasztelan powinien o to uczynić. 1588. *f.* 460.

Urzędy Sądowe ætate & intelligentia bene vigentibus, maią bydź dawane. 1562. *f.* 20.

Urzędnicy Ziemscy y Dygnitarze ex delatione *Po*ſtow. & inſtantia Inſtigatoris & privati cujusvis, na Seymie o negligencyą ſprawować ſię powinni. 1565. *f.* 84.

Urzędnicy Ziemscy *Sądowi Koronni*, na *Ro*kach tylko Ziemſkich, podług Statutu przyſięgać maią. 1589. *f.* 517.

Znowu o tymże cum Declaratione: iż Podkomorzy, Sędzia, *Po*dsędek y Pisarz, wszędzie, in absentia Palatini & Caſtellani przed Szlachtą na *Ro*kach Ziemſkich, albo na Leżeniu *X*ią*g*, przyſięgać mogą. 1598. *f.* 692.

Urzędnikow Ziemſkich po wszyſtkiey Koronie porządek, wedle ktorego po Dygnitarſtwach zaſiadać maią, poſtanowiono taki.

Naprzod *P*odkomorzy, potym Staroſta Sądowy, Chorąży, Sędzia, Stolnik, Podczaszy *Pod*ſędek, Podſtoli, Cześnik, Łowczy, Woyſki, Pisarz, Miecznik, potym mnieyſi Woyscy; a w Mazowcu *S*ędzia Grodzki przed Pisarzem, wedle excep*t*, także y *P*odkomorzy Ciechanowski, wedle tychże except zachować ma. 1611. *f.* 29.

Potym znieſiono. Urzędu Grodzkiego przed Ziemſkiemi precedencyą Staroſtow iednak excypuiąc, ktorzy wprzod maią bydź kładzeni. 1613. *f.* 20

Co ſłuży tylko Woiewodztwu Mazowieckiemu, y Ziemi Lwowſkiey, także Wołyńſkiemu y Bracławskiemu Woiewodztwom. *Ibidem.*

Miey-

Mieysce Urzędnikom Zydaczewskim po Urzędnikach Sanockich naznaczono. 1673. *f.* 32. y te Urządy de novo erygowano. Odmieniono potym y po Ziemiacy Halickich y Chełmskiey zasiadać maią nie po Sanockiey. 1676. *f.* 42.

Woyftwa po *Roku* 1538. uczynione, y te ktore Zamkow niemaią tolluntur. 1550. *f.* 5.

Woyscy według ftarego Prawa od pospolitego ruszenia wolni. 1621. *f.* 7. Ciż pod czas Pospolitego ruszenia w Zamkach fiedzieć maią *Ibidem.* 9.

Ciż pod ten czas Urzędowi Grodzkiemu quo ad fecuritatem Zamku præfto adeffe powinni. *Ibidem. f.* 10.

Urząd Vicesgerenta Krolewskiego w Woiewodztwie Mazowieckim perpetuo znieiono. 1576 *folio* 295.

Urzędy dwa Ziemskie, ani Ziemski oraz z Dworskiemi trzymane bydź niemogą. Ani Urzędy oboyga Narodow, Koronne y Ziemskie, per ceffiones chodzić maią; *W exorbitancyach na Seymie Electionis Krola Michała.* 1669.

W Woiewodztwie Ruskim, w Ziemi Halickiey na Powiat Kołomyiski extendowano Urzędy y w innych niektorych Woiewodztwach, iako to w Podolskim, na Powiat Czerwonogrodzki.

Urzędy Woiewodztwa Smoleńskiego y Powiatu Starodubowskiego Ziemscy y Grodzcy in executione Decretorum pari jure gaudent z innemi. 1726. *f.* 6.

Urzędnicy Ziemscy, y Grodzey z Trybunału W. Xięftwa Litewskiego do Inkwizycyi kalkulacyi, weryfikacyi, Kondescensyi naznaczeni, nie-

więcey

więcey tylko po dwoch bydź maią, nieexkluduiąc od tego *Pisarzow* Ziemskich albo Grodzkich solarium od obedwoch stron nad zło. 300, pro sorte iednego wyciągać niepowinni, sub pœna restitutionis in duplo, & privationis ab activitate na Rok ieden czyli więcey. Swiadectwo, aby nikomu nie rewelowali, y własnemi rękami aby one pisali, Actũ zaś inquisitionis, singulis suis bene munitũ, do Trybunału Stronom wydawali y odsyłali, ktorym Urzędnikom obiekcya *K*ondemnaty, Actũ Inquisitionis præpedire niemoże A gdyby defectuose odprawiona była Inkwizycya przez Urząd, tedy eo casu inszy Urząd ma bydź naznaczony a ci ktorzy defectũ Inquisitionis causarunt, salariũ wzięte wrocić, & sumptus ex eadem ratione causatos, nadgrodzić maią. A w żadnych sprawach, więcey nad dwie Inkwizycye Sąd żaden uznawać niema *Konfit. Litew.* 1726. *f.* 7.

Urzędnicy circa Condescensionem, & Ministeria sua vicariam potestatẽ Regiã representuiąc, omnimoda securitate & immunitate zaszczycani bydź powinni. Obwieszczenia czterma niedzielami wydawać Relacyą, onych in proprio Districtu: ubi Bona executioni podległe consistunt, zeznawać kazać, in triduo Generałom maią y sąsiadom y mieszkańcom o ziachaniu swoim opowiadać, intromituiąc zaś Aktorow w dobra executioni podległe. Inwentarze przy listach Podawczych, poddaństwa, powinności, onych krescencyą, sprzęty domowe spisać powinni, sub pœna suspensionis ab activitate & Officio, & restitutione damnorum, *Konst. Litt.* 1726. *f.* 77.

Urzę

Urzędnikom, aby się z nich żaden nieważył wydawać Blankietow na extrakty y wypisy z Xiąg sub privatione Officii, w W.Xięstwie Litewskim zakazano. *Konstitucya Litewska* 1726. *f.* 81.

Urząd proprii Districtûs, gdyby quo casu nie przyiął protestacyi, tedy protestantibus wolno będzie w naybliższym Grodzie, one do Akt ingrossować, ktora takiego waloru ma bydź, iako by in Actis proprii Districtus zaniesiona była. Urząd zaś ktory takowey nieprzyiął protestacyi, Termino tacto w Trybunale sądzony, & prævia deductione sufficienti karany bydź ma *Konst: Litt:* 1726. *f.* 81.

Urzędnikami Sądowemi, ani Grodzkiemi, ani Ziemskiemi *P*atronowie poki są *P*atronami bydź niemaią, a *D*eputatem na *T*rybunał, aż we dwie lecie po zaniechaniu tey professyi K.L. 1726. *f* 29

Urzędnik Szlachecki, w pospolite *R*uszenie szkodę Pańską poprzysiądz może.

Urzędy Grodzkie Owrucki y Zytomirski, lubo niemaią *S*ądow swoich, tylko Susceptę Grodową, iednak maią facultatem odprawowania exekucyi.

U S T A W A.

Ustawy Kupcom y Rzemieśnikom, Woiewodowie y Starostowie czynić maią, pod winą w Statucie opisaną. 1562. *f.* 28.

Przynaymniey dwa razy w Rok, Woiewodowie, albo ich *P*odwoiewodzowie wezwawszy do siebie Starostow Mieysc onych na ktorych ustawy y ceny czynić będą; albo ich *P*odstarościow także y Dygnitarzow y Urzędnikow Ziemskich ktorych

rych na ten czas snadnie dostać będą mogli. na Ratuszu Miasta przednieyszego w Woiewodztwach swych, a w Ruskim y Mazowieckim Woiewodztwie, w każdey Ziemi. ma bydź czyniona przy Urzędzie Mieyskim. 1565. f. 96.

Maią ustawić wszystkie rzeczy, ktore się w tych Państwach rodzą y ktore robią, okrom zboża także y obce, wedle świadectw prawdziwych y dowodow. iakie są ceny y przedawania tych rzeczy w cudzych Ziemiach. A ieźliby kto inszym iakim nie zwyczaynym obyczaiem y formą rzeczy rzemieśnicze mieć chciał tedy tak zapłaci iako się z Rzemieśnikiem będzie mogł zgodzić y ztargować. Ib.

Ustawa w głownych miastach uczyniona, po Miastach y Miasteczkach Krolewskich, Duchownych y świeckich, publikowana bydź ma, y na pismie wszystkim wydana, a ktorzyby ieno chcieli wedle ktorey we wszystkich Miastach Miasteczkach wszystko czyniono y przedawano bydź ma. Ibid.

Ustawę ktoby przestąpił, albo iey nietrzymał, przez Woźnego albo Podwoyskiego, sługę prawnego Woytowskiego, przed Burmistrzem Miasta albo Miasteczka w ktorym ustawę przestąpili, peremptorie pozwany bydź ma, a Burmistrz bez wszelakich odwłok takiego przestępnika, winą 14 grzywien karać powinien, ktorey winy połowica Woiewodzie, a druga połowica stronie instyguiącey cedere ma. Ten zaś ktoryby się przał a niebyły by nań świadectwa dostateczne, corporali § Juramento evadet. Ibidem. Ustawy w Mieście głownym uczynioney, gdyby Burmistrze Miast y Miasteczek Krolewskich nieprzestrzegali przez Woiewodow,

wodow albo ich Podwoiewodow. peremptorie na Ratusz przednieyszego Miasta pozwani, y winą 100. grzywien Polskich toties, quoties niedbali w Urzędzie swoim znalezieniby byli, karani bydź maią, ktorey winy dwie części Fisco Regio, a trzecia Woiewodzie bydź ma, salva appellatione post Curiam stronie, ktoraby się ukrzywdzoną bydź rozumiała. A ieźliby appellacya niebyła uczyniona, sprawa ma remitti pro executione do Starosty własnego, ktorą Starosta on, sub pœna 100. mar: uczynić będzie powinien. Burmistrzowie zaś Duchownych y Szlacheccy, przed ich Panow, albo Urzędnikow, maią bydź pozywani y takoż winą iako Krolewscy karani, ktorey winy połowica Panu a połowica stronie instyguiącey cedere ma. *Ibidem*

Woiewoda także sprawiedliwość z Burmistrza Miasta albo Miasteczka Krolewskiego czynić powinnien, sub pœna 100. mar: modò qui supra luenda *Ibidem*.

A Panowie Duchowni y Swieccy sub pœna 14. mar: O co Forum z niemi peremptorie w Ziemstwie, salva appellatione vel motione do Krola, ktorey winy połowica Sądowi. a połowica stronie powodowey cedere powinna. *Ibidem*. Deklarowano to Prawo: iż ukrzywdzony od Rzemieśnikow, ktorzyby nad ustawę Panow Woiewodow drożey rzeczy swe przedawali, naypierwiey deferować ma do Urzędu Woiewodzego, przy ktorym ukrzywdzonym Urząd Woiewodzy ma posłać do Urzędu Mieyskiego po dalszą exekucyą wedle Konstytucyi, A in absentia Urzędu Woiewodzego

iewodzego, Urząd Mieyski, gdy takowy ukrzywdzony skarżyć się będzie. super transgressore executionem czynić powinien, 1578. f. 340. O tymże Burmistrzom o nieczynienie sprawiedliwości insze Forum naznaczono, to iest przed Woiewodą y Starostą, albo in absentia przed Urzędami ich; ktore obadwa sine ulla dilatione, takowe sprawy, quotiescunq; przypadną, spoin ie na Ratuszu odprawować maią. A ieżliby wątpliwość iaka albo rożność między temi Urzędy. de sententia ferenda była, Krolewskiey Informacyi per literas dosiągać sumptem Mieyskim maią; ktorą ieżliby intra spacium duodecem vel Rege extra Regnum existente 18. hebdomadarum nieprzyszła, sententia Palatini eo ipso rata erit, & transibit in rem judicatam, 1581. f. 378.

Przy tym obiaśniaiąc y do rzetelney exekucyi przywodząc Konstytucye, tak dawnieysze iako y świeższe de pretiis rerum, postanowiono: aby PP. Woiewodowie, albo Urzędy ich przy Starostach albo Podstarościch y innych Dygnitarzach y Urzędnikach Ziemskich. ktorzyby się na ten czas zachali, przy Radzie Mieyskiey na Ratuszu przednieyszego Miasta swego Woiewodztwa, dwa kroć do Roku, pierwszy raz w Poniedziałek Srodoposny, drugi raz w poniedziałek naybliższy po S. Franciszku, Ustawy czynić powinni byli, wcale zachowuiąc Urzędy Marszałkowskie y władzę ich, przy Boku Krolewskim rezyduiących. A gdzieby na czas naznaczony PP. Woiewodowie, albo Urzędy ich, albo Starościnne, do tych szacunkow stawić się omieszkali, tedy absentia eorum

brum obstante, pro *Termino* praefixo ziachawszy się Urzędnicy Ziemscy, lub z Urzędem Woiewodzym lub Grodzkim; & è conversó gdzieby Urzędnicy Ziemscy niestaneli, przy Starostach albo ich Urzędach, ile się ich zicdzie Ustawy y ceny rzeczom wszystkim przedażnym, oprocz zboż, wezwawszy do siebie Radziec, Ławnikow y starszych z *Rzemiest.* czynić maią. Tamże Łokcie y wagi, garce, kwarty, y miary wszelakie, podług Konstytucyi *A.* 1365. *Titul* Ustawa, na wagi postanowić będą powinni: ktora to Ustawa porządnie spisana, y ręką tych, ktorzy na niey zasiadać będące podpisana y zapieczętowana, do Grodu per oblatam podana, y przez Woźnego publikowana bydź ma, po ktorą Urzędy Mieyskie wszystkich Miast y Miasteczek Krolewskich Duchownych y Szlacheckich, intra decursum quatuor septimanarum do Grodu; do ktorego podana będzie, posłać y one authentice wyłączy publikować, lub przez woźnego lub przez Mieyskiego czeladnika, pod winą niżey opisaną, powinne będą Wedle ktorey Ustawy po wszystkich Miastach y Miasteczkach Rzemieśnicy y Kupcy, y insi wszelacy, wszystko czynić y przedawać maią, pod winą 14. grzywien Polskich, ktorey połowica ma cedere Urzędowi Mieyskiemu, a druga połowica stronie instyguiącey, o ktorą Forum bez wszelkich zwłok delacyi, appellacyi, Processu summario przed Burmistrza, in primo termino tanquam peremptorio bydź ma, salva evasione juratoria *Rzemieśnikowi*, albo Kupcowi, gdyby factum negaret, a iasnych dowodow nań niebyło. A gdzieby Bur-

mistrz w exekucyi y czynieniu sprawiedliwości był niedbały, albo też intra decursum quatuor septimanarum do Grodu Taxę niepostał, albo iey niepublikował, tedy pozwany będą od kogokolwiek do Urzędu Grodzkiego pæna 100. mar: sine quavis appellatione & p osecutione, karany być ma, ktorey połowica Urzędowi, a druga stronie instygującey należeć będzie. *Ibidem f.* 36. *Tandem* vigore deklaracyi Constitutionis 1633. de pretiis rerum, *Kommissya* z Senatu y Koła Polskiego naznaczona, vigore ktorey odprawiła się *Kommissya*. 1643 A. Die 7. Maj w Warszawie y in volumen legum ingrossowana. Kommissarze miasto Taxy mercium exoti arum, ktore u nas taxari niemogą, postanowili: aby każdy Kupiec, szynkarz y kramarz, tak advena, iako incola, tak Chrześcianie, iako infideles iakimkolwiek towarem handluiący w Miastach I. K. M. y *Rzeczypospolitey* in facie Officii Castrensis & Civilis oddał juramentum, a Zydzi coram Officio Palatinali: że towar swoy tak będzie przedawał, iakoby deductis omnibus impensis niebrał więcey zysku. ieno ieżli *Incola* siedm, ieżli advena pięć, ieżli infidelis trzy. od sta. Co się ma rozumieć, aby już z tey kwoty zysku, wychowanie wszystko swoie Familii swoiey, y płacą opatrował, y że cła I. K. M. y Rzeczypospolitey sprawiedliwie oddawać będzie. Kommissyę tę de pretiis rerū obserwować we wszystkich punktach kazano. 1661. *f.* 26. juramenta *Kommissarzow per* Taxam. 1667. *f* 94.

Ustawa Wagi. Funt ma mieć 32 łoty, kamień ma mieć 32 funtow Centnar ma mieć 5. kamieni. 1565 *f.* 94.

Usta-

Ustawa victualium dla Zołnierzy pro ratione loci & temporis, przez Hetmana czyniona bydź ma. *Titul.* Żołnierz, a w pospolitym ruszeniu Kasztelana powinność ta iest, *Titul.* Pospolite Ruszenie. *Plura videantur in Ładovso Titul.* Ustawa.

UNIWERSAŁY.

Uniwersały *Konstytucye* znoszące, ex Senatûs consulto wychodzić niemaią. *Titul.* Senator. Ani na zadne podatki bez Seymow. *Ibidem.*

WĄKANCYE.

Wakancye wszelakie, także Bona jure caduco, donato, inscripto, seu alio quocunq; modo & ratione ad Fiscum Regium injustè & illegitime devoluta, Krol ma rozdawać Nobilibus utriusq; gentis benemeritis, wedle *Prawa* 1576. *f.* 280. Przed Seymem walnym Koronnym immediate przypadłe, na początku tego Seymu rozdawane bydź maią, a gdzieby wątpliwość o Prawie *Krolewskim* była, ma bydź o tym na tymże Seymie kognicya. *Ibidem.* Excipiuntur Mieyskie kaduki ktore dispositioni liberæ Krola należą. *Ibid.* W Poł roku naydaley po otworzeniu Wakancyi a przed Seymem mediate przypadłe naydaley w tydzień po poczęciu Seymu maią bydź rozdawane, czego Posłowie na Seymie popierać maią. 1588. *f.* 468. A ktore pod Seymem przypadać będą, naydaley w tydzień w Seym, rozdawane bydź ma ą A Posłowie Ziemscy przez Narszałka Poselskiego rozdania upominać się powinni przy propozycyi, mianowawszy co wakuie, y do żadnych konsultacyi niemaią przystępować, dotąd rozdane nie będą

dą; a maią bydź dawane ludziom zasłużonym, ætate & discretione bene vigentibus niemaiąc w tym żadnego respektu, ieno zasługi każdego 1607. f. 833.

O tym, że tylko Terrigenis & indigenis stanu Szlacheckiego, æqualitate juris & pæna gaudentibus maią bydź rozdawane, akomoduiąc się we wszystkim, dawnym Prawom de Ducali genere, tak w Koronie iako y w Xięstwie Litewskim. nisi consensu ordinum in contiarium accedente. 1631. f. 4. o tymże in Pactis Krolow Iahmciow Władysława. IV. Iana Kazimierza. Michała, Iana III. Augusta II. *Titul.* Krol. O tymże, że tak w Koronie, iako y w W. Xięstwie Litewskim, w każdym Roku przez cztery Miesiące September, October, Nober, & December zasłużonym w Woysku rozdawane bydź wedle prawa maią, osobliwy w tey mierze wzgląd maiąc na zalecenie PP. Hetmanow, non præjudicando Electioni Urzędow Ziemskich, do ktorych także z woyska obierać wolno będzie na Seymikach zwyczaynych ludzicy functionib, pares, y Starostwom Sądowym *A.* 1668. f. 10.

Wakancyami w Prusiech Krol ma dysponować 1647. f. 36. *Plura Titul.* Urzędy. Starostwa, Dobra, Woiewoda, Kasztelan.

W I C I

Wici iedne za dwoie bez Seymowey uchwały: niemogą bydź wysyłane, ieno iedne po drugich wedle Statutu a około wyzwolenia od Woyny, starodawny zwyczay y prawa pospolite zachowane bydź maią. 1550. f. 5.

WIE-

Wieczności ani Lenna, na Dobrach Krolewskich dawane bydź maią. 1565. *f.* 89. Wieczności od Semowita Władysława y Kazimierza obywatelow Woiewodztwa Belzkiego nadane wątpliwości niepodpadaią, y mogą bydź bez Krolewskiego pozwolenia przez *P*ossessora dysponowane y alienowane *Annô* 1588. *f.* 478.

Także wieczności Woiewodztwa Bracławskiego ważne ią, 1618. *f.* 30. Także Podlaskiego Inkorporacyą nadane ważne są.

WIEZA WIĘZIENIE, WIĘZNIOWIE

W wieży siedzenie iest pœna publica. 1588. *f.* 463. w wieży Mężoboycom starosta folgować nie ma, sub pœna statuti, Sigismundi I. 1540. sancita. 1550. *f.* 4. O tymże cum declaratione, iż piętrow wzgore y kominow dla siedzących gwałtownikow na dnie, niema w nich dopuścić budować, sub pœna 400. mar. o co Forum w Ziemstwie peremptorie totiès, quotiès citabitur, cum Remissione adviciniore Capitaneũ, czego stronie wolno zawsze doyźrzeć, iako głownik y kędy siedzi, sine contradictione Starosty, sub pœna superius descripta 1578. *f.* 333. Wieże Starostowie albo Dzierżawcy naprawić y porownać maią wszędy w Powiecich, aby było wszędzie od okna, ktorym wpuszczaią do wieży, naymniey 12. łokciow głąb 1588 *f* 465

Wieży w Powiecie gdyby niebyło, maią głownik wysiedzieć, w głownym mieście Woiewodztwa, albo Ziemi oney. *Ibidem* W Piotrkowie w Grodzie wieżę Szlachecką pozwolono zbudować składki po gro. 6. z łanu wyiąwszy Dobra Duchow-

ne

wne, ktora ma bydź dawana Urzędowi Starościn-
nemu sub pœna 14. marc peremptorie tamże absq;
Appellatione repetenda. 1611. f. 13.

Wieże Woiewodom y Starostom erygować w W. Xięstwie Litewskim, aby publicam pœnâ homicidæ, post latum Decretum cum parte læsa cõponere niemogła, y każdemu ex Civibus agere wolno było, stosuiąc się do Praw Koronnych w W. Xięstwie Litewskim postanowiono *Konstytucya Litewska* 1690. f. 11.

Więziony nikt niema bydź, a że Prawem przekonany, wedle Statutow y Przywileiow 1550. f. 5. Gdyby Szlachcic Szlachcica do więzienia privatâ Authoritate wziol, ma bydź karany winą 120. grzywien, y na dnie w wieży Rok siedzieć pro pœna publica, iż sobie równego poymał y niewolił, *Titul.* Szlachcic. Toż się ma rozumieć o Staroście; gdyby kogo niesłusznie sub prætextu Officii poymał excepto jure victo, & recenti crimine. *Titul.* Szlachcic. Ale declaratur ta Konstytucya, iż gdyby sługę swego rękodaynego złodzieia albo zdraycę ktory Pan poymał, pod tę Konstytucyą podpadać niema. 1598. f. 705.

Znowu iż Privatis wolno imać swawolnikow od ktorych są ukrzywdzeni; albo od nich Maiętności y zdrowiu niebespieczni, a do Grodu onych oddawać. Ci zaś swawolni rozumieć się mają ktorzy Domy Szlacheckie zaieżdżaią, palą rabuią, morduią, łupią po drogach, Miastach y wsiach y inne okrutne y haniebne facinora, nullo habito respectu committunt 1611. f. 13. Ta Konstytucya służy W. Xięstwu Litewsk: łożnego zaś ieźli Pos-

sessionatum

ſeſſionatum, Nobilem albo Civem de parendo judicato niestawi; albo zastawy, ktoraby damno kor respondowała: Urzędowi nieda. w więzieniu ad decuſionē cauſæ, & ſatisfactionem judicato Urząd zatrzyma. *Salvō* ſtatuto *Thorunenſi*. de violentia in Civitatibus per Nobilem illata. *Ibidſ*-4.

Starostowie albo ich Urzędy w więzieniu będących, maią pilnować naieźnikow, mordercow, łotrow, ſub pœna 200. mar: ad cujusvis inſtantiam, coram vicinjori Capitaneo, abſq; quavis appellatione irremiſſibiliter luenda. *Ibidem*. *f*. 13.

Wieże na głowniki wgłąb na łokci 12, Woiewodowie y Starostowie proprii diſtrictūs vel Palatinatūs reparować, iako też cywilne opatrzyć, lub de novo erygować maią *Konſtytucya Litt*: 1766. *f*. 94. *O Relaxacyach wieży*, *plura Titul*. Relaxacya.

WINO

Po Wino do Węgier żaden z Obywatelow Koronnych iezdzić ani posyłać niema, ale ie na składziech do tego naznaczonych, albo gdzie ſię komu trafi w Polszcze kupować. A ktoby pod iakokolwiek zmową z Obywatelami, albo kupcami pogranicznemi, per ſe vel ſubmiſſas perſonas, ważył ſię tego, takowemu wina non obſtantibus ullis literis Regiis, Starostowie albo Celnicy zabierać maią. W czym ieźliby oni niedbali byli, albo komu folgowali, pœna 14. mar: *Delatori* perſolvenda w ktorymkolwiek Grodzie onego Woiewodztwa. ad inſtantiam cujusvis in primo citationis termino maią bydź karani. A ieźliby upornie tey winy kto niepołożył, ulterius wedle Prawa przeciwko temu pro-

procedetur, wszakże wolno na tymże Roku Podstarościemu albo Pisarzowi Celnemu odwieść się, iż ten Towar bez iego wszelakiey wiadomości przeszedł, albo przemycon. 1578. f. 336. Po Indeburskie. Rakuskie y Swiętowiskie iezdzić wolno, gdyż te składow żadnych niemaią, y przez postronne ludzie do Korony przywożone niebywaią. 1595 f. 645. Znowu aby do Węgier po wina nieieżdżono, a mogą ie zabierać nietylko Starostowie y celnicy, ale każdy Szlachcic (przez ktoregoby dzierżawe prowadzone były) y na swoy pożytek obrocić. A ktoby ie na zmowie z Węgrzynem iakimkolwiek sposobem do Korony przywoził, y sortelne do Domu albo piwnicy złożył, Pœna 200. mar. Delatori persolvenda in quocunq; Officio Castrensi & Judicio Terrestri peremptorie, sine quibusvis dilationibus & appellationibus karany bydź ma. Szlachcic iednak wolno posyłać po wino na swą potrzebę. 1611. f. 8.

Pod takowąż winę podpadaią, ktorzy mnieyszemi beczkami wina przywożą, niżeli cztery baryły wynoszą *Ibidem*. Ale iuż o zabieraniu win inaczey, że ich nikt zabierać niema, tylko Administrator składnego, albo P. Podskarbi. o co Forū na Kwerellach w Grodzie peremptorie. 1635. f. 84.

Znowu że nikt niema iezdzić po nie sub amissione onych w Uniwersałach poborowych. 1611. Znowu że żaden z Państw Koronnych Obywatel, cujuscunq, Dignitatis & præeminentiæ sit, niepowinien do Węgier iezdzić po wina y innych Państw: sub pœna 100. mar: o co Forum Grod vel Ziemstwo.

Pod-

Pod ktorą winę y ci podpadać maią, ktorzy przywożą mnieyszemi beczkami wina, niżeli cztery bateły wynoszą. 1626. f. 10. Reassumowano pomienioną Konstytucyę. 1626. że nikt cujusvnq, Status, cōditionis & præeminentiæ, niema jezdzić po wino sub pæna 1000. mar: y utraceniem wina non obstantibus quibusvis libertationibus ad instātiā instigatoris ex Delatione Thesauri in Officio Castrensi proximiori sine appellatione, ktorey pæny iedna medietas Delatori, a druga Judicio cedere ma, a wina obwinionego w areszcie tym czasem zostawać maią 1643. f. 18.

O tymże, iż nikomu cujuscunq, sit status & conditionis tak stanu Duchownego, iako też Szlacheckiego y kupieckiego niewolno do Węgier y do innych Państw posyłać, ale oni sami maią na składy Uprzywileiowane przywozić, y składne czyli cło według uchwały Seymowey do skarbu Rzeczypospolitey płacić, aby iednak wina niefałszowane y beczki w garcy 60. były, czego Attendentowie skarbowi przestrzegać y doglądać maią, a ktoby przeciwko temu prawu wykroczył, a dowiedzionoby mu dokumentalnie, takowy wina wywiezione traci, ktore Skarbowi zabierać wolno niepatrząc na żadne Przywileie, libertacye, albo prerogatywy Szlacheckie, A nad to pæna 2000 mar: podpadać ma w Grodzie pobliższym, sine appellatione ad instantiam cujusvis vindicandæ w czym skarb albo Administrator składnego, nikomu konniwencyi czynić y pogotowiu pozwalać sub iisdē pænis niepowinien. Lex perpetua. 1616. f. 31.

Win wszelakich Węgierskich, także Małma-

zyi

żyi, y innych trunkow Cudzoziemskich, na składzie kuptonych, niegodzi się przekupniom z wozow do piwnicy zstawiać, aż ie Urząd Mieyski popieczętuie, sub pœna 100 mar: albo utraceniem wina, ieźli 100. grzywien nieprzenosi, którey winy połowica Woiewodzie a połowica stronie insfyguiącey przyiść ma. 1581. f. 374. Konstytucyą Roku 1581. f. 374. o przekupniach wina reassumowano Urzędom Woiewodzym y Starościnnym contra Falsificatores trunkow animadversionem nakazano. *Konstytucya Lubelska.* 1590. f. 16.

Wina przekupniowie szynkować niemaią bez ustawy Urzędu Woiewodzego. 1581. f. 374.

To iest stare przednie po pięć groszy, podleysze po cztery, a młode po groszy trzy, ma bydź przedawane. Małmazya zaś przednia po groszy pięć, podleysza po groszy cztery. także y Muszkatela, Czego Urzędy Woiewodzie przestrzegać maią. 1593. f. 646. Subsequenti tempore, stare po groszy sześć, młode po groszy pięć, Francuzkie po groszy trzy, małmazya po groszy siedym, Endeburskie iako Węgierskie, Wołoskie po groszy dwa, sub pœna 100. mar: o eo Forum ad instantiam cujusvis juxta Constitutionem. 1581. O Ustawach. A. 1611. f. 8. a potym Węgierskie y Ryńskie, niema bydź droższe nad groszy połosma, a Francuzkie nad groszy sześć. 1620. f. 10.

Wina wszelakie na składziech zwykłych, tylko na Rynku, od cudzoziemcow przedawane bydź maią. Czego w Miastach Krolewskich, Starostowie, a w Szlacheckich Dobrach Panowie ich przestrzegać maią sub pœna 100. mar: w Trybunale

ad

ad instantiam cujusvis repetenda. 1593. *f.* 646.

Wina ieźliby Cudzoziemcy na składziech do trzech Niedziel nieprzedali wolno im gdzieindziey one powieść y przedawać. *Ibidem.* Declaratur: iż z niemi na składzie dłużey nad Niedzielę sześć bawić się niemaią, ale na insze składy iachać powinni. 1611. *f.* 8.

Wina Małmazyi, muszkateli zfałszowanych, niemaią Cudzoziemcy wozić, ani żadnego monopolium w tym czynić, ani do piwnic składać, ani do swych Kamienic ktoreby mieli Węgrowie w Miastach Krolewskich sub amissione win, czego w Miastach Krolewskich Starostowie, a w Szlacheckich Dobrach Panowie ich doglądać maią, sub pœna 100 mar. w Trybunale ad instantiam cujusvis persolvenda. 1693. *f.* 646.

Wina Marawskie, małmazye y inne trunki Cudzoziemskie dla pomieszania z Węgierskim, nie maią bydź w piwnicach stawiane, ale w osobnych &c; sub pœna 100. mar: &c: &c. *ultra in Ładov.*

Wina Rakuskiego, Ryńskiego, wiadro ma mieć w sobie 80. kwart a Endeburskiego 03. Kwarty w Uniwersale poborowym. 1578 *f.* 349.

Wina inszemi drogami z Węgier Prowadzone bydź niemaią ieno na Iasliska, Duklę, Rymanow, Sądecz, Biecz, Nowytarg, Krosno, Sambor, Lesko, Stryi, czego przestrzegać maią Starostowie Celnik Koronny y Urzędy Mieyskie, 1589. *f.* 361. Także y na Zmigrod. 1598. *f.* 270. y na Iordanow 1603. *f.* 817. Małmazya y muszkatela na Kamieniec y na Sniatyn iść ma. na ktorych mieyscach od każdey kuffy płacono bydź ma po złoc: cztery do Poborcy. 1578. *f.* 348.

Kto

Ktoby inszemi drogami, nie temi ktore wzwyż opisane są, wina z Węgier prowadził traci one, ktorych połowica na Krola, a połowica na poborce z Szafarzem, lub na Arędarze, lub Delatora iść ma. w Uniwersałach poborowych §Wina Winne składne od każdego pułkufla, płacić ma na składzie ten co ie do Korony przywiozł. po złotych dwa, a ten co ie kupił, y na szynk złożył, z osobna względem czopowego po złotych dwa dać powinien, w Uniwersałach poborowych § Wina.

O tymże potym Konstytucya stanęła, na wieczne czasy, z tą deklaracyą, aby te pieniądze, iako y pobor, na obronę Rzeczypospolitey obracał się. *Ibidem*, *f.* 8.

Znowu o tymże. 1624. aby płacili po złotych dwa &c: &c: Potym po złotych cztery Węgrowie y Kupcy po złotych dwa od beczki aby płacili, a czwarty grosz według w Uniwersału. 1635. *f.* 14.

Na składzie przysiądz ma Węgrzyn, że to wino niezatargowane w Węgrzech, ale swoie własne na przedanie przywiozł 1593. *f* 655.

Małmazyi skład tylko w Lwowie bydź ma 1611. *f.* 20.

Ktoby depaktował y wydzierstwa czynił, takowy przez kupca do ktoregokolwiek Grodu zapozwany, sine quavis admissione appellationis pro Damnis illatis satisfacere ma. luita 100. marc. sub Bannitione in instanti cum refussione Damni succumbenda. dłużey nad sześć Niedziel, ta małmazya na składzie trwać niema, ale kupiec z nią daley ieżdżać ma, tak iak o winie iest warowano. *Ibidem*

ibidem. Plura in Ładovio o rożnych winach.

Kto na składziech od wina zapłacił, ten za pokazaniem kwitu od celnika y poborcy lub Sukole ktora iego, wolen na inszych mieyscach Gdyby zaś takiego kwitu niemiał, wina traci, ktorych medietas iedna Fisco Regio, a druga Celnikowi z poborcą, lub Arędarzowi iść ma. w Uniwersałach poborowych.

W Mieściech składnych Urząd mieyski opisywać powinien, wiele wina ktorego dnia y tygodnia przywieziono y Regestru tego popisywania oddawać. w Uniwersałach poborowych § Wina Odczopowane wino poborca z Urzędem Mieyskim, prævia o tym sub fide & conscientia diligenti inquisitione, pieczętować ma po piwnicach, aby drugi raz od nich nieczopowano. Od tych zaś od ktorych nieodczopowano, exnunc non obstãtibus ullis libertationibus, od każdey beczki po złotych dwa płacono bydź ma. w Uniwersałach poborowych §Wina. *Po* expiracyi roku cokolwiek się naydzie w piwnicach win nieszynkowanych od czopowego wolne bydź maią, składne tylko za płaciwszy na komorach pogranicznych §Wina potym deklarowano: iż poborcowie od win w piwnicach zastanych. niemaią zaraz pieniędzy wyciągać, ale tylko popisać, a potym po expedyowaniu Arędy, porachowawszy się z kupcami iak wiele beczek w piwnicach niewyszynkowanych zostało, czopowe od nich odbierać powinni § Wina Od win nowa akcya na Granicy przy indukcyi aby oddawana była postanowiono. 1659.

Wina do piwnic w Mieściech, Miasteczkach, y na składziech ustawione, za rekwizycyą Arędarza lub Administratora składow winnych; przez Urząd Mieyski, sub fide & conscientia popisane bydź maią 1627 Win rewizya nigdzie niema być broniona. *Ibidem* Declaratur iż ta rewizya nie ma byoć broniona sub pœna 100. mar: in Judicio Tribunalis, inter causas Fisci repetenda ſſ Wina.

Szlachcic od żadney beczki wina, ktorą kupił na swą potrzebę, płacić niepowinien był, w Uniwersałach poborowych ſſ Wina Składy *P.* Podskarbi arędować ma. Potym aby ie in administrationem Szlachcicowi osiadłemu y przysięgłemu puszczano y dołożono ażeby ten Administrator ani sam ani per sub ordinatas personas winem nie kupczył. 1628. potym plus offerenti Szlachcicowi osiadłemu arędować. 1633. *f.* 42.

Winnego składnego, Miast y Miasteczek Possessores prepedyować niemaią, o co Forum w każdym Sądzie. 1643. Winny skład w Dynowie z takiemi prerogatywami iak w inszych Miastach 16 1. *f.* 32. Także w Dobromilu w Nowymmieście, Byblu, Ruckach, Bierczy, y Nowymtańcu, w Babicy, w Nizankowicach, według *Praw* y inszych składow Koronnych circa præjudicia inszych Miast 1647 *f.* 18. ktoby furmanow na gościńcach do swych składow winnych necessytował, za dowiedzeniem tego na Seymie eo ipso prawo składach ma tracić. 1643. *f.* 18.

Po Wina nikt cujuscunq, conditionis do Węgier iezdzić niema, tylko na składach uprzywileiowanych one kupować sub rigore Prawa *A.* 1591 *A.* 1710. *f.* 66. *plura in Ladov.*

Wiel-

WIELKORZĄDY.

Na Wielkorządy kto dał summę po statucie Krola Władysława, nietraci iey. 1562. *f.* 16. kto także po Statucie Alexandrowym ma iakie summy in Castris principalibus, to iest na Starostwach, Sądowych, w Wielkorządach będących zapisane, traci ie. *Ibid.* Ani dożywocia na Wielkorządach po Statucie Krola Władysława ostać się mogą. *Ibidē* Ani zastawione Wielkorządy bydź mogą. 1565. Wielkorządca z Podrządcym swoim, y dwiema Rotmistrzami pieszemi y ze trzema Urzędnikami, bez ktorych się do Wielkorządow obeyść niemoże, od Pospolitego ruszenia uwolniony. 1621. *f.* 12.

WIZYA.

Wizya niema iść in causa simplicis injuriæ, & proprii laboris, tylko in causis Hæreditatis: seu fundum tangentibus. 1588. *f.* 481.

Przy wizyach securitas judicii ma bydź zachowana, y niemaią na nią iezdzić w większym nad 10. Osob poczcie, sub pæna duplici 14. Mar. *Ibid.* Na wizyi przed *K*omornika albo Woźnego na pewny dzień złożoney, y Aktami Ziemskiemi albo Grodzkiemi opisaney gdyby strona niestaneła, sprawę traci. *Exception: Masov.* 1576. *f.* 302.

A gdyby sam Urząd na dzień naznaczony, y zapisany ad expediēdā visionē intercedēte legali impedimento, nieprzyiachał; inny dzień tenże Urząd *P*odkomorski in sequentibus Terminis *T*erreſtribus złożyć, y nań ziachać będzie powinien *Ibid.* Na Wizyi gdyby strona stronie, albo iawnie groziła, albo ią iakim gwałtem od Wizyi odegnała: albo słowy iakiemi nieuczciwemi naigra-

wała tamże przez Urząd maią bydź na niey pœnæ in statuto Regni descriptæ zkazane; y to skazanie ma bydź do Sądu odnieſione, a Sąd za ſłusznym dowodem ma ie potwierdzić, wedle zeznania onego Urzędu; nihilominus on przekazca albo gwałtownik, na pozew ſine beneficio Viſionis alterius, & absq; ulla dilatione, odpowiadać wedle Prawa powinien, *Ibidem*. Od wizyi ten kto wzioł ſobie na nie, niema więcey dać Komornikowi, albo Woźnemu, albo obiema nad groszy trzy. *Ibid*

Po wizyi pozew niema bydź burzony, ale sąd widzenia wyſłuchawszy ma decernere: aby pozwany na pozew odpowiadał, y daley poſtąpić ad definitivam ſententiam, ieźliby ſię iednak widzenie z pozwem głownym, we wszyſtkich rzeczach niezgadzało, iako to: gdyby pozew był o te Dobra, a wizya byłaby na inszym mieyscu albo Dobrach, y maczey nizli pozew obmawia, odprawiłaby ſię, z tey przyczyny idzie utrata pozwu y rzeczy, wedle ſtarego zwyczaiu, *ibid. f.* 303.

Ieźliby zaś ktora ſtrona po ſkazaniu widzenia, poprawiła pozwu ku ſzkodzie drugiey ſtrony, y judicialiter by to zadano było, od ſtrony przeciwney, juramento evadere powinna, iż niepoprawiła, alias rem de qua agitur traci. *Ibidem*.

Gdy pozwany o pooranie roli, albo poſieczenia łąk gwałtownym ſposobem, albo o iakiekolwiek inne krzywdy y gwałty na widzenie ſobie bierze, y po widzeniu, albo też niebiorąc na widzenie factum one negat, y Prawa na onę rolą albo łąkę, albo Dobra, o ktorę iest pozwany, żadnego w Sądzie niepokazuie, ani ſię na pokazanie

iego

iego bierze, odprzyſiądz ſię ma z świadkami, iuxta valorem Summæ & taxā in citatione expensā. A tak tylko od onego gwałtu y ſzkody wolen będzie, ale łąkę albo rolą przerzeczoną albo inne Dobra, o ktore pozew dany był, traci; ktore Aktorowi do poſſeſſyi przyidą, ſine ulla ejus, aut Succeſſorum ſuorum contradictione, bo iuż tak od ſwoich wszyſtkich ſpraw ieźli ktore do tego miał, odſtępuie. Ieźliby zaś pozwany ukazował Prawo iakie, albo obrony prawne, za ktoremi to uczynił, tedy Sąd ex controverſia przyparzywszy ſię ſprawie y ſprawiedliwości y munimentom obojey ſtrony, to co juris będzie decernet. *Ibidem.*

WOIEWODA WOIEWODZTWA.

Woiewodowie y ich Urzędy, Uſtawy Vendibilium czynić maią. *Titul.* Uſtawy. Woiewodow pod czas pospolitego ruszenia powinność. *Titul.* Pospolite ruszenie, 1621. Oprawy Krolowey na Dobra Xięſtwa Mazowieckiego nigdy niemaią bydź czynione, o czym kognicya ma bydź na Przyszłym Seymie. 1581. *f* 382. *Plura o Mazowſſy Titul.* Xięſtwo.

Woiewodowie na Zamkach pogranicznych rezydować powinni pod czas gwałtownego na Rzeczpospolitą niebezpieczeńſtwa & Interregni *Tit.* Staroſtowie, Woiewodztw Ukrainnych Seymiki y Elekcye wszelakie w Włodzimirzu, poki do ſwey poſſeſſyi nieprzyidą. 1659. *f* 46.

W Woiewodztwach Ukrainnych, Kiiowskim, Bracławskim, Czernichowskim, Gimnaſia, Szkoły y Drukarnie ſtawiać wolno, y libere nauki odprawo-

wać, y Xięgi drukować wszelakie in controversiis Religionum sine lesione tamen *Regiæ* Majestatis, absq; scommatibus na Krola IMCi. *W Kommissyi Hadziackiey. 1659. f. 50.*

W Woiewodztwie Wołyńskim causæ potioritatis żadney taxie niepodlegaią, ale ieźliby chciał posterior creditorum vindicare dług swoy in quibusvis Bonis, może primos Possessores wykupić. Dziedzictwa zaś otrzymane przed posledniejszemi kredytorami y legatami, maią in suo zostawać robore, non obstantibus quibusvis Decretis *perpetuæ lex* 1673. *f.* 31.

Woiewodztwo Wołyńskie do Korony przywrocone y przywiley o tym 1569. *f.* 155.

Statutem Litewskim ma się sądzić. *Ibid. f.* 159

W Woiewodztwach, *Ruskim. Podolskim*, Podlaskim, y Ukrainnych niegodzi się Dobr Dziedzicznych wpraszać pro Regalibus. *Titul.* Dobra. *Titul.* Exekucya.

Woiewodztwo Mazowieckie niepodpada pod exekucyą Statutu Alexandrowego, aż do dnia y Uprzywileiowania *Statutow*, y wolności iego za Krola Zygmunta I. za ktorego Panowania do Korony per successionem przypadło. 1562. *f.* 17. Inkorporowane toż Woiewodztwo na Seymie *Piotrkowskim*. 1529. o czym namienia Konstytucya 1598 *f.* 690. Co za securitas Honorum & Bonorū Woiewodztwom y Ziemiom, w ktorych hostilitas Acta popaliła albo zniesione są. *Titul. Szlachectwo plura Titul.* Woiewodowie. Woiewodztwa &c.

WOŁY.

Wołow nie na inszych mieyscach Cudzoziemcy

cy kupować maią, tylko po Iarmarkach pogranicznych *Vide Titul.* Iarmarki 1565. *f.* 93. Ale w Domach Szlacheckich, nieczekaiąc tych Iarmarkow wolno im woły zimowane y Powołowszczyznę według *Konstytucyi*, 1550. kupować, y za Granice bez myta wygnać; ktora wolność y Polskim kupcom służyć ma. *Ibid.* y samemu Szlachcicowi wolno wiecznemi czasy, Woły przez zimę wykarmione za Granicę kędy chce, wygnać bez wszelkiego hamowania. *Ibidem.*

Wołow żaden kupiec Koronny, oprocz cudzoziemcow, niema za Granice wyganiać, sub amissione onych. Czego Staroście czwarta część iść ma &c. *Ibidem*, Reassumowano to, deklaruiąc: iż Starostowie y Dzierżawcy doglądać tego maią. 1566. *f.* 126. Wołow trawnych y karmionych do Gdańska prowadzić niegodzi się wodą tylko lądem 1565. *f.* 94.

WOYTOWIE WOYTOSTWA.

Woytowie y *Szołtysi* woienną służbę powinni 1550. *f.* 5. I w pospolitym ruszeniu. 1621. *f.* 9, O Duchownych Szołtysach, *Titul.* Duchowni.

Woytostwa, Szołtystwa, Rudy, Huty, Kuźnie y Młyny wszelakie na skupie są, gdzie dożywocie niezakroczyło. 1563. *f.* 40. o tymże, że na skupie są. 1598. *f* 689.

Woytostwa, Młyny, *Rudy*, &c. *Rewizyi*, niepodlegaią. 1567. *f.* 137. Ani Lustracyom, 1601. *f* 729

Woytostwa ktore nie są inkorporowane od Starostow, z Starostwem łączone bydź niemaią, lecz zasłużonym ludziom tak w Koronie, iako y w W. Xięstwie Litewskim, maią bydź dawane

1607

1607. *f.* 833 O tymże co y o Szołtystwach rozumieć się ma 1620. *f.* 6. Aże przeciwko Konstytucyom tym subsequenter posteriori tempore Woytostwa niektorym Miastom per appendices, pod Tytułem inszych Konstytucyi inkorporowane & in Volumen legum wpisane są, tedy stosuiąc się do Konstytucyi. 1563. (quæ supra est) na skupie Woytostwa te y Szołtystwa także bydź deklarowano, cõpetentiamquè omnem & potestatem eas redimendi *Donatariis* dano, tak tym ktorzy iuż niektore przedtym od Krola jure advitalitio otrzymali; aboliendo omnes litis pendentias ob prætextum incorporationum exortas, iako y tym, ktorym konferowane będą; Miastom iednak pogranicznym Woytowstwa inkorporowane in suo robore zostawiono, y te także, ktore są expressa lege w Konstytucyi opisane y Tytuły swe osobne maią. 1647 *f.* 8. Declaratur iż nikomu inszemu tak w Koronie iako y w W. Xięstwie Litewskim, ieno ludziom w Woysku zasłużonym rozdawane bydź maią; sub nullitate Przywileiu & revocatione onego, ad Instantiam kogokolwiek z Woyska Collationequè temu, ktoby to deferret *Krolowi*: Wolno iednak tak modernis *Possessoribus*, iako y na potym żołnierzom, te Woytostwa za konsensem Krolewskim. *Personis Nobilibus* przedawać. Ani derogatur Woytostwom, w Ekonomiach Krolewskich y Reformacyi *Krolowey* podległey durante *Reformatione*. ani tym ktore są Miastom, Miasteczkom, lege publica inkorporowane, albo ktore Sądowi Starostowie na podparcie jurydyki trzymaią, Woytowstwa zaś wszystkie, ktore Plebeijæ Personæ prze-

przeciwko Prawu trzymaią, ex nunc pro vacatibus declarantur & benemeritis Zołnierzom rozdawane będą. Possessio iednak nie violenter, ale legitima juris via, w Sądach I.K.MCi adiri ma, prævia exolutione summarum & sumptuum, ktore na Woytowstwach legitime extenduntur. Excypowano iednak Woytowstw dziesięć, przy ktorych Krolowi IMCi wolno ludziey in actuali servitio suo zostaiących zachować. 1662. f. 15.

Warowano, iż te Woytostwa rozdawane bydź niemiały, aż post Dissolutionem związku Woyskowego. *Ibidem.*

Znowu o tymże, declaratur: iż iako innych, tak y Ekonomicznych niegodzi się Plebeiję Personæ trzymać, ale benemeritis Szlachcie rozdawane bydź maiąy Przywileie ieżeli takowe plebeijs wyszły, cassatur, o co wolno czynić w Trybunale inter causas Fisci. *W Exorbitancyach 1669.* Woytowstwa w Ekonomiach od wszelakiey Dystrybuty Hybernowey wolne są. *Ibidem.*

Plura in Ładovło in particulari co komu dano y albo w summie albo per commutationem.

WOYNA.

O Woynie, ani o pospolitym ruszeniu, niema nic Krol zaczynać bez pozwolenia wszystkich Stanow na Seymie. 1576. f. 254. *o tymże iisdem verbis. Ibidem. f.* 275.

O tymże y że Krol Bella offensiva Sąsiadom inferre niema sine consensu omnium ordinum, ieżliby iednak iakim przymierza zgwałceniem, albo niespodzianym a nagłym impetem okazyą dali, na ten czas według przysięgi swoiey y Praw dawnych stara-

ſtaraniem ſwoim obronę obmyśliwszy, za zdaniem Senatu znoſić ich będzie. 1611 *f.* 1. Znowu iż Krol żadney Woyny nullo prætextu wszczynać niema bez proponowania na Seymiki y bez pozwolenia zgodnego, iawnego, y wyraźnego na Seymie wszech Stanow, a to pod obowiązkiem w Prawie wyrażonym. lecz dla gaszenia iakiego nagłego (gdyby przypadło) niebespieczeńſtwa, powinien z dokładem PP. Rad: ktorychby na prętce doſiąc mogł, zabieżeć niebespieczeńſtwom, według powinności Krolewskiey. 1613. *f.* 1.

O tymże lege perpetua warowano; iż Bella offenſiva podnoſić, bez wiadomości wyraźnego konsensu Rzeczypospolitey Krol niepowinien. 1638 *f* 7 Woyny in personis ſuis niepowinni w leciech bardzo podeszli, chorzy, wdowy, minorennes, Duchowni, co Dobra Ziemſkie trzymaią, wyprawić iednak z Dobr ſwoich iako kto przemoże idoneos maią, y chorzy veram infirmitatem ſuam wedle Statutu y czterma świadkami wywodzić powinni. 1621. *f.* 7. I co pogorzeli recenter. Każdy iednak powinien to potym ſamotrzeć poprzyſiądz, co y o Miaſtach pogorzałych, ktorymby libertacya według prawa pozwolona, nie exiurowała, rozumieć ſię ma. *Ibid. f.* 13. Ale Szlachta nieoſiadła co ſummy maią, podług Konſtytucyi. 1578. także Zaſtawnicy wszyscy y Arędarze, powinni podlegać temu ciężarowi. Arędarzom iednak wolno przy Panach, co od nich maietności trzymaią, poczet ſłuszny wyprawić. *Ibidem. f.* 8.

WOYSKA.

Zadnych zaciągow Krol czynić niepowinien, bez

bez proponowania na Seymikach, y wyraźnego konsensu omnium ordinum Seymowego. 1629.

Woysko Pograniczne w żadne Bellum offensivum niema się wdawać z Sąsiadami, bez postanowienia na Seymie walnym wszech Stanow. 1625.

Woysk cudzoziemskich w Państwa Koronne y W. Xięstwa Litewskiego wprowadzać, Bella offensiva podnosić, suplementow tak kwarcianego, iako y inszego Woyska zbierać, za Granice wyprowadzać, y kupami wywodzić pozwalać sine cōsensu Reipublicæ, Krol niepowinien. In pactis Krola IMCi Władysława IV. 1632. f. 13. Non obstante hoc Vinculo &c. in Ludovio in particulari.

Znowu perpetua lege cavetur że Krol niema Woysk cudzoziemskich zaciągać y przyczyniać dopuścić sine consensu omniū ordinū. 1638. f. 7. Krol inscia Republica, niepowinien Woysk zaciągi czynić, ani przepowiednych listow wydawać, Woien podnosić, ani pacta, fœdera z postronnemi czynić sub pœna Infamiæ w Koronie y w Litwie. 1646. O tymże: iż Krol żadnych Woysk zaciągać sine consensu Reipublicæ niepowinien. 1649. f. 5. I prywatni ludzie niemaią żadnych czynić zaciągow na płacą Rzeczypospolitey, bez konsensu wyraźnego Rzeczypospolitey, sub pœna peculatûs. ta iednak konstytucya niema zagradzać drogi ochocie zwykłey miłośnikom Oyczyzny. ktorzy Poczty swe de privato peculio na usługę Rzeczypolitey stawićby chcieli. Ibidem.

O tymże in pactis Conventis. 1648. 1668. 1674, Tit. Krol.

Woysko Litewskie do Korony, y ē converso

Koron

Koronne do Litwy przechodzić za Granice niemaią ani żadnych Stacyi pieniężnych y sławnych ullo prætextu y wciągnieniu y w stanowiskach wybierać sub pœnis w artykułach woiennych Konstytucyą approbowanych. 1618. Hetmani Koronni w Litwie leż żadnych, ani Przystawstw naznaczać niemaią, ani Litewscy w Koronię. 1635. f. 12.

Żadna Chorągiew, ani żaden Towarzysz z pod Chorągwi, niema więcey stacyi wybierać nad sześć złotych z łanu, y to z łanow osiadłych, podług kwitow Poborowych, pod utraceniem żołdu, iemu winnego, dokąd ieno na stanowiskach zostawać będzie, a ieżeli ktory anticipative wybrał iuż w to komputować się ma, a coby przebrał o to na Kommissyi respondere powinien. W Dobrach zaś dziedzicznych Szlacheckich sub pœna Infamiæ żadnych Stacyi ani naymnieyszych exakcyi wyciągać niepowinien. 1649. f. 6.

Woyska Koronne do Litwy ani Litewskie do Korony przechodzić niemaią, ani żadnych exakcy wybierać. 1653. f. 6. o tymże A. 1655. f. 31.

Hetmani tak Koronni, iako y W. Xięstwa Litewskiego leż dawać niemaią Zołnierzom w Dobrach Szlacheckich y Duchownych W. Xięstwa Litewskiego tylko w Dobrach Krolewskich; Exceptis bonis œconomicis ktore wolne bydź niemaią. Towarzysze także y ich Pacholikowie w Domy Szlacheckie zaieżdżać y Duchowne y Stacyi wybierać niemaią. 1602. f. 763.

Woysku Hetmani leżę rozdawać maią, nullo discrimine Personarum servato 1576. f. 237. o tymże 1691. f. 735. a bez listu Hetmańskiego Starostowie y Dzier-

y Dzierżawcy leży im dopuszczać niemaią. Gdyby ie ktorzy ſobie ſwawolnie bez liſtu Hetmana w Dobrach Krolewskich albo Duchownych uczynili Rotmiſtrz albo Porucznik ma bydź przed Hetmana pozwany, ieźli oſiadły pro pæna 200 marc: & refuſione damnorum, a ieźli nieoſiadły Pro pæna Colli. 1624. f. 1.

Woyſku żywność ma ſtanowić Hetman iako nayſtuſzniey pro ratione loci & temporis. 1590 f. 572

Rotmiſtrzom od Krola podanym, czyli w Woiewodztwach obranym, a przez Krola approbowanym, liſty przypowiedne z Kancellaryi Koronney wydane, w Grodzie gdzie Krol rezydować będzie, albo pobliższym aktykowane bydź maią; a ten liſt naydaley do trzeciego dnia per oblatam podać powinni; Ciż dwa miesiące czasu na zbieranie roty każdey a data liſtu przepowiedniego, na ściągnienie zaś według dawnego zwyczaiu, tylko dwie Niedziele mieć będą. Ieźliby ſię znalazł taki Rotmiſtrz ktoryby niemaiąc liſtu wyżey opisanym ſposobem aktykowanego, ważył ſię ſwawolnych ludziey zbierać, taki naprzod ma bydź w tym Grodzie, kędy zbiera, za Delacyą Szlachcica pro pænis przed Staroſtę per Terminum tactum pozwany, na ktorey pozew ieżeli nieſtanie, tedy zaraz ma bydź infamowany y proklamowany y do bliższego Woiewodztwa albo Grodu infamia ma bydź odeſłana, a Grod Grodowi one podawać ma, na co gleyty żadne iść niemaią y choćby ie wydano ullum valorem mieć nie maią. A ieźliby ſtanął pæna capitis ma bydź na nim extendowana. A ieźliby takiego ſwawolnego

poſt

post publicationem pogromiono, samego zabito y iego sequaces, za tą pæna żadna publica y privata bydź niema, ani pozew, sub pæna Talionis, ktoryby pozwał, y do tego postanowiono aby na takiego każdego infamowanego, Starostowie ruszać się powinni byli y Uniwersały do Szlachty rozpisawszy onego imać iako *Deprædatorem* publicu; A ieźliby ktory był potężny żeby mu Starosta resistere niemogł, tedy nihilominus tę infamią ma publikować, y do Grodow rozesłać, także y do *Kommissarzow*, albo Hetmanow Koronnych. A contra plebejos prędko y summarie Hetmani *Koronni* Iurisdykcyą swoią exekwować maią. A ieźliby Starosta nad iurisdykcyą swoię chciał pociągać Szlachcica osiadłego y spokoynego, tedy mu wszystkie beneficia juris iść maią, tak inkwizycya iako insze w Prawie opisane. Woluntarze iednak, ktorzy swemi Pocztami na posługę *Rzeczypospolitey* skromnie idą, maią się Hetmanom *Koronnym*, a przez dalekość Woiewodom albo *Starostom* opowiedzieć, y od nich list wziąć, ktory nie ma bydź tylko Possessionatis w onym Woiewodztwie dawany Ktorą Konstytucyę y W. Xięstwo Litewskie przyimuie. 1620. *f.* 5.

Zołnierz Attestacyą mieć powinien od Rotmistrza, pod ktorego Chorągwią służył, y iak długo, a w konkurrencyi na tego ma bydź pierwszy wzgląd, ktoryby pod iedną Chorągwią, statecznie y skromnie, bez wszczynania buntow, y bez uciążenia ludzkiego trwał. *Ibidem f.* 6.

Zołnierze z żołdu żyć, y według targu wszystko kupować powinni. *Ibid.* Przy każdey Chorągwi

rągwi Rotmistrz zawsze powinien bydź præsens, sub pœnis de disciplina militari expressis. *Ibidem f.* 13.

De Disciplina militari wszystkie Prawa, także Konstytucyą, 1590. in toto reassumowano, y Hetmanom zupełną moc y władzę według Prawa daną. *Ibidem.* Konfederacyi y Buntow w Woysku wszczynać nikt się wazyć niema. pod winami w *P*rawach dawnych, a osobliwie Konstytucyą, 1620. opisanemi od ktorey się Litwa excypuie. 1624. *f.* 2.

Woysku deklarowano iż freber Kościelnych, od niektorych Kościołow alienacya ullatenus na Woysko cadere niema; ale cokolwiek w Mennicy pieniędzy z pomienionych freber wyrobiono, to wszystko na rożne *R*zeczypospolitey extraordynaryine expensa erogatum est, małę tylko z nich Summę Woysku udzieliwszy. 1659. *f.* 21.

Woysk żadnych *P*olskich, Litewskich albo cudzoziemskich nikt prowadzić niema Woiewodztwa Kijowskie, Bracławskie; Czerniechowskie, gdyby iednak Woyna iaka bydź miała od Granic *R*uskich, y potrzeba posiłkow Koronnych, w ten czas te posiłki maią bydź pod *R*egimentem Hetmana Woysk Ruskich. 1659. *f.* 52. o Hetmanie Zaporoskim y o Woysku iego. *Ibidem Eodem.* Woyska pieniążne pod władzą Hemana Woysk Ruskich będące, z Dobr Krolewskich y Duchownych w Woiewodztwach *K*iiowskim, Bracławskim, Czerniechowskim za Ordynansem tegoż Hetmana chleb wybierać powinni. *Ibidem.*

Woysko Zaporoskie woiować ma spolnie a Het-

Hetmanem Woysk Koronnych y Litewskich przeciwko Carowi ieżeli Prowincyi Rzeczypospolitey przywrocić niezechce y na Rzeczpospolitę nastąpować będzie. *Ibidem f.* 52

Woysko Koronne między Woiewodztwa y Ziemię podzieloną, y iak wiele Chorągwi ludziom każde Woiewodztwo płacić ma scripto ad Archivū dato naznaczono &c. Trybunał zaś Radomski, nominare Chorągwie Woiewodztwom y Ziemiom y do zapłaty applikować ma *Ibid*, 1667 *f.* 9. Woyska 60000. z Korony, z Litwy 20000, uchwalono 1676. *f.* 24. Potym do pewney liczby redukowano. 1677. *f* 3. Chleb Zimowy na roli uchwalony po złotych 20. z łanu w Dobrach Stacyom podległych 1662 *f.* 11. na Woysko kwarciane, aby przy Ukrainie zostawało po kopie z łanu w Dobrach Stacyom podległych, a z Miast y Miasteczek z osiadłości, ci ktorzy się kupiectwem bawią albo Rzemieślem większym albo Grunty lub role maią, po kopie, ktore zaś bez rol są y Rzemiosł większych, po poł złotego, Dobra iednak Szlacheckie, Ziemskie, y Włoki wybranieckie do obmyślenia takiego Prowiantu należeć niemaią 1649 *f.* 3. Hetmani y *Regimentarze* tylko raz w *Rok* o *S.* Marcinie dawać maią assygnacye z dołożeniem że więcey nad goszy 20 z łanu Zołnierz brać niema; Forum w Trybunale inter causas militares, ci co za assygnacyami przyieżdżaią niemaią bawić nad dwa dni, y kwitować maią. Czego ieżliby nieuczynili, Manifestacya o to w bliższym Grodzie uczyniona miasto kwitu ważna będzie, tym, ktorzy z łanu według tego Prawa oddadzą

pienią-

pieniądze. 1652 *f.* 10. Assygnacye nad ieden raz w Rok wychodzić niemaią sub onere Constit: 1652, & sub nullitate ieżeliby wydawane były, a ktoby się ważył one upraszać w Trybunale *Koronnym* żadnemi się excepcyami niezasłaniaiąc. sprawić się powinien y damna refundere &c. 1659. *f* 11.

Woysku Koronnemu Hyberna do siedmiokroć sta tysięcy y sześciudziesiąt tysięcy złotych redukowana, ktora aby wypłacona była od poddanych Starostowie y Dzierżawcy doglądać y onych przymuszać powinni &c. a Duchowieństwo in vim charitativi subsidii trzy kroć sto tysięcy. Stan zaś Duchowny Ruski Summę cztery tysiące wydać miał 1677. *f* 4. Znowu aby Woyska na Ukrainie y gdzie tego potrzeba consistant in vim *Hybernarum* z łanu po złotych 20. z Dobr *Krolewskich* exceptis Ekonomii Krolewskiey y Ziemskich Szlacheckich *Dobr.* 1667. *f.* 9.

Stan Duchowny in vim subsidii na złotych 120000. pozwolił. *Ibid.* Ten chleb zimowy o S. Marcinie wybierać nakazano.

Werbunkow y zaciągow tak Polskiego, iako y Cudzoziemskiego Narodu, nad uchwałę *Seymową* in Senatûs Consiliis stanowić się niegodzi sub nullitate. 1662. *f.* 2.

Woyskowych żaden Officialista skarbowy ani *Poborca* niema depaktować przez honoraria, sub pœna tripliciis pensionis za dowodem słusznym in quovis foro repetenda. *Ibid. f.* 16.

Woysku Hetmani aby linią przy Granicy na mieyscu sposobnym ulokowali, Kommissarzow do umowienia zapłaty cum hæredibus sive Pos-

sessoribus

ſeſſoribus naznaczyli, a iuż Zołnierz w Dobrach Państw I.K.MCi tym kontentować ſię ma, a kto by ważył ſię Dobra Rzeczypospolitey aſſygnacyami lub iakimkolwiek ſposobem infeſtować, pro infami & hoſte Patriæ declaratur. 1677. f. 5. Approbowano tę Konſtytucyą o lokacyi woysk Koronnych na Granicach, y Poſſeſſoribus mieysc tych, gdzie Woyska Obozami ſtoią, według poſtanowienia przez PP. Kommiſſarzow ſatisfactionē na Trybunale Radomskim naznaczono. 1678 f. 5.

Za poſtanowieniē Woyskom Hyberny niegodzi ſię z mieysc Ukrainnych in viscera Państw ziēżdżać, chlebow, Stacyi wszelkich, exakci wyciągać przechodow, werbunkow, zaciągow czynić, zakazano ſub pæna infamiæ & invindicabili capite 1667. f. 9. Reaſſumuiąc Konſtytucye de diſciplina militari, poſtanowiono aby żaden z pod Chorągwi nieważył ſię wyieżdżać, ani pod inszą zaciągać aż cztery ćwierci zupełnie pod iedną Chorągwią przeſłuży wszy; a ieżeliby ſię ktokolwiek doſłużywszy albo do inszey ſię Chorągwi przeniosł albo nieopowiedzianie y bez pozwolenia Hetmana z Woysk wyiechał, ten ipso facto ma bydź infamis y Dobra iego zaſłużone, ieźliby iakie miał jure caduco benemeritis rozdawane bydź maią 1654 f. 6

Z Woyska wytrąbieni do Reſtytucyi na Seymie przychodzić niemaią przez Dekreta Seymowe, y Trybunalskie, ani żadnym ſposobem, ieno poſt ſatisfactionem parti per unanimem Reipublicæ conſensum, za zezwoleniem Hetmańskim *Ibid.* f. 30. Dobra Ziemskie y Duchowne, ktore ſervitium Bellicum odprawuią, circa Immunitates

tates legibus conceſſas zachowane bydź maią, y tak Domy iako y Dobra Szlacheckie, ciągnieniem, noclegami y furowością Artykułow Woyſkowych aggrawowane bydź nie maią. 1655.

Woyſk Obozow, na Dobrach dziedzicznych niegodzi ſię lokować. 1669. Pro lege perpetua poſtanowiono: aby ci, ktorzy od Krola IMCi liſty przepowiedne na werbunki biorą, albo ſtare ſupplementuią, zoſtawiwszy kompanią na mieyscu od PP. Hetmanow naznaczonym z doboszem y kilku osob, a naywięcey ſześciu na werbunki y komplementowanie iezdzili, żadnych krzywd nieczynili, y chlebow pobocznych niewybierali, ktorzyby zaś liſtow oryginalnych niemieli y onych niepokazali, werbować za liſtami per oblatã podanemi niebędzie ſię im godziło, a ktoby ſię ważył inaczey czynić, wolno z takiemi poſtąpić według Konſtytucyi de impoſſeſſionatis, imać. do Grodu albo Hetmana odsyłać, a ktoby circa defensã Dobr takiego woiownika y naieźnika zabił, tedy o takowe zaboyſtwo do żadnego ſądu poćiągniony niebędzie. 1650 ſ. 8

Reaſſumuiąc Konſtytucye wszyſtkie de immunitatibus Dobr Szlacheckich, poſtanowiono iż na potym Hetmani a pogotowiu żaden Pułkownik na żadne Konſyſtencye, ani na Hyberny aſſygnacye, na Dobra Szlacheckie wydawać niema, ani kwater w nich naznaczać, pogotowiu chlebow pobocznych y Podwod brać, ſub pœna duorũ millium mar: & triplici reſuſione damnorũ in Judicio Tribunalitio ex ſpeciali regeſtro ad inſtantiam cujuswis, injuriati od tego, ktoby ią od PP. Hetmanow, albo kogokolwiek przyiął, albo otrzymał repetenda; w ktorych

sprawach Dilatio exemptis iść niema; a ieźliby który z przechodzących Chorągwi ważył się w Dobrach Szlacheckich, w Dworach Duchownych, y Krolewskich, stanowić, albo na wsiach stanowszy a komory gumien Szlacheckich, Duchownych y Krolewskich gdziekolwiek stoiących zboża albo co takowego per violētiā brać, takowy każdy Rotmistrz albo Porucznik, będąc o to cōvicto przez PP. Hetmanow na gardle karany bydź ma; a ieźliby w Sądzie PP. Hetmanow injuriatus sprawiedliwości niedoszedł, tedy salvā viā agendi w Sądach Trybunalskich injuriato inter causas militares, cū inferētibꝰ injuriā zachowano. Nad to w Miasteczkach gdzie Sądy y Seymiki odprawować się zwykły, stanowisk żadnych mieć niebędą podczas Seymikow y Sądow, a ieźliby tam pod czas takowy stanęli ustąpić powinni. kwoli czemu wszystkiemu reassumowano wszykie Artykuły Woyskowe y Konstytucye Koronne de Disciplina Militari uchwalone. Toż służy Wieliczce y Bochni. Olkusz. 1681. f. p. Lokacya Woyska Rzeczypospolitey w Dobrach Krolewskich in Confiniis Woiewodztwa Podolskiego, iako też y Obozow pro exigentia Rzeczypospolitey wolna przecustoditur, a ktoby nadworne Chorągwie w tymże Woiewodztwie mieć chciał na pograniczu, trzeba aby ich sub disciplina militari trzymał, aby żadney szkody Sąsiadom, czyli też obcym Narodom nieczynili sub pœna infamiæ & refusione Damnorū. 1699. f. 52.

Konstytucye dawnieysze y świeższe de immunitate Dobr Ziemskich y Duchownych reassumowane, do ktorych aby władza Buławy żadnym pretextem nieinteressowała się. *Ibid.* 1712. f. 14.

służbę

Służbę Woyska według nowego komputu à die prima Febr: 1717. przypowiedziano, które Woyska na Chorągwie, na Regimenty, na leżę, żołdy y Hybernę ze Skarbu Koronnego Taryffę z pogłownego 1676. wziowszy à Possessoribus Bonorū w dyspartymencie cōprehēsis, bez wymagania kwitowego y groszowego; currēti moneta płacę swoią odbierać będą. Retenta przez exekucyą Żołnierską sposobem sub Titulo de disciplina Militari windykować powinni. *Ibid.* 1717. *f.* 55.

Woysko aby pod Chorągwiami w komplecie zostawało, Kommissarz na Trybunał Skarbowy obrany, przed kadencyą tego Trybunału ma lustrować na konsystencyi, y Trybunał informować, adjectâ clausulâ w Rocie juramentu super facta fideli lustratione 1717. *f.* 58. Woyska Litewskie aby w Granice Koronne niewchodziły &c. Forum ex loco delicti pod czyią jurysdykcyą krzywda albo delictum &c. 1717. *f.* 67.

Repartycya Woyska Koronnego y lokacya zimowa y płaca iego, także Woyska Litewskie na Seymie. 1717. y Taryffa płacona podatkow. Pogłownego Zydowskiego postanowiona (na koncu Konstytucyi 1717.)

Z Woyskowych żaden, pod utraceniem zasług swoich, niema sobie podatkow Rzeczypospolitey potrącić w zasługi *Titul.* Podatki. Woysko Pisarz Polny co ćwierć Roku ma popisywać *Titul.* Pisarz.

Woysk zaciągi bez listow przepowiednych *Tit.* Swawolni

Z Woyska czeladzi Towarzyskiey bez listu

o prawnego niewolno odchodzić, ani żołdatom bez Attestacyi Officierow albo abszeytow *Tit.* Hultaie. Od Woyska wolno Possom na Elekcyą Krola przyiachać, ale bez Pocztow. *Titul.* Krol. *Plura in Ladovio.*

WOZNY.

Woźni Generałowie ad obeunda Officia maią bydź przypuszczani y Relacye ich przyimowane sub pœna centum Mar: Parti instiganti sucumbenda. 1576. *f.* 291.

Woźny gdyby co uczynił *Prawu* przeciwnego, przed *Krolem* albo na Trybunale *Koronnym* ma się sprawować peremptorie. *Ibidem.* Potym postanowiono iż przed Woiewodą illius loci gdzieby się exces stał ma odpowiadać. 1578. *f.* 335. W Mazowszu gdyby Woźny fałszywie zeznał przekonany sześć świadkami; w Sądzie Grodzkim lub Ziemskim ma bydź na gębie przepalony, niepodpada tey winie gdyby przy Komorniku albo Podkomorzym widzenie było czyli wizya. 1576. *f.* 302.

Woźnego in functione Officii gdyby ktory Szlacheic zbił, pokonany według Prawa, powinien mu rany płacić sowito iako *Szlacheckie*, cum pœna 60. marc Capitaneo; a ieźliby kto zabił, prœmisso scrutinio, także głowę iego sowito Dzieciom, albo przyiacielom płacić powinien y w wieży na dnie rok y sześc Niedziel bez wszelkiego miłosierdzia y odpuszczania siedzieć. Ieźliby zaś sprawuiąc co należącego Urzędowi swemu był ubity, raniony albo zabity, tedy o rany y głowę Prawem pospolitym wedle Kondycyi iego ma bydź sprawa sądzona. *Ibidem.*

Wo-

Woźnego in Functione Officii ktoby zabił, zbił, ranił, ma bydź karany iako violator securitatis judiciorum juxta Statutum. 1578. *f.* 335. Woźny w Mazowszu od mili grosz ma brać, od poł mili poł grosza. 1576. *f.* 302.

Woźny na Wołyniu bez przydawania od Urzędu, może Officio suo fungi, okrom gdyby szło o iakie zekrwawienie, zabicia, naiazdy. &c *Ibidem. fol.* 293.

O tymże znowu. Co się ma rozumieć y o Woiewodztwach Ruskim, Bełzkim, Podlaskim y Bracławskim. 1578. *f.* 333 *Plura in Ladovio.*

WYBRANCY.

Wybrańcy z Miast, Miasteczek y Wsi Krolewskich, wedle słuszney liczby łanow na Woynę wyprawiani bydź maią. 1578. *f.* 342. Dziewietnaście Kmieci iednego pachołka dobrego y sposobnego, powinni wybierać, 1590. *f.* 571.

Wybrańcy od wszelakich Czynszowych, robot, służb, Staroście albo Dzierżawcy powinnych, wolni zostawać maią, o te wszystkie onera drudzy Poddani ferre za nich powinni. 1590. *f.* 571. Delectum ich niemaią Starostowie zabraniać. ani im wolności pdeymować sub pœna 100. mar. Forū za Dworem ex instantia Instigatoris *Ibidem.* O tymże ale podwyższono winy na pięćset grzywien na Starostow, Ekonomow, y Dzierżawcow, Krolewszczyzn, ktorzyby wybrańcow sprawiedliwie na posługę Rzeczypospolitey Laudo publico uchwalono, nie wydawali, y ktorzyby ich przeciwko Prawu do podatkow albo robot iakich przymuszali. Forum za Dworem o to ex Delatione

Rot-

Rotmistrzu Woiewodztwa tego, w korym Wybrańca niedano. 1616. f. 4.

Wybrańcy iakim sposobem wybierani bywaią *Vide Ladovium*. Znowu staneło aby wyprawieni byli iuxta quantitatem włok, Dzierżaw wszystkich Krolewskich, ktore kwoli temu Skarb Koronny spisawszy, ma authentice do Dzierżawcow odesłać lub Rotmistrzom dawać. Rotmistrz zaś ma wziąć Attestacyą od Dzierżawcy albo Namieśnika iego, y wedle oney y pomienionego Skarbowego spisu Włok w Obozie *P.* Hetmanowi, albo Pisarzowi Polnemu, stawić na Pachołki, 1624. f. 3. Cōstitutiones *Annorū*, 1578, & 1590 reassumuntur, a Siedliska wybrańcze niemaią bydź dawane, tylko ludziom na to sposobnym 1636. f. 8. każdy Starosta albo Dzierżawca Włok Wybranieckich, miasto Wybrańca do Skarbu Rzeczypospolitey z Włoki wnieść ma w Rawie na każde Swiątki złotych 60 lub amissione Dzierżawy, a ieżeliby ktory Starosta albo Dzierżawca Włokę utaił Wybraniecką y onę na Folwark swoy albo robociznę obrocił, y z niey pomienionego podatku płacić niechciał, taki od Iustygatora Koronnego na Seym pozwany, pœnis o niewydawaniu kwarty sancitis bydź ma, karany. 1649. f. 2.

Na *Præsidium* Ziemi Sanockiey od razboynikow dwadzieścia Łannikow ordynowano &c. 1676. Tymże laudum respectu securitatis od zboycow, ktore sobie postanowią approbowaną 1677. f. 29. Ex facultatibus Dobr ludzmi, tameczni Obywatele bronić się maią. *Tit.* Ziemia Sanocka. Ziemi Przemyskiey Wybrańcom, ktore im tempus pensionis od

Oby-

Obywatelow Woiewodztwa Podolskiego solvendæ, konstytucyą Seymu przeszłego determinowaną, exspirabit, na præsidiū pro securitate Ziemi Przemyskiey y Sanockiey ordynowaniſą (*Vide Tit.* Summy) 1678. *Tit.* Ziemia Przemyska) Na Wybranieckim łanie iednym, nad czterech gospodarzow, luboby ſię rozrodzili osadzać ſię y naydować nie ma. A co nadto będzie Gospodarzow, takowe na gruntach puſtych tychże Dobr y powinnościach Propter onera Reipublicæ, oſiadać powinni z inszemi poddanemi. W co Luſtratorowie, do Rewizyi łanow Wybranieckich naznaczeni ſą weyźrzeć, y to do ſkutku przywieść powinni. 1676. *f.* 181. Wybraniec gdyby ſię wyprawił nie ten ktory wybrany ieſt, Rotmiſtrz przepada do Staroſty albo Dzierżawcy 200. grzywien Forū Trybunał. 1590. *f.* 511. Rotmiſtrz gdyby wybrańca za okupem od ſłużby libertował, ma być od Hetmana na gardle karany. 1616. *f.* 40 o tymże 1619. *f.* 7. potym deklarowano, że za niesposobnego może Rotmiſtrz pieniądze wziąć a ſposobnego przyiąć y rachunek iednak z tego uczynić. 1624. *f.* 3. Wybrańcy o ſwoiey ſtrawie poł roka maią ſłużyć, a potym ieżeliby ich potrzeba, Pisarz Polny ma im dać po kopie na miesiąc. 1616. *f.* 4. Wybraniec gdyby uciekł z woyny ma być karany *Ibi.* Rotmiſtrze zebrano piechotę na mieysca przez Hetmanow naznaczone, maią prowadzić *Ibi.* Proſtą drogą iść maią, ſtacyi niewybieraiąc, podwod niebiorác, w ciągnieniu nad ieden nocleg niebawiąc ſię, nikomu krzywd, pogotowiu zdzierſtwa żadnego nie czyniąc. O co ieżli by ſkarga przyszła ma ich Hetman we

według Artykułow Woyskowych sądzić. *Ibid.* Declaratur iż tacy cujuscunq; conditionis simul & Statûs, pœna capitis od Hetmana karani bydź maią. 1619. *f.* 4. o tymże 1624. *f.* 3.

Rotmistrze, osiedli Szlachta bydź maią. 1619. *f.* 4. potym maią bydź służali y osiedli w tym Woiewodztwie, ieźli się znaydą, y od Hetmana zaleceni: 1624. *f.* 3. potym iż *K*rol ich ma dawać za zaleceniem Hetmana. 1626. *f.* 8. Aby każdy Possessor łanow wybranych ex vi possessionis za obwieszczeniem Rotmistrza swego, stawił się; prævia revisione łanow przez Deputatow na Seymikach Relationis obranych, przysięgłych, a in defectu tych, przez Urzędnikow Ziemskich. A ktoby łany Wybranieckie sobie przywłaszczył, w Sądach Zadwornych sprawić się powinien. *R*otmistrze Delatę *I*nstygatorowi Koronnemu podać maią, ktory z niemi agere o to sub privatione Officii powinien. 1685. *f.* 4.

Wybrańcy z Przemyskiey y *S*anockiey Ziemi do bespieczeństwa Ziem Woiewodztwa *R*uskiego należą. kwoli czemu Konstytucyą, 1678. (*Titul.* Wybrańcy Ziemi Przemyskiey) reassumowano. 1699. *f.* 59.

Aby *R*zeczpospolita z łanow Wybranieckich subsidium & robur regularney Militcyi mieć mogła, Konstytucye *Annorum*. 1638. 1647. 1649. do exekucyi przywodząc, piechoty łanowey Ordynacyą uczynioną, z każdego łanu Wybranieckiego po złotych 100. postanowiono; ktore dwiema ratami: pierwszą na dzień 15. 7bra. w Roku 1727. Drugą na 15. Marca subsequenter, y tak consecu-

tivé

tivè z Proporcyi Wielkopolskiey do Piotrkowa, z Małopolskiey do Lublina, circa Officia Castrensia bez żadney extorsyi y bez groszowego per spatium trzech Niedziel wypłacać sub executione Militari nakazano. Officerowie tey nowo erygowaney piechoty, maią bydź Szlachta Katolicy, osiedli pod władzą y za rekomendacyą Hetmańską za przypowiednemi listami. Inwestygacyą łanow Wybranieckich osiadłych, y pustych, Trybunałowi Radomskiemu zlecono, Taryffy sprawiedli wie tych łanow Starostom, y Dzierżawcom rzetelnie pod winą 1000. grzywien, komportować nakazano, y z komportowanych Taryf y lustracyi, iako y Inwestygacyi pod juramentem Rotmistrzow przeszłych zeznaney, Trybunał Skarbowy in unū wszystkie łany zkomputowawszy, Taryffę ma opisać, w Radomiu per oblatā, y ad Archivū Skarbu Koronnego oddać powinien. Z ktorey piechoty 601 ludziey pro præsidio Zamku Krakowskiego WW. Hetmani pod Komendę W. Starosty Krakowskiego komenderować maią. Odtąd zaś Sołtysi w dobrach Krolewskich, żadney solucyi, ani usługi do Urodzonych Rotmistrzow czynić niemaią. 1726. f. 10.

WYDERKAFY.

Wyderkarsy Kościelne po siedm złotych od sta, a niebędzie żaden większey summy zaciągać na maietność swoią, tylko taką ktoraby dimidium valoris tey maietności nieprzechodziła. Porū o czynsz zatrzymany na Kwerellach. 1635. f. 9.

WYKUPNO.

Wykupno Dobr | zastawnych *Vide Titul.* Zastawy.

XIĄ-

Xięstwa Kurlandskie y Semigalskie Szlachcie, wszystkie dane Prawa, Indygenaty, immunitates według Przywileiu Krola IMCi Iana III. approbowano. 1676. f: 14.

Xiąże Kurlandskie sam na potym quotiescunq; contigerit, novus Xięstwa tego Possessor, in Persona sua Homagium oddawać Krolom powinien będzie. 1683. f.

Xięstwo Kurlandskie circa jura, immunitates, tudzież Szlachtę Kurlandską y Semigalską circa leges indigenatis (niederoguiąc iednak juribus Principis & Nobilitatis) zupełnie zachowano y aby Zołnierz Litewski w Grodzie Xięstwa Kurlandskiego y Semigalskiego nie wkraczał 1717. f. 75. Względem Xięstwa Kurlandskiego post fata Ducis Ferdinandi. ultimi Possessoris, sine prole mascula decessi præscindendo omnem spem quibusvis competitoribus, aby ta Prowincya Kurlandska ad corpus Rzeczypospolitey zdawna przyłączona non avellatur Krol IMC August dał Diplomma Stanom Rzeczypospolitey na Seymie 1726 y Ordynans do iak nayprętszego wyiazdu z Kurlandyi Graffowi Maritzowi Saskiemu, wypraktykowane ex cætu privato & prohibito in favorem tegoż Graffa Mozitza iakiekolwiek instrumenta od niego odebrać, Stanom Rzeczypospolitey oddać, y Autorow Kurlandczykow tychże instrumentow w Sądach Relacyinych według wydanych mandatow sądzić deklarował, 1726. f. 1. Xięstwo Kurlandskie y Semigalskie zdawna inkorporowane y przyłączone ad corpus Reipublicæ

cum

cum omnibus attinentis & cõtingentiis do Korony Polskiey y W. Xięstwa Litewskiego stosuiąc się do Konstytucyi. 1589. deficiente stirpe Mascula Xiążęcia teraźnieyszego Ferdynanda przyłączono, inkorporowano. Kurandczykow za spolnych y nierozdzielnych Obywatelow Koronnych y W. Xięstwa Litewskiego pierwiey przyiętych. przyiętą z Prawami, Przywileiami y wolnościami im nadanemi przedtym, do wszystkich Praw Honorow, prerogatyw y wolności Koronny y W. Xięstwa Litewskiego przypuszczonych pariter przypuszczono, iednostaynemi siłami, posiłkami y Woyskami całey Rzeczypospolitey contra omnes usurpationes & quosvis insultus hostiles zastępować, bronić y zaszczycać obiecano. 1526 *f.* 3. Xiążęcia Ferdynanda Kurlandskiego ex linea Ketleriana pro edentis ob respectum provectæ ætatis, & singularia erga Rempublicam merita, dispensowano à personali Homagio, według Konstytucyi 1683. præstatione, ktore Homagium etiam przez Posła swego iemu præstare pozwolono, hoc præcauto, że to służyć niepowinno Successoribus iego, inquantumby ex Lumbis illius directe descẽdentes existere mieli. 1726. *f.* 3. Graff Moritz że niepostuszny ordynansom I. K. MCi y Rzeczypospolitey circa effectuationẽ Diplommatis Regii, na teraźnieyszym Seymie traditi, pokazał się, tedy onego z Kurlandyi Polskiey y W. Xięstwa Litew. proscribowano, pro hoste Patriæ & invindicabili capite ogłoszono. *Ibidem.* Liberum Exercitium Augustanæ Confessionis Kurlandczykom z ktorą ad Rempublicam accesserunt & per pacta

sibi

sibi caverunt cum pacifico usu & conservatione teyże Religii cæterisq, ritibus ejusdē &c: Salvo jure & usu Religionis Romanocatholicæ &c: 1726. f. 3.

Xiążęta Ziemi Wołyńskiey tak Rzymskiey, iako y Greckiey Religii, przy swoiey Dostoyności zostawieni y capaces wszelkich Dygnitarstw y Urzędow Koronnych, non obstante Statuto Regni de genere Ducali bydź maią. 1569. f. 160. Także Xiążęta Ziemi Kiiowskiey. 1569. f. 161. Tychże Xiążąt Tytułom nic niederoguią Konstytucye o Tytułach napisane. *Titul.* Tytuły de Unione V. in Statuto Herburti f. 522. *Titul.* Unio.

Unia tandem dostatecznie zawarta z Litwą y Przywiley na to dany. 1569. f. 170. Unia za Alexandra Krola y Coequatio jurium W. Xięstwa Litewskiego & annexarum Provinciarum z Koroną Polską postanowiona, na Seymie Electionis R. 1669 Quā coequationem na Seymie Coronationis Krola IMCi Augusta II. approbowano, & circumscriptionem w niey Misteriorum Buław, Lasek, Pieczęci. Kluczow W. Xięstwa Litewskiego. 1697. f. 14.

Xięstwa Oświecimskie y Zatorskie do Korony do Woiewodztwa Krakowskiego incorporantur. 1564. f. 62. Acta ich tak Ziemskie iako y Grodzkie, Polskim ięzykiem maią bydź pisane *Ibid.* f. 64. Szlachty tych capaces Urzędow w tym Woiewodztwie. 1564. f. 67. Urzędy nad Przywiley incorporationis dane tolluntur. 1616. f. 80.

Xięstwo Kiiowskie do Korony restituitur. 1569 f. 162. Obywatele tego w wolnościach zachowani &c. *Ibid.* f. 165.

Przy Granicach swoich wiecznemi czasy maią bydź

bydź zachowane. *Ibi.* Statutu Litewskie Xięstwo na to zażywać ma. *Ibi. f.* 166. Akta iego po *Rusku* pisane bydź maią. *Ib. f.* 167. a Mieyskie sprawy prawa Magdeburskiego, albo iakieykolwiek inney wokacyi ludzi, w Kancellaryach Koronnych *Polskim* pismem odprawowane bydź maią. *Ibi.* Senatorom tameczným y Posłom mieysce między Koronnemi assignatur. *Ibi.* Orła za Herb ma zażywać, *ibid. f.* 168. Xięstwa Siewierskiego y inszych Ziem od Moskwy rekuperowanych Ordynacya. 1620. *f.* 8. *Ładov. vero v. Tit.* Woiewodztwo Smoleńskie. Xięstwy do Korony należącemi, Krol bez konsensu Seymowego dysponować niemoże. 1607. *f.* 835.

XIĘGI.

W Xięgi Ziemskie maią bydź wpisowane sprawy, ktore się przy Krolu odprawuią; insze według zwyczaiu y Statutu. 1358. referri maią 1550. *f.* 3. *De* Actorū libris. *Vide Herbutū Statut: f.* 10. Xięgi Trybunalskie Wołyńskie z *Koronnemi* maią bydź chowane. 1589. *f.* 541.

Xiąg Ziemskich Wołyńskich, Kiiowskich, Bracławskich gdzieby roki niedoszły, ma leżenie, bywać iak w Koronie naydaley do dwu Niedziel 1602. *f.* 464. Xiąg Ziemskich y Grodzkich Woiewodztwa Podolskiego otwarcie y leżenie przez tydzień od Electyi Deputackiey, quotannis w *Lwowie* ma się odprawować y Extrakty, potrzebuiącym pod *Pieczęcią* Woiewodztwa maią bydź wydawane. 1677. *f.* 18. Xiąg Ziemskich y Grodzkich ad affectū Przepisania, konnotowania y Regestru onych do Akt podania, *Rewizya* pozwolona. 1638. *f.* 44.

Xiąg Ziemskich Lubelskich leżenie bywa przez

wszystek

wszystek Trybunał, niema bydź przed rokami, ktore bywaią po podnieśieniu S. Krzyża ale tylko Urzędowskie Xięgi kładzione bydź maią we czwartek, y aż do Niedzieli leżenie ich trwać ma. A przed inszemi Rokami Lubelskiemi tydzień leżenie Xiąg poprzedzić ma, od poniedziałku do czwartku, potym w Urzędowie zaraz po Lubelskim od Piątku do Niedzieli. 1601. f. 755. Xięgi Ziemskie Bełzkie otworzyć, y leżenie onych na mieyscu zwyczaynym przy dwu Komornikach Ziemskich, a iednym Urzędniku Grodzkich przysięgłym, co sześć Niedziel, po trzy dni, non pleno Officio Terrestri Woiewodztwa tego protunc existente pozwolono. 1658. f. 62.

Na Xięgi Lwowskie Ziemskie, sklep dawny w Zamku niskim Lwowskim, w ktorym przedtym chowane były przywrocono. 1647. f. 19. Potym iż Xięgi te przez nawalność wody w Zamku zruynowane y popsowane są, Rewizya onych pozwolona, na co Obywatele tameczni kaszt na Seymiku Deputackim naznaczyć maią. 1653. f. 24. Nie przyszła ad effectum; znowu naznaczeni Rewizorowie cũ Delatione, aby Pisarz teraźnieyszy Ziemski Lwowski Prowenta z Dobr per executionem podanych, na przepisanie tych Xiąg obracała, a ieżeliby te niewystarczały, tedy Obywatele tameczni koszt dalszy na Seymiku Relationis oł myszlą, ktorych lauda eo nomine approbantur. 1658. f. 34.

Na Xięgi y Kancellaryą Grodzką Przemyską mieysce w Zamku Przemyskim Titul. Commissye. Xiąg Ziemskich y Grodzkich Lwowskich

skich otwarcie y leżenie we Lwowie przez tydzień od Elekcyi Deputackich, każdego Roku, odprawować się ma, 1677. *f.* 18. *Vide Ladovium Tit.* Seymiki.

Xiąg Ziemskich leżenie ma się odprawować tempore Interregni, tylko dla extraktow, kwitow, Rekognicyi, transportacyi &c. 1586. *f.* 403. O Tymże: iż pod interregnum zapisy wszystkie rekognicye kwity, Relacye, obdukcye resignacye, Donacye, w Grodzkich, y Ziemstwach na leżeniu Xiąg uczynione, iść y przyimowane bydź maią, iako y te ktore się tempore Interregni stały in suo robore zostawać powinne. Toż y Miastom służy, 1587. *f.* 411.

Xięgi Grodzkie lub Interregno otwarte bydź maią. dla przyimowania wszystkich zapisow na wieczność, y na długi, y innych, ktore takiey wagi bydź maią, iakoby za panowania Krela uczynione były. 1632. 1648. 1668. 1674. w tych Domach gdzie Acta publica zostawaią, y do nich przyimuią, żaden Żołnierz noclegow y pokarmow odprawować niema, ani onych Stacyami aggrawować, pod winami w Prawie opisanemi, y pod surowością Artykułow Woyskowych. 1659. *f.* 15.

Xiąg Ziemskich leżenie, może bydź pod czas Seymow y na ktorym wykupna tylko maią bydź odprawowane. 1519. *f.* 518. Tam gdzie Akta przez nieprzyiaciela popalone są, fundorū proprietatem, aby strony inkwizycyami ab utrinq; in fūdo Bonorū duodecem testibus juratis wywiedzionemi dowodziły, Postanowiono. A ktora strona lepszą pro parte sua mieć będzie Inkwizycyą, ta bliższa pre

prie-

prietatem fundi poprzyſiądz ma. Appellacye zaś ratione fundi wolno każdemu będzie ad Forum competens przypozwać, y inszą appellacyą wytoczyć, non obſtante præſcriptione. 1658 *f.* 24. Aby Acta zapisow, Dekretow. Manifeſtow, tak w *Trybunałach* W. Xięſtwa Litewskiego, iako y omniu ſubselliorum, introligowane były. *Pisarzom* ſub privatione Officii tego porządku przeſtrzygać nakazano *Konſtytucya Litewſka.* 1726. *f.* 9.

ZAMKI.

Zamkow ani Dzierżaw żadnych, niema Krol dawać, tylko Polakom, Szlachcie oſiadłey, wedle *Przywileiu* Ludwika Krola, 1550. *f.* 7.

Zamki Ukrainne Dzieciom niemaią bydź dawane ſub Privatione. 1589. *f.* 529. Na Zamki y Fortece żadne dożywocia białygłowom niemaią bydź dawane 1662. Maią na nich *Staroſtowie* mieſzkać obecnie, y one potrzebnemi municyami, do obrony należącemi opatrować, ſub pœna privationis Capitaneatûs. O co Forum za Dworem, do *Ruſkich* także y *Podgurſkich* Staroſtw to należy 1620. *f.* 16.

Woiewodowie y Staroſtowie Ukrainni pogranicznei, a żeby w Zamkach rezydowali pod czas gwałtownego na *Rzeczpospolitą* niebespieczeńwa wyiąwszy Urzędnikow. 1632. *f.* 13.

Zamki ſwoie każdy ma ludźmi, ſtrzelbą, y żywnością tak opatrzyć, iakoby gwałt nieprzyiacielſki, wytrzymać mogły; a ktoby albo niemogł, albo niechciał tego uczynić, albo też mieysce y municya nie po temu była, aby nieprzyiacielowi oprzeć ſię mogła; te wedle czasu y potrzeby znoſzone

szone y palone bydź maią. Co P. Hetmanowi Koronnemu committitur. 1590. f. 572. Zamkow, w ktorych są municye, Krol niemoże dawać, tylko z tą kondycyą; aby na poprawę ich pewną summę odkładali, y prochow y spiżu przyczyniali. Co Kancellarye w przywileie Krolewskie wpisować maią. 167. f. 836. PP. Podskarbiowie, tak w Koronie iako y w W. Xięstwie Litewskim przy odebraniu Zamkow takich od potomkow, pod obowiązkiem przysięgi uczynioney doyźrzeć tego powinni, iezli Antecessorowie ich w Possessyi będąc, kondycyom na się włożonym dosyć uczynili, & casu non satisfactionis popierać, czego Krol niema kondonować, y owszem bez odwłok wszelakich pozwanych za Dworem swoim, non obstante limitatione ex delatione nowych Possessorow sądzić powinien. *Ibidem.* Zamku Krolewskiego pod Interregnum, Starosta Krakowski z Kollegami swemi Urzędnikami Zamku Krakowskiego strzec ma, y Panu legitime od wszech obranemu, wiernie dochować, Na co 300. piechoty Polskiego a nieobcego Narodu przyiąć ma, na ktorą piechotę cokolwiek de proprio wyda, to mu z skarbu Koronnego zapłacono będzie. Tenże z Woiewodą Krakowskim we wszystkim znosić się, y spolnie vires obracać ma na pożytek Rzeczypospolitey. Podskarbi Koronny według powinności y potrzeby Rzeczypospolitey, także y wielkorządca, prochami, kulami y inszemi potrzebami do obrony Zamkowey, także y żywnościami z Prowentow wielkorządowych, wedle potrzeby opatrować maią. 1786. fol. 403. Tenże

Zamek, aby pod też Interregna, przez starszego Generalnego nad Armatą Rzeczypospolitey, prochami, kulami także y inszemi minucyami, żywnością y wszelakiemi potrzebami do obrony Zamkowey należącemi, wedle potrzeby y Prowentow Wielkorządowych opatrzony był, postanowiono. 1663. & 1674.

Zamku Wysokiego Lwowskiego, aby præsidiu za wiadomością PP. Hetmanow, Starostwa Lwowskiego albo Szlachcic osiadły, komendował deklarowano. 1662. f. 211 O Restytucyi tego Zamku. V. Tit. Miasto Lwowskie. I Zamek nizki pozwolono Staroście tamecznemu restaurować, na co impensas do 6000. złotych tylko. a nie więcey extendentes, Rzeczpospolita prævia calculatione nadgrodzić powinna. 1677. f. 30.

Zamku Przemyskiego restauracya Tit. Komissya w tymże Zamku Przemyskim, aby dla Xiąg Kancellaryi był competens locus. Titul. Komissya.

ZAMIANA Titul. Frymarki.

ZAPISY

Zapisowani żadnego zeznania, niema żaden Urząd od żadnego Stanu człowieka przyimować, tylko circa Acta, gdzie będzie sanus mente, ad Acta personaliter constitutus. Krolowi iednak przy osobie swoiey wolno posyłać do kazdego, tego potrzebuiącego, chorobą złozonego. 1550. f. 7.

Zapisy zastarzałe te maią bydź rozumiane ktorym mineło lat dziesięć. 1580. f. 370. O tymże. 1581. f. 381 Kto ma pierwszy Zapis, tego iest potioritas super Bonis oneratis, chociaż poślednicy-

sledniejszym Processem y choćby kto inszy pierwiey Proces otrzymał do poslednieyszego zapisu, wyiowszy gdyby kto był triennalis Possessor, albo de Jure, Prawo iego należałoby się bydź nie ważne. 1588. f. 467. Zapisy wszelakie w Xięgach odległych Grodzkich albo Ziemskich zeznane, ad proprium Forum Terrestre vel Castrense, ubi Bona Recognoscentis consistunt, permodum oblatæ per Creditorem vel Debitorem, albo sługę ktorego z nich, maią bydź podawane, a prioritas tego zapisu ma bydź liczona od Aktu podania onego per oblatam in proprio Foro. *Ibid.* O Zapis na zmowie ku oszukaniu Kredytorow zeznany, albo z iakiey przyczyny, podeyźrzany, wolno Prawem czynić drugim kredytorom, ktorymby zapis zdał się bydź ku szkodzie. *Ibid.* Woiewodztwu Wołyńskiemu warowano, iż causæ potioritatis żadney niemaią Podlegać Taxie, lecz ieżliby chciał posterior creditor swoy dług vindicare wolno mu in quibusvis Bonis pierwszych Possessorow wykupić Dziedzictwa zaś otrzymane przed poslednieyszemi Kredytorami y Legatami maią in suo zostawać robore, nō obstātibꝰ quibꝰvis Decretis 1673. f. 31.

Zapisy Bānit, etiā post approbationē, ku uspokoieniu Bannicyi do 12stu Niedziel, tak od otraymania Bannicyi; iako y od oney approbacyi, może zeznawać. 1588. f. 468.

Zapisy wszelakie Trybunalskie ważne są, iako Seymowe albo Ziemskie, 1578. f. 331. Zapisow per oblatam podanych, oryginały maią Pisarze wracać: co służy Ziemi Gosłyńskiey. 1565. f. 105. Także Ziemi Drohyckiey; a Xięgi ad decursum

unius ani powinni introligować, y ſtare w ochronie mieć, ſub pœna de negligentibus officialibus ſancita, in Judicio Tribunalitio per quępiã Nobilem, ejusdem Terræ repetenda. 1613. *f.* 2..

Zapisy Grodzkie ten ma ſobie przynoſić komu ſłużą, choć po wyściu Roku, ieźli Roki niebyły. Na pierwszych iednak rokach Ziemskich powinien to uczynić. *w Exept. Maſov.* 1576. *f.* 298. *Herburt. f.* 207. Zapisy Mazowieckie zwłaszcza wieczności, maią bydź pisane według Formy w Statucie opisaney. *Ibidem. f.* 299. Zapis na przedaż, darowiznę, albo zamianę extra Diſtrictum czyniony, nie ieſt ważny, okrom Seymu y Kancellaryi Krolewskiey. *Ibidem. f.* 305. Zapisow Grodzkich in absentia *Recognoscentis*, przeniesienie ma być ważne. Co ſłuży Woiewodztwu Podlaskiemu 1581 *f.* 377.

Zapisy Bełzkie Ziemskie Grodzkie y naleźieniu Xiąg zeznane, approbowano. *Ibidem. f.* 376.

Zapisy wszelakie y *Rezygnacye* dobr wieczne, przed Aktami autentycznemi ſub Interregno uczynione, ważne bydź maią, y aby od dnia śmierci Krolewskiey, nikomu in progreſſibus juris ſaralia, albo præscriptio, do ſprawiedliwości ſzkodzić niemogła, warowano we wszyſtkich konfederacyach generalnych Warszawskich ſub interregnis [illegible] Zapisy wszelakie ſub interregno *A.* 1648. pozwolono Grodowi Smoleńſkiemu przyimować bez Pisarza Ziemſkiego. Evictor Dobr exekucyami oſądzonych, ma ewinkować tego, komu ie przedał &c. *Vide Titul.* Dobra Stołu Krolewskiego.

O Zapisach y Aktach przez nieprzyiacie-

la

la popalonych &c. quo ad securitatem Honorum, *Vide Titulo.* Szlachectwo. quo ad securitatem Bonorum *Vide Titul.* Dobra quo ad securitatem ratione Długow po Woynie *V. Titul.* Długi & *Tit.* Sprawy & *Tit.* Acta. Membrany to iest ręczne zapisy w Woiewodztwach Wołyńskim y Bracławskim zniesiono, y iuż od publikacyi tey Konstytucyi iść niemaią między Obywatelami tych Woiewodztw. Te iednak ktore przed tą Konstytucyą, bądź też dawnieysze, na cokolwiek dane, od daty tey konstytucyi do Roku y sześciu Niedziel, maią bydź do Akt Ziemskich albo Grodzkich własnego Powiatu, przez tych, ktorym służą, per oblatam podane y wwiedzione, sub nullitate onych. A odtąd iuż miasto Membran, każdy na każdą rzecz Zapis, napisawszy go y podpisawszy z Pieczęcią swoią y Pieczęciami y podpisami naymniey dwu świadkow szlachty, do Akt Grodzkich; albo Ziemskich ma y powinien będzie przyznać. 1620. *f.* 19.

Zapisow Extrakty z Xiąg Trybunalskich, Marszałek, Pisarz, y *Regent Trybunalski*; w Ziemskich zaś y Grodzkich Akt wyięte, Urzędnicy Ziemscy albo Grodzcy podpisować tenentur, y według Konstytucyi. 1588. O Ważności tych Zapisow, potioritas ma bydź zapisana. Gdyby kredytorowie na Dobrach pretensyi swoich dochodzić chcieli; tedy non præjudicando w niczym Prawu aktualnych Possessorow, maią sprawę swą popierać z Ewiktorami swemi, lub Sukcessorami onych. K. L. 1726. *f.* 23. Żaden z Obywatelow W. Xięstwa Litt. obligow. Assekuracyi, Kart, pretensyi, od

zagra-

zagranicznych nabywać per Transfusionem nie-powinien, ale żeby sami Autorowie in foro competenti pretensyi własnych dochodzili; postanowiono. *K.* L. 1726. *f.* 96. *Plura in Ladovio.*

ZAPŁATA.

Zapłata Woyskom Koronnym starego y nowego Zaciągu w Lwowie naznaczona, y oraz Trybunał Skarbowy &c. &c. 1653. *f.* 1. Litewskiemu w Wilnie *Ibidem. f.* 5. Item w Lwowie 1654. Itē w Lwowie y Komissarze naznaczeni. 1659. *f.* 2. Item W Lwowie y Komissarze dani 1681. *f.* 2. itē w Lwowie. 1662. *f.* 4.

Zapłata Woysku Koronnemu naznaczona z Woiewodztw tak aby każde Woiewodztwo, tak wielom ludziom płaciło, ile Trybunał Radomski naznaczy. 1667. *f.* 9.

Na zapłatę Woysku, cło generalne *Rzeczypospolitey*, wodne, lądne, y Winne, od win Węgierskich, Zamorskich. zboża, Potaszow, Bławatow, materyi, ołowiu, gleyty, sukna, płocien, korzeni, sledzi, futra, woskow, łoiow, wełny, chmielow, galmanow; od drzewa rozmaitego rzekami, za Granice idącemi, czego od ryb y innych wszelakich Towarow, a Taxa secundùm prætia rerum od każdego sta złotych, po sześć złotych ad Regnū a zaś extra Regnum po złotych 3. uchwalono do dwoch lat. y że stan szlachecki, do cła mensæ Regiæ antiquitus nazwanego, y do Aukcyi subsidii bybernalis, deklarowano. Od Wołu każdego za Granice wychodzącego po taleru albo sześciu tynfow sine ulla defalcatione, od innych zaś Towarow decima pars, salva stricta revisione defalki

ki; służyć ma; myto od rzeźi rogatego y nierogatego bydła, ktorego iednak żaden Rzeźnik unikać niepowinien sub pœna duplici 14. mar: excepto Dworow Szlacheckich, co prœsse do potrzeby onych należy. A to myto ma bydź płacone tym sposobem, od wołu currenti moneta złotych 3. od krowy y iałowicy złotych dwa, od wieprza karmnego złotych dwa, od chudca złoty ieden, od cielęca groszy pietnaście, od skopu groszy dwanaście, od iagnięcia groszy sześć. Depositorya po Miastach per leges antiquiores specyfikowanych, cum interposito confiscationis vigore reassumowane. Na wyprawę Żołnierza pieszego złotych 21. Dymow według Taryffy Roku 1661. po złotych, 240. na pierwszy Rok do Skarbu na barwy y Munderunek, aby wnoszono, a przy Woiewodztwach złotych 100. aby zostawało. 1710. *f.* 54. *Plur. in Lad.*

ZASŁUZENI, ZASŁUGI

Urzędy do żywocia na Dobrach Krolewskich, kaduki, y nieszłużeniem Woyny dobra przepadłe, maią bydź zasłużonym dawane. 1597. *f.* 130.

Krol ma mieć na zasłużonych baczenie zaleceniem Hetmańskim. 1591. *f.* 615. A mianowicie tym ma dawać opatrzenie, ktorzy przez lat sześć statecznie służyli. 1607. *f.* 859.

Woytowstwa y Szołtystwa, ktore nie są Miastom inkorporowane, także Iurgielty, maią im być dawane, tam post cessum, quã post decessum Possessorum 1620. *f.* 6. w konkurrencyi ma bydź na tego pierwszy wzgląd, ktory pod iedną Chorągwią statecznie y skromnie bez wszczynania buntow y bez uciążenia ludzi pięć lat służył. *Ibidem*

W za-

W zasługi że niema żaden *Pułkownik*, *Rotmistrz*, ani inny żaden Woyskowy, potrącać sobie, podatkowych pieniędzy, ktore z Dobr in Possessione sua zostaiących wybierze, ale że ie do skarbu wedle *Prawa* pospolitego oddawać maią, *lege perpetua cautuum est.* 1661 *f.* 5. W zasługach aby Kommissya Lwowska Dobra Krolewskie mogła onerować ad extenuationem czworgiem Dożywociem pozwolono *Vide Titul. Summy Plura in Ładowo in specie.*

ZASTAWA.

Po Statucie Krola *Kazimierza* trzeciego, *Terræ & Castra principaliora*, przy ktorych iest Jurisdykcya Sądowa, zastawiane bydź niemogły, oprocz minutiora Bona, to iest oppida & villas, aż do Statutu *Krola* Alexandra; po tym zaś Statucie tak *Castra Principalia* y wielkich Rządow, iako y iakiekolwiek Gronty stołu Krolewskiego, podług własnego Statutu, y podług oprawy Krolowey Zofii, exekucyi bydź podległe deklarowano. 1563. *f.* 14. *Ieźliby* iednak *propter gravè necessitatem Reipublicæ*, minutiora Bona, summą iaką onerować przyszło, tedy nie inaczey ieno na Seymie walnym Koronnym cum consensu unanimi Ordinum stać się to ma ad extenuationem, y ma bydź w Konstytucyą onego Seymu wpisaną, na iaką potrzebę Rzeczypospolitey, tak wielka summa, y na ktore Dobra wziąć, iest pozwolona. 1565. *f.* 80. Iakoż zaraz pozwolono na Dobra Stołu Krolewskiego zaciągnąć modo obligatorio Summę pięciu kroć sta tysięcy złotych z tym dokładem, aby tychże Dobr niewolno było dawać in Possessionem

żadne-

żadnemu ex Ducali genere, ani onerować Zamki głowne, albo Sądowe, ani Wielkorządy, ani Ziemie Sędomierską, także aby Krol nikomu dożywocia niedawał na przerzeczone dobra ktore ex vi legis præsentis zastawione będą. *Ibidem. f.* 105. Zastawnicy Dobr *Krolewskich* aby przez się lub przez *Posły*, na przyszły *Seym* stawili się y listy na Dzierżawy swoie pod stracenniem Summy pokazali, postanowiono; y aby się nikt niewymawiał. kazano. 1567. *f.* 132. *Plura Titul.* Dobra *Titul.* Summy. Zastawnicy z *Summ*, ktore na Dobrach zastawionych mieli, wyprawić na Woynę powinni byli. 1655. Wykupno Dobr Krolewskich za Dwoma bydź sądzone. 1578. *f.* 327 w Koronie w *Powiatach* przez Kommissarze ma bydź odprawowane, a na W. Xięstwo Litewskie Konstytucya generalna 1588. *A.* ściągać się ma. 1607. *f.* 833. Wykupno Dobr *Krolewskich*, ad rationem quingentorum millium zastawionych. *Vide. Titul.* Summ.

Wykupna Dobr zastawnych Sprawy per Appellationē na Trybunał wytoczone, nieczekaiąc Woiewodztwa własnego, inter causas Officii mają bydź sądzone, a tym ktoreby pod Trybunał przypadły, ab actu motionis in sex septimanis, ma bydź w rusz-niu Termin prefigowany. 1588. *f.* 461. Dla wielkości spraw *Sobotnych*, osobny im *Regestr* na każdy Czwartek postanowiono. 1611. *f.* 13. Te same etiam sub Conventu generali & particulari, na pozycyi actorum Terrestrium mogą bydź sądzone. 1589. *f.* 579. *Plura in Ludovico.*

ZAWARCIE ZIEMI y PORTOW.

Z okazyi iż moneta zła y nieważna z Państw pogranicznych, przez rozmaite ludzie do Korony była przywożona, y walor iey im daley, tym większy się podawał y dobrze z teyże Korony pieniądze odmieniaiąc do cudzych Państw wywożone były, postanowiono zawarcie ziemi &c: 1621. *folio* 19.

Zawarcie zaś Portow tym sposobem postanowiono, aby nikt wodą ani lądem towarow na wygodę nieprzyiacielską, ani do żadnych Miast Xięstwa Pruskiego y Pomorskiego (wyiąwszy Gdańsk y Toruń) stante Bello Svetico niespuszczał, sub pœna peculatûs na Szlachcica w Trybunale *Koronnym*, aż W. Xięstwa *Litewskiego* na *Trybunale* Litewskim ex citatione, ad cujusvis instantiam, quatuor ante septimanis edita, peremptorie, ex speciali Regestro, in quocunq; Palatinatu judicanda ac per medium Delatori, ac Fisco Reipublicæ pro defensione convertenda; a plebeii w tym delinquentes; pœna capitis & confiscationis Bonorum karani bydź maią, czego wszystkiego Woiewodowie y Starostowie Sądowi, z *Podskarbiemi* ostrzegać y popierać powinni, ex cujusvis *Delatione* sub iisdem pœnis. Za gotowe tylko iednak pieniądze, tak soli iako y innych wszelkich towarow, z tych portow zaciągać wolno. 1627. *f.* 2. potym takim, ktorzy przeciwko temu Prawu wykroczyli w W. Xięstwie Litewskim na Trybunale Wileńskim Skarbowym Forum naznaczono. przemissa citatione in spatio trium septimanarum. 1629 *f.* 17. Zadnemu w W. Xięstwie Lit: cujus cunq; sit Status

Statûs & conditionis. tak Stanu Szlacheckiego iako y plebeiis niegodzi się żadnego zboża kupnego ktoreby niebyło własney iego kresceney, ani wodą ani lądem za Granice W. Xięstwa Litewskiego prowadzić, sub pæna, supra plebeijum colli; a na Szlachcica confiscationis zboża & mille marcarum. ktora confiscatio cedere ma Fisco, à pæna mille mar. połowica Delatorowi; a połowica Trybunałowi: Aby zaś pod Tytułem y za kwitami Szlacheckiemi nikt zboża przekupnego niewyprowadzał; wszyscy Stanu Szlacheckiego ludzie, posyłaiąc zboża swoie, powinni dać Szafarzom swoim listy otworzyste, in vim attestationis, obowiązuiąc się w tych listach fide & conscientia, że z swoich własnych maiętności tak Dziedzicznych, iako y Dzierżaw (Arędarze y zastawniki w tą inkluduiąc) a nie skupne zboża posyłaią, y pewną liczbę zbożą, łasztow; albo beczek, y Imiona maiętności, z ktorych zboża posyłaią, specifice w tychże liściech opisać maią. Przy ktorych nihilominus Szafarze przysięgę wykonać będą powinni, podług zwyczaiu. A gdzieby takowych listow Szafarze niepokazali, tedy takowe zboża za podeyźrzane y zatrymane bydź maią dotąd, aż sufficientem Attestationem od Panow przyniosą. Czego wszystkiego Pan Podskarbi W. Xięstwa Litewskiego przez Osoby przysięgłe, na to umyślnie deputowane, przestrzegać ze wszelką pilnością powinien. 1631. f. 32.

Zawarcie exekucyi *Vide Tit.* Exekucya.]

ZIAZDY *Vide Titul.* SĄDY.

ZIEMIE

Ziemia Halicka y Zydaczewska zruynowana, od wszelakich kontrybucyi publicznych według Konstytucyi. 1635. Miastom przez Nieprzyiaciela zniesionym służącey, także od stanowisk Zołnierskich wolne bydź maią. A ktorych ta hostilitas nie tak ciężko spustoszyła, Ci salvis novis abjuratis, podatki od Rzeczypospolitey uchwalone płacić maią. 1677. *f.* 26. *Plura in Ładowło.*

ZEBRACY.

Statut Iana Albrychta Krola, de validis mendicandibus, także Statut o imaniu Hultaiow reassumowano, interponendo pœnam 100. marcarũ: gdzieby przez Urząd Grodzki, albo Mieyski, nie był exekwowan. 1588. *f.* 489.

ZELAZNE LISTY *Titul.* Vadia.

ZOŁNIERZE.

De Militibus *Vide in Statuto Herburti Titul.* Bellum & *Titul.* Privilegium. Zołnierze exempti juxta Constitut. 1562. *A.* 1578. *f.* 341. potym juxta Constitutionem. 1667. & 1578. (Co służyło y Zonom Zołnierskim) non obstante, choćby przyiaciel albo Prokurator ad actus sententia interlocutoria daley się wdał. Ci iednak ktorzy ku zapisom iawnym niezastarzałym, po ktorych mogłoby co inszego intercedere pozwani mogą bydź non obstante absentia Reipublicæ causa sądzeni. 1580. *f.* 370. Reassumitur immediata Constitutio do dwunastu Niedziel po rozpuszczeniu Woyska, a Kancellarya Krolewska powinna na to listy y świadectwa tak Zołnierzom, iako y Zonom ich dawać. Ktoremi ktoby się założył, a na woy-

nie

nie niebył, sprawę traci, 1581. *f.* 381. Exempt znowu Zołnierzom y żonom ich juxta Constitutionem 1581. okrom gdyby kto po dacie tey konstytucyi maiętność, bądź zastawną, bądź wieczną gwałtem a nieprawnie komu odiął, albo ktoby się odpisał zapisem takowey excepcyi 1590. *f.* 170 Ci także, ktorzy na siedzenie w wieży o głowy są skazani, albo się sami siedzenia podieli, a na usłudzę by *Rzeczypospolitey* byli w Woysku, maią mieć Dilationem swego siedzenia do dwunastu niedziel Post reditū z potrzeby. *Ibid.* od pospolitego Ruszenia tylko exempti byli Zołnierze. 1593. *f.* 642 Znowu Exempt Zołnierzom y żonom ich juxta cōstit: 1567. & 1581 do dwunastu Niedziel po rozpuszczeniu Woyska. w czym niemaią obstare takowe zapisy, ktorymby przed tą Konstytucyą fałsz był zadany. Declaratur przytym iż listy Exemptionis tak Krolewskie, iako y Hetmańskie przed każdym Sądem iść maią. 1601. *f.* 733, Potym juxta constitutionem. 1578. exceptis causis ad inscriptiones, Expusiones, violentiæ, & rei judicatæ. 1609. *f.* 908. Potym juxta Constitutionem 1578. & 1609. przypadaiąc: aby ci ktorzy na Woynie będą od Krola IMCi albo *PP.* Hetmanow, listy świadeczne mieli. Ktora *Konstytucya* y W. Xięstwu Litewskiemu służyć ma. 1611. *f.* 7.

Potym juxta Constitutionem. 1609. tak Koronnym iako y Litewskim Zołnierzom. 1616. *f.* 43. Potym juxta eandem Cōstitutionem 1609. & superiores; co się ma rozumieć o Zołnierzach Inflantskich w W. Xięstwie Litewskim 1618. *fol.* 6. Potym juxta Cōstitutionem. 1567. & 1571. *A.* 1619. *f.* 5

Potym

Potym juxta constitutionem. 1590. exceptis recentibus criminibus od daty Seymowey, co y W. Xięstwu Litewskiemu służyć ma. 1620. f. 13. Poprawiono takroczney Konstytucyi tak, aby pozwami in causis ad inscriptionem, Expulsionem, executionem rei judicatæ, po rozpuszczeniu pospolitego ruszenia we cztery Niedziele odpowiadali, a Terminis iednak mere personalibus juramentorũ, ktorych przez Plenipotentow odprawować niemogą excipiuntur. 1621. f. 18. Potym exempty juxta cõstitutionem immediatam A. 1621. à te exempta tak z Kancellaryi Koronney y W. Xięstwa Litewskiego y od Hetmanow oboyga Narodu, u wszelakiego Sądu ważne bydź maią. 166. f. 5. Reassumũtur Konstytucye dawne o Exemptach Zołnierskich. A Exempty tak z Kancellaryi oboyga Narodow, iako y PP. Hetmanow, u wszelakich Sądow przyimowane bydź maią. 1627. f. 5. Potym Exempta, wedle Konstytucyi takroczney. 1629. Potym Konstytucye o Exemptach takowych. Annorũ. 1690. & 1621. in toto reassumowano tak Zołnierzom, iako y Obywatelom, Zamkow od Moskwy rekuperowanych, y z powinności w Przywileiach ich wyrażonych, przy Zamkach rezyduiącym. A te Exempty od zastąpienia niebespieczeństwa poczynać się będą. 1632. f. 6. Potym Konstit: 1928. in toto approbowano, y do przyszłego Seymu reassumowano. 1633 f. 13. Potym konstytucyą 1620. in toto approbowano 1634. f. 15. & Anni immediati 1635. f. 28. Declaratur iż Exempty w tych sprawach, ktore konstytucye opisały y ocerklowały wszelkie subsidia in Personalibus tylko przyimować, maią za Atte-

Attestacyą Hetmanow, albo Pułkownikow na mieyscu Hetmanow będących. 1538. *f.* 11. Exempt generalny Woysku Koronnemu y W. Xięstwa Litewskiemu dany approbowany, exceptis causis criminalibus, expulsionum ac inscriptionum. 1658. *f.* 21. reassumowano o exemptach konstytucye przeszłe do przyszłego Seymu in toto Zołnierzom tym, ktorzy obecnie w Woyskach *Rzeczypospolitey* zostawali, y attestacye Hetmańskie mieli. 1659. *f.* 20. Declaratur że wszelkie Sądy, powinne przymować pomienione attestacye. 1661. *f.* 19. na Zołnierzach w Woysku W. Xięstwa Litewskim służących, kondemnaty otrzymane znieśiono tak aby in principali negotio respondeant & deducant, że w ten czas kondemnowani są, kiedy byli w obozie, y niemogli do Sądu stawać. 1662. *f.* 17. o Zołnierskich Exemptach w sprawach Zołnierskich, Konstytucye przeszłych Seymow reassumowano. A Trybunały y insze subsellia w sprawach, w ktorych według prawa exempty iść powinny, zachować się maią według dawnego prawa. 1673. *f.* 15.

Zołnierski żołd za Krola Zygmunta Augusta, na ćwierć: Rotmistrzowi na koń złotych 10. Towarzyszowi złotych 8. 1567. Potym Towarzyszowi na koń po złotych 20. a pieszemu po złotych 10. na ćwierć. 1576. *f* 237. potym po 15. a żyć z targu. 1587. *f.* 415. potym po złotych 20. a żyć także w targu, tak w leżach jako y ciągnieniu wedle taxy Hetmańskiey. 1609. *fi* 890. A extraordinario militi Zołdu złotych 30. *Ibidem.* Potym Usarzom intra & extra *Regnum* po złotych 15. Kozakom po złotych 12. 1613.

f. 2.

f. 2. Potym Usarzowi złotych 30. Kozakowi 20. 1620. *f.* 5.

Za Zołnierza może Rotmistrz szkodę założyć, y ukrzywdzonemu pod świadectwem swoich Towarzyszow zapłacić, a potym to sobie z żołdu tegoż żołnierza wytrącić. 1569. *f.* 148. Usarze z kopią w zbroi w zarękawiach w szyszaku z krotką rusznicą, z szablą, z koncerem albo pałaszem; a ci co po Kozacku, z połhakiem y krotką rusznicą, na dobre konie do potrzeby wsiadać powinni. 1587. *f.* 415. Rotmistrz koni dziesięć a Towarzysz nayw ięcey sześć miał osadzać y mniey mógł. *Ibid.* Rotmistrz o Stacye przez Towarzysze iego brane, y o szkody uczynione w ciągnieniu ma Forum peremptorie w Grodzie, tam gdzie go ukrzywdzony przyścignie, a na mieyscu przed Hetmanem sine ulla appellatione. 1567. *f.* 147. Znowu że Stacy nie ma brać Zołnierz, ale żywności y innych wszelakich potrzeb, według targu sobie dostawać powinien, nikogo do Stacy nieprzymuszaiąc, a pozwy o każdą krzywdę (wyiąwszy ad inscriptionem y o co powinien Hetman z Rotmistrza, albo Rotmistrz z Towarzysza sprawiedliwość uczynić) sześć Niedziel przed Terminem kładzione bydź maią. 1576. *f.* 237.

Z Zołnierza (rozumiey z Szlachcica, także z osiadłego) gdy by Rotmistrz sprawiedliwości nie uczynił, albo gdyby sam komu krzywdę y szkodę uczynił, tak Rotmistrz iako y Zołnierz ma Forum w Grodzie bliższym sine exceptionibus Fori y Rzeczy osądzoney dosyć uczynić. 1589. *f.* 527. Z Zołnierzow nieosiadłych albo Cudzoziemcow

cow, albo plebeiuszow, także z pacholikow, powinien Rotmistrz czynić sprawiedliwość in infanti, albo pozwany do bliższego Grodu, żań dosyć uczynić, albo go Sądowi stawić, albo ieźliby uciekł, przysiądz, że nie był u niego gdyby rekwirowan o sprawiedliwość. *Ibid.* Kładzenie pozwu ma być na maiętności osiadłego Zołnierza, a na nieosiadłego w Gospodzie albo legierze. Postępek prawny ma się ściągać na Dobra ruchome y nieruchome, także y na zasłużone pieniądze, na ktore in talibus casibus od ukrzywdzonych areszt ma sarz przyimować, y z nich ukrzywdzonym za słusznym y prawnym pokazaniem, dosyć uczynić, salva in toto constitut. *A.* 1588. manente. ieźliby iednak pod trwogę y ruszenie był wzdan, a potym na wtorym y dalszym Roku po odprawieniu potrzeby pokazał liftem Hetmańskim, iż na ten czas był na posłudze Krola y Rzeczypospolitey, ma bydź od wzdania onego wolnym, ale na pozew ma zaraz odpowiadać. *Ibid.* Zołnierz szkod, krzywd, gwałtow, bezprawia, tak w ciągnieniu, iako y w stanowiskach, nikomu czynić niepowinien, także ani Podwod; Stacyi y żywności, tak z Krolewskich iako Duchownych y świeckich poddanych, wyciągać niema, ale wszystką żywność za pieniądze według targu kupować ma sub pœna 14. mar: & refusione damnorum per Actorem taxandorum, a to in civili excessu; in criminalibus zaś przez Hetmana podług starych praw y zwyczaiow, z Rotmistrzami, y Porucznikami, ktorych może dosiąc sądzeni y karani, albo też na Seym od strony pozwani bydź maią. 1591. *f.* 614.

Zołnierze żywność wszelaką, okrom wołow, iałowic, ryb, y korzenia, co targiem dobrowolnym płacić maią według ustawy na tym Seymie uczynioney, gotowemi pieniądzmi tak na leżach iako y w ciągnieniu (ktorych tylko ieden nocleg bydź ma) kupować sobie powinni, ktorey dosiągać maią za rekognicyą Rotmistrzowską y obrachowaniem Hetmańskim, iako wiele żywności na miesiąc na sto koni przychodziłoby miało? a te żywnośćpoddani z Dobr Krolewskich odwozić im maią. 1609. f. 890.

Zołnierz w blizkich obozu włościach żywność według targu, za gotowe pieniądze kupować. y sobie kosztem swoim odwozić ma. 1591. f. 613. Zołnierz kwarciany ma lecie stać obozem na gruncach Krolewskich, a wzimie ma Hetman wszystkim leże rozdawać wedle zdania swego. Ibid. Potym, ze leżę ma mieć w Ukrainie tak wlecie iako y zimie także w Dobrach Krolewskich y Duchownych. 1609. f. 890. Towarzysze y pachołikowie Rotmistrzom swoim, a wszyscy w obec Zołnierze Hetmanowi y iego Porucznikowi według Artykułow woiennych subesse y posłuszni bypź powinni, od ktorego albo Urzędu iego, sprawiedliwość ma bydź czyniona in instanti peremptorie. 1591. f. 613. Rotmistrz gdy by z Towarzysza y z iego Pachołika sprawiedliwości urzędownie requisitus nieuczynił, w Trybunale ma Forum peremptorie inter causas Officii praemissa citatione, gdzie Proces na nim ma bydź przewodzon ad poenam Bannitionis, remotis omnibus Dilationibus excepto, ieżliby Roty ruszono przeciwko nieprzyiacielowi Korony po

od

odprawie iednak potrzeby w sześć Niedźiel toż powinen. In contumaciam zaś takim sposobem ma bydź postąpiono. in primo termino absens ma condemnari, a post terminum satisfactionis, zaraz ad pœnam Bannitionis ma bydź pozwany, ktorey exzekucyą Starostowie, sub amissione Capitaneatûs ad instigationem partis lœsæ, czynić powinni, a takowego Processu Kondemnaty inaczey tylko solâ ignorantia, znosić niebędą mogli na Trybunale, albo w Grodziech, za odesłaniem do exzekucyi, iednak post juramentum satisfakcyą, wedle zkazania Trybunalskiego, tamże uczynić ma sub pœna Bannitionis in instanti decernenda, Kładzienie pozwow albo in Bonis albo w stanowisku iego, a położenia, Relacya w Grodzie własnym onego stanowiska, albo Dobr, bydź ma uczyniona, w ktorych pozwie Terminus ma bydź prefigowan we cztery Niedziele od położenia onego, Hetmani, Rotmistrze, y Towarzystwo, na żadne swe y przyiacioł swoich prywatne potrzeby Seymiki albo ziazdy stypendiarios Rzeczypospolitey znacznym iakim poczetem zażywać niemaią, sub pœna Bannitionis, Takieyże penie podlegaią, ktoby się ważyli leżę mieć albo stanowiska tak w Duchownych iako y świeckich maietnościach, o ktore ciągnienia, w ktorym bez czynienia szkody, bezbrania starzyi y podwod, zachować się maią sub pœna eadem. A w tym sądzeniu Żołnierzow modo ut supra, z Rotmistrzami y Porucznikami, by też ktory y na gardle według przewinienia był zkaran, to niema bydź przywodzono in disquisitionem ullam. Gdyby iednak absens

był na potściwości, inaczey bydź karan niemoże, ieno na Seymie przez Krola z PP. Radami. *Ibidem*, 1591. O Zołnierzach cokolwiek iest na Seymie *Anni*. 1590. (*Vide supra*) uchwalone sublatum constitutione. 1591. *f*. 618. Konstytucyą pomienioną. 1591. reassumowano, to przydaiąc aby wolno Rotmistrza pozwać do Trybunału, ieźliby się niechciał do ukrzywdzony Dekretem Hetmańskim kontentować. 1593. *f*. 639. Taż Konstytucya. 1591. declaratur: iż Hetmanowi przesłuchawszy zdania, tak Rotmistrzow, iako y Towarzyszow, wolno wedle sumnienia iako będzie rozumiał, y ex disciplina Militari, żołnierzow swawolnych y występnych przeciwko powinności Rycerskiey karać. W ostatku gdyby co tak nagłego było, coby klęskę albo szkodę iaką Woyska Rzeczypospolitey, albo omieszkanie y opuszczenia pogody do uczynienia posług, za sobą pociągnąć mogło, wolno temuż Hetmanowi, y bez namow wszelakich Rotmistrzowskich, y Poruczniczych winnego skarać *Ibid*. *f*. 640. Reassumuntur superiores constitutiones. 1591. & 1563. & melioratur articulus, z strony niepostępowania od Hetmana przeciwko tym, ktoby popełniwszy w Woysku iakie facinus absentowali się. Iż Hetmanom wielkim, a w niebytności ich polnym oboyga Narodu, przeciwko każdemu Występcy wolno postąpić, in præsentem na gardle, a in absentem na potściwości in contumaciam, y karać go według zwyczaiu, ale to do przyszłego Seymu tylko trwać miało. 1601. *f*. 732. znowu też Konstytucye. 1591. & 1593. declarantur, iż ukrzywdzeni od Zołnierza kwarcianego,

krzywd

krzywd y szkod swoich mogo dochodzić, bądź na Trybunale inter causas Offi i, bądź w Grodzie przed Starostą albo Urzędem iego, pod ktorego jurysdykcyą krzywda albo szkoda się stała, peremptorie, kładąc pozew w leży pozwanego, albo mu wrękę daiąc. Na ktorym Sądzie bez Remissyi exekucya y Bannicya ma bydź na pozwanych Rotmistrzach, ktorzyby ukrzywdzonym sprawiedliwości nieczynili, albo się sami nieusprawiedliwili, konczona. A transgressores tey konstytucyi winami sta grzywien na Trybunale peremptorie ex instantia cujusvis karani być maią. *Ib. f. 735*

Reassumitur Constitutio 1593. dokładaiąc, iż Zołnierz na noclegu; tylko iedną noc ma stawać y leż ani przystawstw w Dobrach Szlacheckich mieć niema pod winą sta grzywien, y nadgrodzeniem szkod stronie ukrzywdzoney o co Forum z Rotmistrzami (ktorzy osiedli bydź maią) lub na Trybunale według dawnych Praw, lub przed Hetmanem z wolną appellacyą na Trybunał, żywności iednak według targu dobrowolnego zasiągać im wolno, na ostatek cokolwiek Hetmani przeciwko Zołnierzowi obwinionemu Dekretem swoim nakażą, tego wszystkiego exekucya dostateczna, iako Dekretow Seymowych bydź ma in Bonis & Personis, przez Starosty, y nigdy ni od kogo postępek y zkazanie Hetmańskie in dubium & disquisitionem wokowane bydź niemaią. Ieżliby iednak Dekret Hetmański niepodobał się ukrzywdzonemu, y kontentować się nim niechciał, wolna appellacya powinna bydź na Trybunał, ktore appellacye in spacio quatuor

septi-

septimanarum Trybunaliſtowie inter cauſas conſervatas tak w koronie, iako y w W. Xięſtwie Lit. odprawować maią z oſobnego Regeſtru, kiedykolwiek taka prawa ab actu appellationis in ſpatio ſupraſcripto przypadnie wedle ktorego Dekretu Trybunalſkiego Hetmani exekucyą czynić powinni adinterim nim Decyzya Trybunalſka wyniydzie, Rotmiſtrze obwinionych Towarzyſzow ślubem zawiązać, a pacholikow dotrzymać maią, ſub eadem pœna quam reus ſuſtinere debuit, irremiſſibiliter decernenda. Te iednak Konſtytucyą Poſłowie Sędomirscy do Braci wzieli. 1609. f. 890. Reaſſumitur Conſtitutio, 1609. o dochodzeniu ſprawiedliwości na Trybunale, tego dokładaiąc, aby nietylko z Rotmiſtrzem, ale y z Towarzyszem Forum miał ukrzywdzony, y że o ſzkody pœna Bannitionis perpetuæ, & duplex reſuſio damnorum decerni ma. 1613. f. 2. Potym Konſtytucye wszyſtkie, y prawa o Zołnierzach reaſſumowano, deklaruiąc iż w ciągnieniu do mieysca od Krola albo Hetmana naznaczonego, maią ſię ſkromnie zachować, y proſtemi gośćiami iść, nad to noclegow y pokarmow w dobrach Krolewskich y Duchownych, ieno dwie rocie, iedna po drugiey, czynić niemaią, a drugiey Roty Rotmiſtrz, powinien dać Dzierżawcom Krolewſkim, Duchownym albo ich Urzędnikom Atteſtacyą, iż w tey wſi albo Miaſteczku, dwie Rocie ſtały, za ktorą Atteſtacyą, drudzy Rotmiſtrze, z Rotami ſwemi onę wieś albo miaſteczko mijać maią żadney ſtacyi tam niewybieraiąc, A gdyby ktory Rotmiſtrz. za ukazaniem takiey atteſtacyi, ważył ſię tam w trzecią

Rotę

Rotą ſtanąć, taki każdy za uczynieniem przez Dzierżawce Dobr Krolewſkich, albo Duchownych, przeciwko niemu proteſtacyi y aktykowaniem atteſtacyi wyżey opisaney w ktorymkolwiek Grodzie pobliżſzym ma być za inſtancyą Dzierżawcy Dobr onych, albo iego Plenipotenta, przez P. Hetmana y Komiſſarze woienne, z Urzędu ſwego zrzucony, y z Woyſka wytrąbiony. Takaż pæna ma być na Rotmiſtrze y ich Poruczniki, gdyby atteſtacyi wzwyż pomienioney dać niechcieli; A ieżliby w dobrach Szlacheckich, bądź w ciągnieniu, bądź na ſtanowiſku, ważył ſię ktory Rotmiſtrz, albo iego Towarzysz ſtacye iakiekolwiek, albo pieniądze brać, takowy pænæ w dawnym prawie y teraźnieyszym opisaney privationis Officii podlec ma, ktora takimże pretextem iako wyżey windykowana być ma. 1620. f. 7

Znowu też Prawa mianowicie Konſtytucye 1590 in toto reaſſumowano. *Ibidem.* f. 13.

Zołnierz żaden niema mieć Rynsztunku od złota, ani śrebra, tylko od żelaza a rzemienia, ſub amiſſione ſtipendii. *Ibid.* f. 5. Towarzysz od Rotmiſtrza, Pacholik od Towarzysza, niema temere od iedney do drugiey Roty wyieżdżać poki expedycya trwać będzie pod wybraniem z Woyſka y utraceniem poczту, *Ibid.* o zapłacie Zołnierzow zmarłych &c: *Titul.* Zapłata, O wszyſtkim co należy ad Diſciplinã militarẽ, Konſtytucye dawne reaſſumowano: iż żadnych krzywd y zbytkow, ktore Maieſtat Boſki y Prawo pospolite urażają, czynić, Stacyi w Dobrach Krolewſkich, Duchownych y Szlacheckich niewyciągaiąc na leżach y wciągnieniu Zołdem; na ten czas poſtanowionym, kontento-

waé

wać się, y z targu żyć, stanowisk w Dobrach Szlacheckich y Duchownych, według dawnych Praw, ulla ratione niepokazuiąc, sub pœna mille marca: & refusione damnorum, ad instantiam Nobilis injuriati, w ktoregoby Dobrach stanowisko Zołnierzowi pokazane było, w Trybunale peremptorie, non obstantibus etiam literis Hetmana na stanowisko w takie Dobra repetenda. 1624. f. 1. Specialiter reassumowaną Konstytucyą. 1620. Anni w tym punkcie, aby Rota na Rotę w ciągnieniu nienastępowała &c. od ktorey Konstytucyi iako y przeszłego Seymu Litewskiego excypuie się. Ibidem Woyska invitis Possessoribus, w Dobrach Ziemskich lokować się niemaią. 1685. f. 6.

Zołnierze do Elekcyi mieszać się niemaią, ale Posłow swych wolno im przysłać w potrzebie we dwudziestu Osob. 1632. Zołnierze kwarciani na Ukrainie excubias za Włościami odprawować powinni juxta Constitut. 1593. 1620. 1624. a in viscera Regni pomykać się niemaią, chyba żeby gravis Reipublicæ necessitas, & ejusdem periculum nastąpiło. W ciągnieniu zaś prosto niekrążąc, iść maią na dzień dwie mili. a na iednym stanowisku gdy dwie Rocie będą, iuż trzecia niepowinna stawać, sub refusione Victualium & damnorum in dupło. Przeto Rotmistrze albo Porucznicy, albo ich Namieśnicy, że tam dwie Chorągwie stały, attestacyą dawać powinni, pod utraceniem Zołdu. Lozney czeladzi y koni przy Chorągwiach niepowinno bydź więcey, tylko ile potrzeba, y sama słuszność ukaze. 1633. f. 15. Hetman Koronny każdey Chorągwi diem præscribere

bere ma kiedy w Obozie z ſtanowiſk, y z obozu na ſtanowiſku ſtanąć ma. Tenże przy płacy Woyſku bywać ma, a ieźliby ſam niemogł bydź, Subdelegata ſwego, ktoryby miał w Woyſku authoritatem na ſwe mieysce zeszle, a żeby w niebytności iego, areszta na płacą Zołnierſką założone ſądził. *Ibidem* Około Sądow z Zołnierzami konſtytucyą 1593. in toto zachowano. *Ibidem* Sprawy między Zołnierzami y Szlachtą, y Duchownemi y inney kondycyi ludzmi o ſzkody y krzywdy, w Trybunale przed wſzyſtkiemi ſprawami ſądzone bydź maią. *Ibidem*. Reaſſumowano ſuperiora de Disciplina Militari, a osobliwie te *K*onſtytucye, ktore ſtanowiſk y ſtacyi w dobrach, pogotowiu w Domach Szlacheckich bronią, y warowano to ſub pæna infamiæ. Także reaſſumuiąc *K*onſtytucyą, 1623. o zabieżeniu Konfederacyi poſtanowiono, aby *R*otmiſtrze tak iezdni iako y pieſi, oſiedli & nō plebeij, według dawnych zwyczaiow, od Hetmanow zaleceni, y do approbowania Krolowi podawani byli, w ciągnieniu aby ſzli noclegami przez Hetmany opisanemi, nic ich nieſkracaiąc ani odmieniaiąc ſub pæna infamiæ na *R*otmiſtrze albo *P*orucznika, albo iego Namieśnika. 1635. *f.* 12. Warowano przytym lege perpetua: aby Zołnierze obranie podwod do *T*rybunału pozwani (ieźli tam a nie do Hetmanow udaćby ſię chcieli injuriati) przez ſługę albo poddanych injuriatorum poprzyſiężeni. Pænas w Koronie 50. marc. *P*ol. a w W. Xięſtwie Litewſkim 50. marcarū Lit: za każdą podwodę luant, a ktoryby od wracaiącey ſię podwody pieniądzę brał, pæna

Capi-

Capitis puniatur. Toż się ma ścigać o pieniężne ſtacye. *Ibidem.*

Rotmiſtrze niepowinni ludziey, w ſłużbie nie będących do kompanii na chleb przyimować, ſub pæna Peculatûs. O co Forum Trybunał cum inquiſitione jurata, eadem pæna y na tych, ktorzyby ſię przy nich bawili, niebędąc w ſłużbie. *Ibid.* Pieszy Rotmiſtrz niepowinien mieć więcey iednych, tylko dziesięć, ſecus czyniący, prævia Inquiſitione, maią bydź u Hetmańskiego Sądu według Artykułow Woyskowych, a na Trybunale pæna infamiæ, karani. Ale ci, ktorzy z ochoty ſwey ludzie na uſługę Rzeczypospolitey kosztem ſwym prowadzą, excipiuntur od tego. Tylko ich ludziey przełożeni y Towarzyſtwo o ſzkody y krzywdy: idem Forum & eundem Proceſſum iako wyżey patientur. Ieżliby zaś Plebeijus był Przełożony od ſamego Pana na niego ſprawiedliwość requiretur. *Ibidem.*

Żołnierskie ſprawy na początku każdego Trybunału Lubelskiego maią bydź ſądzone, przed wſzyſtkiemi innemi ſprawami, a gdy Żołnierskich nieſtanie, insze zacząć ſię maią, wedle Konſtytucyi 1633. *A.* ktoby inaczey czynił, in causa ma ſuccumbere, y Proceſſy, ieżliby iakie na nich illegitimo tempore Sądow zaszły, nullitati ſubjacere maią. *Ibidem.* Trybunał żadnych arbitrarias in poſterum, nad te ktore w prawie opisane pecuniarias pænas od Żołnierzow brać niema. *Ibid.* Inhærendo tey Konſtytucyi kondemnaty extra tempus ſupra determinatum, na Trybunale otrzymane, znieſiono &c; Ratione zaś

dif-

differentiarum fundi, Trybunał postępkiem Żołnierskim sądzić niema, ale ordinario Processu iako y inszych Obywatelow Stanu Szlacheckiego. 1642. *f.* 13.

Żołnierz ani stanowiska, ani noclegow w dobrach Ziemskich Szlacheckich odprawować niema, ani od Hetmanow y Regimentarzow Assygnacyą do nich przyimować, ani Hetmani y Regimentarze dawać ie powinni, sub pœna triplicis Refusionis damnorum, ad instantiam ukrzywdzonych. W Trybunale inter causas militares. 1652. *f.* 10. Żołnierze iedni drugim na stanowiska y assygnacye następować niemaią: ani pobożnych stacyi wybierać, ani żadnych pieniędzy, ani grabieży, fantow, podwod brać; ani do kupowania korzeni, win, piw, gorzałek pociągać, ale się tylko tym do żywności kontentować maią, co może ubogi człowiek w domu mieć, do woza także niepowinni nic brać. *Ibidem.* W iedney wsi, lub Miasteczku więcey nie ma stawić Chorągwi ieno dwie; iedna po drugiey, a trzecia iuż takie stanowisko ominąć powinna, na co Rotmistrz, Kapitan, pierwszey y drugiey Chorągwi lub substytut ich, ma dać attestacyą, że tam Chorągiew nocleg lub pokarm odprawiła, sub pœna triplicis refusionis damnorum uczynionych od wszystkich Chorągwi, ktore by tam potym stały, za weryfikacyą dwoch ex communitate starszych przez przysięgę ze wsi, lub z Miasteczka ukrzywdzonych teyże winie podlegać ma Chorągiew, Rotmistrz, Kapitan, lub Substytuci

ich

ich, gdyby za ukazaniem attestacyi dwoch Chorągwi, stanoli w tey wsi lub Miasteczku w ktorych iuż dwie Chorągwi worzod stały. Także jeżliby y Rotmistrz, Kapitan, lub ich substituci y zgoła wszystcy żołnierze, przeciw ktoremukolwiek punktowi Prawa wzwyż napisanego wystąpili; a to lub w Sądzie Woyskowym, lub na Trybunale inter causas Militares *Ibidem*. Żołnierzom zaciągu Cudzoźiemskiego gdy się z stanowiska ruszyć będą mieli, Krol Komisarza Szlachcica dobrze osiadłego Polskiego, do prowadzenia pôda aby ich iak nayprościey prowadził, Regimenty, Kompanie, blisko siebie trzymał y we wszystkim tey Konstytucyi przestrzegaiąc, krzywd, y szkod czynić niedopuszczał, a o rządzie dobrym z Oberszterem albo Officerem znosił się. *Ibidem*. Na łożnych y z chleba przy Chorągwiach bawiących się reassumuntur Konstytucye o swawolnikach. *Ibidem*.

Konstytucye 1609. 1613. 1623. 1634. Y inne wszystkie prawa na swawolnikow postanowione, na niektorych (specificantur w Konstytucyi) reassumowano, ktorzy wziąwszy listy przypowiedne z Kancellaryi Koronney; tak na ięzdne iako też na Woluntarskie Chorągwie, pod pretextem listow tych, kupy swawolne zebrawszy, in gyrum po włościach chodząc, Stacyami pieniężnymi, podwodami y innemi nieznośnemi ciężarami, wielencyami y gwałtami, ludzie wszelkiego stanu aggrawowali, a na usługę Rzeczypospolitey pod władzą Hetmanow swoich do Woyska niestawili się, ani żadney przysługi Rzeczypospolitey

litey nie uczyniwszy porozieżdżali się; Także y na takich ktorzy się zwykli zaciągać pod Chorągiew, gdy Rotmistrz, od Krola list przypowiedny na Chorągiew albo na supplement wziowszy zaciągać pocznie, a potym chleb wybrawszy, Stacyy pieniężnych y pobocznych chlebow Prawem zakazanych nabrawszy, ludzi wszelkiey kondycyi, w ciągnieniu pokrzywdziwszy, Chorągwi pod Oboz y po kilku na Rok przeprowadzaią, y z naśpiżowanemi wozami do domow swoich powracać się zwykli, deklaruiąc: iż iako infames & hostes Patriæ wszystkich znosić im, y na gardle karać Starostowie y ich Urzędy powinni sub pæna duorū millium marc. na Trybunale w sobotę ex speciali Regestro, ad instantiam cujusvis, pravia inquisitione repetenda, ieźliby z takowego exekucyi nie czynili, albo takiemu conniverent. Declaratur y to, iż takowego swawolnika caput invindicabile, gdyby go kto zabił, bydź ma, y dobra tego Żołnierzom y ludziom Rzeczypospolitey zasłużonym jure caduco rozdawane będą. A na potym kazdy ktokolwiek pod Chorągiew podiedzie, y naydaley przez trzy dni przy niey iako Żołnierz zostawać będzie, powinien pod tą Chorągwią przez cztery ćwierci służbę woienną odprawować sub iisdem pænis. 1655. f. 14. Artykuły woienne Prawa y Konstytucye wszystkie de Disciplina Militari, postanowiono a osobliwie Konstytucyą 1652. in toto reassumowano. Do ktorey to ieszcze przydano iż przy listach przypowiednych dla werbunku, Oberszterom listy z Kancellaryi Koronnych z Pieczęcią Koronną z podpisem

sem Pieczętarskim według proporcyi zaciągu ludzicy wydawane będą, ktoremi werbarze w ciągnieniu wywodzić się maią, że są w służbie Rzeczypospolitey a PP. Hetmani Koronni napotym każdey Chorągwi stanowiska słuszne ducta proportione ludzicy pod nią będących, w dobrach Krolewskich. Wyiowszy Dobra Stołu Krola IMCi Ekonomiczne ukazywać maią, wszystkie Pułki y Chorągwie rowno poodzielaiąc, a niewięcey iedney Chorągwi, a nieli drugiey chleba ukazuiąc. Na ktorym stanowisku według Konstytucyi. 1655. sprawować się każdy Zołnierz powinien. W ciągnieniu zaś Stacyy pieniężnych, podwod y chlebow pobocznych zaśiągać niemaią. Listy przepowiedne, Rotmistrze y Pułkownicy, a ich werbarze attestacyi z Kancellaryi Koronney sobie dane, każdemu rekwirującemu ukazować powinni; W Dobrach Krolewskich Ekonomicznych żaden Zołnierz stanowisk y noclegow Zołnierskich w Koronie y w W. Xięstwie Litewskim odprawować nie powinien, ani stacyy wybierać sub pæna Capitis. *Ibidem. f.* 30.

Listy przypowiedne na Chorągwie woluntarskie nigdy z Kancellaryy Koronnych bez konsensu Rzeczypospolitey niemaią bydź wydane. Na pieniężne zaś Chorągwie tak iezdne iako y pieszego, Polskiego y Cudzoziemskiego Trybu, tylko Szlachcie maią bydź dawane, ktorzyby Krolowi od Hetmana byli zaleceni, & docerent de reali possessione *Ibidem*: Artykuły Woyskowe Konstytucyami. 1609. y innemi przeszłemi y poźnieyszemi obwarowane także Konstytucye. 1652.

1653.

1653. 1655. y inne wszystkie reassumowano y PP. Hetmanow, aby in executione te Prawa zostawały obowiązano. 1658. *f.* 18.

Z Zołnierzami występnemi cuivis injuriato, Forum & Terminum peremptorium naznaczono; tak na Komissyi Woyskowey, iako y w Trybunale Koronnym y przed Sądem Hetmańskim, gdzie się ukrzywdzonemu naylepiey będzie zdało; ktorzy karani bydź maią secundum qualitatẽ excessûs. a ktokolwiekby się ważył stawać w *D*worach y Dobrach Duchownych y *K*rolewskich, taki pæna capitis albo infamiæ karany bydź ma. *R*atione zaś stanowiska we wsiach, dawne reassumuntur Prawa, y wszystkie Konstytucye de Disciplina militari, osobliwie *K*onstytucya *S*eymu przeszłego. A contra aggressores violentes Dobr, Dworcow Krolewskich, Szlacheckich y Duchownych dawne reassumuntur Prawa, 1653, *f.* 6. Wszystkie *P*rawa Konstytucye to iest *A*. 1588. 1589. 1649. 1652. 1653 1654. 1658, 1659. y insze wszystkie de Disciplina Militari, o Dobrach Szlacheckich. o werbunkach nowych, o przechodzących Chorągwiach, o dochodzeniu Krzywd, in toto reassumuiąc postanowiono aby nikt nieważył się z przechodzących y supplementuiących Chorągwi, stanowisk y noclegow w Dobrach Szlacheckich miewać ani *S*tacyy tak pieniężnych iako y innych cujuscunq; generis, pieniędzy, chlebow pobocznych, także y podwod brać, y Dobra *S*zlacheckie aggrawować sub pœnis in Constitutione. 1652. expressis. A ktoby brał assygnacye na Dobra Szlacheckie prepedyował; takowy eo nomine convictus, ipso facto in-

infamis zostawać ma, na pogotowiu y ten ktoryby takowe assygnacye na Dobra Szlacheckie otrzymywał. 1661. f. 14.

Raytaryą pod tytułem Arkabuzerow, zwiniono y deklarowano: że iey odtąd więcey zaciągać niebędzie wolno, oprocz samey Gwardyi Krolewskiey, w ktorey Officerowie, Szlachta Polska y Litewska bydź powinni &c: 1670. f. 31. Zołdatom, ktorzykolwiek dotąd z pod Regimentow pouciekali, karę opuszczono, y cnotliwemi ich deklarowano, a odtąd surowie y na gardle, według Artykułow Woyska Cudzoziemskiego, irremissibiliter każdy takowy ma bydź karany. 1673. f. 36. De Disciplina Militari wszystkie Konstytucye, począwszy ab Anno 1590. in toto reassumowano, y aby do skutku, y exekucyi przywiedzione były, (obowiązawszy PP. Hetmanow oboyga Narodow fide honore & conscientia, y powinnością Urzędow ich aby nieodwłoczną z przestępcow Prawa pospolitego, y w nim opisanych Artykułow Woyskowych sprawiedliwość czynili) postanowiono aby ciż Hetmani, oprocz Komissyi y Sądow ordynaryinych, ktore się przy boku Hetmańskim przed Sędziem odprawować zwykły, sami trzy razy do Roku na Sądach injuriatorum zasiadali naprzod za skupieniem Woyska do obozu, drugi raz przed Kołem generalnym y rozeyściem się, Trzeci raz pod czas Dystrybucyi Hybernorum. Ktore Sądy za każdym Terminem przez Niedziel trzy odprawować się maią. Ci iednak ktorzy z Woyska powyieżdżali y placu swego w potrzebie Woiennej niedostali, na Seymach in posterum

według

według Konstytucyi 1620. sądzeni bydź maią. 1676 *f.* 18. Zoowu de Disciplina militari wszystkie konstytucye *ab Anno* 1590. in toto reassumowano obowiązuiąc *PP.* Hetmanow oboyga Narodow fide, honore, & conscientia, aby gemitum pauperum na Państwa te niezaciągaiąc nie odwłoczną z przestępcow *Prawa* pospolitego według opisania Artykułow Woyskowych y Konstytucyi de Disciplina militari, sprawiedliwość czynili a w Dobrach Krolewskich Zołnierz pod czas ciągnienia, okrom wody, trawy, y dachu, więcey przetendere niema ullo praetextu, Ziemskich Dobr żadnym sposobem nietykaiąc. Castrorum zaś Desertores lubo Pułkami, Chorągwiami, lubo całym Woyskiem, gdyby non prosequerentur victoriam z nieprzyiacielem, lubo przed potrzebą z obozu uszli pœnis in Statuto descriptis, w Konstytucyach wyrażonym, podlegać maią, & pro hostibus Patriæ declarantur. 1683. *f.* 1.

Wszystkie Konstytucye de securitate Dobr Ziemskich dziedzicznych, a osobliwie Konstytucyą 1661. in toto reassumowano y postanowiono, aby żaden cujuscunq, Status & conditionis, ac praeminentiæ w Rzeczypospolitey, tak w Koronie iako y w W. Xięstwie Litewskim existens, nieważył się onych noclegami przechodami, stacyami, werbunkami. y ich supplementami infestować, Hybernami Konsystencyami Woysk y obozu aggrawować &c: sub pœnis in eadem Constitutione *A.* 166. expressis W czym, że żadna nikogo nieobroni. Aminifiya, lege praesenti perpetuâ deklarowano. *Ibidem. f.* 4.

Wszystkie Konstytucye *Annorum*. 1652. 1653. 1658. 1659. 1661. 1673. 1674. 1678. y 1683. de Disciplina Militari & indemnitate Dobr Ziemskich, in toto reassumowano, a Konstytucyą. 1685. prætextu confiniorum obrony abrogowano. Stacye chleby poboczne, dyskrecye, & quocunq; Titula exakcye pieniężne lub prowiantowe, y konsystencye zakazane. Forum Sąd Hetmański, lub w Trybunale, præcisis juris beneficiis naznaczono. 1690. *f.* 3.

Hetmani Woysko in obsequio & Disciplina Militari nierospuszczaiąc go ullo prætextu na włości y konsystencye in viscera Regni, in confinio trzymać powinni, hyberny Aukcya pozwolona według skryptu ad Archivum denego, ktory approbowano. 1690. *f.* 4. Konstytucye wszystkie de Disciplina Militari, tak w Koronie iako y w Wielkim Xięstwie Litewskim, a mianowicie. 1655 1658. 1659. in toto reassumowano. 1678. *f.* 5. poprawiono tey Konstytucyi *A.* 1626. iż non obstante eâ super contraventores: ieżeliby w domu Szlacheckim, albo rodzonych Braci, ktokolwiek uporne stanąć powazał się, pæna capitis, a ieżliby w Dobrach dziedzicznych, u poddanych, pænæ criminales irremissibiliter extendi maią, y wszystkie Prawa y Konstytucye de immunitate Dobr Szlacheckich napisane reassumowano, 1677. *f.* 7. Znowu de immunitatibus Dobr Szlacheckich Ziemskich Prawa wszystkie reassumowano, deklaruiąc: iż ktokolwiekby noclegiem albo popasem one aggravare śmiał, pænis criminalibus subjacebit, a ktoby chleby, albo stacye w Dobrach dziedzicznych

nych wybierał, pæna capitis irremissibiliter ma bydź karany. O co Forum injuriatis w Trybunale Koronnym z Regestru militarium, 1678. f. 26. O stanowiska y lokacyę w Dobrach dziedzicznych dla zaszczytu Kraiow y pogranicza. ex ratione & summa necessitate Belli uczynione, Hetmani, Delegaty, Pułkownicy y Regimentarze, aby niebyli pociągani ad quævis judicia & subsellia Regni, uznano, o krzywdy iednak wszelkie, gdzie Chorągwie y Regimenty stały y poczyniły salvam każdemu ex injuriatis z Chorągwiami temi y Regimentami, podług Prawa, Actionem rezerwowano. A. 1690. f 23. Rekrutować za assygnacyami Hetmańskiemi każdemu Regimentowi w tym Woiewodztwie gdzie zasługi biorą pozwolono, które rekruty nic sobie tylko dach pretendować, do Obozu zaś idąc, swemi lenungami żyć, bez uciemiężenia ludziey powinni. 1690. f. 24. Prawa wszystkie de Disciplina militari reassumowano, Palety, kantory, sztaby, porcye slepe znieśiono, o władzy Hetmańskiey Prawa dawne utwierdzono. O naiazdy Dworow y Domow Szlacheckich, rabunki zbierania Depozytow, zaboystwa y quocunq; Titulo kryminały, liberam in quovis foro vindicationem, pozwolono. Assygnataryuszowie Hybernowi Dworow, Folwarkow, młynow, y karczm naieżdżać, ani Administratorow, Podstarościch, sekwestrować, robocizny y posłuszeństwa Poddanych odbierać, sub pænis contra invasores sanctis, w Sądzie Woyskowym, lub Trybunale skarbowym, lub Koronnym ex Regestro militarium vindicandis zakazano. 1710. f. 62.

Aby się nikt nieważył privata authoritate Chorągwi podnosić, Woysk zbierać do Państw cudzych za Granice præsumptuoso ausu wchodzić, ubogich ludzicy w niwecz obracać, z nieprzyiaciołami I. K. M. Ci y Oyczyzny łączyć, zakazaną, y Konstytucyą. 169. reassumowano Starostwom Grodowym, mota nobilitate & cum adminiculo WW. Hetmanow, compescere ich kazano. pœnas infamiæ, colli, confiscationis Bonorum, libere captivationis & invindicabilitatis capitum na takowych postanowiono. 1710. f. 63. Wszystkie Konstytucye de Disciplina Militari, osobliwie ostatniego ziazdu Warszawskiego reassumowano y approbowano, Palety, Kantory, Porcye, Komissoryały, y wolnemu narodowi gravissima licencyi Żołnierskiey nomina zniesiono, y aby przechodami, Stacyami Dobr Ziemskich Duchownych, Krolewskich, aggrawować nieważyli się zakazano. 1712. f. 7. Disciplinã Militarẽ Koronne Woyska, W. X. ęstwo Lit. totaliter przyięło, warunąc sobie; aby te Woysko W. X. ęstwa Litewskiego w ciągnieniu y na konsystencyach, victualia & necessaria, na siebie, ludzi y konie, kupować, injuriatis zaś modum & terminum w Regulaminie Koronnym præscriptum, do odzyskania krzywd swoich zostawiono. *Konstytucya Litewska.* 1717. f. 2. Pod pokrywko zaciąg żołnierzow, albo iakim innym pretextem, aby się żaden iakiegokolwiek stanu y kondycyi, nieśmiał, ani ważył wyprowadzać ludziey Obywatelow Rzeczypospolitey za Granice Koronne albo W. X. ęstwo Lit: y Prowincyi do nich należących, pod winami kryminalnemi, reassumuiąc dawne konstytucye *Annæ*

Annorum 1632. *f.* 13. 1646. *f.* 1. 1648. 1649. 1662. 1667. 1668. 1674. zakazano *A.* 1717. *f.* 37. Na konsystencyach aby Zołnierz z żołdu, z Hyberny siebie ludzie y konie swoie sustentował; kupuiąc victualia, obroki, & alia necessaria, eo pretio, po czemu na targach y pobliższych Miastach y Miasteczkach będzie, Gospodarzow z *D*omow własnych nieruguiąc, szynkom nieprzeszkadzaiąc, iarmacznego targowego, ani Gospodniego niebiorąc, sub rigore in Disciplina Militari descripto, warowano, 1707. *f.* 57.

Zołnierzowi *P*olskiemu y cudzoziemskiemu nie godzi się podwod, koni wołow, zabierać, prowiantow, karmienia, albo lenungowania ludzicy żadnych ustaw wyciągać, trzydniowek, dyskrecyi na Pisarzow lub Deputatow, kontentacyi, Gospodnego, także ugod na Chorągwie lub *R*egimenty, kołowego od młynow, Barankowego wymagać. Powinni z grosza swego żyć, victualia & necessaria dla siebie, ludzi y koni swoich, za gotowe pieniądze kupować, taką cenę iako w targu będzie, każdą rzecz płacić bez przymuszenia gwałtem do przedania Gospodarza y naymnieyszey aggrawacyi nieczynić. Na stanowiskach, w ciągnieniach y wytchnieniach, w Dobrach Ziemskich Duchownych y Krolewskich oprocz tylko samey trawy, y to za wydzieleniem pod czas lata od *P*ossessorow, a pod czas, zimy procz dachu, uzurpować niemaią. alias Possessores Bonorum per se vel Administratores w Grodzie pobliższym Damna poprzysięgłszy one circa importatiã podatku aresztowawszy, satisfakcyą z nich maią mieć w Grodzie

dzie, salva appellatione w prawie, ktora przychodzi sto złotych w Xięstwie Mazowieckim, a w inszych Woiewodztwach 300. złotych do Trybunału Koronnego y skarbowego. A gdy areszt od ukrzywdzonego zaydzie ante Decisionem vel compositionem causæ, niebędzie mogł Zołnierz takowych dobr exekwować o podatek poki injuriatus niebędzie satisfactus, y kwitu onemu nieda in criminalibus iednak causis z Zołnierzem optio Fori relinquitur, salva executione Decretorum reali contra delinquentes ubi deprehensi fuerint 1717. *f.* 58. Zołnierz na Exekucyi o podatek, poki według Dyspartymentu swoiey należytości nieodbierze, niema sobie pozwalać, nad szczegulną proporcyonalną żywność dla siebie, koni, y ludziey, *Ibidem* Zołnierze Samborscy od kwarty z Ekonomii Samborskiey uwolnieni byli *Titul:* Kwarta. Zołnierskich Spraw w Trybunale *Regestr. Titul. Sprawy.* Zołnierze, tak *Rotmistrze*, iako y *Towarzysze* dla powinności, y obowiązku swego, aby się Granica nieogołacała, arcentur od Elekcyi Krola. *Titul.* Krol. *Plura Titul:* Woyska. y o Zołnierzach. *in Ładovio.*

Z U P Y.

Do Zup Rewizorowie, naznaczeni, *1569. f 189.* Znowu *Rewizorowie*, aby opatrzyli, ne quid detrimenti accidat na potym, y aby doyźrzeli, żeby Szlachcic sol, eodem pretio, pondere, ac magnitudine, w Cetnarzech, bałwaniech, y inna dawana była, iako w *Statutach* pierwszych około tego napisano iest, sub pœna 100. mar: *1581. f.* 178. Filarow solnych y firsztow Zupnicy niemaią w nich

mnieyszać sub privatione honoris & confiscatione Bonorum, Forum na Seym od Instygatora ex Delatione Commissariorum. 1588.

Zupnicy Ruscy niemaią wyciągać owsow od tych, co po sol przyieżdżaią sub pœna 100. mar. w Sądach Ziemskich peremptorie repetenda. 1588. f. 489. *Plura in Ladovio.*

ZYDZI.

Zydzi koni przekupować niemaią pod utraceniem ich y samych obieszeniem. 1557. f. 10. z strony handlow ich, ma bydź zachowany Statut. 1538. A. §. *Volumus præterea.* A. 1562. f. 28. *Titul;* O Zydziech *Herburt:* f. 233. Judæi Maią pokazać pakta, ktore maią z Miasty około handlow. 1565. f. 98. *Titul:* o Kupiectwie. Mimo pakta z Miasty niemaią się handlami bawić. 1567. f. 131.

Zadnych ceł, Zup y naymow trzymać niemaią 1562. f. 28. o Zydziech *Herburt:* f. 242. o tymże sub pœna 100. mar. y na tych krorzy tego dopuszczaią; o co Instygator Koronny czynić ma albo Possowie deferre. 1565. f. 98. znowu o tymże sub confiscatione. 1647. f. 7.

Zydowi Chrześcianie neutrius Sexûs służyć niemaią, sub pœna carceris, a na Zydy, o chowanie Chrześcian, pœna 100. mar: Czego Starostowie y Urzędy Mieyskie doglądać maią, y prawo to exekwować. O Furmanach iednak y Wołochach, ktorych Zydzi na czas w drogach potrzebować y naymować muszą, rozumieć się to nie ma, ale tylko o czeladzi domowey. 1565. f. 98.

Zydzi, aby Czeladzi Chrześciańskiey roczney utriusq; sexus chować nieważyli się sub pœna 100: grzywien, medietas ma należeć parti, a

druga

druga Judicio, zakazano: a Chrześcianina sześć Niedziel w turmie karać. Do browarow iednak Męzkiey płci, y furmanow w drogę Zydzi naymować mogą, Forum przed Woiewodami, albo w Grodzie naznaczono. Cła Zydzi, cełł, myt czopowych, szelążnych, y innych wszelakich podatkow Rzeczypospolitey, ani przez Radę, ani przez Administracyą, aby trzymać nieważyli się. Konstytucyą. 156. f. 98. reassumowano Woiewodom, Starostom, albo ich Urzędom Grodzkim do Exekucyi to przywodzić, sub pœna Officii przykazano. K.L 1690 f. 12. o tymże ani Dobr Krolewskich zadnym prawem dzierżeć niemaią. 1678.

Zydzi pod securitatem kapturow przyięci sub Interregno. 1586. f. 404. Towarow y żywności niemaią zakupować, uprzedzaiąc w tym Chrześciany, y zachodząc przed Miasta dla skupowania, oprocz Iarmarkow głownych sub amissione onego Towaru y żywności. 1588. f. 450. Podwoiewodzowie sprawiedliwość z Zydow według Praw y Przywileiow, inquantumby Prawu czyiemu niederogowały, wszelkiey kondycyi ludziom czynić maią, sprawy nayprzod post definitivam sententiam w Sądzie swym terminuiąc, a w niektorych sprawach appelacyi do swoich Woiewodow pozwalaiąc. 1633. f. 37. oprocz Woiewodzych Sądow, do żadnych inszych in causis Civilibus niemaią bydź pociągani, y appellacye, coby 100 florenos non excederet, od Woiewodow za Dworem iść nie maią, sub nullitate totius pro essus. & pœna 100. marcarum eodem judicio Palatinali à contravenientibus reponenda wyiąwszy

ſzy, żeby ktory Zyd przez iakikolwiek Zapis recederet à proprio foro. *Ibidem*. Reaſſumowano in toto Konſtytucye. 1633. y poſtanowiono aby ani Sądy Grodzkie, ani żadne inſze, ſpraw Zydowſkich nieſądziły, ſub nullitate Dekretow ferowanych, ſalvo jure Woiewodztwa Kiiowſkiego Wołyńſkiego, Bracławſkiego. y Czerniechowſkiego 1661. *f.* 9. Conſervantur circa ſupraſcriptas Conſtitutiones, 1633. & 1661. o Sądach *A.* 1667. *f.* 27. Znowu im wſzyſtkie Prawa reaſſumowano y deklarowano, aby według onych do Sądow Woiewodzych należeli, a Wołyńſcy przed Staroſtami ſprawować ſię maią in omnibus caſibus, ſalva appellatione. A ktoby ich evocatorie ad aliud forum pociągał, pœnis w ſprawach evocationis deſcriptis ſubjacebit, & Proceſſus nullitatis będzie, 1678 *f.* 10. Toż dla Litewſkich *Ibid.* Prywatnemi Laudami niemaią bydź aggrawowani. 1667 *f.* 21.

Od Pieniędzy pożyczanych niemaią więcey brać na rok, nad złotych dwadzieścia od ſta, ſub nullitate ejusmodi ſtipulationum. 1670 *f.* 34. Podeyźrzanych rzeczy y tych, ktorych prawo kupować im zabrania, kupować niemaią ani na nie zaſtaw dawać, ſub amiſſione żadney ſummy. *Ibid.* Pod czas Proceſſyi publiczney powinni w Domach ſwoich nieprzechadzaiąc ſię po ulicach; zoſtawać. A gdy Kapłan cum Sacra Euchariſtia idzie, powinni przez na ſtronę uſtępować alias przez Urzędy karani będą, ſalva juriſdictione Palatini & poſtcuriali *Ibidem*.

Zydowſkich Reg-ſtrow niema nikt na ſię przyimować, y zapisow na to otrzymywać, ſub

nulli

nullitate Inscriptionis o co Forum na *Trybunale* ktorymkolwiek in duabus, inter causas Officii. Ktora Konstytucya tylko Woiewodztwu Sędomirskiemu służyć ma. 1616. *f.* 21.

Zydom Koronnym dawne Prawa y Konstytucye wszystkie de securitate onych, reassumowano. 1670. *f.* 34.

Zydzi Lwowscy *Mieyscy* y *Przedmieyscy*, more antiquo, do pomocy około armaty po wałach, obsequentes bydź maią. 1656. *f.* 29. Ieźli handle w Mieście Lwowie prowadzić chcą, sprawuiąc się według *Statutu* 1538. y według *Konstytucyi* 1562. 1567. 1569. pacta cum Civitate ineant salvo per omnia Decreto inter Civitatem & eosdem Judæos. 1670. prolato. *Ibidem.* Ciż tam po przedmieściach zostaiący na Grontach Mieyskich, wszystkie onera civilia ratione fundi possessi, juxta Constitutionem. 1659. ponosić y do obrony Miasta Lwowa także concurrere powinni. *Ibidem.* Zydow Krakowskich securitas tak warowana. Tumultuantes Grodowi Krakowskiemu, a pod czas Rezydencyi Krolewskiey Marszałkowi Koronnemu brać, sądzić, & prævia inquisitione, sine appellatione karać wolno. W czym lauda Seymiku Proszewskiego, iedno in *A.* 1672. &c: 26 Mensis Aprilis, a drugie 1676. postanowione, approbowano, co się ma rozumieć o Miastach y Miasteczkach, w ktorych Zydzi mieszkaią. 1676. *f.* 48. Reassumowano to Zydom Koronnym. 1678. *fol:* 10 y Litewskim *Ibidem.*

Zydow Koronnych, ratione securitatis przy dawnych Prawach zachowano. 1677. *f.* 37.

Zydzi

Zydom Prawa de securitate osob & commerciorum ich, in toto reassumowano, oprocz podatkow na Seymie uchwalonych, ktore rowno cum plebe & modo na Seymikach adinvento płacić powinni. 1645. *f.* 20. Zydom securitatem tak na osobach, iako & in commerciis warowano, zabiegaiąc często będącym w Krakowie tumultom Kommendanta dać z ludzmi obiecano. A w Poznaniu Miastu zlecono, y tumultuantes aby Grod sądził in criminalibus & Civilibus Palatinalem Jurisdictionem zachowano, salva appellatione do Sądow I. K. MCi. zadwornych, Kupcy per transfusiones długow swoich opprimere ich nie będą mogli. Tumultow w Miastach y Miasteczkach zapobiegać y tumultuantes criminaliter sine dilatione appellationeq; Grody sądzić powinny. 1690. *f.* 10.

Zydzi aby na cłach Pisarzami niebyli tylko Szlachta na Komorach y przy Komorach Litewskich. 1703. *f.* 27.

Zydow pod czas Seymikow y ziazdow, także Trybunałow chłopięta y ludzie inferioris conditionis, aggrawować, Szkoły nachodzić, odbierać, ugody pretendować, niepowinni, w czym Woiewodom y Starostom Sądowym vigilantiam tego zlecono & pœnas contra violatores publicæ tranquilitatis & invasores, o rozboykach y kupach swawolnych, contra excessivos naznaczono. *Konstytucya Litewska.* 1717. *f.* 11.

Zydowskie pogłowne y inne podatki

Tytuł: Podatki.

Exer-

EXCERPTU

Supplement z Konstytucyi Seymu Pacificationis Anno 1736.

Rozdawanie Ministeriorum Belli, non obstante Constitutione 1714. ad jus Majestaticum należą, by się temi wakansami Seymy nietrudniły.

Acta Interregni approbantur, także *Sądy Kapturowe*. Dissidentibus tak w Koronie, iako y w Wielkim Xięstwie Litewskim, pacem juxta antiquas Confederationes & Constit: 1717. ac securitatem bonorum, fortunarum zachować, declaratur, Ci na funkcyi żadney y Urzędach bydź niepowini, ani żadney protekcyi szukać.

Obowiązek Konstytucyi obstawiania przy Prawach Orthodoxæ Romano-Catholicæ & Ritus Græco Unitorum Ecclesiæ.

O Aryanach, Kwagierach, Menomistach, Anabaptystach y Apostatach wszystkie dawnieysze *Prawa*, a osobliwie *Konfederacya A.* 1674. reassumowana y w mocy in omnibus punctis zostawiona. Przyrzeczenie trzymania jurium & Privilegiorum Orthodoxæ & Ritus Greco Unitorum Ecclesiæ, & nullius alterius, tudzież przy obronie tegoż S. Kościoła y wolney Elekcyi Krolow y Panow Elekcyi, substancyi, y zdrowia złożenie.

*Dy*smembracyi pod czas Elekcyi aby nieczynić ale ta liberis Suffragia & votis totius *Reipublicæ*, nemine q: contradicente ma subsequi A ktoby in scissione sine unanimi consensu omnium Ordinum ważył się Pana nominować; takiego pro

hoste

hoſte Patriæ mieć chcą z konfederowane ſtany. y nie wprzod I.O.Xiąże *P*rymas do nominacyi przyſtąpi, aż ſię pierwcy po trzykroć ſpyta, ieżeli ieſt conſenſus wszyſtkich; a Krol IMC ante omnia Prawa poprzyſięże.

*K*toby ex Externis Principibus, lub ex Cõvicibus per illicita vel violenta media na Tron ſzedł, przeciwko takieku powſtać Rzeczpoſpolita deklaruie ſię.

Mieysce Elekcyi zwyczayne między Warszawą, a Molą, przy zwyczayney ſzopie y okopach do zieżdżania ſię na konſultacye.

Obieranie zaś Marſzałka Equeſtris Ordinis juxta antiquiorem uſum & praxim.

Wſzyſtcy Concives, iako y Poſłowie Cudzoziemſcy, tudzież wszelkiey kondycyi ludzie y Obywatele Miaſt, Miaſteczek &c. ſtrony przyieżdża na Elekcyą y względem ſecuritatis publicæ tudzież reſpektem aſſyſtencyi y ludzi ſłużących według dawnych Konfederacyi y opisania porządku Elekcyi *An*: 1674. przez Stany *R*zeczypoſpolitey uczynionego, zachować ſię będą powinni ſub rigoribus in iisdem confederationibus expreſſis.

Wſzelkie Prowenta Menſæ *R*egiæ & Reipublicæ aby I.W.W.Podſkarbiowie utriusq; Gentis ſine quavis præpeditione według Praw ſwoich trzymali y obierali; a I. WW. Regimentarze oboyga Narodow in casu alicujus neceſſitatis & præpeditionis żeby IchMciom aſſiſtentiam dali ktorzy to I. WW. Podſkarbiowie de perceptis Proventibus calculum uczynią, y przeſtrzegać będą

dy

dą aby Dobra Mensæ Regiæ żadney ruinie niepodlegały. Dla gromienia kup swawolnych przez rozłożenie ludziey po Woiewodztwach, Forwachtami tudzież Fortece Præsidiis y dobremi Komendatami ubespieczą. Sine consensu totius Reipublicæ aby się nikt nieważył ludziey zaciągać.

Kaptury securitatem Sędziow Kapturowych y innych Osob Familii ich; tudzież euntium redeuntium od tychże Sądow, y exekucyi Dekretow kapturowych w mocy dawnych Konfederacyi a osobliwie *A.* 1674. zostawiono. Fatalia & præscriptiones durante præsenti Interregno nikomu szkodzić niepowinny. Od tych Sądow Kapturowych excipiuntur złoczyńcy, plebeii & Civitatenses ktorych Miasto samo juxta antiquas leges sine composito Judicio sądzić powinno.

Trybunalskie, Grodzkie y innych Sądow *Dekreta* y exekucye Koronne y W. Xięstwa Litewskiego in quibusvis causis, ktorey a die mortis *Regiæ* aż do publikowania w tym *Powiecie* gdzie Bona consistunt, Uniwersałow I. O. Xięcia IMCi Prymasa zaszły robor & validitatē mieć mają tak iakby ante fata *Regia* ferowane były niezagradzaiąc drogi do znoszenia Dekretow in contumaciam & vim legis sapientium w Trybunale y w inszych Sądach otrzymanych.

Gdyż się publikowaniu Uniwersałow I. O. Xiążęcia IMCi *Prymasa* w Kornie y w. Xięstwie Litewskim ex communi Nobilitatis illius *Palatinatûs*, *Terræ* & Districtûs consensu Grodzkie Xięgi są otwarte, tedy wszystkie Tranzakcye do nich zapisane ważne bydź mają, a gdzieby zawar-

te

te były, tedy Urząd Grodzki one otworzyć y każdemu wolny przyſięp dawać ma; a wszyſtkie rzeczy ſub interregno do Akt przyimowane, takiey wagi bydź maią, iako za panowania przeſzłego Krola IMCi.

PP. Staroſtowie Sądowi ktorzy od *S.* pamięci Krola IMCi. Przywileie na Staroſtwa, albo Ceſſye za konſenſami tegoż Pana maią. a ieszcze nie przyſięgali, żeby ſub Interregno przed Sędziami *K*apturowemi ſwego Woiewodztwa Ziemi lub *P*owiatu, a Urząd Grodzki przed tymże *S*taroſtą ſwoim tamże przyſięgi wykonali, (ktorą Ciż *PP.* Staroſtowie przyszłemu da BOG Krolowi Ponowić będą powinni) a po przyſiędze Akta otworzyć.

Ich Mość P*P.* Senatorowie także Przywileie od *S.* pamięci N. Krola IMCi świeżo zeſzłego maiący, teraz w Senacie przyſiądz mogą.

Staroſtowie y Urzędy Grodzkie po Koronacyi nowego Pana intra ſex ſeptimanas, exekucye Dekretow Trybunalſkich ante fata Krola IMCi ſerowanych czynić będą powinni. Cauſas iednak ſiſci Sąd *K*apturowy ſądzić powinien. Exekucye Dekretow Trybunalſkich y Kapturowych Urzędy Grodzkie czynić maią.

*S*uſpensy, exempta, reaſſumuiąc daw ne Konſtytucye Senatorom, *P*oſłom Ziemſkim & ad Exteros tudzież Kommiſarzom y innym na publiczney Funkcyi będącym w Sądach *K*apturowych iść maią

Aże Elekcya futuri Regnantis zakroczy czas, w ktorym Deputatow y *K*ommiſſarzow na Trybunały Koronne y Skarbowe obierać należy, więc

Elekcyą

Elekcyą onych po Elekcy przeszłego Regnanta na Seymikach Polskich antekoronacyalnych Woiewodztwom, Ziemiom y Powiatom Koronnym, a Mazowieckiemu y Rawskiemu we dwie Niedziele po tychże Seymikach Poselskich naznaczamy. Xięstwo Litewskie przy Prawach o tym napisanych zostawuiąc Miastom Krakowu, Wilnu Lwowu, Poznaniu y Warszawie securitas reassumowana y one circa jura & Prærogativas zachowano.

I. WW. Hetmani y Regimentarze aby sami Komende trzymali.

Ministeria Belli (kiedy niebędą mogli bydź oddane na pierwszym Seymie aliqua interveniente occasione) aby ad jus Majestaticum futuri Regnantis wrociły się præsenti conventione caveture. Co się ma rozumieć y o Pieczęciach pro hac sola vice.

Wolne obieranie Krolow, wszem Stanom Koronnym y W. Xięstwa Litewskiego, y wszystkich Prowincyi według Praw, Przywileiow y Konstytucyi de libera Electione uczynionych, dawnych y świeżych. 1607. 1609. 1631. 1662. 1667. Annô. in pleno robore zostało. Warunek aby Domus Regia ullam Successionem & prætextum proximitatis ad Regnum sibi non præsumat.

Pan inszey Religii na Krolestwo Polskie y W. Xięstwo Litewskie niebędzie obrany, tylko Romanæ Orthodoxæ Catholicæ Religionis teyże też Wiary powinna bydź y Krolowa natione sive vocatione.

Przełożeństw Duchownych Religii Greckiey Personis incapacibus, według dawnych Praw Krol

IMC

IMC dawać niebędzie, nec per cessionem trzymać niedopuści Avulsa Bona od Metropolii Kijowskiey niezawołowane, do teyże Metropolii należące juxta antiqua jura przyłączyć obiecuie.

Przyrzeczenie obserwowania juris æqualitatis inter Concives.

Krol IMC Dobr Dziedzicznych przez się ani przez subordynowane Oboy, na siebie ani na Sukcessorow swoich nabywć niebędzie. Buław, Pieczęci. Lasek Marszałkowskich, Podskarbstw w Koronie y w W Xięstwie Litewskim w ieden Dom Krol IMC dawać niebędzie, tudzież Opactw, Dygnitarstw. Starostw, Minorennibus tylko beneméritis Terrigenis, ætate & ratione vigentibus.

Także iedney osobie nad dwie Starostw prowentowych albo Dzierżaw (W co jurydyczne Starostwo includi niema) także Białymgłowom więcey nad dwie Starostw Prowentowych jure communicativo, exceptis pogranicznych & cum jurisdictione ktorych według Praw Possessyi są incapaces) trzymać się niebędzie godziło, a gdzie iest annexum do ktorego Dygnitarstwa Starostwo Grodowe, drugiego takiegoż ani w tym ani w inszym Woiewodztwie Krol IMC przyrzekł niedać.

To też warował Krol IMC że Przywileiow Starostom na Woytostwa, te ktore kiedykolwiek seorsive chodziły, także Plebejis Personis żadnych Dzierżaw nieda, exceptis his Plebejis Personis quæ meritis ab aliis distingvuntur.

Przywileiow dwoch na ieden Urząd nikomu Krol IMC nieda.

Wakanse extra tempus Comitiorum naydaley

w sześć Niedziel, a na Seymach ante omnia Krol IMC konferować deklarował.

Incompatibilia Prawem opisane to iest Lasek, Pieczęci y Podskarbstw, z Buławą Pieczęci Pokoiowey ani Sygnetowey do spraw y Expedycyi Rzeczypospolitey Krol IMC przyrzekł nieżywać. Listy wszystkie y Legacye Publiczne ięzykiem tylko Polskim y Łacińskim expedyować, Przywileiow ani Uniwersałow pod temiż Pieczęciami etiam ex Senatus Consulto niewydawać, oprocz Kancellaryom utriusq; Gentis.

Dochody Skarbu Rzeczypospolitey tak w Koronie iako y w W. Xięstwie Litewskim, aby per plus offerentiam chodziły.

Legacya do Rzymu per Personas sæculares non spirituales.

Nobilitacya tych tylko, ktorych utriusq, Gētis Woiewodztwa, albo Ministri Statûs, także Hetmani Sagô & Togâ zasłużonych zalecą, nowo zaś kreowanym Szlachcie Officia & Beneficia ad tertiam progeniem dawać y na żadne legacye posyłać Krol IMC niebędzie, wyiąwszy tych ktorzy zdrowiem albo substancyą zaszczycać będą Oyczyznę y ktorzy ex antiquis przyięci będą; Cudzoziemcy excluduntur à Consilio Reipublicæ, tudzież od Dygnitarstw, Starostw y Dzierżaw salvis domesticis Regalibûs benemeritîs quò ad collationem advocatiarum juxta antiquas leges y aby się w żadne Instancye, negotia, y promocyey ani podawania do podpisow Papierow niemieszali.

Dwor Krolewski z samego tylko Stanu Szlachec-

checkiego utriusq; Gentis & annexarum Provinciarum. Oprocz innych Osob ad minora obsequia. Dwor Krolowey Iey MCI z samego tylko Stanu Senatorskiego y Szlacheckiego &c.

Oprawa Nayiaśnieyszey Krolowey na Dzierżawach y Krolewszczyznach, taka, iaką miały Nayiaśnieysze Ludowika. Eleonora y Marya Krolowe Polskie.

Nayiaśnieysza Krolowa Iey MC in materias Status, ani w Promocye żadne wdawać się niebędzie.

Judicata quorumvis Magistratuum osobliwie Sądow Krolewskich per Rescripta privata, aby wzruszone niebyły. Gleyty w Koronie ad jure agendum tylko na sześć Miesięcy. & prorogationis salvi Conductus nad dwa razy wydawać z Kancellaryi Krol IMC niepozwala, neminemq; captivare, nisi jure victum dopuści.

Conservatio Privilegiorum tam publicorum quam privatorum, inquantum juri publico, & legibus non repugnant.

Spraw iak ex ordine Regestri przydać będą tak sądzić, conformando sententiam suam ad pluralitatem votorum, ktora in triduo stronom wydawana bydź powinna.

W Sądach Zadwornych ex Sententia Panow Urzędnikow postępek y Deliberacyi expedyowanie trzeciego dnia.

W Sądach Relacyinych Dekreta per pluralitatem votorum Senatorow.

Contra injuriatos instancyi niedawania ad quævis subsellia.

Ekonomiè Starostwa, Zupy solne, Metryki Regencye Koronne y W. Xięstwa Litewskiego Sekretarstwa Pisarstwa pokoiowe y skarbowe, Administracye Lustratorskie skarbowe, Cła, myta Komory, Osobom tylko Stanu Szlacheckiego utriusq; Gentis mere possessionatis zachowane. Po Miastach, Zamkach, Fortecach w Koronie y w W. Xięstwie Litewskim Kommendatami tylko Szlachta benemeriti y osiedli.

Do Ekonomii Stołowych nic nieprzyczynić, ani Grontow, Granic do nich per potentiã Administratorow przywłaszczać Krol IMC niedopuści; owszem ad judicandas injurias Kommissyi wydawać, tamować niebędzie.

Temiż Ekonomiami według Prawa rządzić będzie, avulsami illegitimè uproszonemi szczupić niepozwoli, ale te Ekonomie w Administracyą lub Arędę samym tylko osobom Szlacheckim w koronie Koronnym, a w W. Xięstwie Litewskim & annexarum Provinciarum Terrigenis ich puszczać będzie.

Donatarii in securitate Possessionis conservantur; conservatio Economiæ publicæ, y incorporacya Starostw dwoie ktoreby 30, Tysięcy czyniły intraty. Woysk Cudzoziemskich sine speciali consensu Rzeczypospolitey in viscera Regni Kol. IMC wprowadzać niebędzie, ani nowych zaciągać, ani za Granice wyprowadzać, ktoby in contrariũ czynił pro perduelli & hostè Patriæ deklaratur.

Dobra Ziemskie, Duchowne utriusq; Partis, y Krolewskie piechotami y stancyami od Zołnierza nieszczone niebyły, a Zołnierz aby in Disciplina Militari

litari zostawał ad mentem novellæ legis. A. 1717. Miesiące Zołnierskie Towarzyskie, y szarzy Cudzoziemskich Officierow in actuali obsequio personaliter będących w rozdawaniu panis benemeritorū w osobliwym Respekcie.

Klasztorom Oliwskiemu y Peplińskiemu Ordinis Cistercientium libera Electio Opatow, y azeby Nobiles Personas non Plebeijas obierali, ktorych obrana approbationem Krol IMC sobie zostawuie Urząd Podskarbstwa Nadwornego do Prowentow y intrat Stołowych Ekonomicznych regulatur & conservatur.

Justitia distributiva z samych cnot y dystynkcyi Pamięć na miesiące Zołnierskie, y do Administracyi Ekonomicznych sama tylko Szlachta w Krolestwie y Prowincyach iego osiadła.

Ułatwienie commerciorum u postronnych
Manutentio Privilegiorum.
Prawo de non præstanda obedientia.
Articuli juramenti Regii.
Prærogativæ, Privilegia, & jura enumerantur.

Stany Rzeczypospolitey quo ad Dissidentes in Religione do Konstytucyi 1717. y do konwokacyi 1733. referuią się. także Woyska Saskie aby w Granice Polskie y Litewskie niewchodziły. Personæ Plebejæ & ignobiles żeby ullo Titulo żadnych Krolewszczyzn niebrali. tudzież ponowienie y zawarcie Traktaktow z postronnemi żeby tylko in plenis Ordinibus robur suum brały.

Zachowuiąc Alternatę Marszałek ażeby raz był z Małey Polskiey, drugi raz z wielkiey Polski (zaczynaiąc iednak Alternatę od Małey Polski)

co

co się ma rozumieć y o Alternacie trzymania pióra przy *Regestrach*.

Trybunał Skarbowy w żadne materie sobie Prawem & lege novella ad exequendum niepodane wdawać niepowinien, ani deklaracyi ktoreby się na Konstytucyach niefundowały pisać, ani impozycyi na Skarb ani na Woiewodztwa, ani na kogo inszego niema stanowić. *Posłowie* ziachawszy się na *Seym*, pierwszego zaraz dnia wżadne inne niewdaiąc się materye, do obrania Marszałka przystępować & ordinè Konstytucyi 1699. in toto obserwować powinni będą.

Urzędy Ziemskie Powiatom Nislickiemu, Pilznińskiemu, *Opoczyńskiemu*, Chęcińskiemu Ostrzyszowskiemu, Krasnostawskiemu, Winnickiemu, y Zwinogrodzkiemu, Grabowskiemu, *Horodelskiemu*, Lubaczewskiemu y Brzezińskiemu pozwolone.

Plura fusius & sufficientius videantur. in Constitutione. Anni ejusdem. 1736.

PARS

PARS III.

Formulas variarum Transactionum ac alia in Jure scitu necessaria

EXPONENS

SECTIO I.

Formulas variarum Transactionum

EXPONENS

FORMULA CITATIONIS

AUGUSTUS III DEI GRATIA REX POLONIÆ, MAGNUS DUX LITHVANIÆ, RUSSIÆ, PRUSSIÆ, MASOVIÆ, SAMOGITIÆ, KIIOVIÆ, LIVONIÆ, VOLHYNIÆ, PODOLIÆ, PODLACHIÆ, SMOLENSCIÆ, SEVERIÆ, CZERNIECHOVIÆ, NEC NON HÆREDITARIUS DUX SAXONIÆ, ET PRINCEPS ELECTOR.

VObis NN. de Causa infrascripta Bonisq, vestris generaliter omnibus mandamus, ut coram Nobis seu Judicio Nostro ordinario, Generali Tribunalis

nalis Regni Lublinensis tunc, dum & quando causa præsens ex Regestro sibi competenti, aut inscriptione quavis connexionem cum causa præsenti habente ad judicandum vocata & acclamata incide-rit. Ad instantiam, Jnstigatoris judicij Nostri Ejusq; delatoris NN. Personaliter legitimè peremptorieq; compareatis. Qui vos inhærendo legibus Regni citat, ad videndum & audiendum attentandumq, vos ad comportationem Documentorum omnium massam substantiæ fatis NN. derelictæ enucliantium nec non rerum mobilium & immobilium ac sese moventium in varia materia & forma existentium prævio super realem comportationem præstando juramento stringi, ex quibus comportatis massam substantiæ constitui, ex constituta itaq, massa substantiæ inter consuccessores ex-ividi, cæteraq, pro causæ præsentis & negotii exigentia, contra vos decerni, statui & sententiari, Citamini igitur sitis parituri, terminum attentaturi, & ad præmissa judiciaiiter Respon suri, Datum Lublini &c. &c.

PRO DEBITO NON INSCRIPTO

Qui te citat pro eo, Quia tu summam

Mille

Mille Florenorum Polonicalium Actori moderno debitam, quam pro Die NN. Anno &c. exsolvere debuisti una cum Provisione, hucusq; cum Damno sui Actoris non exsolvisti, taliterq, eundem damnificasti etc

PRO EXCISIONE GAII AUT SYLVÆ

Qui te citat de & super eo, Quia tu bene gnarus Legum contra damnificatores Bonorum alienorum sancitarum, nihilominus his vi ipensis, Currus Decem Lignorum valoris (wyraź walor tey szkody). *violenter excidisti, taliterq, pœnam contra dictos damnificatores Bonorum alienorum latam promeruisti &c. &c.*

PRO VULNERIBUS

Quia tu in convulsionem legum procedendo de vulneribus infligentibus sancitarum Actori moderno tria vulnera cruenta & duo livida, quæ Ministerialis Terrestris NN. cum Nobilibus in tempore vidit, infligisti, quapropter dictas pœnas promeruisti &c. &c.

PRO CAPITE OCCISO

Quia tu non metuendo pœnas contra occisores legibus Regni descriptas, Patrem sui Actoris nulla habita justa ratione nihilq,

hilq; mali sibi sperantem violenter gladio occidisti, quam occisionem modernus Actor Ministeriali Terrestri NN. & Nobilibus obduxit & super te Protestatus est &c.

PRO PROPINQUITATE

Hinc in propositione exprimes *Quia tu tenes & possides propinquitatem ipsius videlicet villam NN. ad quam ipse est propinquior, quam tu post Nobilem olim NN. &c. &c.*

PRO DIVISIONE

Exprimes. *Quia tu non vis cum ipso dividere Bona hæreditaria NN. quorum medietas Actorem modernum concernit &c.*

PRO REDIMENDIS BONIS OBLIGATORIIS

Exprimes: *Citat te ad recipiendum, pecunias quas te in bonis ipsius hæreditariis videlicet in villa N. prætendis habere inscriptas, Citaris ut inscriptiones tuas coram Judicio ostenderes & pecunias reciperes, sibiq; tanquam hæredi de bonis ipsius præfatis judicialiter condescenderes &c.*

PRO CMETHONE PROFUGO SIVE QUOVIS ALIO SUBDITO

Exprime: *Quia tu non vis sibi extradere*

dere laboriosum N. Cmethonem ipsius de Villa N. ad villam tuam N. profugum, quem apud te in villa tua præfata N. dicta arestavit per Ministeriales NN. &c.

PRO CAUTIONE FIDE JUSSORIA

Pro eo, quia tu fide jussisti pro Nobili N. solvere mille Florenorum monetæ in Regno currentis ad tempus jam elapsum, quam summam mille Florenorum Polonicalium nec ipse Principalis N. neq, tu tanquam pro eo Fidejussor solvistis &c.

PRO RECEPTIONE FOENI AUT FRUMENTORUM

Pro eo quia tu recepisti sibi violenter decem currus fani in prato ipsius hæreditario Villæ N. laboris ipsius, valoris &c. &c.

PRO CONCULCATIONE & DEPASTIONE FRUMENTORUM

Pro eo quia tu immisisti violenter familiam tuam cum equis & pecoribus in & super hæreditatem ipsius NN. & conculcasti Actori frumenta diversi generis laboris ipsius taliterq, damnum intulisti ad florenos. &c.

CITATIO ad PARATAM CAUSAM

Qui te citat seu potius adcitat ad paratam

ratam causam paratosq, in ea terminos in judicio N. institit: respectu &c.

Ad FACIENDUM GRANICIES

Qui te citat ad faciendum Granicies seu limites inter Bona ipsius hæreditaria N. ab una & tua etiam hæreditaria N. partibus ab altera &c. &c.

POST CONDEMNATIONEM IN LUCRO

Qui te citat seu potius adcitat ad solvendum & satisfaciendum pro his omnibus pro quibus te condemnavit in termino peremptorio, in Terminis Terrestribus NN. jam præteritis juxta suam citationem in lucro pro eo toto quo te citaverat &c. &c.

Citatio ex Officio Succamerarii ad campum post condemnationem Citati in lucro in Judicio Terrestri

Tibi Generoso NN. Mandamus ut coram Nobis aut Camerario nostro à data & positione præsentis Citationis nostræ recte in duabus septimanis in loco Campestri inter Bona hæreditaria Generosi NN. dicta N. ab una & Tua etiam hæreditaria dicta N. ubi videlicet præfatus Actor N. Nos seu Nostrum Camerarium conducet

ducet ad scopulos de Terra erigendos & alia signa granicialia facienda ad audiendumq, juramentum quod ipse una cum Testibus super recta erectione præfatorum scopulorum ac aliorum signorum granicialium præstabit &c. &c.

CITATIO CASTRENSIS AD QUÆRELLAM

Quia tu ipsum de pacifica possessione Bonorum NN. violenter expulisti eaq, possedisti & hucusq, nullo jure possides taliterq, damnum actori moderno intulisti, te ad restitutionem dictorum Bonorum stringi, actorem modernum in possessionem reinduci Teq, pœna hoc in passu lata puniri, in Damnis litisq, expensis condemnari &c.

CITATIO POST LATAM SENTENTIAM PRO RE DECRETA

Qui te citat seu potius adcitat ad satisfaciendum & solvendum Summam Mille florenorum Polonicalium per judicium Terrestre N. in terminis Terrestribus proxime præteritis super te sibi decretam atq, ad audiendum ipsum jurare super damnis exinde secutis &c. &c:

Obserwa *We wszystkich tych propozycyach wyżey położonych forma nie obserwuie się ale tylko informacya daie się.* FOR-

FORMULA PLENIPOTENTIÆ

Coram Officio & Actis præsentibus Castrensibus Capitanealibus NN. *comparens personaliter* NN. *Sanus mente & corpore existens, Foro suo quovis competenti omisso & jurisdictione propria post habita præsenti autem Castrensi Capitaneali* N. *in se, Posteros ac Bona sua generaliter omnia quo ad Actum hunc attinet benevole assumpta, palam, publice, libere ac per expressum recognovit,, Quia ille ad omnes in genere & singulas in specie causas & Actiones suas judicialias in omni Judicio & officio Regni Majoris minorisve subsellii etiam judicio Tribunalitio Regni Lublinensi cum quibusvis Personis, ratione quarumvis rerum, prætensionum, negotiorum, & injuriarum tam ex actoratu quam & reatu sui Recognoscentis incidentes et incdendas, habitas, et habendas in suum verum & legitimum Plenipotentem* NN. (wyraź na. siła lat.) *vg. ad Triennium integrum eligit, inscribit & ordinat. Dans & Concedens idem memoratus Recognoscens præfato Plenipotenti suo plenariam facultatem & omnimodam absolutamq. potestatem causas easdem & actiones quas-*

vis

vis suas judiciarias instituendi & intentandi, institutas & intentatas proponendi, promovendi, defendendi, jureq, tuendi & ad debitum juris finem & effectum deducendi, Processus inchoandi, inchoatos continuandi, decreta suscipiendi a contrariis provocandi, juramenta attestandi, aresta imponendi & relaxandi, pœnas judiciales levandi & de levatis quietandi ratione non exsolutarum jure agendi Intromissiones in pœnis decretis ac re principali offerendi & acceptandi, cæteraq, omnia verum & legitimum Plenipotentem de jure concernentia rite obeundi et peragendi. Promittens et inscribens se idem Recognoscens id totum quid quid per prædictum Plenipotentem suum in præmissis juridicè actum, gestum, constitutumq, fuerit pro rato et grato habiturum et suscepturum nulloq, modo præmissis contradicturum Recognitionis præsentis vigore.

FORMULA MANIFESTATIONIS

Ad officium et Acta præsentia Castrensia Capitenealia N. veniens personalter NN. *providendo integritati fortunæ suæ quæstus et manifestatus est in et contra* NN. *de et super eo Quia præfatus* NN.

(Tu wyraź rzecz, o ktorą czyniſz manifeſt naprzykład) *Summam Decem millium Florenorum Polonicalium monetæ et numeri in Regno currentis apud ſe manifestantem mediante ſcripto de data ejus Leopoli Die etc. Menſis etc. conſcripto, manu ejusdem propria ſubſcripto, ſigillo communito, actisq, modernis Feria* N. *Anno* N. *roborato, in proviſionem annuam contractam, pro die hodierna in Actu contenta ſolvi appromiſſam non exſolvit, exindeq, ſe Manifestantem in damna induxit. Ratione quorum omnium idem ſuprascriptus Manifestans providendo cuivis integritati fortunæ ſuæ offerendoq, ſe admentem et contenta ligamentorum Scripto præfato ſpecificatorum uti post non exſolutam in Termino ſummam ad Bona oneri ſubjecta proceſſurum et in poſſeſſionem apprehenſurum. Iterum atq, iterum quam ſolenniſſime manifestatur, ſalva ejusdem manifeſtationis actione, melioratione ad ampliorem formam & pleniorem juris stylum reductione pleno in robore reſervata et præcuſtodita.*

FORMULA MUTUÆ ADVITALITATIS

Coram Officio et Actis præſentibus Caſtren-

strensibus N. Conjarentes personaliter NN. (Tu wyraź Imie, przezwisko y Urząd Małżonka) atq, NN. (a tu Żony) Conjuges legitimi, jani mentibus et corporibus existentes Foro jui quovis competenti omisso et jurisdictione propria post habita præsenti autem N. quo ad Actum hunc attinet etc. assumpta palam, libere, publice ac per expressum recognoverunt, et quilibet illorum suo pro interesse recognovit, Quia ipsi sibi mutuo, invicem ac ob utriną, omnium generaliter Bonorum suorum, mobilium et immobilium, hæreditariorum et obligatoriorum summarumq, quarumvis pecuniarium nunc habitarum et in post favente Divina gratia habendarum, tum auri, argentiq, Clenodiorum, uniconum, lapidum pretiosorum, vestium, vestimentorum, æquorum, pecorum, pecudum, nec non æris, stanni, cupri, orichalci ac totius suppellectilis domesticæ, mutuam advitalitatem et continuum usum fructum advitalitium ad extrema duntaxat vitæ suæ tempora inscribunt, concedunt et assecurant, Tali videlicet modo: quodsi et inquantum prius et proximius memoratum N. maritum quam consortem

mori contigerit, extunc dicta consors superstes Bona omnia mobilia et immobilia, hæreditariæ et obligatoria, summasq, quasvis pecuniarias nunc habitas et in post habendas morte Mariti sui derelictas ipsius proprias cum omni Bonorum eorundem jure, Dominio, proprietate, propinquitate, utilitatibus, usibus fructibus, Proventibus, Redditibus, attinentiis et pertinentiis, commodisq, et emolumentis generaliter omnibus nunc provenientibus et inpost proventuris, tenebit, habebit, et possidebit, iisq, fruetur ad extrema dun taxat vitæ suæ tempora; Post fata vero ejusdem eadem Bona rursus ad successores dicti mariti sine ullo impedimento Successorum Consortis plenarie et totaliter devolventur, versa vero fortuna, quodsi et inquantum prius et proximius memoratam Consortem quam Maritum mori contigerit, extunc dictus Maritus Bona omnia mobilia et immobilia, hæreditaria et obligatoria Summasq, quasvis pecuniarias morte consortis derelictas ipsius prorias cum omni Bonorum eorundem jure, Dominio, proprietate, propinquitate, utilitatibus, usibus, fructibus proventibus, attinen-

nentiis et pertinentiis, Commodisq, et emolumentis generaliter universis nunc provenientibus et in post proventuris, tenebit, habebit, et possidebit, illisq, uti fruetur ad extrema duntaxat vitæ suæ temporra, post fata vero ejusdem eadem Bona rursus ad Successores dictæ Consortis sine ullo impedimento Successorum Mariti plenarie et totaliter devolventur, more jure et Titulo aliarum Advitalitatum hoc in Regno diutius observari solitarum Recognitionis præsentis vigore.

FORMULA REFORMATIONIS

Coram Officio et Actis præsentibus Castrensibus Capitanealibus N. *Comparens personaliter* NN. *Sanus mente et corpore existens palam, libere, benevole ac per expressum recognovit. Quia ipse post* NN. *Generosorum* NN. *Filiam Consortem vero suam charissimam Summam in parata pecunia sex Millium Florenorum Polonicalium in clenodiis vero Trium Millium Florenorum Polonicalium eam de Bonis Paternis et Maternis jure Divino, et naturalis successionis in vim dotis et expeditionis muliebris concernentem ex Massa substantiæ eorundem olim* NN. *Parentum*

ejus vigore Divisionis Actis præsentibus Die hodierna in Actu contenta roboratæ provenientem tulit et effectualiter levavit, ad quam taliter levatam et realiter per manus Tutorum et Executorum Testamenti præfati olim NN. *Parentis ejus exsolutam similem Summam Novem Millium Florenorum Polonicalium Dotalitii, ita ut summa Dotis summæ Dotalicii simul juncta efficiat summam Novemdecem Millium Florenorum Polonicalium eandemq; super medietate Bonorum suorum assecurando inscribit, annectit, associat et reformat, more, jure et Titulo aliarum Reformationum, in Regno hoc diutius observari solidarum, Recognisionis præsentis vigore.*

FORMULA DONATIONIS

Coram Officio et Actis præsentibus Castrensibus, Capitanealibus N. *Comparens personaliter* NN. *sanus mente et corpore existens Foro suo quovis competenti omisso et jurisdictione propria post habita præsenti vero* NN. *in se Posteros ac Bona sua generaliter omnia quo ad Actum hunc attonet benevole assumpta, palam, publice libereq;, ac per expressum recognovit, Quia ipse Bona sua propria et hæreditaria vide-*

videlicet totam et integram Villam N. dictam in Palatinatu N. sitam et jacentem cum omni Bonorum eorundem jure, Dominio proprietate, propinquitate, utilitatibus, usibus, fructibus proventibus, Redditibus attinentiis et pertinentiis, structuris, ædificiis, prædiis Granariis, hortis pomariis, sepibus, sepimentis, agris, pratis, campis, sylvis, saniscis, pascuis, passariis, nemoribus imaginibus, Rubetis, dumetis, vepretibus virgiltis, mericis, Apisteriis, Apum melificiis vivis, rivulis, torrentibus, aquarum decursibus, fluviis, fluminibus, lacubus, palludibus, stagnis, piscinis magnis & parvis, eorumq, demissionibus, Tabernis, Tabernatoribus, Molendinis, Molendinatoribus eorumq, metretis, tum subditis Cmethonibus, Hortulanis, Inquilinis, Colonis eorumq, censibus, decimis, dationibus, tributis, pensionibus Vigiliis diurnis & nocturnis, dierum laboribus, vecturis, officiisq, quibusvis perecosdem ab antiquo pendi & præstari solitis commodisq, & emolumentis generaliter omnibus nunc provenientibus & in posterum proventuris, nihil pro se suisq, successoribus aut alio quipiam reservando seu excipiendo verum ita late, longe,

circum-

circumferentia iterq, prout præfatorum Bonorum hæreditas se in suis metis & limitibus extendit & protrahit estq, ab aliis vicinis Bonis & fundis contiguis signisq, metallibus distincta & dislimitata, seq, recognoscentem ab antiquo specta-bat & concernebat, jam exnunc & de-facto Genoroso NN. Illiusq, successoribus dat, donat, inscribit, & resignat prout præsentibus dedit, donavit, inscripsit & resignavit, purè, verè, merè, & irrevo-cabilis donationis Titulo ac hæreditate in eum In quæ quidem Bona præsentibus donata & resignata Idem Recognoscens eidem NN Donatario suo Illiusq, Successoribus rea-lem intromissionem, actualem pacificam, possessionem cum præsentaneo Bonorum eo-rundem usu, fructu per Ministerialem Re-gni generalem quemvis & Nobiles duos fa-cilius ad idem conducendos, vigore Inscrip-tionis præsentis donatariæ officiose capi-endam & assumendam jam exnunc & de-facto libere dat & admittit, datamq, & admissam nec per se nec per suas quasvis submissas & subordinatas personas præ-pedire, denegare, adimere interturbareq, aut modo quovis injuriari, quinimo eun-dem Generosum Donatarium suum sive ejus

Succesſo-

Succeſſores ab omni & quavis impeticione juridica omnium & ſingularum Perſonarum ſtatûs, ſexûs, Gradûs & conditionis cujusvis ac præeminentiæ exiſtentium ratione præmiſſorum Bonorum quocunq́, modo exoriunda, in omni judicio & Officio Regni per omnes præſcriptiones Terrestres prout ad quamlibet perſonam Terrestris ſpectat & pertinet præſcriptio, toties quoties opus fuerit tueri, defendere, evincere, eliberare & intercedere Bonaq́, præfata ab omnibus juribus, oneribus, vinculis, ſubmiſſionibus, debitis, inſcriptionibusq́, quibusvis prioribus & poſterioribus, dotum, dotalitiorumq́, Reformationum, Advitalitatum ac alterius cujusvis, Titulis juribus Bona præfata quovis modo afficientibus, & aggravantibus, tum Citationibus, Concitationibus, Innoteſcentiisq́, quibusvis, nec non lucris, perlucris Proceſſibusq́, quibusvis judiciariis ſuper iisdem Bonis importatis & importandis, ſemper munda & libera reddere & efficere, ſe ſuis cum ſucceſſoribus ac &c. ſuis generaliter omnibus Bonis mobilibus & immobilibus, hæreditariis & obligatoriis, ſummisq́, quibusvis peccuniariis habitis, & habendis inſcribit & obligat idq́,

ſub

sub Damnis Terrestribus simpliciter & absq, corporali Juramento taxandis per se Recognoscentem Posterosq, suos in casu Inscriptioni presenti donatoriæ in aliquo contraventionis præmissorumq, omnium & singulorum in eadem contentorum non completionis eidem Generoso NN. Donatario suo, illiusq, Successoribus ad solvendum luendis & succumbendis nulloq, modo evadendis; pro quibus quidem damnis Terrestribus simpliciter & absq, corporali juramento taxandis & edicendis modo præmisso ad solvendum succubitis & transgressis ac re, conditioneq, aliqua inscriptionis non completa nihilominus complenda supra scriptus Recognoscens suis cum Successoribus jure conventi Foro competenti ut supra renuntiando coram præsentis Castrensis Capitanealis N. Officio cui se suis cum Successoribus ac; Bonis suis generaliter omnibus hac in parte ad respondendum subiicit & incorporat, ad primam instantiam memorati NN. sui Donatarii illiusq, Successorum peremptorie respondere stare juri parerere & omne judicatum pati suis cum posteris debebit & tenebitur, primum Terminum uti & alios exinde subsequentes semper peremptori-

os

os dilationibus generaliter omnibus, evasionibus, suspensionibus defensionibus, Protestationibus, Impedimentis legalibus, et quibusvis exceptionibus, motionibus, appellationibus earumq, prosecutionibus, Reipublicæ negotiis servitio Militari, legatione intra vel extra Regnum fatalibus juris, præscriptione Terrestri, Bello, Interregno, conventioneq, actione pro majori, minorennitate successorum vera vel simplici infirmitate, literis exemptûs vel restium ad munimenta, ad evictorem, & in genere universis juris mediis & defensis non evadendo nec modo quovis subterfugiendo imo eisdem in toto renuntiando, sed inscriptioni præsenti donatoriæ, omnibus ejus continentis, damnis Terresribus quoties opus fuerit solutis, Foro satisfacere, se, suosq, successores ac Bona sua generaliter omnia ad id obligando & onerando Recognitionis præsentis vigore

FORMULA CESSIONIS

Coram Officio & actis præsentibus Capitanealibus N. comparans personaliter NN sanus mente & corpore existens &c. Foro suo quovis competenti omisso & jurisdictione propria post habita præsenti vero Castrensi N. in se, Posteros ac Bona sua gene-

generaliter omnia quo ad Actum hunc attinet benevole assumpta palam, publice, libereq, recognovit: Quia ipse de omni et integro jure suo Summa videlicet Decem millium Florenorum Polonicalium una cum Provisione ab eadem summa proveniente decreto Tribunalitio Regni Lublinensi Feria &c. Anno &c. sibi, uti jure Divino & naturali se concernente, adjudicata in Bonisq, N. hærente; Tumquoq, de omnibus in genere decretis tam Tribunalitiis Regni Lublinensibus quam Officii præsentis ex seriis Partium controversiis latis ac Actibus quibusvis executorialibus & Bonorum Traditionibus, Inscriptionibus originalibus tam obligatoriis, debitoreis, & contractibus quibusvis quam & subsequentibus cessionariis ad summam præmissam & ad Bona Villæ N. quovis modo sese referentibus totoq, causæ Processu judiciario, prout hæc eadem Decreta tum quoq, Inscriptiones originales & subsequentes cessionariæ actus executoriales ut latius præmissa in se sonant, cum omnibus tam Inscriptionum, contractuum Cessionum Decretorum ac Actuum executorialium totiusq, causæ Processus, Judiciariis conditionibus, contentis, punctis, articulis

ticulis, nexibus, Vadio, Foro, ligamentis, Beneficiisq, generaliter universis quam & summæ memoratæ Bonorumq, Villæ N. jure, Dominio, proprietate, propinquitate utilitatibus, usibus, fructibus, Proventibus. redditibus, attinentiis et pertinentiis tum curia, structuris, ædificiis, hortis, Pomariis, sæpibus, sæpimentis, agris, pratis, Campis, sylvis, nemoribus, indaginibus, rubetis, dumetis, vepretibus, surreptis, virgultis, mericis, apisteriis, apum mellificiis, rivis, rivulis, torrentibus aquarum decursibus, fluviis, fluminibus, lacubus, palludibus, stagnis, piscinis magnis et parvis earumq; demissionibus, molendinis, molendinatoribus eorumq, metretis, tabernis, tabernatoribus, nec non subditis, Cmethonibus, Colonis, Inquilinis, hortulanis, eorumq, dierum laboribus censibus, decimis, dationibus, Tributis, pensionibus, vecturis, vigiliis diurnis & nocturnis, Officiisq; quibusvis per eosdem ab antiquo pendi prastariq, solitis, commodisq, & emolumentis generaliter universis, nihil ex premissis pro se suisq, successoribus aut quopiam alio reservando seu excipiendo jam exnunc & defacto Generoso NN. illiusq, Successoribus, accepta ab ipso pro præmissis omnibus reali & sufficienti satisfatione una

cum

cum parata Intromissione, Tuitione et evictione cedit et condescendit omneq, et integrum hoc idem jus suum & competentiam præmissorum in personam Cessionarij sui transfert & transfundit & incorporat plenarie & ex integro. Dans & concedens idem Recognoscens eidem Generoso Cessionario suo illiusq, Successoribus plenariam facultatem et omnimodam absolutamq, potestatem jus præfatum super summam & Bona supra expressa serviens modo præmisso cessum & condescensus tenendi, habendi & possidendi illoq, ut fruendi & ad usus suos suorumq, successorum quovis beneplacitos libere convertendi, in quæ quidem Bona jure supra scripto onerata modo præmisso cessa & condescensa idem Generosus Recognoscens eidem Generoso Cessionario suo illiusq, successoribus realem Intromissionem et actualem pacificamq, possessionem cum præsentaneo Bonorum eorundem usu, fructu, per ministerialem Regni Generalem quemvis et Nobiles duos facilius ad id conducendos vigore Inscriptionis præsentis cessionariæ officiose capiendam & assumendam jam exnunc & defacto libere dat & admittit, datamq, & admissam nec per se nec per suas quasvis subordinatas personas præpedire, denegare, adimere, interturbareq,

aut

aut modo quovis injuriari, quinimo eundem Cessionarium suum seve ejus Posteros ab omni et quavis impetitione juridica ex re et persona sui Recognoscentis suorumq, successorumq, tantum modo, quovis exoriunda, in omni judicio et Officio Regni tueri, defendere, eliberare et intercedere, se suis cum Successoribus de et super Bonis suis generaliter omnibus mobilibus et immobilibus, hæreditariis et obligatoriis summisq, quibusvis pecuniariis habitis et habendis inscribit et seligit idq, sub vadio summæ præmissæ correspondenti videlicet Decem Millium Florenorum Polonicalium una cum Provisione ab eadem summa proveniente per se recognoscentem posterosq, suos in casu Inscriptioni præsenti Cessionariæ ia aliquo contraventionis præmissorumq, omnium & singulorum in eadem contentorum non completionis, eiden Generoso Cessionario suo vel illius Successoribus ad solvendum luendo et succumbendo nulloq, modo evadendo. Pro quo quidem vario modo præmisso ad solvendum succubito et transgresso ac re conditioneq, aliqua Inscriptionis cessionariæ non completa nihilominus complenda supra scriptus Recognoscens suis cum successoribus jure conventi Foro competenti ut supra renuntiando coram præsenti

senti Castrensi Capitaneali N. Officio, cui se suis cum Posteris ac Bonis suis generaliter omnibus hac in parte ad respondendum subjecit et incorporat; ad primam instantiam suprafati Cessionarii sui vel illius successorum peremptorie respondere, stare, juri parere & omne judicatum pati suis cum posteris debebit & tenebitur, primum terminum uti & alios omnes exinde subsequentes semper peremptorios, Dilationibus generaliter omnibus, evasionibus, suspensionibus, & defensionibus, Protestationibus, præscriptionibus, impedimentis legalibus, & quibusvis exceptionibus, motionibus, appellationibus earumq, prosecutionibus Reipublicæ negotiis, servitio militari, legatione intra vel extra Regnum, fatalis juris præscriptione Terrestri, Bello Interregno, Conventionibus Actione pro majori, minorennitate Successorum vera vel simplici infirmitatibus, literis exemptûs vel estium ad munimenta ad Evictorem et in genere universis juris mediis et defensi: non evadendo nec modo quovis subterfugiendo, imo eisdem in toto renunciando sed Inscriptioni præsenti cessionariæ omnibusq, ejus contentis, vadio quoties opus fuerit soluto, Foro satisfacere se suosq, successores ac Bona

na sua generaliter omnia ad id obligando et onerando. Recognitionis præsentis vigore.

FORMULA DEBITI

Coram Officio et Actis præsentibus NN comparens personaliter NN. Sanus mente &c. Foro suo quovis competenti omisso et jurisdictione propria post habita præsenti autē NN in se, posteros ac Bona sua generaliter omnia quo ad actum hunc attinet benevole assumpta, palam, publicè, libereq, recognovit. Quia ille Summam triginta millium florenorum monetæ et numeri in Regno currentis Generoso NN. Illiusq, Successoribus certi, veri, justi liquidiq, debiti seu mutuatæ pecuniæ tenetur ac debet Quam quidem Summam hinc et ab Actu præsenti pro Feria (wyraź czas naznaczony) *de et super Bonis suis generaliter omnibus mobilibus et immobilibus, Hæreditariis et obligatoriis Summisq, quibusvis pecuniariis habitis et habendis una cum provisione per decem a centum computanda daturum soluturum et realiter enumeraturum, repositurum et relicturum, repositamq, et relictam rursus inde non effidejussurū nec modo quovis arestaturum aut interturbaturum se suis cum successoribus inscribit et obligat idq, sub vadio similis Summæ Triginta millium Florenorū*

Polo-

Polonicalium per se Recognoscentem, succedaneosq, sucs in casu Inscriptioni præsentê debitoriæ in aliquo contraventionis summæq totalis et integræ non solutionis eidem Generoso Creditori suo vel alius Successoribus ad solvendum luendo & succumbendo nullo modo evadendo. Pro quo quidem vario modo præmisso ad solvendum succubito et transgresso ac re conditioneq, aliqua Inscriptionis præsentis Debitoriæ non completa nihilominus complenda summaq, præfata non soluta, suprascriptus Generosus Recognoscens suis cum successoribus jure conventus foro ut supra competenti renuntiando, coram præsenti NN Officio, cui se suis cũ successoribus ac Bonis suis generaliter omnibus hac in parte ad respondendum subijcit & incorporat. Ad primam instantiam suprafati Generosi Creditoris sui vel illius successorum peremptorie respondere, stare, jura parere & omne judicatum pati suis cum posteris debebit & tenebitur, primum terminum uti & alios omnes exinde subsequentes semper peremptorios, Dilatioribus generaliter omnibus, evasionibus suspensionibus, & defensionibus, Protestationibus, præscriptionibus, impedimentis legalibus, & quibusvis exceptionibus, motioni-

tionibus, appellationibus earumq́, & prosecutionibus Reipublicæ negotiis, servitio militari, legatione intra vel extra Regnum, fataliis juris, præscriptione Terrestri, Bello, Interregno, Conventionibus Actione pro majori, minorennitate Successorumvera vel simplici infirmitatibus, literis exemptûs vel restium ad munimenta ad Evictorem & in genere universis juris mediis & defensis non evadendo nec modo quovis subterjugiendo, imo eisdem in toto renuntiando sed inscriptioni præsenti debitoriæ omnibusq, ejus contentis, vadio quoties opus fuerit soluto, Foro satisfacere se suosq, Successores ac Bona sua generaliter omnia ad id obligando & onerando Recognitionis præsentis vigore.

FORMULA RELATIONIS

Ad Officium & Acta Castrensia Capitanealia veniens personaliter Ministerialis Regni Generalis providus NN. *Authenticatus juratus in vim suæ veræ ac fidelis relationis palam, publice, libereq, recognovit, se Citationis infrascriptæ pro terminis Quærellarum seu causarum Officii judiciis effectantis, Tenoris talis* (Wyraź Tenor Pozwu wszystek) *Copias similes sigillatas editas unius ejusdemq, essentiæ contra Generosum NN. in Curia ipsius propria* (albo in

villa, albo też gdzie położy) *dicto Generoso citato Feria* NN. *tradendo posuisse & reliquisse De quo præsens ejusdem Ministerialis Relatio.*

FORMULA VISIONIS

Ad Officium et Acta NN personaliter veniens Ministerialis Regni Generalis. Providus NN. Authenticatus juratus Officio præsenti bene notus asserendo secum habuisse, Nobilis de jure requi tos (Wyraź Imiona y Przezwiska obydwu Szlachty) *sibi Ministeriali firmioris & evidentioris Testimonii gratia adhibitos, in vim suo veræ ac fidelis Relationis palam, publice libereq, recognovit in hæc verba* (Tu wszystko wyraź; co tylko widział y iakie zastał rzeczy w tym Domostwie naprzykład, do kąd zchodził na wizyię) *De quo præsens ejusdem Ministerialis Relatio.*

FORMULA REQUISITIONIS

Ad Officium & Acta NN. *personaliter veniens Generosus* NN. *petiit & requisivit ab eodem Officio extradi sibi* (naprzykład) *Relationem Citationis ac si ex parte Generosi* NN. (oraz wyraź tu dla iakiey by przyczyny był wydany Pozew) *verum quoniam nulla Relatio eo nomine inscripta per Generosum* NN. *diligentissime*

ab

ab Actu Ferie NN. usq, ad diem hodiernam in Actu contentam quæsita, non est reperta. Idcirco de non existentia ejusdem in Actis præsentibus manifestatus est &c.

FORMULA ARESTI

Ad Officium & Acta personaliter veniens Ministerialis Regni Generalis providus N Authenticatus juratus, Officii præjentis Apparitor una cum Nobilibus de jure requisitis (wyraź Imiona Szlachty tey) *sibi Ministeriali firmioris & evidentioris testimonii gratia adhibitis, in vim jua veræ ac fidelis Relationis palam, publicè libèq, recognovit se ex officiosa Requisione & Feria N. una cum dictis Nobilibus, præsens & personaliter in Domum N. condescendisse ibidemq, existens Summam millæ florenorum Polonicalium apud Gsum N. arestasse juridicoq, aresto innodasse, quod arestum per eundem est susceptum* (albo też) *non est susceptum, de quo præsens ejusdem ministerialis Nobilibus id ipsum in toto affirmantibus & attestantibus Relatio.*

OBLATA ACTUS EXECUTIONIS

Ad Officium &c. personaliter veniens G. N. obtulit eidem Officio & ad Acticandum porrexit Actum Executionis in Bonis Villæ N. per G N. Subdelegatum loci

præsentis juratum, expeditum manu ejus-
dem propria subscriptum tenoris talis: Ac-
tum in Curia Bonorum N. Feria N. An-
no N. Ego N. Subdelegatus N. juratus ad
officiosam requisitionem G. N. partis juri-
vincentis, præsentibus (tu wyraź præ-
sentes) *Nobilibus ac aliis fide dignis ho-*
minibus ad præsentem actum congregatis nec
non Ministeriali Regni generali Provido
N. authenticato, jurato ex munere Subde-
legationis meæ ab Officio eodem mihi conces-
ad Bona Villæ N. condescendi, jurisdicti-
onem Officiosam fundavi & prædicto Mi-
nisteriali Actus præsentis apparitori pu-
blicare & proclamare mandavi, post quam
fundatam & proclamatam jurisdictionem
meam ad peragendam executionem vigore
Decreti injuditio NN. Feria NN. Anno
&c. lati me contuli (tu wyraź całe ju-
dicatum Actu) *verum quoniam comparens*
personaliter NN. hanc Executionem meam
his formalibus (wyrazić impugnę) *im-*
pugnavit. Idcirco ne videar Partibus ali-
quod exinde inferre præjudicium, causam
præsentem cum toto ejus effectu ac parti-
bus ipsis, tum impugnatoribus: & quo-
rum nomine impugnatum est rursus ad ju-
dicia Tribunalitia Regni Lublinen: (ie-

żeli

żeli z Trybunału, a ieżeli z Grodu) *ad Officium Castrense NN, remittendam esse cenjui præsentibusq, remitto, conservando ibidem Partibus ex Regestro huic causæ competenti Terminum comparendi peremptorium præsentis Executionis vigore, post cujus ingrossationem idem offerens originale exemplar circa Acta N. reliquit* (albo iezliby niezostawił) *originale exemplar ad se recepit & recepto sibiq, restituto Officium præsens quietavit.*

FORMULA ROBORATIONIS

Coram Officio & actis præsentibus NN comparens personaliter NN. Janus mente pariter & corpore existens, Foro Suo quovis competenti omisso & jurisdictione propria post habita præsenti autem NN. in se posteros ac Bona sua generaliter omnia quo ad Actum hunc attinet benevole assumpta palam, publice libereq, recognovit Quia ipse (naprzykład w następuiącey okoliczności) *suo & Magnificæ NN. sui Recognoscentis consortis, pro cujus ratihabitione cavet & se præsenti inscribit nomine et assecurationem de actu et data illius* (wyraź mieysce czas) *in rem & Personam Magnifici N. datam & conscriptam manu sui Recognoscentis subscriptam. & sigillatam*

tam, Ligamentis in eadem assecuratione expressis nec non vadio Triginta millium florenorum, in omnibus ejusdem Assecurationis conditionibus, contentis, punctis, clausulis, articulis, nexibus vadio, Foro, ligamentis, Beneficiisq, generaliter universis in toto, in rem et Personam memorati NN. roborat approbat confirmat, et ratificat illamq, se suis cũ successoribus de et super Bonis suis generaliter omnibus mobilibus & immobilibus hæreditariis & obligatoriis, summisq, uibusvis pecuniariis habitis & habendis firmiter tenere, complere, exequi & inviolabiliter observare, Eidemq, tamzin toto quam in quavis ejus minima parte assecurationem præfatam ad inscriptionem præsentem roboratoriam & inscriptionem præsentem roboratoriam ad assecurationem præfatam mutuo viciſſimq, referrendo satisfacere inscribit & obligat. Idq, sub similibus ligamentis & triginta millium florenorum Polonicalium, vadio per se Recognoscentem, Posterosq, suos in casu Inscriptioni præsenti roboratoriæ & Assecurationi præfatæ in aliquo contraventionis, præmissorumq, omnium & singulorum in iisdem contentorum non completionis Eidem NN. Illiusq, Successoribus ad solvendum luendo & succum-

cumbendo nullo, modo evadondo Insuper memoratus Generosus Recognoscens memoratam Generosam Consortem suam ad approbandam per ipsam inscriptionem præsentem Roboratoriam vel similem huic faciendam ad Acta quævis Authentica Regni vim perpetuitatis in se habentia intra decursum (naprzykład) Sex septimanarum statuere & personaliter adducere, ab eaq; vel in eventu mortis, ab illius Successoribus ut præmissa exequantur efficere, antequam vero statuerit, vel ut præmissa exequantur effecerit, memoratum Generosum NN. illiusq, Successores ab omni, & quavis Impetitione juridica ex re & Persona suprascriptæ Generosæ Consortis suæ stasuendæ ratione præmissorum quovis modo exoriunda, in omni judicio, & Officio Regni, toties, quoties, opus fuerit, tueri, defendere, evincere, eliberare & intercedere se suis cum Successoribus, de & super bonis suis generaliter omnibus, mobilibus, & immobilibus, hæreditariis & obligatoriis, summisq, quibusvis pecuniariis habitis, & habendis, inscribit & obligat. Idq, sub similibus & seorivis ligamentis, & Triginta Florenorum Polonicalium Vadio per se Recognoscentem, Posterosq, suos in casu memora-

mora-

morata Generosæ Consortis statuendæ non statuitionis, ab impedimentisq, ejusdem vel in eventu mortis ab illius Successoribus, ratione præmissorum quovis modo exoriundis, recensiti Generosi NN. illiusq, Successorum non evictionis, Eidem Generoso NN. illiusq, Successoribus ad solvendum luendo & succumbendo. Pro quibus quidem ligamentis & vadiis, modo præmisso ad solvendum succubitis & transgressis, ac re, conditioneq, aliqua inscriptionis præsentis roboratoriæ & Assecurationis præfatæ non completa, nihilominus complendæ in omni puncto, suprascriptus Generosus Recognoscens suis cum Posteris jure conventus, Foro competenti ut supra renuntiando, coram quovis judicio & Officio, Regni cui vel quibus se suis cum Successoribus ac Bonis suis generaliter omnibus, hac in parte ad respondendum subijcit & incorporat. Adprimam instantiam suprafati Generosi NN. illiusq, successorum. peremptorie respondere, stare juri parere, & omne judicatum ferre suis cum posteris debebit & tenebitur. Primum terminum uti & alios omnes ex inde subsequentes semper peremptorios Dilationibus generaliter omnibus, evasionibus, suspensionibus, & de-

fensi-

fensionibus, Protestationibus, præscriptionibus, impedimentis legalibus, & quibusvis exceptionibus, motionibus, appellationibus earumq, prosecutionibus Reipublicæ negotiis, servitio militari, legatione intra vel extra Regnum, fataliis juris, præscriptone Terrestri, Bello, Interregno, Conventione, Actione pro Majori, minorennitate Successorum vera vel simp'ici infirmitate, Literis exemptûs vel restium, ad Munimentas ad Evictorem, & ingenere universis juris mediis et defensis, non evadendo nec modo quovis subterfugiendo, imo eisdem in toto renuntiando sed inscriptioni præsenti Roboratoræ et assecurationi præfatæ, omnibusq, eorum contentis, Vadio vel vadiis, toties quoties, opus fuerit solutis, Foro satisfacere, se suosq, Successores, ac Bona suæ generaliter omnia, ad id obligando et onerando Recognitionis præsentis vigore.

FORMULA APPROBATIONIS RECOGNITIONIS

Coram Officio et Actis præsentibus NN. comparens personaliter NN. Sanus mente etc. Foro suo quôvis competenti omisso, et Jurisdictione propria post habita præsentè autem NN. in se, posteros ac Bona sua gene-

nera-

neraliter omnia quo ad actum hunc attinet benevolè assumpta, palam, publicè, libereq, recognovit. Quia ille Inscriptionem Quietatoriam per Generosum NN. in rem et Personam Magnifici NN. super summam (naprzykład) Decem millium Florenorum Polonicalium sibi Recognoscent iet memorato eidem Generoso NN. (naprzykład) Fratri suo per olim Generosum NN. Testamento ultimæ voluntatis suæ legatam, tum super res mobiles in auro, argento, Vestibus, Equis, de manibus Generosi NN effectualiter levatis et perceptis, coram Actis Officii præsentis, Feriâ etc. Annô etc suo et sui Recognoscentis nomine, recognitam, memoratam Quietationem in omnibus ejusdem conditionibus, etc. approbat, confirmat, et ratificat, firmumq, robur ac valorem habere, debere, declarat. Recognitionis præsentis vigore.

FORMULA OBLIGATIONIS

Coram Officio & Actis præsentibus NN comparens personaliter NN. sanus mente et corpore existens, Foro Suo quovis competenti omisso et jurisdictione propria post habita, præsenti autem NN. in se posteros ac Bona sua generaliter omnia (quo ad Actum hunc attinet) benevole assumpta, palam,

palam, publice, libereq, recognovit. Quia ipse Bona sua propria et hæreditaria (na przykład) Viliam N. in Palatinatu vel Districtu NN. sitam & jacentem, cum omni Bonorum villæ memoratæ jure, Dominio proprietate, propinquitate, utilitatibq, usibq, fructibq, proventibq, redditibq, attinentiis et pertinentiis, ædificiis, holodiis, sepibus, septimentis, hortis, pomariis, aquis pratis, campis, sylvis, nemoribus, indaginibus, rubetis, dumetis, vepretibus, sarreptis, virgultis, mericis, apisteriis, aptum mellificiis rivis: rivulis, torrentibus, aquarum decursibus. fluviis, fluminibus, lacubus, palludibus, stagnis, piscinis magnis et parvis, earumq, demissionibus, molendinis, molendinatoribus eorumq, metretis, Tabernis, tabernatoribus, eorumq, propinationibus, nec non subditis, Cmethonibus. Hortulanis, inquilinis, Colonis,, eorumq, dierum laboribus, censibus, decimis, dationibus, Tributis, pensionibus; vecturis, vigiliis, diurnis et nocturnis, Officiisq, quibusvis per eosdem ab antiquo pendi et præstari solitis, commodisq, et emolumentis generaliter universis, nunc provenientibus et in posterum proventuris nihil ex præmissis Bonis pro se, suisq, successoribus, aut quopiam alios reservando

vando seu excipiendo: Jam ex nunc et de facto Genetoso NN. illiusq, Successoribus, in summa (naprzykład) viginti millium Florenorum Polonicalium hinc et ab Actu præsenti ad Annum integrum, et in defectu protunc, Exemptionis, Summæq, ejusdem exolutionis, ex tunc ad alium Annum integrum et sic consequenter ab Anno ad Annum, Annis se se continuo et immediate sequentibus, usq, ad Exemptionem Bonorum memoratorum Summæq, totalis ac integræ persolutionem inscribit, obligat et invadiat, prout præsentibus inscribsit, obligavit et invadiavit. In quæ quidem Bona modo præmisso obligata et invadiata; Idem Generosus Recognoscons Eidem Gso obligatorio suo vel illius Successoribus, realem intromissionem et actualem pacificamq, possessionem, cum præsentaneo Bonornm eorundem usu, fructu, per Ministerialem Regni Generalem quemvis et Nobiles duos facilius ad id conducendos, vigore Inscriptionis præsentis obligatoriæ, Officiose capiendam et assumendam. Jam ex nunc et de facto libere dat et admittit, datamq. et admissam, nec per se, nec persuas quasvis submissas et subordinatas personas præpedire, denegare, adimere, interturbareq,. aut quovis modo

injuria-

injuriari, quinimo eundem Gsum N. obligatorium suum illiusq, successores, ab omni et quavis impetitione juridica, omnium et singularum Personarum, sexûs, Gradus et conditionis ac præeminentiæ, cujusvis existentium, intuitu præmissorum Bonorum, quovis modo exoriunda, in omni judicio et Officio Regni toties quoties, opus fuerit tueri, defendere evincere, eliberare et intercedere, se suis cum Successoribus de, et super Bonis suis generaliter omnibus, mobilibus et immobilibus, Hæreditariis et obligatoriis, Summisq, quibusvis pecuniariis habitis et habendis. Inscribit et obligat, idq, sub similis Summæ vg. Viginti Millium Florenorum Polonicalium vadio, per se Recognoscentem, Posterosq, suos in casu Inscriptioni præsenti obligatoriæ, in aliquo contraventionis, præmissorum omnium et singulorum, non completionis, Eidem Gso NN. obligatario suo, illiusq, successoribus, ad solvendum luendo etc. Inscriptionis præsentis obligatoriæ Vigore.

FORMULA TUTORIATUS

Coram Officio Actisq, præsentibus NN. comparens personaliter NN. olim Generosi NN. procreatus filius orphanus, Annis discretionis pollens, sanus mente et corpore eri-

re existens, Foro suo quovis competenti omisso et jurisdictione propria post habita, præsenti autem NN. in se Posterosq, suos ac Bona sua generaliter omnia, quo ad Actum hunc attinet benevole assumpta, palam; publice libereq, recognovit: Quia ipse ope Tutoriali & consilio proximiorum destitutus existens. ac negotiis suis subvenire non valens, ad disponendam fortunam et substantiam, tam naprzykład Paternam, jure Divino et naturali successione se concernentem quam successionabiliter devolutam Tum quoq, causas et actiones juridicas quam extra juridicas, in omni judicio, et Officio Regni tam exactoratu, quam et reatu, ex re et interesse, sui Recognoscenti incidentes et incidendas, promovendas, manutenendas, Transactiones per viam Compromissi sive Complanationum attentandi, et conficiendi, contractus, stabiliendos, rem æconomicam omni melieri fine disponendam et gerendam, cæteraq, munia legitimo Tutori de jure incumbentia obeundi et peragendi, in suum verum et legitimum, tam Personæ, quam Bonorum suorum Tutorem Generosum NN. eligit, inscribit et ordinat. Dans et concedens item Recognoscens, memorato NN Tutori suo, plenariam facultatem

tem, et omnimodam absolutamq, potestatem, præfatam fortunam et substantiam, tam Paternam jure Divino et naturali successione se concernentem, quam successionaliter devolutam disponendi, Tum quoq; causas et Actiones, tam juridicas, quam extra juridicas, in omni judicio et Officio Regni tam ex Actoratu, quam et reatu, ex re et inter esse sui Recognoscentis incidentes et incidendas premovendi & manu tenendi. Transactiones per viam Compromissi sive complanationum attentandi & concludendi, Contractus stabiliendi, rem œconomicam omni meliori fine disponendi & gerendi, cæteraq, munia legitimo Tutori de jure incumbentia obeundi, et peragendi, Promittens et inscribens se suprafatus Generosus Recognoscens id totum, quid quid per prænominatum Generosum Tutorem suum in præmissis omnibus juridice actum, gestum, constitutumve fuerit, pro rato et grato susceepturum, nulloq, modo præmissis contradicturum, Recognitionis præsentis vigore.

QUIETATIO SIMUL & CESSIO CUM EVICTIONE

Coram Officio Actisq, præsentibus NN comparens personaliter NN. sanus mente et cor-

& corpore existens, foro suo quovis competenti omisso & jurisdictione propria &c. &c: palam, publice, libereq, recognovit: Quia ipse suo & Gsæ NN. Consortis suæ (pro cujus ratihabitione cavet, & se præsenti inscribit,) nomine Generosum NN Illiusq, Successores de summa Decem millium florenorum Polonicalium, Assecuratione certa hic (naprzykład) Leopoli Die &c. Mensis &c. Anno &c. super præmissam summam eidem Gsæ NN. per NN: data, & Actis præsentibus Feria §&c. Anno &c. rohorata Testamento olim Generosi NN. sibi legata & ad solvendum inscripta & assecurata, ad præsens vero ad manus sui Recognoscentis per Generosum NN. sibi realiter & in effectu cum provisione competenti exoluta, quietat emittit liberum, absolutumq, facit & pronuntiat perpetuo & in ævum, nec non de eadem Summa decem millium Florenorum Polonicalium Testamentaria, in rem ejusdem NN. uti præmissam Summam exolventis Illiusq, Successorum cedit & condescendit, omneq, & integrum hoc idem jus suum et competentiam præmissorum in rem præfati NN. Quietatarii simulq, Cessionarii sui Illiusq, Successorum transfert, transfundit, et in-

corpo-

corporat plenarie & ex integro. Dans & concedens Idem Gſus Recognoſcens ſupra-ſcripto N. *Quietatario & Ceſſionario ſuo illiusq. Succeſſoribus plenariam facultatem & omnimodam abſolutamq. potestatem jus præfatum modo præmiſſo ceſſum & condeſcenſum tenendi, habendi & poſſidendi illoq; uti pacifice fruendi, & ad uſus ſuos, ſuorumq. Succeſſorum quosvis beneplacitos libere convertendi, idq. totum, quidquid præmiſſorum neceſſitas, jurisq. præſentis ceſſio & transfuſio ab ipſis exiget & expoſcet exequendi. Inſuper idem Generoſus Recognoſcens ad Acta quævis Authentica Regni vim & robur perpetuitatis in ſe habentia memoratam Gſam Conſortem ad approbandam per ipſam præſentem Inſcriptionem quietatariam ſimul & ceſionariam intra decurſum & ſpatium* (naprzykład) *dimidii Anni statuere & perſonaliter adducere ab eaq. vel in eventu mortis ab illius Succeſſoribus ut præmiſſa exequantur efficere, antequam vero statuerit, vel ut præmiſſa exequantur effecerit, præmemoratum* NN. *Quietatarium & Ceſſionarium ab omni & quavis impetitione juridica ex re & perſona Geſæ Conſortis ſuæ*

statuendæ intuitu præmissorum quovis modo exoriunda in omni judicio & Officio Regni toties quoties opus fuerit tueri, defendere, evincere, eliberare & intercedere se, suis cum Successoribus de & super Bonis suis generaliter omnibus mobilibus & immobilibus, hæreditariis & obligatoriis, Summisq, quibusvis pecuniariis habitis & habendis inscribit & obligat, idq, sub similis summæ decem millium Florenorum Polonicalium vadio per se Recognoscentem in aliquo contraventionis, præmissorumq, omnium & singulorum non completionis, prædictæ Generosæ Consortis suæ statuendæ non statuitionis & ab impedimentis ejusdem Quovis modo exoriundis Generosi NN. quietatarii & Cessionarii sui aut illius successorum non evictionis, eidem NN. Illiusq, Successoribus ad solvendum luendo & succumbendo nulloq, modo evadendo. Pro quo quidem vadio modo præmisso ad solvendum succubito & transgresso ac re conditioneq, Inscriptionis Quietatoriæ et Cessionariæ non completa, nihilominus complenda suprascriptus Generosus Recognoscens suis cum Posteris jure conventus, Foro &c. &c. peremptorie respondere &c. &c

Primum

Primum terminum uti & alios &c. sed Inscriptioni praesenti Quietatoriæ & Cessionariæ &c. &c. Recognitionis praesentis vigore.

Et in continenti Idem Generosus Recognoscens sanus mente et corpore existens mediante quo supra recessu palam, publice libere ac per expressum recognovit. Quia ille summam prædictam Decem millium Florenorum Polonicalium Testamentariam Generosam Consortem suam concernentem de manibus Generosi NN. *levatam, in et super Bonis suis generaliter omnibus, ac Summis ubiq, hærentibus, jure et Titulo Evictionis inscribit securitatemq, ejusdem Summæ pro interesse ejusdem Gsæ Consortis suæ cavet, Recognitionum præsentium vigore* (Tu wyraż Regnoscentis podpis de verbo ad verbum iako się podpisze)

FORMULA INTROMISSIONIS

Ad Officium et Acta præsentia NN. *veniens personaliter Ministerialis Regni Generalis Providus* (wyraź Imie y przezwisko Woźnego) *Authenticatus juratus una cum Nobilibus nempe Generosis* NN. (Tu położ Imiona Szlachty) *sibi Ministeriali firmioris et evidentioris testi-*

monii gratia adhibitis, in vim ſuæ veræ ac fidelis relationis palam, publice libereq, recognovit, ſe ex requiſitione Generoſi NN ad Bona villæ (albo też fundi, lapideæ, aut cujuspiam alius) *in Palatinatu* ſive *Terra NN. ſit: et jacen: die* (naprzykład) *hodierna in Actu contenta una cum dictis Nobilibus condeſcendiſſe ibidemq, exiſtens Dictum Generoſum NN in præfatam villam NN. intromiſiſſe et in actualem pacificamq, poſſeſſionem inveſtiviſſe, quæ intromiſſio et actualis poſſeſſio nemine impugnante* (albo też impugnante *NN*) *ſtatim cæpta est. De quo præſens una cum Nobilibus præfatis id ipſum in toto affirmantibus et attestantibus Relatio.*

FORMULA QUIETATIONIS DE-PROCESSU

Coram Officio Actisq, præſentibus NN comparens perſonaliter Generoſus NN. *ſanus etc. etc. palam, publice libereq, recognovit. Quia ipſe Generoſum NN. et ejus Posteros de cauſa et Actione eidem Generoſo NN. ad Officium vel Judicium* (wyraż Forum w korym ta ſprawa agitowała ſię) *intuitu* (tu zaś cauſam illius Actionis naprzykład) *Provocationis*

in

in duellum, mutilationis manûs sinistræ czyli *dextræ, intentata et instituta, nec non de quibusvis Protestationibus, visionibus, obductionibus, Citationibus, Relationibus, Decretoq, Inquisitionis totoq, causæ istius Processu nec non de Summa* vg: *Duorum Millium, mutilatione prædictæ manus, et quibusvis Prætensionibus mediante complanatione inter se Recognoscentem ab una et eundem Gsum* NN. *Partibus ab altera, Die etc. Mensis etc Anno etc. in Villa* czyli *Urbe* czyli *Oppido subsecuta, manibus protunc se Complanantium et Amicorum subscripta, sigillisq, munita, et ad solvendum assecurata ob præstitam sibi Recognoscenti Summæ præmissæ Duorum millium Florenorum Polonicalium plenariam et sufficientem satisfactionem, quietat, emittit liberum etc. etc. Processum integrum ac complanationem eandem cassat tollit, mortificat et annihilat sibi suisq, Posteris vigore præmissorum omnium perpetuum imponendo silentium. Recognitionis præsentis vigore.*

FORMULA SUBMISSIONIS

Coram Officio Actisq, etc. comparens personaliter NN. (naprzykład) *Magnifici*

fici NN. *famulus fidefragus, captivatus, libere dimissus, Sanus mente et corpore existens non coactus etc Recognovit: Quia ipse* (in exemplo) *libere coram Officio præsenti agnoscendo factum suum per se patratum, quod scilicet ante hac in servitiis ejusdem Magnifici* NN *existens, accepta in futurum pro servitiis præstandis mercede fidefragus extiterit, licet quidem exinde majores, et facto eidem suo condignans in se traxerit pœnas; quoniam tamen idem Magnificus* NN *easdem sibi ex clementia sui, condonavit, idcirco in recompensam horum, quæ in anteceſſum præstare debuerat servitiorum; ad præsens ad eadem servitia Magnifico* NN. *præstanda reddit, eadem ad latus ejusdem Magnifici fideliter continuaturum se pollicetur, submittit et inscribit, idq, sub libera sui ubicunq. præveniri poterit captivatione et executione. Recognitionis præsentis vigore.*

FORMULA ABRENUNTIATIONIS

Coram Officio Actisq, etc. Comparens personaliter Generosa NN. (in exemplo) *Generosorum* NN. *Filia, Generosi* NN. *consors legitima cum personali ejusdem*

Mari-

Mariti sui, uti Tutoris Conjugalis authoritate et Assistentia, sana mente pariter et corpore existens etc. etc. palam publice libereq, recognovit: Quia ipsa Generosos Parentes illorumq, Successores de summa Decem millium Florenorum Polonicalium dotali, se Recognoscentem de Bonis Paternis et Maternis concernenti, ad præsens vero realiter et in effectu per dictos, suos, Parentes sibi exoluta, ob quam ejusmodi, sibi præstitam satisfactionem, Bonis iisdem Paternis et Maternis abscedit abdicat et abrenuntiat inpresentia ministerialis NN. et nobilia NN. Recognitionis presentis vigore.

FORMULA OBDUCTIONIS VULNERUM

Ad Officium et Acta præsentia Castrensia Capitenealia etc. personaliter veniens Nobilis NN. commonstravit Officio præsenti in corpore suo vulnus, et quidem primo (in exemplo) *super frontem capitis a parte sinistra vulnus pertrusum baculo, profundum, longum ad os pertingens, tumidum lividum, Item in parte superiore*

manus

manus concussionem cum derasione cutis: Quod vulnus et concussionem sibi per vg: *Subditos de villa* NN. *Generosi* NN. *in Urbe N. in platea N. ante lapidam* sive *Domum NN. Die* vg: *hodierna in Actu contenta, sive ulla data causa baculo per grandi illata et inflicta esse asseruit, eademq, omnia Officium præsens vidit, et debite conspexit Actisq, connotavit.*

TESTIMONIUM DE INIUNCTO JURAMENTO PRÆSTITO

Ad Officium et Acta præsentia Castrensia Capitanealia etc. personaliter veniens Generosus NN. *adhærendo* vg: *Decreto Tribunalitio Regni Lublinensi, inter Generosum* NN. *ab una et se partibus ab altera, Lublini in Judiciis ordinariis generalibus Tribunalis Regni, feria etc. Anno etc. lato Juramentum corporalé eodem Decreto die hodierna in actu contenta præstari injunctum in eam Rotham:* (naprzykład) *prout Summa sex milium Florenorum Polonicalium Decreto præallegato adjudicata justi et realiter ad exolvendum debetur, nec ex ulla honorum te-*

nuta

nuta aut quocunq, alio modo compensata. In præsentia Generosi NN. (Ponatur nomen & Cognomen castri Officialis, in cujus præsentia juramentum explet) vg: *Vicesgerentis, Officii præsentis, Attendentia vero Generosi* NN. *uti Partis Summam præmissam exolventis. Rothisante sibi dictum juramentum Ministeriali Regni Generali Provido* NN *Officii presentis apparitore. flexis ad Imaginem Passionis Crucifixi JESU Christi, genibus, præstitit atq, realiter observata juramentorum solennitate executus est etc.*

FORMULA PUBLICATIONIS SUCCUBITIONIS.

Ad Officium & Acta præsentia Castrensia Capitanealia etc. personaliter veniens Generosus NN. *præmissa Manifestatione in et contra Generosum* NN. *ratione per ipsum Decreto Tribunalitio Regni Lublinensi Feria etc. Anno etc. inter se manifestantem ab una et dictum Generosum* NN. *parte ab altera lato, contraventionis uti Summa Trium Millium florenorum Polonicalium pro Die hodierna in Actu contenta solvi sibi Manifestanti eodem injunctæ non exolu-*

tionis

tionis, exindeq, rigoris in eodem decreto appositi; nimirum pœnæ Bannitionis circa præsentem Manifestationem publicandæ succubitionis, præcavendo cuivis indemnitati facta, petiit ab Officio præsenti Ministerialem quemvis ad publicandam eandem Bannitionis pœnam addi sibi & deputari, cujus Affectationi Officium ad Cancellariam residens; annuendo eidem Ministerialem Regni Generalem providum NN. Officii sui apparitorem addidit; & deputavit qui quidem Ministerialis, taliter in Termino succubitionis ad præmissa exequenda additus & deputatus existens, Quoniam è loco publicationum solito rediens munusq, suæ deputationis reddens, præsentiq, coram Officio personaliter stans se præfatam Bannitionis pœnam modo præmisso per prædictam partem citatam Decreto præallegato contravenientem, & succumbentem in loco publicationum solito in frequentia plurimæ nobilitatis ad Cancellariam suis in negotiis congregare, publicasse altaq, sua voce sonora & gorgonica proclamasse & adnotitiam omnium ut juris & moris est sufficienter & legitime deduxisse, eodem coram Officio & Actis præsentibus

Castren-

Castrensibus NN. publice recognovit. Idcirco hoc idem Officium causam hanc ad loci locorumq, eorum Capitaneos & Officia competentia cujus vel quorum jurisdictioni pars citata modo præmisso publicata, cum Bonis suis subest profacienda & debito juris fine peragenda executione remittit.

FORMULA INSCRIPTIONIS COMPROMISSI

Ad Officium & Acta præsentia NN. personaliter venientes Generosus NN. ab una atq, NN. parte ab altera sani mentibus pariter & Corporibus &c. &c. Recognoverunt & quilibet illorum etc. etc. Recognovit, Quia ipsi ad sopiendam finaliterq, decidendam causam et Actionem judiciariam respectu (Argumentum tey sprawy wyraź in exemplo zaś) *Bonorum tam nobilium et sese moventium quam immobilium, totiusq, supellectilis domesticæ in quavis materia et forma existentis satis olim NN. derelicti: etc. ad mutuas partium prætensiones ratione dictorum Bonorum intervenientes, discutiendas et disjudicandas, satisfactionem cui a quo competierit demandandam, cæteraq, pro exigentia ejusdem negotii peragenda, in Su-*

pre-

premum causæ ejusdem judicem et Superarbitrum Generosum NN atq, Generosos NN. in Arbitros et Judices eligunt etc. Sententiæq, eorundem parituros se compromittunt Locum expediendi ejusdem compromissi in Bonis NN. hinc & pro Feria NN. Anno etc. assignant et signunt pro quo loco et termino ab utrinq, comparituros. se submittunt. Dantes et Concedentes iidem Generosi Recognoscentes eidem Magnifico Superarbitro atq, Generosis Arbitris per binos ab utraq, parte pro termino et loco supra expressis locandis plenariam facultatem causam eandem et Actionem etc. decidendi etc. etc. Promittentes se id totum quidquid permemoratum Generosum Superarbitrum et Arbitros ab utrinq, elocatos in præmissis constituetur, tanquam ultimariam Decreti Tribunalitii sententiam definitivam accepturos et pro rato et grato habituros fore, idq, sub damnis Terrestribus simpliciter taxandis, pro quibus Forum Officii præsentis ad respondendum sibi assignant etc.

INTERCYZA SLUB MAŁZENSKI POPRZEDZAIĄCA

Między WJmPany NN. Małżonkami

mi z iedney a W. JmPanem N. z drugiey ſtrony, ſtaneło pewne y w niczym nieodmienne poſtanowienie w takowy opiſany ſpoſob, Jż W JmPanſtwo NN. Małżonkowie zgadzaiąc ſię z dyſpozycyą Boſką, od ktorego ſkinienia wſzyſtkich zamyſły y wolne dependuią ſerca, na uſilne ſtaranie JmPana N. y za poważną interpozycyą Jmciow Przyiacioł, Jmc Pannę Corkę ſwoię pomienionemu Jmci Panu N. in Sociam vitæ dać deklaruią y Aktowi Weſelnemu mieyſce w Dobrach N. na dzień N. Mieſiąca N. w Roku teraznieyſzym N. determinuią, na ktory towyznaczony czas JmP. N. z Jmciami Przyiaciołami ſwemi condigne & competenter przybydź będzie powinien, W. zaś JmPańſtwo NN. z wrodzonego ku Corce ſwoiey affektu, Poſagu aut in vim Poſagu z Dobr tak Oyczyſtych iako y Macierzyſtych ſummę in paratis NN. naznaczaią, w złocie zaś, ſrebrze, kleynotach w wyprawie domowey, drugie tyle, co utrumq, intra ſpacium unius Anni wyliczyć y oddać JmPanu N. fide bona deklaruią JmPan zaś N. poſt levatam ſummam dotalem, y po odebraney in to-

to

to wyprawie, Reformacyą in Bonis ſuis mundis & hæreditariis generaliter omnibus ſuper ſummam N. coram actis authenticis zeznać y Jmc przyſzłą ſwoię Małżonkę ad Abrenuntiandum de Bonis Paternis & Maternis ſtawic ſubmituie ſię, Poſt conſumatum zaś Matrimonium Jmc Państwo Oboie NN. adwitalitatem mutuam Bonorum generaliter omnium habitorum & habendorum zeznać ſobie powinni będą, a JmPan. N. z affektu ſwego Jmci Małżonce ſwoiey ſummę N. Zł. Pol. w złocię juſti ponderis lub currentis in Regno monetæ, modo ſimplicis debiti na Dobrach ſwoich wſzyſtkich generalnie zapiſać aſſekuruie ſię Do żadnych zaś zapiſow in prejudicium & læſionem jurium Uxoreorum Jmci ſwoiey przywodzić niema. Ktory to ſlubny kontrakt y wſzyſtkie w nim opiſane punkta obydwie ſtrony ziścić ſobie y dotrzymać irrevocabili verbo ſuis cum ſucceſſoribus ab invicem deklaruią y obowiązuie ſię, pod zakładem NN. zł: Pol: Tę zaś Jntercyzę Aktami Grodu N. Roboruią & in caſu Contraventionis

Forum

Forum ubiquinarium do odpowiadania sobie y sukcessorom swoim naznaczaią. A dla lepszy pewności y waloru przyzwykłych pieczęciach własnemi Rękoma podpisuią Działo się N. Dnia y Miesiąca N. Roku N.

FORMA TESTAMENTU

W Imię Oyca y Syna y Ducha Swiętego Amen.

PONieważ ia mizerny a naywiększy grzesznik o śmierci moiey, ktorey wszyscy nieuchybnie żyiący podlegaią iestem naypewnieyszy ale o godzinie y momencie iey cale niewiem. Przeto gdy teraz przy dobrych zostaię zmysłach y zdrowiu czerstwym wypełniaiąc rozkaż Zbawiciela Moiego y słuchaiąc przestrogi iego, bądzcie gotowi bo niewiecie dnia ani godziny. Przed Tobą Nayświętsza Troyco ostatnią wolą moię w ktorey umierać chcę wyrażam, ktorą wolą zawsze nieodmiennie utrzymać deklaruię Ten tedy Testament ktory aby całą wiecznością względem dobra duszy moiey nie był złamany w ten sposob

czynię, Nayprzod oddaię. Ci Troyco Przenayś: duſzę y ciało y wſzyſtkie uczynki ktore w życiu całym wykonywałem, nieſkończone czyniąc dzięki żeśmi łaſki y błogoſławieńſtwa twego na duſzy y ciele udzielić raczyła, dla czego wyznaię y w tym wyznaniu umierać pragnę ze ty ſam tylko Oycze Synu y Duchu S. Boże w Troycy iedyny maſz moc na demną tylko Ciebie ſamego za Pana y Boga mego uznaię a innego żadnego oprocz Ciebie uznawać, niechcę, wſzyſtkie dobra, wſzelkie łaſki tak w zgłędem duſzy iako y ciała Tobie Bogu moiemu ſamemu przypiſuię y wyznaię, że z przepaſciſtey dobroci Twoiey nieſkończenie więcey dobra pozwałałeś mi, niżeli zaſłużyłem kiedy, za co Ci nieſkończone oddaię dzięki, y na wieki oddawać pragnę Prawdziwą wiarę katolicką S. Kościoła Rzymſkiego y wſzyſtkie Artykuły ſtatecznie wyznaię y wierzę tak iak ten Kościoł Katolicki Rzymſki trzyma y wyznaię, y iako mi Bog przez Ewangelią y Kościoł S. podał do wierzenia; iako ieſt in Symbolo Apoſtolico et Nicæna Synodo

in

in Symbolo S. Athanasij we wszystkich Koncyliach, tudzież iako iest per Traditiones Ecclesiæ receptas obwarowano y utwierdzono, a cokolwiek ten Kościoł S. potępia y ia potępiam, y z tym się oświadczam przed Tobą Bogiem moim żebym życie y krew moię do ostatniey kropli przelać pozwolił, niżeli od iednego ktoregozkolwiek Wiary S. Artykułu odstąpić. Jeżelibym zaś (czego uchoway Boże) przyśmierci moiey za czartowskim instynktem co przeciwnego tey S. Wierze Katolickiey pomyślił, wymowił, lub uczynił to teraz oświadczam się, że niechcę pozwolić nato, y pragnę żeby nie z ochotney woli moiey poczytane było, co żeby nienastąpiło, oddaię duszę moię wszechmocności, mądrości y dobroci Twoiey Boże, aby w godzinę śmierci, moiey stateczna yczysta od Ciebie zachowana była; Wszystkich generalnie y wszczególności iakimkolwiek sposobem ktoregokolwiek czasu popełnionych grzechow moich, wyrzekam się y brzydzę się niemi, y zanie z szczególney Jezu miłości Twoiey serdecznie żałuię, y tysiąc razy wiecey żałować

pragnę; w nadgrodę zaś żalu tego y na dopełnienie czego mi niedostaie offiaruię tobie za wszystkich prawdziwie pokutuiących, z nieodmienną wolą niewracania się więcey do nich offiaruię niemniey żal ten ktory miał Syn Twoy naymilszy Oyczze Przedwieczny, gdy na Krzyżu wiszac za moie wszczegulności y całego Swiata żałował grechy, a że nadgroda moia nieiest doskonała ani zupełna obrażonemu przezemnie Maiestatowi Twemu Boskiemu przeto do nieskonczonego Skarbu zasług JEZUSA Chrystusa uciekam się. Od wszystkich wszczegulności ktorych słowem albo kiedy uczynkiem obraziłem odpuszczenia upraszam y gotow iestem onym wszelką szkodę ktorą kiedy uczyniłem na honorze y dobrach iakich według wymiaru sprawiedliwości nadgrodzić wszystkim zaś ktorzy mnie obrażali z serca odpuszczam dla miłości Boskiey Protestuię się przytym y oświadczam iako prawdziwy Katolik że chcę z Spowiedzią S. y Kommunią y zostatnim Oleiem S. pomazaniem umierać. Na ostatek pragnę te słowa ostatnie wy-

mowić

mowić JEZUS MARYA JOZEF wyraźnie a przynaymniey sercem z intencyą rzetelną y aktualną dostąpienia odpustow ktorych mogę w ostatnim zgonie życia dostąpic. Ciału zaś moiemu złożenia y mieysce na ktorym ma czekać niemylnego na Sąd ostatecznv skrzeszenia w onę godzinę w ktorą qui in monumentis sunt audiant vocem Filii Dei naznaczam w Kościele N. Pogrzeb zaś ordynuię aby, bym według przystoyności stanu mego y Kościoła S. akomodowany tego tylko szczegulnie pragnąc, coby mogło dusży moiey skutecznie ex operibus operatis & operantium da pomoc iako to Mszy SS. Officia Defunctorum, Jałmużny swiatła y dzwonienia na wzbudzenię ludzi prawowiernych do modlenia się za mnie ktore Ciało moie a raczy Vos corruptionis ma bydz ukogo a przystoynie iusta decentiam status na pogrzeb przyobleczone y w prosfey trumnie lokowane. Jeżeli się iednak cokolwiek z sprzętow moich zporządkow cuiuscunq, speciei, pozostanie to rozporządzam y NN Successorami onychże iako też dereli-

Stæ fortunæ uznaią y deklaruią Jn quantum by iednak iaki kredytor po mojey śmierci odezwał się, proszę go u spokoic, prævia instá prætensionis deductione. Za Exekutorow tego Testamentu moiego, obieram y upraszam Jch Mciow NN. osobliwych Dobrodzieiow moich, ktorym iako zupełną daię moc Exekutorowania tey ostatniey dyspozycyi moiey prævia oney in Officio N. approbatione, tak przez miłość Boską upraszam, żeby mi wtym łaskę y łatwość swoię wyświadczyli, upewnaiąc, że im Bog ten miłosierdzia uczynek nadgrodzi, wieczną y podobnąż po żyściu Jch (day Boże naypoznieyszym) opatrzy przysługą; Benedicti Vos à Domino, quia gratiam quam præbuistis vivo, servastis & mortuo, ktory to Testament tak napisany omni meliori modo in omnibus punctis & clausulis integraliter & partialiter potwierdzam, A dla lepszey wiary wagi y waloru tudzież nieodmienney iego subsystencyi przy z wykłey reflexyi y deliberacyi Ręką własną podpisuię y pieczętuię. Datt. N. die N. Annô N.

KOM-

KOMPLANACYA
Pewna
Względem Wiolencyi.

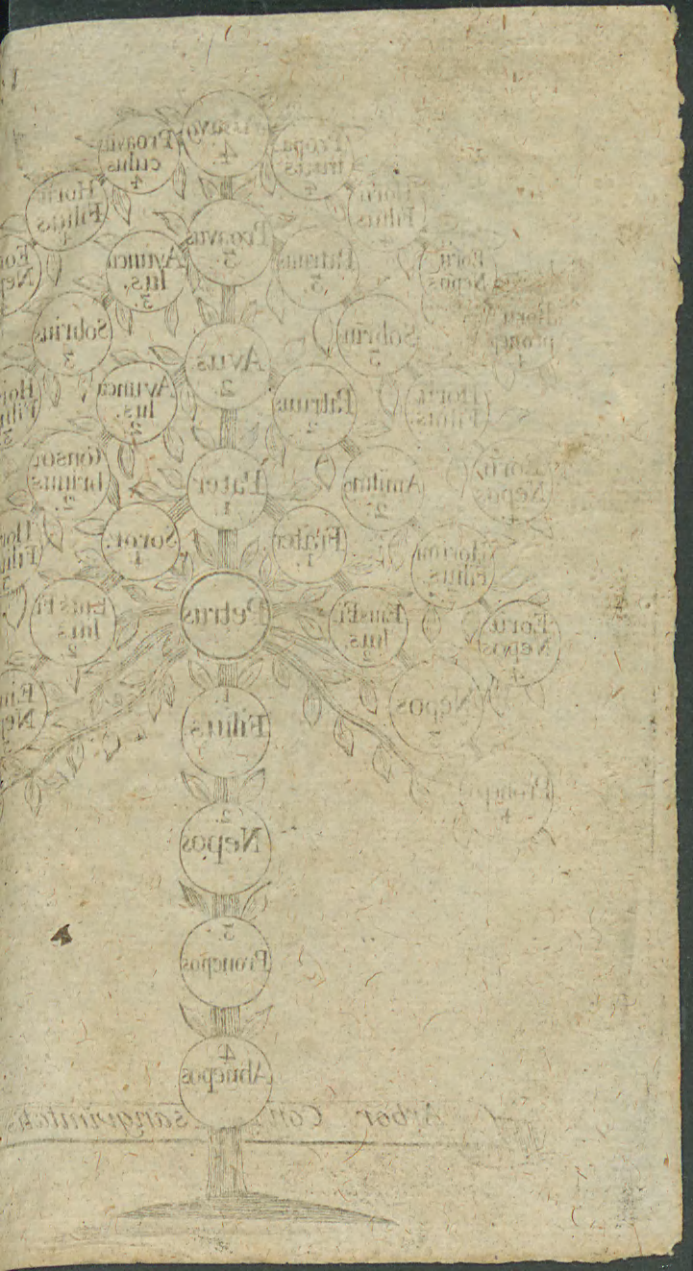
Między N. z iedney a N. pozwanym z drugiey Strony stanęła Komplanacya. w ten niżey opisany sposob, Iż pomieniony N. wszedłszy w prawne dyfferencye y Termina tak w Grodzie iako y w Trybunale Koronnym za mediacyą N. Przyiacioł niżey podpisanych, umarzaiąc wszelkie Processa, & quidem Pomieniony NN. swoim y Innych Aktorow Imieniem deklarował y deklaruie dziś Instantaneè za wyliczeniem Summy NN. ktorą temuż IMCi NN. przy tychże Przyiaciołach wyliczyć y onę realiter & effectivè intuitu quarumvis prætensionum między Stronami Intervenientium, tum litis expensarum de omni Processu, tak w Grodzie iako y w Trybunale Koronnym w tey Sprawie formowanym nihil Juris & prætensionis do tegoż IMCi NN. sibi suisq; Successoribus quomodocunq; in posterum reservando kwitować y wolnym czynić, Vice versa IMC Pan NN. obliguie się intra spatium Dierum NN. ziachać, y Pomienionemu

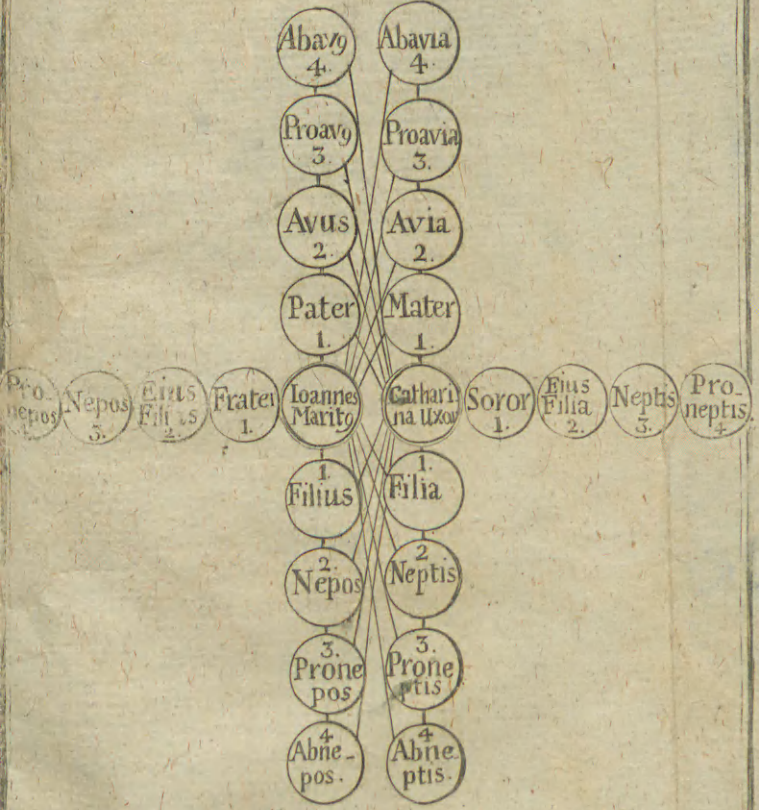
mu Aktorowi ſolenną deprekacyą pro quibusvis per ſe attentatis w Proceſſie Grodzkim y Trybunalſkim uczynić, ſub reaſsumptione totius ipſiuſmet Proceſsus przez Pomienionego IMCi Aktora, Inquantumby præmiſsam deprecationem w czaſie náznaczonym Pomieniony IMC N. nieuczynił. Która tą Komplanacyą y w niey wyrażone Kondycye takiego waloru y wagi Strony obydwie mieć chcą, iakoby Aktorami Grodzkiemi N. N. roborowana była, y dla lepſzey wiary wagi waloru y władzy własnych Rąk ſwoich podpiſem ztwierdzaią.

Datum N. Die Annô N.

Ob.

Abavus 4.
Proavunculus 4.
Propatruus 4.
Horũ Filius 4.
Horũ Filius 4.
Proavus 3.
Ayunculus 3.
Patruus 3.
Eorũ Nepos 4.
Eorũ Nepos 4.
Eorũ pronep 4.
Eorũ pronep 4.
Sobrinus 3.
Sobrius 3.
Avus 2.
Ayunculus 2.
Patruus 2.
Horũ Filius 3.
Horũ Filius 3.
Eorũ Nepos 4.
Eorũ Nepos 4.
Amitina 2.
Consobrinus 2.
Pater 1.
Frater 1.
Soror 1.
Horum Filius 3.
Horum Filius 3.
Eorũ Nepos 4.
Eius Filius 2.
Petrus
Eius Filius 2.
Eorũ Nepos 4.
Nepos 3.
1. Filius.
Eius Nepos 3.
Pronepos 4.
Sororis Pronepos 4.
2. Nepos
3. Pronepos
4. Abnepos
Arbor Consanguinitatis

Pater
Filius
Nepos
Pronepos
Abnepos

Arbor Affinitatis.

Observa I. Niekładzie się tu kożda Forma in sua plenitudine, ponieważ częstokroć dodaie się &c, a to dla tego że takowe Formy coincidunt cū aliis, ktore są de forma juris scilita położone, więc trzeba się referować do innych tych.

Observa II. Gdzie tylko iest położono NN. na tym mieyscu kładź: Nomen, cognomen albo causæ Argumentum, albo locum de quo Actio, albo Feriam. Annum, Diem, Forum, albo też to co zrozumiesz z sensu Formy.

Observa III Niewszystkie tu Formularze kładą się ponieważ iedne są takie, ktore eandem formalitatem, maią z położonemi tu drugie zaś, co mniey są in usu y bardzo rzadko się przytrafiaią, albo też alieni Fori y subsellii są.

Observa IV W niektorych tu Formularzach kładzie się exemplifikacya, ktora może służyć do ułożenia rożnych Akcyi eandem formalitatem maiących.

Observa tandem. Wiele takich tranzakcyi znayduie się, w ktorych aryngi nie masz lecz tylko interess y inne clausulæ do tegoż należące wyrażaią się iako to Komplanacya, Kontrakt, membrany, Rewersa &c.

SECTIO II.

De Cognitione, Consangvinitate, Affinitate & Successionibus.

Sciendum I. quod Cognitio sit quædam conjunctio inter certas Personas. Hæc est vel *Legalis* vel *Spiritualis vel generalis*. *Legalis* est Propinquitas personarum ex adeptione proveniens i-

60.

deptio vero eſt Perſonæ extraneæ in Filium, aut Filiam legitima aſſumptio, quæ ſi eſt perfecta tunc Adoptatus ſit hæres neceſſarius, non minus ac Filii naturales Adoptantis, Cognatio *Spiritualis* Eſt quoddam vinculum inter certas perſonas contractum ex diſpenſatione Sacramentorum Baptiſmi & confirmationis, ſed de hac Canoniſtæ Cognatio Naturalis. Eſt vinculum *Perſonarum*, quæ ab eodem *Proximo* Stirpe deſcendunt per carnalem propagationem, quæ cognatio dicitur etiam *Conſanguinitas*.

Sciendum II. quod *Conſanguinitas* diſtingvitur per lineas & Gradus. Per *lineam* intelligitur collectio Perſonarum tam aſcendentium quam deſcendentium ab uno eodemq; ſtirpe. *Stirpes* autem vocatur *Perſona* ille, à qua deſcendunt. *Per Gradum* autem intelligitur major vel minor diſtantia unius Perſonæ ab alia ſecundum lineam conſangvinitatis. *Linea* eſt aut *Recta* ſecundum quam multæ Perſonæ deſcendunt ab uno ſtirpe ita, ut una ſit genita ab alia vg. Filius à Patre, Nepos à Filio &c Aut *Collateralis* ſecundm quam multæ Perſonæ ab uno ſtirpe *Procedunt* ipſæ tamen à ſe invicem non deſcendunt vg. Frater & Soror. *Linea* vero *Recta* eſt aut *Deſcendens* quæ eſt à Perſona generante ad genitas ut *Pater*, Filius, Nepos &c: Aut *Aſcendens* quæ eſt à Persona genita ad generantem ut *Pater*, Avus, Proavus &c:

Ad dignoſcendos ipſius Conſangvinitatis gradus quomodo nempe una Persona diſtet ab alia? Arbor Conſangvinitatis hic appoſita cum numeris,

qui

qui denotant quotum gradum; facilitatem præstabit. *Sub numero 1mo.*

Affinitas est Regularitas Personarum ex nuptiis conjuncta omni carens parentela sanguinis Unde Affines sunt viri & mulieres cognati dicti ab eo, quod duæ cognationes, quæ diversæ inter se sunt per nuptias copulantur & altera ad alterius cognationis seu familiæ finem accedit. Ad cognoscendos gradus Affinitatis pone Arborem ejusdem *sub numero secundo.*

Nomina vero Affinium Hæc sunt.

Maritus seu Vir	* Uxor.
Socer est Viri Uxorisq;	*Socrus est viri uxorisq;
Pater.	* Mater.
Socer Magnus est Mariti vel Uxoris Avus.	*Socrus magna est mariti vel Uxoris Avia
Gener est Filiæ Vir.	* Nurus est Filii Uxor.
Progener est Neptis Vir.	*Pronurus est Neptis uxor
Levir est Mariti Frater	* Glos est Mariti Socer atq; Fratris Uxor.
Sororius est Sororis Vir	*Fratria est Uxor Fratris.
Vitricus est Matris Vir	+ Noverca dicitur Patris
liberis ex alio Viro natis.	*Uxor liberis ex alia Uxore natis.
Prevignus est Mariti aut Uxoris Filius aliunde natus.	*Previgna est Mariti aut Uxoris Filia aliunde * nata.
Sponsus est promissus maritus	* Sponsa est promissa * Uxor.
Viduus Vir orbatus Uxore.	* Vidua Mulier Viro * orbata.

Nota.

Nota. Consoceros illos appellamus, quorum liberi inter se Matrimonio juncti sunt. Uxoris item Frater peculiare Nomen nō habet, à quibusdam tamen appellatur Gener, uti & *Janitrices* dicuntur duorum Fratrum uxores.

Successio quædam est ex Testamento, quædā ab intestato. Ex *Testamento* succedunt in Bona defuncti Testatoris Hæredes instituti & legatarii in legatis. *Ab Intestato* autem succedunt ii, qui sunt in linea proximiori descendenti, non autem descendenti cum Successio descendit & nō ascendit, sed deficientibus discendentibus succedunt etiam ascendentes.

Notā. 1. Nepos ex Filio præmortuō pariter cum alio Filio vivente ad hæreditatem Avi vocatur, nec qui gradu proximior est ulteriorem excludit, æquum enim esse videtur Nepos in Patris sui locum succedere.

Nota. 2do. Si ex duobus Filiis Nepotes existāt quorum unus relinquat unum aut duos Nepotes, alter vero tres aut quatuor; extunc ad illum unum ad duos dimidia pars pertineat & ad tres aut quatuor altera dimidia.

Nota 3tio. quod etiam post humus Patris sui hæreditatem obtinebit; deniq; omnes hi qui se in linea æquali Consangvinitatis ostendere poterint, in hæreditate succedunt æqualiter.

Nota tandem. quod in Successionibus adeundis vel maxime præjudicata servantur, semper tamen in linea proximiori existentes, sunt proximiores ad successionem.

ARTY

ARTYKUŁY.

Ustaw Woyskowych KROLEWSTWA POLSKIEGO.

1. KAżdy ktory się zaciąga na służbę Iego Krolewskiey MCi, powinien w niey aż do czasu naznaczonego przetrwać. A ieżeli daley służba woienna przedłużona będzie, a zołnierz niemaiący woli więcey służyć, w pierwszey ćwierci z tym się nieodezwie, powinien nakazaną służbę następuiącey ćwierci dopełnić.

2. W czu zym Obozie nikt się niech nieodważy służyć pod utrato Honoru.

3. Ieżeliby kto z Obozu uszedł niedokończywszy służby. Szlachcic na honorze a plebeiiusz na gardle karany będzie A ten ktoryby takiego zbiega zabił, zwłaszcza niemaiącego listu od Hetmana albo Rotmistrza swego. za słuszną mu rzecz to zaboystwo poczytane będzie.

4. Zwad y niezgod Zołnierze między sobą niech się nieważą rozsiewać pod wielkim karaniem.

5. Ieżeliby kto z Zołnierzy osobliwie pieszych oręże swoie iemu na żołd dane, ktorych przeciwko nieprzyiacielowi używać ma, w kostki przegrał, albo iezdny konia na Woynę danego na taką grę stawił y utracił, tak ten co przegrał, iako y ten co wygrał, obieszony bydź ma.

6. Ktokolwiekby się na Hetmana albo Rotmistrza swego, lub na Kaprala, albo się czeladnik na Pana swego ręką lub słowy niepodściwemi poruszył na gardle karany bydź ma,

7. Ktoby się na wartę Obozową porwał, albo

straży

ſtraży nakazaney odprawować niechciał, lub też na ſtraż bez woli Starſzego poszedł, gardło niech traci, wyiąwszy gdyby go zwyczayna ſtraż uprzedziła.

8. Ktokolwiek rani drugiego w ciągnieniu Woyſka pod rozwinionemi Chorągwiami, na honorze y gardle karany bydź ma.

9. Ktokolwiek z pieszych na ſtraży mieysca ſwego niedotrzyma, albo dla iakiey potrzeby z niego zeydzie, albo w ſzyku Woyſka, lub na ſtraży zacnie, albo naznaczoną ſobie funkcyą niedbale y gnuśno odprawi, wolno go zabić temu co ſtraż obieżdża. A ieżeli go przed Hetmana ſtawią, na gardlę y na czci karany bydź ma.

10. Ktokolwiek na placowey Straży poſtawiony, albo też z muru z nieprzyiacielem gadać będzie, bez woli Hetmańſkiey przekonany świadectwem, za ten wyſtępek na gardle karany bydź ma.

11. Ktorykolwiek Żołnierz z ſkarbu Krolewſkiego tak od dział proch, lub kule, iako też z inszych Krolewſkich Dobr cokolwiek na ſwoie używanie ważył ſię obrocić, bez wszyſtkiego miłoſierdzia ſromotną y haniebną śmiercią karany bydź ma.

12. Ktoby ſzpiega od nieprzyiaciela poſłanego w domu ſwoim przechował, albo o nim wiadomość miał, y tak bez wszelkiego miłoſierdzia ćwiertowany będzie.

13. Ktokolwiek pod czas potrzeby od Chorągwi ucieczę, albo ſłowem iakim drugiemu da do ucieczki przyczynę, głowę y honor niech traci,

także

także kto pod czas niebespieczeństwa niezeteze się z nieprzyiacielem, karany bydź ma.

14. Ieżeliby kto nie uważnie w ziemie nieprzyiacielską wtargnął. albo okazyą dał nieprzyiacielom bez woli Hetmana, głowę niech traci.

15. Pod czas hasła każdy Żołnierz niech spokoynie w swym porządku zostaie, ieżeliby gdzie indziey nie w porządku zastano albo spytany o hasło mienić go niepotrafił, na gardlę karany bydź ma.

16. Gdy otrąbią na Czapstrych, uspokolenie, nikt niech się nieważy wołania albo zgiełku iakiego w Obozie czynić pod ciężkim karaniem.

17. Ktoby zwadkę iaką wzniecił pod czas rozdawania hasła, albo na nieprzyiaciela wystrzelił, na gardlę karany bydź ma.

18. Karczmy y nocne biesiady tego czasu zakazane bydź maią pod ciężkim karaniem.

19. Żaden Żołnierz niech się nieważy gwałtem cokolwiek komu wydrzeć pod karą owieszenia, a ieżliby co wziął co się za grosz stoi, bez wszelkiego miłosierdzia ginąć ma.

20. Żaden Żołnierz dla żywności niech się nieważy wybiegać do wsiow bez sługi urzędu Hemańskiego. ani nikomu krzywdy czynić, pod ciężkim karaniem.

21. Człowieka Cudzoziemca, przychodnego, y nie znaiomego niech nikt do służby woyskowey nieprzyimuie bez pozwolenia Hetmana pod ciężkim karaniem.

22. Czeladnika albo sługi drugiego Towarzysza, albo Officiera, nikt niech się nieważy do siebie przemawiać, albo obietnicami zachęcać, pod ciężkim karaniem.

23. Koni Skarbowych niech się nikt nieważy do wozu zaprzęgać, ani ich zażywać dla prywatney potrzeby, chociaż przygodney, ani nikomu nieużyczać bez woli Hetmańskiey.

24. Przywożącym żywność do Obozu, ieżeli by co gwałtem wydarto, za to obiesić.

25. Ieżliby kto na publiczny gościniec z Obozu wyiechał dla uprzedzenia y kupna żywności, dla zysku niechwalebnego, ciężko niech będzie karany.

26. W kupnie y przedazy pokarmu y napoiu, Hetman ma taxę postanowić.

27. Ktoby niż taxę ustanowią cokolwiek kupił, ten co kupuie, pieniądze, a ten co przedaie towar niech traci. Toż się ma rozumieć y o tym, ktory się waży drożey cokolwiek przedawać niż Hetman postatowi.

28. Wartę od Hetmana postano na poymanie złoczyńcy, niech się nikt nieważy słowy niepodściwemi szarpać pod ciężkim karaniem, także z sprawiedliwości kata niech się nikt nienatrząsa, pod karaniem na czci.

29. Pułkownik pod utratą honoru powinien opowiedzieć wiele mu Żołnierzy niedostaie w Pułku. Kommendant zaś nad Zamkiem, albo Miastem żadnego Obywatela, albo Mieszczanina przyimować na służbę Żołnierską niema bez woli Hetmańskiey, pod ciężką karą.

30. Każdy Kommendant niech pilno przestrzega aby znaku wierności swey powierzonego aż do ostatniego życia swego niebespieczeństwa nie poddał pod karaniem na czci y na gardle.

31. Kaprale y inne Towarzystwo gdyby Rotmistrz

mistrz (*czego Boże uchoway*) przez znaki iakie chciał Zamek nieprzyiacielom poddać, poymać go y Hetmanowi stawić powinni.

32. Rotmistrz albo starszy nad Zołnierzami, przy otwieraniu y zamykaniu bram Zamkowych codzień powinien bydź obecny, ani nikomu nienależytego czasu niech się nieważy Zamku otwieráć. W nocy zaś wszystkich żołnierzy w Zamku niech ma zgromadzonych.

33. Nikogo do Zamku niepuszczaią, tylko maiąc o nim pewną wiadomość zkąd iest y dla ktorey przyczyny przyszedł, a jezeli słuszną przyczynę opowie, niech sam bez sług do Zamku wnidzie, ktorzy bez wiadomości Hetmańskiey wpuszczeni tam bydź niemogą.

34. Ktokolwiek z Zołnierzy a osobliwie pieszych dla rabunku do nieprzyiacielskiey Ziemi nie uważnie wybieży; taki gardłem karany bydź ma.

35. Komu zwyczayną straż nakażą, a on przy straży obecnym niebędzie, głowę tracić ma.

36. Kto na straży będąc następuiącey straży przyiścia nieczekaiąc, nieuważnie odeydzie, głowę tracić ma.

37. Na kogo z porządku straż obchodzić przypada, on tego urzędu nieuważnie dla piiaństwa, albo gry, kostek zaniedba, ma być na czci y gardle karany

38. Zaden z Rotmistrzow z Towarzystwa z Zamku niech niewychodzi, ani Zołnierzow swoich na iakiekolwiek Poselstwo z strony spraw swoich, wysyłać niech się nieważy bez pozwolenia Hetmańskiego, osobliwie gdy tam iest obecny Hetman, pod ciężkim karaniem.

39. Rzecz przypadkiem znaleziona, niech nikt u siebie przez noc niezatrzymuie, ale Rotmistrzowi swemu albo Hetmanowi niech o niey opowie, pod karą obieszenia.

40. Ktokolwiek z Zołnierzy bez oręża, na ktore żołd wziął chodzi, więzieniem karany być ma.

41. Żaden poswarkow, albo rozruchow iakich w zamku czynić niech się nieważy, pod srogim karaniem, a gdyby kto drugiego w głowę ranił, także za nieuważne mieczа dobycie rękę straci,

42. Dla wszelakiey słuszney Zamku obrony. osobliwie pod czas oblężenia żaden z tych Zołnierzy, ktorzy tam na præsidium zostaią dla samego siebie pracować niech się nie zbrania.

43. Rotmistrzowie y Kaprale każdy swych Zołnierzy niech ćwiczą y nauczaią, iako każdy z nich na placu należycie y porządnie stanąć. y oręża swego według potrzeby zażywać maią. A ieżeliby kto z porządku wyszedł, na gardło karany być ma.

44. Towarzystwo albo Officierowie przystoynie maią się z Rotmistrzem swoim obchodzić, nie tylko nie łżąc ani bijąc, ale ieżeli kto co zgrzeszy, w Kole wszystkich Officierow y Towarzystwa niech go sądzi y karze, a niestwornego niech do Hetmana odnieśie.

45. Ieżeliby kto z Officierow y Towarzystwa, lub też sam Porucznik wzwyż wypisanych Artykułow karaniem na czci y głowie obwarowanych iako słuszną y prawno iest niezachował, takiego Rotmistrz iego do Hetmana pod rękoymią y parolem Szlacheckim niech odeszle.

KONsTY-

KONTYNUACYA
Accessoryow
De Suspensione.

GDyby się trafiło, żeby w jednym Terminie kilku lub kilkanastu do zapisania komparycyi było, a jednego razu, jedni drugiego razu drudzy dawaliby się wdawać; tedy w ten czas trzeba takowey konwikcy, a żeby na każdym z tych (luboby się raz pisali, y znieni suspensa stawała, a drugi raz dawali kondemnować) stanęła kondemnata trzecia, ponieważ ad sufficientem Convictionem incumbit, ażeby super *Processuato* stanęło Kondemnat trzy, lub cztery, a dopiero będzie Proces dobry do Tradycyi, otrzymawszy ieszcze do tego Dekret Executionis w *Prześwietnym* Trybunale Koronym, In re Judicata non sistunt Condemnationem sive *Publicationem* Disparentes, ani stawa Suspensa ad convictiones Disparentium. Lecz cum Comparentibus sequitur judicatum, sive effectuatio antelationis judicati, Disparentes vero non suspenduntur, seu in fine condemnantur

DE TRADITIONE.

TA zwykła skutek swoy mieć po trzech, albo czterech Kondemnatach in contumaciam, czyli też post inscriptam Comparitionem, & recessum Partis ab ea, sine interruptione negotii & vitio *Processûs*, in Foro competenti prævisis solemnitatibûs Juris otrzymanych, y Dekretem Executionis korroborowanych, zaś kiedy stanie De-

kret ex seriis Partium controversiis, in negotio principali, a osobliwie przeciwko ktoremu Dekretowi, niezaydą takowe litis contestationes, sive querelæ, gravamen, vel illegalitatem, sive aliquos defectus obicientes, ad ultimum appellatio sive motio, a co się tycze Dekretow Trybunalskich vis legis, sive noviter reperta documenta, w ten czas za pierwszą Kondemnatą uti in re judicata może nastąpić tradycya, y owszem powinna.

DE MALE OBTENTO

W Ten czas male obtentum będzie, & illegalis Processus, kiedy in alio Territorio Bona Processuandi, a in alio Relatio Ministerialis positæ Citationis: w ten czas kiedy Proces in Foro alieno byłby otrzymany: W ten czas kiedy sine kompetenti assistentia, Tutorum, Mariti, Proximiorum, sive superioritatis alicujus. W ten czas gdzieby szło o skassowanie Kondemnaty sine Approbatione Recognitæ Relationis, Citationis æditæ, per ipsum Actorem cassandæ Condemnationis, tudzież innych racyi, y przyczyn prawnych. Ta zaś Relacya Cassandæ Condemnationis, tam ma bydź zeznana y zapisana, kędy Kondemnata otrzymana. To iest in proprio Territorio Actoris cassandæ ktora approbata może subsequi etiam per Plenipotentem ad id specialiter Inscriptum cum efficienda approbatione male obtentum sæpius tollitur ignorantiâ seu Juramentô

DE INQUISITIONIBUS.

INquisitiones legales są, ktore bywaią ad Contenta Protestationum, Terminorum, circumstantiasq;

tiasq; facti seu delicti, per Testes, fide dignos, rei gestæ benegnaros, in Processum & complicitatem non intrantes, pariq; numero Testium, suo ordine, & solennitate Juridica wyprowadzone. In defectu documentorum, te etiam in causa Juris bywaią expediowana. *NB.* A gdyby się trafiło że ktora strona, niemiałaby rowney liczby świadkow, tedy Strona druga maiąca większą liczbę świadkow, może presuperancyi świadkow swoich, pozwolić, ażeby obie miały rowną Liczbę świadkow Ktore zaś Inkwizycye non complectuntur parem numerum są niedoskonałe & casabiles.

DE PROBATIONE REI DUBIÆ.

KAżda rzecz powinna probari Documentis, a gdzieby niebyło Dokumentow, Inkwizycyami, a na ostatek Juramentem. Zawsze zaś tam, gdzieby niemiała Strona Powodowa, Dowodow dobrych, y probacyy dla Konwikcyi Pozwanego, Pozwany odwieść się może y odprzysiądz, y zadney w tym trudności mieć niepowinien; interea fides & mores consideranda sunt w odprzysięgaiącym się, bo ieżeliby był suspectus sive notatus, secundus met vel tertius evadat.

DE DELATORE.

DElator in causa facti sive criminali zawsze stanąć y adesse powinien gdy przywołaią sprawę, y przez niego powinna się pisać Komparycya, Tenze Delator powinien będzie dołożony w Terminie, y interessowany do Sprawy, a żeby super incorruptionem Testium mogł przysiądz, może

 też

też Plenipotens sive Procurator assumere onus Delationis.

DE OFFICIO VACANTE.

GDy zawakuie proprium Territorium, sive Districtus, tedy vacante, może pozwać Actor Citatum ad aliud Territorium, sive Forum proximius, y choćby iuż reassumeretur Jurisdictio proprii Territorii, tedy iuż Processs in Eodem Territorio, gdzie się zaczął, kończyć powinien, per Officialesq, ejusdem Castri ubi causa cæpta ma expediri, nawet gdyby etiam Dekret y na Kondescensyą wypadł, chyba żeby recedendo à Foro sive Territorio alieno, ad paratam Causam & actionem, sive Decreta, in Eodem Foro alieno prolata, przypozwał Actor Citatum ad proprium Territorium, fundata jam & reassumpta Jurisdictione per novum Capitaneum, toby iuż mieli Terminum Strony ex adcitatione in Proprio Territorio, y iuż Executio Processûs, czyli Decretorum, chociaż in alieno Foro sive Territorio obtento, iezeliby non dum effectuata były, expediretur per Officiales loci proprii Fori sive Districtûs.

DE PRÆSENTATIONE. SUMMÆ.

ZE się częstokroć praktykuie, że Ichmość Assidentes circa Acta, in Termino satisfactorio, przyimuią y Prezentę Summy, y Publikatę in uno eodemq; negotio, & Termino; Przeto ażeby się takowę Kontradyktorya niedziały, Ieżeliby kto tylko ad colorem prezentował Summę, a nie maiąc

maiąc żadney prawney y sprawiedliwey racyi, dla uniknienia tylko Publikaty, tę prezentował, a nie wypłacał; tedy w ten czas, nic słusznieyszego, iako samę tylko Publikatę przyiąć, nieprzyimuiąc prezenty circa Manifestationem. Przeciwnym zaś sposobem, ieżeli kto maiąc Summę sobie prezentowaną, y liczoną Urzędownie, ad mentem Decreti, szukał wybiegow y sposobow, aby zpublikował, contra evidentiam rei, niechcąc albo z Dobr ustąpić, albo Summy dobrze lokowaney podnieść czyli też inszey iakowey racy y przyczyny, tylko na pozor uformowaney. tedy w ten czas sprawiedliwiey przyiąć Manifest cum præsentatione, nieprzyimuiąc Publikaty.

De sufficientiori Probatione Competentiæ Actoris in Defectu Documentorum.

GDyby Actor deficeret in sufficientiori Probatione Competentiæ Actoris, tedy in defectu Documentorum, może uczyniwszy Manifest, y dawszy racye w tymże Manifeście z iakich przyczyn niemoże mieć Dokumenta sufficientiorem Probationem Competentiæ Actoris evicentia, zabrać się y oświadczyć tymże Manifestem, loco sufficientioris Probationis Competentiæ Actoris, Juramento sufficientiorem Probationem Competentiæ Actoris evicturum, a w takowych okolicznościach y na takowym Terminie, może bydź admissibilis ad præmissam comprobationem Competentiæ Actoris, y zyskay Decyzyą Competentiæ Actoris, y zyskać zdecyzyią competentiæ Actoris ut patet in nonullis præjudicatis.

DE

DE APPELLATIONE SIEU MOTIONE.

APpellatio sive Motio ab Accessoriis, sive Decretis in Accessoriis latis, admitti niepowinna, lecz aż post Sententiam in negotio Principali latam, ieżeli będą słuszne, y sprawiedliwe racye, z tym wszystkim etiam in negotio Principali za pierwszym Dekretem ferowanym, nulla intercedente ratione, & circumstantiâ, Juridicâ & legali admittendæ motionis, niema bydź dopuszczona, ale gdy post primævam contraventionem Decreti, ex serijs controversijs, & in negotio Principali lati sistet se Pars Actrea urgendo pœnalitatem, pro contraventione ejusdem Decreti, zacitata Manifestationem & Terminum, pro gravamine reponet, Dopiero w ten czas nil justius iako cognoscere Decretum, & Manifestationem, tudzież Terminum pro gravamine editum, y zważyć ieżeli merentur Remissionem nec ne? Iednakże tam, gdzieby zachodziła Exceptio Fori, a Fori in Fundamento legis y ex natura sua Causa effet alieni Fori tedy w ten czas Remissi Causæ ad Forum competens ma subsequi. Nihilominus prætermissa competentia Fori proprij, Kto się gdzie zapisze responsurum, chociaż in alieno Foro tam parere & respondere powinien. To też cavendum w suscepcie, ażeby gdy będą Dobra Ziemskie ex natura sua, niezapisywać Forum Spirituale, iako też viciſſim, Dobra originaliter, & ex natura sua Spiritualia, niezapisywać Forum Terrestræ, sive Castrense, boby to było przeciwko Prawu.

DE

DE DILATIONE AD MUNIMENTA.

Dilatio ad munimenta w ten czas powinna dari, kiedy przychodzi *Sprawa*, ex re sive ex negotio inveterato, albo tez post demortua Capita, czyli też gdyby kto tey nie na zwłokę ale że nie mogł na Prędce mieć Documenta Causam evincentia, zazywał, zaś in negotio recenti, sive inter viventes, dari niepowinna. Także & in Causis Privilegiatis.

DE DILATIONE MAJORIS.

Dilatio pro majori takowym sposobem powinna dari gdy kto maiący *Sprawę* in majori subsellio, niemogłby attentować sprawy in minori Subsellio, przypadaiącey tegoż samego czasu co in majori Subsellio.

DE DILATIONE EXEMPTUS ET INFIRMITATIS.

Dilatio Exemptûs tam tylko dari powinna ubi Personalitas Requiritur a gdzie niż Requiritur dari niepowinna *Personalitas Requiritur* Także Infirmitatis, ktorą na dalszym *Terminie* sam *Pryncypał* poprzysiądz powinien, iako verè infirmabat. a biorący powinien poprzysiądz iako iego *Pryncypał* actu chory y niemoże comparere.

DE REMISSIONE.

Sprawy à Judicio *Tribunalitio Regni* per *Remissionem* do Ziemstwa czyli Grodu przychodzące, lub też directè na Kondescensyą odesłane, ieżeli tych finalis Decisio, eôdem Dekretô Tribulitio

nalitiô præcommittitur, finaliter też deciduntur, czyli też iak tam Dekret opisze Regułę, tak się staie. Zaś gdyby Sprawa przypadła in majori Subsellio, nietylko cognitionem Jurium præferens, ale etiam facti, gdy pociąga cognitionem Jurium, sive Fundorum, powinna sortiri Remissionem ad Judicia Tribunalitia Regni, y tak Causa facti sive violentiarum ex controversia Fundipulus lans, sive contiguitate limitum proveniens, czyli też eas dem tangens, lubo ex ratione facti, sive violentiarum, meretur Forum Castrense, iednakże negotium Principale, & origo Causæ, omino Tribunalitium. Zaczym lubo częstokroć pro Resolutione wypadaią Dekreta na Kondescensye non tãgendo quidquam Causam Juris, iednakże non cognitâ Causâ Juris non potest cognosci Causa facti, a consequenter niemożna poznać, kto powinen bydź karany? czyli ten co swą własność bronił, czyli ten co się w cudze wpierał, Przeto satiùs tak wą Sprawę odesłać pro Resolutione & Decisione ad Judicia Tribunalitia Regni. a ieżeli iest Ziemstwo do Ziemstwa.

De PROCESSU ILLEGALI SIVE JUDICATO.

PRocessus Illegalis sive Judicatum w ten czas bywa, y cassabilis, kiedy sine sufficiente Procuratorio, albo sine Delatore in Causa facti admittitur Judicatum, kiedy sine competenti Assistentia kiedy w złych Terminach, albo na defectabiliter ułożonym, czyli też wcale złym Terminie staie, iako wyżey sub Titulo prosequantur, kiedy in Foro incompetenti, kiedy sine adcitatione albo

Proba-

Probatione competentiæ Actoris, lub inszych iakich przyczyn *Prawem* opisanych. Zaczym tak in Accessoriis, ktore exprimuntur hîs *Terminîs*, Experiantur, Prosequantur, Procede, Responde, & mox directè responde, y ktore iuż wyżey wyexplikowane, iako też & in negotio *Principali*, potrzebna mocna circumspekcya, ażeby się co przeciwko *Terminalności*, y *Prawu* niestało, y *Proces* czyli Judicatum każdego czasu in quovis Judicio & subsellio, na zawsze nie wzruszone zostały.

DE SUCCESSIONE.

DE *Successione* formowanych *Konstytucyi* niema in *Regno*, tylko są niektore *Præjudicata*: Sukcessyą biorą, ktorzy ex Directa linea idą, a gdy tych niestanie Collaterales. A lubo Successio non ascendit, sed descendit, iednakże gdyby się trafiło, żeby *Rodzice* przeżyli Dzieci choćby iuż dzielne, tedy w ten czas Sukcessya, czyli *Substancya* po nich pozostała, wraca się znowu do Rodzicow ascendenter, a dopiero po śmierci ich spada na dalszych ex recta linea idących, a ieżeliby tych niestało na Collaterales. Białogłowy w *Substancyi* Macierzystey do rownego *Działu* iść maią z Bracią, zaś w Oyczystey do trzeciey części, ieżeli na świecie, ieżeli w Zakonie do czwartey. Synowie alias Bratankowie po Stryiu propter conservationem, & repræsentationem Nominis do dwoch części, Synowie zaś czyli Bratanki do trzeciey Siestrzeńcy y *Siestrzeńce* po Wuiu albo Ciotce do *Rownego*. Wnukowie po Dziadu, albo Prawnuki po Pradziadu, Mę-

szczyźni

ſzczyźni do rownego, propter rationem ſuperius expreſſam, Białogłowy do trzeciey części, czyli to po Dziadu, czyli Pradźiadu. Po Babce zaś albo Prababce do rownego działu, tak Męſzczyzni, iako y Białogłowy iść maią. O Ruchomościach Zony po Mężu, albo Męża po Zonie, oſobliwie kiedy ktore z nich ſecundi nuptûs zemrze iak diſponi powinny. *Vide in Herburt.* Kiedy ſię też trafi że Stirps una, ma głow kilka, druga zaś iedne albo dwie; tedy nie na głowy ale in *Propagines* ſeu Stirpes powinna ſię dzielić Sukceſſya: y tak gdyby ſpadała Sukceſſya naprzykład na *Synowcow* czyli Bratankow po *Stryiu* bezpotomnie zeszłym, z ktorychby ieden miał, iednego tylko *Syna*, drugi trzech albo czterech, tedy ten co ma iednego Syna, powinien tyleż, y takowąż wziąć Porcyę, co y ten, ktory ma trzech albo czterech Synow, & ſic conſequenter de aliis.

DE COMPORTATIONE.

COmportationis Cauſa, alia eſt quæ meretur gradus Comportationis, alia quæ non meretur. Ta ktora meretur gradus Comportationis częſtokroć wypada na Kondeſcenſyą, albo ieżeli ſię ſądzi w *Prześwietnym Trybunale*, czaſem do Grodu, czaſem też directè na Kondeſcenſyą odſyłana bywa, y expeditur gradibûs Comportationis, to ieſt Comportet, ſufficientiùs Comportet, y na koniec albo loco ſufficientioris Comportationis, comprobatio Juratoria, albo ſimpliciter Juramentum, prout non valet ſufficientiùs Comportare, nec quidquam, ex rebus Comportandis,

&

& Documentis celavit. Ta zaś ktora non meretur, gradus Comportationis, ile kiedy pro una tantummodo re, sive negotio instituitur, concluditur in Judicio, sive officio præcisîs gradibûs Comportationis. In Officio Comportatio decernitur in proximis.

DE EXPULSIONE.

INstituens Actoratum pro Expulsione, powinien probare, że miał Jus ad rem, Jus in re, Jus de re; Jus ad rem iest Jus petendi, Jus in re Intromissio, Jus de re actualis Bonorum Possessio. Wyprobowawszy takowe Jura, wypada Dekret na Kondescensyą, y ante omnia decernitur Reinductio, post subsecutam Reinductionem, powinien probare Actor, ieżeli non longevam, to przynaymniey per spatium quatuor Septimanarum continuatam non interruptam Possessionem, a ta ieżeli deducetur, iuż realis expulsio będzie, za ktorą decernentur pænalitates ad mentem Legis, & Refusio damnorum, ac restitutio rerum interceptarum. Ieżeli zaś non deducetur? prætextuosa, y na ow czas duplicabuntur pœna super objiciente prætextuosumq; Actoratum Expulsione formante.

DE POTIORITATE.

DE Potioritate dosyć dostatecznie y expresse. Prawo opisało, tu się to tylko namienia, że Urzędownie zeznane zapisy, y Transakcye przed innemi do Oblaty podanemi, albo simpliciter ręcznemi, są zawsze naypierwszemi do uspokoienia y satisfakcyi, ieżeli niezupełnie, to przynaymniey in parte, że niespadaią z Tablicy, y biorą iakąkolwiek.

kakolwiek satysfakcyą, między temiż Urzędownemi Zapisami, są znowu te naypierwsze, ktore pierwey bywaią zeznawane, toż samo między oblatami y ręcznemi, ktore iuż ultimum locum obtinent, a czasem y z Tablicy spadaią: zaś między temi wszystkiemi, Dos importata, si onera antelatiora Inscripitionem Dotis non procedent Jus Uxoreum, minorennium, obligatorium, præferowane bywaią. A według Wołyńskiego Prawa, Deterioris Juris Creditor, może eximere antelatiris Juris Creditorem. To też observandum że zawsze powinny wszelkie Zapisy czyli transakcye, in proprio Territorio sive Districtu, ubi Bona consistunt, bydź zeznawane, czyli też per Oblatam podawane; bo extra Territorium, sive Districtum zeznane, ani też per oblatam podane, bywaią naganne, a czasem y cassantur. W takowych okolicznościach Lex Falcidiæ naylepsze, ktora lubo ucina Summ, przecież każdemu udziela y nayposlednieyszemu.

DE CONTRACTIBUS.

COntractus obligatorii iako niepoddaią ad mentem Konstytucyi *Anni* 1726. żadney Kalkulacyi, tak gdyby Possessor niedobrał czego ex Proventibus Bonorum niepowinien pretendować Bonifikacyi, iako też gdyby miał presuperancyą ex Proventibus Eorundem Bonorum, ultra importatam Summam in Bona, niepowinien się kalkulować Dziedzicowi, y tey oddawać, oprocz gdyby zaszła desolatio, sive reparatio Bonorum, Contractu concessa, Fungatio, sive angarisatio subditorum,

ditorum, Juramina, Addytament, y inſze Kontraktu præcuſtoditia, & Lege conceſſa, tedy tę Kondeſcenſyą ſive Compoſitio amicabilis uſpokaia: Zaś in Contractibus Arendatoriis, ieżeliby czego Poſſeſſor niedobrał ex Contractu & Inventario ſobie należącego, powinien Juriſdator bonifikować ſwemu Poſſeſſorowi, ażeby deceſſu niemiał, y kalkulować ſię w ten czas amicabiliter, czyli przez Kondeſcenſyą prævió Decretô Judicali præcedente, można, a żeby ktora Strona niemiała krzywdy. A że w takowych Kontraktach daie ſię Summa in Extenuationem Bonorum ſive ex Bonis, przeto y caſus fortuiti de uſu & conſvetudine practicati, powinny bydź obwarowane. Tô też przydaie ſię że gdy kto razem Summę dawał na trzy lata, albo więcey na Dobra, tedy od tey części Summy, ktora zaraz w pierwſzym Roku idzie in extenuatonem, niepowinien pretendować prowizyi, ale tylko od tych dwoch części, ktore w dalszych dwoch Rokach extenuebantur, y tak w pierwszym Roku pierwszą część Summy extenuatur, od dwoch części Juriſdator Bonorum, powinien zapłacić prowizyą Poſſeſſorowi, y to na końcu pierwſzego Roku. W drugim Roku extenuatur druga część, powinien zapłacić od trzeciey części, także na końcu Roku, w trzecim zaś Roku extenuatur oſtatnia część, & ſic conſequenter, gdy y na więcey lat byłby Kontrakt: Ktoby zaś niechciał płacić Prowizyi, to lepiey Kontraktować; Kontrakt Trzyletny w Roczne pieniądze. Interea Contractus voluntatis ſą non neceſſitatis, może kto pozwolić

zwolić y prowizyą wytrzymać na Dobrach, albo y niepretendować za całe lata Prowizyi od Summy in extenuationem na Dobrach importowaney. Także pretensyę pozwolić wytrzymać na Dobrach, ieżeli iakie ex Contractu & Inventario pululabunt. W takowych Kontraktach potrzebne są moderamina osobliwie gdzie zachodzi incertitudo rei

DE TUTORIA.

TUtoria alia est Inscripta, alia naturalis, alia Dativa. Inscripta preferowana bywa nad te dwie. Tutores, gdy Minorennes dożdą lat Pietnastu, mogą oddać Dobra Minorennibus, y Kalkulacyą de Gesta Tutoria uczynić, circa tamen Bonificationem, & Recompensam ex Provētibus Bonorum za ich prace y fatygi, erga gestam Tutoriam. Minorennes doszedszy lat dwudziestu czterech, są capaces Recognoscendi Transactionum Perpetuitatis, y Dobra mogą alienować ad Statum Equestrem.

DE PROROGATIONE & INNOTESCENTIIS.

IAko Relacye położonych Pozwow ieżeli na Trybunał, bywaią zeznawane czterma Niedzielami przed Incydencyą Sprawy, ieżeli na Sądy Ziemskie, albo Roczki Starościńskie, na Niedziel Dwie przed Reassumpcyą tychże, y zapisaniem Aktu, ieżeli na Querele na tydzień; tak położenie Prorogacyi przez Woźnych, nic słuszniey-szego, ażeby nie na samym Terminie z Dekretu przypa-

przypadłym kładzione bywały, ale na tydzień, a przynaymniey na trzy dni przed Terminem, y Relacye onych przez Woźnych in proprio Territorio ubi Bona Partis consistunt zeznawane bywały a to propter majus Robor, & legalitatem Judicati, tudzież dla wczesnego stron uwiadomienia, oraz uniknienia trudu y expens, y ieżeli Sądy Starościńskie czyli Querele maią to Beneficium, że ex Lege bywaią na Tydzień intymowane, a Relacye położonych Pozwow, iako wyżey w czasie wyrazonym zeznawane, za coż niemaią mieć tegoz Beneficium, y Judicia sive Officia Condescensorialia, Prawem także opisane y pozwolone. Prorogacyą exportować ma moc Strona powodowa, Pozwana zaś zawsze gotowa bydź powinna, czyli to in Termino ex mente Decreti, czyli Prorogatione coincidenti parere & respondere, chyba żeby także swoy Aktorat miała, a w ten czas może także exportować Prorogacyą przecież Strony starać się powinny, ut coincidat Terminus na ieden czas z obydwoch, y będzie utilius & salubrius rozsądzić się, czyli na limitę pozwolić, ieżeli będą racye, niżeli czasem na złość, albo dalszą enerwacyą z tych Prorogacyi powzdawać, a consequenter na dalszą expens, trud, y satygę popublikować; Toż samo y o Inotescencyach praktykować się powinno.

DE LIMITATIONE.

LImitatatio de Consensu Partium utrarumq; bydź powinna, a czasem ob Legalitates Judicii sive Oficii.

DE

DE RECESSU.

CZęsto się praktyie że Dzieci dorosłe po śmierci Rodzicow, albo iednego z nich, Zony po śmierci Mężow, czyli è converso, Bracia po śmierci Braciey, Opiekuni Nomine Minorennium, czynią Recess, *Dzieci à Subſtantia Paterna* czyli Materna, albo też utrorumq, Zona à Subſtantia Maritali, czyli też è contra, Bracia à *Subſtantia Fraterna*, Opiekuni Nomine Minorennium à Subſtantia Paterna albo Materna czyli też utrorumqt uczyniwszy Manifeſt in Ordine ejuſdem Receſsus, ſive cum Receſsu, y wydawszy Pozew evocationis Creditorum, potym in Menſa Judicii circa Incidentiam Cauſæ cum Creditoribus, położywszy takowy Manifeſt, y *Pozew* podaią ſub haſtam potioritatis Subſtancyą po zmarłych pozoſtało, na oſtatek biorą ſię do przyſięgi, iako nic nieparty-cypowali z Subſtancyi, po zmarłym, czyli zmarłych pozoſtałey, ani ſię partycypować ſpodziewaią; ieżeli to tutâ & rectâ conſcientiâ czynią, czynią ſprawiedliwie, & circa Legem, ieżeli zaś in eluſionem Creditorum, a żeby *Prowizyi*, albo Kapitałow pourywać, czyli poźnieyſze, albo nie Urzędowe Dokumenta, czyli *Tranſakcye* wcale pozpychać y poznoſić, czynią contra Juſtitiam & Legem, a podobno y nieſprawiedliwie przyſięgaią, bo rzecz niepodobna, a żeby ſię kto uſtrzedz mogł, ażeby ſtante vita wyzey namienionych Oſob albo też y po śmierci, niemiał choć cokolwiek ſtatim vel in minimo puncto czyli parte, ieżeli nic z Kapitałow zaciągnionych. to

przynay-

przynaymniey z Intrat Dobr żyiących ieszcze na ten czas, czyli też in recenti zmarłych Dziedzicow lub *Possessorow*, a *Antecessorow* swoich, albo też iakimkolwiek innym sposobem, partycypować z Substancyi. *Przeto tutiùs & salubrius evitando Juramenta, læsionemq;* Legis *Divinæ*, choćby y w naydłuższe lata, y poty, pokiby sobie każdy z Kredytorow, ieżeli nie razem; to przynaymniey *consecutive*, *servato ordine* iak czyia dawnieysza summa, niewytrzymał wypuścić Dobra per *Extenuationem* summæ, lubo prawda trudno *infringere Contractus obligatorios*, iednakże w takim razie, y na to Creditores pozwolićby powinni, y odstąpić *Kontraktow* zastawnych. Albo też pozwolić Tenuty Dobr, y rządzenia się Substancyą po zmarłych, Sukcessorom, żeby etiam *longissimo tempore* mogli się uyścić y wypłacić *Kredytorom*, nieprzywodząc ich do *Recessu*, od teyze Substancyi y przysięgi; Gdyż po nastąpionym *Recessie* y przysiędze, per Legem *Potioritatis*. nietylko *Prowizye* ale tez czasem y Kapitały, czyli też ostatnie Summy ucinane bywaią *Kredytorom*, czyli upadaią, albo ad Substãtiam ubivis reperibilem odsyłane bywaią, krorey niewiedzieć gdzie szukać. Na ostatek unikaiąc *Recessow*, Przysiąg, y Dekretow *Potioritatis* znieść się Creditoribus, cum Successoribus, y obrać z między siebie iednego ktoryby całą Substancyą trzymał, y choćby przez naydłuższy czas drugim wypłacał. Z tym wszystkim *non præcluditur via* tym do Manifestu takowego, y przysięgi, ktorzyby tutè

przyſiądz mogli, iako za żywota nic niepartycypowali, ani ſię po śmierci partycypować ſpodziewaią. Te Potioritatis Cauſæ non ſubsunt Officio Caſtrenſiale obſtante Terminalitate Manifeſta in ordine Receſſus & Termino ile vis maxime præſeferunt Cognitionem Jurium powinny remitti ad Tribunal choćby etiam permittenti Parte ne fiat Injuria Tertio.

DE RECESSU BREVIUS.

CZęſto ſię praktykuie, że rożni Ichmość po zmarłych Głowach podaią Subſtancyą ſub haſtam potioritatis, uczyniwſzy Manifeſt in ordine Receſsûs à participatione Subſtantiæ po zeſzłey Głowie, zaczym ieżeli tylko in eluſionem Creditorum, żeby albo Prowizye poupadały, albo Kapitałow pourywać, czyli też poźnieysze, albo nieurzędowe Dokumenta, czyli Tranzakcye wcale pozpychać, y poznoſić takowy Manifeſt byłby uczyniony, żadney uwagi y konſyderacyi mieć niepowinien, zaś ieżeliby kto circa collocationem Creditorum Judicialiter na Kondeſcenſyi, czyli też zaraz w Prześwietnym Trybunale circa agitationem Cauſæ in ordine pozyſkania Dekretu Potioritatis, Repoſita Manifeſtatione cum Receſſu, & Termino iako zadną miarą y zadnym ſpoſobem niepartycypował Subſtancyi, tak za żywota, iako też po śmierci zmarłego, ani ſię ſpodziewa partycypować, poprzyſiągł, ſprawiedliwie taki Recedens, & Juramento poſt Fata de mortui non participationem Subſtantiæ tam ante, quam inſubſequens evincens, wolny bydź powi-

nien

ien od płacenia y znoszenia Długow.

DE STATUITIONE SIVE EXTRADITIONE.

Kiedy zachodzą Termíny Statuitionis sive Extraditionis, iakowey Osoby, tedy ieżeli statuendum sive extradendum zaydzie Areszt y Pozew, decernitur statutio, sive Extraditio, ieżeli zaś niezaydzie, tedy pozwany powinien się zabrać na Ewazyą, prævia comprobatione juratoria, prout Arestum & Citatio non prævenit statuendum sive extradendum, co gdy wykona Citatus, liber pronuntiatur a statuitione, sive Extraditione. A gdyby się znowu tak trafiło że Arestum, & Citatio prævenit statuendum, sive Extradendum, à nihilominus pendente aresto, & Citatione statuendus sive Extradendus, uciekłby, albo się tak utaił, żeby o nim niemógł mieć wiadomości Citatus, tedy w ten czas powinien się odprzysiądz tenże Citatus in eam Rotam; prout non habet copiam statuitionis, statuendi, sive Extraditionis Extradendi, a po wykonanym Juramencie Liber pronuntiatur.

DE COGNITIONE JURIUM.

COgnitionem Jurium chcą mieć drudzy przez uczynienie Manifestu przeciwko iakowey tranzakcyi, lecz Manifest, ieżeli nie na fundamencie Prawa byłby uczyniony, nie robi Kognicyi, ale Tranzakcya ieżeli przeciwko wyraźnemu Prawu uczyniona, y zeznana, ta robi Kognicyą ieżeli ma subsistere, albo nie? a nie Manifest Przeto Kognicya Transakcyi ieżeli iest dobra albo nie?

Z Prawa czyli Konstytucyi dochodzona bydź powinna, nie z Manifestu, y że kto in Minori Subsellio, przez takowy Manifest chce lucrari Remisse do Prześwietnego Trybunału, niepowinien lucrari. Zaś wtymże Prześwietnym Trybunale Transakcye illegales, defectuosæ, czyli przeciwko Prawu zeznane y zapisane częstokroć cassantur, iako też y Dekreta vim Legis sapientia, czyli też noviter reperta præseferentia, albo condictamen, relevantur czyli relaxantur.

DE ADVITALITATE DEBITO, *Reformatione & Abrenuntiatione.*

ADvitalitas dobra y sprawiedliwa, kiedy ią sobie oboie pierwszego Małżeństwa Małżonkowie a do tego rowney Substancyi będący, zapisuią, zaś Wdowiec y Wdowa mogą sobie zapisać dożywocie, ale tylko super aliqua parte, sive portione Bonorum quisq; illorum hæreditaria, czyli też Summach, a nie na wszystkich Dobrach czyli Summach, ażeby Dzieci, czyli Sukcessorowie pierwszego Męża albo Zony mieć mogli wolne a nie pod dożywociem cudzego Oyca albo Matki Dobra, czyli Summy na Dobrach, y z Proweniecyi edukacyą, a ieżeliby tacy Małżonkowie niezapisywali sobie Dożywocia, tedy może z nich iedno drugiemu, z swoiey własności część iaką czyli Porcyą ad proporcionem Substantiæ byle non cum præjudicio & injuria primævi Mariti sive Consortis liberorum, czyli dalszych sukcessroow simplici debito zapisać. To też cavendum aby dożywocie na dożywocie niezachodziło.

dziło. Gdy zaś wdowiec bierze *Pannę*, tedy iey similiter z swoiey własności ad proportionē *Substantiæ* certum quantum simplici debito, ile cum Dote biorący Pannę, powinien zapisać, toż się samo ma rozumieć kiedy Kawaler primo nubens bierze wdowę. Viduus & Vidua utriq; improles mogą sobie dostatecznieysze na Substancyi swoiey zapisać Dożywocie czyli też większe simplex Debitum. Dożywocie zaś & simplex Debitum razem inter quosvis Conjuges, praktykowaćby się niepowinno, lecz to wszystko, ieżeli nie na prawie, to przynaymniey na ludzkiey zawisło woli; co się tycze Reformacyi, powiadaią że ta iest strożem *Posagu* przez Zonę importowanego super medietate Bonorum Mariti zapisanego, lecz że Mąż ieżeli iest sufficiens, y ma Dobra Dziedziczne, biorąc *Posag*, bespieczeństwo onego, ażeby niezginął, zapisuie *na* Dobrach Dziedzicznych, y tam mu czyni lokacyą, a ieżeli niema, to szuka Ewiktora, ktoryby tego Posagu pisał securitatem na Dobrach swoich Dziedzicznych, toć *Reformacya* zdaie się bydź quid superfluum, lecz że Prawo y zwyczay tak invaluit, zaczym to tak praktykować się musi, bez czego obeyść by się mogło, y dosyćby było securitatem tylko posagu cavere, niepisząc *Reformacyi*, y niezeznawaiąc super medietate Bonorum, *plura o tym in Statu Herburti & Zawadzio*. Toż się ma rozumieć y o *Abrenuncyacyach*, czyli wyrokach de Bonis Paternis & Maternis, a drudzy czasem podciągaią etiam successivis

vis, ktore wyroki Prawem y zwyczaiem wsparte vigent do tych czas, a dosyćby przestać na kwicie de Dote de Bonis Paternis & Maternis persoluta; y obwarowaniu bespieczeństwa na Dobrach Dziedzicznych teyże Summie, bo lubo exdotatæ wyroki czynią a Substantia Paterna & Materna, iednakże decedentibus jis po kto ych exdotatas spectat Succeſſio, bio ą Sukceſsyą y wyrok niezagradza im drogi do tego, ut ut eſt quod jure ſit juſtum, o tym dyſceptować niemożna, ale ſucceſſiones devolvendas, fæmellas respicientes, pod wyrok pociągać iako nie ieſt rzecz ktoraby ſię mogła zawsze utrzymać, tak takie wyroki częſtokroć kaſſowane bywaią. NB. Inter Divertiatos maxime ktorzy ſą improles, Subſtantia maritalis, ad maritum, Conſortis ad Conſortem ejusq; Succeſſorum, etiam ſub jure advitalitio extans redire powinna.

CAUSÆ CRIMINALES

Quæ Inquiſitiones merentur? quæ autem Confeſſata?

FUrta, ſpolia in via publica, Deprædationes, Invaſiones, clandeſtinæ in Domum, & vel maxime nocturno tempore cum rapina, & interceptione rerum, ad hujusmodi Incendiarii, maleficia, & alia, quæ vel furtum, vel ſpolium, ſive rapinam vel maximè clandeſtinam præſeferunt, tales causæ merentur confeſsata. Jam vero homicidia patetica, ex contentione vel odio, detractione honoris ſeu famæ, provenientia per evo-

cationē

catlonem induellum alias na poiedynek, sive per fraudem vel obsessionem facta, Incendiarii ex malitia sine rapina vel furto non merentur confessata, solummodo Inquisitiones simpliciter.

De EXEMPTIONE BONORUM.

KOntrak zastawny powinien bydź obserwowany, tak co do przypadnienia Exempcyi w tym albo owym Roku, awitacyi przez pozew, iako też co do liczenia Summy, in Exemptionem provenientis, na ostatek co do expiracyi Possessyi, Rumacyi, y Transhyemacyi, w czasie tymże Kontraktem opisanym, iako też co y do innych punktow Kontraku, ktore nienaruszenie powinny bydź zachowane; Gdyby zaś tak się trafiło, żeby Possessor zastawny, chcąc wpaść w Triennium czyli w Biennium, iak tam Kontrak opiewa, niechciał się sądzić na Terminie, gdy Sprawa przypadnie, a dał się wzdać in lucro Reproductionis Jurium, vigore quorum *Possessioni* Bonorum obligatoriorum insistit, levationisq; summæ in Exemptionem eorundem Bonorum provenientis, de levata Quietationis, ac de Bonis Condescensionis, prætensionum Fundi pacificationis, tedy w ten czas Hæres Bonorum, choćby awizowawszy przez pozew Possessora w czasie, prezentowawszy Summę na Terminie według Kontraktu officiose te odliczywszy, y Grodzką *Pieczęcią* przypieczętowawszy niezaraz za pierwszą Kondemnatą in contumaciam, czyli też post inscriptam, comparitionem, & Recessum partis absentis, powinien się brać, do Dobr y Tradycyą sprowadzać

wadzać, ale aż po trzech *Kondemnatach* iak zwyczayny *Proceſs* y Prawo poſpolite każe, bo lubo cauſa Exemptionis eſt causa Privilegiata, iednakże niema na to *Prawo*, ażeby za pierwszą Kondemnatą in Contumaciam czyli też poſt inſcriptam comparitionem, & Receſsum Partis ab ea wolno zaiechać y odebrać Dobra; zaś in re judicata, na Terminie ſolutioni *Summæ* præfixo, prezentowawszy te officiosè monentâ Contractu præscriptâ, valore autem in *Regno* currenti, tudzież odrachowawszy, y Pieczęcią Grodzką zapieczętowawszy, można y za pierwszą Kondemnatą iak ieſt Prawo y zwyczay zprowadzić Tradycyą y odebrać Dobra.

DE LOCO DELICTI.

LOcus delicti eſt vinculum Jurisdictionis, gdzie kto zgrzeſzył tam y pokutować powinien, iednakże gdyby zbiegł y umknął à loco delicti, tedy pod ktorego Starosty Jurysdykcyą præventus będzie tam ma bydź y sądzony, a to ſię ma rozumieć de impoſseſſionatis; *Poſseſſionati* zaś tam, pod ktorego Jurysdykcyą Dobra maią, iednakże pro expediendis Inquiſitionibus wypadaią Dekreta na Kondescensyą ad locum *Delicti* choćby alienæ Jurisdictionis było to mieysce gdzie Delictum commiſsum: Executio tamen Proceſsûs & Decretorum per Capitaneos ſive eorum Officiales, ſub quorum Jurisdictione Delictum commiſsum, ma expediri. Gdyby zaś Delinquens aufugus, nie tam był złapany, gdzie Delictum commiſit, albo nie tam gdzie Dobra ma,

ale

ale extra locum Delicti, czyli też consistentiam Bonorum suorum, a oddany był do Grodu, y Jurysdykcyi, gdzie ani Dobr ma, ani Delictum commisit, tedy powien bydź odesłany, albo ad locū Delicti, albo gdzie Dobra ma, a to także vel maxime de *Possessionatis* ma rozumieć. Impossessionati zaś mogą bydź sądzeni oprocz locum Delicti, y tam pod czyią Iurysdykcyą złapani bywaią.

De RECOGNITIONE TRANSACTIONUM *Per Tœmellas.*

ZOny pod władzą Mężow będące, osobliwie Pryncypalnieyszych Tranzakcyi, alias zapisowych, niemogą zeznawać w Assystencyi Mężow, tylko Krewnych przynaymniey dwoch, iednego de linea *Paterna*, drugiego Materna.

DE ARESTO.

PRaktykuią się to często że Strona przez upor niechce przyimować Aresztu, chociaż na ten czas znayduie się u niego Ten, ktorego Aresztuią, y tak żeznaie Woźny Quod Arestum non est susceptum, przecież non exvinculatur, ani powinien, przeto exvinculari à nexu Aresti, ten u ktorego Areszt żachodzi, super statuendo sive Extradendo. ale zawsze Arestô præventum, powinien statuere, sive extradere. Ale ktoby chciał uniknąć Aresztu, y Terminow Prawnych, a żeby niezachodziły super statuendo sive extradendo, naylepiey ieżeli będą słuszne y spra-

sprawiedliwe racye zaraz ad simplicem Requisitionem wydać statuendum sive extradendum, niżeli potym stawić się y odpowiadać ex nexu Aresti & Terminorum, a zasadzenie się na nieprzyięciu Aresztu, nieuwalnia od Aresztu. Arestandus iednak sive jam Arestatus może bydź na porękę wzięty per Personam Posseßionatam & idoneam, y nim będzie odpowiadał w Sądach, zostać wolnym ab Incarceratione sive sequestratione,

DE DIVISIONE.

AD subsequendam Exdivisionem, ma subsequi Constitutio, Generalis Massæ Substantiæ, conscriptio Schedarum partientium eadem Substantiam na tyle, ile nałożą głow, czyli Rodzeństw do tey Substancyi, y coæquatio seu proportio earundem Schedarum, a żeby iedna tak co do dobroci y istoty rzeczy, iako też do rowności była proporcyonalna drugiey, ieżeli onera są iakie, te æquè & æqualiter bez przeładowania proporcyonalnie każdey Schedzie aplikować należy, a żeby takowy Dział per objectam improportionem onerum niebył wzruszany, iako też gdy czysta Substancya będzie zważać dobroć y rowność Porcyi czyli części, ażeby podłość albo lepszość iedney Porcyi, nad drugą niezadawano, y niewzruszano Działu. W tey materyi nata majores porrigunt Schedas seu sortes,

minores eligunt.

DE

DE ADACTIONE.

LAtwo takiego przymusić do satysfakcyi, kto ma zkąd y czym dług zapłacić, lecz częstokroć się trafi że vàriæ conditionis & statûs ludzie bez wiadomości y pozwolenia Dziedziców, albo Possessorow, czyli też zwierzchności Dworskiey, albo Zamkowey, napożyczawszy pieniędzy kupcom, Rzemieśnikom, czyli też pospolitszym ludziom, lud Poddanym, a tych niemogłszy odebrać od nich. temere, & abusive vexant Processu, & impetunt tychże Dziedziców, czyli Possessorow, albo Zwierzchność; Przeto ażeby się takowe abusus, y inkonweniencye, niepraktykowały, nic słusznieyszego iako pozwać Dłużnika, ieżeli Mieszczanin, y Obywatel z Dobr Krolewskich, sine assistentia Capitanei, sive Tenutarii, ieżeli z Dobr Ziemskich cum assistentia Dziedziców czyli Possessorow, pro satisfactione rei, sive solutione summæ a post sufficienter perductum Processum poyść directe na Tradycyą do Dobr Dłużnika własnych (ieżeliby cõtravenire rei in negotio principali Judicatæ; albo też post trinas convictiones incontumaciam iak Prawo każe dał się wzdać) a tak gdy będzie dopuszczona Tradycya, trzymać Dobra ad satisfactionem długu, czyli interessu a dopiero, ieżeliby taż Tradycya niedopuszczona, czyli zirritowana była, albo też po wyśiedziałey Possessyi wygnano za wiadomością Zwierzchności, albo przydaniem ad præmissa attenta ludziey, tedy w ten czas iuż przecie będzie racya, uczyniwszy Protestacyą,

cyą, pozwać y Zwierzchność pro pœnis ratione non admissæ, sive irritatæ Traditionis, a ieżeli probaretur expulsio, Expulsionis, a in negotio principali także y też Zwierzchność, ile iuż mieszkaiącą się w Interess, y wchodzącą przez impugnę, czyli niedopuszczenie Tradycyi, albo wypędzenie; Quatenus Iuitis pœnis contraventionis adigat Debitorem ad satisfactionem negotio, sive solutionem summæ, aut intercedendo Debitorem satisfaciat pro eodem: Co się ma rozumieć pro Possessionatis Debitoribus. Impossessionati autem maxime Golotæ, y ci ktorzy zbankretowali przez niestatek albo rozpuste, arestô prævenienti & pro Extraditione conveniendi, a ieżeliby ich Zwierzchność niechciała wydać, satisfaciat pro illis & pro eo citetur, ieżeli zaś wyda, libera ab extradictione pronuntiari powinna, a Extraditi niech się wysługuią w długu, albo siedzeniem in vim kary, dług odbędą: czyli też z kompassy nad bliźnim może Creditor y podarować, a Zwierzchność za niego odpowiadać niepowina, żeby zaś niezdało się extra Forum incompetens, takową Sprawę promowować w Trybunale Ziemstwie albo Grodzie, tedy ante omnia szukać sprawiedliwości u własney Juryśdykcyi żeby się niezdała bydź evocatio,

DE JURAMENTIS.

JUramenta powinny wypadać z Terminow Prawnych, Dekretow, y Sądow Prawem pozwolonych, y opisanych, y te są Juramenta legalia, validitatemq; habentia. zaś ktore extrajudiciali-

ter

ter bez Sądow, Prawa, Dekretu, Jurysdykcyi Prawem Pozwoloney, abusive, privataq; authoritate wypadaią, te są illegalia, y konsyderacyi mieć niepowinny: Juramenta iednak Zon po śmierci Mężow, iako też y Mężow po śmierci Zon, super realem conscriptionem Regestri rerum, faits unius ex conjugibus derelictarum, circa oblatam ejusdem Regestri, coram actis authenticis Regni, chociaż exttajudicialiter wykonane, są iednak legalia, ponieważ Prawo takowych Iuramentow pozwoliło. Inne zaś wszystkie, ktore bez Sądu, Prawa, Dekretu, Iurysdykcyi czyli Zwierzchności uprzywileiowaney, a do sądzenia Prawa y władzy niemaiącey, ieżeli się kiedy praktykuią są nullitatis.

DE TESTAMENTIS.

IN Jure Regni, a podobno & Civili, nikt nie może, gdyby etiam sterilis był, Testamentem ostatniey woli, Dobr nieruchomych zapisać Kościołowi, z ruchomych iednak Dobr może certum quantum zapisać, byle proportionatè & nō cum præjudicio Successorum, A iako Personæ Nobilitares, cum Bonis suiis mobilibus, & immobilibus subsunt Foro Tribunalitio, Terrestri, vel Castrensi; Civiles zaś Civili, deinde assessoriali, a in Civitatibus Nobilium Jurisdictioni earundem Nobilium, quà Hæredum tak pro legalitate, sive satisfactione Testamenti, quisq; in Foro competenti agere powinien.

DE LEGALITATE TRANSACTIONUM

TE Trazakcye są legales, ktore na Fundamencie Prawa, zwyczaiu, y praktyki bywaią zeznane y zapisane, te zaś illegales, & insubsistentes, ktore przeciwko Prawu, zwyczaiom y Praktyce bywaią zeznane y zapisane; zaczym że czasem kto kieruie według zdania swego, y myśli Interess ultra Formalitatem Juris, & praxis, przeto też bardziey sobie szkodzi, iak pomaga, melius enim est cum Lege, quam solus sapere.

De ABACTIONE PECORUM

Aut Pecudum sive cujuscunq; Equireæ.

ABagens Pecora sive Pecudes, aut quamcunq; equiream ex Dono, ieżeli niezaydzie przyiacielska Rekwizycya y ofiarowanie nadgrodzenia szkody, tedy w ten czas Abagens uczyniwszy winyą przez Woźnego y dwoch Szlachty szkody uczynione, powinien wcześnie niemorząc głodem, wspomnione bydło w Grodzie prezentować, ktore z Grodu na Terminie prezenty, ten co szkodę uczynił, przez się albo Plenipotenta swego przypędzone do Grodu Bydło, y prezentowane, może wyręczyć, y to wyręczenie w Aktach officiose zapisać, a ieżeliby niechciał wyręczyć te abagens powinien urzędownie potaxować, y do siebie nazad pobrać, a pobrawszy, ad mentem taxæ officiosæ wolno y poprzedać a potym się tak o szkody poczynione, iako

ko też y oddanie pieniędzy wziętych za otaxowane Bydło, czyli też ieżeli tego nie zprzedał in natura o oddanie onego rozsądzić; Toż się ma rozumieć y o szkodach w lesie poczynionych.

Non convicto Hærede Possessor impeti non debet.

Jurysdatorowie czyli Ich Sukcessorowie, powinni bronić od wszelkiey Impetycyi Jurisquæsitorum, czyli Possessorow swoich, a zatym tym bardziey gdyby się trafiło żeby Hæres Dobra długami obciążone wypuścił ultimo & immediato Possessori, tedy Creditores o wypłacenie długu niemaią, immediate zaraz impetere Possessora o wypłacenie sobie Summy czyli raczey długu, na tychże Dobrach będącego, y ostrzeżonego, ale pierwey z korwinkować Dziedzica ordinario Processu, a zkonwinkowawszy dopiero convenire Possessora, Quatenus emundando Bona Possessioni suæ subiecta deportet onus Hæredis sui Jurisdatoris seu ejus Successorum a hoc loco zaraz chociażby ad paratos Terminos, & inscriptiones, powinni Possessores pro evictione sui, convenire suos Jurisdatores, sive eorum Successores, ktorzy ieżeliby iuż byli weale convicti, tedy Possessores prævio Decretô, & Cessione uti in rem exolventium decernenda, emendando Bona ab onere Hæredum, sui Jurisdatorum, sive eorum Successorum, mogą ich Kredytorom dług zapłacić; Observa gdyby się nie mogli pomieścić Kredytorowie na tych Dobrach, na ktorych ostrzeżone, y zapi-

sane

sane maią Summy, tedy mogą ad alia Bona ubivis reperibilia suis cum juribus ac summis recurrere.

De EVICTIONE.

SUmmy ewikcyonalne, iako to Fæmellarum sub potestate Maritorum, Minorennium sub potestate Parentum, sive Tutorum existentium, zawsze potrzebuią bespieczeństwa y lokacyi na Dobrach Dziedzicznych. y niezawodnych, zaczym trzeba dobrze upatrywać ieżeli na tych, albo owych Dobrach, iest dobra y bespieczna Lokacya, y ieżeli tam niema inszych, y dawnieyszych długow, bo zle lokowana Summa, y na Dobrach zawodnych, częstokroć się wraca ad primos Evictores, albo ieżeli y primorum Evictorum zawodne Dobra y Substancya, przychodzi na to że zpaść czyli ginąć musi; Każdego zaś Acta proprii Territorii sive Districtûs ubi Bona consistunt, informować powinny, ieżeli munda Bona; albo nie? na ktorych ma bydź pisana Ewikcya, y securitas obserwowana Summy Ewikcyonalney.

De PROVISIONE.

OD Summ ktore gratis ex nullo dato & accepto bywaią zapisane, niepowinnaby currere Prowizya, ponieważ takie zapisy czasem bywaią kassowane, oprocz wyderkafowych, y tych ktore Dekretem, czyli ex dato & accepto, czyli też ex nullo dato & accepto bywaią przysądzone, takze Dekretem y Juramentem evinkowane, od takowych ab Actu rei Judicatæ, czyli

czyli też Decreto & Juramento evictæ, jeżeliby niebyły w czasie zapłacone, powinna currere Prowizya, non excedendo tamen Capitale, similiter od Summ za Towary, albo insze jakie rzeczy czyli mobilia, należących, niepłaci się Prowizya. Zaś od Summ Rękodaynych, y właśnie na prowizyą danych, y pożyczonych, od tych punktualnie y niezawodnie ma bydź płacona Prowizya ile kiedy adscripta roboratoria bo już takowa Summa iest ex dato per Creditorem, accepto vero per Debitorem y że pure na Prowizyą Summa wzięta. Observa że od wszelakiey Summy, czyli to Rękodayney, czyli inszey jakiey, kiedy post de mortua Capita, czyli obaliquas alias rationes, aż Juramentem bywa ewinkowana, od takowey upada Prowizya, chyba żeby po Juramencie, niezaraz była wypłacona, to w ten czas ab Actu Juramenti co zaydzie Prowizyi, powinna bydź wypłacona, Scripta roborowane nō Indigent Juramēto adeoq; y prowizya currit.

DE BONIS REGALIBUS.

BOna Regalia na kilka części dzielić się mogą, iedne na Dobra Ekonomiczne, co się nazywaią Mensæ Regiæ, y z tych Prowent idzie do Skarbu IKMCi. Drugie na Prawo Lenności, Co się Łacińskim Terminem nazywa Jus Feudi. Trzecie na Prawo Summy, importowaney na Dobra Krolewskie, co się nazywa Jus Emphyteuticum. Czwarte na Prawo Dożywocia, co się nazywa Jus Advitalitium. Piąte na Prawo spolnego Dzierżenia, Co się nazywa Jus Solidum

Ostatnie nakoniec co się może mowić y pisać na Prawo zamiany czyli Frymarku co się nazywa Jus Commutationis Bonorum Regalium pro Terrestribus, ktora kommutacya tylko na Seymach doszłych zwykła się praktykować y expedyować. Te zaś wszystkie Dobra dzielą się y nazywaią, Iedne Ekonomiami, Drugie Starostwami, Trzecie Dzierżawami, Czwarte Woytostwami, Piąte Sołtystwami; Prawo Lenności nic inszego nieiest, tylko to, że służy nietylko pierwszemu otrzymuiącemu to Prawo Lenności na iakie Dobra Krolewskie, ale też y Sukcessorom czyli Imieniowi iego, y to Prawo nadawane było vel maxime na ten czas, kiedy Nayiaśnieyśi Regnanci Polscy rządzili Dobrami Krolewskiemi, tanquam Hæredes & Possessores eorundem Bonorum, Lecz po Statucie Krola IMCi Alexandra, iuż dawane niebywało, postaremuż iak długo w ktorym Woiewodztwie, toż jus Feudi trwało, vide Statuta, & Constitutiones, & vel maximè Tit: Exekucya, teraz zaś Prawa Lenności nikt zyskać niemoże, chyba na Seymie doszłym ob insignia merita. Prawo Summy importowaney na Dobra Krolewskie ob aliquam necessitatem Reipublicæ, Emphyteusis nazywaiące się, nic inszego nie iest, tylko to, że de consensu ejusdemq; Reipublicæ interveniente aliqua necessitate publica, importowana iest Summa iaka na Dobra Krolewskie zapisana y ta albo extenuatur na tychże Dobrach przez lata naznaczone, albo też bywa zapłacona ze Skarbu Koronnego, anim zapłacona, Dobra na

ktorych

ktorych Summa ostrzeżona y zapisana, trzymaiąc Possessores; tu też należy y to namienić, że czasem ad aliquam Progeniem sive gradum, bywa pozwolona Summa do wytrzymania na Dobrach Krolewskich, albo też do zapłacenia quò ad Capitalem Summam, z Dobr Krolewskich, na ktorych summa ostrzeżona y zapisana, a usus fructus czyli Prowizya od teyże, extenuatur Proventibus Bonorum Regalium. Prawo Dożywocia, nic insszego nieiest, tylko to że kiedy komu z łaski IKMCi bywa konferowany Przywiley ad extrema vitæ ejus tempora na iakie Dobra Krolewskie, a po śmierci iego bierze kto inszy Przywiley na też Dobra, czyli też in vivis ieszcze zostaiący Professor, prævio Consensu Regio, czyni cessyą komu inszemu Prawo spolnego Dzierżenia, kiedy kilku otrzymuią Przywiley na Dobra Krolewskie, teraz się takie niepraktykuie, owszem z kassowane. Także y Prawo expektatywy zkassowane, to iest że stante vita Possessoris Bonorum Regalium nie powinien nikt otrzymywać Przywileiu na też Dobra, aż po śmierci Prawo zamiany, kiedy kto na Seymie za zezwoleniem wszech Stanow, otrzymuie Dobra Krolewskie za ziemskie. Dobra Krolewskie nazywaią się też Bona Reipublicæ. Oprocz tych Krolewszczyzn, iest też także Generał Wielkopolski, ktory się nazywa Wielkorządy. ktory advitalitialiter tylko bywa konferowany Te tedy y takowe Dobra iakokolwiek nazywaiące się, y dzielące się iako są Krolewszczyzny, tak wyzey namienionym Dyspozycyom podpadły y podpadaią.

CAUSA HONORIS,
Circumscriptionis, Eliminationis, Actuum, & indebitæ Vexæ.

TR Sprawy nayczęściey sądzą wyższe Subselia, czyli to in Causa facti czyli Juris, iednakże ieżeliby się Sprawa sądziła w Grodzie in negotio principali, tamże & præmissæ Causæ, ex negotio principali pululantes, mogą resolvi, ponieważ connexa dividi nequeunt.

DE INSCRIPTIONE COMPROMISSORIALI.

INscriptio Compromissorialis nic inszego nie iest, tylko Reguła y opisanie Punktow ktore ma sądzić y rezolwować Sąd Kompromissarski, nazywa się też ten Sąd, Sąd polubowny, to iest beneplacitum stron, ktore iakim sposobem, y iak się o co zkoncertuią, tak też się y sądzą. Od Dekretow Kompromissarskich Appellacye nieidą, y tey są mocy iakoby Dekreta Trybunalskie albo Ziemskie.

DE PLENIPOTENTIA.

PLenipotencya do attentowania y promowowania Spraw, bywa zeznawana ad aliquod certum tempus, y ta się nazywa ordynaryina czyli generalna; zaś do podniesienia czyli zaciągnienia Summ kwitowania, Kontrakowania a Dobra, komplanowania się Kompromissu zapisania, Roborowania, zgoła zeznawania iakichkolwiek Tranzakcyi, & perficiendos quosvis Actus Officiosos bez wyrażenia czasu, iak na długo, nazywa się specyalna, Albo Actus & Ter-

Transactiones Specyalnych Plenipotentow swoich, *Principales coram Actis Authenticis Regni personaliter constituti, de Lege*, czyli consvetudine, zwykli approbować, iednakże kiedy in speciali Plenipotentia wyznaią y tę dodaią klauzułe że quidquid per prædictum specialem Plenipotentem suum in præmissis Juridicè Actum, gestum, constitutúve fuerit, pro rato & grato suscepturos, nulloq; modo præmissis contradicturos, mogłoby się obeyść y bez approbaty, ponieważ takową klauzułą czyli *Rekognicyą* w specyalney *Plenipotencyi* dołożono, obowiązuią się to wszystko pro rato & grato przyiąć y trzymać, cokolwiekby Ichmość *Plenipotentes*, uczynili, zrobili y postanowili bespiecznicy iednak na Fundamencie zwyczaynym y *Prawa aby delinquant approbatum nos ob rei exigentium non ob Formalitatem.*

DE DIVORTIIS.

DIvortii Causa est Fori Spiritualis; jaw autē Dotis importatæ & *Inscriptionum* quarumvis, inter quosvis Conjuges, & in quocunq; voto practicatarum, sæcularis.

DE CONTUMACIA.

JAko Kondemnata insza iest, ktora staie ex *Regestro* simplici, insza krora ex Regestro Causarum Arestarum, insza post inscriptam Comparitionem & recessum *Partis* ab ea, a czasem y post Accessoria lata, albo Inductionem negotii. tak y Kontumacya insza ktora zaraz ex cruda citatione ob non compositionem Partis in primo *Termino* staie, insza post

Acces-

Accessoria seu Decreta quodammodo lata, insza na ostatek post Decreta ex seriis Partium controversiis & in negotio principali, a co większa nulla interposita Appellatione sive Gravamine lata; Ta ktora ex cruda Citatione, sive primo citationis Termino, albolitez in Accessoriis sive Instantiis staie, trudno żeby mogła subsistere resolvi & effectuari czyli exequi. Taż zaś ktora post Decreta ex seriis Partium controversiis & in negotio principali lata, staie nie tylko resolvi, ale etiam stare exequi, & effectuari powinna, y dla tego to Prześwietny Trybunał takowe Dekreta non obstante Contumacia Partis, finalnie decidować y resolwować Judiciis sive Officiis moc daie y Dysponuie, chyba żeby ieszcze obstaret vis Legis albo noviter reperta Documenta, ieżeli ieszcze tych w takowych Dekretach Strona y razu nie zażywała, gdyż tylko raz iść ex vi Legis sive noviter repertis Documentis, pozwoliło Prawo y zwyczay, to w takowych okolicznościach częstokroć praktykuie się Remissa, ktora już potym gdyby Strona deduceret vim Legis sapientiæ czyli też noviter reperta, Documenta, albo taż upadła w Probacyach deductionis vis Legis, czyli noviter repertorum Documentorum, dari & practicari niepowinna. Lubo zaś Decreta Contumacialia semper sunt reponibilia; iednakże tey essencyi y takowe post omnesq; Instantias & Beneficia Legis wypadłe (ktore iuż y pro Contumacialibus niemaią reputari) chociaż mogą być reponibilia, niemogą iednak proCōtumacialibo być uznane yCassabilia.

ELENCHUS
Cunctorum hic tractatorum.
ELENCHUS.
Primæ Partis.

Quæ & quod sunt Actessoria - f. 1.
Exceptiones contra Comparitionem f. 2.
Formulæ decretandi in Accessorio exprimendi. f. 2.
Vel de Penipotentia. - - f. 2.
De loco Standi. f. 3.
De Comparitione sufficienti. - f. 4.
De Dilatione amputata. - f. 4.
De Sufficienti Conviction. - f. 5.
De Delatore. - - f. 5.
Secundum Accessorium. - - f. 5.
Exceptiones contra Terminum. f. 5.
Formulæ Decretandi in Accessoriis prosecutionis. 6.
Resolutio Terminorum Judicialium. - f. 7.
Tertium Accessorum. - - f. 8.
Exceptiones contra Forum. - f. 8.
De Gravamine. - - f. 9.
Formulæ Decretandi in Accessorio Fori. f. 9.
De Evocatione f. 10.
De Causis Regalibus. - f. 10.
De Aliis Causis. f. 10.
De Duobus Actoratibus. - f. 10.
De Officio vacante. - - f. 11.
De Causa Connexa. - f. 11.
De Causa Terrestri. - - f. 11.
Quartum Accessorium. - f. 12.
Exceptiones contra Actorem. - f. 12.
Formulæ Decretandi in Accessorio respondendi ad Genealogi-

Genealogiam. - - *f.* 12.
Ad Jos petendi. - - *f.* 13.
Quintum Accessorium *f.* 13.
Ex Visceribus Negotii eruitur. *f* 13.
Sextio zda. - - *f.* 14.
De Dilationibus ac aliis quibusvis Juris mediis. 14
Formulæ lucrorum. *f.* 15.
In Causa solutionis. - *f.* 15.
In Causa Reemptionali. - *f.* 15.
In Causa Exceptionis. - - *f.* 16.
In Causa expulsionis. - - *f* 16.
In Causa Divisionis - - *f* 16.
In Causa Extraditionis subditorum. *f* 16.
In Causa facti simplici. - *f.* 17.
In Causa Criminali - - *f.* 17.
Lucrum ex prima Remissione. *f.* 17.
Ex 2da Remissione. - *f* 17.
Ex tertia Remissione - *f.* 17.
Ex 4ta Remissione - - *f.* 18.
Ex Decreti conservatione. - *f.* 18.
In Negotio post Recessum. - - *f* 19.
Summula Regulas infundata Constitutionibus 20.
Pars 2. de Statibus Herburtanis. *f.* 25.
Accessorium - - - *f.* 25.
Actiones. *f* 25.
Actor. - - - *f* 26.
Actoratus. - - *f* 28.
Actorum Libri. - - *f* 28.
Advitalitas. - - *f* 28.
Advitalitates in Bonis Regalibus. *f.* 28.
Æger. - - *f* 29.
Alienatio. - *f.* 29.
Anni Discretionis. - - *f* 29.

Apes

Apes. folio 29.
Appellatio. Eodem
Arrestatio. 30.
Bellum. Eodem
Bona Regalia. Eodem
Boves 32.
Burgrabii. Eodem
Calumnia. 33
Cancellaria. Eodem
Capitanei. Eodem
Causa quis cadit. 34.
Celeritas. Eodem
Citatio Eodem
Civis. 36.
Comitia. 37.
Commissarii. Eod.
Complices 39.
Condemnatio Eod:
Constitutio 40.
Consvetudo. Eod.
Crimen Læsæ Majest. 41
Debitor. Eod:
Decretum Eod.
Decima. Eod:
Deliberatio 42.
Dignitates Eod:
Divisio Bonorũ. Eod:
Divortium Eod.
Donatio. 43.
Dos Eod.
Emporium. 44.
Evasio. Eod:
Evictio. 45.
Evocatio. Eod:
Exemptio Bonorũ. 46.
Exceptio. Eod;
Expectativæ Eod:
Factor: Eod;
Falsator 47.
Fœnum. Eod:
Fide Jussor. Eod:
Filius 48.
Filiæ quæ hæreditãt. Eo:
Fiscus. 49.
Fora Targi. Eod.
Flumen. 50.
Fratres Eod:
Fraternitates. Eod.
Fures. 51.
Furtum 52.
Polota. Eod.
Gladius Eod.
Gverra. Eod:
Homicidium. Eod.
Impossessionatus. 53.
Infames qui sunt. 54.
Inhibitio Eod:
Inscriptio. Eod:
Interregnum. 55.
Intromissio. Eod:
Invasio Domus. 56.
Judex. Eod:
Judicia. Eod:
Judæi 57.

Jus. Eod:
Jus Patronatus. Eod:
Kmeto Eod:
Lex. 58.
Libertates. 59.
Limites. Eod.
Lis pendens. 60.
Litera Eod:
Ludi Taxillorum. 61.
Maternalia Bona. 62.
Mensura. Eod:
Mercatores. Eod:
Ministerialis. 63.
Monorennes. Eod.
Molendinum 64.
Moniales. Eod.
Moneta. 65.
Motio Judicis. Eod:
Munimenta. Eod:
Mutuum. 66.
Nobilis. Eod:
Notarii 67.
Obligatio Bonorum. 68.
Officium Castren: 69.
Palatini. Eod:
Pater. Eod.
Pax. 70.
Pecus. Eod:
Pœnæ. 71.
Perlucra. Eod:
Pignoratio. Eod:
Pixides. Eod:
Pondus: 72.
Possessor. Eod:
Possessionatus. Eod.
Possessio. 73.
Prædo. Eod:
Præscriptio. Eod:
Privilegium. 74.
Processus. Eod.
Procurator. 78.
Profugi. 79.
Pueri. Eod.
Pupilli. Eod.
Quercus. Eod:
Querellarum termini. 80.
Pactor Virginum. Eod:
Recognitio. Eod:
Reformatio. 81.
Relatio. Eod:
Renuntiatio Eod.
Restitutio in Bona. Eod:
Salaria. 81.
Salvus conductus. 82.
Sal. Eod:
Sententiæ Judicis. Eod:
Sepes. 83.
Servus. Eod.
Scopulus. Eod:
Scrutinium. 84.
Spirituales. 85.
Spolium. 85.
Statuta. Eod:

Succa-

Succameranii, Officiū. 83.
Tetonea. in zda facte. Eod.
Terminī. Eod.
Testamentum. 84.
Testis Eod:
Tutor. Eod:
Venditor. 85.
Vidua. Eod:
Violentia. 85.
Virgo Orphana. 85.
Vis 85
Vulnus. 85.
Uxor. 85.
Constitutiones. 86.
Appellatio. Eod.
Aresżta. 87.
Artykuły Woienne. 88.
Arcybiskupi. Eod.
Bannicye. Eod.
Bękarci. 92
Biskupi. 93
Burgrabia Eod.
Bydło Eod:
Kancellarya. 94.
Cło. Eod:
Commissiones. 97.
Complices. 98
Consensus. 101.
Constitutiones. Eod.
Contractus. 103.
Kontroversiæ. Eod.
Correctura Prawa y Try bunału. Eod:
Criminalia. Eod.
Cudzoziemcy. 107.
Curatorta. 109.
Cygani. Eod.
Danina Darowizna. Eod
Dekreta. 110.
Depozyt. 111.
Deputaci. Eod:
Dylacye 117
Długi. 118.
Dobra Daniny. 119.
Dożywocia. 123.
Drogi. 125.
Duchowni. Eod:
Dzieci. 128.
Dziesięciny. Eod.
Elekcya. 129.
Evocatio. 130.
Excommunicati 131.
Exekucya. Eod.
Exempty. 134.
Expektatywy. 135.
Expasye. 136.
Frymarki. 138.
Fundacye. 139.
Gleyty. Eod:
Gosłody. 140.
Granice. 141.
Grecka Religia. 147.
Grody 152.
Gwardya. Eod.

Hetman. Eod. *Marszałkowie.* Eod.
Hultaie. 159. *Ktorych Artykułow se-*
Hiberny. 161. *ries.* 201.
Iezuici. 162 *Metryka.* 209.
Indygenaty 163. *Mężoboyca.* 210.
Infames: 164. *Scrutinium seu Inquisi-*
Inflanty. 165 *tiones:* 219. *Miary.* 221.
Interregnum. Eod. *Miasta Mieszczanie.* 223
Intromissya. Eod: *Niesiadły.* 245.
Invasio. 167. *Odpowiedź* Eod.
Jura Patronatus. 168. *Opiekuni.* 248.
Kaduki. 170. *Ofiary* 249.
Kasztelan. 171. *Osiadłość.* 250.
Klasztory. Eod. *Parricidium.* Eod
Klęci. 172. *Pæna Talionis.* 281
Klęynoty. Eod: *Pæna Revocationis.* 252.
Konie. 173. *Pieczętarze Pieczęci,* Eo:
Korce. 174. *Pisarze Ziemscy.* 255.
Kościoły. 176. *Grodzcy.* 238.
Krol. 177. *Trybunalscy.* 259.
Krolowa. 185. *Polni.* 260.
Krolewicz. Eod. *Poczet.* 261.
Kupcy. 185. *Podatki.* 262.
Lasy. 190. *Poddani.* Eod.
Lauda 191. *Kanclerz Podkomorzy Ko-*
Lex sumptuaria. 192. *mornicy Graniczni* 264.
Licowny Rok. 194. *Komornicy Ziemscy.* 276.
Listy. 195. *Podwody.* 276.
Liśki młode. 197. *Podskarbi.* Eod:
Łożni. Eod. *Podstarości.* 266.
Lustracya. 198. *Poiedynek* 266.
Male Contenti. 199. *Poczty.* Eod:
Posło-

Posłowie 267. Rozgraniczenie. 310.
Pospolite Ruszenie. 274. Ruszenice 311.
Posag. Eod. Rzeki. 313.
Potwarz albo kalumnia Rzemieśnicy. 314
275. Sądy. Eod:
Plenipotencya. Eod. Salaria. 321.
Plebeii. 268. Saletra. Eod:
Podwoiewodzy. 277 Senator. 322.
Pozwy 278: Seym. 335.
Prawa. 281. Seymiki 343.
Pretia Rerum. Tit: U- Skarb: 345.
stawa Proboszwa. 284 Składy. 348.
Proces. Eod. Skory. 349.
Procurator. 385 Szlachcic. 350
Przysięga. Eod. Sługa. 360.
Przywileie. 287. Sol 362.
Pustynie. 288. Swiadkowie 365.
Kwarta. 289 Szkoła. 367.
Kwity. 295 Szołtyszwa Szołtyss. Eod.
Rany. Eod. Szpitale. Eod.
Rapt. 298 Tactus Tremitus. 368.
Referendarz: 297. Tatarowie. 369.
Regestra. 300 Taxa. 373.
Regimentarz 301. Testamenta. Eod.
Relaxacya. Eod Towary. 374.
Religia. Eod. Trybunały. Eod.
Retenta. 303. Regestra Trybunału
Rewizye Rewizorowie E: Piotrkowskiego. 428.
Rezydencì Titulo Sena- Kadencye Regestrow.
tor. 304. Roki Eod. Woiewodztw w Try-
Rotmistrze 307. bunale Piotrkowskim. 429
Rozboynicy. 309. Pœnæ Judiciales pro par-
te

te Judicii tantum exeè pris arbitrariis. 430
Tabula Reductionis judicatorum & aliarum Pypanarum. 432.
W Kancellaryi Ziemskiey Trybunalskiey. 434
Trybunały Skarbowe. 436
Ordynacya iego taka. Eo.
Tytuły. 443.
Vadia. 444
Urzędy 445.
Ustawa. 451
Uniwersały. 457.
Wakancye. Eod.
Wici. 458.
Wieczność 459
Wieża Więzienie Więźniowie. 459.
Wino. 461.
Wielkorządy. 469.
Wizya Eod.
Woiewoda Woiewodztwa. 471.
Woły. Eod.
Woytowie Woytowstwa. 473.
Woyna. 475
Woyska 476.
Woźny 488.
Wybrańce 488.
Wyderkafy 493.
Wykupno Eod.
Xiążęta y Xięstwa: 494.
Xęgi 497.
Zamki 500.
Zamiana Titul: Frymarki Eod.
Zapisy Eod.
Zapłata. 506.
Zasłużeni Zasługi 507.
Zastawa. 508.
Ziazdy v. Tit. Sądy. 511.
Ziemie 512.
Zebracy. Eod.
Żelazne Listy Titul.
Vadia Eod.
Żołnierze Eod
Formula Citationis 555
Pro Debito nō inscripto 55
Pro Excisione Gaii aut Sylvæ 557
Pro vulneribus Eod.
Pro Capite occiso. Eod
Pro Propinquitate. 558
Pro Divisione Eod.
Pro Redimendo Bon
Obligatoriis 558
Pro Cmethone profugo sive quovis alio subdit
Eodem.
Pro cautione Fide jussi
ria. 559
Pro Receptione Foeni a
Frumentorum. 559
Pro

Pro Conculcatione Depasitione Frumentorum Eo
Citatio ad paratam causam Eodem
Ad faciendum Granicies 560.
Post Conacmnationem in lucro Eod.
Citatio ex officio mercarii ad Campum post Condemnationem cerati. 560.
Citatio Castrensis ad Querellam. 561.
Citatio post latã sinten-tiam pró re Decreta. Eo:
Form: Plenipotentiæ 562.
Form: Manifestation 563
Formula mutuæ Advitalitatis. 564.
Form. Reformation: 567.
Form: Donationis. 568.
Form: Cessionis. 573.
Formula Debiti. 579.
Form: Relationis. 581.
Form. Visionis. 592.
Form: Requisitionis. Eo
Formulã Arestí. Eod:
Oblata Actus Execut. 583
Form: Roborationis. 585.
Form: Approbationis Recognitionis: 589.
Form: Obligationis. 590.
Form: Tutoriatus. 593.
Quietatio simul & Cessio cum evictione. 595
Form: Intromission. 599
Form: Quietationis de Processu. 600.
Form. Submissionis. 601.
Form: Abrenüntiatiõ: 602
Form: Obductionis. 603.
Testimonium de Injuramento præstito 604
Form: Publicationis. 605.
Form: Inscriptionis. 607.
Intercyza slub potrzedzatia. Eo: tąca. 608.
Forma Testamentu. 611.
Komplanacya pewna: 647.
Sectio II. 619.
Nomina Affinium. 619.
Artykuły Woyſk: 623:
Kontynuacya Accessoryom 629.
De Traditione 629.
De mobile obtento. 630.
De Inquisitionibus. 630
De probatione rei dubiæ 631
De Delatore Eod:
De Officio vicario 632.
De præsentatione Rem: Eo
De sufficientiori probatione

one . 633. De Exceptione Bonorũ 651.
De Appellatione. 624 De loco Delicti 652.
De Dilatione admunimẽ- De Recognitione Transta 635 Actionum. 653.
De Dilatione Majoris E De Arresto Eodem
De Dilatione Exemptus De Divisione 654
Eodem De Abactione 655.
De Remissione. Eod. De Juramentis 656
De Processu Illegali; 636 De Testamentis 656
De Successione: 637 De Legalitate Transacti
De Comportatione 638 onum 658
De Expulsione 639 De Abactione pecorũ Eod
De Potioritate Eodem Non convicto Herede Pos-
De Contractibus 640 sessor impetr nõ debet, 659
De Tutoria 642 De Evictione 660
De Prorogatione Eod: De Provisione Eodem:
De Limitatione 643 De Bonis Regalibus 661
De Recessu 644 Causa Honoris &c. 664.
De Recessu brevius 646 De Inscriptione Compro-
De Statutitione 647: missoriali Eodem
De Cognitione Juriũ: Eod De Plenipotentia Eod:
De Advitalitate acbito De Divortiis 665
648 De Contumacia Eod:
Causæ Criminales. 650

KSIĘGOZBIÓR
MARCINA ZAMOYSKIEGO
4652 -KZ

4665-KZ

E. ex Chart. Supplectili Librorum
hic Liber donatus a M. Dno Antonio
Patynski Thesaurario Vratislavien.
Mihi Casimiro
Vitanowski.